UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu, Prælectionum Theologicarum Tomus ...

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione Et Anima

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae Et Dantisci, 1682

Tractatus II. Logicus. De Proëmialibus & de prima operatione Intellecuts.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95667

Visual Library

TRACTATUS II.
LOGICUS.

De Proœmialibus & de prima Operatione Intellectûs.

Præsens Disceptatio erit bipartita. Primùm disceptabimus de Proëmialibus Logicæ. Deinde de prima Operatione Intellectus tanquam Objecto partiali Logicæ; Et quidem tractatio de Proëmialibus extendet se ad omnes alias scientias & ad habitum etiam Theologiæ. Et quia opuscula mea ita vellem edita, ut ex illis unus quisque discere posit ea, quæ passim ea tempestate tractantur in Scholis, cumque discenda speculativè incipiant à Logica, ita difficultates temperandæ erunt, ne sub initium obruant ingenia, huic labori se accingentium. Sit

DISPUTATIO I.

De Natura Scientiæ & Objecti in Communi.

LIcèt quidem in Speculativis præsupponatur Objectum Scientiæ, quia tamen Objectum habet rationem differentiæ: Ipsa autem Scientia, ponitur pro genere in definitione habituum scientificorum, hinc prius de Scientiâ tanquam universaliori, quàm de Objecto tractabitur.

QUÆSTIO I.

De Natura Scientiæ.

NAtura rei definitione innotescit. Definitio constat Genere & Differentia, ut ergò innotescat, quid sit Scientia, quærendum hîc erit de Genere in Definitione ejus ponendo, accedemus postea ad differentiam. Ne tamen sit quæstio de subjecto non supponente. *Sit*

DIFFICULTAS I.

An sit Scientia?

PRÆMITTO I. *Aliquos veteres Academicos non agnovisse ullas novas Scientias.* Sed dicebant, esse aliquem intellectum omnium unum, qui quando unitur alicui, facit illum intelligentem, quando recedit ab illo, facit illum ignorantem.

CONTRA est I. Quia vel habebant unitum hunc sibi intellectum hi Auctores, quando asserebant, per conjunctionem illiùs intellectus nos fieri Scientes, & per separationem ab eodem fieri ignorantes, vel non habebant tunc sibi unitum hunc intellectum; si non habebant unitum sibi tunc, hunc intellectum. Ergò non sciebant, se scientes fieri, unione illius intellectus, si verò habebant unitum, quæro: cur non potius habebant sibi hunc intellectum unitum, illi, qui negabant nos fieri scientes per unionem cum isto intellectu: Quod si huic potius parti erat unitus, sequetur ab hac parte veritatem stare, nosq; non reddi scientes per unionem cum isto intellectu.

RESPONDEBIS. Illi parti uniri hunc intellectum, quæ habet phantasmata melius disposita.

CONTRA. Rediret quæstio; an hæc ipsa responsio supponat in respondentibus potius, & non in oppositum sentientibus, meliora phantasmata, adeoq; & scientiam.

CONTRA est II. Iste intellectus vel est unus, vel multiplex, si multiplex? non erit ratio cur non erunt tot intellectus, quot intelligentes; non etiam potest dici unus intellectus; quia sequeretur duos diffitos, non posse unum idemque intelligere & scire, quomodo enim unus intellectus, in pluribus foret locis, imò sequeretur uno sciente omnes debere esse ignorantes, quia cum uno tantùm, unus intellectus, potest conjungi.

Ex quo ulterius sequitur, duos dissitos non posse scire, quòd scientes reddantur per unionem istius intellectus, duobus enim dissitis non potest unum idemq; uniri.

Respondebis. Hunc Intellectum esse toto orbe fusum.

Contra. Tum quia, hujus asserendi nullum est fundamentum. Tum quia si intellectus est toto orbe fusus. Ergò & ignorantia est toto orbe fusa, præsertim cum longè plures sint ignorantes, reddiq; debebit ratio, cur non ductu ignorantiæ asseruerint, hoc sentientes dum dixerunt: nos fieri scientes per unionem cum isto intellectu. Tum quia si intellectus est toto orbe fusus qui reddit per illos scientes, jam erunt omnes scientes, & si toto orbe est fusus, quomodo separari à nobis poterit, vi cujus separationis, dicis homines reddi ignorantes.

Contra III. Quia cognoscere est aliquid intrinsecum & vitale. Ergò principium cognoscendi, quod est intellectus, non potest esse aliquod extrinsecum.

Præmitto II. *Pyrrhum & Heraclitum Philosophos, docuisse: non dari ullas Scientias, ex eo quod omnia in universo fluxa sunt* & labilia, hinc iidem nutu solo respondebant, ne antequam rem verbis exprimerent, res illa diffluaret ac mutaretur.

Contra hoc est I. Dantur multa immutabilia, quales sunt essentiæ rerum, nec enim mutatur, quòd homo, sit animal rationale.

Contra II. Vel dantur aliqua principia seu propositiones necessariæ, vel non dantur, si non dantur, Ergò ista propositio: Totum est majus sua parte, non est necessaria, poteritq; pars, major esse toto. Item hæc propositio: Quodlibet est aut non est, si non est necessaria, poterit aliquid esse & non esse, quod si dantur aliqua principia necessaria, Ergò poterunt sub illis subsumi Minores, v. g. sed Petrus est. Ergò falsum est quod non sit. Quod si sub illis principiis necessariis, possunt subsumi certæ minores. Ergò & dari Scientia, sciretur enim jam, Petrum dum est, falsum esse, quod non sit.

Contra III. Quia si nihil certò sciri potest. Ergò nec hoc scitur, quod nihil certò sciri possit. Ergò nec scitur nihil nos scire posse.

Præmitto III. *Platonem negasse dari Scientias ullas de Novo*, sed dicebat, ante unionem animæ cum corpore, dari in anima Scientias rerum omnium, sed quando jam uniuntur corpori obfuscari hanc Scientiam. Unde per illum aliquid scire, non plus erat, quàm habere reminiscentiam eorum, quæ in ante cognoverat.

Contra est I. Quia animæ illæ, si præexistunt ante unionem in corpore, deberent esse ab æterno productæ, ut etiam supponit hæc sententia, non sunt autem ab æterno productæ, quia oppositum docet fides, & ratio, quia animæ sunt essentialiter ordinatæ ad corpus; corpus etiam seu Materia essentialiter ordinatur ad formam, quamvis sub disjunctione; debebat ergò dari exigitivum aliquod, per quod illi ordines complerentur: hoc autem exigitivum non aliud est, quàm ipsæ dispositiones, quæ quia non erant ab æterno, nec productio animarum connaturaliter poterat esse ab æterno, quia si non erat ab æterno corpus dispositum ut de facto non erat, (solæ enim animæ dicuntur præfuisse ab æterno.) hoc ipso fuissent illæ animæ productæ, non ad exigentiam Causarum secundarum, innaturalisq; fuisset ista animarum productio. Idem medius Terminus negativa via proponi posset. Licet non repugnaret animas præexistere corpori, nullum tamen est fundamentum illas præexistisse.

Contra est II. Ista Scientia animabus præexistentibus, vel est naturalis vel acquisita, si naturalis. Ergò sicut natura etiam post unionem animarum non mutatur, alias non præexistentes animæ, sed aliæ hoc est mutatæ unirentur, ita & naturalia earum mutari non debent, si autem illa scientia erat acquisita. Ergò in ante illam animam non habuit. Ergò ex ignorante facta est in illo statu sciens: cur ergò etiam non poterit Scientiam acquirere de novo, positâ unione ad corpus.

Contra III. Si Scientiæ de novo non darentur, sed sola reminiscentia, posset cœcus judicare, de coloribus, quod falsum. Sequela probatur: quia si ante unionem ad corpus præcognovit v. g. lac esse dulce & album, percipiendo dulcedinem lactis occurrentem hîc & nunc, per reminiscentiam, posset judicare de albedine, utpotè jam in ante præcognita.

His præmissis

Dicendum est I. *Dari Scientias de novo.*

Probatur I. Auctoritate Aristotelis 1. enim Metaph. cap. 1. *Omnes inquit homines naturaliter scire desiderant*, hic verò appetitus frustra esset, si non darentur de novo Scientiæ, expleri enim non posset, aut jam remaneret expletus, solumq; homo desideraret esse reminiscens, non verò sciens; similia habet 4. Metaph. tex. 22. & S. Thomas 1. parte 9. 84. art. 4. & August. lib. 3. contra Academicos cap. 4.

Probatur II. Dantur principia lumine naturæ nota, ex quibus possunt deduci infallibiles Conclusiones ut dictum supra. Ergò poterunt dari & Scientiæ de novo, ipsaq; experientia ostendit de novo dari Scientiam.

Probatur III. Nullum est fundamentum negandi, quod scientiæ de novo dentur, ut visum est in præmissis. Ex alia parte sicut quia videmus nunc accendi ignem, qui antea non erat incensus, inferimusq; illum de novo incendi, ita inferetur ex allata experientia, de novo dari Scientiam.

DIFFI-

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

Objicit I. Plato. Illud quod de novo scire volumus, vel scivimus, vel non scivimus: si scivimus. Ergò de novo nihil scitur; si non scivimus. Ergò frustra illud scire volumus, & nunquam agnoscceremus, etiamsi fortè occurreret, quia nesciretur illud, quod scire desideratur: sicut qui nunquam vidit Regem, etiamsi illi occurrat Rex, non scit esse illum Regem.

Respondetur. Hoc argumentum probare, quòd etiam sensus nostri nihil de novo percipiant, directè autem dici potest ipsum Objectum determinare ad sui notitiam. Deinde dici potest, illud quod de novo scire volumus, si scivimus clarè, nihil nos de novo cognoscere, secus si scivimus confusè & in principiis; & sic qui non vidit Regem, habet tamen in ante ejus descriptionem, & occurrat illi Rex, noscet eundem, quod multo magis procedit circa Scientias, quæ infundantur principiis lumine naturæ notis, ipsa autem principia, se manifestant si occurrant, sicut lux, manifestat se videnti.

Objicit II. Idem. Si darentur de novo Scientiæ; vel acquirentur per sensus, vel ope Magistri, non per sensus, quia hi ad multa se non extendunt, & in multis errant. Non ope Magistri, quia Magister infundere species scibilium non potest, quæ tamen ad Scientiam sunt necessariæ.

Respondetur. Utroque modo acquiri Scientias, sensu quidem, quia ad quæ se ille objecta non extendit, tamen illa vel ratione effectuum procedentium ab illis objectis, quos attingit sensus, vel in aliquo simili noscit; nec erat in sentiendo, si auferantur impedimenta, quorum ablationem dictabit intellectus, præ informatus aliis sensationibus, rectè procedentibus. Addo quamvis cognitio intellectiva dependeat à cognitione sensuum, nihil enim est in intellectu, quod non præfuerit in sensu; non est tamen necessarium, ut cognitio intellectiva sit conformis cognitioni sensuum, quod si potest esse illi diformis, poterit illo errante, non errare intellectus. Ope etiam Magistri possunt Scientiæ acquiri, quia licèt ille per se ipsum non fabricet Species; exhibitione tamen doctrinæ, determinat extrinsecè phantasiam & intellectum agentem, ad fabricandas debitas Species.

Objicitur III. Intellectus noster frequenter errat. Ergò non potest esse principium actuum scientificorum.

Respondetur. Frequenter etiam non errare intellectum, & ut non erret, posse informari propositionibus scientificis, sibi innotescentibus.

Objicitur IV. Saltem nulla dabitur habitualis nova Scientia, quæ sit facilitas nova ad eliciendos actus scientificos consimiles antea factis; quod

Probatur à pari. Visus qui est potentia naturalis non indiget habitu ad videndum. Ergò non indigebit etiam intellectus habitu ad sciendum.

Respondeti potest I. Quia potest intellectus eidem propositioni nunc assentiri, nunc dissentiri, indigebit habitu, visus autem, objectum, semper videt, nec potest non videre. *Hæc Responsio*

Non satisfacit. Quia potest eadem statua apparere, nunc rotunda si à longè aspiciatur, nunc non rotunda, si de propinquo, nihilominus ad hoc tollendum, non datur ullus habitus vivivæ. Ergò nec dabitur ullus habitus intellectivæ. Immeritò etiam supponitur, quòd intellectus possit eidem propositioni nunc assentiri nunc dissentiri: id enim fallit in principiis lumine naturæ notis, si penetrentur.

Respondet II. Quidam. Non dari habitum ullum ad assentiendum Conclusioni demonstrativè deductæ: sed tantùm ad scientificam propositionem objecti, nam in hac sola propositione, sentimus difficultatem, posita verò jam ista propositione objecti, necessariò intellectus objecto assentitur & sine difficultate. *Hæc Responsio*

Non satisfacit. Tum quia ut visus attingat suum objectum, non datur ullus habitus in vivivа. Ergò nec dabitur ad scientificam propositionem objecti. Tum quia hæc responsio tollit habitum conclusionum, & ponit solos habitus præmissarum: quia scientifica propositio objecti, fit v. g. per præmissas; Et tamen respondens, ad solam scientificam propositionem objecti, adeoq; ad solas præmissas, & non ad conclusiones admittit habitum, cujus oppositum doceri solet. Tum quia si non admittitur habitus conclusionum, nec admitti debet assensus principiorum & præmissarum, quia horum assensus, à longè evidentiori objecto causatur. *Hinc aliter*

Respondetur III. Disparitatem esse quia visus non tantum est potentia necessaria, sed etiam determinata ad eundem operandi modum. Consequenter nulla supererit difficultas, tollenda ab habitu, nam determinatio ipsa facilitatem infert, cumq; nihil aliud sit in actu nisi substantia actus, & modus actûs, si ad hæc sit determinatio, adeoq; facilitas, nulla erit, quæ superetur ab habitu, difficultas; & ita quia determinatus est ignis ad eundem operandi modum, non indiget habitu ut urat, nec indigebit aqua habitu, ut humectet. Intellectus autem, licèt sit potentia necessaria, quia tamen non est determinata ad eundem operandi modum, ideò relinquit adhuc difficultatem superabilem ab habitu, eiq; locum facit. Quod verò eadem statua nunc rotunda nunc non rotunda appareat, id non arguit in visu diversitatem operandi; sed id referri potest in malam dispositionem vel organi, vel medii, vel in applicationem indebitam. Quando autem intellectus non necessariò assentitur objecto

conclusionis ex probabili medio deductæ, vel quia assentitur tali objecto cum difficultate, hoc non potest referri in dispositionem malam potentiæ, quia Deus, qui ut ita dicam dispositissimus est ad veritates penetrandas, judicat tamen ex medio probabili, non nosci certò objectum. Et ad has difficultates ex diversitate modi operandi ortas, quas difficultates dari etiam experientia docet, concedendi erant habitus.

OBJICITUR V. Aristoteles 2. Metaph. tex. 1. Ubi ille vult intellectum nostrum ita se habere ad ea, quæ sunt manifestissima sicut vespertilionum oculi ad lumen diei. Ergò sicut hi nil possunt videre, ita & intellectus nil potest scire.

RESPONDETUR explicando Aristotelem. Comparat illic Aristoteles nostrum intellectum cum triplici differentia objectorum. I. Si objecta sint *maximæ intelligibilitatis*, ut v. g. Deus, Angeli &c. ad talia objecta hebescit intellectus, sicut oculus nimia luce perstrictus. II. Si objecta sint *minimæ intelligibilitatis*, uti sunt influentiæ occultæ. Circa hæc etiam objecta fatiscit intellectus, sicut & oculus in videndis pulmonibus formicæ. III. Si objecta sint *mediæ intelligibilitatis*, quale est objectum si æqualibus æqualia demas, quæ remanent sunt æqualia &c. respectu horum non dicit quod se habeat intellectus sicut oculus vespertilionum, imò sicut oculus objectum debitè approximatum & illuminatum optimè aspicit; ita & intellectus objecta mediæ intelligibilitatis optimè agnoscit.

DIFFICULTAS III.

Quid sit Scientia & cujus Objecti.

IN quæstione quid sit aliquid, semper veniunt duo explicanda: 1. quid nominis? 2. quid rei?

QUOAD quid nominis. Triplex potissimum est acceptio Scientiæ I. pro Cognitione quacunque intellectuali, præsertim certa, sive illa evidens sit, sive inevidens; quo sensu dicit August. lib. 1. de libero arbitrio, *id nos scire quod certò cognoscimus*; & in hoc sensu fides & humana & divina, potest dici Scientia. Unde etiam August. lib. 5. de Doctrina Christiana. *Non est inquit verendum dicere, quod idoneis testibus novimus nos scire.* II. Accipitur Nomen Scientiæ pro cognitione certa & evidenti sive illa per discursum habeatur, sive non. III. Pro cognitione certa & evidenti per discursum habita.

QUOAD quid rei definit tertio hoc modo sumptam scientiam Aristoteles primi posteriorum tex. 5. *Scire arbitramur unumquodque simpliciter, sed non sophistico modo, qui est secundum accidens, cùm causam existimamus cognoscere propter quam res est, quod illius causa est, & non contingit hoc aliter se habere.*

EXPLICATUR DEFINITIO. Loco generis ponitur Ly *Cognitio*, quia hæc est genus, & competit illis etiam acceptionibus Scientiæ, quæ numeratæ superius. Dicitur *Cognitio rei per Causam*, ut denotetur progressus à cognitione causæ ad effectum, per hocque condistinguetur à scientia Dei & Angelorum qui formaliter non discurrunt. Item dicitur esse cognitio rei per causam ut denotetur, in scientia, de qua hîc, reperiri causam, propter quam connectitur prædicatum cum subjecto, connexione quadam ostendente evidentiam, per hocque distinguitur à fide, quæ non ostendit causam connexionis prædicati cum subjecto; cùm enim revelatur quòd Deus sit Trinus, non aliud relucet nobis, nisi nexus cum hoc extrinseco, quia est revelatum. Dicitur, quòd debeat esse per causam, *ut cujus non contingit rem aliter se habere*, ut excludatur error, qui contingeret, si aliquis cognosceret rem per causam, quæ revera non esset causa; & ita erraret aliquis qui pro causa pluviæ diceret baculum, stantem in angulo. Denique dicitur quod non contingat hoc aliter se habere, quia objectum scientiæ debet esse necessarium & immutabile.

Si tamen cui videretur quòd non definierit hic Scientiam Aristoteles nisi particulariter, eo quod definierit illam procedere per causam, cum possit etiam procedere per effectum, posset sic clarius dicere, *Scientia est Cognitio certa & evidens per discursum habita.* Definiendo autem Scientiam, in quantùm ad Deum & Angelos extendi potest, imò & ad prima principia est *Cognitio certa & evidens.*

QUÆRES I. *An causa quæ si sumatur cum suis requisitis, est adæquata ad aliquid operandum estque de se determinata ad producendum illum effectum, sit causa sufficiens ad scientiam habendam, quamvis hæc causa à Deo impediri possit ne producat effectum*, v. g. sint duo equi, qui sunt causa determinata & adæquata tractionis alicujus stipulæ, cum tamen Deus possit facere, ne illi duo equi, summo etiam connisu adhibito, moveant illam stipulam, eritne sufficiens causa ad scientiam de motu stipulæ, robur illud equorum, quod causare potest tractionem stipulæ. Indubie *erit sufficiens talis causa ad scientiam.*

RATIO. Quia nulla esset scientia physica, quæ procedit per causas à Deo impedibiles. Deinde quia quod illas possit impedire Deus; non impeditur per hoc, naturalis connexio causæ cum effectu & tamen hæc connexio est fundativa scientiæ. Est enim ipsa connexio non mutabilis, utpote fundata in transcendentali respectu causæ ad effectum. Denique quia dantur scientiæ etiam sub conditione, adeoque dabuntur & per illam causam, sub hypothesi, nisi Deus impedierit, unde erit illa notitia absoluta, si aliunde constet, non esse facta impeditio.

QUÆRES II. *An Scientia possit esse de contingentibus?* De cõtingenti specificativè seu materialiter hoc est pro ipsa Entitate contingentis sumpto,

pto, non potest dari Scientia. Ratio, quia Scientia, ut dictum, exigit rem non aliter se habere, contingens autem entitativè, potest aliter se habere. Si autem sumatur reduplicativè, reduplicationem sic accipiendo, ut vi illius contingens transeat in essentiale, de sic sumpto contingenti sub reduplicatione, ita explicata, potest dari Scientia. Ratio, quia contingens, quà contingens habet necessitatem, invariabilitatem, immutabilitatem suæ contingentiæ. Ergò de ista invariabilitate contingentis, in sua contingentia potest benè dari Scientia. Tum quia omnis reduplicatio ex hoc ipso qua reduplicatio est, fundat titulum immutabilitatis, suaq; reduplicatione, extrahit rem ad alium modum. Ergò si contingens simpliciter non est scibile, extractio illius ad alium modum, reddit illud scibile; & ita si formæ accidentales spectentur specificativè, accidentales sunt subjecto, v.g. albedo albo parieti: si autem sumatur paries albus quà albus, est illi essentialis albedo. Consequenter & contingenti, quà contingens erit essentialis contingentia, habebitq; jam illud objectum immutabilitatem, requisitam ad scientiam. Tum quia vel scitur de contingenti posse dari Scientiam vel non scitur, si scitur. Ergò de contingenti datur scientia; Si non scitur. Ergò frustra negatur de illo non posse dari scientiam.

Dices I. Esse communem Sententiam, quòd contingentium nulla sit Scientia.

Respondetur. Communem sensum procedere, in quantùm per aliquem modum contingentia non extrahitur ad rationem immutabilis & essentialis.

Dices II. Vi allatæ responsionis sequi quòd etiam de specificativè sumpto contingenti possit dari Scientia.

Respondetur. Eo casu dabitur Scientia de contingenti specificativè sumpto, in quantùm jam in illo ipsa specificatio reduplicabitur, vel sumendo rationem specificativi ut sic.

Dices III. Si potest dari de contingentibus scientia, deberet potius dari de illis specificativè acceptis & materialiter.

Respondetur. Posse dari explicationem termini Ly specificativè sumptum contingens, quæ ostendat transire contingentiam in essentiale, & hoc casu, de sic explicato specificativè accepto contingenti dabitur potius scientia, sed non ita sumitur in præsenti. Et sicut non specificativè sumpto albo essentialis est albedo; ita & in præsenti non specificativè sumpto contingenti, est essentialis contingentia, sed sumpto reduplicativè, si autem contingenti sumpto reduplicativè est essentialis contingentia, hoc ipso tantùm reduplicativè sumpta, erit scibilis. Consequenter hæc propositio: contingens est contingens, si faciat hunc sensum, impossibile est, ut id quod contingens est, sit necessarium, erit objectum scientiæ nonnisi negativæ. Ratio, quia & ipsa modalis, est negativa, faciendo autem hunc sensum: necesse est ut contingens sit contingens, erit illa propositio Objectum scientiæ affirmativæ. Ratio, quia & ipsa illa modalis est affirmativa.

Quæres III. *An de singularibus possit dari Scientia?* De singularibus secundùm rationem communem singularitatis spectatis dari potest scientia. Ratio, quia de universali dari potest scientia, ergò & de ratione communi singularium. Rursus si spectentur singularia secundùm rationem singularitatis, vel spectari possunt secundùm rationem specificativè acceptam vel reduplicativè, & sic idem tenendum ac de contingentibus. Cæterum etiam de specificativè sumpto singulari, si sit illi essentialis singularitas, ut Deo, & Angelis in multorum sententia, potest dari scientia. Ratio, quia ita essentialis singularitas, habet sufficientem immutabilitatem & necessitatem.

Addo. Per hoc non negari, quòd de singulari etiam mutabili, possit dari scientia experimentalis. Ratio, quia potest quis scire & experiri, se dum actum habet, habere actum, qui tamen actus contingens est. Bonus item est iste Syllogismus in Darii, & scientificus, sed fundatus in scientia experimentali, quoad minorem: Quidquid existit à parte rei est singulare & individuum. istum Syllogismum formans existit à parte rei. Ergò istum Syllogismum formans, est singulare & individuum.

Dices I. Artis nonnisi est, & non scientiæ, attendere ad singularia.

Respondetur. Artem quà ars est, non procedere de singularibus secundùm rationem communem vel reduplicativè spectatis, sic autem procedit scientia.

Dices II. Objectum ad scientiam requisitum debet esse tale secundùm naturam, sed singularia & contingentia non sunt tale quid secundùm naturam, accidit enim illis contingentia. Ergò non possunt esse objectum scientiæ.

Respondetur. Non accidere singularibus secundùm rationem communem vel reduplicativè spectatis contingentiam, contingens enim sic sumptum, semper contingens est. Consequenter de talibus, dari poterit scientia.

Dices III. De Ente per accidens non potest dari scientia. Ergò nec de prædictis.

Respondetur. Etiam de Ente per accidens, secundùm rationem communem spectato, vel reduplicativè, posse dari scientiam, hoc enim probant rationes supra adlatæ. Deinde nomine Entis per accidens potest intelligi Ens fortuitum & sine ullo ordine de tali Ente ex 6. Metaph. 4 non potest dari scientia, quia non habet Causam sui necessariam; si autem nomine Entis per accidens intelligas ea, quæ habent Causam suam certam, licèt ex pluribus coalescant, de talibus potest dari scientia. Unde etiam

multa Medici demonstrant de Pharmacis, de temperamento humorum &c.

DIFFICULTAS IV.

Quid sit Evidentia quid Certitudo Scientiæ.

DIfficiliora de hac Materia, videnda erunt & inferius, ubi de præmissis Demonstrationis, & in Materia de fide. Tractabimusq; hîc de Evidentia & certitudine tenente se à parte actus, quia à parte scientiæ, quæ ipsa scientia, actus est.

Nomine Evidentiæ venit Claritas & Perspicuitas, qua cognoscitur objectum, quæ definitio convenit soli, omni, & semper: Et sicut Evidentia corporalis, est claritas & perspicuitas visionis, ita eandem claritatem dicet, Evidentia intellectualis.

QUÆRES I. *Quod sit entitativè Evidentia actus?*

RESPONDETUR. Esse ipsummet actum intellectûs, prout clarè & perspicuè repræsentat objectum, cognoscenti. Ratio, tum quia secluso omni superaddito, & positâ sola prædicta connotatione, salvatur sufficienter tota Evidentia. Nec potest ostendi quid plus requirat. Tum quia etiam visio corporalis, per suam entitatem est evidens. Ergò & Evidentia intellectualis; nulla enim est necessitas cujuscunque superadditi. Tum quia si Evidentia non est ipsa entitas actûs, Ergò per aliud redditur evidens, quod ipsum illud aliud, debet esse per se evidens, ne detur processus in infinitum. Jam autem quæcunque ratio fundabit in illa Evidentia Evidentiam indistinctam, fundabit etiam in actu prædicto, indistinctam evidentiam.

EXPLICARI posset. Formalis ratio Evidentiæ tali discursu. Hoc quod in Corpore oculus, est in rationali substantia intellectus. Unde etiam vocatur oculus mentis. Porrò corporalis oculus indiget perspicuò, quod fit à lumine; unde & visio ab Aristotele vocatur: actus perspicui. Intellectus etiam ex propositione indiget suo lumine, hinc & ad visionem beatificam requiritur lumen gloriæ, ad fidem lumen fidei, ad assensum conclusionis requiruntur præmissæ, quæ dicuntur lumine naturæ notæ. Hoc autem lumen non solum vocatur Claritas illuminativa objecti, potentiæ vitivæ, & medii, sed etiam vocari solet lumen & ipsa potentia. Unde dicitur: habet lumina clausa, id est oculos clausos, ita etiam & lumen intellectûs non solum denotat claritatem, hoc est propositionem evidentem objecti, & ejus ad intellectum applicationem; sed notat & ipsam potentiam intellectivam; ideoq; dicimus; dictat hoc illi lumen naturale, lumen rationis. Hoc autem ipsum perspicuè, clarè, evidenter propositum, optimè inter alia intelligitur ex Analogia clari, perspicui, evidentis, oculari visioni debiti, v.g. per expulsionem oppositi, hoc est, tenebrarum & obscuri, ita ut ea, quæ videntur sine obscuritate & tenebris, clarè dicantur videri. Proportionaliter ergò dicentur clarè intelligi quæ intelliguntur sine nube & tenebris, obscurum autem nubes & tenebræ intellectûs sunt, cum objectum nec in se videtur, nec in principiis lumine naturæ notis, sed vel in nube attestationis ut contingit in fide, vel simpliciter non videtur, ut contingit in errore. Evidentia ergò objecti erit Cognitio objecti in se, aut in principiis suis intrinsecis.

QUÆRES II. *Quotuplex sit Evidentia.*

RESPONDETUR. triplicem esse. *I. est Moralis*, quæ est Claritas objecti juxta regulas prudentiæ, expellens omnem formidinem in genere moris, talis est evidentia ex tot testimoniis, quod sit Roma. *II. Evidentia est* Physica, quæ est Claritas objecti, juxta exigentiam naturæ, fundatur hæc claritas in connexione naturali unius cum alio, quantumvis impedibili à Deo. Talis est evidentia, quòd ignis applicatus urat. Casu autem quo non urat, in tali suppositione non jungetur falsum cum evidentia, sed tantùm inferetur, quòd evidentia causet proportionatam sibi certitudinem, non majorem se, proportionata autem certitudo physicæ evidentiæ, est certitudo naturalis, certum est autem naturaliter, quòd ignis applicatus urat. *III. Evidentia est* Metaphysica, quæ est claritas omnem formidinem expellens, fundaturq; in connexione extremorum adeò necessaria, ut nec divinitus impediri possit, & sic non potest impediri à Deo, ne bis duo, sint quatuor.

QUÆRES III. *An Evidentia Certitudinem, an Certitudo Evidentiam præsupponat.*

Si sensus quæsiti sit: an possit aliquid esse certum & tamen inevidens in hoc sensu certum est, posse aliquid esse certum, & non esse illud ipsum in se evidens, qualis est actus fidei. Si autem sensus quæsiti sit, quod habeat rationem prioris Evidentiane an Certitudo?

ASSERO. *Quod Evidentia habeat rationem prioris.* Ratio, tum quia scientia, de qua hîc, est in ipsamet conclusione demonstrativa, & tamen conclusio præsupponit ante se, sicut præmissas, ita & Evidentiam illarum. Tum quia non ideò aliquid est evidens, quia est certum, sed ideò aliquid est certum, quia est evidens; Supple vel in se vel in aliquo antecedente. Tum quia, si certitudo non supponeret evidentiam, maximè actus fidei non supponeret eam, & tamen etiam is, præsupponit evidentiam motivorum credibilitatis ut alibi docetur, quæ Evidentia, in hoc discrepabit ab Evidentia Physica, quia evidentia motivorum credibilitatis, est nonnisi moralis, Evidentia autem scientiæ, est Physica aut Metaphysica. Item Evidentia, quam supponit fides, est in alio assensu, nec refunditur in actum fidei. Evidentia autem in actu scientifico, ingreditur ipsummet actum. Regula autem universalis, per quam dignosci debeat; an in ipso actu certo includatur evidentia, hæc est, si res certò in se, vel per sua principia intrinseca cognoscatur.

DICES.

Dices. Potest Objectum fidei esse certum, quantumvis nulla sit evidentia motivorum credibilitatis. Ergò non omnis certitudo supponit evidentiam. Antecedens probatur, quia infallibilitas illius, quæ est plus quàm Metaphysica, non debet ab ullo fallibili ex suo genere pendere; Jam autem evidentia motivorum credibilitatis, est fallibilis ex suo genere.

Respondetur. Posse esse objectum fidei certum in se, sine evidentia motivorum credibilitatis, sed non per ordinem ad nos, ad quod tamen respicit præsens doctrina. Rursùs præter evidentiam Motivorum credibilitatis datur illic, vel necessaria, vel ex suppositione antecedens certitudinem, evidentia objectiva, & per ordinem ad objectum, quæ evidentia stat in ipso nexu prædicatorum intrinsecorum objecti fidei, qui nexus adeoq; & evidentia præ certitudine prior est, licèt nobis sit ignota. Quod autem dicitur actum fidei utpotè infallibilem non posse pendere ab aliquo fallibili, qualis fallibilitas est in motivis credibilitatis, ad hoc dici potest. Licèt actus fidei non possit pendere ab aliquo fallibili, tanquam à ratione formali assentiendi, à qua sola habet infallibilitatem, potest tamen pendere ab aliquo fallibili, tanquam à supposito prærequisito, id enim non repugnat, & de facto actus fidei pendet ab intellectu, qui de se est fallibilis.

Quoad Certitudinem.

Certitudo cogitari potest duplex, quædam objectiva, & de hac agitur in materia de certitudine fidei. Alia est certitudo formalis, quæ definitivè est adhæsio firma intellectûs ad objectum, ejusq; Veritatem attingens. Dixi debere esse adhæsionem firmam, quia quantumvis sit objectum certum, si illud non firmè sed cum formidine apprehenderetur, erit probabilitas, non scientia. Dixi item istam adhæsionem, rem ut est debere attingere, quia interdum error trahit firmam adhæsionem (ut patet in aliquibus Hæreticis) adhæsio tamen hæc, est error; quia est difformitas cum objecto revelato.

Non rectè hæc certitudo explicatur per Cognitionem reflexam, qua quis judicet se non potuisse decipi, in primo actu directo, quia etiam actus iste reflexus, potest esse falsus ut patet in Hæreticis, reflectentibus se, & putantibus, quod non fallantur. Unde consequenter dico reflexionem esse necessariam, per quam formaliter reflectat hanc non se intellectus, ad istud suum scire.

Addo firmam istam adhæsionem, vel oriri ex principiis intrinsecis, hoc est ex Evidentia & necessitate objecti, vel ex principiis extrinsecis, hoc est, ex testimonio alterius, ita ut si testis sit summè infallibilis, qualis est ipse Deus, hoc ipso & illud quod dicit Deus, est summè certum; quod si sit testis cui valdè competat, ut non fallatur, erit etiam illud objectum, quod testatur, certum moraliter.

Quæritur I. *Quod sit in re Certitudo actus?* Certitudo actus est ipsemet actus intellectus firmus, rem ut est attingens. Ratio ex dictis in simili, quia nulla est necessitas superaddendæ, certitudinis, distinctæ realiter.

Quæres II. *Quotuplex sit Certitudo?* Multiplex est Certitudo. Moralis, Physica, Metaphysica. Fidei Divinæ & visionis beatæ, sed has postremas ex parte objecti esse æquales, dicetur in Materia de fide.

Quæres III. *An unus actus possit esse certior alio?*

Indubiè certitudo formalis datur una major præ alia, quia illam etiam experimur in nobis; si res sit de certitudine ex parte objecti, potest etiam esse major una præ alia, nam certo morali, certius est certum physicum, & præ hoc, certum Metaphysicum. An autem & quomodo fides sit certior certitudine Metaphysica, tractatur in Materia de fide.

Addo. Certitudinem latius patere quàm Evidentiam Antonomasticon dictam quia certitudo conjungitur & Evidentiæ in scientia, & inevidentiæ in fide.

DIFFICULTAS V.

De specificativo Scientiæ.

Non quæremus hîc de Specificatione Actuum ut sic, sed maximè attendemus ad id, per quidnam differt una scientia ab alia. *sit*

Punctum Difficultatis 1.

Rejiciuntur modi quidam explicandi specificativum Scientiarum.

Explicari solet I. Specificatio scientiarum per objectum formale, ita ut illæ scientiæ sint specie distinctæ, quæ habent aliud objectum formale. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit I. Quia ratio formalis unius scientiæ, v.g. ratio formalis, *quæ* potest esse ratio materialis alius scientiæ. Ergò non sufficienter scientia per solam rationem formalem distinguetur. Consequentia probatur. Quia quod potest transire à scibilitate unius scientiæ, ad scibilitatem aliûs scientiæ, non potest esse sufficienter unius scientiæ ab alia distinctivum, aliàs per aliquod utrique scientiæ commune, distinguerentur illæ scientiæ, quod repugnat. Antecedens principale probatur. Quia supposito, quòd rectificabilitas Operationum intellectus, sit objectum formale Logicæ, adhuc hæc poterit considerari à Physica sub formalitate motus animæ; à Metaphysica sub ratione Entis. Ergò ratio formalis, Quæ, unius scientiæ, potest esse ratio materialis alius scientiæ.

Non satisfacit II. Quia hæc explicatio, non ostendit cur multitudo actuum scientificorum, quos constat esse physicos, & multitudo

actuum scientificorum quos constat esse Metaphysicos, non referatur ad aliquod aliud formale commune utrique, ita ut ex utraque quasi partiali scientia, confletur una totalis.

Non satisfacit III. Quia Ratio formalis Objecti triplex ordinariè numerari solet. Prima Ratio formalis, *Quæ*, & hæc rationem materialis suo modo restringit, & per hoc formalisat. Alia Ratio formalis *propter quam* & est ratio motiva assensuum scientificorum. Alia Ratio formalis *sub qua*, & hæc est Ratio, sub qua, scientia objectum suum attingit, nulla harum rationum est sufficienter specificativa scientiarum. Non *Ratio quæ*, quia ratio formalis Quæ; sub ratione formalis Quæ; non habet rationem ultimi, sed se habet sicut risibile, quod non est ratio formalis Quæ hominis, sed est aliquid ejusdem, cum revocetur ad rationale, radicaliter sumptum. Non etiam hoc specificativum est ratio formalis *propter quam*, quia in unaquaque scientia, dantur plura motiva distincta specie, aliud enim motivum est in physica, quod detur materia prima, & aliud quod non detur vacuum. Neque valet si recurras quod reliqua omnia motiva revocentur ad unum, quod enim istud unum est motivum in physica. Imò sequetur omnes scientias esse ejusdem speciei, omnes itidem actus, quia omnium horum assensus, resolvitur in principium: Impossibile est idem esse & non esse, aut aliud simile. Non etiam hoc specificativum est *Ratio sub Qua*, quia ratio *sub qua* ordinariè dicitur esse diversa abstractio, quæ non est specificativa ut dicetur infra. Deinde Ratio *sub Qua* est ratio sub qua ipsa jam, scientia, tendit in objectum. Ergò debet dari aliud specificativum ejus, quod ipsum sub illa ratione tendit, cum præsupponatur ipsum tendens, esse, ipsi rationi *sub qua* tenditur.

Dices I. Constituitur per rationem formalem Quæ objectum. Ergò & differt per rationem quæ.

Respondetur. Argumentum multum probare, quia probaret specificari scientiam per objectum pluribus conveniens materiale, cum objectum totale ingrediatur & constituat, ipsa etiam ratio materialis. Directè autem dici potest per rationem formalem Quæ, ultimatè, non constitui objectum.

Dices II. Non considerari v.g. rectitudinem Logicam à Metaphysica & sic de reliquis. Ergò ipsum formale illius Scientiæ seu Ratio formalis Quæ, non potest esse ratio, ab alia Scientia attingibilis.

Respondetur. Negando Antecedens, quia rectitudo v. g. illa adhuc est Ens adeoq; considerabilis à Metaphysica.

Dices III. Specificari Scientias per Rationem formalem propter quam considerationis, hoc est per rationem ad quam, cætera in cognoscendo, attribuuntur: quamvis non specificentur per rationem propter quam illationis, hoc est, non per principia motiva assensuum.

Respondetur. In re rationem illam propter quam considerationis esse rationem propter quam Illationis, utraque ergò specificativa erit saltem in re. Deinde quænam talis est v.g. in Physica ratio. Denique ut dixi, sequetur omnes actus, esse eosdem Specie, ponendo quod principium: Quodlibet est vel non est, sit principium considerationis.

Explicant II. Thomistæ. Specificationem Scientiarum per diversas abstractiones. Triplex autem per illos fieri potest Abstractio *I. à Materia singulari non tamen sensibili*, hoc est, ab hæccitatibus, non tamen à ratione materialis, sensibilis, & hæc abstractio convenit Physicæ, nam illa non speculatur hoc Corpus, consequenter non speculatur hæccitates, speculatur tamen Corpus materiale, sensibile, hoc est capax, sensibilium, capax v.g. frigoris, caloris, albedinis, quæ omnia sunt sensibilia. *II. Abstractio est quæ abstrahit à singulari & sensibili*, non tamen ab imaginabili seu intelligibili materia, & talis abstractio per illos convenit Mathematicæ, quæ non considerat hunc circulum, nec considerat, an sit niger vel calidus; considerat tamen aliquid materiale, certè enim circulus non est spiritus. *III. Abstractio est à Materia singulari, sensibili & imaginabili*, & hæc convenit per illos Metaphysicæ, quæ res à materia depuratas considerat.

Impugnat I. hanc Explicationem Arriaga & Oviedo, quando abstractio fit à materia singulari, hoc ipso fit à Materia sensibili, nihil enim sentiri potest, nisi sit singulare. Ergò nulla est abstractio à Materia singulari, quæ non sit à Materia sensibili, cujus oppositum docent Thomistæ.

Respondetur. Negando Antecedens. Ratio, quia hæc abstractio, fit per actus intellectus, nec est neganda intellectui vis, per quam abstrahat & depuret rationem singularis à Materia, non depurando eandem à Materia sensibili. Deinde nomine sensibilis, venit, non solum id, quod actu afficitur qualitatibus sensibilibus; sed etiam id, cui natura sua convenit affici istis qualitatibus, quantumvis actu non afficiatur, actuq; non sentiatur: hinc habetur fundamentum, ut positâ abstractione à ratione singularis, possit adhuc non fieri abstractio à ratione sensibilis.

Impugnat II. Oviedo. Si per abstractiones essent Scientiæ adæquatè specificandæ, tunc Metaphysica tres adæquatas Species haberet, haberet enim tres adæquatas abstractiones. I. Est abstractio rerum communium, quæ licèt à materiâ abstrahant præcisivè, non tamen abstrahunt negativè, hoc est non repugnat illis componi cum materia, hinc ratio entis, licèt præscindat à materiali, non enim ubicunq; est ens illic est esse materiale. Sed tamen non negat ens materiam; aliàs nunquam posset esse, materia, ens. II. Abstractio est intelligentiarum quæ & præscindunt à materia, & negant materiam. Angeli enim

enim non possunt esse corpora, quamvis non abstrahant à compositione Metaphysica ex substantia & accidentibus. III. Abstractio est, quæ & præscindit à materia, & negat materiam, insuper non admittit ullam compositionem & talis, est Deus. Has omnes abstractiones & illarum objecta, considerat Metaphysica, nec tamen triplex est.

Respondetur. Negando Sequelam & ejus probationem. Ratio, quia abstractio adæquata specificativa Scientiarum, non est quæcunque reperibilis in objecto abstractio, sed talis, quam & consideret illa Scientia per se & ad quam reliqua omnia referat. Porrò abstractionem, quæ circa Deum est, refert Metaphysica ad universalem ab omni materiaabstractionem, ad abstractionem verò, quæ circa Deum fit, alios actus circa alia objecta non refert Metaphysica. Unde istæ diversæ abstrahibilitates, quas argumentum attulit, sunt abstrahibilitates exigitæ à ratione entitativa objecti, non verò à ratione scibilis Metaphysici; aliàs ubicunque scibilitatem suam inveniret Metaphysica, illic deberet v. g. abstrahibilitatem ab omni materia, & incomponibilitatem etiam cum accidentibus, invenire, quod tamen soli Deo competere, & fides & ratio docet.

Impugnat III. idem. Sed hæ impugnationes solvi possunt si hæc teneantur. I. quod abstractio à materia corruptibili non possit dare speciem condistinctam scientiæ ex eo: quia incorruptibilitas revocari potest ad Physicam, quæ, cùm consideret Corruptionem, oppositam etiam incorruptionem potest considerare, vel incorruptibilitas revocabitur ad Metaphysicam, quæ hoc ipso, quia à quacunque materialitate abstrahit, censebitur etiam incorruptibilitatem considerare. II. Teneri hoc potest quod fieri possit, ut aliqua, ratione suæ entitatis eodem modo à materia abstrahant, & tamen non eandem in ratione scibilis abstractionem habeant, & ita operatio nostri intellectûs, æquè est spiritualis cum consideratur à Logica, quam cùm consideratur à Metaphysica vel Physica, secundùm tamen diversas abstractiones in ratione scibilis ad diversas pertinet Scientias. *Cæterum hæc Explicatio*

Non Satisfacit I. Dantur Specie distinctæ Scientiæ, quæ non diversificantur abstractionibus. Ergò in abstractiones à Materia specificativum Scientiarum reduci non potest. Antecedens probatur. Logica est specie distincta à Metaphysica, & tamen non habet distinctam Specie abstractionem ab abstractione Metaphysica, quod ipsum probatur. Non habet Logica speciem ab abstractione, quæ sit à Materia singulari non tamen sensibili, quia aliàs Logica esset Physica, utpotè eandem cum illa habens abstractionem. Item non specificatur Logica ab abstractione à materia singulari & sensibili, non tamen imaginabili aliàs idem esset quod Mathematica. Ergò specificari debet ab abstractione à Materia tam singulari quàm sensibili, quàm imaginabili, quæ tamen abstractio seu specificativum convenit Metaphysicæ.

Non Satisfacit II. Quia quæcunque assignata fuerit abstractio debita Logicæ, ea vel non distinguet Logicam ab Ethica, vel certè intra eundem v. g. physicæ habitum diversificabit specie adæquata, etiam ea objecta, quæ non debent diversificari.

Respondebis. Logicam abstrahere à materia etiam intelligibili, non tamen à Materia operabili.

Contra. Sequetur jam Ethicam quæ non abstrahit ab operabili esse Logicam. Sequeturque contra sensum Thomistarum, plures jam esse species abstractionum præ illis tribus.

Non satisfacit III. Quia etiam res materiales sunt scibiles. Ergò abstractio à materia non est necessaria ad scienda objecta. Ergò abstractio à materia non specificat scientias. Antecedens probatur, quia de facto demonstrantur aliqua de materialibus, & si res materiales non essent scibiles, vel ideò non essent scibiles, quia sunt singulares, & hoc non concludit; quia etiam res spirituales sunt singulares, & tamen sunt scibiles; præsertim cum ratio communis, etiam materialium, ab intellectu, cum fundamento in re formari possit, vel ideò non essent scibiles res materiales, quia de re materiali enuntiari possunt propositiones contingentes, & hoc non convincit; quia etiam de spiritualibus formari possunt propositiones contingentes, v.g. Angelus cogitat, & tamen spiritualia sciri possunt: præcipuè autem cum enunciatio unius propositionis contingentis, facere non possit ne enuntientur propositiones de eodem objecto necessariæ; vel ideò res materiales non essent scibiles, quia intellectus materialia non per modum materialium, hoc est non per species materiales, sed immateriales apprehendere debet: & per hoc Scientiæ specificari non possunt, quia in unaquaque scientia, species objectorum, ab intellectu, per modum æquè immaterialium formantur, & sic æquè est spiritualis species, quæ repræsentat mihi Angelum tanquam juvenem alatum, atque est species immaterialis, quæ repræsentat lapidem. Ergò à sic sumpta materialitate, non possunt specificari scientiæ.

Dices I. Aristoteles 6. Metaph. Tex. 2. & 3. ex ista diversa abstractione distinguit Physicam, Mathematicam, Metaphysicam.

Respondetur. Aristotelem solùm hoc velle, quod dictæ abstractiones in dictis scientiis reperiantur, non autem quòd specificent.

Dices. II. Actus specificantur non ab objecto materiali. Ergò à formali, sed objectum formale dicit abstractionem. Ergò ab abstractione specificantur.

Re-

Respondetur, quòd formale objectum, dicat abstractionem tanquam conditionem sub qua, non autem tanquam aliquod prædicatum specificativum: conditio autem sub qua, non specificat; sicut nec ustio specificatur ab approximatione ignis.

Dices III. Materialitas objecti officit scientiæ. Ergò ut cognoscatur objectum debet abstrahi.

Respondetur. Etiam posito quòd debeat abstrahi objectum, non sequitur abstractionem illam specificaturam. Arriaga etiam advertit materialitatem non officere scientiæ, nam nihil nos cognoscimus nisi dependenter à sensibus. Imò si materialitas obest scientiæ, sequitur, quòd Physica & Mathematica non sint scientiæ; verè enim dicunt aliquam materiam, jam autem aliqua materia, est verè materia.

Punctum Difficultatis 2.

Rejiciuntur alii modi idem explicandi.

Explicat IV. Arriaga hic disp. 1. sec. 11. num. 17. quòd Scientiæ specificentur ab objecto, tam Attributionis quam Attributo. Ratio, scientia non solum respicit objectum Attributionis, sed etiam objecta Attributa. Ergò etiam per illa specificatur. Additq; etiam ab objecto materiali proximo, specificari scientias: quia actus respiciunt etiam objectum proximum materiale, ita, ut saltem numero mutetur actus, pro mutatione objecti materialis proximi. Sed tamen ait ab objecto materiali remoto non specificari scientias, quia in se, nullo modo attingitur, perinde ac visio albedinis, non specificatur à pariete, eritq; eadem numero, sive albedo sit in papyro sive in homine, paries enim est objectum remotum ad visionem. *Hæc explicatio*

Non satisfacit. Quia nomine specificativi, venit hîc formalitas, quæ ulterius non revocetur in illo genere: jam autem objectum Attributionis solum, non revocatur ulterius in scientia: si ergò specificabit, solum specificabit, adeoq; non specificabit scientias objectum Attributum. Præcipuè cum cognitio objecti Attributi, referatur ad objectum Attributionis, nec sistitur in Attributo.

Deinde hic quæritur de specificativo, quod sit solum, ratio differendi, jam autem materiale objectum, nisi ulterius quid addatur, est ratio etiam conveniendi.

Explicat V. Oviedo. Specificationem scientiarum per subjectum formale, ita ut illæ sint distinctæ scientiæ, quæ distincta habent subjecta formalia, de quibus sub tali ratione demonstrat scientia passiones, causas, proprietates &c. Si autem quæras, per quid hoc ipsum subjectum, sit distinctum, ab alio subjecto scibili, dicit desumendum id esse ex ipsa rei natura, juxta quam instituitur scientia adæquata, hinc incongruum est Conclusiones Logicas & Mathematicas in unum confundere, quæ ex natura sua adeò sunt diversæ, non tamen hæc Unitas scientiarum ita est constituta, ut aliter inquit ille, non potuerit à Scientiarum Principibus taxari, attenta etiam ipsa rerum convenientia & disconvenientia. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit I. Quia ipsum subjectum formale ut dictum supra potest habere rationem materialis, adeoq; non distinctivi à reliquis scientiis.

Non satisfacit II. Quia ex una parte dicit quòd debeat desumi species scientiæ ex ipsa rei natura, ex altera parte, dicit, potuisse aliter speciem suam habere scientias, si alia taxa Doctorum accessisset; cum tamen quæ ex rei natura sunt talia, placitis humanis mutari non possint.

Non satisfacit III. Logica v. g. non potest habere actus Metaphysicos aut Ethicos, si enim definitio non potest esse Syllogismus, nec Syllogismus definitio. Ergò actus Logici v. g. non possunt esse actus Metaphysici & è converso. Ergò non stat jam in placito Philosophorum, ut hæc scientia, habeat hanc speciem.

Punctum Difficultatis 3.

Explicatur specificativum Scientiæ.

Dicendum est. *Specificari Scientias per naturam objecti attributionis*, ita ut illæ scientiæ dicantur specie distingui, quæ habent objecta attributionis distincta. Videtur hanc sententiam docuisse Suarez. disp. 44. Sec. 11. num. 63. & 68. Ut explicetur Conclusio.

Præmitto I. *Quod objectum formale attributionis non desumatur à placito Philosophorum*, idq; tali discursu proponitur. Objectum non ideò est tale, quia cognoscitur, sed ideò tale cognoscitur, quia tale est, cùm enim objecti cognoscibilitas sit ipsa rei entitas, prout objicibilis actibus intellectus, si nostra cognitio, rei entitatem non facit nec faciet scibilitatem objecti. Consequenter nec faciet objectum esse tale, quia cognoscitur ab intellectu, cum potius ideò tale cognoscatur, quia tale est.

Quod si talitatem suam objectum in communi, non sumit à cognitione, certè neque hoc ab intellectu desumet objectum aliquod, quia exigit has species, has proprietates, hæc principia, non est enim major ratio unius, quàm aliûs, semperq; cognoscibilitas objecti, antecedit notitiam scientiæ. Consequenter non pendebit hoc à nostris conceptibus, quòd corpus habeat partes compositi-

positivas materiam & formam, nec pendebit hoc à nostro placito, quòd Elementa, Cœli &c. sint species corporis, quod item Quantitas sit ejusdem proprietas. Porrò si non pendet à nostris conceptibus, quod hoc objectum has causas, has proprietates, hæc opposita habeat &c. Consequenter non pendebit ab arbitrario placito, quod hoc & non aliud, sit objectum attributionis, esse enim objectum attributionis, est esse tale, ad quod omnia, dictis ut numeravi modis in scientia revocantur.

Præmitto II. *Pendere id à Natura ipsa Objecti.*

Ratio. Si enim non pendet ab arbitrario nostro placito, quod hoc sit objectum attributionis. Ergò hoc debet proficisci ab ipsa rei natura, quidquid enim est, est aut per rationem nostram, aut realiter, hoc est, non per rationem nostram. Si ergò rationem objecti attributionis, res non habeat beneficio conceptuum nostrorum, habebit id necessariò, adeoque ex natura, realitate, essentia sua. Jam verò si pendet hoc ab ipsa rei natura, quòd hoc sit objectum attributionis, pendebit etiam ab ipsa rei natura, quod hoc objectum sit in hac vel illa specie: cùm enim res non per aliud à se, sint res, nec per aliud à se, sint in hac specie, esse enim illam, & esse in hac specie, est idem entitativè & realiter; hinc si se ipsa, & non beneficio conceptuum nostrorum, est hæc res, objectum attributionis, se ipsâ & non beneficio conceptuum nostrorum, hoc objectum, habebit speciem suam condistinctam, à specie, quam habet objectum aliûs scientiæ, & sicut homo habet hoc ex exigentia suæ naturæ, quòd homo sit, quodq; sit in hac specie animalis rationalis, habet hoc itidem ex essentia & natura hominis; ita & in præsenti, si objectum attributionis, quòd sit objectum Attributionis habet hoc ex essentia & natura sua, consequenter & quòd species illius sit differens specie, ab objecto aliûs scientiæ, habebit hoc ex essentia & natura sua.

Præmitto III. *Quòd esse hoc objectum Attributionis, non sit quid distinctum re, ab ipsomet objecto materiali & formali, simul sumptis.* Hujus enim nulla necessitas, imò nec ostendi potest quid sit illud; tamen hæc ratio distinguitur ratione ab objecto materiali & formali; nam formale revocatur adhuc ad objectum Attributionis, habetq; formalitatem contenti, habet formalitatem inadæquati &c. hæc autem præstant fundamentum, hæc duo inter se distinguendi. Formalitasq; constituens objectum in esse objecti Attributionis, est referibilitas ad illud omnium, in illa scientia contentorum. Quam referibilitatem ad se, non dicunt objectum materiale & formale sub ratione materialis & formalis, quamvis illa ipsa referibilitas nihil sit in re, præter ipsum materiale & formale simul sumpta. *His præmissis*

Probatur I. Conclusio argumento negativo, quia scientiæ debent per aliquid specificari, non specificantur autem per aliquid commodius, quàm per objectum Attributionis, per quid enim?

Probatur II. Quia secundùm persuasionem Doctorum, quæ attendit ad nexum, quem habent scientiæ cum objectis tanquam cum terminis suarum relationum, debent scientiæ distingui per objecta, sed non per aliud, quàm per objectum attributionis ut colligi potest ex impugnationibus allatis. Ergò.

Probatur III. Ex proportione ad alia specificativa, quia in aliis ea specificant, quæ sunt radix reliquorum, ad quæ, omnia reliqua, tanquam ad ultimum revocantur, & quæ faciunt alteri illud non convenire. Sed solum objectum Attributionis est tale, hoc enim deposcit ipsa natura & formalitas attributionis.

Objicitur I. Si scientiæ sumerent suam speciem ab objecto attributionis natura sua tali, sequeretur scientiarum inventores nihil invenisse, cum scientiis objecta non invenerint, sed hoc est falsum. Ergò.

Respondetur. Nihil quidem inventores scientiarum objectis contulisse à priori, non enim fecerunt, quòd hoc objectum tales causas, talia principia, tales species, exigat: contulerunt tamen aliquid à posteriori, quia sua speculatione adverterunt ad hoc objectum &c. ad eum modum quo venatici canes feram in sylvis non ponunt, sed investigant.

Objicitur II. Si objectum attributionis daret speciem scientiæ, non essent plures objectorum species intra eandem scientiam, sicut non sunt plura objecta attributionis, sed sunt plures species.

Respondetur. Esse plures species inadæquatas objectorum in scientia; unam tamen adæquatam & ultimam, desumibilem ab objecto attributionis; multoq; magis erunt plures species objecti, secundùm rationem entitativam.

Instabis I. Si possent esse plures species objecti etiam in ratione Entis, hoc ipso non revocarentur ad unum specie objectum attributionis, quia species non revocantur ad species, sed ad genera.

Respondetur. Veram esse propositionem de speciebus adæquatis adeoque non subordinatis; non autem de speciebus inadæquatis seu subordinatis ad eum modum quo ex pluribus speciebus medicis, conficitur una specie medicina.

Instabis II. Si possent revocari plures species objectorum ad objectum attributionis, etiam objectum attributionis, posset alio revocari & sic in infinitum.

Respondetur. Disparitatem esse: quia & esset illud objectum attributionis ut supponitur, & non esset attributionis, quia de essentia objecti attributionis est, aliò non revocari.

Instabis III. Saltem non adesse causam: cur objecta scientiarum non possint revocari ad unam scientiam, & unum objectum, quod sit Ens

specu-

ſpeculabile ut ſpeculabile, & hoc docuit Mirandulanus. Probabileque putat Oviedo.

Respondetur. Negando Sequelam, quia non debet eſſe idem objectum ſcientiarum, quod & ipſius intellectus: quia intellectus latiùs ſe extendit, quàm ſcientiæ; hinc extendit ſe intellectus, & ad opiniones & ad ſophiſmata, ad quæ ſe per ſe, non extendit ſcientia. Jam verò ſi ſcientia, ad quam tu vis revocari alias ſcientias, haberet objectum Ens ſpeculabile, illa ſcientia ſe tam latè per ſe extenderet, atque ipſe intellectus. Deinde hoc ipſo, ſequeretur jam in ſcientiis particularibus, non dari rigoroſum objectum attributionis, ſed nonniſi in illa ſcientia, ad quam reliquæ omnes revocarentur, quæ ſaltem ipſa, adhuc per objectum attributionis ſpecificaretur ex dictis, quod ſufficeret ad verificandam Concluſionem de ſpecificatione ſcientiæ. Deniq; cum dentur ſcientiæ etiam practicæ, ſaltem illæ, non referent ſuum objectum, ad Ens ſpeculabile.

Objicitur III. Objectum attributionis eſt ſcientiæ extrinſecum. Ergò illam ſpecificare non poteſt.

Respondetur. Si quid ipſum ſit ad extrinſecum, ab extrinſeco tanquam ſibi proportionato, ſpecificari poterit. Cùm ergò ſcientia ſit ad aliud, nempe ad objectum, ultimatò autem ad objectum attributionis, bene ab illo ſpecificari poterit. Deinde etiam ſpecificatio in ſcientia alia eſt extrinſeca, & hæc habetur ab objecto, alia intrinſeca, & hæc habetur ab ipſa entitate ſcientiæ, fundante talem habitudinem ad objectum.

Objicitur IV. Si ſcientia haberet unum objectum attributionis natura ſua tale in ſpecie, ſequitur ſcientiam eſſe ſimplicem qualitatem, ſed non eſt ſimplex. Ergò.

Respondetur. Ipſum objectum attributionis, non eſſe ſimplicem qualitatem, nam dicit cognitionem cauſarum, effectuum, ſpecierum &c. quæ nec in ratione entis, nec in ratione ſcibilis ſunt idem. Cæterum ſi objectum attributionis præciſivè ſumatur, nondum ſcientia erit ſimplex qualitas, quia ratio ſimplicis qualitatis, non eſt penſanda ex præciſionibus & intentionibus noſtris, ſed ex eo quod eſt à parte rei, cum & ipſa ratio qualitatis ſimplicis, ſit quid phyſicum. Jam autem à parte rei objectum attributionis ſpectatum, importat plura.

Objicitur V. Hanc ſententiam non condiſtingui à ſententia per rationem formalem *Quæ* diſtinguente ſcientias.

Respondetur. In re quidem rationem objecti attributionis, non diſtingui realiter ab objecto formali; diſtingui tamen ratione; quia competunt aliqua prædicata rationi attributionis, quæ non competunt rationi formali quæ, & hæc ipſa prædicata ſunt proportionata iis, quæ competunt manifeſtè ſpecificativis rationibus. Nam v. g. ratio ſpecificativa ultimo, non refertur ad aliud, in eo, quod ſpecificatur, ut videre eſt in rationalitate, quæ in homine ad nihil aliud refertur, cùm tamen ad illam viſibilitas v. g. referatur. Jam autem ratio formalis quæ, præcisè ſpectata, id non importat, imò depoſcit ut referatur ad objectum attributionis quà tale. Ratio item ſpecificativa ultimo petit ut ad ſe alia referantur, hoc autem non dicit ratio formalis Quæ, quà talis, cum id tamen dicat ratio attributionis. Non nego tamen etiam in objecto attributionis poſſe aliquod commune aliis ſcientiis reperiri: neq; hoc obſtabit quominus per objectum attributionis ſpecificentur ſcientiæ; ſicut non obeſt ut rationalitas ſpecificet hominem quantumvis in ea aliquid commune involvatur; nempe ratio Entis.

Objicitur VI. Unus intellectus ſufficit ad omnia cognoſcibilia, unus ſenſus communis ad omnia ſenſibilia. Ergò & una ſcientia ſufficiet ad omnia ſcibilia.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia abſurdum eſt idem eſſe objectum ſcientiarum & intellectus, ut dictum ſupra, quod abſurdum non ſequitur, ſi intellectus ſufficiat ad omnia cognoſcibilia, & ſenſus unus communis, ad omnia ſenſibilia. Deinde, quia potentia hoc ipſo, quia potentia eſt, cenſetur communiter ad omnia illius lineæ objecta, ſe extendere, eſſetq; illa multiplicatio potentiarum ſine neceſſitate, hinc unus v. g. intellectus, extendit ſe ad omnia intelligibilia. Jam autem eſt neceſſitas multiplicandi ſcientias, nec ſcientia, ex eo, quia ſcientia eſt, extendere ſe debet ad quodvis ſcibile.

Objicitur VII. Si ſpecificarentur ſcientiæ ab objecto, deberent illa objecta quocunq; modo ſumpta, habere unitatem phyſicam.

Respondetur. Negando Sequelam. Ratio, quia hujus unionis phyſicæ nulla neceſſitas, præcipuè quia hæc pertinentia objectorum ad unam ſcibilitatem, nihil aliud eſt, quàm revocabilitas eorundem ad unum attributionis objectum; & ex parte objecti exigentia, ut ſi cognoſci perfectè debeat, debeant etiam cognoſci illius ſpecies, cauſæ, proprietates, &c.

Instabis. Arbitraria eſt diviſio mundi in 4. plagas, ergò & arbitraria Diviſio ſcientiarum.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia iſtius quaternarii, nullum fundamentum eſt in natura, quod autem materia & forma ſint principia corporis naturalis, quod Quantitas ſit illius paſſio &c. fundatum eſt hoc in natura, & quia objectum attributionis in hoc ſtat, quòd ad illud revocetur, hoc quidem tanquam principium, illud tanquam paſſio &c. ideò objectum Attributionis, non erit ex placito.

DIFFICULTAS VI.

De Unitate Scientiæ.

MAximè hic attendemus ad hoc; an Scientia ſit ſimplex qualitas, *de quo ſit*

PUN-

Punctum Difficultatis 1.

Proponuntur quædam de eo: an Scientia sit simplex qualitas.

PRÆMITTO 1. *Quod hic procedat quæstio non de uno actu scientifico*, qui habetur per unam numero operationē intellectûs, hæc enim, quia est unus adeoq; indivisibilis actus, hoc ipso simplex qualitas est. Sed procedit quæstio de facilitate, quæ oritur ex frequentatis actibus, proceditq; circa plura objecta, & vocari solet scientia habitualis, est item quæstio de scientia totali, abstrahendo ab hoc, quòd habitualis sit vel non, an scilicet illa sit impartibilis, indivisibilis &c.

PRÆMITTO 2. *Quando quæritur: an scientia sit simplex qualitas non quæritur: An habeat scientia partes entitativas materiales:* scientia enim est spiritualis & intellectualis perfectio, sed quęritur, an sit coalescens ex pluribus entitatibus spiritualibus.

PRÆMITTO 3. *Aliud est quærere:* an scientia sit simplex qualitas quoad intensionem, scilicet an excludat gradus, majorem & majorem facilitatem adferentes, & de hoc in præsenti non est lis. *Et aliud est quærere:* an scientia sit simplex qualitas, hoc est, an una eademque indivisibilis, extendat se ad plura specie objecta, ad eum modum, quo unus & indivisibilis intellectus, extendit se ad quodcunque noscibile.

DICENDUM est 1. *Nullam esse unitatem scientiæ, quæ oriatur ex compositione physica illius scientiæ.*

PROBATUR. Quia compositio physica, est ex actu & potentia, hoc est ex forma & materia, aut consimilis, ei, quæ est inter partes continui. Tantùm enim hi sunt modi compositionis physicæ, neutra compositio est in scientia totali. Ergo nec ulla. Minor probatur quoad primam partem. Quia actus scientiæ, non comparantur inter se sicut materia & forma physica: quia nullus actus recipitur in alio ut in subjecto, neq; actuat illum, sed uterque actus, est perfectio scientis. Tum quia, non est ratio: cur hic potius actus habeat rationem materiæ & alter formæ physicæ; hocque ipso alteruter actus non esset physicè actus, si alteruter esset materia. Tum quia, si unus actus comparatur, respectu alterius ut materia, quæro: an iste actus sit unus, an multiplex? si multiplex quæro; cur non sit unus? sicut materia in physicis est una; quòd si ille actus habens se per modum materiæ, est unus. Ergo plures actus scientiæ in una totali scientia, non sunt possibiles naturaliter, sicut non essent plures homines, si non esset possibilis, nisi unius hominis materia. Secunda Minoris Pars probatur. Si haberent inter se actus scientifici continuationem, talem, qualem partes continui, continuatio illorum esset, aut destructio tantùm terminorum, sicut continuatio unius guttæ cum alia, per multos, est sola destructio terminorum utriusq; guttæ, aut esset modus aliquis entitativus superadditus qui uniat guttas; neutro modo est continuatio in scientia totali. Non per destructionem terminorum, quia res spirituales, quales sunt actus sciendi, nullos habent terminos, non item per Entitatem modalem unitivam, quia hujus ponendæ inter actus scientificos, nulla est necessitas.

DICENDUM 2. *Necesse est in anima dari aliquos habitus & scientias, qui sint simplices qualitates.* Ita Suarez disp. 44. sec. 11. n. 23.

PROBATUR. Quia scientia totalis, vel est simplex qualitas, vel aggregata ex pluribus, si est simplex qualitas, Ergo vera conclusio; si est aggregata ex pluribus, quæro: illa ipsa plura vel sunt aggregata ex pluribus, vel simplex qualitas, si simplex qualitas. Ergo dantur habitus, qui sunt simplices qualitates; si verò sunt aggregatæ ex pluribus, de illis ipsis redibit quæstio, devenitriq; debebit ad aliquid simplex: quia omne compositum, in aliquid simplex, & omnis numerus, in unitatem resolvitur.

RESPONDEBIS. Dantur qualitates constantes ex multis, quę tamen non resolvuntur in simplices qualitates. Sic v. g. sanitas constat ex recto habere ventriculi, cordis, capitis &c. & tamen hæc sanitas, non resolvitur in unam qualitatem simplicem, in quam enim?

CONTRA. Etiam sanitas resolvitur in unum aliquod simplex non quidem tale quod seipso & sua entitate, sit totum id, quod dicit illud aggregatum ex pluribus, sed resolvitur in aliquid simplex, quod tamen est sanitas inadæquata, & sic calor naturalis non est sanitas completa & adæquata, est tamen sanitas inadæquata & simplex quid, in ratione sanitatis oriundæ ex calore naturali.

DICENDUM est 3. *Scientia totalis quæ haberet unum idemque objectum formale immediatum, esset simplex qualitas.*

PROBATUR 1. Auctoritate Aristotelis 1. posteriorum tex. 7. ubi ait scientias esse diversas, quarum principia non ex eisdem sunt. Ergo scientiæ illæ, quarum principia ex eisdem sunt, seu quarum unum motivum formale est, sunt eædem, habetq; id etiam S. Th. 1. 2. 2ᵉ q. 54. art. 4.

PROBATUR 2. Tum quia scientiæ quæ habent unum idemq; formale motivum, neq; multiplicantur ratione formalium objectorum, est enim idem formale ut supponitur, nec ratione materialium objectorum, quia hæc ut suppono non multiplicant scientias, ergo absolutè non multiplicantur. Tum quia fides, est simplex qualitas, idque non ex eo, quòd habitus fidei sit per modum potentię, nam etiam intellectus noster est potentia, & tamen indiget pluribus habitibus scientificis, ex eo quia procedit ex diversis motivis specie, hinc & fides si haberet motiva specie distincta, indigeret pluribus habitibus fidei. Ergo quòd sit fides simplex qualitas, peti id debet ex eo, quòd unum idemque formale motivum immediatum habeat. Ergo idem dicen-

dum de scientia, quæ idem formale motivum haberet. Tum quia unica demonstratio secundùm conclusionem est simplex qualitas. Ergo & scientia habens unum formale erit simplex qualitas.

Probatur 3. Quia si ponatur scientia habens nonnisi unum motivum formale, nullum erit principium illam plurificandi, quod enim? & certè si se habeat cognitio hujus, ita, sicut alterius v. g. si cognitio effectus aut passionis, ita se habet sicut causæ, sicut scientia est simplex qualitas respectu hujus causæ, ita erit simplex qualitas etiam respectu v. g. effectus & passionis, cum ita se habeat respectu aliorum objectorum, sicut respectu unius causæ.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur 1. Si scientia totalis habens unum motivum formale, esset simplex qualitas, tunc aucto habitu, respectu unius objecti materialiter diversi, augeretur etiam respectu alterius; sicut habitus fidei, æquè intenditur respectu unius objecti, atq; aliùs, hoc autem scientiæ, sine fundamento tribueretur.

Respondetur. Posito quòd illa scientia uni motivo inniteretur, si semel ponatur intensio respectu illius motivi, non poterit non esse intensio, cuicunq; tandem materiali applicetur illud motivum, fundamentumq; esset id asserendi, ipsa unitas motivi.

Instabis 1. Intellectus quamvis sit indivisibilis potentia, tamen uno habitu non perficitur respectu omnium objectorum. Ergo etiam & habitus, licèt sit simplex qualitas potest intendi respectu unius objecti, & non intendi respectu alius.

Respondetur. Disparitatem esse quia in casu antecedentis habetur, unde desumatur pluralitas, nempe ex diversis formalibus motivis, quæ in præsenti non haberetur.

Instabis 2. Habitus charitatis est simplex qualitas, & tamen inclinat ad magis amandum Deum quàm proximum. Ergo simplex qualitas, potest intendi magis respectu unius, quàm alius objecti.

Respondetur. Habitum charitatis respectu Dei inclinare ad amandum Deum magis appretiativè, quàm proximum, sed non inclinat quasi totam suam intensionem etiam ad amandum propter Deum proximum, impendere non possit.

Instabis 3. Experimur magis pueros faciles esse ex habitu temperantiæ ut non comedant carnes feria sexta, quàm ut ex eadem virtute temperent sibi à dulciariis &c. quamvis habitus temperantiæ, sit simplex qualitas. Ergo simplex qualitas, potest esse respectu unius objecti, magis intensa, quàm respectu aliûs.

Respondetur. Fieri potest ut qualitas simplex, respectu aliquorum objectorum magis facilitet ex accidenti v. g. quia præsentatur aliquid minus difficile, & minus molestum; licèt facilitas quantum est ex illa, æqualiter se ad utrumq; extendat. Sic calor facilius calefacit lignum siccum, quàm humidum, quantumvis æquali intensione, in utrumq; agat. Defectus ergo ille facilitatis quæ non sentitur tunc, oritur ratione materiæ, non autem ex eo, quòd alia qualitas ad hoc, alia ad illud inclinet, ut communius in hac materia dici solet.

Objicitur 2. Si habitus ille qui habet unum formale motivum, esset simplex qualitas, habitus principiorum & scientiæ, esset unus idemque habitus.

Respondetur. Negando Sequelam. Distinguentur autem habitus principiorum & scientiæ, quia principia in seipsis habent rationem assentiendi, scientiæ autem ob principia non ergo habetur idem motivum formale in utroque habitu.

Objicitur 3. Quæ referuntur ad idem objectum attributionis, non est necesse esse simplicem qualitatem. Ergo nec ea, quæ eidem immediatè motivo innituntur.

Respondetur. Disparitatem esse, quia ea quæ ad idem objectum attributionis referuntur, non habent connexionem eandem, nec habent eadem motiva immediata, huic enim objecto fit assensus; quia est causa, huic: quia est effectus. Jam autem in istis quæ habent idem formale, hæc diversitas non reperitur.

Instabis. Ergo saltem non universaliter scientiæ per objectum attributionis distinguentur, sed etiam aliquæ distinguentur per objectum formale, in omnibus actibus idem.

Respondetur. Cum illud formale qua tale, ad nullam aliam scientiam sit revocandum, conveniet ei jam una formalitas objecti attributionis. Ex alia parte erit illic attributio omniũ ad idem sed intransitivi, nihil enim melius attribuitur, quam idem ad seipsum. Attributio enim est de linea unius, cùm etiam ad salvandam unitatem adhibeatur, nihil autem est magis unum, quàm idem sibi. Quodsi illi motivo sic descripto, conveniet ratio objecti attributionis, non erit mirum, quòd illud motivum, sit specificaturum scientiam illam.

Objicitur 4. Si simplicitas scientiæ arguitur ex identitate motivi formalis, sequitur omnes scientias esse simplices qualitates, quia omnium idem tantum motivum est, quodlibet est aut non est.

Respondetur. Conclusionem procedere de eodem immediato motivo, omnium actuum, dictum autem principium, non est nisi motivum mediatum, res autem non specificantur à mediatis & communibus, sicut nec ab ente communi, specificatur homo.

Obji-

Objicitur 5. Si scientia quæcunque posset esse simplex qualitas, intendi non posset, sed potest intendi. Ergo. Sequela probatur. Quia si simplex qualitas intenderetur, hoc ipso non esset simplex, sicut si unitati additur alia unitas, hoc ipso non est unitas.

Respondetur. Negando Sequelam. Non enim dicimus illam scientiam fore simplicem qualitatem per exclusionem graduum, sed per exclusionem impotentiæ, ad extendendum se, ad quæcunque illâ scientiâ attingibilia.

Addo. Quod non asseramus dari talem scientiam, sed quodsi esset, simplex qualitas esset, idq; titulo unitatis motivi formalis. Porrò esset adhuc illa scientia simplex qualitas quantumvis respiceret diversam materialiter connexionem. Sic v. g. eadem simplex qualitas, inclinare potest ad assentiendũ quod cauda gliris non sit major glire, & quod digitus non sit tantus, quantũ totum corpus, nam utrobiq; idem est immediatum. Formale; nempe: Totum est majus sua parte. Sufficiet item simplex qualitas ut acquisito habitu hujus Conclusionis: homo est risibilis, expositoriè inferas: Petrus est risibilis, Paulus est risibilis, quia ad has singulares idem erit motivum, nempe quia est rationalis. Identitas autem motivi formalis præter alia spectanda est penes immediatam formalem connexionem, hinc v. g. alius habitus debet inclinare ad assensum huic conclusioni: quòd rationale sit homo & alia, quòd risibile sit homo. Quia ly homo, immediatè connectitur cum rationali, cum risibili, mediante rationalitate. Ideò enim homo est risibilis, quia est mirativus, ideò mirativus, quia est rationalis. Sed si & unum sit motivum & connexio formalis eadem, tunc certè habitus utens illo motivo, simplex erit qualitas.

Punctum Difficultatis 3.

Decernitur de Scientiæ Simplicitate.

Dicendum est. *Nullam Scientiam totalem, ex iis quæ dantur, esse simplicem qualitatem,* ita Scotistæ Suar. Hurtad. Arriaga. Citari enim solet S. Thom. 1. 2. q. 52. art. 1. & art. 2.

Probat 1. Hurtadus, si posset esse habitus simplex qualitas, tunc possent esse duo habitus contrarii æquè intensi sed hoc falsum est. Ergò. Sequela probatur posset esse in aliquo habitus, quod materia sit incorruptibilis, potest item esse habitus circa hanc conclusionẽ quod Cœli sint corruptibiles, qui habitus erunt contrarii, motiva enim illorum formalia, hoc est corruptibilitas & Incorruptibilitas sunt contraria. Ergo possent dari duo habitus contrarii & quidem simul, nam simplex qualitas tota simul acquiritur, poteruntque hi habitus esse æquè intensi, quia simplex qualitas non recipit majorem respectu unius, & minorem respectu alterius objecti intensionem.

Responderi posset, quòd ille habitus esset adhuc simplex qualitas, virtute tamen sua potens extendi ad cognitionem tam hujus quàm illius objecti, sicut unus idemque intellectus, qui est simplex qualitas, id facit.

Probatur 2. Quia nulla de facto scientia utitur motivo nonnisi uno; non ergo sumet ab unitate motivi, rationem simplicis qualitatis. Nulla item scientia quæ de facto datur, habet se per modum potentiæ, ut se habet habitus fidei, qui supponitur esse simplex qualitas. Ergo non est fundamentum dicendi, quòd de facto detur scientia, quæ sit simplex qualitas.

Probatur 3. Experientia. Experimur nos difficultatem subire in eliciendis aliquibus actibus intra scientiam, quantumvis jam ad alios eliciendos simus faciles. Ergo apparet habitum non contrahi, frequentatione unius actus, neq; illum esse simplicem qualitatem.

Responderi posset. Hanc difficultatem esse ex difficultate materiæ, specierum diversitate, sed hæc aliàs refutabuntur.

Confirmatur. Si scientia totalis esset simplex qualitas, daretur effectus ante suam causam, sed non potest dari effectus ante suam causam. Ergo. Sequela probatur. Esse habitum ante actus elicitos, est esse effectũ ante causam, quia ab actibus suo modo, de quo aliàs, causantur habitus. Sed si scientia esset simplex qualitas, daretur habitus ante actus elicitos. Quod ipsum probatur. Ponamus elici unum actum Logicum, hoc ipso acquireretur habitus Logicę totus, quia simplex qualitas, per partes acquiri non potest, & tamen quando elicitur unus actus ut supponitur, nondum sunt alii actus Logici. Ergo dabitur habitus, ante actus elicitos.

Respondetur 1. Habitum qui producitur uno actu, non inclinare ad diversos actus, ab eo, à quo est productus, nisi ei addatur novus quidam modus, quo posito tum primum diversos actus à primo eliciet. Quod si novus tantum modus producitur, non producitur jam novus habitus, sed tantùm perficitur.

Contra. Ergo saltem ex illa qualitate, & illo novo modo, non constituetur simplex qualitas, erit enim divisibilitas, etiam existentiarum. Quod si admittis non esse simplicem qualitatem, conjunctum illud ex habitu, & modo illo de novo acquisito, consequenter admittere debes etiam illam scientiam non fore simplicem qualitatem; quia ille novus modus, nullo distinguetur ab ipsomet habitu, quo enim? Hinc si conflatum ex habitu & illo modo, non est simplex qualitas, nec erit simplex qualitas habitus ille.

Respondebis 2. Posita acquisitione habitus per unum actum, non reddimur faciles ad alios actus diversos: quia desunt habitus in aliis potentiis, qui facilitent ad apprehensionem Terminorum.

Contra. Tum quia primam difficultatem, quam experimur in noscendis scientificè objectis, non rejici merè in defectum v. g. apprehensionum. Ergo & posteriores difficultates, non debes rejicere. Tum quia potest haberi facilitas in apprehensionibus terminorum, & esse difficultas in ipsis assensibus. Tum quia dicam elicito uno actu scientifico, omnes scientias acquiri, & solum esse difficultatem, in apprehensione terminorum.

Respondebis 3. Posse referri facilitatem novam, idque ad diversos actus, in intensionem ejusdem habitus.

Contra. Quia intelligibile quidem est, elicito uno actu, alium similem, fieri postea intensiorē, idque ratione intensionis in habitu reperibilis, non est tamen intelligibile, quòd conferat intensio, ad eliciendum actum specie distinctū.

Objicitur 1. Logica est una scientia. Ergo unus habitus, est una qualitas; una qualitas, est simplex qualitas. Ergo à primo ad ultimum, Logica, est simplex qualitas. Consequenter & aliæ scientiæ.

Respondetur. Logicam esse unam scientiam per attributionem ad unum objectum, non per indivisionem ejusdem qualitatis.

Objicitur 2. Una potentia sufficit ad actus plures specie. Ergo & unus habitus, cum debeat proportionari potentiæ.

Respondetur. Disparitatem esse, quia potentia non nascitur ex suppositione actuum, sicut scientia habitualis, ex quarum jam suppositione non nasceretur, si posito uno actu, acquireretur tota. Ut autem proportionentur inter se scientiæ, & intellectus: sufficit proportio in ratione Entis spiritualis, proportio in ratione attingentiæ talis objecti, proportio in modo attingendi &c.

Instabis. Una est justitia, & tamen est complexio omnium virtutum. Ergo & una simplex qualitas scientiæ, poterit idem facere.

Respondetur. Negando Antecedens. Nam justitia sumpta pro complexione virtutum, sunt plures distinctæ omnino virtutes.

Objicitur 3. Scientia totalis si esset quid aggregatum ex pluribus partialibus habitibus specie distinctis, vel fieret hoc augmentum extensivum per actus solo numero distinctos, & sic habitus nunquā posset inclinare ad actus specie distinctos, non etiam per actus specie distinctos, quia actus specie distinctus, nō potest intendere habitum, inclinantē ad actum, specie distinctū.

Respondetur. Quod partes extensivæ habitûs, producantur ab actibus specie distinctis. Gradus verò intensionis ab actibus numero distinctis.

Instabis. Aqua extenditur nonnisi additione alius guttæ numero distinctæ, quantitas item extenditur, mole solo numero distincta. Ergo & habitus extendi potest, ab actibus, solo numero distinctis.

Respondetur. Disparitatem esse, quia sunt aliqua augmenta, quæ nata sunt idem in specie facere, quod faciunt ea, quæ præcesserunt, aut saltē nata sunt intendere vires ad producendum simile omninò. Sic v. g. secundus gradus caloris, additus primo, natus est ad id faciendum, quod facit primus hoc est ad calefaciendum, cum hoc solo discrimine, quòd junctus gradus primus secundo, habeat jam vires majores ad calefaciendum; & talia augmenta dico fieri per gradus eosdem specie, & solo numero distinctos; alia augmenta sunt talia, quæ non sunt nata ad id producendum, quod producunt præcedentia, ut v. g. piper additum croco non est natum ad id faciendum quod faceret solus crocus, & tale augmentum dico fieri per specie distincta, quia autem in scientiis, una pars habitûs, non potest facere id, quod facit alia pars habitus, ideò augmentum scientiarum debet fieri per habitus partiales, distinctos specie.

Objicitur 4. Si scientia totalis non esset simplex qualitas, possent dari duæ formæ oppositæ, simul in eodem subjecto, æquè intensæ. Hoc non potest dici, aliàs posset esse etiam idem ferrum calidum in summo, & frigidum in summo. Ergo. Probatur Major. Posset dari habitus de objecto, & posset dari habitus de ejus opposito, idque æquè intensus. Ergo possent dari duæ formæ oppositæ &c.

Respondetur. Negando. Majorem & Probationis ejus Consequentiam. Ratio negandi est, quia habitus de objecto, & habitus de opposito objecti, non sunt formæ oppositæ, cum ad idem objectum attributionis revocentur, adeoq; ad idem suo modo specificativum, quantumvis ipsa objecta materialiter accepta, sint revera opposita, sed forma opposita v. g. scientiæ de objecto, est error de objecto. Si ergo daretur æquè intensus habitus scientiæ de objecto, & æquè intensus habitus erroris de eodem, tunc primum darentur duæ formæ oppositæ, quod nos non asserimus.

Objicitur 5. Scientia est qualitas, qualitas est simplex. Ergo & scientia est simplex.

Respondetur. Quod scientia partialiter accepta sit qualitas, jam autem totaliter accepta, est aggregatum ex qualitatibus.

Noto. Si Deus infunderet habitum scientiæ, consimilem speciebus universalibus, quales in perfectiorum Angelorum intellectibus admittuntur, in tali casu illa scientia, quantumvis ex diversis motivis formalibus procederet, posset esse simplex qualitas. Ratio quia nec in suo produci, præsupponeret diversos specie actus, nec repugnat simplicem qualitatem, vel si magis potentiam, procedere ex diversis motivis.

DIFFI-

DIFFICULTAS VII.

Notantur quædam de Scientia in Communi.

NOTO 1. *Quomodo comparari possit Scientia cum aliis habitibus intellectualibus.* Indubiè si comparetur cum errore opposito, comparabitur tanquam perfectio, cum defectu, malũ cum bono, si comparetur cum opinione, comparabitur tanquam perfectũ cum imperfectiori, cum imperfectiori inquam, quia melior est scientia quàm opinio magisque perfectiva intellectûs, quia est consecutio finis, ad quem ordinatur intellectus, nempe perceptionem veri, quã perceptionem formalem veri, non habet opinio, quia tamen melius est opinari quàm errare, quia errare, est simpliciter recedere à vero, secus opinari. Hinc comparatio scientiæ ad opinionem, est comparatio perfectioris ad imperfectius. Comparatio autem scientiæ ad errorem erit comparatio ad oppositum. Non nego tamen imperfectionem in opinione ita imbibitam esse. Ut ab ea separari non possit; hinc in Deo nunquam à Theologis ponitur opinio, utpote aliquid essentialiter imperfectum.

NOTO 2. *Quæ sit comparatio inter intellectum & scientiam.* Si comparetur scientia ad intellectum, comparabitur tanquam aliquid perfectũ ad perfectius, perfectior enim est intellectus. Nam objectum illius est intelligibile, vel verum ut sic, jam autem objectum scientiæ, est tale intelligibile, tale verum, adeoq; reliquæ scientiæ, habent participatum bonum, bonum autem quod spectat ad intellectum, est bonum quod participatur. Meliùs autem quia universalius est bonum participatum quàm bonũ participans, (supple inadæquatè.) Deinde potentia melior est suis actibus, jam autẽ scientiæ actuales, comparantur ad intellectum, sicut actus ad potentiã. Scientiæ autem habituales, comparantur ad intellectum, sicut perfectiones exigitæ & principiatæ à sua radice, quas sibi comparat ipsa radix, radix autem in talibus est melior, quemadmodum melior est ignis, quàm calor. Non nego tamen, quòd præcisè in prædicato actûs melior sit actus, præ potentia.

NOTO 3. *Quæ sit comparatio scientiæ ad fidem divinam.* Si comparetur scientia cum fide divina, comparabitur tanquam imperfectius ad perfectius, licèt enim careat fides evidentia, quę est quædam perfectio lineæ intelligendi, carentia tamen hujus perfectionis, non dejicit fidem à gradu excedendi scientiam, tam ex eo, quia id supplet alio prædicato, nempe tanto excessu certitudinis, quàm ex eo, quia evidentia ordinatur ad certitudinem, ut supposuimus in ante, si ergo habeatur aliunde hæc certitudo, non erit jam necessaria illa evidentia, defectusque illius, non arguet imperfectionem.

NOTO 4. *Quæ sit comparatio scientiæ ad fidem humanam.* Si comparetur scientia cum fide humana, comparabitur tanquam perfectius ad longè imperfectius, quia evidentia & certitudo, sunt perfectiones lineæ noscendi, & quidem nullam dicentes imperfectionem, hinc & in Deo reperiuntur, fit ut defectus harum perfectionum, in fide humana, isque nulla perfectione alia suppletus, arguit imperfectionem.

NOTO 5. *Quæ sit comparatio scientiæ ad sapientiam.* Si comparetur scientia ad sapientiam, comparabitur tanquã particulare ad universalius, nam scientia non debet procedere, per causas altissimas & universalissimas: secus sapientia.

NOTO 6. *Quæ sit comparatio scientiæ ad visionem beatam.* Si comparetur scientia cum visione beata, comparabitur tanquam perfectum ad perfectissimum, nam evidentia & certitudo visionis beatæ. sunt longè majores, quàm certitudo & evidentia Demonstrationis, quòd Deus sit. Universaliter autem, quando aliqua perfecta sunt, ex convenientia talium prædicatorum, si aliud, dicta prædicata perfectius habeat, hoc ipso perfectius erit, idque ostendit inductio, & ita, quia homo ex eo habet perfectionem, quod intellectivus sit, cùm Deus sit supremum & perfectissimum intellectivum, perfectissimè excedet hominem, hocq; ipso non ex illis prædicatis sumeretur perfectio, si dato excessu in illis prædicatis, non daretur excessus perfectionis. Et quia ex eo est perfecta scientia, quia est notitia certa & evidens, cum certitudinem & evidentiam longè perfectius participet, visio Dei, hoc ipso perfectior erit.

NOTO 7. *Quæ sit comparatio scientiæ creatæ ad increatam.* Sed hanc adumbratam habebis, ubi in Animasticis tractatur de distinctione Verbi mentis creati à Verbo mentis increato.

QUÆSTIO II.

De Divisione Scientiæ.

ATtingemus imprimis divisiones communes.

DIFFICULTAS I.

Divisio in communi Scientiarum.

MItto divisionem scientiarum quas solemus Deo attribuere, quia hæ explicantur in prima parte, attingemus divisiones alias.

DIVIDITUR imprimis scientia in Actualem & Habitualem. Actualis est ipse actus scientificus. Habitualis est facilitas & inclinatio ad similes actus scientificos, iis à quibus hæc facilitas producta.

DIVIDITUR utraque in Mediatam & Immediatam. Immediata est, quæ sine discursu habetur, saltem formali. Mediata cum discursu.

Dividitur rursùs utraque in Intuitivam, quæ ita noscit objectum sicuti est, & abstractivam, vi cujus attingitur unum, non attacto alio.

Dividitur item in Totalem & Partialem. Totalis est quæ attingit omnem scibilitatem talis objecti, cùm Partialis attingat nonnisi partiale objectum.

Dividitur item scientia. In scientiam Comprehensivam, qua cognoscitur res quantũ cognoscibilis est. Et quidditativam, quæ proprium conceptum de Deo v. g. format, coincidit que cum scientia, Intuitiva, per multos.

Dividuntur scientiæ divisione celebri in scientiam Practicam & Speculativam. Subalternantem & subalternatam. Hæ divisiones pensiculatius hîc examinandæ.

DIFFICULTAS II.

De Divisione Scientiæ in Practicam & Speculativam.

In harum scientiarum explicatione divisi sunt Authores. Ut Status quæstionis penetretur, tenendum est, quòd nomine Practici veniat actus vel habitus opus respiciens, objectum verò istius actûs vel habitûs vocatur Praxis, quod objectum debet esse operatio aliqua. Praxis enim significat actionem. *Sit*

Punctum Difficultatis 1.

Rejicuntur modi quidam explicandi Praxim & Practicum.

Explicant 1. Scotistæ Praxim: quod sit actus alterius potentiæ ab intellectu naturaliter posterior intellectione, natus elici conformiter rectæ rationi ad hoc ut sit rectus. Consequenter negant Scotistæ quod operationes intellectus possint esse praxes, licet id affirment de actibus voluntatis. Eandem doctrinam modificat Mastrius disp. 12. Log. part. 5. art. 5. & docet nullum actum intellectus, imò nec ullum alium esse praxim, si præcedat voluntatis imperium, quantumvis posito imperio possit esse praxis. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit 1. ex Suarez disp. 44. Metaph. sec. 13. Actus intellectus dirigens actus voluntatis, ut rectè fiant in suo ordine, est practicus. Ergo & actus intellectus dirigens alium actum intellectus est practicus. Quod ipsum in hoc resolvitur, quia actus intellectus dirigens alium actum intellectus, non comparatur ad illum tanquã ad aliquod speculativum, non enim sistit in sola veritatis speculatione. Ergo comparabitur ad illum, ut actus practicus ad praxim.

Non satisfacit 2. Operatio quatenus dirigibilis moraliter, hoc est, quatenus dirigibilis per regulas prudentiæ, potest esse praxis, prudentia enim est virtus practica, estque virtus intellectus. Ergo & operatio intellectus, quatenus dirigibilis artificiosè, potest esse praxis, potest autem dirigi artificiosè v. g. à Logica.

Non satisfacit 3. Actus intellectus, post imperium voluntatis potest esse practicus, sed non quocunque modo post actum voluntatis positi, neque enim omnis sequela actus intellectus post actum voluntatis arguit rationem practici, cum possit voluntas imperare etiam speculationem, sed tunc intellectus induit cum illa sequela rationem practici, quando præscribit certum ordinem & methodum operandi. Hæc autem methodus præscribi potest, ante actum voluntatis. Et certè detur quæcunque forma constitutiva Praxeos & Practici, illa quadrabit actibus intellectus aliquibus, etiamsi non sequantur imperium voluntatis.

Dices 1. In oppositum esse auctoritatem.

1. Auctoritas est Aristotelis. Tertio de Anima cap. 10. tex. 50. Intellectus extensione fit Practicus.

Respondetur. Tot Capita illo libro non reperiri, sed retinendo auctoritatem hujus dicti quod usurpatur tanquam axioma. Explicari sic posset. Intellectus extensione fit practicus, non quidem extensione ad actum alius à se potentiæ, sed extensione ejusmodi. Quia scilicet actus ille qui dirigit non est praxis, sed extendi debet ad alium, à se entitativè actum, quem dirigit. Deinde tunc res aliqua extendi dicitur, quando limites suos & terminos quos potest, attingit, arctatur enim, si illos non attingat. Limites autem intellectus sunt veritas, seu intelligibilitas objectorum, & quidem proximior, si solum speculetur veritatem, remotior si etiam se ipsum dirigat, si ergo intellectus non coarctet se ad hoc, ut solum speculetur veritatem, sed procedat usque ad directionem suæ vel alius operationis, hoc ipso extendet sese.

2. Auctoritas S. Thomæ 1. 2. q. 57. art. 1. ad 1. Practicum dicit sumi ab operatione exteriori, cum tamen actus intellectus nunquã possit esse nisi immanens, adeoq; non potest esse quid exterius, adeoq; nec potest esse practicus.

Respondetur. Si verba S. Thom. sumantur ut sonant, probabunt etiam actum voluntatis non posse esse praxim, nam neque hîc est quid exterius. Solum ergo S. Doctor intellexit Practicum, debere esse quid externum, hoc est condistinctum ab actu, à quo dirigitur.

Dices 2. Cum Capreolo. Operatio quævis in tantùm est praxis, in quantùm subest electioni voluntatis ut innuit Aristotel. 6. Metaph. cap. 1. At nihil subest electioni voluntatis, nisi in quantùm est moraliter dirigibile. Ergo omnis praxis, debet esse moraliter dirigibilis unde etiam ipse Aristoteles 6. Eth. cap. 3. & 6. Scientiam practicam nonnisi in ordine ad voluntatem explicat.

Respon-

RESPONDETUR. Praxim ita ex Aristotele & aliis explicari tanquam per aliquid notius, non autem quasi in hoc solo stet.

DICES 3. Si actus intellectus potest esse praxis, sequitur quamcunque speculationem, esse praxim.

RESPONDETUR. Negando sequelam, si enim sistatur in sola veritatis attactione, non potest esse talis Actus practicus, si tamen aliquis actus intellectus fiat ex regulatione alius actus, ille actus poterit esse praxis.

DICES 4. cum Mastrio. Cognitio quæ potiùs vera vel falsa est, non bona vel mala dicitur, non potest esse praxis. Sed omnis operatio intellectus ante imperium voluntatis elicita, dicitur potius vera vel falsa, & non bona vel mala. Ergo talis Operatio nõ potest esse praxis. Major probatur. Quod potius verum vel falsum est, & non bonum vel malum, illud potiùs est speculabile: ad speculationem enim veritas vel falsitas pertinet. Sed nullum speculabile est praxis. Ergo & nullum est praxis, quod potius verum vel falsum dicitur, & non bonum vel malum. Minor principalis probatur. Ad voluntatem spectat bonum vel malum. Ergo ante voluntatis imperium, nihil est bonum vel malum.

RESPONDETUR imprimis negando Majorem. Ad speculationem enim veritas vel falsitas pertinent, in quantùm hæc ipsa non ordinantur nec regulantur ab alio actu, secus si regulentur. Minor etiam non concludit, quia rectitudo orta ex regulis ad agendum præscriptis, quæ est aliqua bonitas, spectat etiam ad intellectum, licèt bonitas moralis, imputabilis ad laudem vel vituperium, potiùs spectet ad voluntatem.

DICES 5. cum eodem. Cognitio directa prout cognitio est, spectat ad genus speculationis, intendit enim attingere veritatem objecti. Ergo etiam ut directa, non spectat ad praxim.

RESPONDETUR. Quòd attingentia veritatis ut sic, non dicat sistentiam in illa veritate, adeoq; speculationem, sed dicit aliquid commune ad speculationem & praxim. Et licet cognitio quæ simpliciter attingit veritatem objecti, ad praxim non spectet, spectat tamen ad praxim notitia, quæ attingit veritatem objecti, præscribendo regulas illam attingendi, & modum versandi circa objectum. Deinde videtur hic committi fallacia accidentis, quia quamvis dicatur non convenire id cognitioni, quà cognitio est, non sequitur, quod ei non conveniat quà directæ, & tamen arguens ab eo quod non convenit cognitioni, quà cognitio est, arguit non convenire ei quà directæ.

EXPLICANT 2. Alii praxim per hoc, quod debeat esse opus liberum. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT ex iis quæ immediatè sunt allata, contra priorem

CONFIRMATUR ex Arriaga, quia hæc sententia supponit, quòd praxis involvat ut circa illud objectum errare possit voluntas, hoc autem non convincit: nam Angelus non potest errare in motu cœlorum, & tamen ille motus, est paxis, habetq; de illo Angelus cognitionem practicam, cognitio boni in communi potest esse practica, itemque visio beatifica; & tamen & cognitionem boni in communi, & Visionem beatam, sequitur actus amoris necessarius &c. sed de hoc etiam infra.

DICES. Si ad rationem praxis non requiritur esse liberam. Ergo & Operationes brutorum poterunt esse praxes.

RESPONDETUR. Negando sequelam, quia id quod est propriè praxis, debet esse factum ex directione intellectus, & cum præscriptione regularum agendi, hoc autem non convenit brutis.

Punctum Difficultatis 2.

Rejiciuntur alii modi idem explicandi.

EXPLICANT 3. Thomistæ. Quòd praxis importet compositionem cum materia & forma. Speculatio verò resolvit conclusiones in principia. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia nomine hujus compositionis cum materia & forma, vel intelligitur materia & forma physica vel intentionalis, si intelligitur materia & forma physica: Ergo nulla jam dabitur scientia practica, quia nulla componit materiam & formam physicam, sed solum est cognitio compositionis materiæ & formæ physicæ, quæ ipsa cognitio compositionis, non est compositio. Et si importare compositionem cum materia & forma physica: per te, sit cognoscere hanc compositionem, per te etiam Metaphysica erit practica, quia hanc compositionem, modo suæ scibilitati debito, attingit. Quod si ad rationem praxis sufficit compositio cum materia & forma intentionali, omnes scientiæ erunt practicæ, quia omnes habent pro objecto, compositionem cum materia intentionali, hoc est, cum objecto materiali, ordinato ad formale, tanquam ad formam.

NON SATISFACIT 2. Quia scientia simplicis intelligentiæ de possibilitate Angelica, est practica, & tamen pro objecto non habet compositionem materiæ cum forma, hanc enim excludit spiritualitas Angeli. E contra etiam practica scientia resolvitur in sua principia, & tamen adhuc est practica. Imò & omnis cognitio mechanica resolvitur in principia artis, quæ resolutio facta ab ipsamet arte, non arguit in illa ipsa speculationem.

NON SATISFACIT 3. Quia non repugnat importari à notitia speculativa compositionem cum materia & forma, & aliquid practicum resolvere conclusionem practicam, in principia

practica. Ergo nec praxis per compositionem, nec speculatio per resolutionem rectè definitur, & certè resolutio illa deberet esse conclusionis non practicæ sed speculativæ, de quo ipso quæritur per quid constituatur illa conclusio in ratione speculativæ.

Explicat 4. Arriaga Cognitio practica est, quæ natura sua ordinatur ad sui objecti effectionem, ordinari autem ad sui objecti effectionem, est, habere objectum factibile à cognoscente, ut tali, idque nondum existens. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit 1. Sumo hæc omnia, & quæro: quid sit habere objectum factibile à cognoscente ut tali.

Non satisfacit 2. Accipio hanc demonstrationem metaphysicam, qua advertitur quod amoris sit nexus cum bono & sic habet. Omne bonum est amabile. Deus est bonus. Ergo Deus est amabilis. Et quæro, quare hæc demonstratio in Metaphysica sit speculativa, & eadem materialiter demonstratio, in quantum est ab Ethico sit practica, & movens ad amandum Deum.

Non satisfacit 3. Quia tota hæc explicatio aut non explicat in quo est difficultas, ut non explicat; quid sit iste cognoscens ut talis? aut diminutam tradit doctrinam; nam quærere restat quid implicet ut versetur cognitio cæteroqui practica, circa objectum jam existens: nam licèt circa jam existens non detur deliberatio, tamen potest existens esse objectum, ex quo procedatur de deliberatione circa futurum; ita, licèt jam existens, non possit esse objectum cognitionis practicæ, ut illud faciat existere, potest tamen esse objectum cognitionis practicæ hoc sensu; quia scilicet non sistetur in sola illius objecti veritate: sed ordinabitur illa cognitio, ad similis objecti v. g. argumenti effectionem.

Explicat 5. Oviedo. Cognitio practica est, quæ ex se ordinatur ad praxim, ordinari autem ad praxim est esse cognitionem, quæ proponit objectum non quomodocunque, sed ita, ut ex vi illius, possit voluntas imperare ipsius objecti executionem, potentiæ huic, cui incumbit talis objecti productio. Et ita cognitio quâ noscit artifex ligna vel lapides, sic vel sic esse collocandos; proponit operationi, eo modo objectum, ut ex vi ipsius cognitionis, possit artifex elicere actum voluntatis, qui imperet potentiæ executrici, talem vel talem lignorum constructionem. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit 1. Quia sumptis his omnibus, quærere restat, quod signum sit istius; quando scil. ex vi cognitionis potest imperari vel non, executio.

Non satisfacit 2. Quia quærere restat: cur demonstratio de Dei amabilitate supra relata, Metaphysico non proponat objectum, ita, ut ex vi illius cognitionis, possit voluntas imperare ipsius objecti executionem, possit autem Ethnico.

Non satisfacit 3. Quia non implicat aliquid esse praxim, quamvis ad illud voluntas non se extendat, nam ratio praxis in voluntate non stat, ut dictum, potestque unus actus intellectûs regulare alium, & independenter à voluntate ponere illum, qui tamen verè adhuc possit esse practicus; Et ex altera parte potest esse aliquid speculatio, quamvis ita proponatur objectum, ut ex vi illius possit voluntas imperare ipsius objecti executionem, & tamen ille actus non esse praxis. Certè enim præmissæ conclusionis, respectu inferendæ consequentiæ, ita proponunt objectum, ut ex vi illarum, potentia intellectiva progrediatur ad conclusionem inferendam, voluntasque illam imperare possit, & tamen præmissæ respectu conclusionis, non sunt practicæ, aliàs etiam Metaphysica esset practica, habet enim præmissas respicientes conclusionem.

Punctum Difficultatis 3.

Explicatur ratio Practici & Praxis.

Aristoteles 1. Metaph. cap. 1. docet speculationem esse quæ sistit in gratia sui seu gratia objecti. *Ex quo jam*

Explicatur speculativum, idque etiam attendendo ad 2. Metaph. tex. 3. ubi dicit: *Speculativæ etenim finis veritas. Practica autem opus.* Speculativum illud est: quod sistit in sola contemplatione objecti, considerando ejus causas, effectus, proprietates, solùm in veritate contemplanda sistendo. Practicum autem illud est, quod respicit opus, quà operabile, adeoque non sistit in sola contemplatione objecti. Et sic demonstratio illa de Dei amabilitate si consideretur à Metaphysico erit speculativa, quia sistet in sola contemplatione objecti. Practica autem in Ethico; quia non sistit in sola veritatis illius contemplatione, sed ulterius imperat opus seu operationem, hoc est amorem. Quòd autem aliqua in particulari scientia sistat in ipsa speculatione objecti, hoc inde colligendum est, si enim reliquis in objecto circumscriptis & impossibilibus redditis, solaque speculatione veritatis in illo objecto contentæ relicta, tamen maneat invariata ratio, primo & per se intenta, in versando circa illud objectum, ab illo habitu seu scientia, jam hoc ipso illa scientia, censebitur esse speculativa; illa verò in particulari scientia censebitur esse practica, quæ relicta tota speculatione objecti, variabitur ex hoc solo, si illi non sit integrum procedere ad opus, jam illa scientia, & erit & dicetur practica. Atque ita cognitio illa Metaphysica de Dei amabilitate est spe-

est speculativa, quia impossibili amore adhuc in illa demonstratione habebit à se intentum finem Metaphysica hoc est veritatem. Impossibili verò amore non haberet Ethica finem intentum in illa demonstratione; quia intendit regulationem amoris. Porrò finis intentus à scientia ex duobus pensari debet: scilicet ex necessitate talis habitûs ad perficiendum intellectum: si enim illo habitu indigeat intellectus, ut possit præscribere modum rectè attingendi objecta, censebitur ille habitus, non sistere in speculatione sui objecti. Pensari item debet, an aliquis habitus sit practicus ex principio negativo, si enim potest aliquid sistere non in speculatione, sed ordinari ad opus, tenendum erit illud ordinari, quia aliàs dignificarentur Entia sine necessitate, ponerenturque omnes habitus in digniori serie, nempe speculatione, sine necessitate.

Noto hîc, quænam sint Conditiones practici habitus, sunt enim hæ 1. ut respiciat objectum agibile. Ratio, quia practicum debet aliquid ponere in actu, quod autem agibile non est, non potest poni in actu. 2. Debet esse operabile ex vi notitiæ, non verò tantum ex vi principiorum naturalium. Ratio quia aliàs: Cognitio nutritionis, esset cognitio practica, quantumvis nutritio non ex vi illius notitiæ ponatur. 3. Debet versari circa illud objectum notitia practica, operabili modo: operabili autem modo versari ex Suarez disp. 54. sec. 13. est, vel elicere ipsum actum, qui est praxis, sicut temperantia elicit abstinentiam, vel certè actum dirigendo & regulando, quod ipsum dirigere vel regulare opus, fit dupliciter vel formaliter, ut cum dictat Architectonica: tale vel tale fundamentum ponito, ut sit bonum ædificium, vel dirigere æquivalenter, ut cum dicit Architectonica: Omne firmum ædificium tali vel tali debet niti fundamento, quod dictum æquivalet huic: Pone tale fundamentum.

Cæterùm notitia practica, quamvis versetur circa Agibile, est contenta, quòd constet prædicato practicabili seu agibili quamvis non subjecto. Ratio, quia sicut propositio est contingens, quæ prædicatũ habet contingens, quamvis subjectum non sit contingens, qualis hæc est propositio: homo est albus, homo enim non est quid contingens licèt albedo sit contingens. Ergo & notitia erit practica, quæ habebit prædicatum practicum, qualis est v.g. hæc Deus est amandus, ubi Ly amandus est quid agibile. Deus verò ipse, non est agibilis. Quanquam quantumvis practicæ cognitionis debeat esse objectum operabile seu praxis, ipsius tamen praxeos non est necesse objectum esse operabile sic v. g. objectum practicæ cognitionis imperantis amorem Dei, est objectum operabile, hoc est amor Dei, sed objectum ipsius amoris, hoc est Deus, non est quid operabile. *Ex dictis*

Inferes 1. *Quare cognitio Dei de peccato commisso non sit practica.* Licèt enim quodam modo Deus dirigatur illâ, ad infligendam pœnam, quia tamen ex accidenti est, quòd dirigatur Deus ad infligendam pœnam, nam etiamsi Deus non decrevisset punire peccata (cum illa Deo liberum sit punire) mansisset tamen in Deo cognitio de peccatis, quia æquè esset Omniscius. Quod si mansisset eadem cognitio Dei etiam si non direxisset Deum ad puniendum peccatum, apparet per accidens esse illi cognitioni, dictam directionem; si autem per accidens est huic cognitioni ista directio, certè jam per se non erit practica, ea enim quæ sunt per accidens, non immutant naturam Actus, quæ importat esse per se.

Inferes 2. *Præmissas respectu Conclusionis non esse quid practicum.*

Ratio. Quia conclusio respectu præmissarum, neque est objectum agibile physicè, unus enim actus non producit alium physicè, nec etiam conclusio respectu præmissarum est objectum agibile moraliter, nam imprimis moralitatis ea censentur capacia, quæ sunt libera, quod non competit conclusioni. Deinde quia potiùs intendunt præmissæ determinare ipsum intellectum ut formet conclusionem, non autẽ immediatè respiciunt ipsum opus, quod est conclusio. Addo ex principio hoc, quia practicum debet habere pro objecto aliquod agibile, sequi, quod præmissæ per ordinem ad conclusionem non sint practicæ, quia conclusio non est objectum præmissarum, sed illud, de quo illæ præmissæ procedunt.

Inferes 4. *Quod Cognitio præcedens actum amoris necessarium, non sit practica,* quia nihil refert illi cognitioni, quod sequatur ex illa amor, totaque illius essentia & finis intentus, salvari potest, quantumvis non sequatur amor; econtra cognitio Dei de creaturis effectibilibus, est practica, non enim ex accidenti illi est dirigere Deum in effectione creaturarum, hinc si impossibiles essent creaturæ, neq; Deus scientiam de producibilitate illarum habuisset.

Inferes 5. *Quod Cognitio quam habet Petrus v.g. de Angelo producendo, quantumvis Deus illi communicaret vim producendi Angelum adhuc per se esse, speculativa,* & nonnisi per accidens practica.

Ratio. Quia quamvis Petrus hac cognitione dirigeretur in illa productione; adhuc tamen illa cognitio posset esse in illo salva, quamvis non haberet vim producendi Angelum. Ergo apparet hanc directionem, per accidens esse illi cognitioni. E contra cognitio in Medico, quà Medicus est, licèt intentio illius non referat cognitionem aliquam ad praxim, adhuc est practica; quia ex accidenti est, quòd non referat ad opus illam cognitionem: cum cognitio in Medico, quà Medicus est, natura sua petat

tat referri ad opus, hocq; inde est ex dictis, quia relictis omnibus speculationibus de objecto medicinæ, & sublata illius ad opus, hoc est ad sanativitatem, intentione, hoc ipso non erit hęc, sed alia specie medicina. Dixi hanc cognitionem in Medico qua Medicus est esse practicam, quia fieri potest, ut habeat cognitionem de sanitate, non ex habitu medicinæ, sed ex habitu Physicæ, quæ est speculativa.

Punctum Difficultatis 4.

Satis sit quæsitus aliquibus.

QUÆRITUR 1. *An Divisio in Practicum & Speculativum sit in membra contradictoriè opposita, saltem illativè.*

CONFIRMATUR. Quia sistere in sola speculatione objecti, quod est speculativi; & non sistere in sola speculatione objecti, quod saltem illativè competit, practico, sunt membra contradictoriè opposita.

QUÆRES 2. *An possit idem habitus esse practicus & speculativus?*

POTEST. Ratio, quia si idem indivisibilis intellectus potest esse principium actuum speculativorum & practicorum: cur non idem poterit esse in scientia totali, quæ supponitur esse aggregatum ex pluribus partialibus habitibus.

QUÆRES 3. *An possit esse idem actus practicus & speculativus?*

POTEST. Ratio, quia una eademque cognitio, qua Deus se & creaturas cognoscit respectu Dei est speculativa, respectu creaturarum practica, nec ulla in hoc est implicantia habent se enim speculativum & practicum, sicut sensitivum & intellectuale. Porrò sicut sensitivum tantùm, non potest simul reperiri cum intellectuali tantùm, cùm unum dicat vel inferat negationem alius; licèt sensitivum & intellectuale simpliciter, possint secum conjungi, ut conjunguntur in homine, sic & speculativum tantùm, nunquam potest esse practicum tantùm, secus sine hac restrictione.

QUÆRITUR 4. *Vnde desumenda sit differentia inter Practicum & speculativum.*

EXPLICANT 1. Aliqui. Quòd practicum habeat pro objecto opus. Speculativum autem procedit de re non operabili à nobis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia potest rei operabilis, solum veritas investigari, ita ut in illa sola sistatur. Ergo falsum est quod operabile, non possit esse objectum speculativi. Et sicut de probabili potest dari scientia, quia demonstrabile est ex medio probabili, non posse sequi scientificum assensum, ita & de operabili, potest esse speculatio.

EXPLICAT 2. Soncinas Javellus Vasq. 1. parte disp. 8. cap. 5. Practicum desumi non solùm ab operabili objecto, sed etiam ab intentione discentis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia intentio, quæ ordinat physicam ad discendam medicinam, & postea practicandam, non facit physicam practicam. Ergo neque etiam intentio non practicandi habitum, qui est practicus, faciet illum speculativum.

NON SATISFACIT 2. Quia sequeretur nullam scientiam esse determinatè de se practicam, nullam determinatè speculativam. Siquidem determinatio practici vel speculativi, pendet ab intentione discentis.

NON SATISFACIT 3. Quia hæc intentio videtur jam accedere & præsupponere objectum, modum item versandi circa objectum, nexumque cum objecto. Ergo supponit jam & non adfert rationem practici vel speculativi. Et sicut Sacramenta non sunt practica ex intentione suscipientis vel conficientis illa, nam non est necesse ut Sacerdos dum v.g. absolvit, intendat producere gratiam sanctificantem, sed hęc ratio practici signi, supponitur in Sacramentis; ita supponetur speculatio vel praxis intentioni discentis, illamq; præcedet. Unde quando Philosophi communiter docent, quod ratio practici vel speculativi desumatur ex fine, accipiendum est dictum illorum, de fine intrinseco non extrinseco, hoc est intentione discentis.

EXPLICAT 3. Arriaga, quòd hæc differant ex subjecto specie distincto, ita ut si unum subjectum possit ex specie & natura sua facere aliquid, & aliud non possit, hoc ipso cognitiones illæ distinguantur. Sic v.g. cognitio, quam habet Deus de Angelo, quem potest facere, est practica, speculativa verò, quam ego habeo, de eodem objecto. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Scientia in communi. Ergo nec scientiæ tales, sument speciem ex tali specie subjecto.

NON SATISFACIT 2. Quia eadem specie qualitas potest esse in diversis specie subjectis, nec diversificatur ex subjecto. Ergo idem dicendum de scientiis.

NON SATISFACIT 3. Quia nomine hujus subjecti, vel intelligitur id, quod recipit illam scientiam, & hoc non videtur, unde habeat vim diversificandi, cum in scientiis respectus essentialis & specificativus, sit penes objectum; vel nomine subjecti venit, quòd si res non sit operabilis, nec sub modo operabili attingatur, hoc ipso illud subjectum sit futurum speculabile, si autem res sit operabilis & modo operabili attingatur, jam illa res erit subjectum practicum: certè hæc differentia est bona, sed est potius appellanda ex objecto. *Hinc*

EXPLICATUR cum Suarez, quòd practicum & speculativum fine intrinseco discernantur

tur & distinguantur, ita ut finis speculativæ, sit veritas seu esse gratia sui, finis autem practicæ, opus. In idem recidit si conformiter ad dicta supra, differentiam practici & speculativi sumas, ex ipsa natura illorum, contenta in ipsismet prędicatis definitivis. Quod ipsum sic proponitur. Omne quod differt, differentiâ differt, cum differentia, sit ratio formalis & unica differendi, sicut convenientia, est ratio unica, & formalis, conveniendi, & si aliquid differret non differentiâ, illud faciens differre, & non esset differentia, per te enim differentia non facit differre, & esset differentia, quia faceret differre. Hæ tamen differentiæ aliquæ sunt ultimæ, aliquæ non ultimæ, nam differentia hominis est etiam sensitivum, licèt non sit differentia ultima, sed determinabilis ulteriùs & ultimò à rationali. Hinc ut aliquid dicatur simpliciter differre, accipienda erit ultima differentia, quæ ipsa ultima differentia, tanquam à posteriori colligitur, si ponatur in definitione alicujus, quæ enim est recta definitio, constat ex genere proximo & differentia ultima. Porrò cum in definitione scientiæ speculativæ, ponatur, quòd sistat in speculatione sui objecti: Item, cum in definitione practici ponatur, quod procedat ulterius ad opus, bene per procedere ad opus practicum, & persistere in veritate, differet speculativum. Quod si differentiis in definitione positis differunt, seipsis differunt, nam definitio objectivè accepta, hoc est prædicata definitiva & definitum, hoc est natura, sunt idem. Bonitas hujus explicationis pendet ab ipsâ defensione datæ definitionis.

Dices. Si differentia practici & speculativi desumeretur ex ipsa natura, sequeretur non posse eundem actum esse practicum & speculativum, quomodo enim tam diversa eidem Entitati convenirent.

Respondetur. Sicut una Entitas potest habere diversas habitudines, ita & idem actus, poterit similiter habere diversas habitudines, cumque ratio speculativi sit habitudo ad objectum, sistendo in sola illius veritate, & ratio practici sit habitudo ad opus qua operabile, ideò ratio practici & speculativi, poterunt in eandem entitatem coire, quæ entitas erit idem realiter, sed cum ista habitudine diversa.

Quæres 5. *An Practicum debeat definiri per opus quod respicit; An per id, quòd non sistat in speculatione sui objecti.* Definiri debet priori modo. Ratio, quia cum esse practicum, sit quid positivum, per prædicata positiva definiri debet, non autem per prædicata negativa. Hinc jam praxis definitivè erit objectum notitiæ practicæ, ab ipsa natum dirigi aut operari, juxta dictamen rectæ rationis. Scientia autem practica, erit notitia certa & evidens nata respicere opus, qua operabile. E contra speculativa scientia, est notitia certa & evidens, sistens in sola speculatione sui objecti, vel procedens gratia sui.

Punctum Difficultatis 5.

An detur aliqua Scientia Practica.

Dicendum est: *Dari aliquam Scientiam practicam.* Est contra Joan. Sanchez. & contra P. Adrianum Pikarski, Regium Ecclesiastem, Virum in omni literatura incomparabilem.

Probatur 1. Auctoritate Aristotelis 6. Metaph. tex. 2. *Speculativæ*, inquit, *aliis scientiis præferendæ sunt, hæc verò* (intellige Metaphysica) *speculativis.* Ergo datur aliqua scientia practica, scilicet cui practicæ speculativa præponenda. Et ibidem textu 1. probat, Physicam esse scientiam nec activam nec factivam. Ergo supponit aliquam esse activam scientiam, præcipuè cum ulterius dicat intellectum esse activorum. Idem 2. Metaph. tex. 3. *Rectè autem se habet*, inquit, *Philosophiam veritatis scientiam contemplatricem appellasse. Speculativæ enim finis Veritas, Practicæ autem* (subaudi commune substantivum scilicet scientiæ) *opus, etenim si* (intellige practici) *quomodo se habeant considerent, non causam per se* (id est, non sistant in sola speculatione) *sed ad aliud* (hoc est propter opus considerant) *& eo in tempore practici speculantur*; (intellige noscunt scientificè, noscere enim scientificè, est cognoscere rem per causam, speculari autem apud illum hîc, est noscere per causam, unde & addit) *non scimus enim verum absque causa.* Quæ auctoritas hoc habet argumentum. Cognoscere verum per Causam, est scire. Sed practici cognoscunt verum per Causam. Ergo Practici sciunt. Idem habet 7. Metaph. tex. 23. & ibidem indicat tex. 1. & 2. Tertio item de Anima tex. 49. 6. Ethicorum cap. 6. cum negâsset primorum principiorum dari scientiam, negat etiam: prudentiam esse primorum principiorum, ideò autem negat primorum principiorum esse scientiam, eo quod scientia sit demonstrativa, principia autem non demonstrantur. Supponit ergo, quòd etiam Prudentia, quæ est quid practicum, possit habere suas demonstrationes.

Quod si alicubi videatur negare practicos habitus, esse scientias, intelligendus est quòd negaverit illas esse perfectissimas seu universalissimas scientias, non est enim dubium speculativas scientias universalius de suo objecto procedere.

Probatur 2. ex S. Th. quem vide 1. parte q. 1. art. 1. & ibidem art. 50. & prima parte q. 10. art. 160. Supponit hoc Thomistica Schola, quæ

Theo-

Theologiam ita appellat speculativam scientiam, ut dicat etiam esse practicam saltem eminenter. Supponunt & nostri, quia per nos scientia simplicis intelligentiæ est scientia practica. Sed datur scientia simplicis intelligentiæ. Ergo datur aliqua scientia practica, & si id quod est, eminenter scientia, potest esse practicum, cur & non aliqua alia formalis scientia, erit practica.

Probatur 3. Argumento negativo, quia nulla est implicantia, quominus possit dari scientia practica. Ergo possibilis est, & quæcunque dabitur nota scientiæ practicæ, ea jam reperietur in aliquibus, qui de facto dantur habitibus.

Confirmatur. Si daretur habitus non sistens in sola demonstrationum speculatione, sed ulterius ordinaret illas ad praxim ille habitus esset scientia practica, hoc enim nomine scientiæ practicæ hic intelligitur. Sed datur habitus aliquis non sistens in sola speculatione suarum demonstrationum, sed ulterius ordinans illas ad praxim quod probatur. Formetur hæc demonstratio. Honesta actio est usurpanda refrænatio passionum irrationabilium est honesta actio. Ergo refrænatio passionum irrationabilium est usurpanda. Ethica v.g. formata hac demonstratione, non sistit in sola speculatione illius, sed illam ordinat ad praxim. Ergo datur habitus non sistens in sola speculatione suarum demonstrationum. Antecedens probatur. Habitus qui procedit vel per modum imperii formalis scilicet jubendo ut fiat illud quod est illatum in conclusione vel procedens per modum imperii virtualis, æquivalenter id dicendo; si deberes refrænare passiones, faceres actionem honestam taliter inquam procedens habitus, non sistit in sola speculatione objecti, nam etiam artes mechanicæ, ratione talis imperii formalis vel virtualis, exercent rationem practici. Sed Ethica procedit per modum imperii formalis vel virtualis ex dicta demonstratione. Ergo non sistit in sola speculatione. Minor probatur. Si ex dicta demonstratione non procederet Ethica ad imperium formale vel virtuale, non consequeretur finem suum, quod est rectificare operationes, quomodo enim eas rectificaret sine directione, sine imperio formali vel virtuali &c.

Objicitur 1. Omnis demonstratio qua demonstratio ordinatur solum & præcisè ad scire. Ergo nulla est practica demonstratio. Antecedens probatur. Præmissæ demonstrationis nihil aliud intendunt, quam assensum prębendum conclusioni imperturbabiliter. Ergo omnis demonstratio ordinatur ad scire tantùm.

Respondetur. Id verum esse de præmissis demonstrationis speculativæ, non de præmissis demonstrationis practicæ, quas nihil vetat dari. Deinde fieri potest ut præmissæ sint speculativæ, quæ possunt esse conclusiones Metaphysicæ, ad quam spectat probare principia reliquarum scientiarum, & tamen adhuc poterit esse conclusio practica.

Objicitur 2. Per demonstrationem, quæ dicitur practica, vel possunt investigari prædicata intrinseca rei, vel non possunt, si possunt. Ergo per accidens est illam esse practicam; si non possunt per illam investigari prædicata intrinseca, quomodo erit demonstratio.

Respondetur. Per demonstrationem practicam, investigari etiam prædicata intrinseca rei, sed ita, ut illa investigatio per se ordinetur ad opus: si autem per se ordinabitur ad opus, hoc ipso non per accidens erit practica.

Objicitur 3. Prius est verum, quam sit operabile, illud enim est passio intrinseca; operabilitas autem est quid extrinsecum. Ergo & quælibet cognitio rei, ut res est, primariò tendit ad speculationem, quàm ad praxim. Ergo similiter omnis demonstratio.

Respondetur. Concesso, quod per ordinem ad nostros conceptus prior sit veritas quam operabilitas, non sequetur, quòd per accidens sit alicui habitui circa operabile versari, quia potest per se ordinari notitia veri ad operabile. Et sicut datur prioritas inter passiones & prædicata, neque tamen ex eo sequitur illas passiones & prædicata per accidens convenire, ita nec per accidens erit alicui habitui, esse practicum, licèt ex modo concipiedni, ab operabili præsupponatur verum.

Objicitur 4. Nulla demonstratio ex natura sua est ista directiva, ut nisi esset directiva alicujus operis, eo ipso non esset demonstratio. Ergo nulla scientia per se primo & formaliter est practica. Si enim non habet formaliter practicas demonstrationes, quo ex principio erit formaliter practica scientia? Antecedens probatur. Demonstratio, quæ haberi potest per principia ædificandæ domus, non exigitur à domo facienda ut domus ab eadem demonstratione dirigatur, aliàs omnis ædificator, deberet esse Logicus.

Respondetur. Demonstratio secundùm suam naturam dupliciter spectari potest: vel secundùm quod abstrahit ab hac vel illa specie, ab esse v.g. practici & speculativi, & sic accepta demonstratio, quamvis non sit practica, potest esse demonstratio speculativa. Deinde potest demonstratio accipi secundùm naturam, sed contractè ad certum genus scibili spectatam, & tunc si Demonstratio contracta ad esse practici, non esset Demonstratio intendens opus, hoc ipso non esset Demonstratio practica, non enim per illam finem suum intrinsecum hoc est operari scientia illa consequeretur. Addo quamvis domus non exigat, ut à

Demon-

Demonstratione dirigatur, potest tamen ipsa demonstratio exigere, ut mediante imperio formali vel virtuali, dirigat opus, nulla enim in hoc repugnantia. Domus autem quæ est indifferens ut arte vel scientia ædificetur, non exigit à scientia dirigi, nisi fortè domus scientificè ædificabilis

Objicitur V. De ratione scientiæ est ex 6. Ethic. cap. 3. ut sit de iis quæ sunt talia secundùm naturam non ex nobis, seu quæ non in nobis, sed in sua natura principium habent. Scientiæ autem practicæ habent talia objecta, quæ habent in nobis principium, hoc est, à nobis fieri possunt.

Respondetur. Loqui Aristotelem de scientia perfectissima & abstractissimè speculativa. Deinde etiam in objecto scientificè operabili, quod sic non nisi rectè fiat, habetur id ex natura ipsius operabilis, de quo, ubi: an Logica sit scientia. Denique qui tenent Logicam esse speculativam quamvis sit circa Syllogismum, qui habet principium in nobis, non possunt contra nos, hac auctoritate uti.

Instabis. Scientia abstrahit ab existentia objecti, quod non potest convenire practico.

Respondetur. Etiam practica suo modo abstrahit ab existentia objecti, sufficit enim quod sit causativa, ut existat objectum.

Cæterum in scientia practica cum Suarez disp. 8. sec. 5. partiendæ sunt duæ formalitates: Formalitas Notitiæ & Formalitas Causæ: Formalitas Notitiæ importat repræsentationem intentionalem objecti. Formalitas Causæ dicit vim producendi efficiendo Ideam, exhibendo rem &c.

DIFFICULTAS III.

De Divisione Scientiæ in subalternantem & subalternatam.

Scientia Subalternans est *Scientia quæ alteram sub se ponit.*

Subalternata autem *dicitur quæ est sub altera posita.* Et hæc explicatio est quoad quid Nominis.

Scientia Subalternans Et Subalternata. Tripliciter considerari potest. *I.* Potest una scientia esse subalternata alteri quoad finem extrinsecum, & sic potest Logica & Metaphysica subordinari Medicinæ, ut scilicet Medicus, benè de rebus Medicinæ discurrat. *II.* Potest una scientia esse subalternata alteri, ratione principiorum quia videlicet ua, suas conclusiones probat, rationibus ab altera desumptis, ut dum probat, Chyrurgica, circulare vulnus difficile curari, ex illo Geometrico principio; quia latera circuli, difficile coeunt, & hæc subalternatio, dicitur ratione principiorum. *III.* Potest una scientia esse subordinata alteri, quia utraque habet idem objectum formale, nisi quod subalternata conditionem aliquam accidentalem superaddat, & sic Physicæ subalternata dicitur esse Medicina, quia utraque corpus considerat, qua corpus, superaddita conditione accidentali sanabilitatis.

Dicendum Est. *Ad subalternationem rigorosam requiri, ut subalternata habeat idem objectum formale cum subalternante, & nonnisi conditionem accidentalem addat.*

Probatur. I. Auctoritate Aristotelis 1. Posteriorum tex. 23. & 30.

Probatur II. Inductione in omnibus manifestè Subalternatis v.g. Perspectiva & Geometria, Perspectiva enim addit conditionem accidentalem, quia scilicet considerat lineam visualem. Musica numeris superaddit conditionem accidentalem, hoc est sonum, & habet idem formale cum Arithmetica, quæ etiam numerum considerat.

Probatur III. Ex una parte si subalternata non haberet idem formale cum subalternante, non esset unde subalternatio desumeretur, non enim ex eodem materiali, cum multæ scientiæ idem materiale habeant, nec sint sibi subalternæ. Ergò ex eodem formali: Ex altera parte, debent habere aliquod sui distinctivum, quod quia non est in formali & essentialibus, aliàs simpliciter essent disparatæ scientiæ. Ergò debet id haberi ratione accidentalis superadditæ conditionis.

Objicitur I. Ex vi allatorum sequi, quòd subalternans & subalternata scientia non sint specie distinctæ. Hoc autem dici non potest, quia alias habitus adæquatè practicus qualis est Medicina, & adæquatè speculativus qualis est Physica differrent specie.

Respondetur. Scientiam subalternatam & subalternantem non distingui quidem specie substantiali, petibili ex vi objecti substantialiter ejusdem, seu ejusdem in specie objecti Attributionis, distingui tamen ratione practici & speculativi, quæ rationes non sunt petibiles ab objecto Attributionis, sed ex sistentia in sola veritate illius vel non. Nec oberit quod aliqua sint in eadem specie sub certo respectu, & sub alio respectu sint distincta specie, nam forma ossis & forma carnis ex probabili scientia distinguuntur specie, in ratione partialium formarum, & tamen habent communem speciem, quæ est constituere corpus humanum, quod vel maximè procedit de specificatione oriunda ex diversis habitudinibus, quæ indubiè plures esse possunt, qualis est habitudo fundativa speculationis & fundativa praxeos.

Objicitur II. Si scientiæ subalternatæ objectum à subalternante sola tantum aliqua accidentali conditione differret, sequeretur scientiam de colore, & scientiam de colore albo, de colore nigro, esse scientias subalternatas, sed hoc falsum est, quia eadem Physica & de colore ut sic, & de colore albo, scire potest.

Respondetur. Cum commune non aliud sit, quàm ipsamet particularia, in re loquendo, quæ scientia considerat commune hoc ipso nata est se extendere etiam ad particulare, quod ex illo communi participat. Sicut visiva, quia attingit coloratum, attingit & hoc coloratum, quod est album, consequenter quæ scientia considerat colorem, eadem etiam considerat talem colorem. Quia autem objectum scientiæ subalternantis & subalternatæ, non comparantur inter se, sicut commune & particulare, sed sicut non involvens accidentales rationes, ad involvens, rationes accidentales, ideò objectum subalternantis dat locum objecto subalternatæ, quod involvit rationes aliquas accidentales, ad quas, non se extendit subalternans.

Objicitur III. Ex dictis sequi quod habitus Fidei & habitus Theologiæ non sint specie distincti.

Respondetur. Negando Sequelam, nam objecto fidei non additur aliqua accidentalis conditio, ad quam attendat Theologia, sed aliquod essentialiter specificativum, nempe scientifica notificatio veri, ad quam scientificam notificationem veri attendit Theologia.

Objicitur IV. Posito quòd subalternata addat rationem aliquam accidentalem, formali subalternantis, inexplicabile erit, quod sit istud accidentale, si enim sufficit quod accidens consideretur, sequitur quod Mathematica sit subalternata Physicę, nam considerat quantitatem quę est accidens; si autem aliter sumatur illa ratio accidentis, hoc ipso reddet illam scientiam considerantem objectum simpliciter distinctum specie, non enim minus specie differt album à nigro, quàm homo & brutum.

Respondetur. Illud accidens non debere desumi à ratione entis, nec etiam debet concipi, quasi ingrediens rationem formalem objecti, sic enim faceret verè differre specie, sed debere concipi per modum conditionis tantùm. Conditiones autem sub formalitate conditionum non specificant. Et quamvis de illo accidenti dentur demonstrationes aliquæ, dantur tamen de illo non ut de objecto formali, sed ut de conditione.

Objicitur V. Cum & subalternatæ & subalternantis sint eadem principia non erit ratio, cur dicatur accipere principia subalternata à subalternante effeque illi subalternata, quàm è converso.

Respondetur. Ideò potiùs dicitur accipere subalternata principia à subalternante, quia potius universalia dicuntur sub se habere singularia, non dicuntur autem singularia, habere sub se universalia, quia verò subalternans scientia, est scientia universalior, plura enim scit Physica quam Medicina, ideò à subalternantibus potius dicuntur accipi principia quam è converso à subalternatis.

QVÆSTIO III.

De objecto & ejus Divisionibus.

Sola hic adferetur fermè Explicatio Terminorum.

DIFFICULTAS I.

Explicatur quid sit Objectum.

Objectum interdum significat idem quod Oppositum. Unde dicere communiter solemus, Objectum est hoc contra Conclusionem, sensusque est, opposita est Conclusioni hæc Difficultas. Prestius tamen objecti nomine venit, illud, quod alicui potentiæ, vel principio, habitui, vel actui, respondet tanquam Scopus & Terminus, habetque rationem ut ita dicam, sistendi actum vel potentiam, ut ultra se non exeat, sed circa se occupetur. *Vt sic autem objectum definiri posset: quod sit ratio ejus circa quod.* De quo in Materia de fide sub initium.

Noto Hic I. Ex Arriaga *rigorosè loquendo subjectum & objectum aliud significat.* Subjectum enim est id, de quo cognoscitur. Objectum verò est illud, quod de illo cognoscitur, dicique solet alias Prædicatum; quia tamen debet subjecto inesse, illud quod prædicatur affirmativè, ideò ratione istius connexionis, confundi solet nomen subjecti & objecti.

Noto II. *Quæ sit ratio quod idem sit objectum actuum & potentiæ.* Quia scilicet potentia non aliter versatur circa objectum nisi actibus. Ergò idem debet esse objectum actuum & potentiæ. E converso idem etiam debet esse objectum actuum scientificorum, quia si aliud esset objectum actuum & habitus, non haberet jam, quo circa objectum versaretur potentia.

Noto III. *Nullum in specie objectum determinatè acceptum esse æquale potentiæ intellectivæ.* Æquale enim illud est, cujus Termini nec excedunt terminos aliûs, nec ab aliûs terminis exceduntur, nullum autem in specie objectum tam diductos habet terminos, atque est potentia intellectiva. Termini enim intellectus sunt quodcunque cognoscibile: unaquæque autem species determinatè accepta, non est quodcunque cognoscibile. Consequenter nec est quid æquale & commensurabile potentiæ intellectivæ ad eum modum quo viridis v. g. color non est objectum adæquatum visivæ.

DIFFICULTAS II.

Explicantur aliquæ Divisiones Objecti.

Dividitur objectum in Complexum & Incomplexum. Incomplexum Objectum est illud, de

de quo aliquid scitur poniturque pro subjecto conclusionis scientificæ, deque tali objecto inquiritur præcipuè in scientiis, quando de objecto inquiritur. Vocatur autem hoc objectum incomplexum, quia non intelligitur esse conjunctum, per unionem seu copulationem cum prædicato. Complexum autem objectum, est totum complectens in se & adunans prædicatum cum subjecto

Dividitur tam Incomplexum quam Complexum Objectum. In Materiale & Formale. Materiale objectum est objectum considerabile à pluribus scientiis. Formale autem est ratio circumscribens illam rationem materialem, ad certam scibilitatis speciem.

Explicatur. *Ratio Materialis & formalis objecti.* Nomina etiam in Philosophia alia sunt Derivativa, alia Primitiva. Primitiva nomina in Philosophia usurpabilia, conveniunt primò rebus, ad quas significandas sunt imposita; vocarique possunt hæc Nomina Grammaticæ acceptionis, & sic in Philosophia æquè ac Grammatica, nomen Homo non bovem, sed animal rationale significat totaque hujus nominis impositi ratio, est placitum imponentium. Cæterum nomina Derivativa Philosophica, usurpantur ex proportione ad res, ad quas significandas sunt imposita. Et ita v. g. Ly Conclusio, est nomen derivatum ex proportione ejus, quod significatur Grammaticè per Ly Conclusio, sicut enim Conclusio Grammaticè sumpta includit aliquid, ita Conclusio scientifica includit & complectitur assensum scientificum ex præmissis, & sicut Conclusio terminat res, ita ultima illa propositio, terminat discursum. Nomen etiam v. g. Subjecti est nomen derivatum ex proportione ad res, ad quas significandas primitus est impositum nomen subjecti, sicut enim subjectum est illud, quod alteri subjicitur, ita Subjectum vocatur ille terminus, cui superponitur Prædicatum. Dico ergò nomen hoc objecti materialis & formalis esse etiam nomen Derivatum ex proportione ad eam rem, quæ vocatur Materia, & ex proportione ad eam rem, quæ primitus vocatur Forma.

Porrò proportio inter Objectum Materiale & Materiam est talis, quia sicut Materia nunc his nunc illis subjicitur formis v. g. nunc est sub una forma ligni, postea sub forma ignis, postea sub forma cineris, &c. ita Objectum Materiale nunc hujus nunc illius potest esse scientiæ Objectum, & sicut Materia (excepta forma rationali) dicitur in se præcontinere formas materiales, ita objectum materiale, præcontinet in se varias scibilitates, quas educunt scientes, quasi formas è potentia Materiæ, & suis actibus, circa illam scibilitatem versantur. Jam verò propositio quæ est inter formam & formale potest esse talis, quia sicut determinat forma Materiam, ita determinat Formale Objectum rationem materialem. Sicut forma suæ Materiæ, ut ita dicam superimponitur, ita & Formale Objectum substratam sub se habet rationem Objecti materialis, & denique sicut forma facit materiam pulchram, ita & Objectum Formale facit & tribuit scibilitatem objecto, talem vel talem.

Explicat paulò aliter Arriaga rationem Objecti Materialis & Formalis, & dicit Objectum materiale, est illud in cujus amorem vel cognitionem ducimur ab objecto formali, sic v. g. præmissæ, quæ sunt objectum formale, ducunt nos in amorem seu illationem conclusionis. Est quidem hæc Explicatio bona, sed quia rem Metaphoricam, quale est Objectum materiale & formale per alias Metaphoras, hoc est per amorem & tractionem explicat, ideò illa non utor.

Noto Hic I. *De objecto materiali, quod aliud sit Proximum & Immediatum*, illud scilicet, quod immediatè attingitur actibus scientiæ. *Et aliud Mediatum* seu Remotum, quod cum non attingatur immediatè, quia tamen est connexum cum eo, quod immediatè attingitur, ideò dicitur mediatè attingi & ita in Logica Operationes intellectus res attingentes, sunt objectum immediatum, res verò ipsæ sunt quid mediatum.

Noto II. *Materiale complexum Objectum est ipsa Conclusio quæ cognoscitur*, & cui assentimur. Formale verò Objectum complexum, est medium seu Ratio propter quam assentimur.

Noto III. *In Objecto formali tres communiter rationes statui*, unam quæ vocatur Ratio formalis *Quæ*, aliam quæ vocatur Ratio formalis *Propter Quam*, & tertiam quæ vocatur Ratio formalis *Sub Qua. Nomine rationis formalis Quæ, venit illa ratio quæ aliquod Materiale ad certam scibilitatem determinat.* Sic v. g. Entitas, Naturalitas, Sanitas &c. sunt rationes formales Quæ, determinativæ Objecti materialis quod est Corpus, & sic Corpus sub ratione Entis, est considerationis Metaphysicæ, sub ratione naturalis, est considerationis Physicæ, sub ratione sanabilis est considerationis Medicinæ. S. Thomas hanc rationem Quæ, respectu aliarum dicit esse quasi materialem 2. 2. q. 1. articulo 1. *Ratio formalis Propter Quam dicitur Medium seu Motivum assensus*, & hoc motivum secundùm diversitatem assensuum diversum est, hinc fieri potest, ut uni eidemque propositioni ex diversis motivis quis assentiatur, v. g. huic propositioni: Deus est, possum assentiri ex eo quia id dicit Deus, & erit assensus fidei, possum assentiri eidem propositioni, & ex eo, quia hoc est demonstrabile, & erit assensus scientificus, possum assentiri ex eo, quia id mihi dixit puero adhuc, vir probus Parens meus, & erit assensus fidei humanæ.

Ratio Formalis sub Qua variè à variis explicatur. Thomistæ eam explicant, quod sit diversa objecti scibilis abstractio, de quo egi superius, potestque hæc explicatio admitti, modo, non tanquam specificativa scientiarum. Rursus ratio

formalis sub Qua describi potest, quòd sit conditio sine qua non, sub qua scilicet à potentia objectum est cognoscibile, & sub qua notitia cognoscit objectum tali vel tali modo. Illustrari hoc potest Instantia desumpta ab igne. Sicut e. g. approximatio ignis non est ratio formalis ignitionis, hæc enim procedit ab ipsa ratione formali ignis, hoc est vi igniendi, tanquam à ratione Quæ. Non est item approximatio, ratio formalis Propter Quam, quia ratio formalis Propter Quam ignitionis est actio igniendi, cum tamen approximatio non sit actio, sed est tantum ratio formalis sub qua & conditio sine qua non agendi.

In Logica Ratio formalis Quæ, erit rectitudo Operationum. Ratio propter Quam, erunt principia, ratio sub Qua, erit ut communiter dicitur abstractio ab omni materia, non tamen à ratione operabilis. Signanter dico quod non abstrahat à ratione operabilis, & non dico quod non abstahat à materia operabili, cum nullam materiam operabilem Logica habeat, sed Entitates spirituales, hoc est operationes intellectus. Aliquis dicit rationem formalem sub qua Logicæ esse abstractionem ab omni materia & omni Ente reali prout contradistinguitur intentionali, considerat enim Intentiones Logicas, seu actus intellectus nostri.

Dividitur item Objectum in Adæquatum & Inadæquatum. Nomine adæquati objecti venit illud objectum, quod includit in se totalitatem omnium scibilium, & est æquè primò de omnibus in illa scientia contentis prædicabile. Et tale objectum potest esse in Logica Ens denominabile Logicè, nam & tres Operationes sunt Entia denominabilia Logicè, & æquipollentia aut conversio &c. sunt Ens denominabile Logicè. Hinc per tale suum prædicari distinguitur inter alia objectum adæquatum ab objecto attributionis. Nam corpus naturale v. g. in Physica suppositio, quod sit objectum attributionis, nunquam prædicatur de passionibus, proprietatibus, & aliis scibilibus in Physica. Hoc objectum solet etiam appellari objectum adæquatum simpliciter. Item objectum Considerationis.

Cæterum si detur habitus, in quo singula considerabilia possunt transire in speciem per se objecti, in tali habitu objectum adæquatum seu considerationis non erit distinctum ab objecto Attributionis. Objectum autem inadæquatum est objectum partiale non adæquans latitudinem scientiæ.

Hanc Divisionem ultimam advertit Arriaga non esse rigorosam, quia una pars divisionis nempe objectum inadæquatum continetur in altera parte divisionis, hoc est in objecto adæquato.

Inadæquati Objecti species est objectum primarium seu Principale, nomine cujus prout illud condistinguitur ab objecto Attributionis, venit nobilissima species Entis, considerabilis in illa scientia, quale objectum in Physica est homo, in Metaphysica DEUS.

DIFFICULTAS III.

Explicatur Ratio Objecti, Attributionis & Attributi.

Objectum Attributionis est illud, ad quod omnia, quæ tractantur in aliqua scientia referuntur. Objectum autem Attributum est illud quod refertur ad Objectum aliud. Porrò ea quæ referuntur ad objectum Attributionis. *I.* Sunt Principia eaque duplicia aut complexa, hoc est propositiones lumine naturæ notæ, aut incomplexa, hoc est causæ constitutivæ objecti, sive illæ constituant Physicè, ut corpus constituitur ex materia & forma, sive constituant Metaphysicè, quo modo animal & rationale constituunt hominem. *II.* Revocantur species, suntque id, de quibus solis objectum Attributionis dicitur in recto. *III.* Revocantur proprietates. *IV.* Effectus. *V.* Opposita objecto, nam oppositorum eadem est scientia. Hoc objectum appellatur ab Ocham objectum continentiæ, quia scibilia in se continent. A S. Bonavent. appellatur objectum integrale, quia omnes scientiæ partes integrè complectitur. A D. Thoma appellatur objectum commune. Ab aliis universale.

Explicatur I. *Tali discursu Natura Objecti Attributionis*, quam fundo in Aristotele 1. Eth. c. 1. *Omnis*, inquit, *ars & doctrina bonum quoddam appetit*, si scientia appetit bonum, certè habitus scientificus, erit quoddam appetitivum, approprians sibi certa objecta, ad quæ habeat innatum appetitum ad eum modum, quo v. g. levitas est appetitus innatus loci sursum. Quod si habitus quicunque est quoddam appetitivum, necessariò respondere illi debet, appetibile, appetibile enim & appetitivum sunt correlativa: adeoque posito uno correlativo, poni debet & aliud. Porrò hoc appetibile habitûs vocatur communiter Objectum, quia verò in appetibilibus alia appetuntur per se, alia appetuntur propter aliud, & ita per se appetitur sanitas, propter illam verò pharmacum, eodem modo in habitibus scientificis, quædam appetuntur & considerantur propter se, quædam appetuntur & considerantur propter aliud. Dico ergò illud quod consideratur propter se, ita, ut reliqua ad considerationem illius ordinentur, illud inquam taliter appetibile, est, & vocatur objectum Attributionis, reliqua verò quæ non appetuntur propter se considerari, sed referuntur ad illud, primò & per se appetibile, vocantur & sunt objecta Attributa.

Explicatur II. Tali discursu ratio objecti attributionis. Sunt aliquæ perfectiones divinæ secundariæ, quæ meliores sunt ipsæ, quàm earum oppositæ. Sic v. g. melius est esse imme-

mensum DEO quàm esse loco adstrictum, melius est esse omniscium, quàm aliquiscium, talesq; perfectiones vocantur simpliciter simplices. Hæ perfectiones simpliciter simplices quantumvis intelligantur ex modo concipiendi advenire naturæ divinæ in suo esse constitutæ, correspondereque passionibus & proprietatibus, ex natura creata profluentibus, nihilominus non appellantur passiones Dei, quia passio notat imperfectionem, dependentiam &c. Quæ nomina non usurpat fides circa Divina, sortiuntur tamen hæ perfectiones, ex modo nostro concipiendi, advenientes essentiæ divinæ in suo esse constitutæ, sortiuntur inquam nomen Attributi, eo quod exigantur ab essentia divina eique attribuantur. Essentia verò, est ipsum illud, cui hæc attributa attribuuntur. Sic & in præsenti materia, est objectum quoddam, quod est quasi essentia scientiæ, natura illius, specificativum illius, estque hoc tale objectum, objectum attributionis, scibilitasque illius exigit & deposcit tanquam aliquid sibi debitum, tanquam conveniens attributum, cognitionem reliquorum objectorum, quæ vocantur secundaria, partialia, attributa.

Explicatur III. Natura Objecti Attributionis per proportionem, & Analogiam, quam habet objectum Attributionis, cum Analogia attributionis. Porrò sicut in Analogia attributionis est aliquod principale, ad quod aliqua referantur, & alia sunt minus principalia seu relata. Sic v. g. sanitas est Analogum attributionis, ad quam attribuitur pharmacum tanquam causa, pulsus arteriarum tanquam index, econtra verò ad pulsum arteriarum non refertur sanitas animalis, nec attribuitur, ad pharmacum. Sic & in præsenti objectum attributionis est, ad quod omnia referuntur objecta minus principalia, & ipsum non refertur ad minus principalia, idque in ratione scibilis, quia fieri potest ut in ratione Entis, referatur ad aliud ita Rectitudo in ratione Entis refertur ad Metaphysicam, sed non in ratione scibilis Logicè.

Noto I. *Quæ sint conditiones objecti attributionis. I.* Ut sit aliquomodo unum saltem Analogicè vel per rationem ordinis, sumitur id ex Aristotele 1. posteriorum c. 21. Et ratio est, quia scientia sumit unitatem ab objecto attributionis, quomodo autem una erit, si objectum unum non erit. *II. Conditio est, ut cætera in scientia considerentur per ordinem ad aliud. III. Vt per illud scientia distinguatur à reliquis scientiis*, quod nescio quam consequenter docere possint, qui scientias non per Objectum attributionis specificant.

Noto II. *Objectum attributionis non debere esse primarium in ratione Entis*, quantumvis sit primarium, in ratione scibilis. Sic communiter Deus non censetur esse objectum Metaphysicæ, quantumvis sit primarium in ratione scibilis Entis. Neque dicas res eo modo scibiles sunt quo sunt, proinde si primario sunt, primario esse scibiles, hinc enim tantummodo sequitur, Rem, quæ primariò est, scibilem esse, quod primariò sit, non autem scibilem esse, quod primariò scibilis sit.

Noto III. *Non rectè explicari à quibusdam rationem objecti attributionis, quod objectum attributionis sit tale, quo sublato tollatur scientia.* Multa enim sunt in scientiis, quibus sublatis tollitur scientia, quæ tamen non sunt objectum attributionis, sic v g. sublata Materia tollitur Physica, & tamen Materia, non est objectum attributionis Physicæ. Certum tamen est, quòd de ratione objecti attributionis sit, quod eo manente impossibile sit, non manere alia objecta partialia, quæ revocantur ad ipsum objectum attributionis, manere enim objectum Attributionis, est manere Causas, Species &c. Scientia autem nihil præter hæc complectitur.

Noto IV. *Rationem objecti Attributionis cadere immediatè supra rationem formalem*, non supra rationem materialem. Ratio est, quia Attributio ratione scibilitatis, non convenit objecto materiali, sed ratio attributionis in scientia, est attributio ratione scibilitatis. Ergò attributio in scientia non convenit objecto materiali. Major probatur, quia absolutè & ipsa scibilitas determinata non convenit objecto materiali, sed habet hoc à formali. Minor probatur Consensu Doctorum, & Nomenclatura nominis attributionis, quod est impositum ad significandam referibilitatem reliquorum ad unum, in scientiis.

Noto V. *Objectum attributionis supra materiale & formale non addere quidquam realiter distinctum*, sed tantùm connotare exigentiam, ut ad se reliqua referantur, estque hæc exigentia non realiter sed formaliter condistincta, de quo actum supra.

Noto VI. *Dari de facto aliquod objectum attributionis, quod sit individuum*, Quia Theologia est scientia, & tamen habet pro Objecto DEUM, qui est quid individuum, nec implicat contradictionem, quominus & alia sit possibilis scientia, circa objectum individuum attributionis.

Noto VII. *Dari aliqua objecta partialia & attributa, ad quæ alia attribuantur*, sic v. g. admistum attribuitur consideratio elementorum. Censerem tamen hæc non esse appellanda objecta attributionis. Ratio est, quia nomen attributionis est impositū ad significandum non quamcunque referibilitatem, unius ad aliud in esse scibilis, sed ad referibilitatem omnium in illa scientia scibilium, restringereq; hoc nomen attributio per ly partialis, est idem facere ac terminum universale, restringere per terminum singulare.

Dices. Esse istos terminos implicatorios: Objectum adæquatum attributionis.

Respondetur. Prædictos terminos non esse implicatorios. Tum quia nulla implicantia ostendi potest, modo id teneatur quod aliud sit

objectum adæquatum simpliciter, illud scilicet, quod nec excedit scientiam, nec exceditur ab eadem scientia, & insuper est prædicabile de omnibus in illa scientia contentis objectis, in recto; & aliud objectum adæquatum attributionis, quod nihil aliud sit, nisi id, ad quod omnia referuntur, ita, ut & nihil sit quod non referatur ad illud, & ipsum illud objectum non sit majus, quàm ipsa illa objecta, quæ ad illud referuntur. Tum quia rogo, quomodo appellatur mistum, in quantùm est id, ad quod elementa tanquam partes & causæ referuntur; quæro estne istud mistum objectum attributionis, ad quod referuntur hæc elementa? Negari non potest, quod referantur elementa ad mistum. Ergò nec negari potest, quod attribuantur ad mistum, si attribuuntur ad mistum. Ergò Objectum attributionis est mistum. De hoc ipso misto quæro rursus, estne istud Objectum adæquatum an non? dices est inadæquatum, quæro Cur? certè propterea quod non omnia ad illud referantur, quæ sciuntur in Physica. Hoc ergò, ad quod omnia referuntur, cur non potest benè appellari adæquatum attributionis objectum. Ego quidem non usurpo hunc terminum: Objectum attributionis inadæquatum vel partiale, quia Phrasis id communis non fert, dico tamen debere usurpari hunc terminum, Objectum adæquatum Attributionis, quia est consuetus in Scholis loquendi modus.

DISPUTATIO II.

De Natura Logicæ & ejus Objecto

PRæexplicatis Majoribus de Scientia & objecto ut sic, subsumenda erit Minor de Logica.

QVÆSTIO I.

De Genere in Definitione Logicæ ponendo.

GEnus hoc à quibusdam ponitur scientia tantum, à quibusdam scientia & ars & facultas, sit.

DIFFICULTAS I.

An Logica sit Scientia.

DICENDUM EST. *Logicam esse scientiam*, ita S. Thomas in 4. Metaph. cap. 4. Suarez, Hurtadus, Oviedo, Arriaga contra Vallium & Smiglecium qui videntur sese opponere Aristoteli 1. priorum cap. 1.

PROBATUR I. Logica habet prædicata requisita ad rationem scientiæ quæ ex 6. Eth. cap. 3. & 4. sunt necessitas objecti & demonstrationes veræ. Quod habeat objectum necessarium Logica. Probari solet. Objectum quod non est agibile simpliciter, & cujus principium non est in nobis, sed in natura, est objectum necessarium, sed objectum Logicæ est tale. Minor probatur. Objectum universale seu ratio communis abstracta à singularibus, non est agibile simpliciter, neque ejus principium est in nobis, actiones enim sunt singularium, nihilque omninò fieri potest, nisi quod potest non esse, corrumpi &c. singularia autem sola corrumpi possunt, sed objectū Logicæ est universale, seu ratio communis abstracta à singularibus. Ergò Logicæ objectum non est agibile simpliciter neque illius principium est in nobis. Quod autem Logica habeat veras demonstrationes, probatur ipsa illarum exhibitione v. g. Syllogismus qui nititur dicto de omni est bonus; Syllogismus in Barbara nititur dicto de omni. Ergò est bonus. Item: medius terminus positus pro subjecto in Majori universali affirmativa, & positus in Minori universali affirmativa pro prædicato, exigit conclusionem affirmativam. Syllogismus in Barbara est talis. Ergò &c. Quod autem hæ demonstrationes sint Logicæ, vel exinde deducitur, quia procedunt, de subjecto Logico, attendunt ad præcepta Logica, nihilque habent quod non sit de linea Logicæ.

RESPONDEBIS I. Logicæ Objectum est inventum nostrum, si est inventum nostrum, non habet tantam necessitatem, quantam habent objecta aliarum scientiarum. Nam objecta aliarum scientiarū, non sunt inventum nostrum. Quod si non habet tantam necessitatem, quantam alia objecta. Ergò neque potest habere rationem scientiæ.

CONTRA EST. Tum quia concesso, quòd non habeat tantam necessitatem objectum Logicæ, quantam objectum aliarum scientiarum, nego adhuc illud objectum, modo habeat suam necessitatem, non posse esse objectum scientiæ. Certè enim major est necessitas in objecto Theologiæ, vel in objecto Metaphysicæ, quam in objecto Physicæ, & tamen hoc non obstante, Physica est scientia. Unde etiam dicitur, certitudines Physicas non esse tantas, atque sunt Theologicæ vel Metaphysicæ, & tamen certitudines Physicæ, sunt certitudines. Ergò etiam quamvis objectum Logicæ, non sit ita necessarium, ac aliarum scientiarum, poterit esse objectum

ctum sufficiens, ad scientiam salvandam, modo sit necessarium. Esse autem necessarium. Esse autem necessarium supra ostensum. Tum quia nego inventum nostrum esse objectum Logicæ, ex ipsa enim natura rei, Syllogismus constat tribus terminis, & Conclusio v. g. sequitur debiliorem partem. Tum quia quamvis actus intellectus habeant principium in nobis, possunt esse objectū Physicæ, cur non ergò etiam possunt esse objectum Logicæ. Quando verò Aristoteles id quod habet principium in nobis, negat posse esse objectum scientiæ, intellexit hoc de artificiatis rigorosè, quæ circa singularia versantur, & per nullas veras demonstrationes ab ipsis probantur.

Respondebis II. Etiam artes ex Aristotele 2. posteriorum c. 1. & 1. Metaph. c. 1. circa universalia versantur, & tamen non sunt scientiæ.

Contra. Quia dictum illud Aristotelis procedit de arte, in quantùm conjunctam habet rationem scientiæ practicæ.

Respondebis III. Objectum Logicæ habere necessitatem complexam, non verò incomplexam, quod si habet complexam non habet requisitam ad objectum scientiæ.

Contra. Tum quia nihil vetat ut quod habet necessitatem complexam, possit esse objectum scientiæ, nec apparet cur non competat objecto Logicæ, etiam necessitas incomplexa, spectata penes prædicata essentialia & necessaria. Tum quia vel potest DEUS facere, ut Syllogismus constans tribus negativis benè concludat, vel non potest facere, si non potest facere? Ergò Syllogismus habet necessitatem immutabilitatemque sufficientem ad scientiam, quia talem, cui oppositum nec DEUS facere possit; si autem hoc potest facere DEUS. Ergò Deus potest facere, ut hoc quod est demonstratum, verè non sit demonstratum, sed falsum. Demonstratio enim est, Syllogismum tribus negativis constantem, non concludere. Tum quia vel poterant invenisse hoc Philosophi, ut Syllogismus constans omnibus negativis esset bonus, vel non poterant, si non poterant. Ergò non ab inventione illorum pendet hoc; si poterant; Ergò Demonstratio, quòd ex negativis nihil sequatur, non est demonstratio, sed quod nihil sequatur, est sola, eaque destruibilis conventio. Ostendat ergò oppositum tentiens, posse probari, quòd Syllogismus constans tribus negativis, bene concludat. Unde ulterius negabitur quod objectum Logicæ, licèt haberet necessitatem ex suppositione finis, non habeat necessitatem sufficientem ad conditionem scientiæ. Materia enim in Physica habet necessitatem ex suppositione finis, quod debeat constituere compositum, & tamen habet necessitatem sufficientem ad rationem scientiæ.

Probatur. II. Conclusio. Si Logica non esset scientia, non scirent homines se scire bonitatem consequentiæ, quam si non scirent, nihil omninò discursivè scirent, immò nec hoc scirent, quod nesciant bonitatem consequentiæ, quia id scire deberent ex discursu, qui requirit si sit scientificus, scientiam bonitatis consequentiæ. Sequela probatur, quia si scirent homines, scirent vel per Logicam naturalem, vel per acquisitam, nam bonitas consequentiæ ad Logicam spectat: Si sciunt hoc per acquisitam; Ergò contra te concedis Logicam, de qua est quæstio esse scientiam; si dicis hoc sciri per naturalem Logicam. Ergò Logica naturalis est scientia, nonnisi enim scientiâ, aliquid scitur. Si Logica naturalis est scientia. Ergò & acquisita, ad eum modum, quò Physica naturalis est scientia, ita & acquisita.

Probatur III. Objectum Logicæ non habet essentiam suam dependenter à nostra fictione & operatione. Ergò habet necessitatem sufficientem ad scientiam, in qua tamen neganda fundant se oppositi. Antecedens probatur, quod habet essentiam suam, debet habere independenter ab intellectu & nostra fictione, quia eo ipso non haberet essentiam, nec de illo verificarentur propositiones æternæ veritatis, quæ enuntiant aliquod independens à nostris fictionibus. Sed Objectum Logicæ habet essentiam suam, nam & definiri potest & non implicat contradictionem, adeoque non habet essentiam ex essentiis disconnexis, qualis habetur in Ente rationis.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Auctoritas Aristotelis.

I. Locus Est ex 6. Metaph. cap. 1. & 2. ubi enumerans scientias nullam facit mentionem Logicæ.

Respondet. Arriaga, authoritatem hanc esse negativam, proinde non convincere, præcipuè cum de mente Aristotelis aliunde constet. Deinde dici potest Aristotelem ibi dividere scientias, quæ sunt circa res, non verò circa nostros Conceptus. Quod verò scientiam Logicam dixerit, quamvis versetur circa nostros Conceptus, Colligere est ex 1. Topicorum c. 2. & 2. de genere animalium c. 6. ubi dividit quæstionem in naturalem Moralem & Logicam, & tamen tot sunt scientiæ, quot quæstiones, imò 2. de Demonstratione c. 1. docet, & de Topico Syllogismo sciri posse, quia est Topicus.

II. Locus Est ex 5. Metaph. cap. 1. Ubi problemata instrumentalia dicit pertinere ad Logicam, esseque eam instrumentum. Ergò non est scientia.

Respondetur. Hoc quod est instrumentum, & quidem adhuc secundariò, posse esse diverso respectu scientiam.

III. Locus Est ex Metaph. cap. ultimo ubi ait: *Absurdum esse quærere scientiam & modum sciendi.* Per Logicam autem intelligit modum sciendi.

Respondet Arriaga. Absurdum esse quærere scientiam distinctam à modo sciendi, & simul quærere modum sciendi pro ipsa scientia; sed non dicit absurdum esse quærere scientiam & modum sciendi, qui in ipsa scientia imbibitur, ante quem modum sciendi, non est necesse præcedere alium modum sciendi, sed illum, vi sua intellectus principiabit.

IV. Locus Est ex 1. Rhetor. c. 2. *Si quis Dialecticam & Rhetoricam & Scientias & non facultates pertractat imprudenter earum naturam subvertit.* Habet similia 1. Top. c. 12.

Respondetur. Nomine Dialecticæ intellexisse Philosophum illas partes, quæ tractant de Topico Syllogismo: ubi non negat Aristoteles habitum, qui de Syllogismo Topico scientificè disputat, esse scientiam, sed solum dicit, non esse hoc habitus, modo scientifico docendos, hoc est non debere doceri, quòd Syllogismus Topicus requirat præmissas necessarias, sed quod procedat ex motivis probabilibus, apparenter veris.

V. Locus Est ex 4. Metaph. tex. 5. *Circa idem Genus Sophistica & Dialectica versatur cum Philosophia, verum Philosophia ab hac quidem modo potestatis, ab illa verò electione vitæ differt.*

Respondetur. Hic Locus est potius pro nobis, si enim circa idem genus versatur Logica & Philosophia: Ergò si respectu Philosophiæ habet objectum in se sufficientem necessitatem, cur non habebit respectu Logicæ. Vel ad maximum agit de Logica, in quantùm est tentativa ut inquit ipse inferius, quæ in quantùm tentativa, docet pro utraque parte disceptare probabiliter, disceptare autem probabiliter, non est actus scientiæ. Non ergò hic agit de Logica, in quantùm habet demonstrationes de suo objecto, sed in quantùm probabiliter de objectis discurrit, & sicut non obest Physicæ, quamvis circa aliqua probabiliter objecta discurrat, sic nec oberit Logicæ. Quod autem Logica possit habere demonstrationes, dictum supra.

Objicitur II. Illa scientia, quæ est circa Entia simpliciter, est scientia simpliciter. Ergò scientia, quæ est de Ente, secundum quid, est scientia secundùm quid. Sed Logica est scientia circa Ens secundùm quid, hoc est circa conceptus nostros, Ergò est scientia secundùm quid.

Respondetur. Ratio scientiæ non se accommodat debilitati & infirmitati Entis: hinc de re materiali, potest esse scientia immaterialis; quòd si non accommodat sese debilitati entis scientia, benefieri potest, ut de Ente secundùm quid, sit scientia simpliciter, si versetur circa illud, modo requisito, ad rationem scientiæ simpliciter, hoc est, modo demonstrativè procedat.

Objicitur III. De Essentia Scientiæ est: Certitudo objectiva, quæ est in ipso objecto inclusa, & Certitudo formalis, hoc est Certitudo, qua sciat cognoscens, se scire. Logica nullam talem habet certitudinem. Ergò non est scientia. Minor probatur. Logicæ objectum habet principium in nobis. Ergò non habet certitudinem objectivam intrinsecam, non habet item certitudinem formalem, quia hæc est ex conformitate ad præcepta Logica, quæ sunt merum placitum hominum.

Respondetur I. Negando Minorem. Nego item, quòd objectum Logicæ cum sit universale, habeat principium in nobis. Nego item regulas Logicas esse placitum humanum, cum dixerim nec Deum illas mutare posse, nec potuisse aliter invenire Doctores.

Respondetur. II Distinquendo. Objectum Logicæ habet principium in nobis tam quoad elici, quam quoad suam essentiam. Nego Majorem. Habet principium in nobis, quoad elici tantum. Concedo Majorem, distinctaque Minori, Nego Consequentiam. Explico distinctionem, & dico aliqua habere principium in nobis, tam quoad suum elici, hoc est produci, & à parte rei poni, quam quoad suam essentiam, & ita v. g. essentia calcei qua calceus est, habet principium in nobis, placitoque & inventis nostris, aliqua verò nonnisi quoad suum elici dependent à nobis, & ita pendent operationes intellectus, neque hoc enim pendet à nobis quod Syllogismus non possit, constare quatuor terminis, quod rectè concludat in Barbara &c.

Objicitur IV. Quod non ex se sed ex nobis principium habet, illud non est simpliciter necessarium. Logicæ res seu objectum, non habent principium ex se, sed ex nobis. Ergò non sunt necessarium simpliciter. Minor probatur. Res Logicæ sunt figmenta intellectus nostri cum iidem termini, quantumvis nihil illis accedat, possint nunc esse Syllogismus, nunc Propositio, nunc simpliciter terminus.

Respondetur I. Negando Minorem & ejus probationem, dicoque quod iidem termini non possint esse Syllogismus, nisi accedat judiciũ, quo judicetur prædicatum conclusionis inesse vel non inesse subjecto, ad propositionem item requiritur affirmatio vel negatio, præter ipsos terminos.

Respondetur II. Distinguendo sicut supra. Quod non ex se sed ex nobis habet principium tam quoad elici, quàm quoad essentiam, illud non habet principium ex se. Concedo Majorem, si habeat principium tantum quoad elici non habet ex se principium. Nego Minorem.

Instabis I. Non habere majorem necessitatem objectum Logicæ quàm habeat objectum Grammaticæ, quia tam ex lumine naturali petitur adjectivum debere cum substantivo concordare in Genere, quàm lumine naturali constat definitionem debere esse clariorem definito.

Re-

Respondetur. Negando Antecedens certè enim sicut ex placito verba significant res, ita etiam ex placito habent istam concordiam, æqnè enim benè exprimi possent Conceptus: si diceremus & conveniremus in hoc quod templum sit firmus, non possumus autem convenire sine errore, ut Syllogismus constans quatuor terminis, benè concludat.

Respondetur. II. Transito Antecedente nego consequentiam, deficit enim Grammatica à ratione scientiæ, quia non habet demonstrationes.

Instabis II. Logicæ objectum vel esset necessarium necessitate complexa, hoc est quoad connexionem prædicati cum subjecto, vel haberet necessitatem incomplexam, hoc est quod habeat causam necessariam, & non possit aliter se habere. Neutrum fundat in Logica rationem scientiæ. Ergò &c. Minor probatur. Si necessitas complexa fundaret necessitatem scientiæ, fundaret etiam in artibus, certè enim lateres vel lapides, sunt quid necessarium ad faciendam domum, si ergò necessitas hæc complexa, non fundat rationem scientiæ in artibus, nec fundabit in Logica. Non habet item objectum Logicæ necessitatem incomplexam, hæc enim ostendi non potest.

Respondetur. Dicendo utramque haberi necessitatem à Logica, sed in artibus necessitatem complexam, non fundare rationem scientiæ, quia artes qua tales, non procedunt demonstrativè, habet item objectum Logicæ necessitatem incomplexam, quia est quid universale, immutabile &c.

Instabis III. Syllogismus qui est objectum Logicæ, est Oratio, Propositio item est Oratio, hæc habent principium in nobis. Ergò & Logicæ objectum.

Respondi supra, Syllogismus si sumatur secundùm rationes communes non habet principium in nobis, item quod habeat principium in nobis, quoad elici tantum.

Objicitur V. In Logica ex modo operandi Logico, nihil est simpliciter necessarium. Ergò Logica non est scientia. Antecedens probatur. Si quid esset simpliciter & scientifice necessarium, vel maximè esset necessaria forma syllogistica. Hæc non est necessaria ut probo: Datur Syllogismus probabilis, qui non est necessarius etiamsi habeat formam. Ergò forma in Syllogismo, non est necessaria.

Respondetur. Negando Antecedens. Probationem ejus distinguo. Datur Syllogismus probabilis ratione materiæ & causæ conclusionis in præmissis expressæ. Concedo Majorem. Datur Syllogismus probabilis ratione formæ. Nego Majorem. Explico. In Syllogismo probabili duo sunt, Materia & Forma. Materia ejus dico quòd non sit necessaria, formam tamen syllogisticam dico esse necessariam, æquè enim respectu demonstrationis habet se forma syllogistica, ac respectu probabilis Syllogismi, nam in utraque innititur illi principio infallibili. Quæ sunt eadem uni tertio &c. It. Dici de omni &c. nec est novum Syllogismum ratione materiæ esse probabilem, necessarium autem ratione formæ, nam Syllogismos format Aristoteles etiam in Materia erronea.

Objicitur VI. Nullus discursus Logicæ, qua talis, est certus & evidens. Ergò Logica non est scientia. Antecedens probatur. Si esset aliquis discursus Logicus, qua talis certus & evidens, maximè esset certus & evidens factus in prima figura. Sed etiam in hac figura contingit error, unde erroneus est iste Syllogismus. Omne quod movetur currit, cadaver cum effertur movetur. Ergò cadaver currit.

Respondetur. In prima figura posse contingere errores ratione materiæ, vel ob non benè ponderatam vim præmissarum. Concedo Majorem. In prima figura possunt contingere errores formæ & servatis regulis. Nego Majorem. Nec obest ut aliquid sit vera scientia, quantumvis ratione non benè ponderatarum præmissarum possit contingere error, est enim hoc evidens principium. Omne totum est majus sua parte & tamen si non rectè intelligatur, potest quis induci in errorem. quod cauda gliris sit totum, est enim major reliquis partibus.

Objicitur VII. Si Logica esset scientia, etiam artes essent scientiæ. Hoc falsum est. Ergò. Sequela probatur. Etiam artifices habent aliqua universalia principia v. g. in sutoria principium hoc: crassiora non ita citò possunt deteri. Ergo pro inferiori parte calceorum, ponendum crassius corium.

Respondetur. Negando Sequelam asseroque ad artifices, qua tales, non pertinere universalia principia, sed solum modum operandi præscribere: hinc & pueris ut inquit Arriaga dum discunt sutoriam, non dicitur ideò corio utaris pro solea, quia fortius est, sed præcisè ostenso corio, dicitur, hoc utaris pro solea, hoc pro superiori parte.

Objicitur VIII. Si Logica esset scientia, vel esset scientia, quà docens, & hoc non, quia multi, sunt habitus doctivi, qui non sunt scientiæ, vel quà utens, & hoc non, quia quà utens, dicit tantùm respectum ad dirigibile non tamen ad scibile, cum tamen scientia, dicat respectum ad scibile. Non item Logica est scientia, quà speculativa, quia absolutè non est speculativa, & multa sunt speculativa, v. g. error, quæ non sunt scientia. Non item Logica est scientia quà practica, quia quà practica dicit nonnisi operis effectionem, multa item sunt practica, quæ non sunt scientia. Ergò Logica qua practica non est scientia. Ergò absolutè non est scientia.

Respondetur. Neutro ex his modo Logicam esse scientiam, sed est scientia, quâ est no-

notitia certa & evidens, cui connectitur, quod in hac notitia non sistat, sed eam referat ad objecti productionem.

Instabis cum Mastrio quæst. Proæmi. n. 42. Logica utens propriè loquendo est habitus, quo instructi facilè agnoscimus definitiones, enunciationes &c. juxta præcepta docentis Logicæ, cum ergò circa singularia versetur, & res à nobis operabiles, non erit scientia sed ars.

Respondetur. Sicut dum habet Logica pro objecto tres operationes, hoc non obstante, considerat illas per modum unius objecti, ad quod cætera revocantur, ita & utens Logica dirigit singulares operationes, prout habent rationem unius in hoc genere objecti, adeoque adhuc erit scientia.

Objicitur IX. Objectum Logicæ potest benè vel malè fieri. Ergò non habet ex se determinata prædicata, de indeterminatis autem non datur scientia.

Respondetur. Objectum Logicæ seu operationes intellectus, antecedenter antequam sint objectum, posse benè vel malè fieri, prout tamen jam fiunt secundùm regulas Logicæ non nisi benè fieri, acquiruntque jam tum prædicata determinata.

Instabis Cognitiones scientificæ habent objectum æternæ veritatis, hoc autem, quod in tempore fit, qualiter fiunt operationes intellectûs, quomodo est objectum æternæ veritatis.

Respondetur. Quando dicitur objectum scientiarum, esse veritatis æternæ non significatur, quòd tale objectum debeat esse existens ab æterno; sed tantùm significatur, quòd habeant objectum scientiæ sive illud sit contingens sive necessarium quoad existentiam, tale nihilominus, quod sit necessarium, quoad essentialia sua prædicata; ita ut in æternitate, nullum sit instans, in quo de illo, essentialia illius prædicata non verificentur, ex eoque sint æternæ veritatis. Jam autem & Logica, habet de objecto suo propositiones æternæ veritatis, nam æternaliter est verum Syllogismum constare tribus terminis, definitionem esse Orationem constantem genere & differentiâ.

DIFFICULTAS III.

An Logica sit Scientia Practica an Speculativa.

TRes sunt hac in re sententiæ. *I.* Dicit Logicam esse speculativam, ita Scotus, Durand. & alii. *II.* Sententia dicit Logicam esse practicam & est S. Th. Opusc 10. in Boet. Fonf. Molina, Arriaga. *III.* Sententia dicit Logicam esse partim practicam, partim speculativam ita Suar. disp. 44. sec. 58. num. 54. Vasq. Rubio & alii.

Dicendum Est. *Logicam esse practicam Scientiam.*

Probatur I. Si Logica non esset scientia practica, nulla scientia esset practica, sed est aliqua scientia practica, nam ex una parte nihil vetat ut scientia sit practica, ex altera, quodcunq; signum practicæ scientiæ inveniri posset, hoc ostendet de facto Logica esse talem. Major probatur, quia quæcunque ratio probaret Logicam non esse scientiam practicam, probaret etiam quamcunq; aliam scientiam non esse practicam.

Probatur II. ex Arriaga. Logica deseruit ad omnia sua objecta efficienda. Ergò est practica. Antecedens probatur, quia omne objectum Logicæ aut est Terminus aut propositio aut argumentatio, & tamen hæc omnia fiunt ex directione Logicæ.

Probatur III. Habitus qui versatur scientificè circa opus operabile & modo operabili est scientia practica, hoc enim definitivè intelligitur nomine scientiæ practicæ. Sed Logica est talis, quod enim versetur scientificè probatum supra. Quod versetur circa operabile modo operabili. Probatur. Quia ad tale versari duo requiruntur. *I.* Efficiendo rem ipsam & sic facit v. g. scriptor, dum manum pueri characteres formantis ducit. *II.* Præscribendo regulas faciendi, ut cum Magister dicit, si hoc vel illud feceris erit bona constructio. Utrumque horum competit Logicæ. Ergò Logica versatur circa operabile modo operabili.

Objicitur I. Illa scientia cujus finis est veritas ad nullum opus relata, non est practica. Sed Logicæ finis est talis, quia idem finis est instrumenti & principalis agentis. Sed Logica est instrumentum scientiarum speculativarum, quarum finis veritas ad nullum opus relata. Ergò & Logicæ idem erit finis.

Respondetur. Habitum, qui nonnisi est instrumentum scientiarum speculativarum, estque natus esse non nisi subordinatus per se speculativus, & ipse debet esse speculativus. Logica autem est nonnisi permissivè instrumentum, nec per se subordinatur, quia impossibilibus aliis scientiis benè stare posset Logica.

Objicitur II. Habitus sistens in cognitione, est habitus sistens in vero ut verum est. Sed Logica est habitus sistens in cognitione. Ergò.

Respondetur. Quod habitus sistens in cognitione, sed directiva operis, non sit sistens in vero ut verum est. Talis autem Logica.

Objicitur III. Potest solius veritatis gratia inquiri de Syllogismo quare ita rectè concludat, quæ inquisitio est speculativa, & tamen spectat nonnisi ad Logicam.

Respondetur. Hoc argumento multum probari, quia probatur nullam scientiam esse practicam. Directè autem dici potest, quod in quantùm hoc faceret. Logica, inveniretur illic æquivalenter ratio non sistendi in objecto, veritatis gratia, licèt à Metaphysico fieret id, veritatis nonnisi gratia.

Obji-

Objicitur IV. Si Logica esset practica respiceret operabile, operabile respicere non potest, quia respiceret singulare, singulare autem respicere non potest, respicit enim rationem communem & universalem.

Respondetur. Quod Logica non respiciat singulare quoad præceptionem, licet respiciat singulare, quoad executionem, hocque est operabile. Deinde dici posset quod Logica, qua scientia, respiciat rationem communem, & per hoc salvatur ex sensu communi ratio scientiæ, sed non respicit, qua practica, quia qua practica, respicit singulare, sed etiam qua practica non importat formalitatem scientiæ.

Objicitur V. Logica in Angelo non est practica. Ergò nec in homine est practica.

Respondetur. Etiam in Angelo Logicam, in quantùm illa utitur in directione suarum operationum, præcipuè circa objecta, quæ intuitivè non videt, esse etiam practicam. Cæterum in quantùm Angelus noscit Logicam nostratem, nonnisi sic sumpta in illo notitia Logicæ, non est practica, quamvis in nobis sit Logica practica. Ratio, quia objecto cognito non debet se accommodare cognitio nec sequi conditionem illius, sed tantum illam repræsentare; & ita de objecto materiali potest esse cognitio immaterialis & circa stupiditatem alicujus, potest ingeniosissima Angeli versari cognitio. Quod ipsum in hoc resolvitur, quia hoc ipsũ esset extra sphæram cognitionis, cum ejus sphæra sit repræsentare objectum, quale sit: non autem æquare suæ entitatis conditione conditionem entis seu objecti circa quod versatur. Quia verò in Angelo Logica, quam ille cognoscit nobis inesse, & ejus regulæ, habent se per modum objecti cogniti, quantumvis illæ sint practicæ, non erit necesse, ut cognitio Angeli circa illas sit practica. Logica verò in homine non se habet precisè per modum objecti cogniti, sed quando modo Logico procedit, procedit per modum dirigentis, regulantis, præcipientis, adeoque per modum practici.

DIFFICULTAS IV.

An Logica sit purè Practica.

Dicendum Est. *Legicam esse purè practicam.*

Probatur. I. Quia ut patebit solutione objectionum, nulli actus speculativi in Logica ostendi possunt.

Probatur II. Quia si Logica esset scientia aliquo modo speculativa, sequeretur absurdum, quod etiam artes mechanicæ sint ex parte, scientiæ speculativæ, ut videre erit retorquendo argumenta oppositorum.

Probatur III. Quia ex una parte nihil repugnat dari aliquam scientiam purè practicam, repugnantiaque quæ id ostenderet, potiùs probaret nullam scientiam posse esse practicam, ex altera parte quidquid pro nota purè scientiæ practicæ adferri potest, illa serviet pro Logica.

Objicitur I. Actus qui non versantur circa objectum operabile, non sunt practici. Sed dantur aliqui actus Logici qui non versantur circa objectum operabile Ergò illi non sunt practici. Ergò speculativi. Minor probatur. Actus, qui versantur circa objectum jam factum, non versantur circa objectum operabile, sed dantur actus, qui versantur circa objectum jam factum Ergò &c.

Respondetur. I. Retorquendo argumentum de calceo jam facto quem considerat sutor, quæ consideratio in sutore per objicientem esset speculativa.

Respondetur II. Negando minorem. Probationis ejus distinguitur Major. Actus qui versantur circa objectum jam factum, non dirigendo hanc cognitionem ulterius ad alius objecti effectionem, non versatur circa operabile. Concedo Majorem. Dirigendo hanc cognitionem ad alius objecti effectionem. Nego Majorem, distinctaque Minori. Nego consequentiam.

Responderi Potest Aliter ad imaginationem Arriaga hic disp. 3. sec. 3. num. 25. distinguendo Majorem. Sed dantur aliqui actus Logicæ, qua Logica est, qui versantur circa jam factum objectum. Nego Minorem; sed dantur aliqui actus Logicæ prout illa est conjuncta cuidam experimentali scientiæ, qui versentur circa jam factum objectum. Concedo Minorem, Distinctoq; consequenti, Nego consequentiam.

Explico Distinctionem. Interdum pro se sola accipitur Logica, interdum prout conjungitur scientiæ experimentali, quę noscit, rem jam existentem, quà existens est. Logica ergò quà Logica est, nego quòd cognoscat jam factum; sed prout experimentali scientiæ jungitur Logica, dico quod ex accidenti & ratione alterius cognoscat jam factum. Res ut clarior fiat accipiamus sub exemplum definitionem bonam, quæ prout jam facta est cognoscatur, & exprimamus hanc cognitionem his verbis: *Hæc definitio est bona*, intercedet hic talis discursus: Definitio quæ explicat rei naturam est bona, & hæc cognitio est Logica. Sed hæc definitio explicat rei naturam, hæcque cognitio non est Logica, sed est scientiæ experimentalis inferturque conclusio. Ergò hæc definitio est bona. Portò hanc Minorem non esse Logicam, ita probo: Similis est hæc Minor, Minori hujus Syllogismi. Fundamenta supra petram sunt fundamenta solida, quæ cognitio est architectonica. Sed hæc fundamenta sunt supra lapidem, & hæc Minor ad visum pertinet, qui nihil scit de architectonica. Ergò hæc fundamenta sunt bona. Quod si hæc Minor, ut videre est, non est architectonica, Ergò neque illa Logica.

Instabis I. Illa objecta jam facta ex motivo Logico considerantur. Ergò considerantur à Logica, quà Logica est.

Re-

Respondetur. Negando Antecedens, sicut enim ex motivo architectonico non consideratur fundamentum supra petram positum, ita nec ex motivo Logicæ, considerabitur objectum, jam factum.

Instabis II. Fieri potest ut consideratio v. g. definitionis jam factæ, nullo modo ordinetur ad similis definitionis effectionem. Ergò cognitio illa verè erit speculativa.

Respondeo I. Invertendo argumentum de calceo jam facto, de quo jam speculatio per se poterit esse in sutore.

Respondetur II. Fieri potest ut consideratio definitionis jam factæ non ordinetur formaliter ad alius objecti effectionem. Concedo Antecedens. Fieri potest, ut non ordinetur vel formaliter vel æquivalenter & virtualiter. Nego Antecedens & consequentiam. Dicoque dupliciter posse ordinari cognitionem objecti jam facti ad effectionem similis. Primò formaliter hoc est per modum imperii, dicendo si volueris facere definitionem, fac talem qualem factam vides. *II.* Potest ordinari ad opus cognitio definitionis factæ æquivalenter & virtualiter; quia scilicet illa cognitio objecti jam facti est talis, vi cujus & virtute, moveri potest cognoscens, ad imperium illud formale imperans effectionem similis operis.

Quod si quæras quid repugnet dicere sutoriam esse speculativam in re. Respondeo repugnare, dici sutoriam esse speculativam, quia quicunque illius actus, est aut formalis aut virtualis aut æquivalens directio operis, & si quæ illis intercedit speculatio, illa non spectat ad sutoriam, sed ad Physicam naturalem aut alium aliquem habitum.

Instabis III. Si cognitio illa de objecto jam facto, est æquivalenter practica, dicam omnem cognitionem esse practicam quod est absurdum.

Respondeo. Negando fore omnes actus practicos, quantumvis æquivalenter sit practicus actus Logicæ definitionem jam factam considerantis, quia multi actus sunt, qui nullo modo possunt esse practici, ut quod DEUS sit DEUS, quod album sit album. Tradidi supra, ubi explicui rationem practici regulam universalem dignoscendi, qui actus essentialiter sit practicus, quòd hoc sit internoscendum ex eo; an circumscripta omni speculatione, & retenta sola ratione practici habeat adhuc scientia finem per se intentum in versando circa illud objectum. Consulantur dicta superius, ubi de ratione communi practici & speculativi agebamus.

Objicitur II. Actus qui versantur circa proprietates necessariò ex subjecto dimanantes, non sunt circa objectum operabile, sed dantur actus Logici, qui versantur circa proprietates necessariò ex subjecto dimanantes. Ergò dantur actus, qui non sunt circa operabile. Ergò sunt speculativi. Major probatur. Illud, quod necessariò est, non est objectum operabile. Ergò actus, qui versantur circa proprietates necessariò ex subjecto dimanantes, non sunt circa operabile. Minor probatur. Actus Logici, qui demonstrant definitionem clariorem esse definito; Item, quòd scientiam generet demonstratio, sunt actus circa proprietates necessariò fluentes. Ergò &c.

Respondetur distinguendo Majorem. Actus, qui versantur circa passiones necessariò dimanantes non ordinando hanc cognitionem ad similis objecti, ex quo similes fluant passiones effectionem, illi actus non versantur circa operabile. Concedo Majorem. Si ordinetur hæc cognitio ad similis objecti effectionem, ex quo fluant similes passiones. Nego Majorem, Distinctaque minori nego consequentiam. Vel secundò distinguo Minorem: Dantur actus Logici quà Logici, circa passiones necessariò dimanantes, Nego Minorem. Dantur actus Logici, prout conjuncti scientiæ experimentali. Concedo Minorem, Distinctoque consequenti, Nego consequentiam.

Objicitur III. Actus, qui appellantur æquivalenter practici, vel sunt ita æquivalenter practici, ut sint formaliter practici, vel tantum ut sint virtualiter practici, si actus illi Logici æquivalenter practici, sunt formaliter practici. Ergò & principium hoc Physicum: Ignis approximatus calefacit, utpote æquivalens huic: Si vis calefieri aliquid, approxima igni, erit inquam hoc principium formaliter practicum; Si autem actus ille Logicæ æquivalenter practicus, est virtualiter practicus. Ergò est formaliter speculativus, nam quod non est formaliter practicum, est formaliter speculativum.

Respondeo. Illos actus æquivalenter practicos, non esse formaliter practicos, sed virtualiter, non sequitur tamen esse illos formaliter speculativos, Ratio est, quia ex Termino negativo (excepto infinitante) non potest inferri terminus positivus, & ita v. g. quia de aliquo dicitur non est album, non rectè infertur esse illud nigrum, hinc dicitur viride non esse album & tamen rectè non infertur. Ergò est nigrum. Cum ergò de virtualiter practico dicitur, tanquam terminus negativus, quòd non sit formaliter practicum, non rectè infertur: esse formaliter speculativum. Ad illum actum quod attinet: ignis approximatus urit, dico hunc actum in Physica esse speculativum, ille enim non attendit effectionem operum, quantumvis in aliquo alio habitu subordinato, possit hoc esse Principium practicum.

Quæres. *An domus v. g. quæ est objectum demonstrationis architectonicæ, exigat pro sua parte dirigi à demonstratione*, ita, sicut demonstratio architectonica de domo, exigit esse directiva architecti.

Re-

Respondeo. Domum scientificè ædificabilem, exigere scientificè ædificari, & dirigi ab illa vel simili demonstratione, quantumvis domus, simpliciter non exigat fieri, & dirigi in sui positione, aliqua demonstratione; neque enim implicat ut fiat domus à fabro, non scientificè operante. Addo posse plura exigere demonstrationem de domo facienda, quàm exigat ipsa domus, hinc demonstratio exigit esse spiritualis, non verò domus, Syllogismus item non exigit fieri à Logica artificiali, cum possit fieri ab ipso intellectu, licèt ægre & cum difficultate, & tamen Logica artificialis, de Syllogismo, necessario & essentialiter respicit Syllogismum.

Cæterum quando nego Logicam esse speculativam, non ago hic de Logica, prout à Professoribus traditur, nam ita accepta habet multas materias metaphysicas, adeoq; speculativas, sed ago de Logica, in quantùm agit de terminis, propositionibus, argumentatione &c.

DIFFICULTAS V.

An Logica sit ars, an facultas.

Suppono I. Aristotelem 6. Metaph. cap. 4. Artem ita definivisse. *Est habitus cum recta ratione effectivus, circa ea, quæ esse possunt & non esse, quorum principium est in eo, qui facit non in eo quod efficitur.*

Suppono II. *Quid sit actio quid factio,* & dico inprimis has duas voculas condistinctas esse ab Aristotele 9. Metaph. ut eum citat Suarez. disp. 44. Sec. 13. num. 28. *I.* Per actionem significatur actus moraliter dirigibilis, per factionem verò significatur actus artificiosè dirigibilis. Hunc sensum Aristoteles innuit 6. Metaph. cap. 1. ubi dicit: *Idem esse agibile & eligibile. II.* Per actionem sumit Aristoteles, actus immanentes, per factionem autem actus transeuntes, sumitur hæc acceptio ex 9. Metaph. cap. 9. *III.* Per actionem significatur actio quæ non relinquit post se opus. Factio autem significat actionem quæ relinquit post se opus externum, ita innuit Aristoteles lib. 1. Magnorum Moralium cap. ultimo.

Suppono III. Aristotelem divisisse artes in serviles seu Mechanicas, qualis est sutoria, sartoria &c. & in liberales qualis Rethorica, Poetica &c. & in medias qualis architectonica, militaris, nautica &c. His suppositis.

Dicendum Est I. Logicam prout dirigit operationes sine demonstratione esse propriè artem. Ita Suarez initio disp. 36. Vasquez. Rubio contra Vallium.

Probatur I. Ratione fundata in divisione habituum facta ab Aristotele. Logica prout dirigit operationes sine demonstratione neque est prudentia, cum non dirigat actus prout sunt moraliter honesti, neque est scientia practica, cum supponatur procedere non demonstrativè. Neque est habitus principiorum, cum attendat etiam ad Conclusiones neque est tunc cum dirigit scientia speculativa, cum directio sit Praxis. Ergò est Ars.

Respondebis. Sufficit quod revocetur ad scientiam, sed

Contra Est. Non potest revocari ad scientiam, quod nullo modo est scientia, sed quod demonstrativè non procedit ut hic supponitur Logica non procedere demonstrativè. Ergò non potest revocari ad scientiam. Per hoc tamen non nego diverso respectu, prout scilicet demonstrativè procedit Logica, illam esse scientiam.

Probatur II. Habitus cum recta ratione factivus, est Ars. Sed Logica est habitus cum recta ratione factivus. Ergò est Ars. Major est Aristotelis. Minor probatur. Habitus qui habet pro objecto actiones artificiosè dirigibiles, est habitus factivus. Sed Logica habet pro Objecto operationes artificiosè dirigibiles. Ergò &c. Minor inferius probabitur. Major autem probatur authoritate Aristotelis, qui 6. Metaph. cap. 1. factionem appellat artificiosam directionem.

Probatur III. Omne practicum est aut factivum aut activum. Ergò & Logica aut est factiva aut activa, Sed non est activa, non enim est circa voluntatis actus. Ergò est factiva. Omne factivum est ars. Ergò & Logica est ars. Confirmatur. Ob quamcunque rationem habitus versans circa materiam externam est Ars, ob eandem benè potest dici esse Ars etiam habitus, quia habet pro materia operationes immanentes, circa quas non demonstrativè versatur.

Objicitur I. Ars est circa factibilia quæ relinquunt post se opus. Logica non est circa factibilia, quæ relinquunt post se opus. Ergò Logica non est Ars.

Respondetur. Negango Majorem, non enim hoc exigebat Aristoteles, ut vidimus supposito primo.

Objicitur II. Si Logica esset Ars non esset scientia. Sed est scientia. Ergò non est Ars.

Respondetur. Diverso respectu habitum practicum, posse esse scientiam, & posse esse artem, erit scientia in quantùm demonstrativè procedit; erit Ars quatenus inducit formam quandam artificiatam per sua dictamina & regulas, quando verò negat Aristoteles, Artes esse scientias, negat hoc de artibus vel mechanicis, vel de artibus reduplicativè acceptis.

Objicitur III. Si Logica esset Ars, & simul scientia. Ergo omnis Ars potest esse scientia.

Respondeo. Nullam esse consequentiam, quia est à particulari ad universalem, & sicut mala est hæc consequentia. Petrus sedet. Ergo omnis homo sedet. Mala item ista. Metaphysica est sapientia. Ergo & omnes alii habitus. Ita

& ista Consequentia est nulla, Logica, ita est Ars, ut simul sit scientia. Ergò & omnis Ars, potest esse scientia. Porrò non convenit (ut dixi supra) aliis artibus procedere modo scientifico, & demonstrativè, quod quia competit Logicæ, hinc Logica ita est Ars, ut simul sit scientia.

Instabis. Bona est hæc consequentia. Petrus est homo rationalis. Ergò & omnis homo est rationalis. Ergò etiam bona est hæc consequentia. Logica, quæ est Ars, potest esse scientia. Ergò & reliquæ possunt esse scientiæ.

Respondetur. Negando consequentiam, & dico bonam esse consequentiam à particulari ad universale, quando prædicatum convenit subjecto reduplicativè accepto v.g. Bucephalus qua Bucephalus, est hinnibilis. Ergò & omnis equus est hinnibilis. Mala autem hæc consequentia. Pegasus currit. Ergò omnis equus currit, quia currere non competit subjecto reduplicativè accepto. Cum ergò Logicæ, qua Ars est, non competat hoc prædicatum: Scientia, ideò quantumvis illa sit scientia, malè inferetur alias artes esse scientias.

Objicitur IV. Si Logica est Ars. Ergò & Physica & Metaphysica est Ars. Sequela probatur. Ideo Logica est Ars, quia efficit operationes rectas. Sed etiam Physica & Metaphysica efficit operationes rectas. Ergo &c.

Respondetur. Negando Sequelam. Logica enim non ideo est Ars, quia operationes rectas efficit elicitivè, sed quia efficit operationes rectas directivè & regulativè, quod nulli competit, præter Logicam.

Instabis. Ethica non est Ars. Ergo neque Logica.

Respondetur. Negari posse quod in re, Ethica non sit Ars, inducit enim formam quandam bonitatis, in voluntatis actus, per sua dictamina.

Objicitur V. Si Logica esset Ars, deberet habere pro objecto ea quæ esse, & non esse possunt, & quorum principium in nobis est. Sed Logica non habet objectum tale, versatur enim circa universale, cujus principium non habetur in nobis.

Respondetur, Logicam qua scientia est, versari circa universale, secus qua Ars.

Dicendum Est II. *Dari suppositiones in quibus Logica non potest appellari facultas.*

Probatur. Conclusio, quia si per facultatem, intelligas potentiam naturalem dantem simpliciter posse, hoc sensu Logica artificialis, non est facultas. Ratio, quia Logica artificialis est solum facilitans, & solum præsupponens, non dans posse, si per facultatem, intelligas dispositionem indifferentem, ad bonum & malum, verum & falsum, hoc sensu Logica, non est facultas. Ratio, quia Logica est virtus intellectus, si virtus intellectus, debet esse dispositio perfecti ad optimum; si per facultatem, intelligas habitum probabiliter non nisi circa utramque partem discursivum, hoc sensu Logica non est facultas; Ratio, quia artificium formæ non est probabile, sed demonstrativum & necessario concludens posito assensu præmissarum.

Dicendum Est III. *Posse suo modo Logicam appellari facultatem.*

Probatur. Quia nomine facultatis venit etiam facilitatio potentiæ ad actum perfectum, ut videre est in facultate Oratoria, Poetica &c. Jam autem facilitat Logica potentiam in definiendo, dividendo, &c.

QVÆSTIO II.

De Differentia Logicæ.

Differentia Logicæ petenda ex objecto, hoc autem aliud est Materiale, aliud Formale.

DIFFICULTAS I.

De Objecto materiali Logicæ.

Materia Physica habet rationem prioris respectu formarum materialium, quæ educuntur è potentia Materiæ, habet etiam rationem prioris respectu animæ rationalis, quia quamvis anima rationalis creetur, creatur tamen ad exigentiam dispositionum in Materia receptarum, ratione quarum exigentiarum Materia, etiam respectu animæ rationalis, habet rationem prioris. Ex hac proportione objectum materiale, præ formali, habet rationem prioris. Hinc etiam de objecto materiali, præcedet tractatio, tractationem de objecto formali.

Punctum Difficultatis I.

An Operationibus Intellectus competat esse materiale Objectum Logicæ.

Dicendum Est. *Operationes intellectus esse objectum Logicæ*, ita Schola Thomistica & Nominales cum illis Suar. disp. 19. Metaphysica.

Probatur I. Conclusio autoritate Aristotelis, qui Logicæ suæ partialis quam elaboravit, objectum, ponit operationem intellectus, hoc est argumentationem, totusque est de reliquo in præscribendis regulis definitionis, divisionis, adeoq; dirigendis operationibus intellectus. &c. Idem sentit D. Th. 1. poster. lect. 1. *Sicut ex hoc quod Ratio de actu manus ratiocinatur, adinventa est ars ædificatoria vel fabrilis, per quam homo ordinatè & faciliter hujus actus exercere potest. Eadem ratione Ars quædam necessaria est, quæ sit directiva ipsius actus rationis, per quam scilicet homo in ipso actu rationis ordinatè & faciliter & sine errore procedat, & hæc est Ars Logica, id est rationalis scientia, quæ non solum rationalis est, ex hoc quòd*

est

est secundùm rationem (quod est omnibus artibus commune) *sed etiam ex hoc, quod est circa ipsum actum rationis, sicut circa propriam materiam.*

PROBATUR II. In quod primò & per se inducitur ratio formalis principaliter & per se intenta à Logica, illud est objectum materiale Logicæ, hoc enim venit nomine materialis, sed in operatione intellectus primò & per se inducitur ratio formalis, principaliter intenta à Logica, hoc est rectitudo operationum, de quo infra. Ergò

PROBATUR III. Si Objectum materiale Logicæ non sunt operationes, vel fiunt omnes bonæ, & sic impossibile erit ponere Syllogismum non in forma, vel omnes malæ, & sic non erit possibile ponere argumentum in forma, vel fiunt interdum bonæ, interdum malæ. Ergò sequitur illas esse objectum materiale. Quod ipsum probatur. Operationes quæ se habent per modum materiæ physicæ, sunt objectum alicujus scientiæ, quæ autem possunt habere nunc hanc formam bonæ operationis, nunc hanc formam malæ, habent se per modum materiæ physicæ. Ergò erunt objectum alicujus scientiæ, non alius autem, quàm Logicæ. Cujus enim?

RESPONDEBIS I. Operationes considerari ab Animastica.

CONTRA EST. Tum quia concedo illas considerari ab Animastica, secundùm quod sunt motus animæ, sed non qua rectas vel non rectas. Tum quia Animastica est scientia speculativa, hic autem agitur de considerativo practico. Tum quia ex eo, quòd considerentur ab Animastica, non rectè infertur eas non considerari à Logica, cum materiale objectum, ad plures scientias referatur.

RESPONDEBIS II. Intellectus non est capax erroris positivi, sed solum negativi, quia tunc solum censetur intellectus positivè errare circa objectum, quando aliter illud concipit, quàm illud sibi sit unitum. Errare autem negativè dicitur, quando intellectus non omninò pertingit ad medullam rei.

CONTRA EST. Quidquid sit an positivè errare possimus, cur ad hunc errorem negativum tollendum, non objicientur Operationes, ipsi Logicæ, tanquam abolitivæ illius erroris.

RESPONDEBIS III. Posito errore intellectus sufficit quod intellectus dirigat seipsum. Consequenter huic directioni tanquam materiale, non erit necesse objici operationes intellectus.

CONTRA. Concedo sufficere intellectum ad posse simpliciter se dirigere, sed nego, quòd sufficiat ad facile posse; & sicut sufficit intellectus ad simpliciter posse demonstrationum Metaphysicarum, & tamen ad facile posse earundem requiritur scientia Metaphysica, ita requiretur Logica ad facile posse dirigere Operationes.

OBJICITUR I. Operationes Logicæ non sunt objectum Logicæ. Sed operationes intellectus sunt operationes Logicæ. Ergò non sunt objectum Logicæ. Major probatur. Illud quod non potest esse specificativum Logicæ, non est objectum Logicæ. Objectum enim specificativum debet esse. Sed operationes Logicæ non sunt specificativum Logicæ. Ergò non possunt esse objectum Logicæ. Minor immediata probatur. Quod est specificativum Logicæ debet esse, prius Logica, nam specificativum, est per modum causæ formalis, causa autem est prior suo effectu cum tamen operationes Logicæ non sint prius Logica, utpote effectus & productum à Logica. Quod autem operationes intellectus sint operationes Logicæ exinde probatur. Quia simplex Apprehensio, Compositio & Divisio, Illatio item, sunt operationes intellectûs, & tamen eædem sunt Operationes Logicæ.

RESPONDETUR. Argumentum non petere conclusionem directè, cum procedat de specificativo scientiæ, quod non competit per se loquendo & ordinariè materiali objecto. Ipse etiam medius terminus non concludit, quia licet operationes Logicæ elicitivè & in genere efficientis, sint posteriores Logica, præsuppositivè tamen & in genere causæ finalis sunt priores Logica, imò contingit universaliter in omnibus habitibus practicis, ut ponant & efficiant suum objectum, adeoque ut in genere causæ efficientis, sit objectum, posterius illis.

INSTABIS. Operationes artis non sunt objectum artis. Ergò nec operationes intellectus & Logicæ, erunt objectum Logicæ.

RESPONDETUR. Antecedens esse verum de artibus, quæ mediis operationibus relinquunt post se opus, ut v. g. Sartoria vestem, in qua illa ultimo conquiescit, sed si sit ars non relinquens post se opus, ea habebit pro objecto operationes, ut ars saltandi operationes saltus. Idq; ex eo, quia cum non sint natæ relinquere post se opus, poterunt tanquam in fine adeoq; tanquam in objecto quiescere in illis operationibus. Jam autem Logica non relinquit post se opus ullum.

OBJICITUR II. Materiale objectum Logicæ sunt præcepta Logica. Ergò non operationes intellectus. Antecedens probatur. Instrumenta Logicæ debent esse objectum Logicæ. Præcepta Logicæ sunt instrumentum Logicæ. Ergò debent esse objectum Logicæ. Major probatur. Artis instrumentariæ objectum, debent esse instrumenta. Logica autem est ars instrumentaria.

RESPONDETUR. Id ad maximum procedere de arte per se instrumentaria, quod non competit Logicæ, quia quamvis deessent aliæ scientiæ, posset adhuc esse Logica. Deinde etiam ars instrumentaria, debet habere pro objecto instrumenta quæ facit, non per quæ facit; jam autem præcepta sunt instrumenta, per quæ operatur Logica, & sicut artis instrumentariæ,

quæ sit procusiva malleorum, malleus cudendus est objectum, non quo cudit, sed qui cuditur, ita & in præsenti non id quo facit Logica, erit objectum; Sed quod facit: præcepta autem sunt id quo facit, seu dirigit ōperationes.

OBJICITUR III. Frænifactoriæ objectum v. g. est frænum, fræni autem objectum est equus regendus, qui nullo modo spectat ad frænifactoriam, nisi remotè. Ergò & ipsæ operationes intellectûs, non spectabunt ad Logicam, nisi remotè, licèt ipsa præcepta ordinentur ad operationes.

RESPONDETUR. Cum Logica per se non sit ars instrumentaria, non debet subesse omnibus proprietatibus artis instrumentariæ. Deinde artes instrumentariæ sunt quædam, quæ pro ultimo fine habent nonnisi instrumenta, ut adducta frænifactoria & aliæ instrumentariæ sunt quæ per se expetunt tanquam finem & bonum suum, objecta ipsorum instrumentorum. Sic fabri instrumenta sunt mallei, forcipes &c. quorum instrumentorum objecta, sunt etiam alii mallei, forcipes &c. Logica ergò ita habet pro objecto instrumenta, hoc est præcepta, ut simul etiam habeat pro objecto, & ipsum illud ad quod tendunt illa instrumenta, hoc est operationes intellectus. Tunc autem instrumentaria Ars habet pro objecto objectum instrumenti, quando ipsum illud objectum, est simile ipsi instrumento, potestque etiam in illo consequi finem, quem intendit.

OBJICITUR IV. Objectum sensuum non est sensatio sed sensibile, & auditus objectum non est auditio sed sonus. Ergò & objectum Logicæ non est operatio sed operatum potius aliquod.

RESPONDETUR. Hoc operatum esse ipsam operationem, quo autem operatur esse præcepta, sicut quo auditur est auditio, sonus autem est id, quod auditur. Deinde cum præter operationes nihil possit ostendi in Logica ad quod attendat, non erit necesse recurrere ad opus aliquod in Logica; in auditione autem præter auditionem ipsam, est ostendere sonum, seu quod auditur. Denique disparitas est, quia objecta sensuum debent esse quid extrinsecum sensibus & sensationibus, proindeque sensationes hoc objectum esse non possunt, non est autem necesse ponere objectum Logicæ aliquod extrinsecum.

OBJICITUR V. Operationes artis à nullo alio fiunt quam ab arte, ut cantatio artificiosa non fit nisi à Musica, & tamen operationes intellectûs, fiunt ab aliis scientiis v. g. Metaphysica.

RESPONDETUR. Operationes artis cum suo formali spectatas, non fieri nisi ab arte, secus si sint sine formali suo. Jam autem cum formali Logicæ, qua tali, nulla scientia producit operationes intellectus, sed id spectat ad Logicam.

Punctum Difficultatis 2.

An prima operatio sit Objectum materiale Logicæ.

PRÆMITTO I. *Quid sit prima Operatio*, quod scilicet sit simplex apprehensio objecti.

PRÆMITTO II. Ex Arriaga hic disp. 2. num. 36. *Esse aliquas apprehensiones necessario rectas.* Ratio, quia etiam sunt aliqua judicia omninò & necessariò recta, v. g. Judicium de notitia, quam in me experior.

PRÆMITTO III. Ex Oviedo hic Controv. 2. num. 25. *duplices esse apprehensiones*, alias simplices, alias compositas. Simplices sunt, quæ rem apprehendunt per modum unius, sive in re unum sit quale est, Ens ut sic, sive sit per modum nonnisi unius, quale est rationale continens in se plures formalitates; Compositæ autem apprehensiones sunt, quæ objectum instar duorum apprehendunt, ut cum apprehenditur animal rationale per modum condistinctorum, etiamsi hæc realiter identificata sint.

PRÆMITTO IV. *Veritatem esse conformitatem cum objecto*, falsitatem verò esse difformitatem cum eodem, quæ conformitas si sit per modum affirmationis aut negationis, erit veritas complexa, si verò non sit per modum affirmationis aut negationis, erit veritas incomplexa.

PRÆMITTO V. *Dari in prima apprehensione veritatem incomplexam.* Ratio. Tum quia ita Aristoteles lib. 3. de Anima, tex. 26. ubi expressè ait: *Intellectum, qui est intellectus ipsius Quid est*, seu essentiæ, *verum esse & non aliquid de aliquo enuntiare.* Ergò habet veritatem prima apprehensio, non complexam, quia hæc est secundum affirmationem & negationem. Ergò incomplexam. Tum quia non apparet ex quo fundamento connectantur tantùm inter se conformitas cum objecto & enunciatio aut illatio. Ergò poterit connecti etiam cum apprehensione. Tum quia veritas est conformitas cognitionis cum objecto. Sed potest esse conformitas cognitionis cum objecto, sine omni affirmatione & negatione. Ergò illo etiam in prima operatione dabitur. Ex hoc explicabitur Aristoteles, qui 9. Met. tex. ultimo videtur sentire, quod in simplicibus non sit verum & falsum, intelligendus enim est de vero vel falso complexo.

DICES cum Mauro, qu. 58. Veritas non est quæcunque similitudo, sed similitudo perfecta, per quam res dicitur esse sicuti est, simplex autem apprehensio non dicit rem esse sicuti est, quia cum nihil affirmet, nihil dicit.

RESPONDETUR. Neg. Major. Veritas enim non definitur per perfectam conformitatem sed per conformitatem. Probaret etiam hoc argumentum, quod nec in secunda operatione sit veritas, quia rem ita se habere perfectius dicit

cit tertia operatio, quia nunquam negabiliter. Hinc sufficiet similitudo perfecta, non per inclusionem similitudinis alicui alteri debitam, sed similitudinis, cui nihil desit debiti, ad talem modum similitudinis, hoc autem competet etiam primæ operationi.

RESPONDEBIS. Cum Vasqv. esse in prima operatione veritatem, ita sicut in Medicina sanitatem, causando illam: ita prima operatio causat veritatem assumpta ad rationem secundæ operationis.

CONTRA. Tum quia non est ratio, cur in se ipsa prima operatio non sit vera. Tum quia illi etiam in se ipsa spectatæ competit conformitas cum objecto. Tum quia prima operatio non solum est similitudo intentionalis causaliter sed & formaliter. Ergò & conformis erit objecto non solum causaliter, sed & formaliter.

PRÆMITTO VI. *Non dari per se falsitatem in prima operatione.* Ratio ex 9. Metaphysicorum tex. 22. Quando intellectus apprehendit aliquod objectum vel apprehendit illud, quod apprehendit, vel non apprehendit, non potest dici quod non apprehendit, cum supponatur apprehendere. Ergò apprehendit illud. Ergò verè apprehendit, aliàs non illud apprehenderet quod apprehendit. Idem sic proponitur. Nulla prima apprehensio, potest esse difformis objecto apprehenso. Ergò nulla potest esse falsa. Antecedens probatur. Si aliqua apprehensio esset per se difformis objecto, & esset apprehensio objecti illius & non esset, esset ut supponitur, & non esset, quia hoc ipso non illud objectum apprehenderet, cui tu dicis illam difformari apprehensionem, sed apprehenderet objectum longè aliud.

PRÆMITTO VII. *Primam Operationem esse per accidens falsam.* Ratio, quia si comparetur illa apprehensio cum alio objecto condistincto ab illo, quod apprehendit, vel quod apprehendere deberet, erit illi difformis. Sic v. g. repræsentatio assæ columbæ in esse volantis, est repræsentatio vera assæ columbæ volantis, si tamen comparetur cum columba, quæ assa non volat, erit illi difformis. Jam autem comparatio operationis intellectus, ad objectum, circa quod illa non versatur, est comparatio per Accidens.

DICES I. Potest prima apprehensio repræsentare rem non sicut est in se, videlicet repræsentare aurum pro aurichalco. Ergò potest esse per se falsa.

RESPONDETUR. Potest prima apprehensio repræsentare rem comparata ad objectum non apprehensum, non ita sicuti est. Concedo Antecedens, potest comparata ad objectum apprehensum. Nego Antecedens & Consequentiam. Vide præmissum 7.

DICES II. Si in prima operatione non esset per se falsitas. Ergò neque erit in secunda.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia difformitas, quæ deberet esse in prima operatione, quæ est apprehensio objecti, non debet comparari ad rem prout est à parte rei, sed ad rem, prout est quid apprehensum, apprehensio namque & apprehensum sunt correlativa, se necessario & non aliud quid respicientia, ad eum modum, quo ratio Patris, non aliud respicit quam rationem Filii. Quia autem difformitas, quæ deberet esse per se in prima operatione, quæ definitivè est apprehensio objecti, est impossibilis respectu apprehensi, necessario enim apprehensum apprehendit, impossibilis etiam erit illi operationi & falsitas. Jam autem difformitas secundæ operationis, non debet spectari, secundum ordinem apprehensionis ad apprehensum, sed secundùm rem prout est à parte rei, hinc dicere solemus cum falsum aliquid asseritur; Tibi ita videtur, sed res aliter se habet. Et hoc deposcit vel ipsa natura secundæ operationis, quæ est per modum compositionis vel divisionis rerum ipsarum prout sunt, non nostrarum apprehensionum, proceditque per modum Judicii, judicium autem non debet esse ex apprehensione de re quam Judex habet, sed de re, prout de facto se habet. Ita debet etiam procedere ipsa secunda Operatio. Et quia potest esse difformis per se, rei, prout est à parte rei secunda operatio, ideò potest esse, per se falsa, cum tamen non possit esse difformis apprehensio, apprehenso per se, licèt possit esse difformis, comparatè ad aliud objectum, quæ comparatio est illi per Accidens.

DICES III. Potest esse veritas incomplexa per se in prima operatione. Ergò & falsitas, quia cui unum contrariorum competit, rectè potest competere & aliud.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia habetur unde desumatur veritas incomplexa primæ operationis: nempe ab ipsomet objecto, non secundùm se spectato, sed prout repræsentatur prima apprehensione apprehendendum, cui objecto sic spectato quia est conformis, repræsentatio, hinc habetur fundamentum, unde inferatur: haberi veritatem incomplexam in prima apprehensione. Non potest enim ostendi, unde desumi possit falsitas primæ operationis; cum illa sic apprehendens prout objectum repræsentatur, prima apprehensione apprehendendum, semper sit conformis objecto sic sumpto; & ita cum v. g. aurichalcum præsentatur ut aurum, apprehenditurque ut aurum, hæc apprehensio, non erit falsa sed vera, quia conformis aurichalco, præsentanti se ut aurum, cumque impossibile sit ut aurichalcum, quod se repræsentat ut aurum apprehensioni, aliter apprehendatur quàm ut aurum, quomodo enim aliter apprehenderetur, quàm ut se apprehendendum præsentat? hinc non est fundamentum ut aliquando difformis sit apprehenso objecto, prout apprehendendum repræsentatur; si non est fundamentum

ut aliquando apprehensio difformis sit objecto, prout apprehendendum repræsentatur, nec erit fundamentum ut aliquando apprehensio sit falsa, comparatè ad objectum, prout apprehendendum præsentatur.

Dices IV. Imago Cæsaris dicitur per se non vera, quando illa objectum difformiter repræsentat. Ergò idem dicendum de apprehensione, quæ est prima operatio.

Respondetur. Etiam Imago Cæsaris comparata ad ideam quam habuit pictor, est vera, licèt comparata ad ipsum Cæsarem sit difformis.

Instabis. Illa imago est repræsentatio per se difformis Cæsari. Ergò per se est imago Cæsaris falsa.

Respondetur. Quod per se etiam illa imago nihil aliud velit exprimere, nisi talem vultum, qualem illa repræsentat, sed per accidens dat occasionem cogitandi de Cæsare, exprimitque eum occasionaliter; sed Cæsari illam esse difformem per accidens est, eo ferè modo, quo imago alicujus alius, non dicitur imago falsa Cæsaris, quia Cæsari est difformis, cum illa imago, non sit ad hoc facta, ut Cæsarem repræsentaret. Casu etiam, quo intentio pictoris fuerit Cæsarem pingere, si imago ad illum non accedat, non debet dici per se falsa imago Cæsaris, nam sicut qui intendit ferire scopum, & ab eo aberrat, non dicitur scopum tetigisse falso, sed dicitur tetigisse aliquid vicinum scopo, ita & hîc, si Philosophicè loqui velimus, non dicetur hæc Imago Cæsaris esse falsa. Imaginare in speculo repræsentari vultum Petri, similis Cæsari, imago illa in speculo resplendens, sicuti est per se imago Petri, ita est per se conformis Petro, quamvis sit per accidens imago Cæsaris, quod det occasionem cogitandi de Cæsare, estq; per accidens nonnisi falsa imago Cæsaris. Idem dic de apprehensione in prima Operatione.

Dices V. Visio potest esse falsa. Ergò & prima Operatio. Antecedens probatur. Quia fallitur oculus, dum videt çolores in collo columbæ, qui nulli illic sunt.

Respondetur. Veritatem non spectare ad sensus, sed hoc misso. Dici potest visionem illam esse posse falsam, si comparetur ad objectum, prout in se est, supponitur enim varietatem colorum esse illic ex sola refractione lucis, non esse tamen falsitatem, comparatè ab objectum, prout est repræsentatum.

Instabis. Quare non potest dici, quòd etiam Judicium secundæ Operationi debitum, sit Judicium conforme objecto non nisi prout apprehenso, & non objecto prout est in se.

Respondetur. Hujus rationem adlatam esse ad objectionem secundam, deposcitque hoc vel ipsa natura providens perfectiorem modum operationis, adeoque veritatis intimius attactivum, & ex presuppositâ conformitate apprehensionis ad repræsentatum, procedens ad conformitatem cum objecto, per modum Judicii.

Dicendum Est. *Primam operationem esse etiam objectum materiale Logicæ.*

Probatur I. Auctoritate S. Th. opusculo 9. in libro post Anal. lect. 1.

Probatur II. Etiam posito quod prima operatio non possit esse per se falsa, potest adhuc esse per se recta & procedere secundùm regulas Logicæ. Ergò & esse objectum materiale ejusdem.

Probatur III. Quia quamvis non possit esse per se falsa prima operatio, comparata ad apprehensum, indiget tamen rectificari ut rectè procedat per ordinem ad ipsum objectum ut est in se, cum enim illa prima operatio debeat esse definitiva verè, & verè divisiva, verè debet esse conformis rebus. Ergò adhuc dabit in se locum directioni Logicæ.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Quod non potest esse per se falsum, non potest per se dirigi. Prima operatio non potest esse per se falsa. Ergò non potest per se dirigi.

Respondetur. Negando Majorem propter dicenda inferius, & quamvis non possit esse per se falsa, sufficit quod dirigatur ut possit esse per se conformis vel difformis præceptis Logicis intendentibus, non tantùm ut apprehensio, sit conformis rei, prout repræsentata, sed etiam rei, prout est in se.

Instabis. Independenter ab omnibus præceptis Logicis definitio habet hoc quod sit bona.

Respondetur. Independenter à præceptis Logicis absolutè, potest esse definitio bona, non tamen ut dictum supra cum facilitate potest esse bona, independenter à præceptis Logicis.

Objicitur II. Phantasia & sensus non indigent directione. Ergò neque prima operatio.

Respondetur. Disparitatem esse quia nec apparent præcepta, quibus phantasia & sensus dirigantur, dantur autem præcepta Logica. Deinde, quia potentia determinata etiam ad modum operandi, non potest non uniformem habere semper operandi modum; jam autem intellectus circa primas apprehensiones, non habet eundem determinatum agendi modum, nunc enim definit, nunc dividit, potestque conformiter vel difformiter operari objecto ipsi, adeoque dat locum directioni.

Objicitur III. Dialectica nulla tradit præcepta ad apprehensiones simplices eliciendas.

Respondetur. Cum Oviedo. Nulla dari præcepta ad simplices apprehensiones prout sunt nonnisi cognitio, licet dentur regulæ ad eas-dem, prout sunt definitivæ, divisivæ, universalis conçeptivæ &c.

In-

Instabis. Corrigere apprehensiones pertinet ad alias scientias.

Respondetur. Sicut ipsa definitio & divisio qua talis, non spectat ad alias scientias, ita nec correctio talium apprehensionum.

Punctum Difficultatis 3.

An secunda Operatio & non solus Syllogismus sit materiale Logicæ.

Dicendum Est. *Etiam secundam Operationem, & non solum Syllogismum, esse objectum materiale Logicæ.*

Probatur I. Quia etiam secunda operatio potest benè vel malè fieri, fitque tam variè. Ergò est capax directionis.

Probatur II. Si secunda operatio non esset objectum Logicæ, remanente secundâ operatione & impossibili tertia operatione syllogisativa, non esset possibilis Logica saltem partialis, nam est nexus essentialis, scientiæ, ad objectum. Hinc manere scientiam sine objecto, esset manere essentiam sine essentiali, sed manente secunda operatione & impossibili syllogisativa, maneret adhuc partialis Logica, quia adhuc manerent regulæ rectificativæ Æquipollentiarum, adeoque possent esse æquipollentes regulæ, item de Oppositione, Conversione &c. Ergò

Respondebis I. Actus illos seu præcepta, quæ informarent intellectum, de Æquipollentia, Conversione, Oppositione propositionum, & operationes secundùm illas factas, non fore actus Logicæ.

Contra. Quia actus, qui essent circa elementa, secundùm quòd sunt corpora naturalia, impossibili etiam reddito misto, adhuc essent Actus Physicæ, reperiret enim adhuc in illis Physica, suam scibilitatem, cur non enim? Ergò etiam Definitiones & Divisiones in dicto casu, essent actus Logicæ. Tum quia nec Physica nec Metaphysica tunc practicè dictaret, quomodo illi actus essent faciendi. Ergò dictaret Logica. Ergò adhuc illi actus forent Logicæ. Tum quia nulla esset disparitas inter præsentem Æquipollentiam & illam quæ nunc fieret. Ergò utraq; spectaret ad Logicam.

Respondebis II. Cum Conimbricensibus. Logicam quæ modo est, esse inventam ad id emandandum, quo deficimus ab Angelis, deficimus autem ab Angelis in hoc, quia ex uno inferimus aliud, cum illi omnia simul cognoscant, cum ergò Enunciatio non syllogiset, nec eam dirigere, nata erit Logica.

Contra. Quia deficimus ab Angelis etiam in hoc, quòd malas contradictorias formemus, quod ad secundam spectat Operationem. Ergò etiam in hoc corrigi debemus,

Respondebis III. Mansuram illam Logicam in dicta suppositione, non ejusdem speciei, quæ modo est.

Contra. Quia si hoc sensu non manebit Logica ejusdem speciei, hoc est, quia non habebit eandem totalitatem, vera est responsio, sed non est contra nos. Si autem hoc sensu non erit ejusdem speciei, quia nihil manebit de formali intento Logicæ, hoc ipsum probandum fuit; & si, ut dictum supra non posset disparitas tunc in æquipollentiis assignari, siquidem illi actus iisdem præceptis inniterentur, consequenter nec esset ulla specifica diversitas.

Probatur III. Tum quia independenter à tertia operatione, secunda Operatio est Operatio intellectus. Ergò independenter ab illa, erit etiam materiale Logicæ. Tum quia non est ulla specialis operatio voluntatis, quæ sit materiale Ethicæ, exclusis reliquis. Ergò nec excludi debet ab objecto materiali Logicæ secunda operatio. Tum quia ponamus Deum nolle concurrere ad ullum actum tertiæ operationis vel producere creaturam non potentem argumentari, potentem tamen affirmare & negare, æquipollentias & conversiones facere &c. Tunc quæro, vel poterit homo elicere actus malos Conversionis vel Oppositionis Propositionum vel non poterit? si non poterit, cur non? cum possit cum tali defectibilitate, stare suppositio allata, si poterit etiam malos elicere. Ergò dabitur Locus directioni secundæ Operationis. Ergò illa est objectum materiale Logicæ.

Objicitur I. Auctoritas Aristotelis 1. priorum cap. 1. ubi dicit investigandum esse. Quid & cujus sit consideratio, respondetque quod sit consideratio Demonstrationis, & postea inquit, quid est propositio & quid Terminus.

Respondetur. Hoc ipso, quia saltem posterius Propositio & Terminus ab Aristotele considerantur in Logica, ostenditur illa esse materiale Logicæ. Syllogismusque est objectum Logicæ, in quantùm perfectæ & illustratæ ab Aristotele, non autem Logicæ simpliciter. Est autem Logicæ, ab Aristotele illustratæ, solus Syllogismus objectum, quia artificium syllogisandi, primus ille enucleavit. Jam enim definitionem perfecerat Socrates. Divisionem Plato, restabat illi, perficiendus Syllogismus.

Objicitur II. Secunda operatio non facit formaliter scire, sed id competit non nisi tertiæ operationi. Ergò secunda operatio, non potest esse materiale Logicæ.

Respondetur. Secundam operationem sicut & primam, non facere formaliter scire per discursum, & modo maximè hominibus proprio, facere tamen formaliter scire sine discursu, & modo non obvio hominibus nec proprio. Est enim quidam modus cognoscendi merè & obviè humanus, qui in duobus consistit, primò in

usu phantasmatum materialium, eo quòd nostræ scientiæ dependeant à sensibus. *II.* In modo rerum cognoscendarum, qui est ex uno noto, devenire in cognitionem ignoti, & hæc cognitio vocatur discursus. Alter verò cognoscendi modus, est quædam imitatio modi cujusdam Divini & Angelici cognoscendi, qui modus cognoscendi in hoc est dissimilis Angelico, quia dependet à phantasmatibus materialibus & sensibus, in hoc autem est similis, quia sicut uno actu & intuitu plura noscunt, ita & nos unico actu indivisibili, plura etiam interdum cognoscimus, idq; conformiter ad objectum, & sine ullo discursu & illationibus formalibus, quas etiam non faciunt Angeli, & hoc maxime apparet in definitione, quæ licèt in ante prærequirat ordinatè cognitionem v. g. animalis & rationalis, in ipso tamen actu definiendi utrumque hoc uno intuitu cognoscit. Nec officit, quod non discurrat, quia & DEUS Angelique non discurrunt, & tamen salvatur in illis ratio scientiæ, ipsæq; propositiones possunt esse certæ & evidentes, unde propositionibus tribuitur, quod sint æternæ veritatis, adeoque scientificæ, licèt usus communis, nomen scientiæ potissimum discursui applicet, tanquam magis obvio modo. Definitiones enim v. g. non sunt obviæ, & pauciſſimæ habentur. Ex quo deduces licet secunda operatio non faciat formaliter scire discursive & modo hominibus proprio antonomasticon, facit tamen formaliter scire, modo ut ita dicam Angelico & divino.

Instabis I. Propositio non est Ratiocinium, quantumvis sit certa & evidens, neque est cognitio per causam. Ergò secunda operatio non facit formaliter scire.

Respondetur. Negando solùm Ratiocinium facere scire. Deberque scientia esse per causam, ea, quæ est magis obvia in humanis, sed non scientia absolutè.

Instabis II. Per secundam operationem tanquam per instrumentum sciendi, non deveniunt scientiæ ad cognitionem conclusionum de suis objectis.

Respondetur. Tam per definitiones in suis materiis, quam per enunciationes, consequi finem suum scientias; nec est necesse omnem modum scientiæ deservire ad cognitionem conclusionum, cum non sola cognitio conclusionum sit modus sciendi. Et si istud deservire conclusionibus, sit unicè ad scientiam necessarium, sufficiet deservire aptitudinale & in potentia, licèt non deserviat actu, quod deservire aptitudinale, competit enuntiationi comparatè ad syllogismum

Instabis III. Nec divisio & enunciatio divisiva, facit formaliter scire, habet enim se per modum interrogationis nihil determinatè adstruentis, nihil autem determinatè adstruere, est utique nescire, perinde, ut nescitur, qualis est hic vel ille, dum dicitur est aut ruber aut niger.

Respondetur. Falsum esse quod nihil determinati adstruat divisio aut enunciatio divisiva, quia si conclusio per discursum illata, quæ infert animal aut esse rationale aut irrationale, facit rem determinatè scire, etiam divisio id habebit. Determinatione illa non orta quidem quasi unum non plura notificentur, sed ex eo, quod de illis pluribus determinatè notitia certa & evidens habeatur, qualis determinatio non habetur, dum nescio an Petrus sit ruber, cum possit esse albus, determinatè autem scitur animal esse aut rationale aut irrationale.

Quanquam formaliter scire, in quo se fundat medius terminus, non est formale, Logicæ, cum id potius spectet ad scientiam in communi.

Objicitur III. Ita se habet argumentatio in Logica, sicut Oratio in Rhetorica, sed objectum attributionis Rhetoricæ est Oratio. Ergò & hic argumentatio. Secunda autem operatio non est argumentatio.

Respondetur. Etiam Orationem in Rethorica sumptam pro illo opere Rhetorica, quod constat Exordio, Confirmatione &c. non esse objectum attributionis, sed potius Orationem sumptam, pro quacunque locutione copiosa & ornata, ex quo sequetur operationem intellectus non tantùm sumptam pro tertia operatione, sed & aliàs esse objectum Logicæ.

Punctum Difficultatis 4.

An tertia Operatio, & non sola demonstratio sit Objectum materiale Logicæ.

Dicendum Est. *Materiale Objectum Logicæ esse, tertiam etiam Operationem, & non solùm demonstrationem.*

Probatur. Conclusio Iisdem argumentis, quibus & superior.

Confirmatur. Conclusio ex Oviedo. Objectum attributionis debet esse tale, ad quod omnia in scientia revocentur. In Logica, non omnia revocantur ad demonstrationem. Ergò non est Objectum attributionis. Minorem probat. De syllogismo probabili agit Logica, qui non revocatur ad Demonstrationem, neque enim syllogismus probabilis est pars Demonstrationis, neque præsupponitur ad Demonstrationem, imò est species essentialiter opposita & dividens syllogismum in communi. Partes autem essentialiter oppositæ, non ordinantur ad se.

Respondebis. Syllogismum probabilem non ordinari ad Demonstrationem, cognitionem tamen syllogismi probabilis ordinari ad cognitionem demonstrationis. Cognitio enim contrarii ducit ad cognitionem alterius.

Contra Est. Ergò etiam & cognitio demonstrationis referretur ad cognitionem Syllogismi

gismi probabilis, quia æquè demonstratio est opposita syllogismo probabili, atque illa demonstrationi. Consequenter non sola demonstratio, sed & syllogismus probabilis, erit Objectum Logicæ. Deinde ex vi hujus responsionis innuitur, quòd cognitio Demonstrationis, sit potius objectum Attributionis, ad quam ipsa cognitio syllogismi probabilis referatur. Denique si cognitio syllogismi probabilis referretur ad Demonstrationem, vel referretur ratione dispositionis terminorum, quam habet probabilis syllogismus; vel ratione materiæ. Non ratione dispositionis terminorum, quia hæc utrobiq; scientifica & demonstrativa est: non ratione cognitionis materiæ, quia hoc ipso non referretur cognitio Syllogismi probabilis ad cognitionem Demonstrationis, cognitio enim materiæ syllogismi probabilis, non est cognitio syllogismi probabilis. Addo (quod in hac Materia pro fundamento repeti debet) quamvis concederetur posse revocari syllogismum probabilem ad Demonstrationem, quia tamen independenter ab hac revocabilitate potest informari syllogismus probabilis formali Logicæ, fiet ut syllogismus probabilis sit per se considerabilis in Logica.

Respondebis II. Non ordinari cognitionem Demonstrationis ad cognitionem probabilis syllogismi, quia Demonstratio est quid principalius.

Contra Est. Ex eodem Oviedo. Tum cognitio speciei imperfectioris v. g. muscæ non ordinatur ad cognitionem speciei perfectioris, hoc est hominis. Ergò & in præsenti idem dicendum. Tum quia æquè conducit cognitio syllogismi probabilis, ad cognitionem demonstrationis, quàm cognitio demonstrationis, ad cognitionem syllogismi probabilis, cum sit cognitio objecti, quod est commune, & demonstrationi, & topico syllogismo, nempe Artificium Logicum, seu bonitas consequentiæ. Ergò quamvis Demonstratio sit quid nobilius; cognitio tamen illius nobilioris, in hac consideratione, non excedet cognitionem illius ignobilioris. Tum quia syllogismus probabilis, comparatus ad demonstrationem non habet se ita, sicut Ens rationis comparatum ad Ens, aut sicut oppositum comparatum ad objectum attributionis in quibuscunque scientiis. Ens enim rationis vel non Ens, non est verè Ens, syllogismus autem probabilis, est verè syllogismus, sed habent se isti duo syllogismi, ita sicut calor & frigus, quæ quantumvis sint opposita, quia tamen utrumque est qualitas, ideò utrumque per se consideratur à Physica. Ergò etiam & syllogismus topicus, per se considerabitur à Logica.

Cæterum si nomine objecti attributionis veniat, ut apud aliquos venire solet principalis species objecti, & nobilissima. Hoc sensu demonstratio esset objectum attributionis, sed non debet eo sensu accipi ly objectum attributionis.

Objicitur I. Sola demonstratio est finis ultimus Logicæ. Ergò & sola objectum. Antecedens probatur. Illud est finis ultimus Logicæ, in quo continetur adæquata perfectio intellectus, sola autem demonstratio supponit, aut includit, omnes tres operationes.

Respondetur. Negando illas supponi aut includi in sola demonstratione, cum hoc competat etiam syllogismo cuilibet. Deinde tam in syllogismo quam in demonstratione includuntur omnes tres Operationes sub aliqua scibilitate, sed non sub omni, possunt enim considerari tanquam tota quædam; sicut in Physica considerantur elementa, non tantum tanquam partes misti.

Instabis. I. Per solam demonstrationem exhauritur cognoscibilitas objecti, quod ipsum probatur. Quia per illam solam cognoscimus partes, essentiam, passiones, effectus objecti. Ergò sola demonstratio est finis ultimus Logicæ.

Respondetur. Negando Antecedens cum sua probatione. Et quamvis concedam per demonstrationem potissimè & principaliter exhauriri cognoscibilitatem objecti, dico tamen etiam per definitionem qua totum quoddam est artificiale, exhauriri scibilitatem definibilitatis objecti.

Instabis. II. Exercitium intellectuale ultimæ differentiæ hominis, est ultima perfectio intellectus humani, sola demonstratio est hoc exercitium. Ergò & sola est ultima perfectio intellectus humani. Sed perfectio ultima intellectus humani est objectum Logicæ. Ergò & demonstratio.

Respondetur. Quod ad maximum exercitium adæquatum intellectuale, sit ultima perfectio, non autem inadæquatum, quale est demonstratio. Dixi etiam supra, quod quædam sit in nobis participatio modi cognoscendi Angelici, quæ elucet in definitione, quæ indubiè non est demonstratio, & tamen in suo genere, ultima perfectio.

Instabis III. Si non ponatur demonstratio, non quiescit intellectus, sed nititur ad illam habendam. Ergò illa sola complet perfectionem intellectus humani.

Respondetur. Etiam, si non ponatur definitio, non quiescit intellectus, sed nititur ad illam habendam. Hinc falsa est hæc Major. Omne illud & solum, quo non posito non quietatur intellectus, sed nititur ad illud habendum, est ultima perfectio intellectus humani.

Objicitur II. Definitio & Divisio natura sua sunt partes demonstrationis. Ergò in ordine ad illam considerantur. Cognitio enim partis, refertur ad cognitionem totiûs, jam autem definitioni, non accidit esse partem demonstrationis.

Respondetur. Cognitionem partis ordinari ad cognitionem totius, ita tamen ut sub diversa considerabilitate possit illa pars, habere

ratio-

rationem totius, adeoq; habere rationem considerabilitatis, non tantùm per modum partis. Nego autem quod definitioni non competat ratio considerabilis à Logica, in quantùm totum quoddam est, rei naturam explicans, independenter ab hoc, quòd ingrediatur demonstrationem.

INSTABIS. Definitio natura sua est illativa conclusionis demonstrativæ, est enim illativa cognitionis de proprietate illius naturæ, cujus est definitio.

RESPONDETUR. Non sub omni considerabilitate, definitionem esse illativam conclusionis, sed nonnisi sub aliqua.

OBJICITUR III. Habitus instrumentarii objectum est illud, quo habitus principales, quales sunt, Physica & Metaphysica finem suum consequuntur. Atqui hi habitus per solam demonstrationem finem suum consequuntur. Ergò hæc sola est objectum.

RESPONDETUR. Negando, quod Logica rigorosè sit habitus instrumentarius. Negando item quod Metaphysica non habeat pro fine etiam cognitionem, quæ in suo genere est perfecta cognitio, qualis est cognitio definitiva.

Punctum Difficultatis 5.

Colligitur Objectum materiale Logicæ, ubi & de Conceptibus objectivis.

COLLIGES. Ex hactenus allatis omnes tres operationes esse objectum materiale Logicæ. Præter jam soluta opponuntur adhuc quædam.

DICES. I. Cum præ Adriano Picarski, Nomina ista numeralia, prima, secunda, & tertia Operatio, non exprimunt id, quod est in re hæc, aut illa in specie Operatio intellectus, sed solum ordinem unius ad aliam; & sicut non rectè assignaretur in Physicis Objectum, Materia prima & secunda, esse enim primam, aut esse secundam, non exprimit rationem corporis ut sic. Ergò neque benè tres operationes assignantur Objectum Logicæ.

RESPONDETUR. An aliqua nomina rem aliquam exprimant vel non exprimant, pensandum est ex acceptatione humana. Cum enim voces sint signa ad placitum, si placitum accesserit has vel illas res, his vel illis nominibus designare, hoc ipso designant bene. Tres ergò dictæ Operationes, si sumantur secundùm id, quod dicunt etiam implicitè, & secundùm acceptationem usu jam tritam, benè exprimunt id quod est in re, hoc est, actus simpliciter apprehendendi, qui pertinent ad primam operationem, actus enuntiandi, qui ad secundam operationem, & actus inferendi, quod officium tertiæ operationis, licet explicitè non importent id illa nomina numeralia. Porrò objectum Physicæ, nomine materiæ primæ & secundæ, non rectè exprimeretur, quia quamvis non sit corpus nisi Materia prima & secunda, usus tamen communis & acceptio ad significandam rem corporis, non determinavit voces illas, primam & secundam materiam. Illustratur hoc Instantia. Forma baptismi est. Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, & tamen hæc forma: Ego te baptizo in nomine DEI, invalida est. Quia licèt in re DEUS, sit Pater, Filius & Spiritus Sanctus, usus tamen communis pro distincta omnium personarum compellatione, nomen hoc DEUS non acceptavit. Ita & hic usus, non acceptavit nomen materiæ primæ & secundæ, ad significandum corpus, acceptavit autem nomen trium operationum, ad rem apprehendendi, enuntiandi, inferendi significandam. Jam verò acceptasse usum communem nomen hoc trium operationum, ad rem operationum significandam, vel inde colligitur, quia si quæratur ex oppositis independenter à disputatione, an teneant pro objecto tres operationes intellectus? non sunt quæsituri, quid significant tres operationes, sed tantùm sunt dicturi non tenemus.

DICES II. Cum eodem non constat inter Animasticos, an tantum tres sint operationes intellectus. Ergò falsò supponitur tres operationes esse objectum Logicæ.

RESPONDETUR. A Classicis tres tantum teneri, conclusioque procedit ex suppositione, quod non nisi tres sint.

INSTAT. Datur in quolibet syllogismo judicium de bonitate consequentiæ, quod sit specie diversum à judicio purè enuntiativo & purè illativo. Ergò dantur plures operationes quam tres.

RESPONDETUR. Etiamsi illud Judicium foret specie distinctum à purè enuntiativo, nego quod revocari non possit ad judicium illativum, ut sicut judicium negativum, specie differt à judicio affirmativo, & tamen utrumque continetur sub specie judicii. Ita & illud judicium de bonitate consequentiæ, revocabitur ad judicium illativum ut sic. Parum etiam referret, si velles ita circumscriptum judicium revocatum ad judicium enunciativum, si teneas illo judicio nihil inferri.

DICES III. Cum eodem possibilis est intellectus, qui solis prima & secunda operatione polleat, non indigens unum inferre ex alio, componendo tamen ac dividendo judicaret, contra quam de facto fiat in Angelico intellectu. Ergò immeritò assignantur pro objecto tres operationes.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam. Logica enim inventa est, ut perficiat intellectum humanum hunc qui est, qui autem est, habet tres operationes intellectus, & respectu illius possibilis intellectus, Logica nonnisi inadæquatum objectum haberet.

DICES

DICES IV. Cum eodem etiam volitio potest dici operatio intellectus, quia ex probabili sententia, docetur, efficienter causari ab intellectione volitionem. Ergò operatio intellectus, est nomen ambiguum.

RESPONDETUR. Non esse hoc nomen ambiguum spectata acceptatione communi, quæ significationem Ly: operationi intellectûs, applicuit ad significandos actus nonnisi intellectus, quamvis posset hoc nomen esse ambiguum non spectata acceptatione communi.

DICES V. Cum eodem si objectum materiale Logicæ essent operationes, haberent se per modum specierum objecti. Sic se non habent, quia species objecti, debent esse oppositæ, ut rationalitas brutalitati, prima autem operatio includitur in secunda, secunda in tertia: Opposita autem se non includunt.

RESPONDETUR. Sufficere ut species objecti opponantur sibi formaliter, secundum quod tota quædam sunt, quamvis in quantum partes diverso respectu sunt, non sibi opponantur. Sic v. g. species numeri scilicet binarius, ternarius, &c. opponuntur sibi, si formaliter sumantur, materialiter tamen accepti, includunt se.

QVÆRES. *An soli Conceptus formales, an objectivi etiam, vel utrique sint objectum materiale Logicæ.*

Nomine Conceptus formalis in quantum hic de illo decidetur, venit operatio faciens & formans cognitum in cognoscente, seu producens verbum mentis, possetque vocari Intellefactio, & formalis repræsentatio ut Quo. Nomine autem conceptus objectivi duo venire possunt, inprimis ipsa repræsentatio ut Quod, eaque intentionalis, ipsum verbum Mentis, & hoc, cujus repræsentationem intentionalem, intendit conceptus formalis; sic sumptus conceptus objectivus, in sententia negante verbum mentis per distinctam actionem produci, idem est in re cum formali conceptu. Consequenter jam sic sumptus conceptus objectivus, cum sit ipsum verbum mentis, producitur ab intellectu. Deinde nomine conceptus objectivi, venire potest ipsum objectum reale, & objectum ut ita dicam ipsius illius supra definiti objectivi conceptus. De conceptu objectivo, in hac secunda acceptione sumpto, agetur inferius, ubi tractabitur: an res sint objectum Logicæ. Comparando autem conceptum formalem cum objectivo in priori acceptione sumpto, videntur immediatius objectum esse formales conceptus, quia immediatius illius præscribitur modus operandi, immediatiusq; in illos inducitur rectitudo Logica.

DIFFICULTAS II.

De Objecto formali Logicæ & de Objecto attributionis.

NOn quæretur hic de objecto formali motivo, sed de objecto formali terminativo materialis, & restrictivo ad rationem hujus vel illius scientiæ.

Punctum Difficultatis I.

Præmittuntur quædam de rectitudine Logicæ.

PRÆMITTO I. *Quid sit rectitudo Logica ex modo nostro concipiendi:* Rectitudo concipitur à nobis tanquam ratio formalis recti. Rectum verò in communi dupliciter accipitur. *I.* Participialiter, hoc est, derivatum à verbo Rego, ut dicitur: recta est hæc Provincia ab hoc Duce. *II.* Accipitur rectum pro eo, quod non est inflexum, curvum, flexuosum. Utraq; hac acceptione possunt dici operationes rectæ, nam etiam operationes, quas direxerunt regulæ Logicæ, possunt vocari rectæ, sed & secundo modo possunt vocari rectæ, per negationem declinationis & abscessus ab eo, à quo debent non abscedere. Hoc ipsum, ut proportionaliter ad rectitudinem materialem explicetur, attendendum erit quid doceant Mathematici de linea recta.

LINEAM RECTAM APPELLANT MATHEMATICI EAM, quæ ex æquo sua interjacet puncta, quod idem est, ac dicere, quod æqualiter inter sua puncta extendatur, hoc est, in qua nullum punctum ab extremis sursum aut deorsum deflectit, & ita si assurgat aliquid sursum, non erit linea recta, quia neque erit æqualitas, cui æqualitati contrariatur excessus, quem importat sursum. Si etiam minuatur aliquid deorsum de cursu interjectorum lineæ, non erit linea recta, quia nec æqualis, cui æqualitati opponitur defectus. Eam rectitudinem ut imaginentur Mathematici fingunt indivisibile aliquod punctum fluere, ita ut nec in hanc nec in illam deflectat partem, sed æquabilem quendam motum ac incessum teneat. Dicuntque tunc describendam lineam, quæ perfectissimè recta foret, de qua etiam enuntiant, quod scilicet per lineam rectam à termino ad terminum brevissimum sit iter. Et hac rectitudine lineæ ut sic constituta, ea quæ cum hac linea concordabunt recta dicentur, quæ non concordabunt, flexuosa & non recta erunt.

APPLICANTUR HÆC ad præsens. Datur rectitudo objectiva operationum v. g. Definitionis, scilicet, quæ nec per excessum nec per defectum deflectit, attendit ad hanc rectitudinem præceptum Logicæ, præscribitque regulas excessus abjiciendo, & defectus subrogando, si enim ponatur genus supremum, erit excessus sursum, si non ponatur ultima differentia, erit defectus. Adeoque conficitur jam regula, cui quidquid circa definitionem conforme erit, rectum Logicè in definiendo erit. Unde horum præceptorum rectitudo, est quasi fluxus æquabilis

ad

ad veritatem objecti, ad quam indagandam sunt inventa; & sicut recessus à linea recta facit flexuram, curvitatem & irrectitudinem; ita recessus à præceptis, facit irrectitudinem operationum. Rursus sicut per lineam rectam à termino ad terminum brevissimum est iter: ita ad indagandam veritatem & faciendos actus artificiosos, brevissimum est iter, conformitas cum præceptis. Breviter ergò Rectitudo operationum in eo erit: ut sit conformitas operationum cum præceptis, & non sit recessus ab ista regula, à quâ recessus, irrectitudo est.

Præmitto II. *Quid sit in re rectitudo Operationum*, & dico rectitudinem hanc non esse Ens rationis, quia nec rectitudo moralis est Ens rationis, quia aliàs facere operationes rectas moraliter, esset facere Ens rationis, & DEUS præmiando istas operationes, Ens rationis præmiaret. Ex modo tamen nostro concipiendi in ista conformitate involvitur Ens rationis. In re autem hæc rectitudo, nihil aliud est nisi Entitas actûs continens ea, quæ continenda dictant præcepta Logica. Hinc hæc rectitudo, indicat ipsam Entitatem actus esse, quid intrinsecum actui, quid enim magis intrinsecum actui, quàm ipsa Entitas, importat tamen etiam aliquod connotatum, nempe ipsa præcepta quibus conformatur.

Præmitto III. *Rectitudinem operationum in quantùm sunt considerationis Logicæ duplicem esse.* Quandam rectitudinem activam, quandam passivam. Rectitudo activa ex Oviedo est, Dictamen illud vel præceptum vi cujus præscribitur modus, quo faciendum est Opus. Et sic præceptum illud: Definitio debet constare genere & differentia, est directio activa; directio autem passiva vel formalis, est illa, quæ respondet ipsi dictamini vel præcepto, adeoque ipse actus noster formaliter.

Præmitto IV. *Rectitudinem activam, quæ oritur ex præceptis duplicem esse.* Sicut & ipsa præcepta duplicia sunt. Quædam enim sunt affirmativa, ut cum dicitur definitio debet constare genere & differentia, quædam negativa: ut cum dicitur: syllogismus non debet constare quatuor terminis, hæc præcepta positiva respiciunt immediatè rectitudinem, negativa autem primo & per se intendunt vitationem irrectitudinis, mediante autem hac vitatione, ipsam rectitudinem.

Præmitto V. *Quomodo ipsum dirigi & rectificari operationum perficiatur.* Fit id dupliciter: *I.* Remotè, quando intellectui præscribuntur regulæ faciendi v. g. si Definitio facienda sit, fiat per genus infimum & differentiam ultimam. *II.* Fit proximè directio per influxum immediatum in ipsammet formalem operationem. Hic influxus aliter fit in habente habitum Logicæ, aliter in illo qui non habet habitum Logicæ. Iste qui non habet habitum Logicæ, quamvis sit præceptis Logicis instructus, in ipso actu eliciendi, facit actualem reflexionem circa præceptum, & mediante hac reflexione, dirigunt illum præcepta ad faciendas operationes rectas, & si illum non dirigerent, dicerem illum nunquam v. g. posse argumentari, ante cognitionem enim præceptorum, nesciebat argumentari, præcepta etiam quæ scit nihil illum juvant, quia non est intelligibile qui illum juvent, nisi mediante illa operosa reflexione, aut saltem directa sui penetratione, quâ si non habeatur, æque ut ante, nesciet argumentari. Imò si illum in ipso actu argumentandi non dirigunt præcepta, unde fit ut interrogatus, cur ita faciat? citet præceptum Logicum. Ille verò qui habet habitum Logicæ, licet sine reflexionibus, dirigitur tamen ipsis præceptis, quamvis se ad hæc non reflectat, & sicut conferens Sacramenta Sacerdos, dicitur virtualiter dirigi, in collatione Sacramentorum, per intentionem virtualem, seu habere intentionem virtualem, quando interrogatus, quid faciat ex vi præsentis dispositionis, est expeditus dicere: Confero Sacramentum. Ita ex facilitate operans, dirigetur adhuc præceptis, nam interrogatus, quare ita operetur? dictamina Logica, tanquam regulam faciendi citabit. Contingit hoc in Logicis ad eum modum ut in pictoribus, qui nondum perfecti, imagines ante se ponunt, ad easque frequenter oculis & mente se reflectunt, qui verò ex ipsa eaque propria idea operantur, tales refleviones non faciunt, nec istas imagines ante se habere curant. Sic & habituales Logici non curant actuales reflexiones ad dictamina Logica, sine quibus incipientes nihil operantur. Quomodo fiat hæc directio; ut concipias melius, imaginare sagittarium, qui discipulum suum dirigit in sagittando, primò remotè, dando illi præcepta tenendi arcus, sagittæ locandæ, pedum figendorum; secundò proximè, quando ipse, secundùm illa præcepta arcum tendit, sagittam collocat. Neque dicendum est, quod tunc in ipso actu tendendi arcûs, non dirigatur illis præceptis, aliàs æquè semper malè tendet arcum, ante enim præcepta non sciebat illum tendere, nunc etiam illum præcepta non juvant, Ergò & nunc illum malè tendet. Applica idem ad præcepta Logica.

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur Objectum Formale Logicæ.

Dicendum Est. *Objectum formale Logicæ esse rectitudinem Logicam.* Ita Suarez, Arriaga, Oviedo &c.

Probatur Conclusio I. Quia in habitibus practicis illud est objectum formale, quod est forma, quæ fit vel inducitur ab illa scien-

scientia practica. Sed Logica est habitus practicus, ut supra probavi, forma etiam quam inducit est dicta rectitudo. Ergò dicta rectitudo, est objectum formale Logicæ. Major probatur Inductione. Domifactoriæ objectum formale, est, forma domus, Musicæ formatio vocis, Sutoriæ forma calcei. Hæc ipsa Major probatur. Ratione. Finis intrinsecus scientiæ practicæ, est objectum illud formale; unde specificantur practicæ scientiæ fine ex mente Aristotelis. Sed forma inducenda ab habitu practico, est finis illius intrinsecus, sicut enim fine habito res ulterius non procedit, ita forma illa quam intendit practicus habitus inducta, non procedit ulterius habitus. Ergò forma quam inducit habitus practicus, est objectum illius. Minor verò principalis scilicet nihil aliud inducitur à Logica nisi dicta rectitudo. Probatur. Tum quia Logica inducit aliquam Formam, non potest autem ostendi quam aliam inducat, nisi rectitudinem dictam. Tum quia illud est forma, quam inducit Logica, quo habito conquiescit Logica & sicut motus Physicus, ad inductionem Formæ ordinatus, dum conquiescit, signum est à posteriori, illud esse formam intentam, ita illud erit Forma Logicæ, qua habitâ, conquiescit Logica. Hæc autem forma est Rectitudo. Tum quia media ostendunt intentionem finis, media autem quibus utitur Logica, sunt præcepta, quæ omnia nihil aliud intendunt, nisi rectitudinem operationum, Ergò & Logica, quæ illis præceptis tanquam mediis agit, nihil aliud intendit, nisi rectitudinem operationum.

Probatur II. Conclusio. Si rectitudo Logica non esset objectum formale. Logicæ, ideò non esset, quia operationes non possunt habere rectitudinem dictam à præceptis Logicis. Sed possunt habere. Ergò &c. Major est oppositorum. Minor probatur. Quæcunque ratio probat habere rectitudinem operationes intellectus ab intellectu, eadem probat posse illam non simpliciter, sed facilius haberi à dictaminibus Logicis.

Respondebis I. Ideò non possunt operationes rectitudinem habere à Logica, quia otiosa esset rectitudo, cum haberi possit ab intellectu.

Contra Est. Habitus dantur tantum ad facile posse. Ergò & Logica erit tantum ad facile dirigere. Dico ergò simpliciter posse haberi rectitudinem ab intellectu, sed faciliùs haberi illam per præcepta Logica; & sicut nemo dicit habitus esse otiosos, eò quòd dent tantùm facile posse, ita nemo dicet esse otiosam directionem Logicam.

Respondebis II. Non possunt operationes habere rectitudinem à Logica, quia non sunt indifferentes ad benè vel malè fieri, & intellectio elicita, non potest emendari in meliorem,

Contra Est. Assumo hoc. Ergò neque ab intellectu dirigi possunt, nam etiam ab illo, non possunt mutari in meliores.

Respondebis III. Cum Patre Adriano Pikarski, cujus etiam argumenta infra ponentur. Ideò operationes non posse habere rectitudinem à Logica, quia non possunt mutari in meliores manente sua Entitate, intellectio enim vel ea futura erat, quæ jam est elicita hîc & nunc, vel alia, si primum, tunc sicut elicita non poterat mutari in meliorem, ita nec elicienda, si posterius. Ergò emendari vel dirigi intellectionem idem erit, quod pro mala, bonam substituere, nemo autem emendare dicitur vestem laceram, si pro lacera, bonam substituat.

Contra Est. Assumo hoc & nego ab intellectu dirigi operationes, quæram enim an ea futura erat quæ nunc est, an alia intellectio elicienda: & ex utroque inferam, non posse eam ab intellectu dirigi, solutio hujus argumenti infra patebit.

Respondebis IV. Ideò non potest dirigi operatio à Logica, quia consistit bonitas illius intrinseca in indivisibili.

Contra Est. Assumo quod datur. Ergò neque ab intellectu dirigi possunt, quia bonitas illorum consistit in indivisibili.

Respondebis V. Disparitatem esse, quia primum actum rectum ante omnem Logicam elicuit intellectus sine ullo dictamine Logico. Ergò & reliquos elicere potest.

Contra Est I. Concedo quod reliquos actus sine Logica elicere possit, sed nego facilè id fieri posse sine Logica, in quo solo, est quæstio.

Contra Est II. Concedo primum actum aliquem rectum elicitum esse ante omnem Logicam: idque ideò, quia causa debet præsupponi effectui, cum ergò primus actus cum reliquis sit causa Logicæ inventæ, & in præcepta reductæ, necessariò à Logica dirigi non poterit; sed si nunc jam operationes dirigat Logica, non sequetur, effectum præsupponi, ante causam.

Probatur III. Conclusio urgendo Minorem eandem syllogismi secundi, quæ est talis. Si rectitudo Logica non posset esse objectum formale Logicæ, ideò non esset, quia rectitudinem operationes non possunt habere dependenter à præceptis Logicis. Sed possunt habere. Ergò. Si non possent habere rectitudinem dependenter à præceptis Logicis operationes, ideò illam non possent habere, quia non sunt indifferentes ad illam habendam vel non habendam, sed id non obstat. Tum quia sufficit, quod in priori naturæ antequam fiant, & in suis causis spectatæ, potuerint non fieri tales, quamvis in suppositione sui ad se, seu in se à parte rei spectatæ, non possint esse jam indifferentes. Ad eum modum, quo sufficit ad libertatem actionis, in ipso fieri, quod in priori naturæ, spectata in sua

causa operatio, potuerit fieri vel non fieri, quamvis spectata in se, prout est à parte rei, non possit non esse. Tum quia potest ars sagittandi dirigere ictum tactivum metæ, quamvis ictus tactivus metæ, non possit non esse illius tactivus, quia hoc ipso, non esset tactivus metæ? Tum quia in uno eodemque indivisibili instanti temporis, quo fit definitio v. g. possunt cogitari duo instantia naturæ, aliud instans prioritatis naturæ, aliud posterioritatis naturæ: censetur res in instanti prioritatis naturæ considerari, quando consideratur in ipso suo fieri; tunc autem in signo posterioritatis naturæ consideratur, quando consideratur in ipso facto esse, licèt in instantaneis, qualis est v. g. Definitio idem sit fieri physicè, & factum esse. Quamvis considerabilitate differant. Pro illo ergò priori signo considerabilitatis, præcipuè si fieri spectetur in ipsismet causis, est operatio indifferens ut possit benè vel malè fieri, licet in posteriori signo, sit jam determinata.

Secundùm ergò considerationem physicam, si spectetur in suis causis operatio, est indifferens; secundùm autem considerationem metaphysicam, est indifferens, etiam pro priori illo naturæ & in fieri spectata, partiendo unum instans physicum, in duo instantia rationis.

Punctum Difficultatis 3.

Respondetur Objectionibus.

Objicitur I. præ Adriano, Intellectiones non possunt esse indifferentes ad benè vel malè fieri, nec manens in sua Entitate potest mutari intellectio. Ergò neque dirigi.

Respondetur. Quod intellectiones spectatæ in suis causis sint indifferentes possintque mutari, licèt id illis non competat spectatis in se.

Instabis. Intellectio elicita non potest mutari & emendari. Ergò & elicienda, cum eadem sit.

Respondetur. Etiam intellectiones elicitas spectatas in sua causa potuisse emendari, licèt non sub formalitate elicitarum, sed eliciendarum.

Objicitur II. Ab eodem si rectitudinem induceret Logica, ita induceret, quod substitueret unà cum intellectu pro operatione, quæ poterat esse mala, bonam. Sed hoc non est emendare operationem, aliàs pro lacera veste, dare bonam, esset emendare vestem.

Respondetur. Negando Minorem. Ad illud de veste dico, quod pro lacera veste bonam substituere, non sit emendare vestem, quia ad talem substitutionem vox emendationis non usurpatur. Licet aliæ substitutiones, gaudere etiam soleant nomine emendationis, ut cum Magister substituit pro erronea bonam constructionem, & propositione fracta, non fractam, dicitur emendare compositionem. Sic & in præsenti. Præcipuè autem hoc tenet de operationibus, quæ cum non sint materia permanens, sicut vestes, hoc ipso emendationi non subsunt, sed integrè de novo poni possunt.

Objicitur III. Quando dirigit Logica argumentantem, aut novit argumentans rectitudinem syllogismi, aut non novit, si novit? Ergò sufficiens est facere syllogismum si non novit, ergò etiamsi illi præcipiatur talis syllogismus, poterit adhuc hærere an rectus sit. Ergò per Logicam non satis dirigitur.

Respondetur. Argumentantem esse sufficientem simpliciter, ut sine præceptis faciat syllogismum rectum, sed non esse sufficientem, ut id facilè præstet sine præceptis Logicis, sine quibus novit remote, sed cum iis novit proximè, & de faciliori, rectitudinem syllogismi.

Objicitur IV. Ab eodem hæc operatio etiam spectata in sua causa, non poterat fieri nisi hæc, si enim hæc non fuisset facta, hoc ipso non fuisset hæc.

Respondetur. Hanc objectionem involvere se, quia ex una parte vult spectari operationem in causa, ex altera parte non vult spectari operationem in sua causa, quia vult spectari operationem, prout est in se, quia spectari operationem, prout est hæc, est illam spectari, prout est in se. Revolvatur mens ad instantias adlatas de libertate, tactione metæ &c. Addo, quod facere ut hæc potius quàm illa operatio, fiat, idque mediis dictaminibus, & præscribendo regulas operandi, non tantum sit determinare intellectum, ut eliciat bonam operationem, non malam, sed etiam dirigere eundem ad eum modum quo determinatio, quam facit per certas regulas ars cytharisandi, ad bonos potius quam malos pulsus cytharæ, vocatur directio facta ab arte. *Quicquid sit de istis Principiis.* Dico operationem hanc spectatam in suis causis non posse esse nisi hanc, sed non debent sumi causæ inadæquatè, sed omnes ad esse hujus concurrentes, hinc ad operationem hanc rectam, concurrit aut Logica sola naturalis, dans simpliciter posse esse operationi rectæ, aut concurrit Logica artificialis, dans esse rectæ, sed requisita non ad posse esse simpliciter, sed ad facilius posse. Unde hæc operatio non fuisset bona, si ad illam concurrisset intellectus utcunque, & non qua habet rationem Logicæ naturalis, & si defectum concursus exhibendi à Logica naturali, non supplesset Logica artificialis; si autem alterutra concurrat, non est mirum, quod hæc operatio non potuerit esse nisi hæc bona. Quod si ad operationem v. g. hanc, quæ non potest esse nisi bona, requiritur Logica aut naturalis aut artificialis, datur adhuc directioni locus, ut ex vi directionis, bona vel mala fiat.

Instat. Si operationes intellectus solum in causa

causa diriguntur. Ergò potiùs intellectus prout operans, est objectum Logicæ.

Respondetur. Operationes intellectus, solùm quidem in causa spectatæ indifferentes sunt ad benè vel malè fieri, non tamen solum in causa diriguntur, sed etiam in seipsis, modo supra prætacto; imò cum dirigatur intellectus non nisi prout Definitivus, Enuntiativus, Illativus; necessariò & ipsæ Definitiones, Enuntiationes, Illationes dirigi debent, & sicut cum dico: mel qua dulce dulcorat, dico dulcedinem dulcorare ut Quo; ita cum dico, intellectus, quà definitivus dirigitur, datur intelligi, quòd definitiones dirigantur. Unde ulterius si quæras: An in rectas an in pravas operationes inducatur hæc rectitudo, non pones adæquata divisionis membra, inducitur enim rectitudo non in rectas, nec in pravas, utrasque jam factas operationes, sed in operationes, quæ fiunt, cumque ipsæ operationes rectæ, habeant quidem rectitudinem, sed dependenter à præceptis Logicæ, hoc ipso dici debet, ex directione Logicâ, haberi illam rectitudinem.

Objicit V. Item. Quo impossibili adhuc possibilis est Logica, illud est non formale Logicæ. Sed impossibili dirigibilitate vel rectitudine adhuc possibilis est Logica. Ergò dirigibilitas vel rectitudo non est formale Logicæ. Minor probatur. Impossibili communi errore intellectus possibilis est Logica. Sed impossibili omni errore intellectus, impossibilis est dirigibilitas vel rectitudo. Ergò impossibili dirigibilitate possibilis est Logica. Quod autem possibilis sit Logica impossibili errore, vel hoc probat, quia in intellectu Christi non erat possibilis error intellectus, & tamen Christo inerat Logica.

Respondetur negando Minorem. Probatur illius, (quidquid sit de forma illius expresè loquendo, de quo in Ethicis actum) adhuc habet minorem falsam. Ratio negandi, quia possunt dari aliquæ formæ, licèt earum oppositæ ab illis expellendæ, sint impossibiles. Illustratur hoc Instantiis. Instantia est Theologica, possibilis est gratia impossibili peccato expellendo, possibilis in DEO scientia, in quo impossibilis est error ab illa expellendus. Ergò etiam possibilis erit Logica, impossibili omni difformitate intellectus, seu errore expellendo. Instantia Metaphysica est, quòd possit dari scientia, impossibili ignorantia expellenda. Instantia physica est, quòd possibilis sit calor, impossibili frigore expellendo. Ergò & rectitudo Logica possibilis erit, impossibili omni difformitate expellenda. Et Ratio est, quia per prius forma confert eam pulchritudinem & bonum, quod in se continet, quam opponatur malo posito, sufficitq; ut quantum est ex se, sit illius depulsiva, licèt ex accidenti aliquo non expellat illud.

Instat I. Impossibili uno correlativo, redditur impossibile aliud correlativum. Ergò etiam impossibili errore intellectus, impossibilis est rectitudo.

Respondetur. Errorem intellectus & rectitudinem esse sibi opposita & non correlativa, potest autem unum oppositorum, possibile esse, altero impossibili.

Instabis II. DEUS dirigitur intransitivè, non enim dirigitur ab aliquo quod non sit ipse.

Respondetur. Concesso hoc, redibit paritas, potest DEUS erroris incapax dirigi tamen, licèt intransitivè, & cur non possit dirigi subjectum transitivè à scientia, licèt sit incapax erroris.

Instat III. Si esset possibile subjectum capax directionis Logicæ, quod sit incapax difformitatis. Ergò etiam possibile erit subjectum capax erroris, quod sit incapax rectitudinis. Atqui hoc falsum est. Omne enim defectibile, potest corrigi saltem à primâ causâ, & quia sequitur dari aliquam naturam ab intrinseco eroneam, seu physicè ac metaphysicè malam, siquidem nulla vi rectificabilis esset.

Respondetur. De facto in omni errore reperitur id, ut ipse qua talis, & in se non sit capax rectitudinis, cumque error non per accidens, sed per essentiam sit defectibilis, non poterit corrigi à prima causa, quæ essentias rerum non mutat. Deinde Disparitas etiam est, quia in casu antecedentis nulla est imperfectio, quæ habetur in casu Consequentis. Et sicut quamvis sit possibilis scientia, quæ procedat per Conclusiones, demonstrativas, neque tamen possibilis est error, qui per easdem procedat, quia scientia est quid perfectum, imperfectus error, ita quamvis possit DEUS aliquid perfectum producere, non hoc ipso per se poterit producere etiam aliquid imperfectum, quod DEUM dedeceat.

Objicitur VI. Præ Thoma Rostoga. Si operationes intellectus essent objectum Logicæ, vel essent eæ, quæ jam sunt rectæ, & hæ non sunt capaces dirigibilitatis, jam enim illam habent. Non etiam hæ quæ nondum sunt, quia hæ dirigi non possunt. Non item operationes infieri, quia fiunt instantaneè, in instantaneis autem idem est fieri, quod & factum esse, sed factum esse non potest dirigi. Ergò nec fieri ipsum.

Respondetur. Logicæ in actu primo dirigentis esse objectum operationes in actu primo dirigibiles, Logicæ verò in actu secundo dirigentis, esse objectum operationes in ipso fieri rectificabiles, modo jam præscripto. Axioma illud in Instantaneis idem est fieri quod & factum esse, hoc sensu solum est verum; quòd scilicet totum simul producatur, quòd instantaneè producitur, sed non sequitur illud ita producibile in eodem instanti dirigi non posse, non autem habet hunc sensum, quasi quæ prædicata

conveniunt facto esse, debeant convenire ipsi fieri, quòd si possunt diversa prædicata convenire, illi fieri, & illi facto esse, poterit dirigi operatio sub formalitate fieri, licèt non dirigatur sub formalitate, facti esse.

OBJICITUR VII. Quia si tres Operationes sint Objectum Logicæ, non salvabitur conditio objecti attributionis, quod est dare unitatem scientiæ; operationes autem non dant hanc unitatem, nam & sunt Ens per accidens, & non nomine singulari exprimuntur.

RESPONDETUR etiam posito, quod operationes sint Ens per accidens, & quod nomine plurali exprimantur ad dandam unitatem scientiæ, sufficit quod conveniant in una ratione scibilitatis, qualis hic est rectificabilitas operationum scientifica, in quantùm illa habet rationem objecti attributionis.

INSTABIS. Saltem non possent prædicari de speciebus objecti operationes, nam de syllogismo non potest dici, quod sint operationes rectæ, & tamen objectum attributionis debet prædicari de speciebus objecti.

RESPONDETUR. Sufficere quòd objectum attributionis, vel in numero plurali vel singulari prædicari possit de speciebus objecti potest autem dici, quòd syllogismus sit operatio recta.

DIFFICULTAS III.

Respondetur quibusdam quæstionibus de Objecto Logicæ.

QUÆRES I. *Qualiternam sumpta Rectitudo sit objectum formale Logicæ.* Sumi debet rectitudo in fieri. Ratio, tum quia Logica est habitus practicus, habitus autem practici objectum debet esse factibile vel dirigibile, ut in simili vult Aristot. 6. Eth. c. 2. Tum quia illa & taliter sumpta rectitudo est objectum formale Logicæ, quæ est radix & origo totius amplitudinis Logicæ. Jam autem rectitudo operationum in fieri est talis radix, & origo; Sicut libertas in actu, est, in qua apparet amplitudo libertatis. Et certè sublata rectitudine in fieri, non esset jam ulla rectitudo præterita, præteritum enim sumit ratio præteriti, à præsenti, quod fuit, sublata item rectitudine in fieri, nulla esset rectitudo futura, futurum enim dicitur ratione præsentis ponendi. Ergò rectitudo in fieri, est radix & origo amplitudinis totius, debitæ considerabilitati Logicæ. Tum quia per solam rectitudinem in fieri, salvatur ratio practici in Logica, imò quantumvis nunquam se reflecteret Logica, supra operationes jam factas, posset benè uti præceptis apprehendendi, enuntiandi, argumentandi; considerat-que Logica operationes jam factas, sed non nisi propter operationes in fieri.

DICES I. Operationes rectæ, prout abstrahunt ab omni tempore, sunt quid universalius, sunt per modum generis, operationes autem in fieri, sunt, quasi species illius rectitudinis. Ergò illa potiùs abstracta rectitudo est objectum Logicæ, non enim genus debet revocari ad species, sed species ad genus.

RESPONDETUR. Negando in ratione scibilis Logicè; hoc est practicè, operationes abstractas habere se per modum generis nam habitus practici objectum, assignatur agibile, non abstrahens ab agibili quamvis in aliqua alia consideratione, possit sortiri rationem generis operatio recta.

DICES II. Rectitudo operationum in ultimo instanti ante fieri, vel est objectum Logicæ, vel non est, si non est, Ergò Logica habitualiter sumpta non habet objectum, si est. Ergò Rectitudo est objectum non in fieri, sed ante fieri accepta.

RESPONDETUR. Operationes ante fieri præcedentes immediatè, esse objectum Logicæ, immediate post operaturæ; & sicut dum operatur Logica, habet operationes in fieri pro objecto; ita proximè operatura, habet operationes pro objecto in proximo fieri, adeoq; utrobique operationes in fieri erunt objectum, sed aliter & aliter sumptæ. Per hoc tamen non negatur, quòd operationes rectæ jam in facto esse, sint objectum experimentalis scientiæ; licèt operationes rectæ in fieri sint finis intrinsecus, adeoq; objectam Logicæ formale.

DICES III. Operationes rectæ in fieri ordinantur ad rectas. Ergò rectæ, sunt objectum attributionis.

RESPONDETUR. Ordinari operationes rectas in fieri ad simpliciter rectas, non tanquam ad objectum scibile per se, licèt ordinentur tanquam ad aliquid se posterius & effectum.

QUÆRES II. *Quo præstet nomine hanc rationem formalem exprimere.*

ASSERO I. *Non benè illam exprimi sub nomine operationum rectarum.* Ratio, quia cæteris paribus, si nihil obstet, præstat sub eo nomine assignare objectum habitus practici, quod nomen ex modo significandi, magis exprimat tempus futurum, quam præteritum. Nam & Aristoteles factibile & agibile, non verò factum aut actum assignat pro objecto practico habitui. Et si scientiæ, quæ etiam circa scita actibus reflexis versantur, tamen non scitum sed scibile habent pro objecto, ita & nomine, significante rectitudinem futuram quodammodo, exprimi debet objectum Logicæ.

ASSERO II. *Non benè illam exprimi sub nomine Operationum dirigibilium.*

RATIO, quia dirigibilitas ex modo significandi, exprimit conditionem tenentem se ex parte operationum, earumq; tractabilitatem, & ad præcepta Logica inflexibilitatem designat, ad eum modum, quo scissibilitas ligni, est conditio tenens se ex parte ligni, dicitque ejus aptitudinem

tudinem ad scindi. Deinde ratio formalis objecti Logicæ, debet significare illud, quod inducit Logica in operationes, non inducit autem dirigibilitatem, quia cum hæc sit aptitudo ad dirigi, præsupponitur in ante, sed potius dirigibilitas, est ratio sub Qua hujus scientiæ.

ASSERO III. *Commodè exprimi Rationem formalem objecti Logicæ, per Ly Rectificabilitas*, ita ut operationes rectificabiles, sint objectum Logicæ.

RATIO, quia operationes in fieri sunt objectum Logicæ. Sed operationes rectificabiles sunt operationes in fieri. Ergò &c.

QUÆRES III. *An operatio aliqua in communi abstrahens à prima, secunda & tertia sit Objectum Logicæ.*

ASSERO, *quod non.*

RATIO. Tum quia, si nihil obstet, assignandum est objectum habitus practici, circa quod & executivè & præceptivè versetur Logica. Sed operationes tres sunt tales, nam executivè circa singularia, versabitur, & præceptivè, circa tres illas operationes, sed circa unamquamque in communi acceptam. Tum quia si nihil obstet potius est assignandum objectum Logicæ tale, quod ex modo suæ significationis, ostendat Logicam non esse speculativam, quod non hâberetur, si operatio in communi, assignetur pro objecto Logicæ. Tum quia in assignando objecto Logicæ concordanda sunt duo, quòd Logica sit practica, & quòd sit scientia: utrumque hoc concordatur, nam ut salvetur ratio scientiæ, & unitatis scientiæ, assumitur ratio communis, jam autem quælibet illarum in suo genere est una, hoc est, tres operationes. Ostenditur etiam ratio practici, particularius ipsas operationes assignando pro objecto. Quòd autem debeant operationes secundùm rationem communem spectari, Ratio est. Quia objectum uniuscujusq; scientiæ, non debet esse simpliciter quid aggregatum, sed debet uniri in ratione aliqua una. Unde & Aristot. 1. posteriorum tex. 43. unam scientiam dicit esse, quæ est circa unum genus.

QUÆRES IV. *An intellectus ut dirigibilis Logicè in operando, sit objectum Logicæ.*

ASSERO. *Intellectum esse objectum Logicæ, sed non esse objectum Attributionis.* Quòd sit objectum. RATIO est, quia causæ objecti, sunt etiam objectum scientiæ, revocanturque ad objectum attributionis. Quòd autem non sit ita sumptus intellectus objectum attributionis. Ratio est. Quia intellectus in tantùm esset objectum Logicæ, prout esset dirigibilis in operando, hoc autem significat, ipsas operationes esse hoc objectum, ut in simili supra dictum. Deinde objectum Logicæ tanquam habitus practici, debet esse agibile à Logica. Intellectus autem non est agibilis à Logica. Denique etiam in aliis habitibus, principium effectivum specierum objecti, non est objectum proximum habitûs, sic non est objectum cytharisandi cythara, sed pulsus aut sonus artificiosus, objectum sutoriæ non est manus sed calceus, nec saltatoriæ pes, sed saltus. Quod ulteriùs in hoc fundatur, quia non est necesse confundere causam objecti, cum objecto.

DICES I. Logica dirigit Operationes intellectus in ordine ad perfectionem intellectus. Ergò intellectus erit objectum primarium.

RESPONDETUR. Quòd dirigat illas ad perfectionem intellectus non merè subjectivam & receptivam illarum operationum, sed ad perfectionem intellectus, prout operativi, quod ostendit potius operationes esse hoc objectum.

DICES II. Objectum habitus practici non debet esse operativum, sed operabile, jam autem intellectus, est potius operativus.

RESPONDETUR. Quòd operativum possit esse in scientia practica, objectum attributum, licèt non attributionis.

DICES III. Subjectum habitus non est objectum habitus, intellectus autem est subjectum habitus Logici. Ergò non est objectum illius.

RESPONDETUR. Subjectum habitus, quod est simul tanquam causa objecti considerabilis, potest esse objectum habitus, consideratio enim, causarum objecti, spectat ad scientiam, licèt subjectum habitus, acceptum merè pro receptivo habitus, non sit objectum habitus.

QUÆRES V. *Quodnam tandem sit objectum Attributionis adæquatum Logicæ.*

ASSERO esse *Operationes intellectus rectificabiles*, seu ut vulgò dicitur dirigibiles. Ratio asserti petenda ex dictis hactenus.

QVÆSTIO III.

De iis quæ non sunt definitiva Logicæ.

SUb hoc titulo agèmus de iis, quæ non sunt objectum Logicæ, *sit*

DIFFICULTAS I.

An Ens rationis sit objectum Logicæ.

PRÆMITTO I. *Ens rationis, quantùm ad præsens, duplex cogitari potest.* Primum Ens rationis, quod habet tantum esse objectivum in intellectu, v. g. Hircocervus; secundum Ens rationis Logicum, estque aliquid sortiens denominationem extrinsecam à Logica, seu secunda nostra intentio.

PRÆMITTO II. *Quid sit intentio? Quid secunda Intentio, Quid Denominatio?* Intentio alia spectat ad voluntatem, alia ad intellectum. Intentio spectans ad voluntatem est Ordo, Motus, Progressus, Tendentia voluntatis in ob-

jectum. Et proportionaliter, Intentio spectans ad intellectum est tendentia intellectualis. Porrò sicut in motu quod movetur, habet finem sui motus, seu terminum & rationem formalem movendi, ita etiam in intellectu, cujus motus sunt cognitiones, sunt aliquæ Intentiones formales, quæ sunt ipse actus tendens in objectum, vocaturq; hic actus: Intentio formalis, & præter hoc, est terminus istius motus, qui terminus vocatur Intentio objectiva, nihilq; aliud est, nisi ipsum illud, quod cognoscitur.

Rursus Intentio tam formalis quam objectiva, Alia est Intentio prima, alia Intentio secunda. Intentio prima formalis est cognitio cognoscens objectum, directè, secundùm prædicata, quæ in se habet. Prima autem Intentio objectiva, est ipsum illud objectum. Deinde verò Intentio secunda formalis, est cognitio objecti ab intellectu sortiens aliquam denominationem. Intentio verò secunda objectiva, est ipsum illud objectum sortiens ab intellectu illam denominationem, vocaturq; hæc Intentio secunda, quia sicut id quod secundùm est, supponitur alteri se priori, estq; geminatio, unitatis; ita secunda intentio præsupponit primam, prius enim est esse v. g. hominem, postea posse prædicari.

Quod ad denominationem attinet, illa est forma nominis cuipiam inditi. Sic denominatur pannus ruber, qui obtinet nomen à rubedine, quæ est forma rubri. Hæ denominationes aliæ sunt Extrinsecæ, aliæ Intrinsecæ: Intrinsecæ proveniunt à forma denominato unita. Sic v. g. denominatur ruber pileus à rubedine unita pileo. Denominatio autem extrinseca, est appellatio proveniens à forma extrinseca, referibili tamen ad denominatum. Sic v. g. visum denominatum à visione, quæ est in vidente, quæ nihilominus visio, refertur ad visum, tanquam ad objectum. Ulterius, denominationes extrinsecæ aliæ sunt Logicæ, aliæ non Logicæ. Denominationes non Logicæ sunt, quæ proficiscuntur, aut ab aliis potentiis, quam ab intellectu, aut ab intellectu, sed præscindente à præceptis Logicis v. g. simpliciter cognitum; Logicæ autem Denominationes extrinsecæ, sunt actus intellectus, importantes ordinem ad præcepta Logica.

PRÆMITTO III. *Quæ sint placita asserentium, Ens Rationis Logicum esse objectum Logicæ.*

DOCENT I. Objectum sortiri denominationem extrinsecam ab intellectu v: g. prædicati, subjecti, Definitionis, hocque dicunt esse Ens rationis.

DOCENT II. Ipsum istud Ens rationis, rectitudinem suam habere, si sit conforme rebus, ita ut prædicatum sit superius, subjectum autem inferius.

DOCENT III. Ista Entia Rationis, in tantùm spectare ad Logicam, in quantùm sunt directiva Operationum intellectus. Diriguntautem istas operationes, inprimis ut refert Amicus tract. 1. Logicæ quæst. 5. d. 3. c. 4. per modum ideæ & objectivè, quia scilicet ut rectè definiamus, debemus nobis proponere definitionem, quæ est Ens rationis Logicum, ut videamus quid in illo, pro genere, quid pro differentia, sumatur, ut definitionem formando, accomodemus nos illi Ideæ. Deinde Ens rationis Logicum dirigit operationes à posteriori, per modum signi, ut vult Vallius p. 2. prolog. 93. c. 2. eò quòd sequatur ad operationes, quas facimus, easq; vel rectas, vel non rectas. Sic v. g. quando in communi apprehenditur hic terminus Homo, si in hac apprehensione sequitur & consurgit Ens rationis Logicum, quod est species, signum est rectam fuisse apprehensionem; si verò sequatur ut illius apprehensionis, Ens rationis Logicum; quod est genus; Sequitur illam apprehensionem fuisse malam, nam Ens rationis malum est secutum.

DICENDUM EST I. *Ens rationis Chimæri cum non esse objectum Logicæ.*

PROBATUR. Quia illud potius ad Metaphysicam spectat, quæ sicut Ens reale considerat; ita & oppositum illi Ens fictum, considerare debet, & quæ rationes probant operationes intellectus esse objectum Logicæ; eædē evincunt, quod Ens chimæricum non sit tale objectum.

DICENDUM EST II. *Ens rationis Logicum, tam illud directivum, quam illud per modum signi acceptum, non ésse objectum Logicæ.*

Quoad primam Partem.

PROBARI POTEST CONCLUSIO I. Illa Idea quæ dirigeret operationes, non dirigeret primam operationem. Ergò & reliquas. Antecedens probatur. Hoc ipso enim illa non esset prima, cum supponeret aliam priorem se, quæ illi esset, per modum Ideæ.

RESPONDERI posset huic argumento. Retorquendo illud, quod primus actus Logicæ non posset fieri à Logica artificiali. Ergò & reliqui non dirigentur à Logicâ artificiali.

PROBARI II. POSSET. Illa ipsa Idea non habet rectitudinem ab alia idea, alias iretur in infinitum. Ergò hæ ideæ non sunt tale objectum.

RESPONDETUR. Sicut primus actus Logicæ potest habere rectitudinem non à Logicâ artificiali, sed à naturali, nec erit necesse in hoc ponere processum in infinitum. Ita & in præsenti. *Hinc aliter*

PROBATUR III. CONCLUSIO. Quia non experimur nos necessariò & semper istas Ideas inspicere. Et deinde, quia sufficiens est intellectus independenter ab istis Ideis unà cum Logicâ, facere istam rectitudinem. Ergò est superflua inspectio illarum Idearum tanquam objecti. Et si reliqui habitus Practici ideas tales non habent pro objecto, sed potius opera, ita & in præsenti.

Quod verò Entia Rationis per modum signi accepta non sint objectum.

PROBATUR. Entia rationis directiva per modum

modum signi habent rectitudinem ab operationibus rectis, vel pravitatem â pravis : illud quippe Ens rationis est rectum, quod consequitur ad operationem rectam, illud verò Ens rationis est pravum, quod ad operationem pravam consequitur. Ergò non operationes ab Entibus rationis Logicis, sed Logica Entia rationis, ab illis operationibus, debent habere rectitudinem.

Deinde pro illo priori, quo illud signum antecedunt operationes, competit illis rectitudo. Ergò illa non rectè desumetur à dictis signis.

Dicendum Est III. *Ens rationis Logicum si ad mentem S. Thomæ sumatur, est objectum Logicæ.* Supponit Conclusio quod nomine Entis rationis venire possint etiam ea, quæ efficiuntur ab intellectu immanenter, & sic operationes & conceptus nostri erunt entia rationis. Hoc supposito.

Probatur Conclusio. Operationes intellectus rectificabiles, sunt objectum Logicæ. Sed istæ ad mentem S. Thomæ sunt Ens rationis, ut videre est 1. 2. q. 90. art. 1. ad 2. Et primo poster. lect. 1. dicit Logicam esse de operationibus Rationis, seu Intentionibus rationis. Et in primum dist. 33. quæst. 1. art. 1. ad 3. *Ens rationis*, inquit, *seu Ratio dupliciter sumitur, quandoque enim Ratio est ratiocinante scilicet ipse actus rationis, vel potentia, quæ est ratio, quandoque ratio est nomen Intentionis, sive secundùm quod significat definitionem rei, prout Ratio est Definitio, sive prout Ratio dicitur Argumentatio.* Item S. Th. apud Sanchez. citatus 9. procemiali l. 7. titulo Decisio quæstionis expresse ait: *Quemadmodum ratio artem fabrilem invenit, ut actus, qui per manum exercentur, secundùm rationem dirigantur, eodem pacto ratio ipsa invenit artem Logicæ, quæ directiva esset ipsius rationis actuum, per quam homo in actibus Rationis ordinatè, & faciliter & sine errore procederet.* Hinc quando 4. Metaph. lect. 4. & opusculo de natura Generis c. 4. assignat pro objecto Ens rationis Logicum, hoc ipso intelligere est, quod operationes intellectus, cum illæ cum Entibus rationis Logicis apud illum sint idem. Cæterum sub nomine Entis Rationis Logici etiam ad mentem S. Thomæ sumpti, non debet statui objectum Logicæ. Ratio, quia hoc nomen est æquivocum.

Objicitur I. ab Auctoritate.

I. Auctoritas Est Arist. 4. Metaph. tex. 4. Ubi ait Dialecticam & Metaphysicam tractare de omni Ente. Atqui Dialectica non tractat de omni Ente reali. Ergò de Ente Rationis.

Respondetur. Sicut dum Metaphysica tractat de omni Ente, non debet intelligi non nisi Ens Rationis, hoc ipso enim non tractaret de omni Ente, ita nec Dialectica æquiparata ab Aristotele Metaphysicæ, de eodem tractabit. Dici etiam potest quod tractet Dialectica de omni Ente reali, præscribendo regulas illud attingendi.

II. Auctoritas est S. Thomæ, sed ea explicari debet secundùm Conclusionem tertiam.

III. Auctoritas axioma commune. Quod contrariorum sit eadem disciplina.

Respondetur. Argumentum multum probate, quia probaret Physicam de Cœlis etiam fictis discurrere. Deinde quamvis contrariorum eadem sit disciplina, sequetur quidem, quod contraria ad idem objectum attributionis revocentur, non autem quod sint ipsum objectum attributionis.

Objicitur II. Definitio est ordo Generis ad differentiam, ejusque rectificabilitas in hoc ordine stat, hic autem ordo est Ens rationis, & sic de reliquis. Ergò Ens Rationis erit objectum.

Respondetur. Dirigibilitatem ex modo nostro concipiendi esse ordinem quendam, sed non in re. Dirigibilitas autem in re, est ipsa operatio intellectûs, conformis præceptis.

Objicitur III. Logica considerat Prædicamenta & prædicabilia, Et prædicamenta, secundùm quod considerantur à Logica, non sunt Entia realia, aliàs considerarentur sub eadem ratione, sub qua considerantur à Metaphysica. Ergò considerantur à Logica prædicamenta, ut sunt Entia rationis. Prædicabilia etiam sunt entia rationis, ergò Logica considerat entia rationis.

Respondetur. Prædicabilia esse Universalia, adeoque non Entia Rationis. Et licèt Logica consideret prædicamenta, secundùm quod sunt Entia realia, differret à Metaphysica, quia considerabit ea, secundùm quod subsunt Definibilitati, Divisibilitati &c.

Objicitur IV. Logica accipit speciem ab Ente Rationis, unde & vocatur Rationalis scientia.

Respondetur. Sicut voces non sunt objectum Logicæ, licèt à vocibus Logica denominetur Logica; ita, quamvis Logica sit scientia rationalis, non erit necesse ut pro objecto dicat entia rationis. Præcipuè cum etiam denominetur rationalis scientia Logica à Ratione, hoc est, Operationibus intellectus, non ab Entibus Rationis Logicis.

Objicitur V. Si Logica tractans de Definitione, Divisione &c. tractaret de Ente reali. Definitio & Divisio, vel esset Substantia vel Quantitas, vel Qualitas.

Respondetur. Esse Qualitatem.

Instabis. I. Ergò non distinguetur Logica à scientiis realibus.

Respondetur. In quantum conceptus mentis, non sint quid fictum, in tantum possunt dici res, & hoc sensu erit etiam Logica realis; licèt sit rationalis, in quantùm Ratio sumitur pro Intentione.

Instabis II. Si objectum Logicæ est quid reale, vel abstrahit ab omni materiâ, vel non, si abstrahit, Ergò est Metaphysica; si non abstrahit, Ergò coincidit cum Physica.

Respondetur Quamvis abstraheret ab omni materia, non esset Metaphysica, quia scientiæ, ut probavi ante, non per abstractionem specificantur, quæ verò abstractio competat Logicæ, superius habetur.

Instabis III. Si objectum Logicæ est quid reale, sequitur illam nobiliorem esse Mathematicâ & Ethicâ. Mathematicâ quidem, quia nobilior est quantitate, operatio intellectus: Erit etiam præ Ethica nobilior, quia nobiliores sunt actus intellectus, actibus voluntatis.

Respondetur. Diverso respectu nobiliorem esse præ his Logicam. Vincitur tamen à Mathematica in hoc; quia illa non nisi demonstrativè procedit. Ab Ethica etiam vincitur, quia præstantius est habere & rectitudinem naturæ, & rectitudinem artis, & rectitudinem moralem, quæ rectitudines competunt actui Ethico; Actui verò Logico, competit rectitudo, non nisi naturæ & artis.

Objicitur VI. Definitio & Divisio, scripta, vel vocalis, spectat ad Logicam, non spectaret autem, si Ens rationis non esset objectum, quid enim commune esset scripto, voci, &c. cum operatione intellectus.

Respondetur. Revocari hæc tanquam signa manifestativa conceptuum.

DIFFICULTAS II.

An Voces sint Objectum Logicæ.

Præmitto I. *Nomine Vocum venire posse vel voces Internas, vel Externas.* Vox interna est: Verbum mentis & locutio, per quam manifestat sibi ipsi intellectus objectum: ut fusius in Animastica, & aliquid DEO volente innuetur in materia de Universalibus. Vox autem externa est sermo, qui conceptus nostros internos manifestare natus est alicui.

Nominales censentur voces internas pro objecto Logicæ statuisse. Nam Occham Princeps nominalium conceptus mentis dicit esse objectum Logicæ. Voces autem externas, censentur pro objecto statuisse, Aureolus & Aphrodisæus;

Præmitto II. *Voces externas quæ sint sonus articulatus, spectare ad Animasticam*, in quantùm tractat de sensibus. Quà verò sunt certo modo pronuntiabiles, construibiles, spectant ad Grammaticam: quà faciunt ornatam locutionem, ad Rhetoricam, qua poscunt habere numerum & concentum, spectant ad Musicam & Poeticam, quà sunt Entia, ad Metaphysicam, quà sunt quid corporeum, spectant ad Physicam.

Præmitto III. *Restare ut quæratur, an voces manifestativæ conceptuum spectent ad Logicam.*

Dicendum Est. *Voces non esse objectum Attributionis Logicæ per se & adæquatum.*

Probari Solet I. Sublatis & impossibilibus vocibus, potest esse Logica, nam sublatis vocibus, potest fieri apprehensio, enuntiatio, syllogisatio. Ergò non sunt per se objectum Logicæ. Objectum enim per se & Attributionis Logicæ, est tale, ut illo sublato, tolli debeat Logica.

Probari Solet II. Passiones quas demonstrat Logica de suo objecto, non conveniunt per se vocibus, nam generare scientiam, est proprietas objecti Logici, & non est proprietas vocum. Veritas item & falsitas non est propriè in vocibus, unde & mendacium non est contra vocem, sed contra mentem: quod si definitiones primò & per se convenientes objecto Logicæ, non demonstrantur de vocibus, jam voces non sunt per se objectum, nam de eo, quod est per se objectum, per se debent demonstrari passiones.

Confirmatur. Quia multa sunt considerationis Logicæ, quæ non sunt voces, ut operationes internæ Logicæ. Deinde Logica naturalis potest esse sine vocibus, ut in mutis, qui utique discursus naturales faciunt. Ergò & Logica artificialis, nam Logica artificialis & naturalis, habent se, sicut Perfectum & Imperfectum, porrò perfecti idem est objectum, quod & imperfecti ut v. g. Oratoris perfecti objectum est Oratio, ita etiam imperfecti objectum est Oratio. Quod si imperfecti habitus, hoc est naturalis, objectum non sunt voces, nec etiam erunt objectum perfecti habitus, hoc est, artificialis Logicæ.

Probatur III. Conclusio. Datur actus aliquis Logicæ, qui non habet pro objecto voces. Ergò &c. Antecedens probatur. Primus actus Logicus, antequam exprimatur vocibus, est verè Logicus, & tamen non habet pro objecto voces. Quod actus Logicus antequam vocibus exprimatur, sit verè Logicus. Probo. Antequam exprimatur actus Logicus, illa vox expressiva actus Logici, vel est expressiva actus Logici, vel actus non Logici; non potest dici quòd sit expressiva actus non Logici, quia ejus actus est expressiva, antequam eum exprimat, quem postea de facto exprimit: sed exprimit Logicum. Ergò de facto antequam exprimat, ille actus est Logicus. Quòd verò actus Logicus antequam vocibus exprimatur, non habeat pro objecto voces. Probatur. Illud est objectum primi actus Logici, v. g. hujus Definitionis: Homo est animal rationale, circa quod versatur ille actus. Sed non versatur circa voces, objectum enim istius Definitionis est essentia hominis: Quod si actuum Logicæ objectum non sunt voces, nec habitus Logici objectum erunt voces. Idem enim debet esse objectum habitus quod & actuum.

Non Nego tamen pertinere voces ad objectum Logicæ reductivè, quia nulla ars v. g. docet medium terminum in prima Figura subjici debere in Majori.

Unde Logica ordinando conceptus internos ordinat simul voces illorum conceptuum expressivas

pressivas ; non spectant tamen illæ voces ad objectum Logicæ, nisi per accidens, quia impossibilibus illis ut dixi, posset adhuc Logica esse in se, ut ante integra.

Objicitur I. Si quis immemor definitionis mentalis, eliciat cognitionem definitionis vocalis, qua dicat : Definitio vocalis est Oratio vocalis, vocaliter manifestans naturam rei per genus & differentiam : hæc cognitio habet pro objecto voces, nec potest pertinere ad aliam scientiam, nisi ad Logicam. Ergò Logica pro objecto habet voces.

Respondent aliqui apud Arriagam non omnes cognitiones, quæ dantur, debent esse cognitiones, quæ habeant propriam scientiam. Vide illum disp. 2. Sec. 3. num. 21.

Respondetur. aliter distinguendo subsumptum. Sed hæc cognitio non potest ad aliam scientiam pertinerere nisi ad Logicam saltem reductivè, Concedo. per se & primario Nego. Distincto; Consequenti, nego Consequentiam.

Objicitur II. Quidquid considerat Logica, est aut Terminus, aut Propositio, aut Syllogismus. Hæc omnia sunt voces. Unde Terminus definitur : esse vox terminans propositionem. Propositio est Oratio verum aut falsum enuntians. Ergò voces sunt objectum Logicæ.

Responderi Solet I. Distinguendo. Hæc omnia sunt voces propriè, & rigorosè. Nego. Figuratè concedo. Assumuntur enim voces ad significandos conceptus internos, & eorum ordinationem ; ad eum modum, quo signum pictum in Sphæra, vocatur Gemini Cancer, Leo, quantumvis hæc signa in Cœlo sint, & in ejus zodiaco.

Respondetur II. Hæc omnia esse voces internas, quæ voces internæ idem sunt cum operationibus intellectus nostri. Hinc & Logica vocatur sermocinalis scientia, à nomine Græco Logos, quod significat verbum internum.

Objicitur III. Habitus Progymnasmaticus seu Præexercitatorius debet versari circa materiam fictam consimilem veræ. Ita habitus gladiatorii præexercitatorii objectum sunt gladii lignei, cum postea ipsa gladiatoria, utatur ferro. Sed Logica est habitus Præexercitatorius. Ergò objectum illius debet esse aliquid fictum, non commodius quam voces externæ ; nam hæ consimilitudinem habent cum internis vocibus seu conceptibus. Ergò voces externæ, sunt objectum.

Respondetur. Logicam impropriè esse habitum præexercitatorium. Nam habitus propriè præexercitatorius, essentialiter habet idem objectum, cum eo habitu, ad quem præexercitat ; essentialiter autem aliud est objectum Logicæ ab aliis scientiis. Est tamen Logica habitus progymnasmaticus impropriè, quia scilicet ad perfectius acquirendas scientias, præsupponitur.

Objicitur IV. Ethica, & instrumentum ejus Prudentia, non solum dirigit actiones internas, sed etiam externas. Ergò & Logica non solum dirigit voces internas sed etiam externas.

Respondetur. Nec Ethica primo & per se dirigit actiones externas, sed tantùm reductivè spectant ad Ethicam actiones externæ : sicut & voces ad Logicam.

Instabis I. Voces si non considerantur per se, nec reductivè spectabunt jam ad Logicam, quod probatur. Ad Grammaticam tanquam ad instrumentum generale omnium scientiarum spectat directio vocum.

Respondetur. Directio Grammatica spectat ad Grammaticam, non verò Logica.

Instabis II. Nulla directio vocum est Logica, quia constructio vocum externa correspondens interiori conceptuum coordinationi, spectat ad solam Grammaticam.

Respondetur. Coordinationem prædictam vocum externarum prout secundùm leges Grammaticæ fiunt, spectare ad Grammaticam ; non verò prout secundùm leges Logicas, quæ enim rogo æquivalens est regula in syntaxi, huic : Prima prius subjicit, ad quam solam spectat dicere, subjectum substantivum concordat cum adjectivo prædicato, in Genere, Numero & Casu. Et sicut bona coordinatio vocum, prout connotat numerum & pedes, propriè est ex legibus Poeticæ ; ita coordinatio vocum, prout secundùm leges Grammaticas spectat ad Grammaticam, prout verò fit secundùm leges Logicas, spectabit ad Logicam. Ita sphæra, prout fit secundùm leges architectonicæ spectat ad Architectonicam, prout verò repræsentat sydera, spectat ad Mathematicam. Unde & voces secundùm constructionem Grammaticam ad Grammaticã spectabunt, prout verò secundùm leges Logicas fiunt, pertinebunt ad Logicam.

Instabis III. Si aliquomodo spectat ad Logicam vocum coordinatio, surdus & mutus esset imperfectus Logicus, nam hanc notitiam vocum non habet, per quam aliquem actum Logicum exercere possit.

Respondetur. Cum perfectio sit spectanda non secundùm ea, quæ accidunt. Diximusque supra, per accidens spectare ad Logicam directionem vocum, benè salvabitur perfectio Logicæ sine vocibus : & sicut esse capronatum, non est imperfectio hominis, quia esse capronatum accidit illi, ita nec erit imperfectus Logicus mutus, quia per Accidens spectant voces ad Logicam.

Objicitur V. Omne manifestativum ignoti ex noto, est modus sciendi. Voces sunt manifestativæ. Ergò sunt modus sciendi : Modus sciendi est objectum Logicæ. Ergò & voces.

Responderi Solet I. Falsa est Major, nam frons & vultus manifestant ignotum, nec tamen sunt modus sciendi, saltem non sunt sciendi modus, pertinens ad Logicam.

Responderi. Solet II. Per accidens voces esse manifestativas ignoti, quia scilicet conceptus

ceptus noſtros non in illiſmet ipſis manifeſtamus aliis, ut faciunt Angeli, & beati, ſine corpore in cælo exiſtentes.

RESPONDETUR III. Tranſito toto argumento. Nego ſubſumpti Antecedens. Nego enim omnem modum ſciendi, eſſe objectum per ſe Logicæ.

NOTO. Non poſſe cognoſci cognitionem vocum, quin cognoſcantur voces, quia cognitio vocum eſt repræſentatio vocum, ſi eſt repræſentatio vocum, neceſſario voces cognoſci debebunt, tanquam repræſentatum, tanquam terminus, ad quem dicit ordinem eſſentialem, repræſentatio. Sed nego illas hoc ipſo fore objectum immediatum, & per ſe, ad eum planè modum, quo definitio cœli ſpectat ad Logicam, conſequenter, neceſſariò tunc cœli cognoſcuntur, cœli tamen, non niſi remotè, ſunt objectum Logicæ.

DIFFICULTAS III.

An res ſint Objectum Logicæ.

DICENDUM EST. *Res non eſſe objectum Logicæ proximum & immediatum, eſſe tamen remotum.* Ita Arriaga, Oviedo & cæteri Eſt contra Jandunum.

Quod non ſint Objectum immediatum.

PROBATUR I. Si Logicæ objectum immediatum eſſent Res; eſſent objectum ut cognitæ. Sed ut cognitæ non ſunt objectum immediatum. Ergò &c. Major conſtat confeſſione adverſariorum, & probatur. Quia habitus cognoſcitivi objectum, debent eſſe res ut cognitæ, ſicut objecti viſivæ potentiæ, ſunt res ut viſibiles. Sed Logica eſt habitus cognoſcitivus. Ergò objectum illius debent eſſe res ut cognitæ. Minor principalis probatur Quia immediatum objectum Logicæ ut dictum ſupra, ſunt operationes, intellectus, Res autem non niſi in tantùm, in quantùm præſentantur ab illis operationibus. Ergò non ſunt immediatum objectum. Objectum enim immediatum, non eſt quod attingitur ratione alterius. Res autem attinguntur à Logica ratione operationum.

PROBATUR II. Quia circa illud practicè verſatur & immediatè Logica, in quod immediatè inducit rectitudinem ſuam, ſed immediatè inducit rectitudinem ſuam, in operationes intellectus, non in Res. Ergò &c. Minor probatur. Inintelligibile enim eſt, quomodo res dirigantur immediatè.

PROBATUR III. Logica eſt habitus reflexivus, ſi eſt habitus reflexivus, jam immediatum ejus objectum non erunt res, non enim in res, ſed in noſtras operationes fit reflexio.

Quod verò ſint objectum remotum. Hoc inde, Probo. Quia impoſſibile eſt cognitionem attingi ab aliqua ſcientia, & ulterius illa mediante, objectum cognitionis illius non attingi. Ergò cùm cognitiones noſtræ attinguntur à Logica, illis mediantibus attinguntur & ipſæ res cognitæ.

ADDO tamen res quidem cognitas eſſe objectum Logicæ remotum, ſed non illas tantùm, quia Logica conſiderat remotè etiam modos, & formalitates rerum, item Entia rationis, quæ non ſunt res.

ADDO item. Res eſſe quidem remotum de facto objectum Logicæ, quia de facto cognitiones ejus, ſunt de rebus; ſed non ſunt neceſſariò de rebus, quia poſſunt operationes Logicæ verſari circa cognitiones noſtras. Hinc & Ariſtoteles ut oſtenderet non neceſſariò verſari circa res Logicam, ſyllogiſmorum exempla, aut in falſis materiis, aut in alphabeto oſtendit.

OBJICITUR I. Auctoritas Ariſtotelis qui 4. Metaph. tex. 35. docet Dialecticam de omni re, ſeu Ente agere. Ergò res ſunt objectum Logicæ.

RESPONDETUR. Me non negare res eſſe objectum Logicæ, ſed tantum nego illud eſſe immediatum.

OBJICITUR II. Auctoritas D. Thomæ & doctrina communis Theologorum. Ex viſione DEI, & ipſo viſo DEO, conflatur unus finis totalis. Ergò etiam ex cognitionibus, & rebus cognitis, conflabitur unus finis Logicæ, finis verò Logicæ eſt objectum Logicæ. Ergò objectum Logicæ, ſunt res & cognitiones.

RESPONDETUR. Ex illo Antecedenti ſi valeret univerſaliter Conſequentia multa abſurda ſequerentur. Sequeretur enim de aſino cognitionem in Phyſica, & aſinum eſſe finem Phyſicæ, ſicut cognitio de DEO, & DEUS eſt finis noſter. Diſparitas ita in forma aſſignari poſſet, quia ſcilicet ſi DEUS non eſſet finis noſter, hoc ipſo beatitudo non eſſet finis ultimus, nullus enim ut demonſtrant Ethici, eſt finis ultimus, niſi DEUS. Falſum autem eſt niſi res ſint finis Logicæ, Logicam finem ſuum non habituram. Deinde aliud eſt quærere: An cognitionis repræſentantis DEUM, intrinſecus finis, ſit DEUS, & indubiè eſt, dicit enim Viſio DEI eſſentialem ordinem ad DEUM, ex qua proportione, finis etiam intrinſecus, ſeu dic ſi placet terminus intrinſecus, hoc eſt eſſentialis cognitionis, rem repræſentantis, res erit. Quia tamen hæc repræſentatio dicit illum finem eſſentialem, non qua dirigitur à Logica, ſed non niſi qua repreſentatio rei eſt, ideò adhuc res, non erunt immediatum objectum Logicæ.

OBJICITUR III. Poteſt ex objecto materiali & formali, conflari una ratio objecti, æquè immediata. Ergò ex cognitione & re cognita, poteſt conflari ratio una objecti Logicæ.

RESPONDETUR Diſparitas eſt, quia quando ex objecto materiali & formali fit unum objectum, non apparet quid mediet inter materiale & formale objectum. Quid enim illud? inter res autem ut cognitas mediat ipſa cognitio ut dixi ante.

OBJI-

Objicitur IV. Idem est objectum artis, quod & operationum artis, sed operationum artis v. g. Logicæ, objectum, sunt Res. Ergò & Logicæ objectum sunt Res.

Respondetur. Duplices esse operationes artis. Alias elicitas, hoc est: dictamina & præcepta. Et alias imperatas, hoc est, quæ diriguntur ab illis præceptis & dictaminibus. Dico ergò idem esse objectum artis, quod & operationum elicitarum seu præceptorum, & quia præceptorum objecta, in Logica, sunt ipsæ operationes, dico ipsas operationes esse objectum Logicæ. Sed nego idem esse objectum Artis, quod operationum directarum & imperatarum, quarum objecta, non nego esse Res. Non est autem idem objectum artis, quod & operationum imperatarum ab arte, quis enim dicat plumbum vel lignum esse objectum fabri ferrarii, quia est objectum securis, illud secantis.

Instabis. Hoc complexum ex cognitione & re, est ab aliquo habitu considerabile, & non ab alio, quàm à Logica. Ergò Logicæ objectum sunt res & cognitiones.

Respondetur. Non esse necesse ut hoc complexum ex re & operatione æquè primò sit in aliqua scientia, quæ de facto datur considerabile, sed sufficere quod immediatè considerentur cognitiones à Logica, mediantibus autem cognitionibus, Res.

Objicitur V. Instrumenti & utentis instrumento, idem est objectum, & ita v. g. aurifabri, & ejus mallei, idem est objectum, hoc est aurum. Item; est idem objectum fabri lignarii, hoc est lignum, quod & objectum instrumenti ejus, hoc est securis, sed Logica est instrumentum scientiarum, quarum objecta sunt Res. Ergò & ipsius Logicæ objectum sunt Res.

Respondetur negando Minorem. Negavi enim supra Logicam esse essentialiter instrumentum.

Respondetur. II. Distinguendo Majorem. Idem est objectum instrumenti, quod dirigitur ab utente & utentis instrumento. Concedo. Idem est objectum instrumenti quod dirigit utentem & utentis instrumento. Nego Majorem. Distinctaque Minori. Nego Consequentiam. Quod idem sit objectum instrumenti, quod dirigitur ab operante, & ipsius utentis instrumento, bene probant allata exempla; quòd verò instrumenta, quæ dirigunt operationem, non habeant pro objecto Res, sed operationes agentis; patet in perpendiculo, linea &c. cujus objectum, non est nisi operatio architecti, non autem illud lignum cui applicatur perpendiculum. Logica est instrumentum dirigens operationes, hinc operationes erunt objectum illius, & non Res, circa quas versantur illæ operationes.

Objicitur VI. Finis Logicæ est veritas, Veritas est in rebus. Ergò finis Logicæ & consequenter objectum erit in rebus.

Respondetur negando Majorem. Finis enim Logicæ non est veritas, quæ est conformitas cum rebus, nam hæc pertinet ad illam scientiam, in cujus materia, fit aliquis actus, rectus Logice; sed est veritas, quæ est conformitas cum præceptis Logicis. Aliis Terminis idem dices. Finem Logicæ non esse veritatem in essendo, nam hæc est in rebus, sed veritatem ex modo cognoscendi quam præscribunt dictamina Logica. Et licet habitus cognoscitivi objectum, ex genere suo sit veritas, habitus tamen determinati, certam etiam speciem veritatis sibi determinant, & ita Logica determinat sibi certam veritatem, hoc est, veritatem, quæ sit conformitas cum præceptis Logicis.

Objicitur VII. Ethica habet pro objecto partiali Attributionis Res. Ergò & Logica. Antecedens probatur. Quia actus aliqui Ethici, habent pro objecto Res. Syllogismus enim iste: Bonum sine admixtione mali est melius, quam bonum cum admixtione mali, sed omne creatum bonum est cum admixtione mali, increatum est sine hac. Ergò bonum increatum, est melius quam creatum. Syllogismus inquam iste habet pro objecto Res.

Respondetur negando Antecedens. Probatio ejus secundùm id quod dicit explicitè, habet pro objecto rem. Hoc est bonum increatum, non secundùm id quod dicit implicitè. Implicitè enim dicit operationem voluntatis, talem esse eliciendam, quæ præferat bonum increatum, creato. Quòd verò implicitè ille actus importet operationem voluntatis, hoc inde est, quia in isto actu debet rationem suam formalem invenire Ethica, hoc est conformitatem cum recta ratione à se inducibilem, & cum hæc conformitas, non sit inducibilis in res, seu in bonum increatum, sed potiùs est inducibilis in operationem voluntatis, ideò illam respicere debet, saltem implicitè. Non nego tamen quòd directio, fieri possit, tam per hoc dictamen: præfer bonum increatum creato, quam per hanc propositionem; Bonum increatum melius est creato. Hæc enim secunda propositio, est imperium æquivalens, ut ostendi supra, habens tamen pro objecto operationem voluntatis, implicitè ut dixi.

QVÆSTIO IV.

De Divisione Logicæ.

EX communi consensu dividitur Logica, in Artificialem & Naturalem. Naturalis Logica est ipse intellectus, qui lumine suo adjutus, sine alio superaddito principio artificiali, potest facere rectas apprehensiones, rectas enuncitationes, rectas illationes. Logica autem artificialis est, quæ præter intellectum & lumen naturale, importat regulas quasdam & dictamina

dictamina practica, quibus informatus intellectus, longè quàm ante, faciliùs, operationes rectas facere potest Rursus Logica Artificialis dividitur, in Actualem & Habitualem. Actualis est ipsa apprehensio, enunciatio, illatio. Habitualis autem Logica est Qualitas ex actibus Logicæ nata, inclinans ad similium actuum productionem.

Actualis deinde & habitualis dividuntur in Totalem & Partialem. Denique tam actualis quam habitualis Logica. Alia est Docens. Alia Utens. Docentem Græci Philosophi appellant Logicam avulsam ab omni materia; Utentem autem volunt esse immersam materiæ. Porrò in re. Logica Docens, est quæ tradit præcepta de rectificatione operationum intellectus. Utens autem Logica, quid sit? variè varii explicant. Sit

DIFFICULTAS I.

Quid nomine Logicæ utentis veniat apud alios.

Explicant I. Aliqui. *Quòd Logica utens, sit habitus Logicæ, inclinans intellectum, ad usum præceptorum Logicorum, in sola materia propria Logicæ.* Unde docent quod hæc Definitio Physica: Homo est compositum ex materia & forma, nullo modo pertineat ad Logicam utentem. Idem cum his sentiunt qui docent Logicam, nullo modo elicitivè concurrere, ad actus aliarum scientiarum, sed tantùm directivè: Directivè autem concurrere, est concurrere dando præcepta faciendi, sicut facit Magister, quando dicit, sic & sic formandos characteres. Elicitivè autem concurrere, est concurrere coefficiendo, quod faceret Magister, una cum puero formando illos

Hæc Explicatio.

Non Satisfacit I. Rogo enim quando sentimus facilitatem ab initio, circa objectum physicæ, definiendo, dividendo, enunciando &c. unde hæc facilitas oriatur? hæc facilitas non potest referri in habitum physicæ, quia supponimus eum nondum nos habere. Ergò in Logicam utentem. Neque potest facilitare Physica, hon enim ipse esset Logica, quia in modo facilitandi, cum Logica conveniret.

Confirmatur. In materia Logica, id quod facilitaret ad usum præceptorum, est Logica utens. Ergò & in materia aliena, idem quod facilitabit, erit Logica utens.

Respondebis. I. Disparitas est, quia neque Definitiones facit, neque Divisiones in materia aliena, Logica.

Contra Est. Hoc est petere principium, de hoc enim quæritur. Deinde unde illa facilitas in usu præceptorum Logicæ etiam in materia aliena?

Respondebis II. Facilitatem referri in ipsam directionem & in præcepta, in quibus nos frequenter exercemus.

Contra Est. Non potest hæc facilitas referri in Logica, circa usum præceptorum, in ipsam Logicam docentem, alias tolleretur distinctio inter illas, contra quam docebimus. Ergò neque potest referri in materiis aliarum scientiarum.

Respondebis III. Disparitatem esse, quia si Logica utens, in materia aliena, inclinaret intellectum ad usum præceptorum Logicorum, tunc & esset Logica, & non esset, esset ut dicimus, non esset, quia circa alienum objectum, ultra suam abstractionem versaretur.

Contra Est. Concedo, quòd circa alienum objectum versaretur tunc Logica utens; sed nego, quòd non sub abstractione sibi debita, nego quòd non sub ratione formali sibi competente, id est sub ratione rectificabilis operationis in usu.

Non Satisfacit. II. Hæc explicatio. Quia potest Logica utens rationem formalem, circa quam versatur, reperire in materiis aliarum scientiarum, quod ita probo. Ratio formalis Logicæ utentis est rectitudo, in quantum est in usu, sed potest esse in usu rectitudo operationum in materiis aliarum scientiarum. Ergò potest in materiis aliarum scientiarum, esse ratio formalis, utentis Logicæ.

Dices I. Logica est Ars. Ars non efficit suum objectum, sed ad illius effectionem tantùm potentiam dirigit. Ergò & Logica. Minor probatur, quia certè actus intellectus architecti, domum physicè non facit.

Respondetur. Hoc argumentum multum probat. Probaret enim quòd etiam in materia propria, his præceptis non utatur Logica, nam etiam tunc est Ars.

Respondetur II. Negando Minorem. Probatio ejus est vera de effectis, quorum positio, pendet à potentia condistincta, intellectus enim non ædificat sed manus. Falsum tamen id est in illis, quorum executio & directio, ab eadem potentia pendet, nec oppositum probatur, intellectus autem dirigit & ponit suas operationes.

Dices II. Prudentia in actus aliarum virtutum, nonnisi directive influit. Ergò & Logica utens.

Respondetur. Negando Consequentiam Quia in actibus virtutum qua tales sunt, non invenit rationem suam formalem prudentia, quid enim commune est prudentiæ & pauertati? Rationem autem suam formalem in materiis aliarum scientiarum, invenit Logica.

Respondetur II. Negando Antecedens & dicendo, quod actum v.g. fortitudinis, eliciat, & habitus fortitudinis, in quantùm ille actus est erectio animi, & simul eliciat habitus

pru-

prudentiæ, in quantùm actus fortitudinis, est conformis rectæ rationi, sed quia rarò fit ut fortitudinis actus, etiam sub formali ratione prudentiæ, procedat in suo elici, ideò negati etiam potest Consequentia.

Dices III. Habitus Logicæ utentis non producitur usquam ab actibus aliarum scientiarum. Ergò nec facilitat ad illos.

Respondetur. negando Antecedens. In quantùm enim actus scientifici v.g. physici, sunt per rationem formalem debitam objecto Physicæ, in tantùm augent habitum physicum, in quantùm verò sunt conformes dictaminibus Logicis, augent habitum Logicum. Logica etiam utens, non censetur dissimiles sibi producere actus, quando ad actus aliarum scientiarum concurrit, quia elicit illos, in quantùm sunt similes in rectitudine. Per hoc tamen non assero, quòd actus utentis, producant actus aliarum scientiarum, Actus enim non producunt physicè alios actus, sed hoc pertinet ad potentiam & ad habitum. Unde etiam nonnisi ipse habitus utentis, concurrit ad actus aliarum scientiarum.

Explicant II. Aliqui. *Logicam utentem, & tum his Oviedo. Quòd sint omnes aliæ scientiæ, quæ utuntur præceptis Logicis*, ita ut Physica & Metaphysica, & Mathematica, in quantùm in suis actibus, utuntur directione Logica, sint non tantum in ablativo casu utentes Logicâ, sed etiam in Nominativo, sint Logica utens. Probantq; Quia nihil obstat.

Hæc Explicatio

Non Satisfacit I. Quia non potest dici utens Logica, quod non est Logica, sed alii habitus v.g. Physica, Metaphysica, non sunt Logica. Ergo neq; sunt utens Logica. Major Probatur à Pari. Non potest dici animal rationale, quod non est animal. Ergo etiam non potest dici utens Logica, quod non est Logica. Ratio hujus à priori est, quia membra dividentia totum aliquod potestativum, debent in recto participare divisum; cum ergo Logica dividatur in Utentem & Docentem, hæc membra dividentia, debent participare rationem hujus divisi, quod est Logica. Hic discursus est ex Arriaga.

Respondebis I. Quod divisum, si sit univocum, debeat participari à membris dividentibus, ut cum à rationali & irrationali participatur ratio animalis; sed si divisum sit Analogum, nihil officiet, etiamsi non participetur à membris dividentibus, sic v.g. sanum, dividitur rectè in animal quod est sanum & in medicinam; quæ causat sanitatem, & in pulsum, qui est index sanitatis &c. Et ita inquiunt divisio Logicæ in Docentem & Utentem, est divisio totius potestativi Analogi.

Contra est, hujus Analogi divisio ita dividitur à suis membris, ut semper prædicari possit sine addito de suis dividentibus membris, quamvis cum alia & alia explicabilitate, & ita v.g. & medicina dicitur sana, id est causa sanitatis; & pulsus dicitur sanus, id est index sanitatis. Ergo etiam & de dividentibus suis membris, hoc est de Physica & Metaphysica, prædicari poterit sine addito, Logica.

Respondebis II. Quod Physica & Metaphysica secundùm substantiam non sit Logica, sunt tamen secundùm formam artificialem Logicam.

Contra. Quia substantia Logicæ, est forma artificialis Logica. Ergò si physica & Metaphysica sunt Logica, secundùm formam artificialem Logicam, erunt in substantia Logica: & sicut si aliquid entitatem alicujus haberet, rectè diceretur esse illud Ens, id enim deposcit identificatio; ita si physica & Metaphysica, habent substantiam Logicæ, hoc ipso sunt substantialiter Logica. Quòd autem substantia Logicæ, sit forma artificialis Logica, colligitur ex eo, quia quid aliud est substantia illius? cùm ipsas operationes per formam Logicam sibi determinet.

Respondebis. III. Quod Logica ut sic contineat sub se Metaphysicam & Physicam, & est genus ad illas, nihil enim aliud est, nisi artificium logicum.

Contra. Tum quia si Logica est genus ad alias scientias, tunc jam non erit universalissima scientia Metaphysica, utpote, contenta sub Logica, nec jam scientiæ abscindent sibi particulam Entis, quod est objectum Metaphysicæ, sed abscindent sibi particulam Logicæ. Tum quia videtur esse hæc responsio, contra communem Philosophiæ sensum, contra quem nulla evidenti ratione probatur, & in nostris principiis falsum est, quod ad illas scientias spectet illo artificio uti, sed utuntur aliæ scientiæ, ipsa Logicâ influente in aliarum scientiarum actus. Tum quia multa hic explicari deberent. Imprimis, ista Logica ut sic spectata, estne practica an speculativa? si practica, ergò & aliæ scientiæ ex hoc suo genere erunt practicæ, si speculativa, quomodo illa ipsa erit practica simpliciter? Explicari rursus deberet illa Logica, quæ est genus ad Metaphysicam, Physicam &c. vel est genus ad se ipsam, vel non est genus ad se ipsam: si est genus ad se ipsam, non erit jam hæc Logica, de qua quæritur: an illa dici possit in recto de Metaphysica, quia hæc non est sibi genus, sed in se, certus modus sciendi: si non est genus ad se ipsam, cur cum sit conspecies generis hujus, quod est scientia, evadit postea genus, suarum conspecierum. Quod autem de Deo, qui est quid universalissimum possit prædicari Ens reale, exinde habetur, quia ens reale non est conspecies Dei, sed semper genus, jam autem Logica, est conspecies Metaphysicæ.

Non Satisfacit II. Non potest dici, quod utens securi, sit in recto utens securis, utens gladio, sit in recto utens gladius, neq; id excusari potest per ullam Analogiam. Ergo & aliæ scien-

tiæ utentes Logicâ, non possunt dici utens Logica.

Respondetur. Dispar esse, quia securis non potest esse ratio analoga, respectu instrumenti ferri, & respectu manus utentis instrumento, sicut Logica ut sic, potest esse ratio analoga, respectu artis docentis, & respectu habitus definientis: stabit autem Analogia in similitudine artificii Logici & in dissimilitudine, quia in Logica forma illa invenitur activè, passivè in aliis scientiis.

Contra. Securis, non est Analogum quid ad manum utentem, ergo nec Logica est quid Analogum ad alias scientias, quæ ea utuntur. Hocq; ipsum negatur, formam Logicam inveniri in aliis scientiis passivè, quasi non Logica ad illos actus secundùm artificium concurrat, qua aliæ scientiæ utuntur.

Non Satisfacit III. Neq; enim potest dici, quòd Logica, sit Physica, qua utens Logica. Ergò etiam non potest dici quod Physica sit utens Logica, quia sicut confunderetur ratio Logicæ, si de illa quomodocunque diceretur Physica, ita confunderetur ratio Physicæ, si de illa diceretur, quod sit utens Logica, non confunditur autem ratio Physicæ, quando de illa dicitur, quod utatur Logicâ, nam non confunditur ratio Logicæ, si dicatur esse instrumentum scientiarum, si dicatur esse Organum, quod idem est, ac quod Logicâ, utantur scientiæ.

Dices I. Actus externus humilitatis vocatur humilitas. actus externus prudentiæ vocatur prudentia, idq; ideò, quia actus externi sunt Consummationes internarum virtutum. Ergò & scientiæ vocari possunt utentes Logicæ, quia sunt consummationes.

Respondetur. Negando Consequentiam. Quia argumentum multum probat, si enim ex eo quia actus externus humilitatis vocatur humilitas, sequitur scientias utentes Logica, esse utentes Logicas; sequeretur etiam Dominum utentem servo, posse vocari servum utentem, scriptorem calamo scribentem, posse vocari calamum scribentem. Disparitas ergo in forma est, quia usus obtinuit, ut ea quæ habent honestatem derivatam ab actu interno, habentq; eandem formalitatem bonitatis, & sunt velut indicia eorum & signa, eandem honestatem participant, sicut participant & nomen; jam verò non habent eandem formalitatem Logica docens & utens. Et insuper, ea, quæ ad aliud per modum instrumenti comparantur, non solent vocari eodem nomine, ut patet in adlatis de servo, quem instrumentum animatum appellat Aristoteles, de sera, calamo & cæteris instantiis. Logica autem respectu aliarum scientiarum, habet se per modum instrumenti.

Dices IV. Quod recipit formam Logicam veluti quoddam sigillum, potest dici Logica passivè, adeoq; Logica utens, sed omnis definitio v.g. in materia aliarum scientiarum, est quod recipit formam Logicam, seu est usus principiorum Logicorum. Ergò. Major probatur, nam quod fit juxta regulas statuæ, seu quod recipit formam statuæ, vocatur statua, & sic de similibus.

Respondetur. Argumentum multum probare, quia probat alias scientias & actus illarum, esse Logicam docentem, recipiunt enim formam Logicæ docentis, ita vel ita argumentandum esse. Vi ergò hujus, negatur minor. Deinde diximus aliàs, quòd ad omnem actum scientificum, procedentem secundùm regulas, influit ipsa Logica per se, qua utuntur scientiæ; unde quòd recipit formam Logicam ex influxu ipsius Logicæ proprio, est actus Logicæ utentis; sed nego hanc receptionem formæ Logicæ, haberi ab ipsismet aliis scientiis, consequenter nec illæ erunt, utens Logica. Addo etiam posito influxu proprio Logicæ utentis, prout condistinctæ ab omnibus aliis scientiis, actus illius non dicentur Logica utens, sed actus Logicæ utentis, cujus oppositum ponit objectio.

Ex occasione hujus argumenti, confirmatur conclusio imprimis, ut scientia à non esse Logicæ utentis transeat ad esse Logicæ utentis, debet dari sufficiens mutatio, usus autem principiorum, facit quidem ut dicantur illæ scientiæ utentes Logicâ, sed per quid transibunt ut dicantur Logica utens. Deinde videtur hæc quæstio esse de voce, & cùm alia quæ utuntur, non dicantur ipsum illud, quo utuntur, nec hîc id eliciendum. Instantia de statua pro nobis servit, nam etiam statua, non dicitur utens statuaria.

Dices V. Quamvis marmor secundùm substantiam non sit statua Cæsaris, secundùm talem figuram, est statua Cæsaris. Ergò & aliæ scientiæ, secundùm talem usum Logicæ, erunt Logica utens.

Respondetur. Marmor appellari statuam, usus habet, non habet autem usus, quod utens, dicatur illud quo utitur. Deinde quia marmor recipit in se formam statuæ, jam autem nulla scientia recipit in se formam Logicam, nec ullus actus; & sicut statua Cæsaris, non appellatur utens statuaria, ita nec scientiæ utentes Logica, possunt appellari, utens Logica.

Explicant Alii III. Quòd Logica utens sit habitus ex sequenti reflexione supra præcepta Logica genitus. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit. Aliud est reflexio, aliud usus, hic ergo habitus erit inclinativus ad reflexionem Logicam, non verò ad usum. Deinde potest esse usus Logicæ præceptorum sine ulla prævisa reflexione. Ergo reflexio, non est utens Logica. Probatur Antecedens. Potest aliquis descendere in usum præceptorum sine reflexione ad præcepta, sed per solum dictamen, informans intellectum, ut sic vel ita operetur.

DIFFICULTAS II.

Quid nomine Logicæ utentis venire debeat.

Explicatur tandem ratio utentis logicæ. *Quòd sit habitus Logicæ inclinans intellectum, ad*

ad usum præceptorum Logicorum, sive in propria, sive in aliena materia. Est hæc Explicatio communis.

Probatur. Quia datur Logica utens, datur enim usus præceptorum Logicorum, & hæc Logica utens non sunt scientiæ distinctæ à Logica ut probavi, nec etiam est Logica prout præceptis suis utitur, in sola sua propria materia. Ergo Logica utens, est Logica prout utitur suis præceptis sive in propria sive in aliena Materia.

Quæritur I. *An Logica utens utatur suis præceptis in Materiis aliarum scientiarum*, non solum circa probabiles, syllogismos, sed etiam circa demonstrationes aliarum scientiarum. Alii hanc quæstionem ita proponunt: An rectè dividatur Logica in Utentem & Docentem, quoad partem Analyticam seu demonstrativam, quàm quoad partem Topicam & Sophisticam. Respondetur, quòd Logica utatur suis præceptis circa Syllogismos etiam demonstrativos aliarum scientiarum? Est contra Fonsecam, Conimbricenses, & alios apud Oviedo. Ratio est quia utitur Logica suis præceptis in syllogismis probabilibus aliarum scientiarum. Ergo etiam in demonstrationibus. Ratio Consequentiæ est. Quia ideo utitur præceptis in syllogismis probabilibus Logica, quia præcepta sua circa Syllogismi formam in materia probabili exercet, sed idem facit circa demonstrationes. Ergo etiam circa demonstrationes utitur suis præceptis. Quod ipsum Probatur. Quia non alia est forma argumentandi in probabili, quàm in demonstrativo syllogismo.

Dices I. Si Logica utitur suis præceptis in materiis aliarum scientiarum tam circa demonstrationes quam circa probabiles syllogismos, sequeretur illum esse habitum disserendi de omnibus quæ in Theologia, Metaphysica, & cæteris scientiis continentur.

Respondetur. Quod Logicus quà talis, habet habitum in omnibus materiis disserendi, in quantùm discursus requirit rationem formæ syllogisticæ, quæ nonnisi ad solam Logicam spectat.

Instabis. Si Logica uteretur suis præceptis in materia aliarum Scientiarum, circa demonstrationes illarum, sequeretur, quod Logica omnes demonstrationes efficeret, illaq; sola scientia esset, sed hoc falsum est. Ergo & illud ex quo sequitur.

Respondetur. Concedo, quòd Logica demonstrationes omnes conficiat, sed non ipsa sola, totaliter efficit, quia licèt ipsa sola ad dispositionem terminorum concurrat, concurrit tamen v.g. Physica in demonstratione de objecto Physico, tales propositiones, rationes, motiva ad inveniendo ex suis principiis, & ex iisdem principiis deducendo id, quod sub tali præcisè ratione nonnisi à Physica attingibile est. Sic v.g. in hac demonstratione, compositum sensibile debet constare materia & forma. Lignum est compositum sensibile. Ergò debet constare materia & forma. In hac inquam demonstratione dispositio terminorum pertinet ad Logicam, sed medius terminus ordinatur ad objectum physicum, hoc est ad corpus naturale vel Ens mobile. Unde ulterius negatur, quod tota substantia demonstrationis in Metaphysica, pertinet ad Metaphysicam, ratione enim usus formæ syllogisticæ, illa demonstratio spectat ad Logicam utentem.

Dices II. Nulla est necessitas affirmandi quod in materiis aliarum scientiarum utatur suis præceptis Logica, & cur id non potest tribui ipsis scientiis, in quantùm informantur dictaminibus Logicæ docentis.

Respondetur. Hanc esse necessitatem, quia illi actus sunt tribuendi Logicæ utenti, in quibus reperitur ratio formalis usus Logici actus, quod habet Logica utens, in materiis aliarum scientiarum. Quare autem non sufficiat hæc referre in solam docentem, dixi difficultate præcedenti.

Dices III. Logica non utitur in materia propria demonstrativa, suis præceptis. Ergò nec in aliena. Antecedens probatur. Si Logica circa syllogismum in sua materia demonstrativum, uteretur suis præceptis, deberet usus hic condistingui à doctrina Logicæ. Sed non potest condistingui ut probo. Quia demonstrationes, quæ sunt in materia propria Logicæ, non distinguuntur à doctrina Logicæ, quia omnes actus Logicæ, sunt præcepta, quibus docemur conficere instrumenta sciendi.

Respondetur. Negando Minorem. Probationem etiam ejus utramque nego. Propositionem verò illam, omnes actus Logicæ sunt præcepta, distinguo. Omnes actus Logicæ dirigentis seu docentis, sunt præcepta concedo. Omnes actus Logicæ etiam utentis, sunt præcepta, nego.

Quæritur II. *Cur propriissime competat uti præceptis Logicis.*

Respondetur. Propriissimè competit ipsi intellectui. Ratio est, quia illi propriissimè competit uti præceptis Logicis, cui competit ab iisdem instituti, informari, præceptis imbui: Præceptis autem imbui, competit intellectui non Logicæ. Deinde Logica est qualitas inanimata, non cognoscitiva, quomodo ergò utetur propriè præceptis, quæ non cognoscit, ad eum modum quo non posset uti Caji præceptis Personius, si præcepta à Cajo tradita, non cognosceret. Logica tamen vocatur Logica utens, quia causa Logicæ utentis, hoc est intellectus, cognoscit illa præcepta, & utitur illis, ex quo usu nascitur qualitas ad usum similem inclinans. Vocaturq; hæc qualitas Logica utens. Ad eum modum, quo habitus virtutis, dicitur inclinare ad actus honestos moraliter, quantumvis illos non cognoscit, utpote inanimatum quid.

DIFFICULTAS III.

Quomodo Logica docens ab utente distinguatur.

PRÆMITTO I. *Certum esse apud omnes actus Logicæ utentis à Docente distingui connotatis extrinsecis.* Nam actus Docentis dicit dictamen seu præceptum actuale, de opere faciendo, non connotando ipsius operis effectionem. Actus autem Logicæ utentis, connotat ipsius operis effectionem, directam, à docentis Logicæ, dictaminibus.

PRÆMITTO II. *Certum esse apud omnes actum Logicæ Docentis de Definitione, ab actu Logicè utentis de Demonstratione, esse alium realiter.* Ratio est, quia fieri potest, ut aliquis habeat habitum de definitione & non habeat illum habitum de demonstratione. Consequenter nec habitum utentis Logicæ.

PRÆMITTO III. *Habitum Logicæ utentis, qui est productus non ex directione profecta à Logica docente, sed merè ex dictaminibus luminis naturalis, habitum inquam talem Logicæ utentis, ab habitu docentis Logicæ, esse distinctum realiter.* Ut clarescat præmissum. Dico aliquam in usu facilitatem oriri ex directione facta per dictamina Logicæ docentis seu præcepta ejus. Deinde aliqua in usu facilitas oriri potest per dictamina luminis naturalis. Quod aliqua facilitas oriri possit in usu, quæ fiat directione facta, per sola dictamina luminis naturalis. Ratio est, quia devenire tandem erit ad talem directionem, quæ à solo intellectu & lumine illius fiat, ne sit processus in infinitum, unde deveniri debebit ad ultimum resolutorium directionis, quod est lumen naturale. Et cur exercitium frequens ex illis & ita directis actibus, facilitatem seu habitum non pariat? Quantumvis non negem facilitatem illam, quæ sic acquiritur ex actibus, per solum lumen rationis directis, longè gravius molestiusq; obtineri, si quis enim non studens Dialecticæ, solo lumine naturali vellet pervenire ad cognitionem eorum, quæ Dialectica docet, insignem difficultatem pateretur. Ad eum modum quo si quis vellet aliquam artem, sine præceptis discere, acquireretq; habitum per solum suum ingenium, inveniendo id, quod Ars docet, magnam certè difficultatem pateretur. Hunc habitum Logicæ utentis directum à solis dictaminibus rationis, distinctum esse realiter ab habitu Logicæ docentis artificialis. Probatur, quia isti habitus sunt separabiles realiter, inveniri enim potest, ut quis ex solis dictaminibus naturalibus, facilitatem habeat in usu, quamvis non habeat ullam docentem Logicam artificialem, cum tamē alius Logica artificiali informatus, talem facilitatem acquisiverit, consequenter reperitur inter hos habitus separabilitas, adeoq; & distinctio.

PRÆMITTO IV. *Habitum Logicæ utentis, non esse distinctum realiter adæquatè, ab habitu Logicæ totalis.*

RRTIO est. Quia nulla pars est adæquatè distincta à suo toto. Sed Logica utens, est pars totalis Logicæ, conflatæ ex utente & docente. Ergo non sunt distinctæ realiter adæquatè.

PRÆMITTO V. *In hoc esse difficultatem*; An Logica docens & Logica utens superius explicata, quæ sunt quasi species Logicæ totalis, sint inter se distinctæ realiter.

DICENDUM est. *Esse distinctas.*

Probari hæc Conclusio solet variis argumentis, sed inefficacibus, quæ refutata apud impressos videbis.

PROBARI tamen solet & potest I. Alia est realiter difficultas quam tollit Logica utens, & alia realiter quam tollit Logica Docens. Ergo habitus Logicæ utentis & docentis, sunt distincti realiter. Consequentia probatur, nam ex distinctione reali difficultatum distinguuntur realiter habitus, neq; est major ratio, cur tollendæ unī difficultati, opponatur unus habitus, & non opponatur, alteri difficultati tollendæ, alter habitus. Antecedens probatur. Alia est realiter difficultas quam experimur in cognoscendis præceptis syllogismi, & alia difficultas quam experimur in actibus syllogisandi. Hinc potest aliquis scire regulas illas: prima prius subjicit &c. & tamen in prima figura non conficere cum facilitate argumentum, imò experimur eundem medium terminum facilius poni in prima figura, quam in tertia, eo quod major sit usus argumentandi in illa, quam in hac figura.

RESPONDEBIS I. Huic argumento cum Oviedo hic num. 14. quod duplex sit difficultas in actu Logicæ utentis, alia ex parte materiæ, & alia ex parte artificii, difficultas verò, quæ est ex parte artificii, hæc tollitur sufficienter per sola præcepta, difficultas verò, quæ est ex parte materiæ, hæc tolli debet per alios habitus.

CONTRA est. Potest aliquis scire hanc regulam: tertia bis subjicit &c. potest item habere materiam facilem, hoc est A. B. C. & tamen sentiet difficultatem in applicatione hujus regulæ, & positione argumenti hujus in tertia figura. Ergò sola Logica docens, etiam in materia facili, non adfert facilitatem in exercitio actuum Logicorum. Deinde ad tollendas difficultates ratione materiæ ortas, concedi debet distinctus habitus à Logica docente, & cur non dabitur etiam in habitu Logicæ, distinctus realiter habitus à Logica docente, qui superet difficultates ratione materiæ Logicæ, & ratione usūs, sitq; Logica utens.

RESPONDEBIS II. Non sentiri ullam unquam difficultatem in usu præceptorum Logicorum, quando jam sunt cognita præcepta.

CONTRA est. Rogo, an aliquando sentiant homines in aliquo difficultatem? si sentiunt? nego ego, & quod tu pones argumentum ad probandum sentiri in his difficultatem, eodem ego probabo, sentiri in usu præceptorum, & non in sola illorum cognitione difficultatem.

PROBATUR II. Conclusio. Docens causat saltem

tem directivè utentem. Sed non causat seipsam. Ergò docens ab utente distinguitur realiter. Confirmatur, intellectus frequenter se exercendo in dictaminibus docentis, potest acquirere habitum docentis Logicæ. Ergò & frequenter se exercendo in usu Logicæ, potest acquirere habitum utentis.

Probatur II. Et supponitur aliquem esse facilem in cognoscendis præceptis Dialecticis, v. g. in cognoscendo illo præcepto: tertia bis subjicit, vel certè supponamus Deum fecisse decretum, dè concurrendo cum homine ad actus solos cognoscitivos præceptorum, non verò ad actus, qui sint usus præceptorum. His suppositis. Ita argumentor. Ille qui se exercuit & facilitavit in solis cognitionibus præceptorum, jamq; habet habitum Logicæ docentis, vel se facilitavit in usu præceptorum vel non facilitavit, habetq; jam eo ipso Logicam utentem vel non habet; si non habet, Ergò docens & utens sunt sine se reperibiles. Ergò & distinctæ realiter; si verò habet hoc ipso Logicam utentem, qui se exercuit in solis cognitionibus præceptorum, & nunquam habuit illorum usum; tunc quæro? Ille habitus, qui est productus sola cognitione præceptorum, nunquam in usu reductorum, vel esset ad similium actuum, à quibus productus est productionem inclinativus, vel non esset inclinativus; si non esset inclinativus ad similes actus? jam non haberet naturam habitus; si esset inclinativus ad similes actus, à quibus productus est? Ergò esset inclinativus ad solam præceptorum cognitionem, cum à sola præceptorum cognitione sit productus. Ergò non inclinabit ad usum præceptorum, quia supponitur non fuisse usus illorum. Ergò consequenter nec erit illic facilitas in usu. Ergò nec habitus utentis. Quod eo magis robur habet; quia præcisè usus præceptorum, potest esse & non esse scientificus; ut si quis ex usu argumentaretur, quomodo ergò habitus scientificus, qualis est docentis Logicæ, inclinabit ad actus, qui de se possunt non esse scientifici?

Respondebis. In Casu illo suppositionis fore habitum docentis Logicæ formaliter, utentis autem habitum fore virtualiter seu æquivalenter.

Contra est. Posito habitu Logicæ docentis nato ex solis cognitionibus præceptorum, rogo, in quo sensu intelligis, illum habitum esse Logicam utentem virtualiter seu æquivalenter? si enim ille habitus ideò est æquivalenter & virtualiter utens, quia potest causare utentem, libens concedo, quod si causare utentem possit, potest & esse sine causanda utente, nec plura volo ad arguendam distinctionem realem istorum habituum, quàm quòd docens, sit causans, utens autem Logica, sit causatus habitus.

Dices. Hic actus: Definitio est clarior suo definito, quantumvis ut docui de practicitate Logicæ, tantùm sit æquivalenter practicus, verè tamen est practicus. Ergò & habitus ille Logicæ docentis, quamvis sit æquivalenter & virtualiter utens, verè erit utens.

Respondetur. Quando asseruimus actum æquivalenter practicum, esse verè practicum, asseruimus illum esse causaliter practicum, & ordinari ad opus, non tamen asseruimus, quod cum eo ad quod ordinatur, sit idem realiter. Ita etiam quando tu dicis, nec ego dissentio, actum Logicæ docentis esse æquivalenter seu virtualiter utentem, id est causare utentem, debes dicere distinctos esse hos habitus, hocq; causari à docente, utentem, arguit distinctionem.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Nulla est necessitas distinguendi realiter docentem & utentem. Ergo non distinguuntur realiter.

Respondetur. Ostendi necessitatem propter diversarum difficultatum superationem, & quia aliàs habitus non ad similes actus inclinaret à quibus productus est, ut probavi probatione tertia. Dicoq; tunc, quando materia est facilis, & cognitum artificium Logicum, licèt jam non sit difficultas ex parte materiæ & ex parte formæ; supereſt tamen difficultas, ex parte modi applicandi, & reducendi in praxim formam, & præcepta de illa, quod videre est in puero sciente Grammaticæ regulam, & habente verba in promptu, & tamen in compositione errante.

Instabis. Habitus inclinans & facilitans ad faciendum v. g. syllogismum, est Logica utens habitualis, sed Logica docens habitualis, est habitus inclinans & facilitans ad faciendum v.g. syllogismum. Ergo Logica docens habitualis, est Logica utens habitualis.

Respondetur. Distinguendo Majorem. Habitus inclinans & facilitans præceptivè ad faciendum v.g. syllogismum est Logica utens. Nego Majorem. Habitus facilitans per modum principii executivi, est Logica utens. Concedo Majorem, distinctaq; Minori, Nego Consequentiam.

Objicitur II. Quantumvis ut probavit probatio secunda, possit reperiri docens sine utente, utens tamen non potest reperiri sine docente. Ergo saltem realiter inadæquatè distinguuntur.

Respondetur. Ad realem distinctionem sufficit per multos separabilitas ex una parte, modo aliud extremum non sit modus ut dictum in Materia in Distinctionibus. Quod verò utens sine docente reperiri non possit, id est, non propter identitatem Entitatis, sed propter connexionem, quod non officere distinctioni reali, ibidem dictum. Esse autem connexionem inter utentem & docentem certum est, quia inter dirigibile & directivum est connexio, dirigibile autem est utens, docens directivum.

Instabis I. Si Logica utens est distincta adæquatè realiter à docente, annihilet Deus ha-

bitum Logicæ docentis, jam tunc manebit habitus utentis: sicut si intellectus & voluntas sint potentiæ distinctæ realiter, posset annihilato intellectu, manere voluntas, quamvis intellectus sit directivus voluntatis, quemadmodum docens, est directiva utentis. Posito autem quòd non annihiletur Logica utens, vel ille habitus utentis Logicæ erit vel non erit; si non erit. Ergò apparet nec ante annihilationem docentis fuisse habitum utentem; si erit, Ergò independenter erit inclinativus à docente ad actus Logicos. Sed hoc falsum est, nam actus Logicæ non potest esse, qui non sit ex directione Logica, ex directione autem Logica non erit, quia supponitur annihilari Logica docens.

Respondetur. In tali casu remanentem habitum utentis fore inclinativum, non proximè, sed remotè, & quantùm est de se ad actus Logicæ, non fore tamen inclinativum pro tunc, ratione defectus ejus rei, quam necessario requirit ad actus suos, requirit enim necessariò ad actus Logicæ, directionem Logicam, quæ fit à docente, quæ supponitur annihilata. Ita planè, sicut posito quòd intellectus & voluntas sint potentiæ distinctæ realiter, si sola maneret voluntas, tunc temporis quantùm de se, remotè esset principium actuum volendi, proximè tamen non esset principium volendi, propter defectum prærequisiti ad agendum voluntati, Prærequisiti inquam luminis, quod lumen est ipsa ratio.

Instabis II. Concessimus habitum Logicæ docentis, esse virtualiter habitum Logicæ utentis, vicissim habitum utentis concedere debemus esse habitum docentis virtualiter, quia ex usu præcepti, potest erui quale sit præceptum. Ergo utens & docens non sunt Logicæ distinctæ realiter.

Respondetur. Negando consequentiam. Sit v.g. glans est virtualiter arbor, causat enim arborem, arbor item est virtualiter glans, generat enim glandem, tamen glans & arbor distinguuntur realiter, ita quamvis docens causet utentem, & vicissim utens, possit etiam dare fundamentum intellectui, ut formet dictamen Logicæ docentis, non sequetur Logicam utentem & docentem, non esse distinctas realiter.

Objicitur III. Quorum habituum actus non sunt distincti realiter, illi habitus non sunt distincti realiter. Sed actus utentis ab actibus docentis, non sunt distincti realiter. Ergò nec habitus erunt distincti. Major probatur. Quorum principiorum actus non sunt distincti realiter, illorum actuum principia, non sunt distincta realiter, & sic, quia potentiæ intellectivæ & intellectus, potentiæ volitivæ & voluntatis, hominis & animalis rationalis, actus, non sunt distincti realiter, ideò & principia horum actuum, non sunt distincta realiter. Ergò & quorum habituum actus, non sunt distincti realiter, illi etiam habitus, non sunt distincti realiter. Minor principalis probatur. Illatio syllogismi in Barbara, est & actus utentis, in quantùm proficiscitur ab utente Logica, & simul est actus docentis, in quantum proficiscitur à Logica docente, directivè enim non pertinet ad utentem sed ad docentem. Ergò istorum habituum Actus non sunt distincti realiter.

Respondetur. Negando Majorem. Probationis item Antecedens, multum enim probat, probaret enim Deum & Creaturam non esse distincta realiter principia, quia unum eundemq; actum habent, ut quando v.g. eadem illuminatio, pendet à sole & Deo, eadem animatio ab anima & Deo. Quod attinet ad exempla adducta. Respondeo tunc illa principia non sunt distincta realiter, quæ habent eosdem actus, quando hæc principia solis nominibus distinguuntur: ut solis nominibus distinguuntur potentia intellectiva & intellectus, & reliqua supra adducta: utens autem à docente non distinguitur solis nominibus. Rursus si ex mera identitate Actuum argueretur identitas principiorum, sequeretur inter Deum & Creaturam non esse distinctionem realem, nulla enim est actio creaturæ, ad quam non concurrat Deus. Quòd si dicas aliud esse de principiis subordinatis ut subordinantur Deo creaturæ, sed id pro nobis est, quia etiam Logica utens subordinatur docenti, & sicut Deus habet aliquam propriam actionem, in quam non influit creatura, nempe creationem; ita formatio præceptorum spectat ad Logicam docentem, nec in illam influit utens. Deinde nego etiam Minorem. Neque enim actus, qui dirigitur à docente, est propriè actus docentis, nam proprius & elicitus actus docentis, sunt ipsa præcepta.

QUÆSTIO V.

De necessitate Logicæ.

Præmitto. *Quædam esse necessaria simpliciter: quædam necessaria secundùm quid.* Necessaria simpliciter sunt, quæ suppleri nullo modo possunt, & sine quibus res absolutè poni non potest, & sic existentia est necessaria simpliciter, ad simpliciter operandum, intellectus ad intelligendum. Quædam sunt necessaria secundùm quid, seu ad melius, perfectius, facilius esse. Et sic equus est necessarius ad iter faciendum, cibi delicati ad nutritionem.

Dicendum est I. *Logicam naturalem, esse necessariam simpliciter ad omnes scientias.*

Probatur. Quia Logica naturalis est ipse intellectus informatus principiis lumine naturæ notis, vel certè sunt ipsi actus intellectus, intentes principiis lumine naturæ notis. Sed intellectus informatus principiis lumine naturæ notis, est simpliciter necessarius ad scientias. Ergò & Logica naturalis.

Dicen-

Dicendum II. *Logica artificialis tam habitualis quàm actualis, non est simpliciter necessaria ad alias scientias.* Quod habitualis non sit necessaria:

Probatur. Quia habitualis Logica sequitur naturam reliquorum habituum, habitus autem reliqui exceptis infusis, dant tantum facile posse, si autem esset necessaria simpliciter, jam non solum facile posse, sed simpliciter posse daret.

Quod Actualis non sit simpliciter necessaria hoc inde probatur. Ad scientiam sufficit cognitio præmissarum evidentium & necessariarum, & illarum cum conclusione connexio. Sed hoc potest haberi sine Logica artificiali, ut probo. Quia multi rudes faciunt actus scientificos, sine ulla actuali Logica artificiali, ut cum dicunt: vivit adhuc percussus serpens, quia se movet, ubi est talis involutus syllogismus. Omne quod se movet vivit, serpens percussus se movet. Ergò adhuc vivit. Item cum dicunt pueri: Redde mihi Alvarum tuus non est? ubi involvitur talis syllogismus: Alienum est restituendum. Iste Alvarus est alienus. Ergò est restituendus.

Objicitur. Plurimi sunt syllogismi demonstrativi, in quibus ex ipsis terminis non appareret bonitas Consequentiæ. Ergò saltem requiretur Logica artificialis, quæ ostendat bonitatem Consequentiæ.

Respondetur. Negando Antecedens. Bonitatem enim Consequentiæ possumus penetrare per solum lumen naturale sine Logica artificiali de Consequentia, ut penetravit Aristoteles. Benèq; possunt scire homines, se scire, sine Logica artificiali, ut scivit Aristoteles, cum demonstravit artificium syllogismi. Et certè ut aliquis dicatur per Logicam artificialem scire, quod sciat, debet præsupponere regulas artis, ante illam cognitionem factas & præscriptas, quibus conformetur, quod non est omninò necessarium ut aliquis sciat se scire, ut ante præscriptas regulas de illatione scivit illas fore bonas Aristoteles, dum illas præscribebat.

Dicendum III. *Logicam artificialem esse necessariam secundùm quid, seu ad facilius discendas scientias.*

Probari solet. Imbecillitate intellectus nostri ad faciendos discursus non erroneos, & difficultate ipsius objecti, quam sentiremus, si ipsi per nos, artificium syllogismi invenire vellemus. Cæterum neque ad facilitatem in scientiis omninò requiritur Logica, quia hæc facilitas haberi posset ex actibus, non per Logicam artificialem, sed per naturalem directis, modo hi actus frequenter usurpentur, ut dixi supra.

Objicitur I. Patres sæpè Logicam ut inutilem damnant.

Respondetur. Damnant abusum qui erat dum ex Dialectica fides oppugnabatur. Laudat eam Hieronymus supra Ezechielem. *Verè quidquid perversorum dogmatum est, & putatur esse robustum, in terrena sapientia, hoc Dialecticæ arte subvertitur.*

Objicitur II. Si Logica esset necessaria ad alias scientias, esset necessaria & ad se, cur enim non? Sed hoc est absurdum, aliàs prærequireretur ante seipsam.

Respondetur. Est Logica necessaria ad seipsam, partialis ad totalem, imperfecta ante se perfectam. Hinc dantur summulæ ante Logicam, & ante summulas prærequiritur naturalis Logica.

Objicitur III. Ante Logicam utentem requiritur docens artificialis, ante artificialem docens naturalis. Ergò dabitur processus in infinitum in istis Logicis.

Respondetur. Non fore processum in infinitum, quia sistetur in principiis lumine naturæ notis & in ipsa Logica naturali.

Colliges *Hinc Definitionem Logicæ, Quod sit scientia practica, quæ versatur circa operationes intellectus rectificabiles.*

DE PRIMA OPERATIONE.

ARistotelis hîc Logicam, seu Organum explicamus, qui ad dirigendam primam Operationem scripsit librum de Prædicamentis, continetq; treminorum explicationem. Ad dirigendam secundam Operationem, scripsit libros de Interpretatione duos seu Perihermenias. Ad tertiam Operationem dirigendam scripsit tres libros Analyticos, seu priorum resolutoriorum, in quibus agit, de Syllogismo in communi, & duos posteriorum resolutoriorum, in quibus agit de Demonstratione, insuper octo Topicorum, in quibus agit de Syllogismo probabili, & Elenchorum duos, in quibus agit de Syllogismo sophistico. Hoc tractatu dabitur etiam explicatio Terminorum, sed una cum resolutione quæstionum circa illos; Morabimur autem præcipuè, circa explicationem Universalis, Relationem, &c. sit

DISPUTATIO III.

De Natura Universalis in Communi.

IN primis disputabitur de Universalibus in communi, accedemus postea ad Universalia in Particulari.

PRÆMITTO I. *Debere admitti Vniversalia.*

RATIO. Quia dantur Individua, datur enim Petrus & Paulus, non essent autem Individua, si non haberent rationem communem, adeoq; si non daretur Universale. Et licèt, quidquid à parte rei in se existit, sit singulare, non tamen quod existit in alio, est singulare. Jam autem Universalia, existunt in particularibus.

PRÆMITTO II. *Quod ly Vniversale, sit terminus concretus, adeoq; dicens aliquid pro Materiali, aliquid pro Formali.*

RATIO materialis est hîc Natura, cui Universalitas, tanquam Forma quædam ex modo nostro concipiendi advenit, eamque universalisat. Porrò hæc universalitas duo dicit: Unitatem, & Aptitudinem ad multa. Aptitudinem requisivit Aristoteles 7. Metaphys. tex. 45. & primo Periherm. c. 5. Unitatem autem requisivit. 1. Posterior. 62. Et hæc acceptio universalis pro natura una apta inesse multis, est materia hujus tractationis.

PRÆMITTO III. *Quænam sit Divisio universalis?* Si spectetur natura una apta inesse multis, idq; secundùm ipsum esse, erit Universale in Essendo, seu Universale Metaphysicum, Metaphysicæ enim est considerare Essentias, si autem spectetur eadem natura, secundùm quod est prædicabilis, erit Universale Logicum, seu universale in prædicando, ad Logicam enim spectant prædicationes. Accipi etiam potest, nomine Universalis, non tantùm natura, apta inesse multis, vel de illis prædicari, sed quodcunque unum commune multis, quod ipsum sic commune, aliud est Complexum, aliud Incomplexum; Complexum est propositio universalis, v.g. Omne totum est majus sua parte. Aliud Incomplexum, & hoc si Logicè sumatur, erit subjectum, vel prædicatum propositionis universalis. Ipsum Incomplexum largius spectando, si sit commune causaliter, erit Universale in Causando, sic Sol, & Deus sunt universale in causando, Deus qui est causa communis omnibus, Sol quia plura causat, quod si sit commune repræsentando, erit Universale in Repræsentando, quæ ipsa repræsentatio, si fiat per imaginem sensibilem, erit repræsentatio sensibilis; quomodo unus Arabs pictus, repræsentat reliquos, si fiat per imaginem intelligibilem, erit repræsentatio intellectualis, qualis est species expressa, & impressa plurium objectorum notificativa. Quod si plura significet, ut vox Homo, erit Universale in Significando, si verò sit natura una complectens omnes perfectiones inferiorum, erit Universale in Perfectione, alii appellant universale in Essendo.

INFERES I. *Quare natura divina realiter identificata, tribus Personis, non sit universale*, de quo hîc, quia non multiplicatur in Personis, tanquam in inferioribus, sed illis communicatur, per identitatem.

INFERES II. *Quare Anima rationalis existens in pluribus partibus subjecti, non sit universalis*, quia in

in illis est, sine sui multiplicatione imò etiamsi poneretur in pluribus subjectis, eo modo, quo ponitur Essentia divina in Personis, id est cum identificatione, nec dum esset Universale. Ratio, quia nec Deitas est Universale.

Infertes III. *Quare Aqua v.g. una, in se habens plures partes, in quibus salvatur ratio aquæ, respectu illarum merè partium, non sit universale.* Quia scilicet non multiplicatur illud totum, in illis partibus, sed ex illis tantum constituitur.

Præmitto IV. *Nullum universale dari separatum à singularibus seu non dari Ideas Platonicas.* Ratio. Quia quidquid in se est, singulare est, omne enim Ens, aut est productum, aut improductum, si improductum, ergò singulare, hoc est Deus, si productum, ergò etiam singulare, quia respondet determinatæ actioni. Deinde, quia si universale essent Ideæ, ex eo essent, quia deberent esse utiles ad prædicandum de singularibus, & ad causandum singularia, sed ad hoc non sunt utiles. Non ad primum, quia cum sint extra singularia, non affirmari de illis, sed negari deberent, distincta enim, de se affirmari non possunt; non ad secundum sunt utiles, quia deberent esse unitæ agentibus, adeoq; toto mundo, & extra mundum sparsæ, ubicunque agentia esse possunt. Nec sufficit, quod uniantur Intellectui agentis quia jam non esset opus, existere illa extra singularia, sed tantùm uniri intellectui, concesso autem, quòd uniantur intellectui per modum Ideæ, quomodo Ideæ causabunt generationem, cùm generans in similitudinem naturæ, non Ideæ gignat. Quomodo item causabunt effectus, procedentes à principiis intellectum non habentibus, adeoque Ideatum non attractivis. Rursus universalia sunt essentiæ rerum, si essentiæ rerum, ergò ab illis inseparabiles. Deinque si universalia sunt ideæ, ergò idea v.g. hominis sunt Petrus, Paulus, hoc non potest dici, quia si idea, sunt Petrus & Paulus, tunc identificantur sibi Petrus & Paulus, vel non identificantur? si identificantur, ergò non sunt Petrus & Paulus, sicut idem Petrus sibi identificatus, non est plura; si non identificantur, ergò sunt singularia, ergò illud universale, & est universale ut supponitur, & non universale, quia singularia.

Dices I. Universalia debent esse incorruptibilia ac immutabilia, ergò in singularibus esse non possunt, quia in illis quidquid est mutabile est.

Respondetur. Quidquid est in singularibus, est mutabile quoad existentiam, non tamen quoad essentiam.

Dices II. Genita debent esse similia generanti, ergò extra illa debet dari similitudo, vel idealis causa, cui sint similia, & ita plures imagines, quando sunt similes, debet dari extra illas, saltem idea, cui assimilentur.

Respondetur. Negando Consequentiam. Nam genita debent esse similia generanti in natura, quæ natura non est extra generantem; secus imagines materiales, quæ non debent esse similes in natura.

Dices III. Plures visiones & intellectiones similes, requirunt Objectum extra se existens, cui assimilentur, ergò & plures naturæ similes, requirunt objectum extra se existens.

Respondetur. Quod ad intellectiones attinet de illis falsum est Antecedens, quia intellectio potest se ipsam intelligere, & tamen non potest esse extra se ipsam. Visio, non titulo ut sit similis requirit objectum, extra se existens, sed ex conditione sui modi agendi, à posteriori nobis cogniti, hinc quamvis visio qualis modo datur, per impossibile una nonnisi posset esse, adhuc visio præsens requireret objectum distans, quod si id non deposcit titulo similitudinis visio, poterunt esse individua similia sine ideis.

Præmitto V. *Naturas universales, non esse solas voces, aut conceptus.*

Ratio, quia quando fiunt prædicationes, non ipsæ voces aut conceptus prædicantur, quomodo enim verificaretur particula, *est*, sed potius verificaretur particula *dico*, & particula *concipio*.

Præmitto. VI. *Naturas universales esse realiter divisas in particularibus.*

Ratio. Tum quia, si non divideretur realiter natura humana in singularibus, sequeretur unum tantùm esse hominem, quia & Deus est unus, ex eo quod non multiplicetur Deitas in personis. Tum quia daretur in humanis mysterium Trinitatis, scilicet natura una realiter, in distinctis realiter personis. Tum quia Natura humana Petri, est idem realiter, cum hæcceitate Petri, sed natura humana Pauli, non est idem realiter, cum hæcceitate Petri, ergò natura humana Pauli, non est idem realiter, cum natura humana Petri.

Præmitto VII. *Quod naturæ divisæ realiter, habeant aliqua prædicata propria, & alteri non convenientia, aliqua convenientia,* illa prior ratio vocatur differentia numerica, hæcceitas, posterior ratio vocatur gradus Metaphysicus, ratio communis, prædicatum universale. His præmissis, *sit*

QUÆSTIO I.

De Vnitate Vniversalis.

VNitas est idem quod Indivisio, quæ ipsa Unitas, alia est quæ appellatur hæcceitas, unitas numeralis, individuatio, &c. vi cujus habetur, ut res non possit dividi, in aliam realiter. Alia Unitas appellatio Formalis (licèt hæc diversimodè sumi possit) minor numerali, ratio per quam unum individuum cum alio individuo, aut una species cum alia, convenit, vocatur minor numerali, quia trahit secum aliquam multiplicitatem, nempe convenientiam plu-

rium,

rium, quod non convenit unitati numerali, de hac in præsenti disputabitur, in quantum illa debita est universali.

DIFFICULTAS I.

An habeat natura à parte rei actu Vnitatem ortam ex Indivisione Vnitatis Formalis?

DIcunt aliqui Scotistæ, quòd Natura humana, dividatur à parte rei Individuis, unitatem tamen formalem, seu unitatem, speciei humanæ competentem, non dividi.

DICENDUM est. *Vnitatem formalem Naturæ dividi à parte rei.* Ita Suar. d. 6. Metaphys. s. 1.

PROBARI potest I. Natura Petri est idem simpliciter, cum hæcceitate Petri, Atqui natura Pauli non est idem simpliciter, cum hæcceitate Petri. Ergo natura humana Pauli, non est idem simpliciter cum Natura Petri.

RESPONDERI posset. Naturam Petri non esse idem simpliciter cum natura Pauli, id est non esse idem realiter, sed est adhuc unam formaliter.

PROBARI potest II. Natura humana ut sit Universalis, debet ita existere in suis singularibus, ut per hanc sui in illis existentiam, constituatur homo, & homo, sed nisi esset diversa simpliciter, non constitueretur homo & homo, ad eum modum, quo natura divina, non constituit Deum, & Deum, quia non dividitur in personis.

RESPONDERI posset. Constituendum hominem, & hominem, quia natura dividitur realiter, sed non est necesse, dividi Unitatem formalem, unde in divinis natura non constituit Deum & Deum, quia non dividitur realiter.

PROBARI posset III. Quidquid à parte rei existit singulare est, illa Unitas formalis existit à parte rei, ergò est singularis adeoque divisa.

RESPONDERI potest. Quicquid in se existit singulare est, non verò quod existit in alio, unitas autem formalis, existit in singularibus.

PROBARI potest IV. Quia nisi illa unitas formalis esset divisa, quomodo unus homo sine alio viveret, siquidem uterque naturam formaliter indivisam haberet, imò Antichristus, jam esset in cœlo, quia natura ejus est una formaliter, cum natura S. Petri, qui est in cœlo, & S. Petrus esset in inferno, quia est ibi Judas, uterque verò habet unam naturam formaliter. Eundem medium terminum sic proponit Maurus Q. 28. si dicatur natura humana secundum se, esse indistincta in Petro & Paulo. Ergo ponitur in creatis mysterium Trinitatis, quia etiam una natura divina datur in pluribus divinis personis. Immò asseritur aliquid mirabilius, nam una natura divina est in tribus personis quæ non sunt separatæ loco, cùm tamen homines sint ita separati.

RESPONDETUR. Si diceretur illa natura esse indistincta realiter & non divisa realiter, sequeretur mysterium Trinitatis, aut aliquid illo mirabilius, secus si dicatur divisa & distincta realiter, una tamen formaliter, & si distinguantur ipsæ naturæ, quamvis sint idem formaliter.

Hæ Probationes evincunt Naturam Humanam, esse divisam realiter in Individuis, quod dictum in Præm. 7. Quod attinet ad unitatem formalem.

PROBATUR hæc conclusio. Natura humana in Petro est divisa realiter, ergò & unitas formalis naturæ humanæ, est divisa realiter; Consequentia probatur. Quando aliqua sunt idem realiter, si unum illorum dividatur realiter, & ipsum debet dividi, hoc ipso enim non essent idem realiter, sed natura humana, & unitas illius formalis, sunt idem realiter, ad eum modum quo unum transcendentale, est idem realiter cum Ente, neque est ulla necessitas, hæc distinguendi realiter. Ergò si natura est multiplicata realiter, multiplicabitur realiter etiam unitas formalis. Neque est recurrere ad divina, ubi multiplicata persona, non multiplicatur realiter natura, quia in divinis est distinctio virtualis in ordine ad prædicata Physica, quæ non datur in Creatis.

CONFIRMATUR. Si unitas formalis non esset divisa in Petro & Paulo, Petrus & Paulus, non essent unum formaliter, & tamen hanc unitatem adstruunt Scotistæ. Sequela probatur, quia si natura humana non esset in illis divisa realiter, non essent illi homines. Ergò etiam, si non esset in illis divisa realiter unitas formalis, non essent unum formaliter.

OBJICITUR I. Natura humana in Petro & Paulo est solum divisa individualiter, non autem formaliter. Ergò datur à Parte rei unitas universalis, stans in indivisione unitatis formalis.

RESPONDETUR. Naturam humanam, hoc sensu non esse in Individuis divisam formaliter, quia individua, non differunt secundùm prædicata specifica, sed non hoc sensu, quasi ipsa prædicata specifica, non sint in individuis divisa, ac multiplicata realiter.

OBJICITUR II. Natura humana in pluribus existens, de se, ac positivè est Ens, ergò de se & positivè, est una; Sed non est una unitate individuali, aliàs non esset communicabilis inferioribus, individua enim non communicantur inferioribus. Ergò est una unitate formali.

RESPONDETUR. Naturam humanam in pluribus existentem, non esse Ens, sed entia, nec naturam, sed naturas individuales, consequenter & unitas illius multiplicata est.

OBJICITUR III. Natura humana, & equina v. g. ex se, secluſis omnibus individuantibus principiis, sunt distincta realiter, & essentialiter. Ergò unaquæque earum, est una formaliter.

RESPONDETUR. Unamquamque earum, esse unam formaliter, sed unitate in se multiplicata.

OBJI-

Objicitur IV. Natura humana v. g. est communis, ergò & unitas illius est communis, ergò non est necesse illam multiplicari.

Respondetur. Sicut natura humana, quamvis sit communis, multiplicatur realiter, ita multiplicari debet & unitas formalis, cum ipsa illa communitas, perficiatur ipsa multiplicatione unitatis formalis.

Objicitur V. Si unitas formalis divideretur, & multiplicaretur, aut multiplicaretur in plures unitates formales, & hoc non, quia de ratione ejus est, ut sit formaliter indivisa, & in hoc consistit ejus unitas, aut multiplicaretur in plures unitates individuales, & sic non dividitur unitas formalis ut sic, sed potius communicatur multis.

Respondetur. Multiplicari unitatem formalem, in plures unitates formales, naturæ autem v. g. humanæ, competit, ut in inferioribus sit formaliter indivisa, in hoc tantum sensu, quod illius inferiora, non sint specie distincta, non autem ut excludat sui multiplicationem realem. Quanquam potest etiam dici multiplicari unitatem formalem, in plures unitates formales, communicariq; illam, titulo multiplicationis realis, unde natura illa est communis, non ita sicut est commune hypocaustum, quod non multiplicatur respectu eorum, quibus est commune, sed est commune multis, sicut habitus religiosus, communis omnibus, multiplicatur in singulis.

Instabis. Quod est unum multiplicari non potest, unitas formalis est una, ergò multiplicari non potest. Item, unitas non includit plura, ergò nec potest dividi in plura.

Respondetur. Unum per convenientiam, posse multiplicari, includereq; plura; licèt unum per divisionem, seu unum individuale, multiplicari non possit.

Objicitur VI. Si unitas formalis multiplicaretur, non esset condistincta ab unitatibus individualibus.

Respondetur. Has duas unitates non esse realiter distinctas, adeoq; unâ multiplicatâ, multiplicari & aliam; sed distinguuntur conceptu, quia unitas formalis, ex proprio conceptu, dicit indivisionem in prædicatis specificis. Individualis dicit indivisionem in ipsâ realitate hæcceitatis.

Objicitur VII. Natura de se indivisa, & una formaliter, est ubique indivisa, sed natura universalis de se est indivisa, & una formaliter, ergò natura universalis est ubique indivisa. Ergò & in individuis. Minor probatur. Natura humana de se, non habet divisionem, aliàs ubique illam haberet. Ergò de se est indivisa.

Respondetur. Naturam de se, hoc est Metaphysicè spectatam, adeoque prout illud de se, subest nostris conceptibus, esse indivisam, & unam formaliter; non autem de se, prout est à parte rei, & prout illud de se, spectatur independenter à nostris conceptibus.

Instabis. Ex propositione negativa, de prædicato finito, benè potest inferri propositio affirmativa, de prædicato infinito, ut homo non est albus, ergò homo est non albus, ergò etiam ex ista propositione, unitas formalis de se, non est indivisibilis, benè inferretur, ergò de se est non divisibilis, ergò dividi realiter non poterit.

Respondetur. Bonam esse illationem, si termini eodem modo in Antecedenti & consequenti sumantur, hic autem, non eodem modo sumuntur, quia Ly de se, in Antecedenti importat solam non exigentiam divisionis, adeoque importando indifferentiam ad dividi realiter, in consequenti autem importatur exigentia, ut nullo modo dividi possit.

DIFFICULTAS II.

An habeatur à parte rei Unitas, orta ex statu Præcisionis?

Auctores aliqui ex Fonseca 5. Metaphys. c. 28. q. 3. §. 2. ut ponant universalem unitatem à parte rei, recurrunt ad statum Essentiæ, quem appellant, statum solitudinis, indifferentiæ, antecessionis, secundùm quem natura, præcedit sui contractionem, multiplicationemq; in individuis, & ratione hujusmodi antecessionis, volunt illi convenire, unitatem universalem, quæ tamen unitas non descendat cum ea, ad statum contractionis, vocatur hic idem status & unitas orta ex illo, unitas præcisionis, quia convenit naturæ præcisæ à singularibus.

Dicendum est. *Naturam non habere unitatem, Universalem, ortam ex statu præcisionis, quæ sit nemine cogitante.*

Probatur I. Præcisiones à singularibus naturæ, quæ spectetur secundùm sola essentialia, non dantur nemine cogitante actu, sunt enim præcisiones illæ actus nostri intellectus, ergò nec unitas orta ex illo statu præcisionis, datur nemine cogitante actu.

Probatur. II. Quia hæc unitas præcisionis, vel est realis, vel intentionalis, si realis, ergò multiplicatur & dividitur, unà cum hæcceitatibus: si intentionalis, ergò non est nemine cogitante sicut & ipsæ intentiones nostræ.

Probatur III. Illa unitas vel ita sequitur naturam humanam v. g. sicut rationalitas, vel alio modo, si sequitur ut rationalitas, ergò non est necesse illam quærere, ex statu præcisionis sicut nec ex præcisione habetur, quòd homo sit rationalis, si alio modo, ostende quo, ita ut appareat, quòd ille status & unitas, non sit ex opere intellectus, cùm non sit modus distinguendi illam ab intentionalibus.

Objicitur I. Natura humana, non solum quatenus abstracta, sed etiam quatenus præscindit à dif-

à differentiis individualibus, estq; naturæ ordine, prior illis, habet unitatem quandam, non est enim plures, sed una natura. Ergò datur in statu præcisionis universalis naturæ Unitas.

Respondetur. Negando hoc ipsum quod est esse naturam, quatenus præcisam, haberi nemine cogitante.

Objicitur II. Natura in statu præcisionis est Ens, & una definitione definibilis, ergò est una.

Respondetur. Naturam in statu præcisionis esse Ens, sed non esse ens nemine cogitante.

Objicitur III. Natura non potest esse una per denominationem extrinsecam, scilicet quia per unum numero conceptum repræsentatur, conceptus enim potius habet unitatem ab objecto, quam è converso, & sicut natura, multiplici conceptu repræsentata, pro multiplicitate conceptuum non multiplicatur, ita nec unitate conceptus una reddetur. Ergò talis unitas, conveniet naturæ ex se, non per intellectum.

Respondetur. Naturam non posse esse unam, ratione unius numero conceptus, tanquam propter formam, unitatem tribuentem, posse tamen acquirere unitatem, ratione unius conceptus, tanquam alicujus prærequisiti ad eandem, de quo infra. Quod attinet ad propositionem illam, conceptus potius habet unitatem ab objecto, de illa sic posset discurri, quod sint aliqua objecta, quæ intellectus præsupponit, ut dum cognoscit Deum, alia objecta non præsupponit sed facit, in priori eventu objecta possunt tribuere, unitatem notitiæ, sed in posteriori eventu, sicut esse, ita & unitatem accipiunt actu Objecta à conceptu, licet Unitatem fundamentalem de se habeant.

DIFFICULTAS III.

An habeatur à parte rei Unitas negativa universalis?

Distinguebat Cajet. Unitatem universalis in positivam, & negativam. Nomine positivæ, accipiebat unitatem, quæ competat naturæ, ita ut sit indeterminata ad plura individua per separationem, & abstractionem, à differentiis individualibus, involvendo proximam potentiam ad prædicari de illis, nomine autem unitatis negativæ, intelligebat unitatem, quam habet natura ex eo præcisè, quod non sit singularis. Dicit ergò Cajet. quod non habeatur in natura, unitas positiva universalis, quæ sit à parte rei, haberi tamen unitatem negativam.

Dicendum est. *Non dari unitatem negativam universalis à parte rei.*

Probatur I. ex Arr. & Ovied. Hæc unitas negativa, non convenit realiter hæcceitati. Ergò non datur nemine cogitante. Antecedens probatur, quia unitas hæc negativa, dicit non esse singularis, hæcceitas autem, dicit esse singularis. Consequentia probatur. Quod convenit realiter hæcceitati, quæ est nemine cogitante, debet etiam convenire realiter iis, quæ sunt idem realiter cum hæcceitate.

Probatur II. Quia si unitas illa negativa, non est apta prædicari de multis, quomodo erit unitas universalis.

Probatur III. Quia hæc sententia coincidit cum Scotistica, admittit enim formalitates, nemine cogitante condistinctas, intra unam eandemq; Physicam Entitatem, condistinguit enim illam nemine cogitante à singularitate, admittit enim nemine cogitante singularitatem, quia admittit individuationes, & admittit nemine cogitante, intra eandem entitatem realem non singularitatem, idq; nemine cogitante, quia admittit, unitatem negativam, nemine cogitante, quæ non est singularis.

Objicitur I. De conceptu quidditativo naturæ, non est singularitas, ergò ante operationem intellectus, convenit naturæ unitas negativa, seu non esse singularem.

Respondetur. De conceptu naturæ, spectatæ prout subsstat nostris intentionibus & metaphysicè, non est singularitas; est tamen de conceptu naturæ, prout est à parte rei, à parte enim rei, nihil sunt nisi singularia.

Objicitur II. Natura quæ est in Petro quatenus est ex se, non est incommunicabilis, aliàs non posset, sine incommunicabilitate cognosci, ergò de se non est singularis, ergò habet unitatem negativam.

Respondetur. Natura, quæ est in Petro, quatenus ex se metaphysicè spectata, non est incommunicabilis, secus si spectetur prout est à parte rei, hinc natura Petri, in quantùm acquirit statum intentionalem, non est ex se incommunicabilis, quamvis independenter ab hoc statu, sit incommunicabilis, consequenter si spectetur natura, quæ est in Petro adæquatè, non potest sine incommunicabilitate cognosci.

Objicitur III. Creatura debet habere prædicata opposita Creatori, Creatoris autem natura, dicit prædicatum singularis, ergò Creatura debet dicere negationem singularis. Ergò habet unitatem negativam.

Respondetur. Non omnia prædicata opposita, prædicatis Creatoris, debet dicere Creatura, aliàs non deberet esse Ens; sed id verificatur de solis prædicatis divinis differentialibus, qualis non est singularitas, aut si est, est talis, quæ fundamentum non præbeat, quòd multiplicari illi conveniat, per sibi simile, singularitas enim divina, non dat fundamentum, quod multiplicari possit in similibus numero Diis, convenit autem multiplicari naturæ creatæ.

DIFFICULTAS IV.

De Unitate universali, & Convenientiæ.

Nomine unitatis convenientiæ intelligitur similitudo, in eadem natura sive specifica, qua-

qualis est inter Petrum & Paulum, sive generica, ut cum in ratione Animalis conveniunt Petrus & Bucephalus; Nomine autem Unitatis formalis, venit unitas, vi cujus v.g. Petrus non hoc tantum habet, ne possit dividi in Paulum, quod formaliter habetur ab hæcceitate, sed etiam, quod non possit dividi in aliam essentiam, v.g. quod Petrus non possit dividi in essentiam Leonis, & hæc appellatur unitas formalis. De his Unitatibus duo quærenda veniunt. 1. an illæ dentur à parte rei. 2. an sufficiant ad universale constituendum.

Punctum Difficultatis 1.

Danturne à parte rei, Unitas Convenientiæ, & Vnitas formalis?

Dicendum est 1. *Dari actu nemine cogitante unitatem convenientiæ.*

Probatur 1. Vel nemine cogitante actu differunt specie Petrus & Paulus, vel actu nemine cogitante non differunt specie, si nemine cogitante actu Petrus & Paulus differunt specie, ergo nemine cogitante, vel alteruter, vel uterque non est homo; si enim uterq; eandem speciem haberent, non differrent specie, ergo nemine cogitante conveniunt specie, hæc enim pro præsenti idem valent.

Probari 2. solet. Fundamentum Relationum realium, debet esse nemine cogitante, sicut & ipsæ relationes reales debent esse nemine cogitante, hoc ipso enim non essent reales; sed unitas convenientiæ, similitudinis, communicationisq; in natura, est fundamentum Relationum realium: Ergo est nemine cogitante dicta unitas. Major probatur. Fundamentum Relationum realium in ratione v. g. Hominis, non potest esse Unitas individualis, secundùm quod individualis est, ergò fundamentum hoc debet esse Unitas convenientiæ. Antecedens probatur. Id quod facit ultimo differre, & non facit plura convenire, non potest esse fundamentum Relationum realium in natura v. g. ideò enim aliqua dicuntur eadem, quia conveniunt, non quia differunt; sed Unitas individualis, qua individualis, facit ultimò differre, hoc ipso non esset differentia ultima, ergò non potest esse fundamentum dictarum relationum.

Probatur 3. Nemine cogitante verum est, quòd Petrus sit individuum humanum, quia nemine cogitante est, quod est, esse enim, est independens à conceptibus, quod ipsum verificatur etiam de Paulo, ergo illi dicunt inter se unitatem convenientiæ, quia sicut similia & convenientia in albedine sunt, quia hoc album, & illud album est; ita convenientia in natura humana non aliud est, quàm quia hoc individuum Hominis, & illud individuum ejusdem est.

Objicitur 1. Inexplicabile est quid sit ista Unio convenientiæ.

Respondetur. In re nihil aliud esse, nisi individua plura, ex modo autem concipiendi, Convenientia, est, quasi forma, faciens illa convenire, seu similia esse in natura.

Objicitur 2. Ista unitas convenientiæ, nihil dicit ultra unitatem individualem. Ergo si unitas individualis non est fundamentum relationum realium, nec Unitas individualis erit.

Respondetur. In re à duabus unitatibus v.g. individualibus, non distingui unitatem convenientiæ, eorundem individuorum. Cæterum Unitas individuationis, non qua individualis est, est formaliter unitas convenientiæ, quâ enim individualis est, dicit solam rationem differendi, sed unitas individualis, in quantum est talis ac alia unitas individualis, est unitas convenientiæ.

Objicitur 3. Unitas fundatur in Ente, ergo & unitas convenientiæ fundabitur in Ente.

Respondetur. Fundari unitatem convenientiæ in hoc Ente, quod individua dicant similia prædicata essentialia, vel in genere, vel in specie.

Dicendum 2. *Dari nemine cogitante in unoquoq; individuo Vnitatem formalem.*

Probatur 1. Ubi est negatio divisionis formalis, ibi est unitas formalis, sed in unoquoque individuo datur negatio divisionis formalis, ergo in unoquoq; individuo datur unitas formalis. Major constat definitione unius, unum enim idem est, quod & indivisum, ergo indivisum formaliter, erit unum formaliter. Minor probatur. In quo non dantur rationes & principia divisa, essentialiter, in eo est negatio divisionis essentialiter, aliàs sine suis principiis daretur divisio. Sed in unoquoque individuo non dantur rationes & principia divisiva essentialiter; quia principia divisiva essentialiter, sunt differentiæ essentiales & specificæ, quæ in nullo individuo, plures dantur.

Probatur 2. Datur in unoquoq; individuo hominis natura generica, & natura specifica, v. g. datur ratio animalis & ratio hominis, ergò datur etiam in unoquoq; individuo unitas formalis animalis, & unitas formalis hominis, quia unitas formalis animalis, & unitas formalis hominis, non sunt quid distinctum re.

Probatur 3. Quot sunt negationes divisibilitatis in individuo, tot sunt unitates in individuo, sed præter negationem divisibilitatis in plura entitativè, est etiam negatio divisibilitatis in plura essentialiter, ergo etiam est in individuis unitas essentialis, ergo & unitas formalis.

Colliges. Tres admitti debere unitates nemine cogitante. Unam individualem, vi cujus non potest dividi natura in aliud individuum simile in specie, admitti item debere unitatem

formalem, quæ est indivisio prædicatorum essentialium, vi cujus non potest dividi v.g. Petrus in individuum Leonis; Denique tertiam unitatem admitti debere relativam, quæ est unitas convenientiæ.

Punctum Difficultatis 2.

An Prædictæ Unitates sint sufficientes ad universale formaliter?

Dicendum est 1. *Non esse sufficientem Unitatem Formalem explicatam, ad constituendum universale.*

Probatur 1. ex Suar. d. 6. Metaph. sect. 3. Unitas universalis ut universalis est, debet esse talis, ut sit illi propria, & rei singulari, qua singularis est, convenire non possit, sed unitas formalis, est unitas, quæ rei singulari ut singularis est convenire potest, ergo unitas formalis non est unitas universalis. Major probatur. Ratio constitutiva differentialiter universalis, ut universale est, convenire non potest rei singulari, ut est singularis, hoc ipso enim non esset ratio differentialiter constitutiva, jam autem ratio universalis, formaliter constituitur unitate. Minor principalis probatur. Quia etiam rei singulari, ut singularis est, convenit, non posse dividi in alia essentialiter prædicata, convenit enim Petro non tantum non dividi in Paulum, sed nec posse dividi in Leonem.

Probatur 2. Unitas formalis multiplicatur in individuis pro illorum multiplicatione, ut probatur supra. Unitas universalis non multiplicatur in individuis. Ergo unitas formalis, non est unitas universalis. Minor probatur. Quia si unitas universalis quà universalis, multiplicarentur in individuis ipsa universalia, multiplicatis enim rationibus rem aliquam constituentibus, & ipsa res multiplicatur, jam autem, ab unitate universali, constituitur universale, & qui concedit hanc unitatem à parte rei, concedit etiam aptitudinem universalem.

Probatur 3. Potest alicui enti competere, unitas formalis, & tamen illa unitas formalis, exigit non esse universalis: Ergo unitas formalis, & unitas universalis non sunt idem. Antecedens probatur. Deus habet unitatem formalem. Angelus item, si est inmultiplicabilis numero, nam convenit illis negatio divisibilitatis, secundùm prædicata Essentialia, & tamen non est universalis illa unitas, siquidem in plura inferiora non multiplicabilis.

Responderi posset 1. Quod dicta unitas sit insufficiens, ad universale Logicum, licèt sit sufficiens, ad universale Metaphysicum.

Contra. Quia argumenta allata probant, etiam ad universale Metaphysicum, non sufficere dictam unitatem.

Responderi potest 2. Unitatem formalem, non quamcunque requiri, sed conjunctam aptitudini ad essendum in multis, hæc autem non convenit singulari, quà singulare, &c.

Contra 1. est. Quæro, habetné aliquod prædicatum ista unitas formalis, per quod universalisetur, idque independenter ab ipsa aptitudine ad inessendum multis, vel non habet? si non habet, ergo sola aptitudo, est ratio universalisans formaliter, quod esse non potest, cum universale definiatur, non solum per aptum inesse multis, sed etiam per unum. Quod si habet aliquem suum conceptum, ipsa unitas, independenter ab aptitudine, tunc quæro: conceptus iste independens ab aptitudine, vel potest convenire singularibus, vel non potest? si potest, redeunt argumenta facta, si non potest, ostende quisnam ille sit? indubieque poterit inferri, quod ille non detur à parte rei, ergo ulterius immeritò recurristi in responsione ad aptitudinem, tanquam ad universalisativum unitatis. Ergo ulterius duas unitates formales in Petro assignas, quod & novum est, & sequitur duas esse essentias in homine, quia duas unitates formales, quæ erunt duæ negationes divisionis in prædicata essentialia, quæ negationes, idem sunt cum duabus essentiis.

Contra 2. Si unitas formalis, esset unitas universalis, & esset universalis ut supponitur, & non esset, quia unitas formalis universalis, debet esse conjuncta aptitudini ad inessendum multis, sed unitas formalis non est talis, indistinguitur enim ab hæceitate Petri, quæ non dicit aptitudinem ad esse in multis.

Contra 3. Unitas ista formalis, non est distincta nemine cogitante actu, ab unitate individuali, ut suppono ex materia de distinctionibus. Subsumo. Sed unitas individualis non est unitas universalis, ergo nec unitas formalis, erit unitas universalis. Et certè, si unitas formalis condistincta esset actu nemine cogitante ab unitate individuali, individuum illud prout condistinctum ab unitate formali, vel esset individuum hominis, vel non esset, si non est individuum hominis, ergo nec est hæceitas hominis, adeoque non est, quod est, nam hîc quæritur de hæceitate hominis; si autem unitas individualis, prout condistincta unitati formali, est individuum hominis, ergo prout condistincta, dicit essentialia prædicata: Ergo & negationem non esse hominis, ergo & negationem divisionis in id, quod non est homo, adeoque adhuc prout condistincta individualis unitas, dicit unitatem formalem.

Dicendum est 2. *Unitatem convenientiæ, non esse unitatem universalis formaliter.* Ita Suar. &c.

Pro-

Probatur 1. Singularia convenientia & similia in natura, non constituunt universale formaliter, ergo nec unitas convenientiæ, nam hæc in re & nemine cogitante, non sunt actu distincta, præcipuè apud illos, qui unum non distinguunt actu, à re una. Antecedens probatur. Universale debet esse unum, aptum inesse multis, sed singularia convenientia & similia in natura, non sunt unum aptum inesse multis, ergo singularia, non sunt universale formaliter. Minor probatur. Quia quod debet esse unum aptum inesse multis, debet esse ratio, quam participent multa, non verò ipsa participantia, jam autem singularia, non sunt ratio quæ participatur.

Idem medius terminus sic proponitur. Si nomine universalis intelligas non aliud, quam plura convenientia in natura, indubiè sic sumptum universale datur à parte rei. Sed quæro, vel vis retinere definitionem communem universalis, vel non vis? si non vis; extra statum quæstionis disputas; si vis, ergo universale non debet esse formaliter plura similia in natura, nam unum aptum inesse multa & plura similia in natura, non sunt idem formaliter, nam negatio divisionis, cum esse divisionis, non sunt idem, plura autem sunt esse divisionis, & unum negatio divisionis. Et certè plura adeoque apta esse multa, & unum aptum inesse multis, non sunt idem formaliter, vel ex oppositione ipsius Ly plura cum Ly unum. Jam autem plura convenientia, seu habentia unitatem convenientiæ, sunt plura adeoq; apta esse multa. Ergo plura dicentia unitatem convenientiæ, non sunt unum formaliter.

Probari 2. solet. Unitas universalis non debet esse passio pluralitatis, Unitas convenientiæ est passio pluralitatis, ergo unitas convenientiæ, non est unitas universalis. Minor probatur. Unitas sequens multiplicitatem, est unitas, quæ est passio pluralitatis, unitas convenientiæ, est unitas sequens multiplicitatem, quia est unitas relativa, seu ad aliud, adeoq; necessariò involvens plura. Major principalis probatur. Tum quia unitas universalis, debet esse unitas naturæ non naturarum, & in definitione universalis, ponitur pro genere natura, non naturæ. Tum quia unitas universalis, debet esse unitas sine addito, sine addito enim ponitur in definitione, jam autem unitas, quæ est passio pluralitatis, est unitas cum addito. Tum quia si unitas universalis, esset passio pluralitatem sequens, esset unitas vel universalis Metaphysici tantùm, vel Logici etiam; neutrum dici potest: Non primum; Quia si alia esset unitas universalis Metaphysici, nempe unitas involvens pluralitatem, alia unitas universalis Logici, erunt & ipsa universalia, distincta nemine cogitante actu, adeoq; non idem erit Universale in Prædicando, quod est universale Metaphysicum, cùm diversa habeant constitutiva, consequenter non id prædicabitur quod est; non potest dici secundum, quia universale Logicum, excludit pluralitatem, de quo infra.

Probatur 3. Si unitas convenientiæ, esset unitas universalis formaliter, universale illud esset aggregatum ex pluribus, naturam similem participantibus, sed universale formaliter non est aggregatum ex pluribus similem naturam participantibus. Tum quia non est ita definitum ab Aristotele. Tum quia si nihil obsit, debet poni universale, cum sua passione, quod est prædicabilitas de singulis, sicut ponitur & aptitudo ad inessendum singulis, ut ita esse & dici, proportionentur. Jam autem si unitas convenientiæ, esset unitas universalis formaliter, non esset universale cum passione prædicabilitatis, siquidem plura, quæ involvit unitas convenientiæ, non possent dici de uno, sine falsificatione propositionum; & si esse aptum inesse multis, spectat ad universale formaliter, spectabit etiam, dici de multis. Tum quia, si universale est aggregatum, ex pluribus similem naturam participantibus, hoc ipso debet dari illis omnibus ratio communis, quæ participetur ab illis, quæ ratio cum non sit singularis formaliter, debebit esse illa communis multis, quæsita ratio formalis, universalis formaliter.

Addo, sicut formatur à nobis conceptus animalis rationalis, qui est conceptus, Metaphysicè definitivus hominis, de quo ipso si quæratur, quid in re & Physicè sit, respondeturq; quod sit corpus v.g. & hoc & illud, hæc & illa anima rationalis, ita ratio illa participata in pluribus similem naturam habentibus, quæ est ratio quædam Metaphysica, si quæratur, quid in re & Physicè sit, non aliud erit, quàm & hoc & illud individuum. Universaliterq; quæcunq; rationes communes, & Metaphysicæ, in re & Physicæ sunt id, quod præbet fundamentum conceptus illius Metaphysici, & ratio communis.

Dicendum est 3. *Unitatem ad universale sufficientem, esse indivisionem, in plura, sive numero, sive specie distincta, cum aptitudine ad inessendum multis.*

Probatur 1. Quia debet esse Unitas aliqua universalis, alias nec universale daretur: quæ unitas, cum non sit unitas præcisionis, unitas negativa, unitas formalis, aut convenientiæ, ergo debet esse unitas in conclusione expressa, nulla enim alia.

Probatur 2. Quia hæc sola indivisio, constituit universale, cum passione sua necessaria, hoc est prædicabilitate, si enim ita unum & indivisum prædicabitur, non prædicabitur aliquid, quod non insit subjecto.

Probatur 3. Quia sic definitæ unitati, nihil deest, ad rationem unitatis universalis formalis.

Hæc Conclusio totam suam probationem sumit, ex refutatione alienarum sententiarum, &

iis, quæ infra dicentur. Hisq; verbis docetur à S. Thom. 1. Metaph. L. 1. *Non enim in diversis singularibus est aliqua natura una numero, sed intellectus apprehendit, ut unum id, in quo omnia inferiora conveniunt, & sic in apprehensione intellectûs, species fit indivisibilis, quæ realiter est diversa in diversis individuis.*

Inferes. Hanc unitatem non esse à parte rei.

Ratio. Quia omnia quæ sunt à parte rei, sunt aut solo numero, aut specie divisa, ergo non dicunt indivisionem in plura. Porrò unitas hæc universalis, in eo est dissimilis unitati individuali, quia hæc non solum dicit indivisionem, sed & ineptitudinem ad divisionem in plura; differet autem ab unitate formali, quia hæc reperitur in subjectis, quæ non exigunt, imò nec possunt multiplicari, ut vidimus supra.

Punctum Difficultatis 3.

Fundamenta Oppositorum.

Objicitur 1. Nulla unitas præter formalem, est unitas universalis, ergo ista est sufficiens ad constituendum universale. Antecedens probatur, quia nulla alia facit universale unum in multis, si enim aliqua alia id faceret, faceret vel illa, quæ solum est objectivè in intellectu, vel illa, quæ solum est subjectivè in intellectu, Neutra: non illa quæ est tantum objectivè in intellectu, quia hæc est ens rationis, neque illa quæ est subjectivè in intellectu, quia unitas hæc, est in actu intellectus, repræsentans plura per modum unius, consequenter sicut ipse actus non est in multis, ita nec unitas ipsius, est in multis.

Respondetur. Etiam permisso quòd illa unitas, quæ est subjectivè in intellectu, sit unitas formalis universalis, negabitur, quod hæc unitas, sit unitas in actu intellectus, repræsentantis plura per modum unius, non enim tunc repræsentantur per nos, etiam confusè plura. Deinde negatur, quod unitatis universalis nomine, veniat per nos unitas actus intellectûs.

Hinc jam conformiter ad dicenda infra, negatur Antecedens cum suis probationibus. Neque enim unitas, quæ sit tantum objectivè in intellectu, neque unitas, quæ sit subjectivè in eodem facit naturam universalem unam, sed unitas & indivisio inclusa in ipsa natura, licèt non extra circumstantias nostræ abstractionis, quæ abstractio facit, ut unitas illa, quæ fundamentalis tantùm, postea in actum, pro statu Metaphysico, deducatur.

Instabis. Si ista unitas est unitas ipsius naturæ, debet esse illi intrinseca, intrinseca esse non potest, quia abstractio non potest ullam rationem intrinsecam naturæ addere, nisi fictitiè.

Respondetur. De intrinsecitate istius unitatis, infra agetur. Quantùm ad præsens dici potest, abstractionem, quæ est cum fundamento in re, posse facere, ut natura aliquam rationem intrinsecam fundamentaliter, actu habeat via abstractionis, quod fieri potest, sine ulla fictione; neque enim status Metaphysicus aut intentionalis, si procedat cum fundamento in re, est status fictitius, licèt fictitia esset hæc unitas, si haberetur sine fundamento in re. Quamvis autem nihil conceptus meus tribuere possit rebus, extra intentionalem statum habentibus, potest tamen aliquid tribuere rebus in intentionali statu. Et sicut oppositi unitatem universalis Logici, quam dicunt abstractione fieri, non dicunt esse fictitiam, ita & in præsenti idem dicendum.

Objicitur 2. Illa sola unitas est sufficiens ad universale formaliter, per quam natura habet, ut sit actu in multis, sed per nullam aliam, habet natura, quòd sit una actu in multis, præter unitatem formalem vel convenientiæ. Ergo illæ sunt sufficientes ad universale formaliter. Major probatur, quia arbitrariè dicitur, naturam debere esse in multis, solâ aptitudine, præcipuè cum à parte rei per Aristotelem, debeat esse universale, nolebat enim ille formas rerum, esse extra multa, ut patet 1. Poster. tex. 26. & 7. Metaph. tex. 51. Minor etiam probatur, quia natura in statu abstractionis, est unum extra multa.

Respondetur. Sufficere ad universale, ut sit natura una, non actu in multis, sed apta inesse multis, quia hoc ipso non esset una, si esset actu in multis; & si deberet esse actu in multis, esset universale non aliud, quàm plura eandem naturam participantia, cujus oppositum probant argumenta. Aristoteles non plus voluit, quam quod non dentur universalia actu & realiter extra singularia existentia, quod voluit Plato, & à nobis non asseritur. Cæterùm unitas illa universalis per nos, debet esse præter multa, non in hoc sensu, quasi debeat esse unitas, cum exclusione capacitatis ad multa, sed in hoc sensu debet esse præter multa, id est non cum differentiis & hæcceitatibus.

Objicitur 3. Si natura universalis non deberet esse una in multis actu, sed una in multis aptitudine, non potest enim quidquam aptitudine esse tale, quale nequit esse actu. Atqui natura universalis, non potest esse una, cum multiplicitate actuali: Ergo nec aptitudine, esse una in multis.

Respondetur. Diversas esse propositiones: Natura quæ est una, habet aptitudinem ad esse in multis, & alia est hæc propositio; Natura unà cum unitate retinenda, habet aptitudinem ad inessendum multis, prior est vera, posterior falsa, unde quando dicitur universale est

unum

unum aptum inesse multis, in priori sensu est accipiendum, consequenter ly una componi debet cum natura, non cum ly apta inesse multis, neque enim retenta unitate, est apta, poni in multis.

Instabis. Si unitas universalis esset unitas in multis aptitudine, ly in multis, construxisset Arist. cum ly aptum inesse, non verò cum ly unum, sed construxit cum ly unum, ut habetur 1. poster. tex. 25.

Respondetur. Etiam sub illo ly unum in multis, subaudiri aptum inesse.

Addo. Si quis non aliam unitatem requireret ad universale, nisi eam, quæ etiam rei singulari, qua singularis est conveniret; Si item nullam aliam nisi unitatem convenientiæ, cum isto his est de solo nomine: an scilicet hoc sit vocandum universale? nam in re idem dicimus: dari scil. hanc unitatem convenientiæ. Et solum tale universale admisit Mastrius Scotista D. 4. N. 3. *Per universale in essendo &c. non intelligitur universale in Actu, sed Natura communis, quæ possit esse fundamentum intentionis universalitatis, & ob suam communitatem præbeat occasionem intellectui, ut ipsam concipiat verè & positivè unam in multis.* Quid si id dixisset Mastrius, de distinctione Scotistica.

DIFFICULTAS V.

Proponitur tenenda sententia de Universali.

Post Conclusionem, superius Punct. Diff. 2do traditam, constitit, quòd hæc unitas universalis non habeatur, nisi per Intellectum, discutiendum tamen, & in particulari impugnandum venit. Quod non detur universale, hoc est natura communis, nemine cogitante condistincta à differentiis, & quidem, quod non detur universale Logicum nemine cogitante, consentiunt omnes, cùm ad illud requirant vel actum intellectus confusum, vel comparativum vel abstrahentem objectivè. Imò Scotista Mastrius Disputatione 4. n. 18. hîc, docet, solum universale in prædicando, esse propriè universale, consequenter inferri potest, nullum universale verum & proprium, haberi nemine cogitante. Tota Difficultas est, de universali Metaphysico, de quo

Dicendum est. *Non dari actu à parte rei universale formaliter Metaphysicum, seu non dari Naturam communem, nemine cogitante condistinctam à differentiis*, dixi non dari actu à parte rei universale formaliter, quia indubiè, datur à parte rei nemine cogitante actu, fundamentaliter acceptum universale, datur enim fundamentum sufficiens, concipiendi Naturam unam, aptam inesse multis; intellectus enim videndo sensatione nos convenire cum brutis, differre ab iisdem rationalitate, habet sufficiens fundamentum, concipiendi naturam secundùm solam convenientiam, seu secundùm solam animalitatem, adeoq; faciendi universale generis, habet item fundamentum concipiendi naturam, secundùm solam rationem, quâ differt à brutis, adeoque faciendi universale differentiæ. Tota ergo quæstio erit, de universali formaliter.

Probari solet 1. Conclusio ex 1. de Anima tex. 8. *Vniversale autem aut nihil, aut posterius, Anima*, ad quem locum commentatur Avicenna quòd Intellectus faciat in rebus universalitatem. Et 12. Metaph. conc. 8. idem inquit: *Universalia esse collecta ex particularibus, in intellectu, qui facit ea unam intentionem.* Responderi posset, Aristotelem loqui de universali Logico, quod non est nemine cogitante, addit enim Arist. *Similiter autem* (intellige posterius est anima) *si quid commune aliquid prædicetur.* Restaurari posset hoc argumentum, quia in eo solo statu natura est universalis formaliter, in quo est etiam prædicabilis, prædicabilitas enim est passio necessaria universalis; consequenter universalis actu, debet esse passio, prædicabilitas actu, sed secundùm respondentem natura nonnisi in statu abstractionis habet prædicabilitatem actu, ergo nonnisi in eodem statu, habebit & universalitatem actu.

Probat 2. Arriaga. Implicat naturam aliquam à parte rei esse unam in se unitate rigorosa, & eandem esse multiplicem & divisam, in eadem ratione, sed hæc requiritur ad universale, ergo illud implicat à parte rei. Major inquit est evidens. Minor ab omnibus conceditur. Consequentia legitima.

Respondetur. Minorem à multis negari, ut ab iis qui dicunt unitatem convenientiæ sufficere ad universale. Item ab iis, qui dicunt sufficere unitatem formalem, quam appellant Minorem numerali.

Probatur 3. Conclusio. Non datur à parte rei in individuis nemine cogitante actu natura, ab individuis & differentiis distincta, quæ sit per modum unius indivisi formaliter, ergo non datur universale à parte rei, hoc enim quod continet Antecedens venit nomine universalis, apud oppositos. Antecedens probatur. Quia & esset nemine cogitante actu, ista natura ab individuationibus & differentiis distincta, ut supponitur, & non esset nemine cogitante distincta, quia id quod correspondet objecto, vi abstractionis actualis, non est nemine cogitante, Natura autem sic distincta, est illud, quod respondet abstractioni actuali, quod totum probatum est, ubi actum de distinctione ex natura rei.

Confirmatur Probatio. Quia si daretur natura dicto modo distincta, sequeretur aliquid implicatorium, implicat enim, quando aliqua sunt idem realiter in creatis, & si quid formaliter uni formalitati competat, ut non competat

in sensu reali, etiam alteri formalitati, sibi identificatæ, & ita realiter animalitas Petri, est rationalitas, sed si esset natura animalis condistincta nemine cogitante ab hæcceitatibus, conveniret aliquid uni formalitati, quod in sensu reali, non conveniret alteri sibi identificatæ, ergo si daretur natura universalis à parte rei, sequeretur aliquid implicatorium. Minor immediata probatur. Conveniret naturæ esse commune formaliter, & ne in sensu quidem reali conveniret id hæcceitati, non enim illa potest esse realiter communis, hoc ipso enim, non esset hæcceitas, ergo conveniret aliquid uni formalitati, quòd non conveniret alteri, etiam in sensu reali.

Item per oppositos non datur à parte rei universale Logicum, ergo nec dabitur universale Metaphysicum, quia utrumque importat naturam unam, distinctã à differentiis, & individuationibus, ergo si implicat natura talis in ordine ad universale Logicum absque mentis operatione, implicat & in ordine ad universale Metaphysicum.

Probatur 4. ex Suar. Si esse universalem convenit naturæ realiter, aut convenit per se, aut per accidens, si per se, ergo hoc conveniet etiam omnibus individuis, quod enim convenit per se superiori, convenit & inferioribus ejusdem, consequenter, unicuique individuo, conveniet esse universale; si autem id convenit per accidens, cum hoc accidens non sit futurum reale, debet esse accidens rationis, adeoque non nemine cogitante.

Probatur 5. Non datur nemine cogitante actu natura è parte rei distincta à differentiis, ergo nec dabitur actu à parte rei universale Metaphysicum. Antecedens probatur, quia aliàs daretur etiam natura præscindens ab esse rationali, & irrationali, idque nemine cogitante, quod non potest dici, quia non datur natura, nemine cogitante actu præscindens ab esse creati & increati, ergo nec præscindens, ab esse rationalis, & irrationalis. Consequentia probatur, quia natura, vel præscindit ab omnibus differentiis. Ergo præscindet etiam ab esse creati & increati, vel non præscindit ab omnibus, da ergo rationem, cur potius ab his, quam ab illis abstrahat. Deinde doctrina oppositorum probat, naturam actu distingui ab esse creato & increato, de facto enim reperitur in Deo natura, & non cum differentia creati, quando autem una est formalitas apud illos sine altera reperibilis, aliaq; definitione definibilis, hoc ipso est nemine cogitante actu distincta, parumque refert, quod illa formalitas sit Analoga, quia allata fundamenta ostendunt, etiam in talibus, reperiri debere distinctionem actualem, si autem concesseris, dari actu à parte rei, naturam, quæ neque sit creata, neque increata, in contra erunt, phrases Patrum, universaliter asserentium, quidquid est, aut est Deus, aut creatura. Rursùs hoc ipso non dabuntur per oppositos analoga actu nemine cogitante, quia actu nemine cogitante distinguentur à ratione conveniendi, & disconveniendi, sicut distinguentur & ipsæ inter se convenientiæ, & disconvenientiæ. Ergo ulterius dabitur natura, de qua nemine cogitante actu verum sit dicere: est nemine cogitante, & tamen non est Deus nemine cogitante, nec est creatura nemine cogitante.

Respondebis 1. Sufficeret quòd sit realiter creatura.

Contra est, hoc ipsum videtur esse durum, ut id quod est realiter creatura, non sit nemine cogitante creatura, meliusq; subderentur creaturæ Deo in esse dependentis, si de eo quod est realiter creatura, non possit nemine cogitante verificari independentia, quæ verificatur, de quo dicitur; nemine cogitante non est creatura, imò sequetur verificatio duorum contradictoriorum, est nemine cogitante actu creatura, quæ propositio verificabitur, ratione sensus realis; non est nemine cogitante actu creatura, quæ altera pars verificabitur titulo formalitatis ex natura rei, vi cujus, natura distinguitur ab esse creati.

Respondebis 2. Quod esse creati, transcendat rationes, & formalitates creaturarum, ideoque ab illis nemine cogitante non præscindat.

Contra est. Concesso quòd esse creati, transcendat entitatem creatam, ex principiis tamen oppositorum, falsum est, quod transcendat rationem communem naturæ, si enim esset transcendens rationem communem naturæ, impossibile esset reperiri naturam, sine esse creati, cujus oppositum est in Deo; quod si non transcendit naturam communem, ergo ab illa distinguetur, cum ex sola transcendentia, deberet non distingui.

Respondebis 3. Non dari conceptum unum naturæ nemine cogitante.

Contra. Quia probat ratio allata debere distingui in principiis respondentis, naturam à differentiis creati & increati, si distinguetur, idq; nemine cogitante, hoc ipso dabitur conceptus unus essentiæ nemine cogitante. Deinde principia oppositorum probant, dari debere conceptum unum naturæ, quia datur definibilitas, ejusdem una, eaq; distincta, à definibilitate creati vel increati.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur 1. Arist. 5. Met. tex. 8. & 12. Inter modos unius, quatenus aliquomodo unitatem speciei, & generis, quatenus aliquomodo unitates reales sunt, nam ibi, non erat sermo de intentionibus nostris, unde etiam, 7. Met. tex. 5. dicit, eandem esse rationem animalis, in omnibus speciebus.

Respon-

Respondetur. Arist. voluisse significare, quòd omnia sensitiva in ratione animalis habeant unitatem convenientiæ, sed non dicit illam esse sufficientem ad universale formaliter, nec loquitur de genere, & specie, formaliter sumptis.

Instabis. Aristoteles 1. poster. c. 5. divisit res in universales & singulares, quæ divisio esset mala, si universale non daretur à parte rei, esset enim divisio in membra, quæ non sunt actu distincta, cum non sit eorum alterum scilicet universale actu, prius est autem esse, postea condistingui.

Respondetur. Posse bonam fieri divisionem in membra, quorum unum sit actu, & aliud non sit actu ante opus intellectûs, ut dividi potest unum, in unum reale, & in unum intentionale, & ut dividitur Ens, in ens reale, & in ens rationis. Deinde dici potest, quòd sufficiat, ut unum membrum divisionis sit actu, & aliud conditionatum, ita sicut dividitur Quantitas in finitam & infinitam, quia si esset possibilis Quantitas infinita, esset membrum dividens Quantitatem.

Objicitur 2. Ex S. Th. Natura Petri & Pauli potest definiri propriâ definitione, Ergo habet unitatem aliquam. Nam ex 4. Met. tex. 10. nihil definitur, nisi quatenus unum, sed unitatem, hanc non habet ab intellectu, quia nec definibilitatem, ex qua unitas hæc oritur, habet ab intellectu.

Respondetur. Naturam Petri & Pauli, prout est à parte rei, non posse una definitione definiri, sed sicut duo sunt, ita duabus definitionibus debent definiri; possunt tamen definiri una definitione, prout substant nostris intentionibus, quæ possunt divisiones illas deputare, unde nemine cogitante, fundamentaliter tantum, sunt unâ definitione definibiles, non verò formaliter, & proximè.

Objicitur 3. Natura Petri & Pauli, non differunt essentialiter, non differunt enim ita sicut Petrus, & Bucephalus, ergo sunt unum specie.

Respondetur Disting. Consequens. Ergo sunt unum specie, id est conveniunt specie. Conced. Conseq. Sunt unum specie, rigorosè, & nemine cogitante, & unitate sufficienti ad universale. Nego Conseq.

Responderi aliter solet. Neg. Conseq. ex hoc principio, eo quod similis sit huic: Gabriel & Michael, non sunt differentes Quantitativè, ergo sunt unum quantitativè, quæ consequentia etiam per te non tenet, ita nec tenebit consequentia adlati argumenti; sicut enim non potest alicui tribui unitas Entis alicujus, sine illo ente, cujus est unitas, unde quia in Angelo non reperitur entitas quantitatis, nec tribui ei potest unitas quantitativa; cum ergo in Petro non sit entitas essentiæ Pauli, nec potest ei tribui unitas essentiæ Pauli.

Objicitur 4. Natura humana, ex se habet formalem indivisionem, ergo habet unitatem formalem, quia in indivisibilitate unitas consistit. Antecedens probatur. Non habet ex se formalem divisionem, aliàs ubique eam haberet, & sine illa concipi non posset, ergo ex se habet formalem indivisionem.

Respondetur. Naturam ex se, prout subest nostris conceptibus, habere indivisionem formalem, non autem prout est à parte rei, à parte enim rei, sunt ex se nonnisi singularia, formaliter divisa.

Objicitur 5. Universale fundamentaliter acceptum, non est formaliter singulare. Ergo est formaliter universale, quia omne, quod non est singulare, est formaliter non singulare, adeoque formaliter universale.

Respondetur. Neg. Conseq. Ratio, quia non licèt argumentari à termino negativo ad positivum, v. g. non est album, ergo est nigrum, nam viride est non album, & tamen non est nigrum, consequenter, nec ex eo, quia concederetur universale fundamentaliter acceptum, non esse formaliter singulare, rectè arguetur, quod sit formaliter universale. Hæc Consequentia tenet: universale fundamentaliter acceptum, est formaliter singulare. Ergo universale fundamentaliter acceptum, non est formaliter singulare, tenet in quam consequentia, quia est à contradictorio ad contradictorium. Porrò ut vera sit hæc propositio, universale fundamentaliter acceptum non est formaliter singulare, non est necesse, ut jam sit formaliter universale, sed sufficit ut sit plura formaliter singularia. Unde secundùm superiùs dicta, debet negari, quod universale fundamentaliter acceptum, non sit formaliter singulare, supple, conveniens cum alio singulari.

Objicitur 6. Identitas realis materiæ respectu ejusdem materiæ ad formas non impedit, quominus essentia actu possit abstrahere, à respectu ad formas actuales, ergo & identitas realis essentiæ cum individuis, non impedit, quo minus essentia actu possit abstrahere, ab actualibus individuis.

Respondetur. Neg. Antecedens. Nemine enim cogitante datur non nisi fundamentum hujus abstractionis, sed actu non abstrahit ab illo respectu.

Instabis. Si non abstrahit nemine cogitante actu entitas materiæ, ab esse respectivo, ergo æquè intimus & intrinsecus, est respectus ille, tam ad formas possibiles, quàm ad formas actuales vel accidentales.

Respondetur. In re, æquè intimos esse illos respectus, neq; enim alia sui entitate respicit materia possibilia, & alia sui entitate actualia, tota ergo diversitas erit, nonnisi in ipsis terminis extrinsecis. Consequenter dicitur respectum ad illas formas duo dicere: Unum in recto, aliud

in obliquo; in recto dicit entitatem materiæ, & in hoc recto, tam respectus secundò essentiales, quos dicit materia ad formas possibiles, quàm respectus accidentales ad formas accidentales convenirent, nec ab hoc respectu abstrahit nemine cogitante materia, quia nec abstrahit nemine cogitante, à sua entitate. Aliud autem ille respectus dicit in obliquo, nempe ipsos terminos, nempe formas possibiles, vel actuales, ita ut diversitas respiciendi, sit penes terminos, & ab istis terminis dicit materia distinctionem nemine cogitante.

Objicitur 7. Quod non est essentiale alicui nemine cogitante, non est illi essentiale, sed ipsi v. g. esse hominis, non est essentiale esse Petrum, ergo nemine cogitante, non est hoc illi essentiale, consequenter nemine cogitante, distinguetur à Petreitate.

Respondetur. Quod à parte rei, homini alicui, sit essentiale esse Petrum, adeoq; indistinctum ab illo, ita ut ly homo independenter à conceptibus nostris acceptum dicat, tanquam quid essentiale, in Petro Petreitatem, in Paulo Pauleitatem, totaque collectio illorum individuorum, erit homo independenter à nostris conceptibus acceptus.

Instabis. Datur nemine cogitante singulare, quod est relativum ad universale. Ergo debebit dari, & ipsum universale, ergo non erit necesse, ut sit homini essentialis Petreitas, quia hoc ipso non esset nemine cogitante universale, sed sola singularia.

Respondetur. Hoc nonnisi sensu singulare est correlativum universalis, quia est illi oppositum suo modo, sed inde non sequitur, dari etiam debere à parte rei universale, quia datur singulare, nam finitæ quantitati est opposita infinita quantitas, & tamen data à parte rei quantitate finita, non est necesse dari quantitatem infinitam.

QUÆSTIO II.

De Actu Intellectus, per quem fit Natura universalis una.

Tota hæc quæstio manca erit nisi legantur in Metaphysica, dicta de Præcisionibus objectivis. Auctores, qui non tenent dari universale à parte rei, abeunt in hac quæst. in partes, cum quibus disceptandum erit.

DIFFICULTAS I.

An universale fiat, per actum confusè singularia cognoscentem?

Hurtadus, & cum secuti Arr. & Ov. docent, ita imbibi singularitates in natura humana, ut sine illis non possit cognosci, quamvis non sit necesse, dum cognoscitur natura humana, clarè etiam singularitatem cognosci, licèt sit necesse cognosci eandem confusè & implicitè.

Punctum Difficultatis 1.

Quid tenendum.

Dicendum est. *Naturam universalem, non fieri unam, per actum confusè singularia cognoscentem.*

Probatur 1. Iis rationibus, quibus suadentur in distinctionibus Præcisiones objectivæ.

Probari solet 2. Si natura universalis non aliud esset, quam singularia confusè cognita; sequeretur istius propositionis universalis, Petrus est animal, hunc esse sensum, Petrus est & Bos, & Homo, & Asinus, quia prædicatum universale generis non aliud esset, quàm species confusè cognitæ, quod est absurdum. Deinde, si singularitates, & differentiæ cognoscuntur confusè in universali, sequitur bis cognosci differentias, quando concipio Animal-Rationale, semel in animali, & postea in se ipsa, quod tamen est contra experientiam; Deniq; sequeretur, quod quando concipio animal, concipiam totum hominem confusè, quia scilicet confusè concipio rationalitatem, non dabiturq; ex parte objecti aliud universale generis, ab universali speciei, sed erit tantum universale speciei. Neque est recurrere ad actum confusè cognoscentem, quia confusa cognitio non facit, quominus ex parte objecti, non respondeat differentia conjuncta generi, ergo nec faciet, quominus ex parte objecti universale generis, non sit universale speciei.

Probatur 3. Tum quia si non fieret universale, nisi per actum confusum, vel id ideò esset, quia non habet vim intellectus præscindendi objectivè, & hoc non, quia nec divina posset præscindere, quod est contra Arr. vel quia creatum objectum, non posset præscindi, & hoc non, quia creatum objectum præscindi objectivè, nullam involvit implicantiam. Tum quia titulo diversorum connotatorum potest apprehendi & denominari entitas per modum animalis, & titulo diversorum connotatorum, potest apprehendi & denominari rationalis. Ergo etiam titulo eodem, respondere potest ex parte objecti animalitas, & non respondere, ex parte objecti rationalitas; & sicut tu recurres ad diversa connotata, in salvando hoc, quod est clarè, & non clarè nosci; ita & in præsenti, recurretur ad diversa connotata, formalitatesq; ex illis pullulantes. Tum quia si se ex parte objecti, prout repræsentati, ita se haberet animalitas & rationalitas, sicut se habet ex parte objecti, prout repræsentati lignum & Angelus, fieret tunc præcisio objectiva objecti, prout repræsentati, sed de facto

facto ex parte objecti prout repræsentati, ita se habent. Nam æquè non experior sub termino lignum, respondere mihi, confusè Angelum, ut sub termino Animal, prout repræsentato non experior respondere mihi terminum Bucephalitas, videturq; quod hoc sibi sit imponere, dicendo: quòd hoc confusè cognoscam, licèt experiar, nullo modo illud mihi repræsentari, idq; non tantùm quoad vocem, sed & quoad essentialia prout repræsentata.

Objicitur 1. Si non præsentantur in natura universali singularia confusè, sed sola ratio communis præcisa, ergo poterit à Deo produci, hæc ratio præcisa, sine singularitatibus.

Respondetur. Non omnia quæ separantur intentionaliter, posse separari, & seorsim esse realiter.

Objicitur 2. Non minus contradictoriè opponuntur cognosci, & non cognosci, quàm produci & non produci, existere & non existere, sed repugnat existerè animalitatem Petri, & non existere rationalitatem Petri. Ergo etiam repugnabit, cognosci animalitatem Petri, & non cognosci rationalitatem Petri. Major probatur, quia particula non, quæ facit contradictiones, posita est in utroque exemplo supra id quod affirmabatur prius.

Respondetur. Imprimis retorquendo argumentum, non minus contradictoriè, repugnat cognosci distincte, & non cognosci distincte, quam produci, & non produci, & tamen per oppositos, potest cognosci distincte animalitas & non cognosci distincte rationalitas.

Deinde argumentum multum probat, quia rationem substantiæ, probat ab oculo corporeo videri, dicerem enim, impossibile est produci Petrum & non produci, secundùm rationem entis, & substantiæ, ergo impossibile est videri Petrum coloratum, & non videri secundùm rationem entis & substantiæ, non minus enim contradictoriè hæc opponuntur.

Directe autem dici potest, quod non minus contradictorie opponantur, cognosci, & non cognosci, respectu ejusdem formalitatis, quam produci, & non produci, secus si sumatur illud cognosci, & non cognosci respectu diversæ formalitatis, & disparitas est: quia si sumantur, cognosci, & non cognosci, respectu diversæ formalitatis, hoc ipso non erit vera contradictio propter alietatem, diversarum formalitatum; jam autem non potest in creatis idem produci, & non produci, quia non haberetur principium, per quod eximi posset à contradictione, ne de eodem verificentur illa contradictoria. Hoc enim principium, non possent esse diversæ Metaphysicæ formalitates, quia sunt ordinis Metaphysici, produci autem, & non produci, est ordinis physici, non etiam illud produci, & non produci, eximeretur à contradictione, ratione diversarum virtualitatum in ordine ad prædicata Physica, seu primo intentionalia: quia in creatis, talis distinctio non datur, aliàs daretur in creatis mysterium Trinitatis.

Ad illa contradictoria, existit, non existit, ne in divinis quidem datur virtualitas, quia existit, & non existit, est purum: *est & non est*, si est purum *est*, & *non est*, non poterit de uno verificari *est*, de alio *non est*. Si de alio verificari hæc non poterunt, verè contradictoria hæc erunt, adeoque implicabunt.

Objicitur 3. Nulla contradictoria possunt verificari de creatis, si autem, non per actum confusè cognoscentem singularia, universalia fierent, verificarentur contradictoria.

Respondetur. Si nulla contradictoria possunt verificari de creatis, quomodo verificantur, clarè cognosci, non cognosci clarè, quomodo verificantur de eodem, acclive, non acclive, sed declive, quomodo verificantur, clarius se, quod dicitur de definitione, non clarius se, quod dicitur de definito, &c.

Deinde si rigorosè loqui velimus, non tantum in creatis, non possunt verificari duo contradictoria, sed nec in divinis, maximè enim inter alia verificarentur in his prædicatis: communicatur, non communicatur, producitur, non producitur, distinguit realiter, non distinguit realiter, quæ omnia non sunt contradictoria, nam non dicitur, natura non communicatur, natura communicatur, sed Paternitas v. g. non communicatur, nec dicitur natura non distinguit, natura distinguit, sed Paternitas v. g. distinguit, quod si affirmationis illius, & negationis, alia sunt verificativa, hoc ipso affirmatio illa & negatio, eximitur à conditione veræ contradictionis.

Denique si concedi deberet quod in creatis, non possent verificari duo contradictoria, id verum esset eo sensu, quia scilicet non potest v. g. verificari affirmatio de uno, quin in sensu reali verificetur de altero, identificato realiter.

Punctum Difficultatis 2.

An de eodem realiter possint verificari duo contradictoria?

AD defendendam hanc sententiam, examinanda sunt aliqua à recentioribus objecta, quæ in hoc fermè fundantur principio: De eodem realiter non possunt verificari duo contradictoria. Circa quam difficultatem.

Assero 1. *In omni sententia verificari duo contradictoria, si præcisè contradictio spectetur penes terminos oppositos.*

Ratio. Quia sententiæ in hac materia dividi possunt in sententiam tenentem præcisiones objectivas, & negantem præcisiones objectivas: sententia admittens præcisiones objectivas adhuc

huc est duplex; una Scotistarum tenentium formalitates ex natura rei actu distinctas, alia eorum qui admittunt distinctionem nonnisi ratione connotatorum, solumq; ponunt fundamentum, actu hæc distinguendi. Omnes hæ admittunt contradictoria penes terminos præcisè oppositos. Nam in primis admittitur verificari hæc duo in divinis: produci, non produci: in sententia Scotistica admittitur hoc contradictorium, est formaliter animalitas, non est formaliter animalitas: quod etiam contradictorium pro statu intentionali admittitur à Connotatistis. In sententia negante præcisiones objectivas & admittente nonnisi formales, admittuntur hi termini, cognoscitur clarè, non cognoscitur clarè sed confusè, cognoscitur in ordine ad hæc connotata, non cognoscitur in ordine ad hæc connotata: Potest item totus Petrus concipi in ordine ad hæc connotata, & totus concipi non in ordine ad hæc connotata: possum item cognoscere eundem Petrum clarè claritate discernente eum ab omnibus brutis dum cognosco rationale, & claritate non discernente eum ab omnibus brutis, dum cognosco animal.

Assero 2. *In nulla sententia verificantur duo contradictoria formaliter & simpliciter talia.*

Ratio. Tum quia impossibile est idem esse & non esse. Tum quia nullum argumentum probat id teneri ab aliqua Schola. Tum quia quando verificatur de divinis produci & non produci, non verificatur ratione ejusdem virtualitatis, quando verificatur de creatis respondet animalitas, non respondet rationalitas, idq; ex parte objecti, verificatio illa est ratione diversorum connotatorum, ad quæ attendendo, formatur à ratione, nunc quidem formalitas animalitatis, nunc formalitas rationalitatis, ut alibi dicitur. Ergo in nulla sententia verificantur duo contradictoria formaliter & simpliciter talia.

Assero 3. *Tum primum verificarentur duo contradictoria simpliciter & præcisè, quando non tantum verificarentur termini contradictoriè oppositi, sed etiam verificarentur de eodem, quod ipsum adhuc non sufficit, sed est necesse verificari ratione ejusdem, unde debet verificari idem, de eodem, ratione ejusdem.*

Ratio. Quia illud ly impossibile est idem esse & non esse, nonnisi tenet, si dicto modo circumscribatur contradictio, unde v. g. produci & non produci est contradictorium in creatis, quia idem nempe produci, & non produci, de eodem v. g. homine, ratione ejusdem nempe realitatis, cum non habeat distinctionem virtualem, in ordine ad prædicata primò intentionalia, ratione inquam ejusdem realitatis verificabuntur, quod est impossibile; quæ virtualitas, quia intercedit in divinis, non sunt hæc simpliciter contradictoria. Sed hæc virtualitas non debet esse ratione distinctionis realis in tertio, ut dictum in prima Parte contra Perez, & Esparsa, quibus aliqui adnumerant Lugo & Arriaga, sed nullo fundamento, nam Arriaga ut constabit legenti nostram nonnisi sententiam tuebatur, nullusq; locus pro hoc citatur Lugonis.

Dices 1. Quibus conveniunt duo prædicata contradictoria iis necessariò convenit distinctio realis. Ergo impossibile est ut eidem rei realiter conveniant duo prædicata contradictoria. Antecedens probatur. Cui convenit aliquod prædicatum, convenit etiam id, quod est essentialiter inclusum in illo prædicato, v. g. cui convenit substantia, & in substantia includitur ens, eo ipso illi convenit esse ens, sed in prædicatis contradictoriis essentialiter includitur distinctio realis: quod ipsum probatur, quia in istis prædicatis invenitur est & non est, in hoc autem complexo est & non est, invenitur distinctio realis: quid enim patentius potest esse, quam quòd esse, distinguatur realiter à suo non esse.

Respondetur. Habito imprimis respectu ad divina, negatur Major, nam Natura divina & Paternitas præcisè inter se comparata, habent prædicata contradictoria, nempe est communis, non est communis &c. neq; tamen inter hæc est distinctio realis: & licèt est & non est, respectu ejusdem virtualiter, arguat distinctionem realem, impossibile enim est idem esse & non esse, non tamen eam arguit, in diversis virtualitatibus, hocque significat ille terminus arguentis; esse distinguitur realiter, à ly, suo non esse. Si enim non sit suum non esse, hoc est ratione ejusdem, non erit necesse ponere distinctionem realem.

Habito rursus respectu ad creata. Distingui potest Major, quibus conveniunt duo prædicata contradictoria ratione diversorum connotatorum convenit distinctio realis, ratione etiam connotatorum distinctorum. Concedo Majorem: quibus conveniunt duo prædicata contradictoria ratione diversorum connotatorum, convenit illis distinctio realis, quoad id, quod dicit in recto illud connotatum. Neg. Major. Et ita convenit esse indivisibili entitati Petri, formaliter animal, ratione connotatorum operationum sentiendi, convenit item non formaliter animal, ratione operationum intelligendi, quæ duo connotata sunt distincta realiter: nihilominus ipsum rectum quod est Petrus, non admittit distinctionem realem, nec ex eo admittere debet.

Habito respectu ad divina & creata, itemque ad assertum præjactum distinguitur iterato Major. Quibus conveniunt duo prædicata contradictoria ratione ejusdem. Conced. Major, si non competunt ratione ejusdem. Neg. Major. Quia nec tunc erunt jam contradictoria. Vel si vis distingue: quibus conveniunt duo prædicata

dicata contradictoria præcisè sumpta contradictione, ex oppositione terminorum, illa distinguuntur realiter. Neg. Major: quibus conveniunt duo prædicata contradictoria simpliciter & formaliter talia. Conced. Major. Idem est quod dicitur in prima parte duo contradictoria proportionata arguere distinctionem realem, secus improportionata.

Instat 1. Cum duo homines dicunt, unus, Petrum esse in foro, alter, Petrum non esse in foro, non idem realiter dicunt, non alia de causa, nisi quia sibi contradicunt. Ergo signum est, quod in duobus contradictoriis, inveniatur distinctio realiter.

Respondetur. Distinguendo consequens distinctionibus præjactis.

De antecedente cum limitationibus sentiendum, nam si Petrus replicetur, & sit in foro, simulq: templo, qui illum videt in templo, potest dicere non est in foro, sed verificatio hæc, arguet quidem connotatam locorum distinctionem realem, non tamen distinctionem realem ipsius Petri.

Instat 2. Cur produci & non produci includat distinctionem realem, ratio est, quia in illis est aliquid esse, & simul negatio ejusdem esse, ergo verificatio contradictoriorum arguit distinctionem realem.

Respondetur. Negando universaliter produci & non produci arguere distinctionem realem, nam reperitur in Natura & Filiatione, non tamen distinctis realiter, sed includere distinctionem realem si non detur virtualis distinctio, in ordine ad prædicata primò intentionalia, jam enim esset verificatio ratione ejusdem, unde quia hæc virtualitas non habetur in creatis, ideò in creatis productum & non productum distinguuntur realiter.

Instat 3. Posito quod affirmetur aliquid identificari realiter, & tamen convenire ei duo prædicata contradictoria, hoc ipso dum dicitur non de eodem verificari duo contradictoria, dicitur de eodem verificari duo contradictoria, quia affirmantur de subjecto involvente, duo contradictoria.

Respondetur. Ad formalem, & simpliciter contradictoriam, non tantùm requiritur ut affirmentur de subjecto eodem, sed etiam si sint prædicata primò intentionalia, necesse est illa verificari ratione ejusdem virtualitatis, si autem sint prædicata secundò intentionalia, ut verificentur ratione ejusdem formalitatis, vel ratione ejusdem connotati. Quando autem de Petro non potest dici produci cum ratione Petreitatis, non produci ratione humanitatis, id oritur ex eo, quia illi non convenit virtualis distinctio in ordine ad prædicata primò intentionalia, quæ illi convenire potest in ordine ad prædicata secundò intentionalia. Argumentum quod petitur ex eo, quia destrueretur tota forma syllogistica alibi solvitur.

Dices 2. Etiam duo contradictoria secundò intentionalia non possunt verificari de formalitatibus realiter identificatis. Quod probatur. Non minus sunt repugnantia sibi cognosci & non cognosci, ac sunt mutuò sui destructiva currere & non currere, quia utrumq; includit esse & negationem ejusdem esse, quæ negatio cum sit malignantis naturæ, destruit illud oppositum sibi esse, unde quælibet contradictoria, est maxima, nec suscipit minus, ergo si currere & non currere de eodem verificari non possunt, nec de eodem verificari poterit cognosci & non cognosci. Quod ipsum in hoc fundatur, quia tota vis contradictionis non consistit in ratione intrinseci & extrinseci, sicut non consistit in ratione spiritualis vel materialis, sed consistit in conjunctione & negatione conjunctionis ejusdem prædicati cum subjecto.

Respondetur. Retorquendo argumentum. Cum arguens admittit cognosci clarè animalitatem ratione diversi connotati, & non cognosci clarè sed confusè dum cognoscitur rationalitas per ordinem ad diversum connotatum, nos etiam admittimus diversa hæc connotata, cur ergo contradictoria illa, salvantur in principiis arguentis, & non salvabuntur in nostris, & si ad hoc confert diversitas connotatorum, cur non conferet virtualitas in ordine ad prædicata vel primò intentionalia, vel secundò intentionalia.

Ex dictis distingui debet major: quòd procedat dē cognosci & non cognosci ratione ejusdem virtualitatis, formalitatis, connotationis, datur tamen virtualitas in creatis ad cognosci & non cognosci, quia hæc sunt secundò intentionalia; non tamen ad currere & non currere non replicati. Quia non datur in creatis virtualitas in ordine ad prædicata primò intentionalia. Dixi non replicati, quia alibi dicitur, replicatum, posse in uno loco currere, in alio non currere. Et licèt negatio sit malignantis naturæ, malignat tamen nonnisi supra quod cadit, cadit autem non supra unam virtualitatem, quia cadit non supra id, quod affirmabatur, affirmabatur autem una virtualitas, supra aliam autem virtualitatem cadit negatio, & licèt præcisè consistat contradictio in conjunctione, & negatione conjunctionis ejusdem prædicati de subjecto, debet tamen id esse ratione ejusdem virtualitatis, formalitatis, connotationis.

Instat 1. Non potest Petrus respectu ejusdem esse dexter & sinister, quantum vis hæc sint contradictoria extrinseca, quod sit à me visus & non visus, & tamen hæc sunt contradictoria extrinseca, & si agatur de prædicatis contradictoriis intentionalibus, non potest dici quod Petrus aliquo modo cognoscatur, & quod nullo modo cognoscatur, ergo nec possunt verificari secundò intentionalia contradictoria.

Respon-

Respondetur. Defendendo terminos eorum qui admittunt distinctionem virtualem in ordine ad prædicata extrinseca, negabitur Antecedens, nam potest replicatus Petrus in uno loco esse dexter, in alio sinister, secundùm aliam & aliam collocationem, si illi in illo loco conveniat sed replicato. Sed attendendo ad terminos quos in hac materia tanquam prios usurpamus, cùm esse dextrum & sinistrum non sint contradictoria secundò intentionalia, h. e. petita per ordinem ad intellectum & voluntatem, falsum erit in nostris principiis Antecedens, imò in nostris principiis, si posset Petrus non replicatus esse dexter & sinister simul, hoc ipso haberet virtualem distinctionem in ordine ad prædicata physica & primò intentionalia. Potest tamen per nos hoc convenire ut Petrus aliquo modo cognoscatur secundùm unam formalitatem, & non cognoscatur secundùm aliam ullo modo. Concessa nihilominus hac distinctione virtuali in ordine ad prædicata secundò intentionalia, non erit necesse concedere eam, ad hæc duo salvanda: aliquo modo cognosci nullo modo cognosci, quia hæc sunt formalia contradictoria, Ly enim nullo modo cognosci, excludit, cognosci ratione cujuscunque formalitatis cognosci: non cognosci autem ratione Animalitatis, non excludit cognosci ratione rationalitatis. Et sicut data in divinis distinctione virtuali in ordine ad hæc prædicata: Natura communicatur, Paternitas non communicatur, non est necesse concedere distinctionem virtualem, in ordine ad hæc prædicata: Natura communicatur, Natura non communicatur; hæc enim essent formalia contradictoria; ita neq; est necesse admittere hæc contradictoria: aliquo modo cognosci, nullo modo cognosci, quamvis ut dictum à nobis concedatur distinctio virtualis in ordine ad hæc prædicata secundò intentionalia salvanda: Animalitas noscitur, non noscitur Rationalitas.

Instat 2. Tam non potest idem subjectum indivisibile, subjici per partes prædicatis intrinsecis, quam non potest subjici per partes, prædicatis extrinsecis seu secundo intentionalibus. Ergo neutra horum contradictoriorum verificari possunt.

Respondetur. Si aliquid sit indivisibile etiam per ordinem ad prædicata secundo intentionalia, nec habet in ordine ad hoc virtualem distinctionem, nego quod secundùm unam partem subjici, secundùm aliam possit non subjici prædicatis secundò intentionalibus, secus si habeat in ordine ad hoc distinctionem virtualem.

Instat 3. Produci & non produci sunt contradictoria sive comparentur cum animalitate sola, sive cum animalitate & rationalitate: itemque sunt contradictoria produci & non produci inadæquatè. Ergo & cognosci & non cognosci, æquè ac illa, erunt contradictoria adeoque inverificabilia.

Respondetur. Cùm non detur virtualitas in ordine ad prædicata physica & primò intentionalia, fit ut supra idem, & ratione ejusdem, cadat illud produci, & non produci; sed quia datur distinctio virtualis in ordine ad prædicata secundò intentionalia, poterit supra unam virtualitatem cadere cognosci, supra aliam non cognosci, adeoq; hoc fieri poterit, sine ulla contradictione, nisi spectando contradictionem, penes ipsos præcisè terminos oppositos.

Instat 4. Tam sunt idem realiter omnes formalitates, cum omnibus formalitatibus in eodem objecto indivisibili, quàm sunt idem realiter, una formalitas cum altera formalitate in eodem objecto. Ergo sicut repugnat cognosci omnes formalitates sine omnibus formalitatibus ejusdem objecti, repugnabit etiam cognosci unam formalitatem sine alia.

Respondetur. Tam formalitas cum re, cujus est formalitas, quàm formalitates inter se sunt idem realiter, sed ita sunt realiter idem, ut in ordine ad cognosci vel non cognosci dicant distinctionem virtualem adeoque attingibilitatem in ordine objecti, non attingendo aliam; quam distinctionem virtualem in ordine ad prædicata physica non dicunt in re indivisibili. Est quidem verum quod repugnat cognosci omnes formalitates non cognitis omnibus formalitatibus, vel aliqua non cognita, quia jam accipitur cognosci & non cognosci ratione ejusdem, secus si cognoscatur una formalitas non cognita alia; jam enim cognosci & non cognosci, non erit ratione ejusdem virtualitatis. Ut etiam supra dictum.

Instat 5. Negatio cadens supra modum tam facit contradictoriam modalem propositionem, quàm faceret si esset simplex contradictio. Ergo si non possunt verificari hæc duo contradictoria cognosci & non cognosci nec verificabuntur hæc adæquatè cognosci non adæquatè cognosci.

Respondetur. Æquè quidem sunt ista contradictoria quoad terminos præcisè oppositos, sed neutrum horum erit contradictorium, si posita distinctione virtuali in ordine ad prædicata secundo intentionalia, cadat supra unum cognosci, supra aliud non cognosci, si item cadat adæquatè supra unam virtualitatem unius realitatis, & non adæquatè supra aliam virtualitatem. Addo ista prædicata adæquatè cognosci non adæquatè cognosci, quoad omnes virtualitates, sunt contradictoria inverificabilia. Quia procedunt ratione ejusdem, adeoque non præcisè secundùm terminos oppositos, sed involvunt insuper formalem & simpliciter contradictionem: estque similis contradictio huic: ratione virtualitatis, A. cognoscitur, ratione virtualitatis, A. non cognoscitur.

Con-

Continuatur Solutio.

Dices 3. Impossibile est verificari duo contradictoria extrinseca & intentionalia, quin simul verificentur de eadem re contradictoria, physica & intrinseca. Ergo si hoc repugnat, repugnabit & illud. Antecedens probatur, nam supposito quod cognoscatur animalitas Petri per hanc meam cognitionem expressivam hîc & nunc solius animalitatis, & non cognoscatur rationalitas Petri, sequitur quòd animalitas Petri sit capax cognosci per hanc meam cognitionem expressivam solius animalitatis, & è contra rationalitas Petri, non sit capax cognosci, per hanc meam cognitionem expressivam solius animalitatis. Atqui esse aliquam rem capacem cognosci, & simul non esse capacem cognosci per eandem cognitionem, sunt prædicata physica & realia, omnis enim aptitudo & capacitas ad aliqua, est essentialis, & intrinseca rei. Ergo si eidem rei conveniunt prædicata intentionalia, conveniunt physica.

Respondetur. Hoc argumentum ursit primus contra nostra principia, meus in Philosophia & Theologia condiscipulus, perillustris & admodum R. D. Moszynski, solutio illius data 1. parte disp. 2. n. 84. quæ hîc repetitur. Neg. Antecedens. Major illius vera est, si cognita formaliter animalitate, non esset hoc cognitum in sensu reali rationalitas, secus si sit in sensu reali hoc cognitum rationalitas, consequenter & capacitas animalitatis ad cognosci, est in sensu reali capacitas rationalitatis ad cognosci, cum enim careant distinctione virtuali in ordine ad prædicata physica, & primò intentionalia, fit ut in sensu reali, capacitas unius, sit capacitas alterius. Jam autem in divinis capacitas distinctionis realis à Filio competit quidem virtualitati Paternitatis, sed ne in sensu quidem reali competit virtualitati Naturæ.

Aliâ methodo eidem difficultati ibidem satisfactum, quòd capacitas physica ad aliquid physicum invehat distinctionem virtualem, in ordine ad prædicata primo intentionalia physica, qualis est capacitas ad comunicari non communicari, produci non produci; sed capacitas physica ad aliquid intentionale, v. g. cognosci non cognosci, non inchit nisi distinctionem in ordine ad prædicata secundò intentionalia, quia capacitas specificatur ab eo, cujus est capacitas, ergo si sit capacitas intentionalium, fundabit distinctionem in ordine ad intentionalia. Rursùs capacitas proportionatum aliquid debet invehere, hinc si sit capacitas intentionalium, non invehet distinctionem nisi circa intentionalia, hęc enim sola, sunt illi capacitati proportionata.

Instabis. Saltem sequerentur duo contradictoria intrinseca in ipsa cognitione, quæ solum terminaretur ad animalitatem & non rationalitatem Petri. Quod ipsum probatur: ista cognitio est expressiva intrinsecè & essentialiter animalitatis, & non esset expressiva rationalitatis Petri, quæ est idem realiter cum animalitate. Ergo huic cognitioni convenirent duo contradictoria intrinseca respectu ejusdem termini.

Respondetur. Imprimis non ostenduntur hîc duo contradictoria, quia ostenduntur ratione quidem ejusdem realiter Petri, sed non ostenduntur ratione ejusdem formalitatis & objecti, qua repræsentati, consequenter non jam verificabuntur duo contradictoria, præcisè & simpliciter.

Sed etiam posito, quòd essent hæc duo contradictoria præcisè & simpliciter, nondum sequetur intentum, quia ad hoc ut sequatur in ipsa cognitione virtualitas intrinseca ut dictum etiam immediatè, hoc quod competit uni realiter & formaliter, non debet competere, alteri etiam in sensu reali, quamvis sit idem cum illo realiter: ita enim habet in simili virtualitas divina, quæ sola est norma virtualitatis in ordine ad prædicata physica. Quia autem notitia expressiva animalitatis, in sensu reali est notitia rationalitatis, in sensu enim reali animalitas illa, est rationalitas; ideò adhuc in ipsa etiam cognitione, non erit virtualitas, in ordine ad prædicata primò intentionalia.

Hoc idem ex alio capite defenditur, si esset virtualitas in ordine ad prædicata physica & primò intentionalia in illa expressione, tunc deberet esse illa cognitio & animalitatis & non animalitatis seu rationalitatis, idque ita, ut in sensu reali, illa eadem physicè cognitio, non attingat rationale, deberet enim illa notitia habere proportionem cum virtualitate divina, in qua eadem physicè, includitur produci & non produci, non produci v. g. naturæ, produci Filiationis; quia autem non ponitur illa notitia talis, ideò nec in illa ponetur distinctio virtualis, in ordine ad prædicata primo intentionalia. Et sicut in animalitate hominis identificante sibi negationem lapidis, non est distinctio virtualis, ita nec erit in notitia attingente animalitatem, negante autem attingentiam rationalitatis.

Addo pressius secundùm nostra principia loquendo, animalitas Petri secundùm rationem contractam spectata non potest præscindi objectivè, indubièq; in sensu reali notitia illius animalitatis, est notitia rationalitatis, est enim illa animalitas contractè spectata, ipse Petrus, qui etiam est rationalitas. Quod autem præscindit objectivè, est animalitas ut sic, quæ nec realiter ut sic spectata, est rationalitas, habentque se ista, sicut realiter distincta, sed pro statu Metaphysico, & æquè ad se comparantur ut signum & Angelus pro illo, ut dixi statu, si autem pro illo statu non sunt idem realiter tunc cognitio non poterit jam dici habens virtualem distinctionem intrinsecam, hæc enim deberet esse respectu objecti indistincti realiter.

Colliges. Quid sit sentiendum, de doctrina illorum, qui dicunt propositiones quidem contradictorias, debere esse de eodem subjecto, non tamen prædicata contradictoria, & ulterius inferunt si in creatis verificarentur, similia prædicata contradictoria, concedendum esse in creatis Mysterium Trinitatis. Siquidem concederetur verificatio prædicatorum contradictoriorum, licèt non de eodem subjecto.

Quod attinet ad hanc propositionem illorum, non poterit esse lis inter nos, & illos nisi de voce. Nam quod contradictoria vera, debeant procedere de eodem subjecto, hæc doctrina id solum dicit, quod id debeat affirmari & totum, quod negabatur in altero, & hoc verificatur in veris contradictoriis, sive illa contradictoria sint propositiones contradictoriæ, sive prædicata contradictoria, adeoq; etiam in prædicatis contradictoriis, ut salvetur contradictio, debent illa procedere de eodem subjecto, accipiendo subjectum, ut à nobis immediatè acceptum est.

Rursùs quando dico, Ens & non Ens, non sunt per oppositos propositiones contradictoriæ, sed tamen sunt termini contradictorii, tamen de eodem subjecto implicito, & æquivalenti procedit illa contradictio, quia subjectum implicitum, est ipsum Ens, supra quod, si non caderet negatio, non essent illa prædicata contradictoria, & ita si quis diceret: Ens & non album, non essent prædicata contradictoria, quia subjectum supra quod cadit *Non*, non est idem cum eo, quod altera contradictiones pars inferebat. Porrò tam Propositiones contradictoriæ, quàm prædicata contradictoria, ut sint vera contradictoria, debet totum negari in altero membro, quod ponebatur in priori, quia autem sive sit subjectum formale, sive virtuale & implicitum, aliud & aliud, non totum, imò non hoc negabitur, quod inferebat alterum membrum, ideò nec foret vera tunc contradictio.

Dando autem rationem communem in qua conveniant, tam propositiones contradictoriæ, quàm prædicata contradictoria, ea quantum ad præsens, hæc dari potest, quia scilicet supra id, debet cadere negatio, quod affirmabatur. Unde in prædicatis contradictoriis, supra id cadit negatio, quod affirmabatur, v. g. in hoc contradictorio prædicato, Ens & non Ens, cadit negatio supra Ens, quod affirmabatur. Quia autem si de alio subjecto verificetur v. g. noscitur, de alio verificetur non noscitur, non supra idem cadet negatio, ideò sicut si in prædicatis contradictoriis, non supra id caderet *Non* quod affirmabatur, seu importabatur, non essent vera contradictoria, ita si non de eodem subjecto verificentur, non erunt etiam vera contradictoria prædicata.

Neque valet si dicas, si in contradictoriis, ad identitatem subjecti attendi debet, sequi exinde, quod possibilis sit Hircocervus, dici enim poterit, quod sub alia formalitate sit Hircus, sub alia Cervus. Non inquam valet, nam imprimis Hircus & Cervus, non se habent ut formaliter contradictoria prædicata. Rursùs si ex identificatione Ly communicatur, cum Ly non communicatur, non sequitur in divinis similis identificatio ac est Hirci & Cervi, in Ente rationis, nec sequetur in creatis, datis præcisionibus objectivis in iisdem, & distinctione virtuali, in ordine ad prædicata secundò intentionalia. Imò cum careant creata, distinctione virtuali, in ordine ad primò intentionalia prædicata, qualia sunt Hircus & Cervus; ideò in creatis non poterit dari similis identificatio, identificationi Hircocervi in Ente rationis.

In divinis autem, data identificatione Ly communicatur, & Ly non communicatur, si dicas non dari identificationem similem Hircocervo, ideò quia conceptus objectivus Hirci, non est conceptus objectivus Cervi, adeoque quod nec conceptus ipsius *Communicatur*, sit conceptus objectivus ipsius Ly *Non Communicatur*, idem & nos dicemus, in nostris principiis. Quia etiam conceptus objectivus in creatis unius formalitatis, non est conceptus objectivus, alius formalitatis. Si item dicas, ideò in divinis, data identificatione ipsius Ly communicatur, & ipsius Ly non communicatur, non dari identificationem similem Hircocervo, quia Ly communicabile non est per modum speciei completæ, sed se habet per modum complebilis, ab ipso, quod non communicatur: Ita & nos similem complebilitatem, inter formalitates præscindibiles ostendemus.

Punctum Difficultatis 3.

Alia Argumenta pro actu confuso.

Objicitur 1. Natura universalis formaliter est prædicabilis de singulis suis individuis, siquidem proprietas inseparabilis universalis est prædicabilitas de multis. Atqui natura humana, una objectivè seu abstracta ex parte objecti à suis differentiis individualibus, non est prædicabilis de singulis individuis: Quod probatur; illa natura abstracta à singulis suis individuis vel esset prædicabilis tota & adequatè sumpta de Petro, & tota de Paulo, vel esset prædicabilis inadæquatè & secundùm aliam partem de Petro, secundùm aliam de Paulo: non primum, quia natura illa abstractè & objectivè, est natura omnium hominum, sed natura omnium hominum, non potest dici de Petro tota, & tota de Paulo, aliàs cum Petro identificaretur adæquatè natura omnium, & sic totum non esset majus sua parte, ergo natura illa abstracta objectivè, non est prædicabilis adæquatè de quolibet individuo: si autem dicis esse prædicabilem inadæqua-

adæquatè & per partes, ergo illa natura abstracta ex parte objecti, constat pluribus partibus, quarum una sit idem adæquatè cum Paulo.

Responsio communis est, totam naturam prædicari de Petro, nempe genus & differentiam, sed non totaliter, consequenter adæquatam prædicari naturam humanam, sed non adæquatè, si non totaliter, nondum sequetur totum, non esse majus sua parte. Rursùs dici potest totam naturam humanam & adæquatè prædicari de Perro, sed totam totalitate Metaphysica, non physica, quia totalitas physica naturæ humanæ importat individua, totalitas autem metaphysica importat solum genus & differentiam, seu definitiva prædicata hominis; quia autem dum prædicatur tota natura humana metaphysicè spectata de Petro, retinet insuper suam universalitatem, adhuc totum, quod est universale, erit majus sua parte singulari Petro. Deniq; ly natura hominis abstractè & objectivè spectata, est natura omnium hominum, si hoc sensu accipiatur: includit in se omnes homines, hoc est singula individua falsa est propositio, si autem hoc sensu accipiatur: est quid commune singulis, vera est propositio: si autem singulis commune, hoc ipso erit majus singulis.

Objicitur 2. Unitas hæc naturæ abstractæ à singularibus dependet à cognitione nostra tanquam à causa. Quæro igitur vel hæc unitas dependet à cognitione nostra tanquam à causa efficiente, vel tanquam à causa formali. Non à causa efficiente, quia cognitio nihil efficit in suo objecto, ergo nec efficit unitatem in objecto, & si illam efficeret, certè non efficeret nisi singularem, nihil enim efficitur nisi singulare: si autem fit à cognitione tanquam à causa formali, ergo unitas illa naturæ, non se tenet ex parte objecti, sed ex parte cognitionis, & nihil aliud est, quàm ipsa cognitio una, à cujus unitate natura denominatur extrinsecè una. Quod ipsum probatur: Quia quando effectus aliquis dependet ab alio in genere causæ formalis, ipsa causa formalis, est forma constituens & denominans talem effectum.

Respondetur. Quicquid sit de hoc: an abstractio per ordinem ad constituendum universale, habeat se per modum causæ an per modum solius conditionis, sine qua non, indispensabiliter requisitæ: quantum ad præsens dici potest, quòd universale sit à cognitione præscindente, tanquam à causa efficiente, sed impropriè dicta: habet quidem formalitatem effectionis, quia ipsius opus est, depurare naturam à differentiis, sed non habet formalitatem effectionis propriè, quia non dat esse physicum & reale, sed merè intentionale, & reale nonnisi prout opponitur ficto: & licèt cognitio nihil physicum efficiat vel conferat objecto, efficit tamen & confert aliquid intentionale, & si illam efficeret physicè, indubiè non efficeret nisi singularem, secus si efficiat intentionaliter, licèt enim nihil efficitur physicè nisi singulare, effici tamen intentionaliter potest, id, quod non sit singulare, sed depuratum à singularibus adeoq; universale.

Objicitur 3. Universale nihil est aliud nisi unum & multa, in illa ipsa ratione, in qua sunt unum, sed multa individua confusè cognita, sunt unum quid & simul sunt multa in illa ipsa ratione in qua sunt unum. Ergo multa individua confusè cognita, sunt universale. Major est definitio universalis. Minor probatur: Nam imprimis illa individua sunt multa intrinsecè & ex parte objecti, sunt etiam unum quid in ratione hominis, extrinsecè & ex modo concipiendi.

Respondetur. Explicando definitionem, quod unum sine addito, accipi debeat pro uno simpliciter, adeoq; non pro uno per solam denominationem extrinsecam, debet autem illud unum esse multa non actu, sed aptitudine, in conceptu autem confuso, sunt multa actu objectivè. Deinde non apparet, quî si aliqua sunt multa, unâ cognitione reddantur unum, sicut dum cognoscitur decem una cognitione, non evadit decem, unitas.

Objicitur 4. Per quam cognitionem aufertur pluralitas in objecto, in ratione hominis, per illam inducitur eo ipso unitas in ratione hominis, per actum autem confusum hoc fit, quia ex modo tendendi illius non apparent Petreitas, Pauleitas.

Respondetur. Apparent confusè, & etiamsi non apparerent, solum non apparere, faceret apparere universale, non autem esse universale.

Objicitur 5. Per cognitionem claram multorum v. g. Petri & Pauli fit divisio in Petrum & Paulum. Ergo è contra per cognitionem confusam multorum, fit indivisio.

Respondetur. Fit indivisio confusa, adeoque adhuc est illic divisio, consequenter non est unitas. Deinde non per cognitionem claram fit divisio, sed per multiplicitatem in se, quam advertit intellectus. Ergo & indivisio per negationem multiplicitatis in se, ad quam advertit intellectus. Non est autem indivisio per negationem multiplicitatis in se, si lateant in objecto differentiæ.

DIFFICULTAS II.

Per quem Actum fiat Natura universalis una?

Tota hæc difficultas, nectit secum eorum cognitionem, quæ dicta in Materia de distinctionibus, & in Materia de Attributis in Theologiâ, *sit.*

Punctum Difficultatis 1.

Post Præmissa proponitur defendenda sententia.

Præmitto 1. *Intellectionem produci à potentia intellectiva, indigere tamen compleri.* Ratio, quia intellectus non est seipso completus ad cognoscenda objecta, siquidem ea quorum species non habet, non noscit, debuit ergo aliundè compleri, quæ completio debet referri in ipsummet objectum, unde cognitio dicitur esse partus potentiæ & objecti.

Præmitto 2. *Hanc completionem potentiæ intellectivæ ab objecto, hoc modo* fieri. Cognoscit sensus singularia, quibus cognitis generantur phantasmata materialia, objectis cognitis similia; quod si objectum nunquam sit sensu perceptum, tunc ad similitudinem objecti sensu percepti, cuditur phantasma materiale, ut cum sub specie venerandi & coronati senis concipitur Deus Pater, hoc ipsum phantasma, quia est materiale, non est sufficienter proportionatum & completivum ad faciendam cognitionem spiritualem, hinc complent hæc phantasmata materialia intellectum, ad objecti cognitionem, solum remotè & extrinsecè, quia scilicet posito phantasmate materiali, movetur intellectus ad faciendam qualitatem quandam immaterialem & spiritualem, quæ loco objecti non præsentis, compleat intellectum ad cognitionem objecti, quæ qualitas vocatur species impressa. Hæc ipsa species impressa, vocatur species, non quod sit similitudo, species, & imago formalis objecti, sed quòd causet cum intellectu similitudinem, speciem & imaginem objecti, quæ appellatur species expressa; dicitur item impressa, quia non est quid transiens, sed imprimitur, manetque in intellectu.

Præmitto 3. *Intellectum, qui ad imitationem phantasmatis materialis efficit speciem impressam, vocari intellectum agentem, eò quod efficiat hanc speciem.*

Præmitto 4. *Intellectum, in quantùm præcompletus specie impressâ, producit speciem expressam, seu intellectionem, vocari intellectum patientem,* vel possibilem, non quod revera non sit agens, cum physicè producat intellectionem, sed quia sumitur, pro recipiente speciem impressam, & ipsam à se productam intellectionem, licet hi ipsi intellectus, inter se re non differant, de quo alibi &c.

Præmitto 5. *Quod intellectio nihil aliud sit quàm repræsentatio in intellectu,* eorum prædicatorum, quæ objectum in re continet, adeoque, est intellectualis expressio, & similitudo objecti, tunc enim hominem cognoscimus, quando prædicata illius, nobis in intellectu repræsentantur, quod complexus est Aristoteles, docens, quòd Intellectio, sit cognitum in cognoscente.

Ex quibus

Inferes. Naturam universalem, non fieri unam proximè per Intellectum agentem. Ratio, quia per illum non fit formaliter objectum unum universale, cum potius compleat, ut possit fieri unum per Intellectum, consequenter fiet id proximè per intellectum possibilem. Ratio, quia ille producit speciem expressam, universalis naturæ repræsentativam. Ut autem decidatur, per quemnam & qualem actum id fiat.

Dicendum est. *Naturam universalem fieri unam, per actum abstractivum seu præcisivum, ex parte Objecti.* Ita Suar. d. 6. Met. s. 6.

Probatur 1. Auctoritate Arist. 5. Metaph. tex. 11. *Vniversè*, inquit, *quæcunque divisionem non habent, quâ ratione non habent, eatenus unum dicuntur, ut si quatenus homo divisionem non habet, unus homo, si quatenus animal, unum animal, si quatenus magnitudo, una magnitudo.* Hinc sic formatur argumentum. Quatenus divisionem non habet natura universalis, eatenus fit una, sed per abstractionem, à quibuscunq; singularitatibus divisionem non habet natura universalis, tota enim divisio est à differentiis, ergo per abstractionem fit una. S. etiam Thomas op. 55. sic habet, *natura, quæ ante erat singularis, fit universalis, per actionem Intellectus, separantis eam ab hic & nunc, & cæteris conditionibus individuantibus.*

Probatur 2. Suar. Homo fit singularis per differentias individuantes, ergo hoc ipso, quia ab omnibus illis præscindit, per actualem conceptum abstractivum, fiet universale unum formaliter. Et certè, si existeret à parte rei natura, ita, sicut objicitur Intellectui, esset universale in essendo tale, quale Plato fingebat, ergo & tunc est universale, licèt in statu intentionali.

Probatur 3. Universale cùm non habeat unitatem in statu reali, debet eam habere in statu intentionali, sed non habet illam, per actum confusè cognoscentem singularia, ergo debet habere, per actum præscindentem objectivè, nam inter hæc duo nihil datur in re medium, habent se enim, sicut non præscindere, ex parte objecti, & præscindere ex parte objecti, quæ duo sunt contradictoria.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

Objicit 1. Pontius. Natura, qvæ per operationem Intellectus concipitur sine differentiis, vel est una in multis, & apta inesse multis, ante operationem Intellectus, vel non: si non, ergo nec per operationem Intellectus, erit una, apta inesse multis, quomodo enim operatio intellectus, facit illam talem, si non est de se talis? si verè est una apta inesse multis, ante operationem intellectus, ergo non fit talis per operationem abstractivam.

Respon-

Respondetur. Retorquendo argumentum de Universali Logico; Directè dici potest, quòd ante omnem operationem intellectus, sit natura & universalis & una, fundamentaliter, non formaliter.

Instat. Homo non ideò sit equus, quia intelligitur ut equus, ergo & natura non ideò sit una, quia intelligitur ut depurata, sine differentiis.

Respondetur. Disparitatem esse, quia homo non præhabet in se fundamentum, ob quod concipiatur ut equus, præhabetur autem fundamentum, ob quod concipiatur natura una apta inesse multis, si scilicet concipiatur, secundùm rationem communem conveniendi, depurando eam à differentiis.

Objicitur 2. ex Ovied. Incredibile est, quomodo fieri possit, ut ad positionem actus, quo à me concipitur animal sine differentiis, v. g. hominis & equi, confluant realiter, & intrinsecè, animalitas hominis, & equi, in unam realiter, & intrinsecè animalitatem, quomodo item positâ cognitione, quâ cognoscam rationem communem animæ rationalis, confluant animæ damnatorum cum anima Christi, & Beatorum, in unam massam, & faciant unam animam.

Respondetur. Id esse incredibile, sed non sequi, ut positis præcisionibus objectivis debeat esse conventio realis & intrinseca in eandem massam.

Instat 1. Cognitio singularia cognoscens, nihil producit reale intrinsecum in illis, ergo cognitio cognoscens Petrum & Paulum simul, non potest illis dare unionem realem.

Respondetur. Falsè supponi, quòd in universali cognosci debeant simul Petrus & Paulus, nec sequitur vi actus præcisivi objectivè, debere dari unionem realem Petri & Pauli, sicut nec datur per actum confusum, licèt ab illo habeatur in illorum sententia aliqua unitas.

Instat 2. Si natura v. g. Hominis, universalis fieret per abstractionem, deberet fieri talis, quæ prædicari posset de Petro & Paulo, sed non potest fieri talis, quia nihil est in Petro, quod sit realiter in Paulo, ergo implicat conceptus objectivus, qui secundùm id quod importat, possit prædicari, de Petro & Paulo. Conceptus enim objectivus, potens prædicari de Petro & Paulo, debet inesse Petro & Paulo, sed nihil est in Petro, quod est in Paulo, ergo nullus est conceptus, qui possit dici de Petro & Paulo.

Respondetur. Nihil est in Petro contractè, prout est à parte rei, & physicè spectato, quod idem physicè sit in Paulo. Conced. Minorem. Nihil est in Petro, secundùm rationes communes spectato, quod non insit in Paulo, secundùm easdem rationes communes spectato. Nego Minorem.

Instat 3. Positâ abstractione naturæ humanæ à Petro & Paulo, non resultat aliqua realis identitas in Petro & Paulo, ergo tantùm resultat identitas intentionalis, quæ non potest ad hoc deservire, ut verificentur hæc prædicata de Petro, quæ ei non conveniunt ante abstractionem, quid autem Petrus & Paulus habent commune ante abstractionem.

Respondetur. Identitatem intentionalem, quæ non habet fundamentum in re, non posse deservire ad verificationem prædicatorum; secus eam, quæ est cum tali fundamento. Unde conceditur ulterius, licèt ego fingam Petrum cum equo habere identitatem, non poterit verificari, hominem esse equum, sed nego quod fingatur Petrum & Paulum in ratione hominis esse unum quid, cum hujus habeatur fundamentum; quamvis fictum hoc foret, si dicerem; Petrum & Paulum habere eandem physicè realitatem.

Instat 4. Quando deficit abstractio, totum id habet Paulus & Petrus, quod habebat, quando erat abstractio, & tamen, quando deest abstractio, nihil est commune Petro, & Paulo, ergo nec est quidquam commune, cum est abstractio.

Respondetur. Deficiente abstractione totum id habere Petrum & Paulum physicè, quod habebat, quando erat abstractio, licèt non habeat totum id, quod habebat Logicè, seu Metaphysicè, quando enim abstractio non est, actu ratio communis non est.

Instat 5. De illa natura jam abstracta posset dicere Petrus; est mea Natura, Paulus etiam posset dicere: est mea, rursus non posset dicere Petrus; est mea natura, quia non est meum, quod Paulus habet.

Respondetur. Posset dicere Petrus, naturam illam abstractam, esse suam, secundùm rationes communes, potestq; dicere Petrus, est meum, secundùm rationes communes, quod Paulus habet, licèt physicè natura Petri, non sit physicè natura Pauli.

Objicit 3. Arriaga. Natura sic præcisa objectivè, non potest prædicari intrinsecè, de quolibet individuo, ergo non est universalis. Antecedens probatur. Natura illa universalis, est natura realis omnium hominum, sed natura omnium hominum non potest prædicari intrinsecè de Petro tota, Petrus enim non habet naturas omnium, ergo.

Respondetur. Universale esse naturam realem omnium hominum, non Physicè, sed Logicè, quia scilicet est ratio communis per intellectum depurata, idq; ex præhabito fundamento, propter quod est quid reale illa natura, prout reale opponitur ficto, estque natura realis omnium hominum, hoc est conceptus objectivus, naturæ hominum, communis omnibus individuis; sed non est natura realis, id est, natura conflata ex singularitatibus, & realitatibus plu-

rium naturarum, prioriq; modo sumpta, prædicari potest, de singulis individuis, licèt posteriori modo sumpta, non possit prædicari.

Instat 1. Illa natura, etiam præcisa, potest intrinsecè de Petro prædicari, sed de Petro, & Joanne, non potest prædicari nisi ejus natura, ergo quod correspondet etiam in natura abstracta, erat ipsamet natura Petri, sed per nos, quod correspondebat in natura abstracta, potest intrinsecè de aliis prædicari, ergo ibi correspondet, realiter natura reliquorum.

Respondetur. De Petro & Joanne, non tantùm prædicari potest ejus natura, secundùm esse physicum reale, contractum spectata, sed etiam secundùm esse Logicum, seu rationem communem; in natura autem universali, est esse Petri Logicè spectatum, hoc est esse naturæ communis Petro, & Joanni, adeoque de utroque dicetur.

Instat 2. Implicat realiter, idem intrinsecè, prædicari de Petro & Paulo, & tamen Petrum & Paulum non convenire in illo realiter, & identicè; intrinseca enim prædicata realiter identificantur, ergo si idem omninò de Petro & Paulo realiter intrinsecè prædicatur, erunt eadem res, realiterq; identificabuntur.

Respondetur. Implicat idem realiter & intrinsecè, secundùm rationes suas communes spectatum prædicari de Petro & Paulo, & tamen Petrum & Paulum, non convenire realiter & identicè in illa ratione communi; licèt possint non convenire in ratione Physica contracta, & individua, consequenter de Petro & Paulo, idem Logicè prædicatur non Physicè. Repetito hæc dicta.

Explicatur distinctio. Copula propositionis de necessitate indicat prædicatum inesse, aut non inesse subjecto, & ita in propositione, in qua Universale prædicatur de Individuo affirmativè, v. g. Petrus est Homo, indicat subjecto inesse rationem hominis; & in propositione negativa; homo non est lapis, indicatur ratio lapidis, homini non inesse. Cæterum tota indicatio fundatur in ipsa reali connexione vel disconnexione prædicati cum subjecto, neque enim particula Est, potest facere, ut quod non inest subjecto, insit illi, vel particula: Non est, quæ negat aliquid de subjecto, potest facere, ut à subjecto, perfectio illa absit. Porrò prædicata quæ insunt realiter subjecto dupliciter spectari possunt. I. Prout res spectatur secundùm quod est physicè, contractè, à parte rei, &c. Et de re sic spectata, sic spectata prædicata, prædicantur, nonnisi particulariter & singulariter, cum nonnisi singularia, à parte rei existant. II. Prædicata, quæ insunt realiter subjecto, spectari possunt, secundùm rationes suas communes, Metaphysicas, abstractas, & sic erit jam prædicatio universalis. Quod autem illâ prædicatione prædicandum aliquid, sit reale & intrinsecum, exinde desumitur, quia ratio communis seu ratio universalis formaliter, nonnisi solo statu, seu esse objectivo, differt ab universali fundamentaliter, certè enim idem est universale in statu actuali, seu esse objectivo, quod erat in statu fundamentali, seu Physico, utrobiq; enim est v. g. homo, & quia ratio universalis formaliter, est ratio intrinseca singularibus, ideò rationes communes & universales formaliter, erunt etiam intrinsecæ & reales.

Instat 3. Implicat ut ex partibus dividentibus aliquod totum, quælibet earum, sit idem adæquatè cum toto, ita ut dici de illa possit totum, sed si universale esset unum per abstractionem, partes ejus divisivæ, essent v. g. Petrus & Joannes, & quilibet eorum esset idem adæquatè cum toto, siquidem de quolibet eorum posset dici verè: Homo, ergo universale, esse unum per abstractionem, implicat.

Respondetur. Implicare, ut pars integrativa vel aliter constitutiva compositivè, alii dicunt subjectiva, sit adæquata toti, v. g. pars corporis; sed non implicare, ut pars potestativa, sit adæquata toti, nam in parte potestativa, continetur tota essentia divisi, unde etiam tota essentia conceptus hominis, habetur v. g. in Petro, consequenter de illo prædicari poterit.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

Objicitur 4. Conceptus abstractivus, non potest conferre, ad unitatem universalis formaliter, quia si conferret, sequeretur quod universale Leonis, & universale Hominis, essent duo specie universalia, quod est absurdum, aliàs, essent jam plura, quam quinque universalia. Sequela probatur, quia cognitio per quam fit universale specificatum à Leone, differt specie, à cognitione, per quam fit universale, specificatum ab Homine, ergo & ipsa illa universalia differunt.

Respondetur. Neg. à cognitionibus, specificari universalia, cùm specificentur à suis prædicatis, quæ sunt nonnisi quinque, sicut & definitiones universalium sunt nonnisi quinque; licèt depuratio universaliter à differentia, habeatur, nonnisi à cognitione. Ex Ovied. etiam dici posset, quod cognitiones hæ differant specie Physica, quæ multiplex haberi potest, non differant autem specie Logicâ.

Instabis 1. Abstractio à singularitatibus non potest naturam facere unam, ergo abstractio non confert ad universalitatem. Antecedens probatur. Quia abstractio non attingit naturam, solùm enim illius est præscindere hæccceitates.

Respondetur. Non quomodocunque hæccceitates præscindit abstractio, sed præscindit à natura, adeoque facit illam unam.

Insta-

Instabis 2. Conceptus abstractivus non facit naturam communem, ergo nec universalem, consequenter non confert ad universale. Antecedens probatur. Abstrahit naturam, à singularitate, & pluralitate, ergo & à communitate, quia communitas est, ex pluralitate.

Respondetur. Communitatem physicam esse totam ex pluralitate, est enim non aliud, quàm plura singularia; sed Logica communitas, hoc est universalis, habetur ex ratione, non determinata ad unum, quod in universali v.g. Hominis, habetur nonnisi ex conceptu abstractivo.

Instabis 3. Abstractio non confert ad universalem unitatem, quia universalis unitas debet esse positiva, unitas autem, quæ est per abstractionem, est solum negativa, quia est repræsentatio naturæ, sine differentiis.

Respondetur. Non probari, quòd unitas universalis debeat esse unitas aliqua positiva, & si positivitas aliqua illi tribui deberet, sufficit ut quid sit positivum in Recto, scil. quia est ipsamet Natura. Nec tamen sequetur inde naturam divinam, fore universalem, si sine differentiis cognoscatur, quia nec abstrahitur à pluribus, in quibus plurificata fuerit, nec in statu Physico, per plura inferiora multiplicatur.

Objicitur 5. Natura secundùm se nec est una, nec multiplex, ut docet S. Th. c. 4. de Ente & Essentia, sed in statu abstractionis est natura secundùm se, ergo in statu abstractionis nec est una nec multiplex.

Respondetur. Naturam secundùm se nec esse unam unitate individuali, nec multiplicem per individuationem, quia in illo statu & ab una, & à pluribus hæccitatibus præscinditur; falsum tamen est, quod natura secundùm se, non sit una, unitate formali, vi cujus non potest dividi in plures essentias, præscinditq; à differentiis.

Objicitur 6. Universale non potest præscindere à differentiis, ergo per abstractionem præcisivam, non fit. Antecedens probatur, vel fit universale v.g. Homo, debet esse alicubi, ergo in aliquo individuo, non in uno, ergo in omnibus.

Respondetur. Objectum istius cognitionis: Homo, secundùm quod cognitio universalis est, habetur nonnisi in statu intentionali, actu & formaliter, licèt objectum illius, fundamentaliter sit pro statu Physico.

Instabis 1. Id quod dicit Relationem transcendentalem ad objecta singularia, non potest fieri ab actu abstractivo, universale dicit relationem transcendentalem, ad objecta singularia, definitur enim per aptitudinem ad multa sibi essentialem. Aptitudo autem, est quid relativum ad singularia.

Respondetur. Aptitudinem essendi in multis duplicem spectari posse, imprimis positivam, quæ dicit inclinationem appetentiamque pluralitatum, & hæc necessariò debet esse relativa; alia est aptitudo negativa, quæ est negatio determinationis ad unum, quæ nullam dicit formaliter relationem, sicque sumpta, competit universali, quod vel titulo verificandarum propositionum debet præscindere à multis, adeoque ab ordine ad multa. Deinde dici posset, aptitudinem formaliter acceptam, esse quid relativum, non autem radicaliter acceptam, & pro priori ad formalem aptitudinem, ita ut istud esse Ad, accedat radicali illi aptitudini, ad eum modum, quo rationalis, formaliter accepta, est quid respectivum, secus si sumatur radicaliter. Denique dici posset universale quod est relativum, fieri quidem ab actu abstractivo, sed non cognosci ab actu abstractivo, sed à reflexo; potest autem bene ab uno actu aliquid fieri, ab alio cognosci, fieri scil. ab actu directo, nosci autem à reflexo.

Instabis 2. Universale & præscinderet à differentiis, & non præscinderet, quia si præscinderet à differentiis, concipi deberet, non in multis, nam hoc ipso non præscinderet à multis, & tamen concipi debet in multis, vel ipsa definitione universalis id poscente.

Respondetur. Si natura in multis concipiatur, negativè, hoc est non determinata ad unum, non erit tunc necesse importari differentias, cum ab illis intelligatur depurata natura: quod si concipiatur natura, una in multis positivè, non concipietur sine pluralitate, sed negò id fieri, cum fabricatur universale.

Instabis 3. Universale prout fit ab actu abstractivo, est totum, ergo habet partes, ejus partes sunt individua, ergo ab illis non potest abstrahere universale.

Respondetur. Quòd universale sit totum non subjectivum, quale est Corpus, quod indubiè sine suis partibus non potest concipi totum, sed est universale totum potestativum, stans in hoc, quòd non sit determinatum ad unum, & quòd de pluribus dici possit, hoc autem in se, non involvit pluralitatem. Ad maximum concedi potest, quòd universale sit totum, habens partes, non individua, ut vult objectio, sed genus & differentiam sui definitivam. Quod si quæras, cur uno individuo impossibili reddito redderetur universalis natura impossibilis, cùm tamen per nos natura universalis non dicat individua, hoc exinde est, quia uno individuo reddito impossibili, redduntur illius prædicata impossibilia, redduntur etiam rationes communes impossibiles, cùm prædicata individui, sint etiam rationes communes. Oritur ergo hoc, non quia universale includit particularia, sed quia ratio communis universalis, est etiam ratio

individuis competens. Hinc æquè utrumque impossibile reddi debet, uno reddito impossibili.

Objicitur 7. Si per abstractionem fieret universale, sequeretur Petrum & Joannem, identificari realiter, identificarentur enim sibi, in aliquo tertio, nempe in illa ratione abstracta.

Respondetur. Identificari illos realiter non physicè, sed realiter prout realiter, opponitur ficto, estq; commune ad aliquid intentionale, non enim fictè habent Petrus & Joannes rationem communem.

Punctum Difficultatis 3.

Inferuntur quædam ex dictis.

Subnectentur aliqua quæsita, quasi Corollaria, Conclusionis prædefensæ.

Quæres 1. *An in Conceptu Formali, an in Objectivo consistat Vniversale?*

Inferes. *Consistere in Objectivo.* Ita Suar. D.6. S.3. Smigl. D.4. q.4. citans pro se S. Thomam & Scot. Formalis conceptus est ipsa mea cognitio attingens objectum; Conceptus autem objectivus hic sumitur, pro objecto cognitionis illius, seu pro eo, quod attingitur ab illa cognitione.

Ratio. 1. Auctoritas Aristotelis, qui 1. Poster. tex. 25. *Non esse, ait, universale præter multa,* certè verò esset præter multa, si esset conceptus formalis, qui non esset multa, sed conceptivus multorum.

Ratio 2. Tum quia universale est natura una, apta inesse multis, conceptus meus formalis, non est natura una apta inesse multis, non enim conceptus hominis, qui est motus intellectus, est natura hominis. Tum quia natura universalis, est unum aptum dici de multis, conceptus meus formalis, non est unum aptum dici de multis, id enim quod est aptum dici de multis, debet inesse multis, conceptus autem meus, non inest multis, sed concipit id, quod inest multis. Tum quia sequeretur per oppositos propositionis hujus: Homo est animal, hunc esse sensum: Homo est conceptus meus formalis, de vivente sensitivo.

Ratio 3. Illi conceptui formali, concipienti naturam universalem, vel respondet natura universalis, vel non, si non respondet. Ergo ille conceptus formalis, est sine objecto, conceptusque formalis concipiens naturam universalem, non esset conceptus formalis concipiens naturam universalem, cùm objectum ipsum, seu natura universalis illi non respondeat. Si autem respondet natura universalis conceptui illi formali, sic formabitur argumentum. Id quod correspondet conceptui formali, concipienti naturam universalem, est conceptus objectivus, sed universale est id, quod respondet conceptui formali concipienti naturam universalem. Ergo universale est conceptus objectivus.

Dices 1. Conceptus objectivus, non est quid unum in multis, ergo non est universale. Antecedens probatur. Est quid singulare, quidquid enim respondet ex parte objecti, est quid indivisibile.

Respondetur. Quicquid respondet ex parte objecti, sed prout illud est à parte rei, est quid indivisibile, secus si sumatur, prout subest nostris conceptibus, prout repræsentatur, &c.

Dices 2. Si sufficit ad universale, ut tantum repræsentetur aliquid, sine differentiis, sequitur pingi posse universale, quia etiam v. g. Rosa, repræsentat rosam sine differentiis.

Respondetur. Neg. Sequel. quia quod est universale, debet, pro statu physico, physicè multiplicari, illa autem rosa picta, non est multiplicabilis physicè.

Dices 3. Quando Deus dicit: Petrus est Homo, prædicat universale, & tamen non est ibi conceptus prædictus, objectivus, nam Deus non præscindit.

Respondetur. Deum non præscindere formaliter, præscindere virtualiter, de quo alibi.

Addo. Hoc quod in præsenti negatur, non est, quòd universale non fiat per conceptum formalem, sed quòd non sit conceptus formalis.

Quæres 2. *An Vnitas universalis sit Vnitas intrinseca?*

Inferes. *Vnitatem universalem, non esse quid Extrinsecum, sed Intrinsecum universali.*

Ratio. Tum quia in ipso illo conceptu objectivo, respondente conceptui formali, attingenti naturā universalem, vel latent differentiæ vel non; si latent, ergo fiet nonnisi, per conceptum confusum, quod impugnatum est; si autē in conceptu illo objectivo, nō latent jam, ut suppono, intrinsecè differentiæ, ergo est ibi intrinsecè negatio differentiarū, ergo ulterius est negatio intrinseca divisionis, quæ à differentiis habetur, ergo & est intrinseca unitas. Unitas enim est negatio divisionis, cōsequenter unitas intrinseca, erit negatio divisionis intrinseca. Tum quia vel in solo conceptu formali, est depuratio activa à differentiis, vel etiam in ipso objecto, prout repræsentato est passiva depuratio, non potest dici, quòd sit tantùm depuratio activa à differentiis, aliàs esset actio sine passione; non potest etiam dici, quòd sit depuratio passiva differentiarum, quia ista depuratio à differentiis, esse non potest, nisi in natura, quid enim depuraretur si non natura, si autem fieret depuratio à differentiis, ergo esset & negatio differentiarum in natura, si esset negatio differentiarum in natura, etiam negatio divisionis esset in natura, nam solæ differentiæ, faciunt divisionem, si autem esset negatio divisionis in natura, ergo esset & unitas in natura, ergo non esset unitas extrinseca,

seca, quæ est, à solo conceptu formali. Tum quia (redigendo prædictos terminos, ad viam negativam, id dici posset) si unitas universalis, esset unitas extrinseca, non intrinseca, nullo differret sententia hæc à negantibus præcisiones objectivas.

Cæterum per hoc non negatur, quod unitas hæc intrinseca, in suo fieri, pendeat à conceptu formali.

Dices 1. Non hoc ipso, quia respondet natura sine differentiis, est jam una, sed id debet haberi, à conceptu formali.

Respondetur. Sunt aliqua talia, ut uno illorum concepto necesse sit concipi & aliud, licèt illud non sit relativum formaliter, & sic qui concipit calvum, concipit negationem capillorum, qui concipit animal, concipit vivens sensitivum, quantumvis supra talia, nulla fiat reflexio. Sunt verò alia, quorum uno concepto, non sit necesse concipi & aliud, qualia sunt distincta realiter, & quale per nos est animal, quo concepto, non est necesse concipere rationale. Porrò ea, quarum uno concepto necesse est concipere & aliud, licèt nulla fiat supra hoc reflexio, sunt quæ nunquam præscindunt à se, vel quorum unum, est definitio aliûs, & sic concepto v.g. Homine, sine ulla reflexione concipitur animal rationale; est enim hæc definitio hominis. Quia verò unitas, est negatio divisionis, hinc concipere negationem divisionis, erit concipere unitatem. Et quia quando concipitur natura universalis, concipitur cum negatione divisionis per differentias, hoc ipso concipitur una.

Instabis 1. Natura universalis cognita, tantùm habet, quantùm in illa concipitur, non concipitur autem in illa unitas.

Respondetur. Concipi illic unitatem, licèt non explicitè.

Instabis 2. Non eo ipso quia concipitur animal sine rationali, animal est irrationale, aliàs animal ut sic, diceret negationem rationalitatis, seu irrationalitatem. Ergo etiam, non ex eo, quia natura concipitur sine divisione, concipitur ut una.

Respondetur. Disparitatem esse, quia animal præscindens à rationali, non est definitio irrationalis, vel ejus quod negat rationalitatem, jam autem, negatio divisionis, est definitiva unitatis; si definitiva, concepta negatione divisionis, concipietur unitas.

Instabis 3. Negationem divisionis esse objectivè in intellectu, est eam concipi ab intellectu, sed unitas est negatio divisionis, ergo eam esse in intellectu, est eam concipi ab intellectu.

Respondetur. Ut sit negatio divisionis in intellectu sufficere, quod id implicitè attingatur, attingendo naturam sine differentiis, si enim quæratur, quid sit cognitum? respondebitur cognitam esse naturam præcisè secundùm se, secundùm rationes communes. Si quæratur ulterius, quid est hoc cognoscere, naturam secundùm se, respondebitur, est naturâ cognoscere sine differentiis, adeoq; esse cognitam negationem differentiarum, consequenter & unitatem. Ulterius quòd cognoscatur ibi non esse differentiarum, hoc inde est, quia non habituatus aliquis in construendo conceptu objectivo universalis, si se legitimè reflectere velit, advertet ad istud non esse differentiarum, consequenter id, etiam per actum directum faciet, nam reflexio ostendit, quid factum directo actu sit.

Dices 2. Si unitas esset intrinseca universali, esset illi intrinseca, extra intellectum, vel in intellectu, non extra intellectum, quia intellectus, & mea cognitio, nihil potest intrinsecum in re adferre rei, non etiam unitas ista, est intrinseca universali, in intellectu existenti, quia non attingitur.

Respondetur. Hæc unitas intrinseca fundamentaliter accepta, est extra intellectum, formaliter autem accepta, convenit objecto prout repræsentato, attingiturq; licèt non clarè, hoc est in actu signato, attingitur tamen in actu exercito.

Dices 3. De natura in statu abstractionis solum verum est dicere; quod non habeat divisionem, non autem quod dicat negationem divisionis.

Respondetur. Non habere divisionem, & habere negationem divisionis verbis differunt, sicut ipsum: Non, & Negatio. Si ergo natura abstracta non habet divisionem, habet negationem divisionis; consequenter quando cognoscitur natura non habere differentias, cognoscitur cum negatione divisionis.

Dices 4. Implicat aliquid esse unum intrinsecè, & tamen dividi, in plura intrinsecè, ergo & implicat naturam illam esse intrinsecè unam, & tamen dividi intrinsecè.

Respondetur. Quod implicet esse unum intrinsecè in statu objectivo, & dividi in plura objectivè; licèt non implicet esse unum objectivè, intrinsecè, & dividi physicè in statu reali.

Dices 5. Illa unitas intrinseca debet esse dependens à meo intellectu, si est dependens à meo intellectu, vel dependet in genere causæ efficientis, vel in genere causæ formalis: non primum, quia nihil intrinsecum in cognito, potest ponere mea cognitio; non secundùm, quia ratio formalis cogniti, est ipsa cognitio, quæ se non ex parte cogniti tenet.

Respondetur. Quòd illa unitas intrinseca pendeat à cognitione, in genere causæ efficientis impropriæ, quæ licet nihil intrinsecum physicè in cognito ponere possit, potest ponere intrinsecum intentionale, in objecto intentionaliter spectato, præsertim si ipsum illud fundamentaliter, nemine cogitante præhabeatur.

Potest

Potest etiam dici, quòd dependeat unitas illa, tanquam à causa formali extrinseca à nostro intellectu, cum quo stat intrinseca unitas, resultans ex suppositione abstractionis objectivæ.

Dices 6. Nihil intrinsecum, potest poni in objecto à cognitione, sed illa unitas ponitur à mea cognitione: Ergo non est intrinseca.

Respondetur. Nihil intrinsecum physicè, potest poni à me cognitione, potest autem poni intrinsecum intentionale.

Instabis. Quod est intrinsecum alicui, semper est intrinsecum.

Respondetur. Quod est intrinsecum physicum, semper est illi intrinsecum physicè, & intrinsecum intentionale, est illi intrinsecum prostatu itidem intentionali, quod etiam competit unitati universali, quæ prostatu intentionali, in quo natura est depurata à differentiis, semper competit universali.

Dices 7. Negatio divisionis ponitur à mea cognitione. Ergo & unitas.

Respondetur. Conced. totum. Inde tamen non sequitur, hanc unitatem non esse intrinsecam, nam etiam entitas hominis ponitur à Deo, & tamen est intrinseca homini.

Punctum Difficultatis 3.

An requiratur actus comparativus ad universale formaliter?

Voluerunt aliqui naturam abstractam universalem debere referri, tam ad actum quo est abstracta, quàm ad inferiora, quibus est communis, sive hoc fiat per primam operationem, sive per judicium affirmativum.

Dicendum est. *Natura universalis non fit una per actum comparativum.* Ita Arriag. d. 6. S. 8. &c.

Probatur 1. Actu hoc comparativo, vel refertur ad inferiora, & actum abstractivum, natura jam universalisata, vel nondum universalisata, si universalisata, ergo ad illam universalisandam, non requiritur comparatio; si non universalisata, ergo potest aliquid esse commune & comparabile ad plura, quod non est universale, quod est absurdum, nam ratio singularis, non comparatur ad plura.

Respondebis. Quòd cognitio reflexa cognoscat universale factum, non verò directa, sufficit autem ad istam cognitionem comparativam, directus actus.

Contra. Redit argumentum, quando sufficit ad istam cognitionem comparativam actus directus, vel comparabitur factum universale, vel non; si primum: Ergo ante comparationem, jam est universalitas; si secundum, ergo potest esse comparatio ad multa, ejus, quod non est cum multis.

Probatur 2. Nulla est necessitas hujus comparationis, si, quæ enim esset necessitas, esset, ut salvetur aptitudo universalis ad existere in multis, hæc salvari potest sine comparatione dicta, quia mea comparatio non facit illam aptam inesse multis, sed supponit.

Probatur 3. Quia comparatio ista, vel debet esse in actu exercito, vel in actu signato: si in actu exercito, præter rationes allatas in contra, id etiam faciet, quod comparatione illa dejiciendum sit universale ab esse prædicabilis, quæ tamen prædicabilitas, nectitur cum universali formaliter. Sequela probatur. Quia facit universale illud, non absque differentiis, nec absq; multitudine, ergo dejicit abesse prædicabilis, non enim de uno, differentiæ in aliis reperibiles, verè prædicantur; quod si agatur de comparatione in actu signato, ostende in quonam Actu posito signetur, ut ita dicam hæc comparatio, duo insuper salvando, ut sit comparatio Naturæ, quæ sit universalis, & insuper quòd sine hac comparatione, non foret objectum hoc universale.

Aliqui abstractivam comparationem, requirunt ad universale, qui terminus & aliquid inutile requirit, & involvit seipsum, requirit aliquid inutile, quia cum universale per illos, fiat per actum confusum, ad quid requiretur ista comparatio ad plura, cùm confusè reperiantur ibi plura, item involvit aliquid implicatorium, quia actus ille, & esset unitivus differentiarum cum natura, siquidem esset comparativus, & non esset unitivus differentiarum, quia esset actus abstractivus.

Objicitur 1. S. Th. op. 55. dicit universale non ex eo est, quòd sit in anima, sed ex eo, quòd comparetur ad plura singularia eodem modo se habentia.

Respondetur. S. Th. hoc solum significare, quod ad universale, non sufficiat illius aptitudo ad multa, quæ sit in anima, hoc est fictitiè, sed quòd debeat esse vera aptitudo ad plurificari physicè.

Objicitur 2. Sola comparativa habitudo, stat cum aptitudine inessendi multis, ergo sola facit universale. Antecedens probatur, Abstractio illa, quæ non tollit pluralitatem, stat cum aptitudine inessendi multis, sed sola comparativa multitudo, unit pluralitatem. Ergo.

Respondetur. Negando Antecedens probationi ejus Majorem, quia in universali formaliter, non debet esse pluralitas sed abstractio ab illis ut dictum.

Objicitur 3. Per quod solum cognoscitur universale unum in multis, per illud fit universale, per solam comparationem, cognoscitur unum in multis. Ergo per solam comparationem fit universale.

Respondetur. Negando per actum comparativum cognosci unum, cum potius dejiciatur unitas & negatio differentiarum, & tamen hæc

hæc unitas, stans in negatione differentiarum, requiritur ad universale.

Objicitur 4. Quando dico: Petrus est homo, ly homo respicit subjectum, & tamen prædicatio hæc est universalis, ergo universale potest dicere comparationem ad inferiora, & tamen manere universale.

Respondetur. Dum prædicatum respicit subjectum, adhuc in illo prædicato non est unio differentiarum, non enim universale singularisatur in prædicato, si non est unio differentiarum, est adhuc in illa natura abstracta, negatio differentiarum, si in illa natura abstracta, est negatio differentiarum, est adhuc unitas. Jam autem quando comparatur universale abstractum ad inferiora, non est jam negatio differentiarum, adeoque nec unitas. Si autem vi actus comparativi non est jam unitas, actus ille comparativus non requiretur ad universale formaliter, sed potiùs destruet universalitatem.

Objicitur 5. Si non fieret universale, per notitiam communem comparativam, sciri non posset, quando communem rationem v.g. albedinis concipio; an illa sit universale Accidentis, an speciei.

Respondetur. Sine ulla comparatione fieri id potest, per antecedentem cognitionem, quæ noscit, in quali sint conditione Entis, singularia, à quibus fit abstractio, & quomodo inter se comparentur prædicatum & subjectum.

Punctum Difficultatis 5.

Notantur quædam de Fabricatione universalis, & ejus Vnitate.

Noto 1. *Successionem actionum influentium ad universalis fabricationem.* Omnis cognitio nostra dependet à speciebus impressis nisi sit cognitio objecti intimè naturâ suâ præsentis. Species impressæ à phantasmatibus, phantasmata à sensationibus, ideò primò sensus percipit singularia, hoc singulare Equi, hoc singulare Asini, hoc singulare Hominis, attingitque similitudinem & convenientiam in actionibus, & motibus. Posita hac sensibili cognitione, formatur in phantasia materialis similitudo horum singularium & actionum, motuumque, post formatam similitudinem horum materialem, intellectus agens, format sibi speciem prædictorum, circa quæ discurrendo intellectus, advertit ea singularia in aliquibus convenire, in aliquibus differre, v.g. advertit intellectus, habere unitatem convenientiæ in vita, equum, asinum, hominem &c. quia de singulis verificatur vivens, sicut verificatur, & ratio sensitivi. Rursus advertit intellectus differre hæc singularia, quia v.g. Petrus ratiocinatur, equus non ratiocinatur, & advertendo in his singularibus rationes conveniendi, secernit illos, & depurat à rationibus differendi, formatq; sibi rationem communem, in qua illa singularia conveniant, & hæc erit ratio universalis pro genere sumpti, vel in qua differant, & hoc erit universale differentiæ, &c.

Noto 2. *Quæ sit Natura unitatis requisitæ ad Vniversale.* Universale, est unum aptum inesse multis, hinc posito quomodo evadat natura una, penetranda venit conditio ipsius unitatis. Natura illa in qua conveniunt v. g. individua hominis & equi, habet quandam indivisionem, essentialem, seu negationem divisionis essentialis, exigit enim non dividi in plures essentias, quæ exigentia non dividi in plures essentias, est unitas formalis, quæ quia non est conjuncta divisioni individuali, hæccetatibus, aut aliis differentiis, quomodo est conjuncta à parte rei in statu existentiæ physicæ, ideò, non solum est ibi unitas formalis, sed etiam eadem, est universalis formaliter.

Noto 3. *Qualis debeat esse abstractio naturæ,* an v.g. quando abstraho rationem animalis, debeat fieri abstractio, à rationali, tanquam parte constitutiva speciei, quæ est homo, an verò debeat fieri hæc abstractio ab inferioribus hoc est Petro, Paulo, Andrea: de quo secundùm diversas conditiones universalis decidendum est. Nam ut fiat universale generis, non solum ab individuis, sed etiam à differentiis debet abstrahi, quæ ipsæ sunt, quasi inferiora generis, cum sint constitutiva specierum, quæ sunt inferius genere. Si autem debeat construi universale speciei, sufficit fieri abstractionem ab hæccetatibus.

Punctum Difficultatis 6.

Quid tenendum de Recursu ad diversa Phantasmata in Præcisionibus Objectivis.

Pater Joannes Hostinski vir non solum claro sed & præclaro ingenio in explicandis præcisionibus Objectivis secutusq; Guierdo, quem in fonte legere non licuit, recurrit ad diversa phantasmata, ita ut apud illum præscindere objectivè v.g. Animal à Rationali, sit, uti phantasmate Animalis, & non uti phantasmate Rationalis. *Circa quam doctrinam illius.*

Noto 1. Non videri exactam hanc phrasim recurrere ad diversum phantasma Animalis in salvanda præcisione ejusdem à Rationali, potiùs enim debuisset fieri recursus ad speciem impressam Animalis idque ex eo; quia cum illa præcisio objectiva sit Actus intellectûs qui vel tanquam comprincipium, vel tanquàm complementum supponit speciem impressam, cùm phantasma sit nonnisi ad imaginationem seu sensum communem spectans, non debuit ad illud recurri immediatè. *Sed quidquid sit de phrasi, Insuper*

Noto 2. Debere omninò tam tenentes præcisiones objectivas, quàm eos, qui tuentur non-

nisi

nisi formales, recurrere ad diversa phantasmata seu diversas species.

Ratio, quia cùm nonnisi Deus intuitivè visus sine specie impressa noscatur, & in hominibus in hac vita nonnisi ipsi experimentaliter noti motus animæ, sine specie impressa noscantur (quicquid sit de eo, quænam objecta Angeli sine speciebus noscant, & nos in altera vita noscituri sumus) hinc etiam notitiæ, hæc quidem Animal, illa Rationale repræsentans, haberi non poterit, sine specie impressa & quidē diversa, quia diversæ sunt notitiæ. Concesso tamen quòd in Præcisionibus objectivis, recurri debeat ad diversas species impressas. *Nihilominus*

Noto 3. Supposito, quòd dentur præcisiones objectivæ, non sufficit recursus ad solas species impressas, nisi recurrendo ad illas, merè tanquam ad Comprincipia vel complementa noscendi.

Ratio. Tum quia quæro vel præscindit homo ab animali & Rationali simul sumpto, vel non præscindit, si præscindit. Ergo tu non tenes præcisiones objectivas, cum hîc ne quidem formales admittantur; si non præscindit objectivè homo ab animali & Rationali simul sumptis: Ergo neq; per diversam speciem impressam cognoscitur homo, per diversam animal Rationali hoc ipso enim præscinderet objectivè, cum per te præscindere objectivè sit nosci per diversas species. Quodsi non noscitur per diversas species, quærere restabit cur non? quæ item sit ista identitas? exclusiva etiam diversæ speciei impressæ in attingendo prędictum objectum. E diverso debebit dari negatio istius identitatis, quæ fundabit diversitatem specierum impressarum, & hoc fundamentum quodcunq; erit, cur non fundabit etiam in ipso objecto prout repræsentato, & in statu intentionali relucente, diversitatem, adeoque præcisiones objectivas, quales à nobis defenduntur. Recurres ad diversa connotata; quærere restabit, cur hîc diversa annotata non sint sufficiens fundamentum earum, quas communiter defendimus præcisionum. Quodsi adhuc recurres, ideo dari diversas pecies impressas, quia datur distinctio virtualis, magis adhuc firmabis sententiam defendentem Præcisiones objectivas. Hæc Ratio id intendit, quòd scilicet fundamentum sufficiens ad diversas species impressas, sit etiam sufficiens ad præcisiones objectivas, tales, quales à nobis defenduntur.

Tum quia diversæ speciei impressæ de animali, & distinctæ à specie impressa de Rationali, vel respondet notitia diversum objectum repræsentans, licèt in re idem realiter, vel non respondet; si non respondet diversum objectum: Ergo otiosa illa erit diversa species, cum sicut species ordinatur ad repræsentandum objectum, ita species diversa, debeat ordinari diversum objectum repræsentandum, aut priùs alio modo repræsentandum. Imò si non respondet diversum objectum, nec jam tenebis præcisiones objectivas, cum præcisiones objectivæ stent in notitia diversum objectum repræsentante, licèt cæteroqui cum alio objecto sit idem realiter; si autem diversæ speciei impressæ respondet diversum objectum, cæteroqui identificatum à parte rei alteri firmalitati, quærere restat, quid hîc ultra asseratur, quod non sit assertum in defendendis (ut supra) præcisionibus objectivis, cum agendo de fabricatione universalis, longè ante motam litem de recursu ad diversa phantasmata, suppositum à nobis sit, esse diversam speciem impressam Animalis, à specie impressa Rationalis.

Tum quia accipiamus speciem impressam animalis videtur, quòd illa ipsa in individuo, possit repræsentare animal sive illud comparetur ad rationale, sive comparetur ad lapidem, esset enim hoc multiplicare species sine necessitate, & si esset inter has species aliqua diversitas, esset ea, quia species de Animali, comparatè ad Rationale est species involvens in se identitatem Animalis cum Rationali, hoc autem involvere, destruit totam rationem præcisionum objectivarum, quia in se importabit relucescentiam etiam differentiarum, ex illo ordine, quem dicit identificationis cum illis. Unde etiam infra dicetur, aptitudinem Universalis, non esse aptitudinem Positivam, quia aptitudo Positiva, infert Differentias, quæ destruunt rationem Præcisionis objectivæ à differentiis. Hoc supposito quod eadem species quæ repræsentat Animal comparatum ad lignum, quæ repræsentat animal comparatum ad Rationale. Ergo illud cum suavi, cum modo sibi repræsentandi proprio repræsentabit illud. Ergo excepto hoc, quòd Lignum & Animal in statu reali non dicant identitatem, cum dicat identitatem Animal in statu reali cum Rationali nulla alia erit diversitas, nam si quæ esset jam non eadem species, illa repræsentaret, alia enim vi & modo repræsentaret, & tamen vis & modus repræsentandi est identificatus speciei impressæ. Quodsi pro statu intentionali ita se habet animal comparatum ad lignum ac comparatum ad Rationale pro statu intentionali, dabuntur Præcisiones objectivæ planè eæ, quas defendimus.

Tum quia, sicut potest Deus producere homines solo numero distinctos, & saltem divinitus ponere duas albedines in eodem pariete, ita potest producere in eodem intellectu duas species impressas repræsentativas Animalis, distinctas autem numero & realiter. Producat intellectus informatus illis speciebus, duas notitias ejusdem animalis, illæ notitiæ erunt distinctæ realiter, cum tamen repræsentent idem animal, non erit ibi Præcisio objectiva, sed tantùm duæ diversæ notitiæ, & tamen procedent à diversis & distinctis realiter speciebus: Ergo recursus ad di-

ad diversas realiter species impressas, non salvat Præcisiones objectivas, sed est necesse in ipsis objectis ponere diversas formalitates, virtualitates, Præscindibilitates, quæ est ipsissima Sententia Præcisionum objectivarum prout defenduntur.

Tum quia sicut dantur in intellectu Angelico species impressæ Universaliores, ita possunt dari & in intellectu humano, & si eas neges possibiles in intellectu humano, procedat argumentum de intellectu Angelico, qui potis est præscindere objectivè in aliqua saltem materia; quo posito sic urgetur. Ponatur species impressa virtute continens & speciem impressam Animalis, & speciem impressam Rationalis, cum vi & energia ita præsentandi Animal, & ita præsentandi Rationale, sicut cæteroqui species distinctæ realiter natæ sunt repræsentare; ad eum modum quo faciunt species universaliores Angelicæ vel sensus communis adunans in se perfectionem sensuum particularium, potensq; producere sensationes consimiles illis, quas producunt sensus particulares. Si illa species universalis continet in se perfectionem speciei impressæ animalis & speciei impressæ Rationalis, tunc illa species æquè repræsentabit præcisum objectivè animal & Rationale ac repræsentarent species distinctæ realiter, hoc ipso enim si non posset illas species repræsentare Animal præcisum objectivè non esset species universalior nec virtute continens illas alias. Quodsi illa species quantumvis una realiter, potest repræsentare objectum præcisum objectivè: Ergo in præcisionibus objectivis, non habetur ratio Præcisionis, à phantasmatibus diversis, cum posito uno phantasmate adhuc possit intervenire Præcisio objectiva. Tum quia potest Deus assumere, ut species Animalis, comproducat cum intellectu vel compleat eundem miraculosè in ordine ad ponendam cum intellectu notitiam Rationalis, præcisam objectivè ab Animali, si enim potest divinitus in genere Efficientis assumi ad hoc lignum (suppositâ potentia obedientiali) multo magis id poterit species prædicta. Quodsi ad notitiam præcisæ objectivè Rationalitatis ponendam, potest assumi species animalis, quæ cæteroqui viribus suis relicta potest comproducere vel complere intellectum in ordine ad ponendam notitiam Animalis præcisi objectivè: Ergo præcisio objectiva, non stat illo solo recursu ad diversa phantasmata, sed est necesse partibilitatem in ipso objecto reperire, quod est ipsissima sententia præscindentium objectivè. Tum quia nulla particula definitiva speciei impressæ deposcit id ut species impressa non supponat sed conferat partibilitatem objecto: Ergo per recursum ad illam immeritò salvatur partibilitas objecti, licèt ad partibile objectum, ut in actum reducatur, sit necesse ponere re aut virtute speciem impressam diversam.

Punctum Difficultatis 7.

Satisfit suppositis in oppositum.

PRædictus sacræ Theologiæ Professor.

SUPPONEBAT primò ex Izquierdo intellectum nostrum pro hoc statu omnia objecta insensata (qualia sunt formalitates secundùm se spectatæ & respondentes pro statu intentionali) concipere ad instar sensibilium, subserviente tunc intellectui vi imaginativâ, ac pro re insensata intelligenda, speciem materialem seu phantasma substituente: in quo tanquam exemplari & imagine, objectum illud intellectus contemplatur, ad eum modum, quo dum cognoscimus Angelum, fingimus illum tanquam juvenem alatum, & per modum aliûs aliter quam est in se, per alienas species cognoscimus. *Hoc suppositum*

NON SATISFACIT plenè. Quia licèt ex modo operandi animæ essentialiter determinatæ ad corpus, sequitur etiam intellectionem illius debere esse dependentem à phantasmatibus, idque etiam circa objecta insensata. Cæterùm hoc contemplari objectum in specie sensata tanquam in exemplari, parit suam difficultatem: nam vel est res de specie sensata impressa, hæc non est exemplar nisi causativè completivè &c. ut scitur ex Animasticis, quomodo ergo in illa, tanquam in exemplari, contemplabitur intellectus objectum insensatum. Si autem sit res de specie sensata expressa, explicandum fuisset, cum intellectus concipiendo v. g. Angelum, sub specie juvenis alati, altius quid rimetur & censeat, interponatque judicium, quod ille sit non aliquis juvenis alatus, illius notitiæ debet dari altior species impressa, quæ coëfficit vel complet intellectum ut formet speciem expressam illius ipsius altioris objecti, cur ergo non dicetur in illa etiam specie tanquam in exemplari noscere objectum insensatum, non sistendo solùm in illo sensato exemplari.

SUPPONEBAT 2. Ut intellect⁹ aliquid per speciem alienam cognoscat, à pluribus ad hoc principiis induci ac determinari potest: quæ principia aut sunt naturalia, quales sunt præviæ species rerum, quas mediis sensibus anima requirit, aut artificialia, quales sunt Scripturæ, Voces, & omnia signa ad placitum. Hinc quoties intellectus intendit rem intelligere, cujus speciem non habet, determinatur ad hoc à speciebus alienis, ex quibus format speciem sensibilem, in qua tanquam imagine objecti illud speculatur.

Hoc suppositum inexplicatum adhuc relinquit id, quod tetigit impugnatio suppositi primi.

Supponebat 3. Objectum in ſtatu intentionali ita multiplicari in plures formalitates realiter diſtinctas, utpote in pluribus realiter ſpeciebus ſenſibilibus repræſentatas, ſicut de facto multiplicatur in vocibus ſive ſcriptura: Voces enim ſunt ſigna conceptuum internorum, unde ſicut diſtincta, realiter eſt vox Animal, & diſtincta Rationale, ita etiam in mente, objectum Animalis, diſtinctum erit ab objecto Rationalis. Cæterum ut hæc multiplicatio ejusdem objecti in mente per plures formalitates realiter diſtinctas ſit præciſiva, debent prædictæ formalitates non repræſentare totum objectum neq; ſe habere ſicut voces Synonimæ, quæ plures exprimunt idem objectum, cum tamen ipſus Una non ſignificat quàm alia. *Hoc ſuppoſitum*

Non satisfacit. Quia contra illud faciunt argumenta quæ ſuperiùs ſunt formata Notato tertio, quæ hoc præcipuè intendunt ut inquirant. Unde acquirat intellectus jus per plures diſtinctas ſpecies impreſſas noſcendi idem objectum, ſi illud non habet in ſe tam actualem quam virtualem multiplicitatem, quam tamen negat Izquierdo (ut fertur) non admittendo diſtinctionem virtualem. Deinde cum univerſale fabricandum per ſpecies impreſſas non ſit ipſamet ſpecies expreſſa, ſed illud quod repræſentat illa ſpecies: Ergo & præciſio objectiva, licet inferat conceptus diſtinctos realiter, tamen etiam attendi debet ad ipſum objectum quod illæ repræſentant, quod objectum ſi excludit diſtinctionem virtualem, quomodo partibilitatem illam ſui, per diſtinctos realiter actus ſe repræſentantes patietur, quod item eſt fundamentum, ne diſtinctę realiter ſpecies & phantaſmata ita ſe habeant, ac ſe habeant, cùm plures voces Synonimas repræſentant. Denique ad ſalvandas præciſiones objectivas, ſecundùm ſtatum quæſtionis hujus attendendum eſt non tantùm ad notitias diſtinctas realiter, ſed etiam ad idem realiter objectum: quæ attendentia ad idem realiter objectum, cum illi diſtincti realiter actus, non identificentur in aliquo tertio actu realiter, cum tamen præciſiones objectivæ inferant identitatem realem ſuarum Formalitatum. Quando autem dicit prædictus Profeſſor ſe admittere aptitudinalem quandam diſtinctionem in objecto, ad hoc ut poſſit aliter quàm ſit in ſe repræſentari in mente, poſſeq; illam vocari in latiori ſignificatione virtualem diſtinctionem: quando inquam id dicit, videtur tandem relabi in ſententiam noſtram, licet præexplicârit uſum ſpecierum impreſſarum, deſervientem præciſionibus objectivis, quem etiam nos non negamus.

Dices cum eodem. Etiam ſuppoſitâ virtuali diſtinctione negari non poteſt quod præſcindendo aliquam formalitatem in objecto, ab alia realiter ipſi identificata, non attingatur tunc objectum ut eſt in ſe; hæc autem attingentia objecti aliter quàm ſit in ſe, non poteſt commodiùs ſalvari, quàm dicendo, quòd objectum in ſe quidem indiviſum, diviſum tamen ac multiplex realiter appareat in mente per plura phantaſmata. Virtualis autem diſtinctio, quia relinquit illæſam identitatem ac ſimplicitatem realem, non videtur evadere hanc ſequelam, quòd ſcilicet de eodem objecto, verificentur realiter duo contradictoria.

Respondetur. Concedo quod in præciſione objectiva attingatur objectū aliter quam ſit in ſe actu, licèt non aliter quam ſit in ſe virtualiter: ſi enim virtualem multiplicitatem non haberet, nec præſcindi poſſet: etſi præſcinderetur fieret tunc cognitio erronea & falſa, quia difformis objecto. Concedo quidem quod interveniant tunc temporis diſtincta realiter phantaſmata, ſed ex præſuppoſita. Ut dixi Notato tertio multiplicitate virtuali. Et certè ſi objectum illud eſt indiviſum, diviſum tamen realiter apparet, ut aſſerit objiciens, omnis præciſiva cognitio, falſa erit & affinget multiplicitatem realem formalitatibus, non habentibus multiplicitatem realem. Neque tamen in noſtris principiis de eodem objecto verificabuntur duo realiter contradictoria, idq; ex eo: quia Animal v. g. pro ſtatu illo intentionali ſpectatum, & præciſum objectivè, in ſenſu reali eſt idem cum Rationali, ſi idem realiter: Ergo non infert duo contradictoria realia.

QUÆSTIO III.

De Univerſalis Aptitudine, & Prædicabilitate.

Siquidem univerſale, eſt unum aptum ineſſe multis, cùm jam de illius unitate egerimus, tractandum reſtat de ejus aptitudine. Hinc

Præmitto 1. *Duplicem eſſe aptitudinem.* Quandam Poſitivam, quandam Negativam. Negativa aptitudo eſt, negatio repugnantiæ ad aliquid. Poſitiva autem aptitudo eſt inclinatio & appetentia alicujus. Rurſùs hæc non repugnantia negativa, ſi concipiatur cum naturali inclinatione ad aliquid, vocatur aptitudo naturalis, qualis eſt aptitudo in igne, ut eat ſurſum; ſi verò conjungatur cum poſſibilitate quidem ad aliquid, ſed contra ſuam inclinationem, vocatur aptitudo inquieta, qualis eſt in lapide non repugnantia ad motum ſurſum, licèt ille potiùs vergat deorſum. Deniq; ſi hæc non repugnantia, conjungatur indifferentiæ, vocabitur aptitudo neutra, & ſic ad albedinem & nigredinem paries, habet aptitudinem neutram, ſeu indifferentiam.

Præmitto 2. *Si rigoroſè loqui vellemus, ad ſignificandum aptitudinem negativam, non ſatis commodus terminus uſurpatur: Negatio repugnantia,* ſeu non repugnantia. Ratio eſt, quia repugnan-

tia

tia est quid negativum, ex modo communi usurpandi, idem enim sonat repugnare hoc alicui, quod non convenire, non aptari, non consentire, quod si repugnare, est quid negativum in præsenti, addita illi negatio, vel ly non, hoc ipso jam non exprimet, negativum aliquid, quia duæ negationes faciunt unam affirmativam, adeoque non erit quid commodum, ad significandum aliquid negativum, sed in hac difficultate, quæ est circa phrasim, loquendum cum multis.

PRÆMITTO 3. *Communiter auctores non requirunt aptitudinem aliquam Positivam*, sed solam Negativam ad universale; certè enim Sol & Luna aliaque incorruptibilia, non habent positivam inclinationem ad multiplicationem suorum individuorum, aliàs violentum esset Soli, quod non sit multiplicatus individualiter, & tamen, Sol & Luna, sunt naturæ universabiles.

PRÆMITTO 4. *Posse adhuc poni aliam Positivam, aliam Negativam aptitudinem.* Negativa Aptitudo erit indeterminatio ad unum. Positiva autem stabit in ordine ad plura, illorumque appetentia.

PRÆMITTO 5. *Divisos esse Auctores in decidenda Quæstione præsenti*, aliqui enim licèt dicant unitatem formalem universalem non esse à parte rei, sentiunt tamen aptitudinem universalis, esse à parte rei; aliqui autem & unitatem, & aptitudinem debitam universali, negant à parte rei reperiri.

DIFFICULTAS I.

An detur à parte rei aptitudo Naturæ universalis?

DICENDUM 1. *Si nomine aptitudinis nihil aliud intelligas, nisi in inferioribus carentiam prædicati, impedientis multiplicabilitatem, talis aptitudo datur à parte rei, nemine cogitante.* Eadem Conclusio, sic formatur: Si nomine aptitudinis intelligas, hoc, quod individuum, possit habere sibi simile individuum, item quod unum inferius, possit habere aliud simile inferius, talis aptitudo datur à parte rei.

PROBATUR 1. Quia id non à meo intellectu pendet, quod Paulus sit similis Petro, nec à meo intellectu hoc pendet, quod careat Petrus prædicato impediente, ne simile sibi in natura individuum habeat, ergo non à meo intellectu pendet descripta aptitudo.

PROBATUR 2. Licitum est argumentari ab actu ad potentiam, ergo & ab actu ad aptitudinem. Ergo cùm detur actu nemine cogitante multiplicitas individuorum v. g. dabitur eorundem & aptitudo ad multiplicari, nemine cogitante.

PROBATUR 3. Independenter à cognitione creata, vel habet Deus vim multiplicativam hominis, vel non habet; si non habet, ergo à cogitatione nostra habet, quòd sit omnipotens; si habet, ergo illi multiplicativo, respondebit multiplicabile nemine cogitante, tanquam terminus multiplicativi, quod ipsum multiplicabile, est prædescripta aptitudo. Ergo sicut hoc multiplicabile datur nemine cogitante, ita & prædicta aptitudo, dabitur nemine cogitante.

DICENDUM 2. *Prædescriptam aptitudinem, non esse sufficientem ad universale formaliter.*

PROBATUR 1. Unitas convenientiæ non est sufficiens ad universale, ergo nec aptitudo dicta, illius enim convenientiæ est quasi radix aptitudo prædescripta: Ergo multò magis illa ipsa aptitudo, non debet esse sufficiens ad universale.

PROBATUR 2. Aptitudo proxima ad prædicari, non habetur nemine cogitante, proximè enim evadit natura prædicabilis, jam depurata à differentiis: Ergo nec prædicta aptitudo, quæ habetur nemine cogitante erit sufficiens ad universale, ut ita proportionentur inter se, (cum nihil obsit) aptum esse, & aptum dici.

PROBATUR 3. Aptitudo universali formaliter debita, est illius differentialiter constitutiva, proindeque nulli alteri debita, jam autem aptitudo prædicta, convenit & singularibus, ut habeant simile sibi singulare.

DICENDUM 3. *Si nomine aptitudinis intelligas, potentiam quandam actuabilem per plures differentias, nemine cogitante condistinctam à singularibus & differentiis, talis aptitudo non datur nemine cogitante.* Ita Suar. d. 6. Met. s. 4. n. 12.

PROBATUR 1. ex Suar. Aptitudo illa posita à parte rei, in uno individuo, vel est existens, vel non existens; si non existens, ergo nec est à parte rei; si existens, ergo singularis & individua, consequenter non dicit capacitatem ad plurificari.

PROBATUR 2. Non datur distinctio ex natura rei. Ergo nec potentia actuabilis nemine cogitante condistincta differentiis.

PROBATUR 3. Si daretur aptitudo, quæ esset potentia quædam actuabilis per plures differentias, illa aptitudo & esset idem realiter cum natura humana singulari, ut supponitur, & non esset idem, ut probatur: si enim esset idem realiter, cum natura humana singulari, etiam singularitas in sensu saltem reali, deberet dicere aptitudinem ad esse in multis; sed non dicit, quia hoc ipso non esset singularis. Sequela probatur à pari. Quia est idem animalitas cum rationalitate, verum est in homine, etiam animalitatem ratiocinari in sensu reali, ergò etiam si idem est realiter, singularitas & aptitudo, verum erit in sensu reali; singularitatem dicere aptitudinem ad plurificari. Quod totum in hoc fundatur, quia quando aliqua sunt idem realiter cum exclusione virtualitatis, in ordine ad prædicata primò intentionalia, tunc quidquid convenit uni formalitati, debet convenire & alteri in sensu reali saltem.

Respondebis. Ex adjuncto convenire singularitati, ut sit apta inesse multis.

Contra. Ei quod alicui est essentiale, nec ex adjuncto oppositum convenire potest, quia essentialia sunt immutabilia: Ergo, cùm essentiale sit singularitati, esse singulare, nec ex adjuncto poterit reddi non singularis, seu plurificabilis.

Objicitur 1. Quòd plura individua possint sub eadem specie multiplicari, non provenit hoc ab intellectu, sed ab ipsa rei natura: Ergo & aptitudo essendi in multis, non provenit ab intellectu.

Respondetur. Conced. totum, & neg. hanc aptitudinem esse sufficientem ad universale; unde etiam consequentia procedit de aptitudine prima Conclusione expressa.

Objicitur 2. Quod est in multis, est aptum inesse multis, natura autem v. g. humana, est de facto in multis.

Respondetur. Etiam hoc argumentum procedere de aptitudine admissa à nobis, sed tanquam insufficienti ad universale.

Objicitur 3. Si natura ante omnem operationem, non habet aptitudinem ad plurificari in multis, nec meâ cognitione eam habere potest.

Respondetur. Etiam hoc argumentum procedere, de aptitudine, de qua prima Conclusione aptitudinem autem tertio loco positam, potest habere à nostra cognitione natura, quæ à parte rei nemine cogitante, præstat fundamentum intellectui, ut illa natura sic plurificata, cognoscatur, sine determinatione ad unum, adeoq; cum aptitudine.

Inferes. Aptitudinem tertia Conclusione expressam, esse aptitudinem exigitam ab universali formaliter. Ratio, quia universale debet esse aptum inesse multis, & cum hæc aptitudo non sit ea, de qua Conclusione prima, debet esse ea, de qua Conclusione tertia, quæ enim alia?

DIFFICULTAS II.

Deciduntur quædam ad aptitudinem Naturæ universalis spectantia.

Assero 1. *Quod in recto aptitudo, ista sit ipsa natura, in obliquo autem dicit, non determinationem ad unum, ex suppositа plurificatione.*

Ratio. Quia ita explicata aptitudine, Entia sine necessitate non multiplicabuntur.

Assero 2. *Non solum aptitudinem, adesse in multis, sed & ad existere in multis, requiri ad rationem aptitudinis debitæ universali formaliter.*

Ratio. Quia essentia & existentia non distinguuntur, hinc data aptitudine ad esse in multis, debet dari & aptitudo ad existere in multis. Cæterum per prius, dicit aptitudinem ad essendum in multis. Ratio, quia ipsum esse est prius, ipso existere.

Assero 3. *Illam ipsam aptitudinem negativam, à nobis admissam, esse aptitudinem universali debitam.*

Ratio. Quia aptitudo illa debet esse proportionata universali, non est autem proportionata, nisi aptitudo negativa, quia cum universale formaliter, præscindat à differentiis, etiam aptitudo illius, debet præscindere à differentiis, à quibus cùm non præscindat nisi aptitudo negativa, illa nonnisi erit debita universali formaliter.

Assero 4. *Posse hanc ipsam negativam aptitudinem suo modo dici positivam.*

Ratio. Quia ipsa aptitudo negativa, in recto est ipsa natura humana, quæ est quid positivum.

Dices. Affirmationes priores sunt negationibus, & ipsum esse, hoc est, prædicata positiva, priora sunt ipso non esse, hoc est prædicatis negativis. Hoc supposito. Consideretur natura humana universalisata, in eo statu, in quo est prior, ex modo nostro concipiendi omni negatione, certè hæc natura, in quantùm est prior omni negatione, erit distincta à natura divina, in hoc, quòd natura divina, sit multiplicabilis, & non plurificabilis, universale autem & multiplicabile, & plurificabile; quòdsi erit distincta tunc natura universalis, à natura divina, ergo distinguetur aptitudine, ad plurificari, supponeturque eam habere, ante omnem negationem.

Respondetur. Pro illo priori, non posse supponi naturam humanam universalisatam, tamen discernetur à natura divina, ipsa connexione prædicatorum. Quia v. g. natura humana etiam sine aptitudine considerata, dicit nexum, prædicatorum Animal Rationale, quem nexum non dicit Deus, nihilque vetat in aliquo statu intentionali, considerari naturam, prout non dicentem distinctionem à natura divina, in aliquo prædicato, in quo cæteroqui nata est dicere distinctionem: & ita natura creata, pro illo priori, pro quo prius est esse naturam, tanquam quid universalius, & posterius creatam, considerata natura creata, non dicit distinctionem à Deitate, à qua tamen nata est dicere distinctionem pro statu reali.

Assero 5. *Hanc aptitudinem ad essendum in multis debere esse realem.*

Ratio. Tum quia non debet esse fictitia unitas universalis, nec fictitium universale, ergo nec aptitudo ad inessendum multis, debet esse fictitia. Tum quia, si sufficeret aptitudo fictitia, etiam natura divina posset esse universale formaliter. Tum quia, si non requireretur aptitudo realis, sed sufficeret fictitia, sufficeret etiam chimærica; non enim major est ratio unius quàm alterius. Hoc autem dici non potest, quia posset esse universale formaliter, id quod

quod est contradictoriũ universali formaliter, quia posset fieri v. g. ex singulari universale formaliter, quod singulare, est contradictorium universali formaliter, singulareq; dicens ineptitudinem inessendi multis, si universalisaretur, diceret aptitudinem inesse multis.

DIFFICULTAS III.

De Prædicabilitate Universalis?

Duo hic specialiùs inquirerentur; an prædicabilitas sit essentia universalis? & an universale singularisetur in prædicando? Ut utrumque decernatur.

Præmitto 1. *Quod prædicabilitas, nihil aliud sit ex modo nostro concipiendi, nisi aptitudo quædam, & capacitas ad prædicari*, sicut è contra prædicatio, est actuatio istius capacitatis & aptitudinis.

Præmitto 2. *Prædicabilitatem quandam tenere se ex parte intellectus* potentis aliquid prædicare, possetq; hæc dici prædicabilitas activa, vel si mavis dicere prædicativitas; & alia prædicabilitas, tenet se ex parte objecti, potentis prædicari; possetque hæc dici prædicabilitas passiva, de qua hîc agetur.

Præmitto 3. *Prædicabilitatem passivam, in re nihil aliud esse, quàm ipsam entitatem Objecti*, potentis assumi ad prædicationem. Hinc eadem prædicabilitas, cum universali natura, in re, est idem; quia in re, est ipsamet natura, quæ prout est unum aptum inesse multis, est universale formaliter, prout autem est apta prædicari de multis, dicit prædicabilitatem, consequenter solis connotatis differunt.

Præmitto 4. *In universalitate rationem prædicabilitatis, non esse rationem primariam.* Ratio, quia id quod fundatur in alio, non est in illo primarium, sicut & risibilitas fundata in rationalitate, non est primarium in homine, quod in hoc resolvitur: quia illud in quo aliquid fundatur, debet esse radix ejusdem, adeoq; continere eminenter perfectionem illius fundati, & insuper continere suam, prædicabilitas autem fundatur in ipso Esse, prius enim est esse, postea dici, consequenter prædicabilitas, non erit quid universale.

Præmitto 5. ex Hurt. d. 3. Log. s. 1. *Actus intellectus dupliciter spectari posse.* 1. Ut respiciunt objectum, illudque denominant, unà cum potentiis, cognitio enim, & cognitum denominat, & cognoscentem. 2. Ut se mutuo respiciunt actus, sicut discursus respicit judicium, judicium autem respicit simplicem apprehensionem. Ex his duobus respectibus duæ consequuntur denominationes, in casu quo formatur universale; ex primo respectu: resultat denominatio universalis, quia actus respicit objectum repræsentans communem rationem pluribus; ex secundo respectu, resultat denominatio prædicabilis, verè enim illud objectum potens est prædicari, & actus prædicativus, respicit actum ponentem objectum, in statu proximè prædicabilis.

Quod attinet ad hoc: an prædicabilitas sit de Essentia universalis.

Assero 1. *Accepta prædicabilitas pro eo quod dicit in recto, est de Essentia universalis Metaphysici.*

Ratio. Quia nihil est magis de essentia universalis Metaphysici, quàm illius Entitas, prædicabilitas autem pro eo, quod dicit in recto, importat naturam, ut dictum.

Assero 2. *Accepta prædicabilitas pro formalitate conceptibili per modum capacitatis ad prædicari, non est de essentia universalis Metaphysici.*

Ratio. Tum quia, quod non est de ratione definitiva alterius, nec est de essentia illius, definitio enim fit per Essentialia; jam autem per prædicabilitatem, non definitur universale Metaphysicum. Tum quia dici, non est de Essentia esse, hoc ipso enim non esset dici, sed esse. Ergo & prædicabilitas non erit de essentia universalis Metaphysici, utpote quæ est de linea dici. Tum quia Essentiâ non datur aliquid prius in universali Metaphysico, nempe ipsum esse; non enim ideò est aliquid, quia dicitur, sed ideò dicitur, quia est.

Assero 3. *Prædicabilitatem esse Passionem universalis Metaphysici, si sumatur pro prædicta capacitate.*

Ratio, quia convenit soli, & semper.

Assero 4. *Prædicabilitatem esse de essentia universalis Logici.*

Ratio. Tum quia universale Logicum, est unum aptum dici seu prædicari de multis, ut habetur l. Periherm. c. 5. proceditque assertum de sic definito universali Logico; sed prædicabilitas est essentia unius apti dici de multis, est enim ratio definitiva ejusdem, ergo prædicabilitas est essentia universalis Logici. Tum quia nulla esset ratio constitutiva universalis Logici, si essentia illius non esset prædicabilitas. Tum quia, si de essentia universalis Logici, non esset prædicabilitas, ideò non esset, quia est proprietas universalis Metaphysici, sed hoc non obstat, quia etiam risibilitas est proprietas hominis, & tamen risibili quà tali, risibilitas est essentialis, universaliterque formæ, quæcunque etiam accidentariæ sunt essentiales suis concretis, hoc ipso enim jam non esset illud concretum, suntque definitivæ concreti illius, adeoque essentiales.

Dices 1. Quando concipitur natura ut communis pluribus, concipitur ut prædicabilis; sed per notitiam abstractivam, quæ est factiva uni-

versalis, concipitur natura communis pluribus, ergo concipitur prædicabilis.

Respondetur. Quòd tunc concipiatur ut prædicabilis natura, hoc est apta prædicari, sed non concipitur prædicabilis, hoc est definita per prædicabilitatem.

Dices 2. Præmissæ per seipsas immediatè determinant intellectum ad prædicandum: Ergo & conceptus concipiens universale, seu naturam convenientem pluribus, determinabit intellectum ad illud universale prædicandum.

Respondetur. Transeat totum, quia non infertur quòd prædicabilitas sit de essentia universalis Metaphysici. Deinde argumentum multùm probat, quia probat actualem prædicationem, esse de essentia universalis Metaphysici. Certè enim ita determinant intellectum præmissæ ad conclusionem, ut necessariò moveatur intellectus ad actualem conclusionis assensum.

Dices 3. Per unum eundemq; actum natura fit universalis, & prædicabilis. Ergo prædicabilitas, est de essentia universalis.

Respondetur. Neg. Conseq. quia per eandem actionem producitur hominis risibilitas & rationalitas, & tamen risibilitas, est non-nisi proprietas hominis, sufficitq; dicere, quod prædicabilitas secundùm id quod dicit in recto, sit de essentia universalis Metaphysici.

Assero 5. *Prædicabilitatem, de qua hîc controvertitur, sumi debere, pro prædicabilitate passiva*, supra explicata.

Ratio. Quia prædicabilitas, de qua hic agitur, est prædicabilitas tenens se à parte universalis, jam autem prædicabilitas activa, tenet se potius à parte intellectus.

Quod attinet: An Vniversale singularisetur in prædicando? in hoc divisi sunt auctores, Scotus dicit singularisari universale in prædicando, & cum eo Smigl. d. 4. f. 6. idque docent consequenter ii, qui per actum confusum, docent fieri universale, consequenter per illos propositionis hujus: Petrus est animal, est sensus: Petrus est hoc animal. Alii censent, non singularisari universale in prædicando, suntque divisi, quia propositionis hujus: Petrus est animal; aliqui dicunt esse hunc sensum, Petrus est vel hoc, vel hoc animal. Aliqui hunc ponunt sensum. Petrus est vivens sensitivum. De quo

Assero 1. *Vniversale non prædicari de suo inferiori, ut universale, neque ut singulare.*

Ratio. Ubi in prædicatione non noscitur universale, ut universale, neque singulare ut singulare, in prædicatione, non prædicatur universale ut universale, neque singulare, ut singulare; cognitio enim illa ita reduplicativè noscens objectum, (& non quidquam aliud, quid enim illud?) debet formalisare prædicationem universalis ut universale, & singularis ut singulare; sed in prædicatione universalis de inferiori, neque cognoscitur, universale, ut universale, neq; singulare ut singulare. Ergo. Minor probatur experientiâ. Et certè non ex eo, quia repræsentatur natura præcisa à differentiis, præsentatur ut universalis: unde etiam potest præcisè repræsentari natura divina sine personis, & tamen non præsentabitur tunc natura divina ut universalis, indubieq; de natura sic spectata v. g. humana, potest prædicari universalitas, quod ipsum ostendit, aliam esse formalitatem universalitatis reduplicativè sumptæ, & aliam formalitatem naturæ secundùm se.

Assero 2. *Quando fit prædicatio universalis de suo inferiori, prædicari naturam secundùm se.*

Ratio. Tum quia ita voluit S. Th. op. 56. ubi ait, *Homo secundùm quod particularis, non prædicatur de Sorte, sed ipse terminus Homo, significat naturam humanam, absque omni participatione, & particulari ratione. Ergo sic prædicabit eam, non tamen universaliter*, intellige ut addunt Interpretes, non distributivè.

Assero 3. *Hoc ipso quia prædicatur natura præcisa à differentiis, prædicatur universale.*

Ratio. Quia quando prædicatur unum aptum inesse multis, prædicatur universale; sed quando prædicatur natura secundùm se præcisè à differentiis, prædicatur unum aptum inesse multis, ergo quando sic sumpta prædicatur natura, prædicatur universale.

Respondebis. Sufficit quòd hoc sit prædicatum universale, quoad modum significandi & æquivalenter.

Contra. Quia secundùm dicta supra, non solum ex modo significandi, sed revera in illo objecto prout repræsentato, nullæ sunt differentiæ, æquè in prædicatione ac in abstractione, ergo non tantum ex modo significandi est illic universale: & non tantùm æquivalenter, sed formaliter non habet differentias, cur ergo non dicemus prædicari universale?

Assero 4. *Quando prædicatur universale, non prædicari illud universaliter.*

Ratio. Quia prædicari universaliter, est prædicari distributivè, & explicabiliter, per descensum, ita ut hæc propositio: Petrus est animal, explicetur: Petrus est, & hoc animal, & illud animal. Indubiè autem dictæ propositionis, non est hic sensus.

Assero 5. *Quamvis non prædicetur universale universaliter, non singularisari tamen illud in prædicando.*

Ratio. Quia licèt, non prædicetur universale universaliter, prædicatur tamen natura secundùm se, ergo non singularisata: non enim esset secundùm se spectabilis, si esset singularisata.

Colliges. Non singularisari universale in prædicando, sed nec prædicari universaliter, aut ut universale, licèt prædicetur natura secundùm se, consequenter hujus propositionis.

Homo

Homo est animal, non erit hic sensus, homo est aliquod animal, neque, quòd sit, & hoc, & illud animal, neque, quòd sit vel hoc vel illud animal, sed quòd sit vivens sensitivum.

Solvuntur Objectiones.

Dices 1. Quando determinatur natura ad particulare, jam non manet natura secundùm se; sed in prædicatione actuali, determinatur natura ad particulare, ergo non manet secundùm se, ergo nec prædicatur secundùm se.

Respondetur. Quando natura determinatur, determinatione primò intentionali ad particulare, non manet natura secundùm se, nam determinatio primò intentionalis, est determinatio ad statum realem, & existentiam, quæ est nonnisi particularium; si autem sit determinatio secundò intentionalis, potest non determinari ad unum, quia secundæ intentiones, possunt versari, etiam circa non determinata ad unum.

Instabis 1. Si vera est distinctio, sequitur non esse identitatem prædicati cum subjecto, quia rationis intrinsecè particularis & ad differentiam determinatæ, non potest esse identitas, cum ratione indeterminata, & præcisa à differentiis.

Respondetur. Quòd si ratio determinata, fundamentaliter dicat prædicata præscindibilia à determinatione, poterit de illa verificari ratio indeterminata, conformis illi fundamento: cui enim bono esset illud fundamentum? consequenter erit jam tunc identitas prædicati cum subjecto, cæteroqui non futura, si non adesset dictum fundamentum.

Instabis 2. Id debet prædicari quod inest, non inest autem animalitas præcisa. Ergo nec prædicari debet.

Respondetur. Id quidem debet prædicari, quod inest, sed non eo modo quo inest, adeoque non singularisando prædicatum.

Instabis 3. Si non prædicatur id quod inest, eo modo quo inest, ergo modus dicendi, non sequitur modum essendi. Modus enim essendi Petri, est particularis.

Respondetur. Sufficere ut modus cognoscendi, sequatur modum essendi, vel Physicum, vel Metaphysicum: sequetur modus prædicandi modum essendi Physicum, quando de Petro particulariter animal dicetur; sequetur modus dicendi, modum essendi Metaphysicum, quando de Petro, prout dante fundamentum præcisionum, prædicabitur ratio præcisa.

Instabis 4. In propositione illa, Petrus est Homo, non prædicatur omnis Homo, ergo prædicatur aliquis Homo; sunt enim hæc signa contradictoria.

Respondetur. Natura secundùm se spectata importat sola essentialia sua prædicata, cum ergo omnis & aliquis, sint accidentalia prædicata absolvet ab illis, quamvis in statu Physico, ab illis non absolvat. Dixi quod absolvat à contradictoriis accidentalibus, quia non abstrahit à contradictoriis essentialibus. Hinc falsum est, quod Homo neq; sit animal, neque non animal. Verum autem est hominem in statu abstractionis, neq; esse omnem, neq; aliquem, nisi nomine aliquis, uti velis etiam pro significatione naturæ præcisæ sumptæ. Quanquam immeritò assumitur, Ly Omnis & Aliquis esse contradictoria, cum Ly aliquis, sine apposita negatione possit esse non contradictorium. Hinc huic termino omnis, contradictorium est in præcisa ratione termini, Non Omnis, verumq; est non omnem hominem prædicari de Petro, sed inde non sequetur aliquem hominem prædicari, quia in ista contradictione præcisè terminorum, Aliquis, habet se per modum positivi, consequenter sicut non est licitum argumentari à non esse albi ad esse nigri, ita nec à Ly Non omnis, licitum erit argumentari ad Ly Aliquis. Dixi in ista præcisè contradictione terminorum, non esse contradictoria Omnis & Aliquis, quia in propositionibus cum addito Non, contradictoria sunt Omnis, & Aliquis non.

Instabis 5. Si quando dico Petrus est animal, ponitur animal præcisè secundùm se, ergo sensus erit, Petrus est animal præcisè secundùm se.

Respondetur. Quando dicitur animal præcisè secundùm se spectatum prædicari, non dicitur, quòd hoc ipsum debeat prædicari, sed nonnisi modus ostenditur quo debeat prædicari, nempe importando sola essentialia prædicata.

Dices 2. In hac propositione: Petrus est Homo, vel prædicatur tota natura de Petro, vel aliquid illius, si aliquid ergo singularisatur; si autem tota natura prædicatur, falsa erit prædicatio, certè enim Petrus, non est tota natura.

Respondetur. Tota natura humana prædicatur de Petro, secundùm rationem communem spectata seu Metaphysicè, sed non tota Physicè, quia non secundùm omnes rationes individuales, quæ illi in, & pro statu Physico conveniunt.

Dices 3. Si non singularisatur universale in prædicando, ergo unum & idem de realiter distinctis prædicari potest, hoc est una ratio hominis abstracta.

Respondetur. Unum & idem secundùm rationem communem, & Metaphysicam, de realiter distinctis prædicari potest, si enim ratio communis de distinctis realiter dici non posset, hoc ipso non esset ratio communis, licèt unum & idem Physicè de realiter distinctis dici non possit; quia si verificaretur prædicatio unius realiter, de distinctis realiter, auferretur illorum distinctio realis.

DICES 4. Prædicari de alio nihil aliud est, quàm unire prædicatum cum subjecto, atque ita uniendo prædicatum universale, subjecto particulari, unirentur plures naturæ, quod est absurdum.

RESPONDETUR. Cum per nos universale, non sint plures naturæ, uniri illud particulari, non est uniri plures naturas.

DICES 5. Universale nihil aliud est per nos, nisi natura abstracta à differentiis; illic prædicatur talis natura, ergo prædicatur universale.

RESPONDETUR. Concedend. totum, non nego enim, specificativè acceptum universale prædicari, sed nego prædicari quâ universale reduplicativè acceptum.

INSTABIS. Si universale quâ universale non prædicatur, non esset universale prædicabile, tanquam universale, sed hoc est absurdum, quia passio universalis, non esset prædicabilitas.

RESPONDETUR. Passio, universalis est prædicabilitas, sed non est passio, prædicabilitas, quâ universale est.

DISPUTATIO IV.

De Universalibus in particulari.

POrphyrius Apostata scripsit introductionem in Philosophiam, quæ continet cognitionem Universalium in particulari, de quibus *sit*

QUÆSTIO I.

De Numero Prædicabilium.

NUmerantur ordinariè quinque Universalia, Genus, Species, Differentia, Proprium & Accidens.

DICENDUM 1. *Si velis Ly prædicabile, impositum esse nonnisi ad significanda prædicata essentialia & quidditativa, duo tantum sunt prædicabilia*, hoc est genus, & species.

PROBATUR 1. Quia nonnisi per genus & speciem respondetur ad interrogationem quid est? prædicata autem quidditativa ista dicuntur quibus satisfit interrogationi, quid est? & ita si quæratur quid est Petrus? & respondeatur est animal, erit responsio per prædicatum quidditativum; hoc est per genus; quod si iterum quæratur, quid est Petrus? & respondeatur homo, erit responsio per prædicatum quidditativum hoc est per speciem.

PROBATUR 2. Quia per ly Quid, intelligitur id cui advenire intelliguntur reliqua: jam autem generi advenit differentia, & speciei, advenit accidens & proprium.

PROBATUR 3. Quia non potest ostendi, cuinam conveniat, Quid, aut cui convenire possit præter Genus & Differentiam?

DICENDUM est 2. *Hoc nomen Prædicabile, non est impositum ad significanda sola prædicata Quidditativa.*

PROBATUR 1. Quia in quæstione de voce, cum pluribus loquendum; communis autem sententia ly prædicabile, non ad sola quidditativa prædicata restringit.

PROBATUR 2. Ideò Genus & Species sunt universalia prædicabilia, quia ab inferioribus per actum præscindentem vel confusum abstrahi possunt, sed idem fieri potest cum Differentia, Proprio, Accidente. Ergo & hæc possunt esse universalia Prædicabilia.

PROBATUR 3. Quia nulla necessitas est restringendi nomen hoc Prædicabile, nonnisi ad prædicata quidditativa; sicut nulla est necessitas restringendi nomen Animal nonnisi ad hominem.

DICENDUM est 3. *Hoc nomen Prædicabile, impositum esse ad significanda tam Prædicata quidditativa, quàm ad Prædicata in Quale*, consequenter quinque esse Prædicabilia.

PROBARI solet 1. Omne quod dicitur de alio, vel dicitur in Quid, vel in Quale; si in Quid, tunc dicitur vel in Quid de pluribus differentibus specie & numero, & sic est Genus; vel de pluribus differentibus numero & sic est Species; si autem dicitur in Quale, vel dicitur in Quale essentiale, & sic est Differentia; vel in Quale convertibile, & sic est Proprium; vel in Quale non convertibile, & sic est Accidens.

PROBAT 2. Suarez. Quidquid est in multis, vel est in illis tanquam aliquid essentiale, vel tanquam aliquid accidentale; si est tanquam essentiale, habetque se per modum partis materialis, & illud erit Genus; si verò se habet tanquam pars determinans, erit Differentia; si autem tanquam totum essentiale erit Species. Porrò quod ineat accidentaliter pluribus, vel est

tale

tale quod necessariò ab essentia promanat, & erit Proprium ; vel est quod ab extrinseco provenit, estque ipsum extrinsecum, & hoc est Accidens. Idem sic proponi potest : quidquid prædicatur de alio vel prædicatur in Quid, vel in Quale, si prædicatur in Quid tanquam tota essentia, hoc erit species ; si prædicatur in Quid, tanquam pars materialis, hoc erit Genus ; quod si prædicetur in Quale, vel prædicabitur in Quale essentiale, & erit Differentia ; vel in Quale necessariò fluens ab essentia, & erit Proprium ; vel in Quale ab extrinseco, & hoc erit Accidens.

Respondebis 1. ex Aversa. etiam speciem esse partem materialem ; nam ab hæcceitatibus determinatur ; Ergo non rectè sequitur, Genus à specie distingui, quia Genus habet se per modum partis materialis.

Contra est : quia hîc agitur de Determinativo faciente specie differre, quod non faciunt individuationes. Hinc à posteriori, non esse prædicatum Quidditativum hæcceitates, vel exinde colligitur ; si enim quæratur, quid est homo ? bene ad interrogationem Quid ? respondetur, per prædicatum quidditativum, est animal : ad interrogationem autem, Quis est hic homo ? non respondetur per animal, sed est Petrus, Paulus &c. ubi ut vides, per Petrum, non respondetur ad interrogationem Quid est ? sed ad interrogationem Quis est ?

Respondebis 2. Etiam Differentiam esse partem materialem ; est enim v. g. animatum determinabile per rationale ; item Differentia Generica, cum Genere subalterno, est eadem entitativè, si ergo Genus subalternum contrahetur, contrahi debebit & ipsa Differentia.

Contra est. Concedo quod Differentia, in quantum est ulterius perfectibilis, transeat in conditionem Generis subalterni, nec sic sumitur quando prædicatur ut Differentia, sed sumitur, quà facit differre.

Respondebis 3. cum Arriaga. Proprium & Accidens solum differre materialiter ; quia differunt solùm necessitate & contingentia, quę differentiæ non spectant ad Logicam.

Contra est ; non tantùm esse hic differentiam, secundùm necessitatem & contingentiam ; sed etiam esse differentiam ex modo prædicandi essentialiter, quomodo prędicatur Proprium ; & ex modo prædicandi contingenter, sicut prædicatur Accidens. Quod autem hi modi prædicandi differant, colligit ex eo Oviedo, quia si essentialiter differunt necessarium & contingens, different etiam modi prædicandi ; & si ratio partis materialis & formalis, distinguit prædicabile Generis & Differentiæ, distinguere etiam poterit, ratio necessarii & contingentis.

Probatur 3. Quia ex quinque enumeratis, nullum est quod deficiat in formalitate prædicabilis, quod enim ? ex altera parte nulla ostendi poterit ratio, præter adlatas, cui competat esse universale prædicabile.

Rationes pro Prædicabilium numero minuendo.

Objicit 1. P. Venceslaus Darowski. Tantùm sunt duo prædicabilia per modum superioris de inferiori. Ergo tantum duo universalia. Antecedens probatur. Quidquid prædicatur per modum superioris, vel de pluribus specie prædicatur, & erit Genus ; vel de pluribus numero, & erit Species.

Respondetur. Neg. Anteced. Probatio ostendit, quod ea quæ prædicantur in Quid, & tanquam aliquid essentiale, sint nonnisi duo : sed non ait de Prædicabilibus in Quale.

Objicit 2. Differentiam, non est necesse prædicari de pluribus inferioribus ; nam supposito, quòd Angeli omnes sint immultiplicabiles numero, habebunt differentiam, & tamen illa de pluribus dici non poterit. Risibile item, respectu hominis ut sic, est Proprium, & tamen de illo non prædicatur, ut superius ; denique Accidens ut Accidens, non poscit nisi abesse & adesse, prædicari autem, illi non magis convenit, quam substantiæ, quæ tamen non ponitur pro sexto prædicabili.

Respondetur. Si Angeli sint immultiplicabiles numero, differentia uniuscujusque prædicabitur de illo, sed non tanquam quid universale : Risibile item quamvis non prædicetur tanquam quid universale, de homine ut sic, habet tamen alia sua inferiora, de quibus prædicatur tanquam quid universale. Accidens item physicè spectatum, poscit nonnisi abesse vel adesse, sed Logicè spectatum, poscit prædicari.

Objicit 3. Tot sunt universalia, quot unitates univocæ, unientes plura univocata ; hæ tantum duæ, quia & oppositæ eis pluralitates tantum sunt duæ, nempe pluralitas invehens solam numericam alietatem, vel pluralitas invehens etiam specificam differentiam.

Respondetur. Tot sunt universalia quot unitates univocæ, non tantùm essentialiter & in Quid prædicabiles, sed etiam prædicabiles accidentaliter, vel in quale, hæ autem sunt plures.

Objicit 4. Potest revocari ad Genus generalissimum, Genus subalternum ; Ergo & species infima, poterit revocari ad speciem subalternam ; sed species subalterna constituit idem prædicabile cum Genere, Ergo & species infima.

Respondetur. Disparitatem esse, quia tam Genus subalternum, respectu Generis generalissimi, quàm Species subalterna, respectu Generis, eundem modum prædicandi habent ; nec mirum est si ad se revocentur : omnia enim hæc dicuntur in Quid, & exprimunt partem materialem : jam verò species infima, non habet eundem modum prædicandi cum Genere ; di-

citur

citur enim Species, in Quid totale, non dicitur Genus; si non dicitur Genus in Quid totale, non poterit ad illud revocari Species, quæ dicitur in Quid totale.

Instabis. Ergo saltem cùm Genus & Differentia contineantur in Specie, non constituent ab illa diversum Prædicabile.

Respondetur. Genus & Differentia continentur in Specie, non in Genere Prædicabilis, sed tanquam partes in toto, si autem non continentur Genus & Differentiæ in Specie, in ratione seu modo Prædicabilitatis, poterunt adhuc constituere diversum Prædicabile.

Objicitur 5. Omne Accidens, vel est Genus, vel Species; Ergo inutiliter ponuntur quinque Prædicabilia.

Respondetur. Accidens esse Genus vel speciem, respectu propriorum inferiorum; & ita Accidens, est Genus ad albedinem, nigredinem; Albedo autem est species; sed si comparentur ad subjecta, v.g. ad lignum, aquam, pomum &c. quibus subjectis insunt accidentia, respectu eorum accidens, non est Genus, neque Species, sed formalissimè Accidens.

Objicitur 6. Potest hæc tota divisio ad bimembrem reduci, ut si dicatur Prædicabile, aliud est essentialiter, aliud accidentaliter.

Respondetur. Si tradita fuisset divisio, per solas rationes generales & immediatas, ita universale dividi debuisset ut vult objectio; sed hîc agitur non solum de divisione prædicabilium immediata, sed de divisione absoluta prædicabilium; divisio est mediata nihilominus talis, ut non sint plura, præter hæc Prædicabilia.

Objicitur 7. Auctoritas Aristotelis.

1. Auctoritas est ex 1. Top. cap. 4. Ubi Aristot. numerat tantùm quatuor Prædicabilia.

Respondetur. Aristotelem ibi numerare hæc prædicabilia, quæ solent adhiberi in Problematis; Hoc est Genus, Proprium, Accidens, & Differentiam, quam ibi nomine Termini intelligit, Speciem omittit, quia illa in Problemate subjecti ut plurimum locum habet.

2. Auctoritas est ex cap. 2. de Antepræ-dicamentis. Ubi Ens universale, dicit Prædicabile in Quid, Prædicabile autem in Quid, non est nisi Genus & Species.

Respondetur. Aristoteles ibi accipit ens universale, pro eo quod ponitur in recta linea prædicamentali; hoc autem concedo, non esse nisi, Genus & Speciem, cum Differentiæ ad latera ponantur.

3. Auctoritas est ex cap. de Substantia, ubi tria tantum prædicata univoca, adeoq; universalia agnoscit.

Respondetur. Aristot. illic agere de univocis essentialibus, quæ sunt tria Genus, Differentia, Species.

Est & alia quasi negativa Auctoritas. Quia tot sunt Prædicabilia universaliter, quot sunt ea, quæ Aristoteles opposuit idæis Platonicis: his autem opposuit nonnisi Genus & Speciem.

Respondetur. Negando quod ea solum sunt universalia, quæ opposuit idæis Platonicis Aristot. nec erat necesse ut opponeret plura; quia frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora.

Rationes pro pluralitate Prædicabilium.

Objicitur 1. Prædicamenta sunt decem, Ergo & Prædicabilia.

Respondetur. Disparitatem esse; quia aliunde sumitur numerus Prædicabilium, aliunde Prædicamentorum; numerus enim Prædicamentorum, sumitur ex modo essendi; numerus autem Prædicabilium, sumitur ex modo ineessendi. Porrò modus inessendi est, qui explicatur per ipsam copulam, in Propositione. Modus autem essendi, explicatur per ipsum Prædicatum v. g. in hac Propositione: Homo est quantus, significatur per prædicatum, quod est quantitas, significaturque per hoc Prædicatum modus essendi, qui est quantitas, adeoque significatur Prædicamentum. Si autem quæratur, Quomodo homo sit Quantus? respondebitur, Homo est accidentaliter Quantus; significabiturque modus, quo illi inest quantitas, nempe quod illi accidat. Quodsi non ex eodem principio, sumitur numerus Prædicamentorum, & Prædicabilium, quantumvis erunt Prædicamenta decem, non erit necesse Prædicabilia esse decem; supponitur enim, Modos essendi rerum, esse decem; aut enim est substantia aut Quantitas &c. Modi autem sunt quinque inessendi; quia quod inest, vel inest per modum partis materialis, & erit Genus; vel inest per modum formalis determinativi & erit Differentia, &c.

Instabis. Non esse rationem, cur numerus Prædicamentorum sumatur ex modis essendi. Prædicabilium autem ex modis inessendi.

Respondetur. Hanc esse rationem, quia Prædicabilia non attendunt ad rem quæ prædicatur, sed solùm ad modum prædicandi, qui est quinarius, tamque verè ut Species prædicatur albedo de hac albedine, quam verè prædicatur homo de Petro, licèt illa sit Accidens, hic substantia. Jam verò Prædicamentum ad ipsas res attendit; unde vocatur series rerum certo ordine dispositarum.

Objicitur 2. Videtur hic numerus merè esse factus ex placito Philosophorum, cur ergo augeri non poterit?

Respondetur. Hanc rationem probare, quòd etiam diminui possit. Quod autem non ad placitum sit hic numerus, exinde deducitur; quia non ad placitum est, quod omne quod prædicatur, prædicetur in Quid, aut in Quale, si in Quid &c. reassumatur ratio supra dicta.

Obji-

Objicitur 3. Multa posse ostendi, quæ prædicantur universaliter, & tamen non revocantur ad quinque prædicta.

Respondetur. Omnia revocari posse: Ens enim revocari potest ad Genus, quando dicitur essentialiter incompletè, licet deficiat à ratione generis in univocatione. Unum revocari potest ad Proprium. Subsistentia, Persona, Unio, si sunt modi, possunt revocari ad Prædicabile Accidentis; nam etiam aliquid substantiale, potest prædicationem habere Accidentis: ut cum dico: Animal est homo; prædicatio est Accidentis, licèt homo sit substantia, non Accidens. Istæ propositiones: Christus est homo, & Christus est Deus, prior revocabitur ad prædicationem speciei, de individuo; posterior revocari solet ad prædicationem Accidentis; naturæ enim humanæ, non est essentiale terminari à persona divina, quanquam alii ponunt pro dictis propositionibus, sextum Prædicabile, quod vocant Assumptivum. Definitio autem dum prædicatur in quantum dicit Genus, revocabitur ad Prædicabile Generis; in quantùm autem dicit Differentiam, revocabitur ad Prædicabile Differentiæ, ut vult Arriaga; quanquam posset dici, quod prædicabile Definitionis revocetur ad Speciem, à qua vix distinguitur ratione.

QUÆSTIO II.

De Genere.

INquiremus imprimis de definitione Generis, postea ad alia delabemur.

DIFFICULTAS I.

An & quomodo Genus definiatur?

LY Genus tripliciter sumitur. I. Pro collectione plurium ab eadem origine proficiscentium, ut Genus v. g. Græcorum. II. Accipitur Genus, pro Capite, à quo est hæc collectio; ut cum dicimus, Casimirus Rex est Jagello genere. III. Translatè, pro universali, quod sit veluti origo & principium specierum. Unde & Porphyrius dicit, Genus est id in quo species cognationem habent. De tali sumpto genere.

Dicendum est 1. *Quod definiri possit.*

Probatur 1. Quia nihil vetat.

Probatur 2. Quia de facto definitur, à facto autem ad potentiam, tenet illatio.

Probatur 3. Quia sic sumpti Generis, datur Genus & Differentia, Ergo & definibilitas.

Objicitur 1. Si Genus posset definiri, definiretur per Genus; per Genus non potest definiri, quia jam daretur generis genus, daretur q; processus in infinitum in generibus.

Respondetur. Istius generis quod hîc definitur, dari genus, nempe universale, cujus ipsius generis quod est universale, non datur jam Genus, in illo ordine superius; si autem agatur de Generibus in alio Ordine, etiam in his non dabitur processus in infinitum, sed devenietur ad Ens latissimè.

Instabis. Si Genus definiretur per Universale tanquam per quid superius, posset dici de illo Universali, quod contineatur sub prima specie Prædicabilium; posset q; de illo dici, Universale est Genus, consequenter & contineretur sub Genere, & contineret Genus.

Respondetur. Concedendo, hanc Prædicationem esse bonam, si dicatur, Universale est Genus; bonam etiam hanc Prædicationem, Genus est Universale. Sed in priori, prædicatur de Universali ratio Generis accidentaliter; accidit enim Universali esse Genus, cùm possit esse Species: in posteriori autem, est prædicatio quidditativa; de essentia enim Generis est, ut sit Universale. Deinde diverso respectu ab Universali continetur Genus, tunc cum Genus, induit rationem speciei, diverso respectu Universale continetur à Genere, in quantum verum est dicere. Universale est Genus.

Objicitur 2. Si Genus posset definiri, esset Species; haberet enim Genus & Differentiam; sed Genus non est species.

Respondetur. Diverso respectu Genus potest esse Genus, respectu suorum inferiorum, si de illis modo sibi debito dicatur; diverso autem respectu erit Species; in quantum habet Genus & Differentiam.

Objicitur 3. Si posset definiri Genus, vel definiretur ut Genus, vel ut Species; si definitur ut Species, hoc ipso non definitur ut Genus; si autem definitur ut Genus, hoc ipso definiri non potest, non posset enim habere Genus & Differentiam, cum hæc ipsa Speciem constituant.

Respondetur. Si quæratur de ratione quæ definitur, illa erit Genus. Si quæratur de ratione sub qua definitur, erit ratio Speciei.

Dicendum est 2. *Rectè ita definiri Genus: Est id quod de pluribus specie vel numero differentibus in eo quod quid prædicatur.* Per particulam Id, intelligely universale, est q; hoc pro Genere. Reliqua sunt loco differentiæ.

Probatur 1. Bonitas definitionis, auctoritate Aristotelis 1. Top. cap. 4. & 5. Metaph. cap. 28. textu 33.

Probatur 2. Quia hæc definitio convenit omni, soli, & semper.

Probatur 3. Quia possibilis est talis Prædicabilitas; ex altera parte necessario illa erit genus, quia Specie non est quid superius nisi Genus, quod ipsum si quidditativè dicatur de individuo, idque incompletè, non erit nisi Genus; Species enim completè dicitur.

Objt-

Objicitur 1. Auctoritas Aristot. qui 5. Metaph. tex. 26. docet, Genus esse partem Speciei 3. item Metaph. tex. 15. docet Genus, esse quasi Materiam. 7. item Metaph. tex. 37. docet. Universalia, esse quasi formam; jam verò, neq; pars, neq; forma, possunt dicere totum esse subjecti.

Respondetur. Materiam & formam Metaphysicam importare totum esse, licet illud non importet pars & forma Physica.

Objicitur 2. Si Genus in quod quid prædicaretur de suis inferioribus, prædicaretur in recto; prædicari in recto non potest, nam pars, non potest prædicari in recto de toto: hinc non potest dici, homo est manus, homo est digitus; sed genus est pars suorum inferiorum: Ergo de illis in recto dici non potest.

Respondetur. Verum id esse de partibus, quæ desumuntur à toto Physico, non verò de partibus, quæ desumuntur à toto Metaphysico, quod ipsum explicatur. Essentiæ rerum, ex Aristotele sunt sicut numeri, quibus nihil addi, nihil demi potest; consequenter constituunt in indivisibili. Hæ tamen essentiæ in indivisibili consistentes, prout considerantur à parte rei, non excludunt partes realiter separabiles Physicas, hoc est materiam & formam; quæ ita rem componunt, ut nihil sit in re constitutivum illius, quod non sit materia & forma. Quod verò attinet ad partes Metaphysicas, hæ etiam nullam realitatem important, condistinctam à materia & forma; sed penitissimè illis & realiter identificantur. Porrò hæc identificatio partium Metaphysicarum cum partibus Physicis materia & forma, non est talis, quasi animalitas identificetur materiæ, rationalitas formæ, aliàs sicut illæ partes sunt separabiles realiter, ita & animal, à rationali esset separabile realiter, quod tamen est absurdum. Et certè de essentia animalis est, Vivens sensitivum; cùm tamen de essentia materiæ non sit Vivens sensitivum: rationale item præsupponit Sensitivum, quod Sensitivum non est præcisè ipsa Anima; hinc & Rationale non identificabitur soli Animæ; quod si animal non identificatur soli Materiæ, & Rationale soli animæ, & tamen identificantur cum re Physicè spectata, ideò partes Metaphysicę ipsi toti identificari debent: quod si identificatur unaquæque ex ipsis partibus toti, tunc quoties dico de toto animal, dico id quod est identificatum toti illi, consequenter dico id quod exprimit etiam Differentiam, saltem consequenter. Quomodo autem genus importet differentiam consequenter & implicitè, quamvis à Differentia per nos præscindat, id ita explanari potest. Animal dictum de Homine est tale prædicatum, quod desumitur à tota rei entitate Physica, & non uni tantum parti, sed toti Physico est identificata; quod si desumetur à tota entitate Physica, totam illam entitatem Physicam importabit, & quia huic entitati est identificata realiter rationalitas, ex consequenti dicet & ipsam rationalitatem, unde licet genus ipsum, nec confuse includat differentiam, sed perfecte ab ea objectivè præscindat, quia tamen ipsum subjectum Physice spectatum, à sua non præscindit differentia, sed eam importat, ideò Animal, dicendo illud Physicum à quo desumitur, dicet ex consequenti omnia illi identificata, consequenter & Differentiam, & licet quando prædicatur Animal de Homine, prædicetur ut aliquid quod est in Homine, non inde sequetur, quod non possit prædicari de Toto, est enim pars, sed desumibilis à tota Entitate Physica.

Instabis. Sequeretur, quod etiam Risibile importaret totam essentiam, quia importaret Hominem, qui in quantum est subjectum propositionis, dicit totam essentiam.

Respondetur, à risibili quoad rem importari totam essentiam, sed non quoad modum prædicandi & concipiendi; non enim prædicamus Risibile in Quid, & concipimus illud per modum accidentis, quamvis in re Risibile, sit ipsa essentia hominis.

Objicitur 3. Quando prædicatur Animal de Homine, prædicatur Animal quod est ipse Homo, Animal autem quod est ipse Homo, non est Genus.

Respondetur. Animal quod est ipse Homo, sub ratione hominis, non est Genus, licet sit Genus acceptum Animal secundùm quod est quid commune specie & numero differentibus.

Noto ad reliquas Objectiones solvendas. 1. quod etiam rationalitas dicta de homine, importet totum esse hominis; desumitur enim à tota essentia, non prædicatur tamen in Quid: quia non importat totam essentiam per modum per se stantis, sed facit id per modum advenientis. 2. Quando genus v.g. Corpus, prædicatur de animato & inanimato, quæ sunt genera, non sequitur, genus prædicari etiam de differentibus genere; non prædicatur enim de illis ut genera sunt, sed ut species sunt subalternæ. 3. Quando prædicatur genus v.g. Animal de Rationali, non prædicatur de Differentia, nisi materialiter & in concreto, sic autem sumpta supponit pro Homine, consequenter tunc Genus prædicatur de Specie non de Differentia; nam de Differentia formaliter sumpta, non prædicatur, nam non possum dicere, Rationalitas est Animal.

Colliges. An genus prædicetur ut totum potestativum, an ut pars; Certè enim cum nomine totius potestativi, veniat quiddam commune suis inferioribus, ad quæ quia se extendit, dicitur habere potestatem supra illa; & ex altera parte cùm verum sit, quod genus sit quid commune inferioribus, cùm item verum sit per Genus totam essentiam rei importari, verum

verum erit Genus prædicari ut totum potestativum. Non nego tamen, quod etiam genus ut pars prædicetur, v. g. de rationali quod est compars illius, nec repugnabit ut aliquid diverso respectu sit pars, & diverso respectu sit totum; quia Petrus in se spectatus, est totum quoddam, spectatus autem in ordine ad exercitum, est pars illius.

DIFFICULTAS II.

De Nexu Generis cum Speciebus & individuis.

Duo hic attingentur, an genus requirat plures Species? deinde perstringentur aliqua de Individuis.

Quod attinet ad nexum Generis cum Speciebus.

Genus dupliciter spectari potest: vel primo intentionaliter, hoc est, pro ipsa Natura cui competit esse Genus, vel secundo intentionaliter, hoc est, Genus quà Genus est, accipiendo scilicet Naturam, in quantum subest nostris conceptibus, acquiritque vi conceptuum nostrorum, rationem Universalis, rationem Prædicabilis &c.

Dicendum est 1. *Genus prout genus est, seu prout est universale de pluribus dicibile, requirit plures species.* Ita Oviedo & alii.

Probatur 1. Auctoritate Aristotel. 6. Top. loco 29. *Omne*, inquit, *genus tis, quæ è diverso dividuntur differentiis, dividitur; ut animal gressibile, volatile*, &c. & 4. Top. cap. 3. Quoniam inquit omnis generis plures species & 10. Met. tex. 14.

Probatur 2. Ratione, fundata in auctoritate Porphyrii. Genus est, quod debet prædicari de pluribus specie differentibus, sed si impossibiles essent plures species, genus non posset prædicari de pluribus specie differentibus, ergo nec posset esse genus.

Probat 3. Oviedo. Illud genus, & esset genus, & non esset data impossibilitate specierum; esset, ut asseris, & non esset, quia non esset prædicabile in Quid incompletè, per modum partis materialis, quod est de essentia generis, ut genus est. Quod verò non esset jam ita prædicabile, probatur. Quod se non haberet per modum partis contrahibilis, & magis latè patentis, non posset habere se per modum partis materialis; contrahibile enim & materiale in idem recidunt, sed genus in illo casu, non haberet se per modum contrahibilis & magis latè patentis, non enim essent plures species, ad quas contrahi posset; ergo jam tunc non esset prædicabile in Quid incompletè per modum partis materialis. Confirmat idem, in illo casu sensitivum & rationale, ita se haberet, sicut nunc habet se intellectivum & rationale, quorum neutrum est magis latè patens, nec se habet per modum partis materialis ad aliud.

Respondebis. Sicut potest dari materia, quæ sit determinata ad unam formam, & tamen verè sit materia, cur non etiam verè genus poterit esse genus, adeoq; pars materialis, quantumvis erit ad unam tantùm speciem determinatum, cæteris speciebus impossibilibus?

Contra ex Oviedo. Genus vocatur Materia, similitudine ducta non à quacunq; possibili materia, sed à materia, quæ modo est, adeoque à materia per plures formas contrahibili. Disparitas etiam est, quia ex antecedenti, nullum sequitur absurdum, absurdum autem esset, esse genus, & non habere possibiles species plures; quod ipsum probo; quia & esset Genus, & non esset, esset, ut dicis; non esset, quia de pluribus specie distinctis prædicabile non esset. Addo si quis novam aliquam definitionem Generis ut Genus est sibi comminisceretur, fortassis tale Genus posset dari, etiam unica tantùm specie possibili.

Objicitur 1. Etiamsi una tantùm esset species possibilis, adhuc in illius speciei individuis, homo haberet eadem essentialia prædicata; sed nunc unum ex essentialibus prædicatis hominis est animal, quod est genus, ergo & tunc esset genus.

Respondetur. Eadem quidem in homine futura prædicata essentialia, sed non eodem modo se habentia; jam enim universalitate privarentur, ob impossibilitatem specierum, secundùm dicta supra.

Objicitur 2. Nunc quando ab unius speciei individuis abstrahitur animal, prædicari potest ut genus, ergo etiam & in casu quo nonnisi possibilis esset una species, posset prædicari ut genus.

Respondetur. Disparitatem esse, quia nunc abstractum Animal ab unius speciei individuis, est æquivalenter abstractum à pluribus speciebus, posset enim exiri in actum, quo à pluribus speciebus abstrahi posset, & de pluribus dici; in casu autem, quo reliquæ species essent impossibiles, non posset exiri in actum à pluribus speciebus, rationem genericam abstrahentem.

Objicitur 3. In casu, quo essent impossibiles plures species animalis extra hominem, alia esset hæc prædicatio. Petrus est homo, & alia esset hæc prædicatio: Petrus est animal; hæc autem alietas, non aliunde esset, nisi quia tunc Animal per modum partis diceretur, & Homo per modum totius; consequenter hæc alietas inde esset, quia illud Animal diceretur per modum generis, Homo verò per modum speciei.

Respondetur communiter. Non fore distinctas has prædicationes, quia sicut ubicunque esset homo illic esset animal, ita ubicunque esset animal illic esset homo, & neutrum, haberet se per modum partis materialis, & magis latè

patentis; imò tunc animal, non significaret vivens sensitivum solum, sed significaret vivens sensitivum rationale, idque propter non reperibilitatem viventis sensitivi sine rationali ad eum modum, quo, idem significat homo, & animal rationale, propter irreperibilitatem animalis rationalis, sine ratione hominis.

Instabis. Adhuc tunc animal dictum de Petro non diceret rationale, ergo adhuc tunc per modum partis prædicaretur, & certè etiam tunc homo haberet principium & sentiendi & discurrendi, quod tamen discurrendi principium, non exprimeret animal.

Respondetur. Ita acceptum Animal sicut nunc accipitur à nobis & concipitur, non inferre rationale, sed animal quale tunc esset, inferret rationale, quantumvis vi vocis illud non exprimeret; unde dico has prædicationes; Petrus est animal, & Petrus est homo, fore casu distinctas merè vocaliter. Concedo item, tantùm unam partem expressè dicendam tunc à ly animal, sed nego, tunc prædicandum illud ut genus, ex rationibus allatis, sed esset tantùm prædicatio æqualis de æquali, adeoque non universalis; præcipuè cùm tunc Animal, rationem partis materialis non importaret. Et sicut nunc cum dicimus; Homo est intellectivum, Homo est volitivum, sunt propositiones distinctæ, etiamsi volitivum nunquam sit reperibile sine intellectivo, ita & Propositiones, Petrus est Animal, Petrus est Homo, erunt propositiones distinctæ, quantumvis jam Animal sine Rationali, non esset reperibile.

Objicitur 4. Natura Gabrielis, est non plurificabilis in plura individua, & tamen est universalis; ergo ad universalitatem plures species possibiles non sunt requisitæ. Antecedens probatur. Adhuc natura Gabrielis potest præscindi à singularitate, jam verò ita præcisa, non esset singularis, quid enim absque singularitate singulare est? Ergo universalis. Respondent alii, non posse naturam Gabrielis abstrahi ab ejus singularitate, suppositò, quòd Natura Gabrielis sit seipsa individua. Sed

Responderi potest. Concesso quod abstrahi possit natura Gabrielis ab ejus singularitate, concesso, quod non erit tunc in statu præcisionis natura Gabrielis singularis, sed nego naturam tunc fore universalem; cùm enim per meam præcisionem, id quod est impossibile ut sit in pluribus, non acquirat aptitudinem essendi in multis, nec eam natura Gabrielis præcisa acquiret. Cæterum si natura Gabrielis prædicetur de sua singularitate, non erit prædicatio superioris de inferiori, sed æqualis de æquali.

Instabis. Adhuc Gabriel constaret tunc genere & differentia, esset enim species. Ergo esset prædicabilis de pluribus, natura illius.

Respondetur. Negando Conseq. Quia vi compositionis ex genere & Differentia, solum habebit Natura Gabrielis ut sit species subjicibilis, non verò habebit ut sit species prædicabilis, quia ad hoc caret requisito, nempe ut latiùs individuo pateat. Addo tamen signanter, naturam Angelicam pro genere sumptam, fore verè genus, quantumvis Gabrielis & Raphaëlis natura non sint plurificabiles in individuis; sicut & animal esset genus, etiamsi non esset possibilis nisi unus homo, unus leo, unus asinus &c. Ratio est, quia nullum est fundamentum id negandi; & quia verè tunc Animal, haberet se per modum partis materialis determinabilis, per specificas differentias.

Dicendum 2. *Genus prout natura est, bene potest in unica Specie conservari.*

Probatur 1. Auctoritate S. Thomæ, qui ex mente Aristotel. 1. parte, q. 77. art. 1. ad. 1. hoc statuit discrimen inter totum integrale, & totum essentiale, quia totum integrale, in unaquaque parte solitariè sumpta non salvatur, salvatur autem totum essentiale.

Probatur 2. Impossibilibus reliquis speciebus nisi v. g. humana, quæro ille homo vel esset homo vel non esset? esset homo, supponimus enim esse possibilem hominem, & non esset homo, ut probo; quia ille homo vel esset animal, vel non esset; si non esset animal, ergo neque esset homo, cùm homo sit animal rationale; si esset animal, ergo natura animalis, in una specie conservaretur.

Probatur 3. Quia si ipse tantum homo possibilis esset, nullum deesset in homine prædicatum spectans ad definitionem animalis, verè enim diceretur, Homo est substantia corporea, vivens, sensitiva. Ergo in uno individuo Genus, prout est natura conservaretur.

Respondebis. Sublatâ proprietate naturæ genericæ tollitur & ipsa natura generica, sed in tali casu tolleretur potentia ad contrahi per plures species, quæ est proprietas naturæ; Ergo tolleretur & natura generica.

Contra est. Potentia ad contrahi per plures species, est prædicatum conveniens naturæ genericæ, non quà natura, sed quà generica est; ergo impossibilibus omnibus speciebus extra unam, adhuc tunc natura generica quà natura est, conservari posset.

Addo 1. Perfectiones Animalis quasdam esse formales, quasdam materiales: formales perfectiones censentur esse rationes specificæ gradui generico superadditæ: perfectiones autem materiales, sunt ipsæ individuationes, & hæcceitates, quarum officium non est gradum genericum formare, sed solùm ab aliis intra eandem speciem dividere. Supposito ergo quod aliæ sint perfectiones & complementa formalia, alia complementa materialia; Dico genus secundùm quod est complebile per complementa

menta formalia, ad hoc ut censeatur habere actu omnia sua complementa formalia, dico inquam requirere, ut habeat plures perfectiones specificas; & hoc puto voluit S. Thomas in primum Distinctione 19. quæst. 4. & 1. Par. q. 77. art. 1. Ratio additi est; quia Differentiæ specificæ sunt complementa formalia; sed in una specie, cùm non sint omnes differentiæ specificæ, neque erunt omnia complementa formalia. Tum quia in uno Physico, materia Physica non habet omnia complementa, quæ habere potest, quia non habet omnes formas; ergo & in uno composito Metaphysico, materia Metaphysica, hoc est genus, non habet omnia complementa, quæ habere potest formalia. Tum quia Genus, tunc est Genus, quando est quid totum ad quod erat potentia, sed erat potentia, non ad unam speciem, ergo in una specie non habet omnia complementa formalia.

Addo 2. Si Deus non potest ponere omnia possibilia etiam in certo genere, non poterit etiam ponere genus habens omnia sua complementa formalia; quia aliàs deberet ponere omnes possibiles species.

Addo 3. Cur Species in uno individuo conservari possit, quoad omnia sua complementa formalia, non possit autem genus: quia Species est potentia nonnisi ad unum tantùm complementum formale, ergo illo habito erit completa, potest autem illud habere in uno individuo; genus autem est potentia ad plura complementa, & quia plura complementa non sunt in una specie, ideò nec in illa, actu completum quoad omnia, manet genus. Cæterùm etiam species, secundùm quod est universale, si in uno tantùm contineretur individuo, cæteris impossibilibus individuis, contineri non posset per modum speciei; non enim in illo haberet se per modum magis latè patentis.

De Nexu cum Individuis.

Noto 1. ex Oviedo. Aliud esse completum individuum, aliud incompletum; Completum individuum est, quod continet in se rationem specificam, & rationes omnes superiores, quæ possunt contrahere rationem genericam: Ita Petrus est individuum completum; habet enim rationem specificam hominis, & habet rationem viventis, sentientis, &c. Individuum autem incompletum est, quod non continet totam essentiam speciei, sed rationem genericam sub eodem nomine contrahit, ad rationem singularis, v. g. hoc Animal, hæc Substantia, hoc Ens; ubi ut vides ratio communis, sola additione termini singularis contrahitur.

Noto 2. Ex Pontio hîc Disp. 6. q. 6. non posse dari à parte rei, seu in statu existentiæ, individuum incompletum: v. g. non posse dari hoc Animal, quod neque sit homo, neque Leo, neque Sus, &c. Ratio est; quia non possunt dari à parte rei universalia existentia extra singularia, ergo neque ista incompleta individua. Deinde illud individuum genericum, hoc v. g. animal, vel esset à parte rei ejusdem rationis cum rationali, vel diversæ rationis; si est ejusdem rationis, ergo præter rationem animalis & hæcceitatis, dicit rationalitatem; se sola enim animalitas, & se sola hæcceitas, non est rationalitas; si autem est diversæ rationis à rationali; ergo habebit aliquod prædicatum essentiale, quod non reperiretur in rationali, consequenter habebit aliquam differentiam, præter animalitatem.

Respondetur 1. Illud Animal, fore distinctum à rationali, non per aliquid positivum, sed per aliquid negativum, hoc est per negationem rationalitatis, quæ rationalitas est in homine: ad eum modum, quo paries non albus, à pariete albo, distinguitur per solam negationem. *Sed*

Contra est, ex eodem Pontio. Quia omne negativum, debet fundari in aliquo positivo, hoc autem negativum quod est non esse ejusdem rationis cum rationali, in quo oro fundabitur? non in hæcceitate secundùm se spectata, quia hæc nonnisi determinationem ad esse individui importat; non item in animalitate secundùm se spectata; quia aliàs ubicunque esset animal, illic esset ista negatio; quod enim rei secundùm se spectatæ convenit, ubique illi convenit.

Respondetur 2. Animal quod est in homine, fundare identitatem realem cum rationali, & negationem talis identitatis cum brutalitate; quantumvis Animal quod est in bruto, non fundet istam negationem; Ergo etiam Animal, quod erit in individuo generico incompleto, poterit fundare negationem rationalitatis, quantumvis eam non fundet in homine, aut alio individuo.

Contra est. Quia quando Animal, quod est in homine, fundat negationem identitatis cum brutalitate, fundat illam, propter identitatem realem cum alio à se & quidem positivo, quod istam negationem necessariò exigit; istud autem positivum, est Rationalitas, quæ dicit necessariò negationem brutalitatis: jam verò tu non potes ostendere, quòd animal inclusum in individuo incompleto, fundet istam negationem rationalitatis.

Noto 3. Ex Arriaga, & novissimè ex Mastrio Disp. 8. Log. q. 1. art. 3. Posse dari per intellectum, individua, incompleta, & quidem immediata. Præmissum duas partes continet. Primam. Quòd possint dari individua, incompleta per intellectum. Secunda Pars. Quod possint esse immediata hæc individua. Prima pars probatur. Quia de facto dantur tales prædicationes, hoc animal est animal; hæc Substantia est Substantia; hoc Ens est Ens. Ergo dan-

tur individua incompleta; Pro secunda parte præmissi ratio est. Quia non denegandum est intellectui, quod possit dividere in communi Animal, in hoc, & hoc animal immediatè, cum experiamur nos talem divisionem facere. Tum quia natura generica, est singularis in individuis, sicut & natura specifica, Ergo si natura specifica, potest immediatè dici de suis individuis, etiam ratio generica, poterit immediatè dici, de hac v. g. animalitate. Consequentia probatur: Ideò dicitur immediatè natura specifica, de individuo specifico, quia nihil mediat inter naturam specificam, & individuum specificum, sed etiam nihil mediat inter animal, & hoc animal, in ratione Animalis, quid enim illud? Ergo. Tum quia, quando quærimus quid est hoc? ly Hoc non supponit pro individuo speciei infimæ, aliàs frustra quæreretur, cum sciretur jam ejus species infima. Ergo ly Quid est hoc? tantùm supponit pro individuo incompleto. Item cum à longè video animal esse quod movetur, & nescio an illud sit rugibile, an rationale, verè tunc concipio individuum incompletum.

Dices 1. ex Suarez Disp. 6. n. 15. Ratio generica præcisè sumpta, est indifferens, & quasi in potentia essentiali, ut per differentiam specificam determinetur. Ergo donec intelligatur determinata per individuationem specificam seu completam, non potest intelligi determinata per individuationem incompletam.

Respondetur. Esse quidem rationem genericam in potentia essentiali, ad determinari à parte rei, nonnisi per solam differentiam specificam, falsum tamen est quòd objectivè, nonnisi per solam differentiam specificam, determinari possit.

Instabis ex eodem. Non potest differentia specifica etiam per intellectum dividi in plures differentias specificas; Ergo neque possumus partiri unam realiter differentiam individualem specificam, in plures individuales, quarum singulæ, singulis gradibus superioribus respondeant.

Respondet Mastrius n. 35. quia non quilibet gradus superior præcisus ab alio, est capax effectûs formalis differentiæ specificæ; quodsi gradus superior non est capax differentiæ specificæ, non poterit de gradu superiore dici. v. g. Corpus, non est capax effectûs formalis differentiæ, quæ est rationalitas, unde non possum prædicare rationalitatem de corpore v. g. dicendo corpus rationale, quodsi non poterit hoc dici, consequenter nec poterit una differentia specifica dividi in plures, singulis rationibus genericis convenientes: jam verò unus gradus præcisus ab alio, est capax individuationis; unde dicitur, hoc Animal, hoc Corpus, hæc Substantia.

Instabis ex eodem. Non potest contrahi corpus etiam per intellectum per differentiam hominis, nisi mediante animali; ergo nec potest contrahi animal per differentiam incompletam, nisi mediante v. g. rationali.

Respondetur. Adferendo eandem quam supra ex Mastrio disparitatem.

Dices 2. Gradus superiores, ita prædicantur de inferioribus, sicut sunt dispositi in linea prædicamentali; sed in ea linea, inter individua mediant species; Ergo gradus de individuis nonnisi mediante specie dicentur.

Respondetur. Nonnisi respectu individuorum completorum, mediare speciem in linea prædicamentali, inde etiam de illis nonnisi mediante specie prædicabitur. Et licèt verum sit, commune, & individuum incompletum, esse duo extrema, ab uno tamen extremo quod est commune, ad aliud extremum quod est individuum incompletum, transiri potest sine ullo medio; cùm nihil inter illa ut probavi mediet, & sicut quia inter contradictoria extrema non datur medium, transiturque ab uno ad aliud sine medio, ita & hic.

Dices 3. Hæc individua incompleta non sunt à specificis distincta; nam cùm dico, Hoc animal, idem est ac si dicam. Petrus est animal, quia ly Hoc designat aliquod singulare existens. Ergo de illis incompletis, individuis, nequit genus prædicari.

Respondetur. Individua incompleta, non esse quidem re distincta à completis, esse tamen objectivè, ut dixi distincta; unde, & cum dico, hoc animal, ly hoc animal, referendo ad statum realem, idem erit dicere, ac, Petrus est animal, sed non erit idem, per ordinem ad nostras intentiones & statum objectivum.

DIFFICULTAS III.

De quibus genus prædicetur ut Genus.

Dicendum est 1. *Genus de incompletis individuis prædicari ut speciem.*

Probatur Concluſ. Quod prædicatur de individuis incompletis per modum totius, illud prædicatur per modum speciei, ut constabit ex dicendis de specie, sed ly Animal, dictum de hoc animali, prædicatur per modum totius, ergo prædicatur per modum speciei. Minor probatur; ista prædicatio, Petrus est homo; est prædicatio per modum totius; Ergo & hæc prædicatio, hoc Animal est animal. Tum quia ad prædicationem completam, sufficit explicare totam essentiam, relictâ individuatione) ad individuationes enim & singularitates non attendunt scientiæ, sed ad solas essentias) sed in prædicatione de individuo incompleto, explicatur tota essentia, relictâ individuatione; Ergo.

Respondet 1. Comptonus. Prædicari in Quid incompletè, esse proprietatem generis ra-

lem,

lem, quòd scilicet nil ita prædicetur, sed non esse proprietatem talem, quæ inferat genus nonnisi ita prædicari. Sed per illum quotiescunque Animal de specie differentibus dicitur, toties prædicatur ut genus.

Contra est. Hoc ipsum probandum esset, quòd scilicet sufficiat ad hoc ut dicatur prædicari genus, quà genus, si prædicetur de specie differentibus, præcipuè quia non ex subjectis, de quibus fit prædicatio, spectanda sit diversitas universalium; aliàs differentia generica, & differentia specifica, constituerent duo diversa Prædicabilia, cùm diversa subjecta, de quibus prædicantur, habeant; sed diversitas hæc spectanda est ex modo prædicandi, Animal autem de hoc animali, prædicatur per modum totius, adeoq; per modum speciei.

Respondetur 2. Hoc animal confusè involvere speciem.

Contra est. Quia licèt speciem involvat à parte rei hoc animal, falsum tamen est, quòd involvat in statu objectivo.

Objicitur 1. Quando video à longè duo individua hominum, & duo Leonum, sed non adverto ea esse individua hominum, & individua leonum, possum abstrahere ab illis omnibus rationem communem animalis, quæ ratio erit generica; quia conveniet specie differentibus, possumque illam de his animalibus prædicare; Ergo de hoc animali, & de hoc animali, potest prædicari Animal tanquam genus.

Respondetur. Illam rationem abstractam, non fore genericam; quia non abstrahitur à specie differentibus cognitis ut talibus, quantumvis illa in statu existentiæ, sint specie distincta.

Objicitur 2. Si Ens prædicaretur per modum speciei, de hoc ente; item substantia de hac substantia, prædicaretur species absque genere, quod est absurdum. Sequela probatur. Quia ens illud esset species, per modum enim speciei prædicaretur, & tamen non haberet genus, quia Ens, genus se superius non habet.

Respondet Oviedo. Speciem subjicibilem esse absque genere, absurdum est, sed non est absurdum, esse absque genere speciem prædicabilem; hic verò Ens esset species prædicabilis. Dat rationem responsionis Arriaga, quia species subjicibilis, definitur per ordinem ad genus; dicitur enim est id, quod subest generi. Species autem prædicabilis, non definitur per genus, solumque requirit, ut prædicetur in Quid completè, de solo numero differentibus; quod potest stare, etiamsi proprium genus, illa species non habeat.

Objicitur 3. Quando dico hoc animal est animal, nulla facta mutatione, idem potest dici de Sue, Leone &c. adeoque de specie distinctis; ergo apparet rationem illic genericam prædicari.

Respondetur. Idem quidem Animal, sed non eodem modo dicendum de Sue, Leone &c. quia de illis per modum partis materialis dicetur, quodsi alio modo dicetur, jam apparet aliam rationem universalis induisse illud, cum ex modo dicendi, ratio universalium diversa desumatur.

Objicitur 4. Si de illis individuis incompletis, non prædicatur Genus ut Genus; quorsum, hæc individua dicuntur generica? cùm præstet potiùs, illa dici individua specifica.

Respondetur. Hæc individua si spectentur ratione modi quo prædicatur de illis genus, potius appellari debere specifica; sed appellantur generica, ratione modi contrahendi genus, quod scilicet illud non mediante specie contrahant.

Objicitur 5. Si in hac Propositione, hoc animal est animal, esset prædicatio speciei, tunc omnia inferiora in quantum conveniunt in ratione hujus animalis, essent solo numero distincta; sed hoc non potest esse; quia aliàs aliquid à parte rei esset in Petro, quod specie differret à Bucephalo, & non esset aliquid, quod differret specie; quæ sunt contradictoria: esset quidem aliquid, quod specie differret, ut supponitur; non esset autem aliquid quod specie differret; quia in Petro non esset nisi hoc animal, hoc autem animal, contentum sub Ly Animal tanquam specie, non differt nisi individualiter, ab alio, hoc animali.

Respondetur. Quamvis à parte rei hoc animal, & hoc animal, sint distincta realiter, & unum, contineat prædicatum, quo caret alterum, pro statu tamen intentionali differunt solo Numero. Unde ulterius dico non esse quidem realiter actu aliquid in homine, quod sit solo numero distinctum à Bucephalo, cùm realiter quidquid est in homine, est realiter rationale; esse tamen fundamentaliter aliquid in homine, quod sit solo numero distinctum à Bucephalo; quia potest præscindi hæcceitas à rationali, solique animali attribui, idque non ita sicut qui attribueret homini hinnibilitatem; quia nullum habet fundamentum ut intellectus attribuat hinnibilitatem homini, habet autem fundamentum conjungendi hæcceitatem cum animalitate.

Objicitur 6. Differentia numerica individui equini, etiam incompletè sumpti, est prædicatum notabiliter diversum, à differentia numerica individui humani; illa enim petit realiter identificari cum differentia hinnibilis, quod non petit alia.

Respondetur. Differentias incompletas si sumantur Physicè, vel certè per ordinem ad statum realem, omninò non differre solo numero, si autem sumantur prout substant nostris conceptibus, non sunt plus quàm numero distinctæ.

Dicendum est 2. *De Speciebus prædicari genus ut genus.*

Probatur. Quia prædicatur de illis in Quid essentialiter incompletè partem materialem significando; Ergo de illis prædicatur genus ut genus.

Dicendum est 3. *Genus prædicari ut genus etiam de individuis completis*, hoc est de Petro v. g. Bucephalo &c.

Probatur. Quia in hac prædicatione, Petrus est animal, & in hac prædicatione, Homo est animal, nulla apparet differentia; Ergo utrobique prædicatur genus, ut videbitur solvendo argumenta.

Objicitur 1. Aristoteles 4. Top. c. 6. dicit. *De nullo genus quam de speciebus prædicatur.*

Respondetur. De nullo genus prædicari principaliùs quàm de speciebus, nam etiam in individuis id quod principale est, species est; ad eum planè modum quo dicitur Dominus Palatinus est in prandio, cùm & alii cum illo sint in eodem prandio; ita principaliter dicitur genus de speciebus, quantumvis & de alus dicatur.

Objicit 2. Porphyrius, qui dicit. Genus prædicari de pluribus specie differentibus, individua autem non sunt specie differentia.

Respondet Oviedo. Non dixisse Porphyrium genus prædicari de speciebus, sed de differentibus specie, rectè autem individua v. g. equina, dici possunt differre specie ab individuis leoninis.

Objicitur 3. Si de differentibus numero potest prædicari Genus, ergo est species.

Respondetur. Non esse speciem, quia per modum partis, non per modum totius, de his inferioribus dicitur: Differentia autem Prædicabilium, & supra dixi, non ex terminis de quibus dicuntur, sed ex modo dicendi pensanda.

Objicitur 4. Animal dictum de Petro & Paulo non prædicatur ut genus, ergo nec dictum de Petro & Bucephalo, propter rationis paritatem. Anteced. prob. quia ly Animal, nec prædicatur de Petro & Paulo tanquam de pluribus speciebus, neque tanquam de pluribus specie differentibus.

Respondetur. Negando quod Animal dictum de Petro & Paulo non prædicetur ut Genus, prædicabiturque de illis tanquam specie differentibus, non respectu sui, sed respectu aliorum individuorum.

Instabis. Ergo Animal non absolutè ut genus prædicatur de Petro & Paulo, cùm illi non sint absolutè specie differentes.

Respondetur. Negando illatum; ut enim dixi, ratio generis non sumenda ex subjecto de quo prædicatur præcisè, sed sumenda ex modo prædicandi.

Objicitur 5. Genus tantùm respectu specierum est Genus; quia si non essent possibiles species, non esset genus; ergo de illis tantùm prædicatur genus, ut genus.

Respondetur. Negand. Anteced. & probat. ejus Conseq. Quia etiamsi non essent possibilia individua, non esset etiam genus; ergo etiam de illis prædicabitur ut genus. Deinde. Quando duo sunt ad aliquid requisita, non licèt argumentari à positione unius, ad negationem alius, v. g. homo est animal, ergo non est rationale; & sic quia ad Genus requisita est possibilitas specierum & individuorum, neque enim species nisi in individuis sunt, non licèt argumentari, à positione specierum, ad negationem individuorum.

Instabis. Alia est prædicabilitas de solo numero differentibus, alia prædicabilitas de specie differentibus; ergo si genus & de specie & de numero differentibus dici potest, duplicem prædicabilitatem habebit.

Respondetur supr. Negand. Antec. quia non ex subjecto de quo fit prædicatio, sed ex modo prædicandi pensanda prædicabilium diversitas; Genus autem tam de individuis, quam de speciebus, eodem modo prædicatur.

Quæres. *An immediatè prædicetur genus de individuis?*

Respondetur. Posse genus prædicari de individuis mediatè. Quia potest ut medium assumi ad probandum, quòd Petrus sit animal, quia scilicet est homo. Et quia species immediatè subjicitur generi in linea prædicamentali. Sed potest etiam genus prædicari immediatè de ipsis individuis, ita Oviedo. Ratio, tum quia potest intellectus dividere animal, in Petrum & Bucephalum, nihil cogitando, quod homo & equus sint species; quod enim est fundamentum, quare id facere intellectus non possit? Tum quia: hæ prædicationes, Homo est animal, Equus est animal, sunt immediatæ, quantumvis animal, immediatiùs dividi potuerit, in brutum, hominem. Tum quia. Potest ratio animalis, immediatè abstrahi ab ipsis individuis specie distinctis; possunt enim cognosci in ordine ad operationes omninò similes, ergo & prædicari de illis. Addit idem num. 12. posse mediis individuis genus prædicari de ipsis speciebus; Quia hujus termini; homo est animal, potest fieri explicatio, per descensum distributivum v. g. dicendo. Petrus & Paulus, & Joannes &c. sunt animal; Ergo homo est animal, quo casu individua immediatè attingentur, & illis mediantibus, species.

QUÆSTIO II.

De Differentia.

Præmitto 1. *Differentiæ nomine, id venire, per quod unum differt ab alio.* Proprietates Differentiæ numerat Porphyrius. I. Quod dividat

vidat Genus. 2. Quod constituat Speciem. 3. Quod discriminet unam speciem ab alia. 4. Quod referatur ad inferiora.

Præmitto 2. *Quod idem Apostata, diviserit Differentiam, in Propriissimam sive Specificam; quale est Rationale: in Propriam, qualis est proprietas quarti modi, v.g. Risibilitas: & in communem, qualis est differentia per accidentia, Albedinem, Nigredinem &c.*

Præmitto 3. *Certum esse respectu unius ejusdemq; gradus, aliam esse differentiam Divisivam, aliam Constitutivam.* Nam Constitutiva differentia respectu Animalis, est Sensitivum. Divisiva autem est Rationale & Irrationale. Certum item, respectu diversorum graduum, eandem differentiam posse habere & rationem Divisivæ, & rationem Constitutivæ; & ita Rationale est divisivum Animalis, & constitutivum Hominis. Certum item est, omnẽ differentiam constitutivã, esse simul divisivam, ut inducenti patebit; sed non omnem divisivam quà talem, esse constitutivam; quia divisivæ differentiæ, possunt etiam esse formaliter negativæ; quale est formaliter sumptum insensitivum, & tamen constituere non possunt res positivas formalitates negativæ. Certum denique est constitutivam differentiam debere esse suo modo radicem.

Præmitto 4. *Fieri posse, ut unum quod est respectu unius Differentia, sit respectu alius genus*; & id quod est respectu uniûs genus, sit respectu aliûs differentia; & ita in definitione hominis, Animal rationale, respectu Angelorum Rationale, aut intellectivum potest se habere per modum generis, Animal verò per modum differentiæ.

Præmitto 5. *Divisionem Differentiæ si fieri debuisset immediata, formandam fuisse, in Differentiam Genericam, & Specificam.*

Ratio. Quia hæc divisio, est per membra universalissima.

DIFFICULTAS I.

Quid, & de quo prædicetur Differentia.

Quicquid sit de definitione tradita à Porphyrio, qui fortè differentias rigorosas non agnovit, sed tantùm Combinationes accidentium.

Dicendum est 1. *Differentiam in communi, esse id quod prædicatur de pluribus in Quale quid*, ita, ut si prædicetur de pluribus specie differentibus in quale quid, erit differentia generica, si de pluribus numero, erit differentia specifica.

Probatur. Bonitas definitionis, quia convenit soli, omni, & semper: procedit q; per prima in linea Logica, sive in linea dicendi: Ubi ut vides definitur Differentia, prout est species, per differentiam essentialem, scil. talem prædicandi modum.

Objicies 1. Aristot. 4. Top. c. 1. ubi dicit, cacidens in Quale Quid prædicari.

Respondetur. Arist. loqui de Quali quid accidentali, non autem de Quali quid essentiali, quod competit differentiis, de quibus hîc. Dici etiam posset quod ly Quale quid, sumi potest vel conjunctim, significabitque ista complexio modum prædicandi differentiæ debitum; spectat enim differentia ad Quidditatem. Deinde sumi potest Quale, Quid, etiam disjunctim, ita ut Quale, exprimat id quod dicitur, Quid autem importet nonnisi subjectum illud, de quo fit prædicatio; & in isto sensu, Accidens in Quale, quid prædicatur.

Objicitur 2. Id quod est substantiale, non potest prædicari in quale, sed in quid. Differentiæ autem sunt, saltem infimæ, quid substantiale.

Respondetur. Id quod est substantiale, sed per modum advenientis, posse prædicari in quale, modo ita adveniat, ut adferat ei cui advenit, rationem aliquam essentialem, licèt non possit prædicari in quale ratio essentialis, quæ non concipitur per modum advenientis.

Objicit 3. Impossibilis est talis modus prædicandi; prædicatio enim in quale, est prædicatio Accidentis. Prædicatio autem in quid, est prædicatio essentialis.

Respondetur. Impossibilis est prædicatio in quale, quod sit quale quoad rem, & tamen in quid: quia quale quoad rem, est Accidens; Quid autem, semper est substantiale: possibilis tamen est prædicatio in quale, si quale sit nonnisi ex modo concipiendi, quid autem seu substantiale quoad rem: jam autem Differentia est, quid adveniens ex modo concipiendi, non re ipsa; nam adveniens re ipsa, non potest prædicari in quid, qualia sunt omnia accidentia physica.

Dicendum est 2. *Quando prædicatur Differentia in genere, non prædicatur ut Differentia; nec quando prædicatur de Specie; sed quando prædicatur de inferioribus speciei, quam constituit*, v.g. de Petro, Paulo.

Probatur 1. Pars. Quia respectu generis, Differentia se habet vel per modum compartis, vel per modum inferioris: Differentia autem quando ut differentia prædicatur, debet dici per modum superioris.

Probatur 2. Pars. Quia respectu speciei Differentia non est quid superius, ergo nec de illa prædicabitur ut universale. E contra quando dicitur, hæc rationalitas est rationalitas, prædicatur quidem ut universale, sed non ut differentia.

Ratio. Quia prædicatur in quid; totum esse subjecti importando, adeoque prædicatur ut species.

Probatur 3. Pars. Quia respectu eorum

differentia, & ut ſuperius, & ut in quale quid dicitur.

Objicitur 1. Genus, cum prædicatur de ſpecie, prædicatur ut Genus: Ergo etiam Differentia cum prædicatur de ſpecie, prædicatur ut Differentia.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia genus ad ſpeciem, comparatur ut ſuperius; Differentia autem, non comparatur ad ſpeciem tanquam ſuperius.

Instabis. Species, continet ſub ſe plura & inferiora: Ergo quando differentia prædicabitur de ſpecie, prædicabitur ut ſuperius, quia de pluribus.

Respondetur. Continere quidem ſpeciem ſub ſe plura, & quando prædicabitur de illa differentia, prædicabitur de eo, quod poteſtate continet multa, ſed non prædicabitur tanquam continens quid illam ſpeciem ſub ſe, adeoque non prædicatur tanquam ſuperius ſpecie.

Objicitur 2. de ſpecie, Differentia non dicitur ut ſingulare: Ergo ut univerſale.

Respondetur. Dari medium, nempe prædicari tanquam convertibile & æquale.

Objicitur 3. De illo prædicatur Differentia ut Differentia, de quo immediatè prædicatur, immediatè autem prædicatur de ſpecie.

Respondetur. Immediatè prædicatione univerſali dici differentiam de inferioribus ſpecici, quamvis prædicatione non univerſali, immediatiùs dicatur de ſpecie.

Dicendum eſt 3. *Quod Differentia generica & ſpecifica non conſtituant duo diverſa prædicabilia.*

Probatur 1. Quia nulla eſt neceſſitas, hoeque ipſo eſſent plura prædicabilia, quàm quinque.

Probatur 2. Supremum & infimum genus, ſunt idem prædicabile. Ergo & differentia generica, cum ſpecifica.

Probatur 3. Quia utraque differentia, eundem prædicandi modum habet, quantumvis generica de pluribus prædicetur.

Objicitur 1. Genus & Species, conſtituunt duo diverſa prædicabilia: Ergo & Differentia generica & ſpecifica conſtituent etiam diverſum prædicabile.

Respondetur. Caſum Antec. verum eſſe: quia alius eſt modus prædicandi generis, nempe in quid, partem materialem importando; jam autem ſpecies prædicatur in quid totale, jam autem idem modus eſt prædicandi, utriusque differentiæ.

Objicitur 2. Differentia ſpecifica completè prædicatur; quia completè conſtituit individuum, cùm tamen incompletè conſtituat Differentia generica.

Respondetur. In hoc ſenſu completè conſtitui à Differentia ſpecifica individuum; quia ſcilicet nulla alia ratio ſpecifica accedit individuo poſt illam; non tamen in hoc ſenſu, completè conſtituit individuum, quaſi illud adæquatè conſtituat, cum etiam genus conſtituat ſpeciem; hocque ſenſu differentia ſpecifica incompletè prædicatur, adeoque retinet eundem modum prædicandum cum differentia generica.

Objicitur 3. Differentia generica, comparatè ad ſpecificam eſt conſtitutiva illius: Ergo ſpecifica differentia reſpectu genericæ, habet rationem totius, illa verò rationem partis: Ergo & diverſum prædicabile conſtituet.

Respondetur. Differentia ſpecifica, ſecundùm quod eſt ſubjicibilis, eſt per modum totius, ſed non ſecundùm quod eſt prædicabilis; quod ſi ſecundùm quod eſt prædicabilis, non eſt per modum totius, hoc ipſo, cum generica differentia eundem prædicandi modum habere poterit.

DIFFICULTAS II.

An una Differentia formaliter includat aliam.

Dicendum eſt 1. *Quod una differentia formaliter accepta prout eſt à parte rei & phyſicè, includat formaliter aliam.* Ita Nominales, Thom. & alii.

Probatur 1. Quia nulla datur diſtinctio formalis ex natura rei actu inter formalitates prout ſunt à parte rei ſpectatas; eſſet autem, ſi una differentia formaliter accepta, non includeret aliam formaliter à parte rei: Ergo. Major probatur alibi.

Probatur 2. Omnis homo formaliter, eſt formaliter animal. Omne formaliter rationale, phyſicè & prout eſt à parte rei ſpectatum, eſt formaliter homo: Ergo omne rationale formaliter, phyſicè prout eſt à parte rei ſpectatum, eſt formaliter animal, adeoque eſt formaliter ſenſitivum; cùm ipſum formaliter animal, ſit formaliter vivens ſenſitivum. Major ex eo probatur, quia aliàs homo formaliter, non eſſet homo formaliter, cum ipſum homo formaliter, ſit formaliter animal rationale; formaliter autem animal rationale, eſt formaliter animal. Minor eadem ratione probari debet.

Probatur 3. Quia in quantùm una differentia formaliter non includeretur in alia actu à parte rei, hoc ipſo multiplicarentur formalitates actu à parte rei; cujus multiplicationis nulla neceſſitas.

Dicendum eſt 2. *Differentia ſuperior formaliter ſumpta, ſpectata tamen Metaphyſicè quatenus ſubeſt noſtris conceptibus fundamentum in re habentibus, non includit differentiam inferiorem.*

Probatur 1. Auct. Genus apud Ariſtot. 4. Top. cap. 2. loco 18. & 6. Top. loco 38. non includit differentias: Ergo nec generica Differentia, Differentias inferiores.

Proba-

Probatur 2. Si Differentia superior includeret inferiorem, non posset præscindi ab illa, sed potest, ut dictum in materia de Præcisionibus: Ergo.

Probatur 3. Si Differentia superior formaliter sumpta includeret inferiorem, & sumeretur formaliter, (ut suppono) & non sumeretur formaliter; quia sumi formaliter, est sumi condistinctim ab iis; quæ non sunt ipsum; non sumeretur autem tunc condistinctim, quia formalitas unius, per te, esset formalitas alterius: hocque ipso non esset jam illa differentia generica, sed inferior; cum ratio generica formaliter, includeret formaliter rationem non genericæ, hoc est inferioris.

Dicendum est 3. *Quod inferior Differentia formaliter sumpta, non includat superiorem formaliter.*

Probari solet 1. Si Differentia inferior formaliter sumpta, includeret formaliter superiorem, omnis definitio esset vitiosa, quia bis in ea idem repeteretur; nam definitionis hujus. Homo animal rationale, esset iste sensus, Homo est animal, animal rationale. Deinde docet Aristot. bonam esse definitionem, si ponatur cum proximo genere Differentia infima, abjectis intermediis; quomodo autem abjici possunt, si formaliter includuntur? Denique bona est definitio quæ fit per omnes differentias à genericis descendendo ad specificam, quæ mala esset si formaliter in infima reliquæ includerentur; Jam enim non esset modus salvandi descensum genericæ differentiæ ad specificam.

Responderi posset his omnibus probationibus quod non evincant; nam ne dicatur bis idem in eadem definitione repeti, sufficit rationem genericam, clarè & distinctè non exprimi, eritq; hujus definitionis, Homo est animal rationale, sensus: Homo est animal, quod etiam includitur in rationali, ponenturq; infima differentia in definitione explicitè, abjiciendo intermedias, eritq; genericæ differentiæ ad specificam descensus, secundùm explicitam significationem, licet implicitè in illis involvantur; & sicut quamvis per omnes differentia superior includatur materialiter in inferiori, non sequitur in definitione nugaciter repeti differentias, aut illas abjici non posse, ita & in præsenti.

Probari solet 2. Si inferior differentia formaliter includit superiorem, sequitur, inferiorem, à specie, non esse distinctam; jam enim etiam genus, contineret in se differentia inferior.

Responderi posset. Quod in re non distinguerentur, distinguerentur tamen per ordinem ad nostros conceptus, eò quod differentia, quâ differentia, debeat concipi per modum partis; Species per modum totius, item species postulat definiri, ponendo explicitè genus, v.g. Animal, in definitione hominis; differentia autem non postulat definiri per genus explicitè positum.

Probari solet 3. Quia differentia, ut differentia est, solùm debet esse principium differendi: Ergo differentia inferior, superiorem non debet includere formaliter; aliàs includeret rationem conveniendi; nam superior differentia, est ratio conveniendi.

Responderi posset, quòd differentia, ut differentia, quoad id quod dicit explicitè, debeat esse ratio differendi, non verò quoad id, quod dicit formaliter quidem, sed implicitè: & sicut non obest, ut differentia sit solum principium differendi, quantumvis materialiter involvat differentiam genericam, licèt illa sit principium conveniendi; ita nec oberit, si illam implicitè dicat. *Hinc aliter*

Probatur Conclusio. Tum quia ratio communis sentiendi, non est ratio communis rugiendi, præscinduntque hæc à se: Ergo etiam cùm ratio communis rugiendi, non sit ratio communis sentiendi, differunt enim definitionibus, præscindent etiam à se, neque se includent formaliter. Tum quia ratio rugitus, superaddit ex modo nostro concipiendi, id quod non habet ratio sensationis, aliàs hoc ipso non esset illa differentia inferior: tunc quæro secundùm illam rationem quam superaddit, vel potest concipi vel non potest; si non potest concipi, ergo nec superaddit quicquam; nectuntur enim secum, Ens, & concipi; si potest concipi, ergo non includit jam illud formaliter; cùm non sit formaliter illud ipsum, sed formaliter illi ipsi superadditum. Tum quia superadditta illa formalitas, vel est ipsum formaliter cui superadditur, vel non est ipsum formaliter; si non est ipsum formaliter: Ergo in inferiori non includitur formaliter superius; si est ipsum formaliter, ergo idem sibi ipsi superadditur, adeoque idem sibi ipsi non idem est, cùm inter superadditum, & cui superadditur, debeat esse distinctio. Omnia hæc in hoc fundantur. Quia definitio inferioris differentiæ, non est formaliter definitio superioris Differentiæ.

DIFFICULTAS III.

Fundamenta in Oppositum.

Objicitur 1. Auctor. Aristot. qui 7mo Metaphys. tex. 43. docet. Differentiam infimam bene posse poni in definitione solam, eò quod includat superiores: appellatque illam totam rei substantiam; imò ipse Philosophus facit talem prædicationem, fissio pedum est aliqua pedalitas.

Respondetur. Loqui Aristotelem de inclusione materiali, non autem formali, estque differentia infima tota rei substantia; non totaliter, sed completivè ultimo; prædicatio etiam illa

illa pedalitatis de fissione, non habet hunc sensum, quod fissionis pedum definitio, ut sic; quod tamen requireretur, si differentia inferior, formaliter includeret superiorem, sed hoc solum significatur, quod species pedalitatis, sint pedes fissi.

Instabis. Differentia superior per Aristot. dividitur in inferiorem; Ergo includit illam formaliter, nam divisum includi debet formaliter in dividentibus membris.

Responderi solet communiter, quòd inferior differentia dividat superiorem, materialiter sumpta, seu in quantùm est species quæ formaliter includit genus suum: v.g. Animal rationale quod est species, includit formaliter Animal; sed inferior differentia non dividit superiorem, formaliter sumpta. Quòd autem nonnisi materialiter sumpta differentia dividat superiorem, hoc inde est, quia sensitivum non dividitur in rationalitatem & irrationalitatem, sed concretè dividitur in rationale & irrationale. Quanquam etiam dici posset, quod divisum non sit necesse ut formaliter includatur in ratione superaddita ipsi diviso.

Objicitur 2. Rugibile est formaliter sensitivum: Ergo differentia includit formaliter superiorem. Antec. prob. Rugibile seu rugibilitas, est formaliter principium sensationis, rugitus enim sensatio est.

Respondetur. Rugibile est formaliter sensitivum, id est rugibile Metaphysicè spectatum, seu ratio communis rugibilis, est ratio communis sensitivi, Nego Antec. rugibile Physicè spectatum est formaliter sensitivum, Concedo Antec. & Nego Consequent. Addo Rugibilitatem non esse principium sensationis ut sic, sed talis; deberet autem Rugibilitas esse principium sensationis ut sic, quia esset idem formaliter cum sensitivo ut sic, quod sensitivum ut sic, est principium sensationis ut sic; Quæ responsio supponit, quòd quando nos tractamus de differentiis formaliter acceptis, tractemus de rationibus illarum communibus.

Instabis 1. ex Arriaga. Si rugibilitas condistincta à sensatione per impossibile poneretur, esset formaliter virtus cujusdam sensationis: Ergo esset formaliter virtus sentiendi, ergo ulterius esset formaliter animalitas. Rursùs rugitus est formaliter motus ab intrinseco: Ergo est formaliter vita in actu secundo.

Respondetur. Disting. Consequens. Ergo esset rugibilitas formaliter virtus sentiendi, ita ut ratio communis rugibilitatis, sit ratio communis sentiendi: Nego Consequent. ita ut rugibilitas sit formaliter virtus sentiendi per sensationem contractam, determinatam &c. Concedo Conseq. à qua ut infra dicetur, non distinguitur formaliter: eodemq; modo de Vita Philosophandum.

Instabis 2. Impossibile est concipere Hominem, quin concipiatur Animal: Ergo etiam impossibile est concipere rugibilitatem, quin concipiatur sensatio.

Respondetur. Id verum esse de sensatione contractè sumpta.

Instabis 3. Si præscinderet differentia rugibilis à sensatione, id ideò esset, quia ratio communis rugibilis, non est ratio communis sensationis; sed hæc ratio non suadet differentiam rugibilis præscindere à sensitivo; quia ratio communis Hominis, non est ratio communis Animalis, & tamen homo non præscindit ab animali: Ergo etiam quantumvis ratio communis rugibilis, non sit ratio communis sensationis, non præscindet tamen rugibile à sensitivo.

Respondetur. Negando minorem: & licèt quidem ratio communis hominis, non sit ratio communis animalis præcisè secundùm rationem suam communem spectati, est tamen ratio communis hominis ratio animalis, sed contractè jam spectati, per additum rationale, à quo sic contractè spectato & in definitione posito non præscindit; sic etiam rugibile à sensatione contractè sumpta non præscinderet, quia nihil à seipso præscindit; sensatio autem contractè sumpta, est ipsum rugibile; sed hîc agitur de hoc; an à sensatione ut sic sumpta, præscindat rugibile, seu inferior differentia à generica differentia?

Instabis 4. Rugibile formaliter, vel est sensitivum formaliter, vel insensitivum formaliter, ergo est sensitivum formaliter.

Respondetur. Retorquendo argumentum lapis vel est formaliter rationalis, vel formaliter irrationalis, non est formaliter irrationalis; quia formaliter irrationale per oppositos est formaliter sensitivum, quod non competit lapidi: Ergo est formaliter rationalis: & sicut in hac retorsione non tenet argumentum, quia rationale & irrationale non sunt contradictoria, hinc potest fieri ut neutrum membrum necessariò comperat, ita etiam nec sensitivum & insensitivum sunt contradictoria.

Instabis 5. Rugibile formaliter definitur per sensitivum, ergo ab illo abstrahere non potest.

Respondetur. Rugibile formaliter prout est species, definitur per sensitivum, & sic non potest abstrahere à sensitivo, ut dixi, sed non prout est differentia formaliter; sub ratione enim differentiæ nihil definitur, cùm definibile debeat constare genere & differentia, omne autem constans genere & differentia, est species.

Objicitur 3. Bonus est iste Syllogismus in Darapti. Omnis homo formaliter, est animal: Omnis homo, est formaliter rationalis: Ergo aliquod rationale, formaliter est animal.

Respon-

Respondetur. Hunc syllogismum non esse in forma: quia si per reductionem ad Darii revocetur, prodibit talis syllogismus. Omnis homo formaliter est animal, aliquod formaliter rationale est homo, ergo aliquod formaliter rationale est animal; in quo syllogismo formaliter rationale, & in minori, & in conclusione tenet se ex parte ly Rationale, estque omninò in forma. Positus autem iste syllogismus in Darapti conjungitur ly formaliter cum animal, cùm tamen in præmissis non fuerit conjunctum cum ly animal.

Objicitur 4. Restaurando quasi argumentum supra positum. Omnis homo formaliter, est animal formaliter, omnis homo formaliter, est rationalis formaliter, ergo aliquod formaliter rationale est animal formaliter.

Respondetur. Missis aliorum placitis. Omnis homo formaliter, est formaliter animal, quasi ratio communis hominis sit ratio communis animalis irrestrictè accepti, Nego Majorem: Omnis homo formaliter, est formaliter animal, restrictè & contractè acceptum, Concedo Majorem; Distinctaque Minori, Nego Consequentiam.

Objicitur 5. ab Aversa apud Mastr. hic disp. 5. n. 150. Substantia dividitur in spiritualem & corpoream, & hæ rationes spiritualis & corporei debent dici substantiales, quia si à tali ratione præscinderent, essent etiam dum dividitur, includitur in membris dividentibus.

Respondetur. Licèt rationes spiritualis & corporei debeant dici substantiales, non ita tamen dicuntur, ut ratio communis spiritualis, sit ratio communis substantialis; si ratio communis spiritualis, non est ratio communis substantialis, hoc ipso præscindere à se possunt; idem dic de quantitate. Quamvis autem præscindant ratio spiritualis & corporei à substantiali, non erunt ex eo jam commune quid accidenti, sed tum primùm erunt quid commune accidenti, spirituale & corporeum, si præscindant à substantiali in se incluso.

Instat Idem. In tantùm potest aliquod prædicatũ præscindi à subjecto, de quo dicitur, in quantùm etiam potest dici de alio; ut animal potest præscindi ab homine, quia potest dici de leone, ergo si datur propria differentia alicujus generis, ita quod nequeat alteri applicari, sanè non poterit ab eo præscindi.

Respondetur. Negando causalem; sed ideo aliquid præscindit, quia non habet eandem definitionem.

Objicit 6. Idem. Saltem hæcceitas in communi, in ordine ad hunc & illum nonnisi imperfectè præscindit, quia sine dubio quidquid est in singulis hæcceitatibus, essentialiter involvit talem conceptum.

Respondetur. Cùm per nos hæcceitas & individuum pro eodem sumantur objectivè, cumque admiserimus infra, rationem communem omnibus individuis eamque perfectè præscindentem, idem dicendum de hæcceitate; quia etiam ratio communis hæcceitatis, non est ratio communis hujus hæcceitatis & è converso. Cæterum sumendo hæcceitatem hanc, non pro differentia, sed pro specie, involvit genus secundùm dicta supra.

Objicitur 7. Si differentia inferior includeret superiorem, esset actus purus, utpote entitas simplicissima; inferior item differentia esset suprema, quia nullam superiorem haberet quam includeret.

Respondetur. Rationem actus puri esse prædicatum Physicum; non potest autem ostendi, quî differentiæ competat physicè, ratio actûs puri. Dici etiam solet, non esse actus puros differentias infimas; quia licet careant compositione ex his, non carent tamen compositione cum his; hinc præsupponunt tanquam aliquid materiale differentias superiores, imò sine illis, tanquam sine præsuppositis intelligi non possunt; non sunt item differentiæ inferiores genera suprema, quia ad rationem supremi requiritur, sub se potestate habere plura, quod non competit differentiæ infimæ; est item neceesse ut suprema differentia, nec materialiter præsupponat ante se priorem, præsupponit autem infima.

QUÆSTIO III.

De Specie.

De ipsa specie, nihil admodùm disputabile erit, sed de Individuis, restabunt quædam expendenda.

Explicatur 1. *Nomen speciei.* Species ex primitiva acceptione, non aliud est, quàm pulchritudo quædam, unde & speciosum vocatur pulchrum: transtulerunt hoc nomen Philosophi, ad significandum concretum ex genere & differentia, appellaruntq; illud speciem: cùm enim genus sit turpe quoddam & informe, utpotè se habens per modum materiæ, decoratur, formatur, speciosum fit, accessu differentiæ, quæ differentia pulchritudo generis dicitur, & species pulchrum. Porrò cùm concretum hoc ex genere & differentia, comparari possit tùm ad genus, tùm ad differentiam, tùm ad individua, hinc & ratio speciei illius seu pulchritudo ad hæc omnia se extendit, & respectu generis dicitur species pulchrum, imò & pulchritudo in abstracto, eò quod in ea genus pulchrum, formatum differentiâ & completum appareat. Rursùs comparatum hoc concretum ad differentiam, est etiam pulchrum, quia ipsa differentia est etiam pulchritudo completiva & perfectiva generis. Deniq; si comparetur idem concretum ad individua, erit pulchritudo illorum absolutè; species enim infima, est tota essentialis perfectio individuorum.

Expli-

Explicatur 2. *Divisio Speciei.* Dividitur species in Primointentionalem, seu prout species sumitur pro natura totali Metaphysicè completa, & in Secundòintentionalem, seu prout à Logica species considerabilis est. Rursùs secundòintentionalis alia est species subjicibilis seu pro subjecto ponibilis; alia prædicabilis, seu pro prædicato ponibilis. Deniq; dividitur in speciem subalternam, & infimam. Subalterna est, quæ respectu superiorum quibus subjicitur, species est, respectu autem inferiorum, est genus; & quia hæc ut genus prædicatur, ideò non potest ei convenire ratio speciei, nisi in quantum subjicibilis est. Species autem infima est, quæ tantum sub se individua habet, potestque & subjici & prædicari.

Explicatur 3. *Definitio Speciei.* Speciem subjicibilem definivit Porphyrius. Est quę subjicitur generi, & de qua genus in eo quod quid est prædicatur: duæ hîc sunt definitiones, sed per modum unius, ab auctoribus sumuntur. Species autem prædicabilis, est id quod de pluribus differentibus numero, in eo quod quid est prædicatur.

Dices 1. Committitur hic circulus vitiosus; alibi enim genus definivit Porphyrius, esse id, quod sub se habet species, nunc autem definit speciem, quod sit sub genere; estque hæc similis definitio huic, si quis definiret Patrem, & diceret, pater est qui habet filium; definiendo autem filium diceret, filius est qui habet patrem.

Respondetur communiter. Non committi hîc circulum, quia genus positum in definitione speciei, non ponitur ut cognitum per speciem, sed ut cognitum aliunde; hinc genus Porphyrius etiam aliter notificat, dicendo illud esse id, in quo species cognationem habent, quod est aliunde cognoscere genus, & non ex sola specie &c. quanquam nihil vetat unum relativorum cognosci per aliud, vel unà cum alio; relativè autem se habent, genus & species.

Dices 2. Hæc definitio convenit etiam individuis; nam & ea subjiciuntur generi: Ergo ista definitio est mala.

Respondet Arriaga, esse bonam, si subintelligatur, quod species immediatè subjiciatur, mediatè individua.

Contra est ex Oviedo. Animal de homine dicitur immediatè, & de eodem nonnisi mediatè dicitur corpus, & tamen hoc non ostante, & corpus prædicatur ut genus, & animal. Ergo etiam quantumvis immediatè subjiciatur generi species, & mediatè individua, non oberit, quominus individua sint species subjicibilis, cùm illis etiam competat subjici generi.

Respondet 2. Oviedo n. 5. addendas hîc esse ad definitionem has particulas, quod species sit natura multiplex physicè & intentionaliter una, quæ generi subjicitur.

Respondetur 3. ab aliis. In definitione illa speciei subjicibilis, subintelligi ly Universale, ut ita currat definitio, species subjicibilis est universale, quod subjicitur generi; de individuo autem non potest dici quod sit universale.

Contra utramque hanc responsionem est. Imprimis, quia species subjicibilis quà talis, etiam per Oviedo n. 10. non est universale: Ergo frustra ad eam definiendam pro genere addetur ly universale. Tum quia species subjicibilis, non habet abstractionem debitam universali; abstrahitur enim à genere tanquam à parte, universale autem ab inferioribus abstrahi debet; nec potest ex eo poni universale pro genere in definitione speciei subjicibilis, quia species subjicibilis est universale materialiter; nam & individua sunt materialiter universalia, quando eandem rationem communem participant, & tamen non possunt definiri per ly universale. Tum quia nullum est fundamentum asserendi, speciem subjicibilem esse verè universalem; quod enim dicitur ly universale, dividi per speciem subjicibilem & prædicabilem, hoc falsum est; species enim quæ dividitur in subjicibilem, & prædicabilem, est indifferens ut sit formaliter vel materialiter universalis species illam dividens; imò quantumvis species subjicibilis sit inferius universali, non sequitur illam esse universalem; est enim inferius etiam singulare, respectu universalis, & tamen singulare non est universale. Nec dubium est, quod species subjicibilis & prædicabilis, ad nomen speciei, habent se tanquam membra æquivoca; nunquam enim species subjicibilis quà talis, habet sub se inferiora, adeoq; nunquam est universalis: cùm tamen species prædicabilis habeat, sub se inferiora: hinc quando species subjicibilis prædicatur, & de hac, & de illa specie subjicibili, non prædicatur ut subjicibilis est formaliter, sed prout induit rationem prædicabilis.

Respondetur 3. Cum Hurtado, Bonam esse prædictam definitionem, si per illam priorem partem, quòd scil. species est quæ subjicitur generi, intelligatur ly soli; Certè enim individua non soli generi, sed & speciei subjiciuntur.

Dices 3. Nulla est species prædicabilis, ergo mala est divisio in subjicibilem & prædicabilem. Antec. prob. Auctoritate Aristot. qui dicit in Top. speciem semper subjici.

Respondeo, & dico: Speciem semper subjici, quando de ea fiunt problemata & quæstiones, sed non subjicitur in quantum respicit inferiora.

Instabis 1. Ex mente Aristotel. species est substantia completa, ergo non potest esse in alio, ergo nec dici de alio, ergo & nulla est prædicabilis species.

Respondetur. Speciem non posse esse in alio tanquam in subjecto inhæsionis, licet sit in alio tanquam in subjecto prædicationis.

Insta-

INSTABIS 2. Ex mente ejusdem, species componitur ex genere & differentia: Ergo prædicatur ut genus & differentia, ergo in quale quid, & quale: Ergo ulterius nulla datur species prædicabilis, quæ sit in quid prædicabilis.

RESPONDETUR. Species ita componitur ex genere & differentia, ut constituatur ex illis totum; non enim species est genus & differentia, sed totum ex illis compositum; inde quamvis sigillatim acceptum genus prædicetur in quid, & differentia in quale, quando tamen jam unitim accipiuntur, hoc ipso prædicabuntur non in quale quid vel quale, sed poterit prædicari in quid totaliter.

DICES 4. Est in oppositum Auctoritas Theologica. Docent Theologi, ly Deus dici de Patre, dici de Filio, dici de Spiritu Sancto, & quidem in quid: cum tamen Deus, non sit species.

RESPONDET S. Thom. ly Deus non dici de Personis tanquam aliquid in illis, de quibus dicitur personis multiplicabile; consequenter non dici tanquam universale, hîc autem agimus de Prædicatione Naturæ multiplicabilis.

DICES 5. Species dicta de individuo non dicit rationem individui, ergo species non tanquàm totum quid prædicatur.

RESPONDETUR. Disting. Consequens. Non tanquam totum quid prædicatur species, si subjectum de quo fit prædicatio Physicè spectatur. Conced. Nam in statu Physico, non solum dicit naturam, sed etiam hæcceitatem; si subjectum hoc spectetur Metaphysicè, hoc est solum secundùm essentialia prædicata non dicet species totum, nego Conseq. Dici etiam potest speciem prædicari tanquam totum, inferendo substantialia prædicata, non autem accidentalia; ratio autem individui, est quid accidentale.

DIFFICULTAS I.

De Individuo primo intentionaliter sumpto.

INdividuum non est idem quod indivisibile; Indivisibile enim accipitur pro eo quod caret omni extensione: Individuum autem vocatur natura singularis non divisa in plures tales. Hoc individuum considerari potest, vel secundùm quod natura singularis est; & ita acceptum est individuum primò intentionaliter; vel considerari potest secundùm quod subjicibile & prædicabile est, & sic acceptum est individuum secundointentionale. Individuum primointentionaliter sumptũ, descripsit Porphyrius; est id cujus omnes simul proprietates alteri convenire non possunt; descripsit inquam, quia saltem divinitùs, duobus individuis simul proprietates eædem convenire possunt, porrò hæc accidentia ad quæ attendit Porphyrius, hoc Versu inclusit Boëtius:

Forma, Figura, Locus, Tempus, cum Nomine Sanguis,
Patria, sunt septem, quæ non habet unus & alter.

Individuum secundointentionaliter acceptum, descripsit idem, qua prædicabile est, est id quod de uno solo prædicatur; quà verò subjicibile, est id quod continetur sub specie. Metaphysica individuum primointentionale correctiùs pro Porphyrio describit: quod sit Ens ex natura specifica & hæcceitate compositum, quid autem illa hæcceitas, alibi dicitur.

An possit dari ratio communis omnibus individuis?

DICENDUM est. *Dari rationem communem omnibus individuis:* est Concluſ. Suarii. Disp. 6. sect. 8. n. 14 & 15. Arriaga, Hurtadi, Contra Fonsecam. Tolet. & alios. Oviedo in sententia præscindentium tantùm ex parte actus, dicit, posse dari rationem communem omnibus individuis, non tamen in sententia præscindentium ex parte objecti.

PROBATUR 1. ex Arriaga. Possumus concipere omnia individua, quatenus sunt similia in hoc, quod sint indivisa in se, & divisa à quolibet alio; in hoc enim non distinguuntur, quantumvis disconveniant in ratione talis individui; Ergo potest dari ratio communis omnibus individuis.

PROBATUR 2. Quia quæcunque ratio ostendet dari rationem communem præcisam ex parte objecti in aliquibus prædicatis, eadem ostendet dari rationem communem omnibus individuis.

PROBATUR 3. Tum quia vel omnia individua habent hoc quod sint indivisa in se, & divisa à quolibet alio, vel non omnia habent, si non omnia, ergo non omnia individua; si autem omnia sunt talia: Ergo datur ratio communis omnibus individuis, id enim intelligitur nomine rationis communis. Tum quia quando negas dari rationem communem omnibus individuis, id quod negas, vel negas de omnibus individuis vel de aliquibus; si de aliquibus, ergo tibi non constas; hoc ipso enim non negas dari omnibus communem rationem, sed nonnisi aliquibus; si de omnibus hoc negas, ergo est illis dabilis ratio communis, infirmabunturque argumenta, quæ supponunt, in nulla ratione posse illis dari rationem communem. Tum quia hæ propositiones: Omne individuum est ratio indivisa in se & divisa à quolibet alio; aliquod individuum non est ratio indivisa in se & divisa à quolibet alio, hæ inquam propositiones sunt contradictoriæ, in quibus particularis est falsa, nam poneret definitum, & negaret definitionem: Ergo ve-

ra esset affirmativa universalis: Ergo ulterius dabitur ratio communis omnibus individuis, quia datur propositio universalis de illis verificabilis; ratio autem communis, & propositio universalis affirmabilis, verbis differunt. Tum quia si non daretur ratio communis omnibus individuis, non posset unquam poni argumentum in forma, quod Petrus sit individuum; quia hoc argumentum deberet habere propositionem universalem, ne argumentum constet ex particularibus; propositionem autem universalem non posset habere, quia non potest haberi ratio communis omnibus individuis; quæ duo Verbis differunt. Tum quia, si non daretur ratio communis omnibus individuis, hoc inde esset, quia non esset ratio per quam individuum esset indivisum in se, & divisum à quolibet alio. Sed hæc ratio probat dari rationem communem omnibus individuis; quia adfert definitionem omnium individuorum, definitio autem omnibus individuis competens, est ratio communis eorundem.

Objicitur 1. Si posset ratio communis individuis abstrahi ab individuis, abstracta illa ratione communi, posset adhuc iterato abstrahi ratio communis, & sic in infinitum. Si autem non potest abstrahi iterato ratio communis, ergo dicam illam potius esse differentiam individualem, à qua jam non potest abstrahi ratio communis.

Respondetur. Fundamento sumpto ex Hurtado; abstractâ intentionaliter ratione communi, jam ulterius non posse abstrahi rationem communem, sicut abstractâ ratione animalis à rationali, jam in esse intentionali, ita repræsentato rationali, non potest abstrahi animal. Quod autem abstractâ ratione communi individui nõ sit ulterius abstrahibilis ratio communis individui, hoc non inde est, quasi per abstractionem magis illæ differentiæ sint in re & Physicè individuæ, sed quia sunt magis in conceptu & intentionaliter individuæ; cum in illis maneat sola tantum ultima ratio differendi, & nulla jam ratio communis; præcipuè quia apud me, præcisiones objectivæ dantur tantum secundùm rationes communes, non verò secundùm rationes contractas, prout contractæ sunt; cum ergo jam tunc nulla maneat intentionaliter ratio communis individuis, nihil etiam manebit, quod præscindi possit. Cæterum quia in re etiam post meam præcisionem remanet illa ratio communis, ideo poterit iterato ab alio intellectu, imò & ab hoc abstrahi ratio communis, quantumvis non sub hac formalitate, sub qua jam concipitur esse abstracta ratio communis.

Objicitur 2. Quia si individuatio numerica quà talis, esset ratio communis pluribus individuis quà talibus, non esset ratio individuis iisdem differendi à se invicem, sed solum conveniendi; sed individuatio numerica, qua talis; est ratio differendi: Ergo individuatio numerica qua talis, non est ratio communis.

Respondetur. Concedendo totum; nam ratio individui, non sub formalitate qua talis est, sed sub formalitate, sub qua omnia individua, eodem modo sunt definibilia, sub qua conveniunt, & similia sunt, potest habere rationem communem. Concedo ulterius individuationem esse rationem ultimam differendi, nec esse sub ratione ultimæ, rationem conveniendi, sed sub alia formalitate ut dixi, in quantum scilicet sunt similia in definitione conceptuque communi.

Instabis. Ergo hæc ratio numerica qua talis, contrahet rationem illam communem individui.

Respondetur. Contrahet contractione materiali, non verò contractione formali; contrahet inquam contractione materiali, quia non adfert illa ratio ultima, ullum prædicatum, nisi quod sit per modum particularis; ad eum modum, quo unitatem, ut sic, hæc unitas contrahit, bonitatem ut sic, contrahit hæc bonitas; cæterum ratio illa ultima, non contrahit rationem communem individui, non contrahit inquam formaliter, quia non adfert prædicatum aliquod specificum; hinc rationale comparatum ad animal, non est ratio particularis ad animal, quia adfert prædicatum specificum, non adfert autem prædicatum specificum hæc individuatio, rationi communi identificationis.

Instabis 2. Ergo hæc ratio ultimo differendi illam rationem communem individuis ita contrahet, sicut ipsa ratio individui contrahet rationem specificam; contrahit enim illam contractione materiali.

Respondetur. Contractiones dictas esse sibi in aliquo similes, dissimilantur tamen in hoc, quia ratio illa individui communis, contrahitur per se ipsam reduplicativè acceptam; hoc est, ratio individui, per individuum, quia individuum est; contractio autem quæ fit per individuationem, respectu speciei, non est per idem reduplicativè acceptum. Consequenter nec ratio individui contracti, est species rigorosè; quia tunc illud quod est contrahibile per differentias individuales, habet rationem speciei, quando contrahens, non est reduplicatio contracti, ut supra dixi, sed adfert rationem particularem, non eodem nomine & conceptu gaudentem; rationem autem communem ut dixi individuationis, contrahit ratio individuationis, qua individuatio est, adeoque qua contrahens, est reduplicatio contracti.

Objicitur 3. Hæc ratio communis individuis, & esset communis, & non esset communis; esset ut dicitur, non esset; quia singularis esset, ideò autem singularis esset, quia formalitatem individui haberet; sed absurdum est dicere,

cere, idem esse commune, & non esse: Ergo ratio communis individuis non datur.

Respondetur. Diverso respectu illam rationem communem esse singularem, & diverso respectu communem; esset communis, in quantùm in ea ratione omnia assimilantur individua, & esset ratio singularis, in quantùm est idem realiter cum ratione conceptum communem individui contrahente.

Objicitur 4. Si daretur ratio individui communis, posset concipi v. g. natura humana cum hac ratione communi individui; compositum autem illud ex ratione communi individui, neq; esset singulare, aliàs illa ratio communis individui, non esset ratio communis; neque esset comune quid illud compositum, cùm jam illi esset ratio individuationis conjuncta. Quæ omnia sunt absurda.

Respondetur. Illud compositum (quod nonnisi per rationem fieri potest) fore commune: tunc autem compositum ex ratione specifica & individui non est commune, quando illi conjungitur ratio ultima, qua ultima est differendi. Hinc ratio communis individui, inter speciem, & se, in quantùm est ultima ratio differendi, habet se per modum medii per rationem facti, licèt in re hæc ratio communis, non mediet inter speciem & individuum, quà individuum est.

Objicitur 5. ex Oviedo. Differentia individualis non est resolubilis in duos conceptus, quorum unus sit ultima differentia, alter verò ratio conveniendi cum aliis differentiis: Ergo non potest dari conceptus communis omnibus individuis. Antec. prob. Quia si in Petreitate v.g. assignes duos conceptus formaliter inter se distinctos, unum, ex vi cujus conveniat cum Pauleitate, & alterum, ex vi cujus differat; differentia individualis, constituetur adæquatè in illo ultimo conceptu, quo differt à Pauleitate.

Respondetur. Neg. Antec. Probationem ejus distinguo. Differentia individualis, si sumatur quà individualis, quà ultima, quà reduplicativè accepta &c. constituitur illo conceptu quo tantum differt. Conc. Antec. Differentia individualis specificativè accepta & quà est una definitione definibilis, constituitur adæquatè illo ultimo quo differt, Nego Antec. & Consequentiam.

DIFFICULTAS II.

De Definitione Individui Secundo-Intentionalis.

Dicendum est. *Bonas esse adlatas superius definitiones individui.* Omni enim, soli, & semper individuo conveniunt.

Objicitur 1. ex Aristot. qui 7. Metaph. cap. 17. dicit non posse individua definiri, sicut nec aliquid de illis sciri.

Respondetur 1. ad hunc locum. Individua non sciri ordinariè, nec definiri, licèt interdum definiri & sciri possint.

Respondetur 2. Consequenter ad dicta. Individua secundùm rationes communes spectata posse definiri, licèt non secundùm rationes contractas; hæ enim nobis ignotæ.

Instabis ex eodem. Qui in Antepræd. cam c. 2. docet individuum de nullo subjecto prædicari: Ergo falsum est, individuum de uno solo dici.

Respondet Toletus. Individuum ut sic de individuo hoc prædicari identicè in re, sed non identicè formaliter, hocque voluit Aristoteles. Distinctio sic explicatur, Ratio propositionis identicæ, non ex eo spectanda est, quia habet identitatem realem cum subjecto; aliàs omnes prædicationes verè identicæ essent; omnes enim important identitatem Prædicati cum Subjecto; sed ratio formaliter identicæ propositionis spectanda est, si prædicatum non aliter concipiatur, quàm conceptum sit subjectum; aliter autem concipitur subjectum aliter prædicatum, cum dico v. g. Petrus est individuum: Consequenter hæc prædicatio, non est identica formaliter.

Dici & hoc potest. Individuum in actu signato, quatenus in actu signato est, non de uno solo prædicari. Cæterum individuum in actu signato, non tamen de actu signato, sed pro actu exercito acceptum, de uno solo prædicatur. Explicatur hoc ipsum. Individuum sumitur in actu signato, & pro actu signato, quando sumitur secundùm rationem suam communem, secundùm quam rationem, non de uno solo individuo dicitur, sed & de hoc, & de hoc, &c. imò prædicatur, quodammodo velut quædam species de inferioribus: individuum autem sumptum in actu signato, sed non pro actu signato, sed pro actu exercito, est: quando per rationem communem omnibus definiuntur individua sigillatim; seu clariùs, quando definiuntur singula individua distributivè, distributivè autem accepta singula individua, nonnisi de uno dicuntur; v. g. de hoc homine, nonnisi hoc individuum Petri: & de illo homine, nonnisi illud individuum Pauli dicitur &c. Quoad locum Aristot. attinet, vi hujus distinctionis debet consequenter individuum de nullo subjecto dici universaliter, si accipiatur ratio illa communis, pro actu exercito individui.

Objicitur 2. Quod non est species, non potest definiri, individuum non est species: Ergo.

Respondetur. Quod non est species non potest definiri definitione rigorosa, constante verò genere & vera differentia idque univocis: potest tamen definiri definitione non rigorosa, accipiendo pro genere v. g. particulam Id, Quod, & cætera loco differentiæ apponendo.

Objicitur 3. Hoc genus v.g. Animal prædicatur de pluribus, scil. & de hac & de illa specie; sed hoc genus est individuum: Ergo aliquod individuum prædicatur de pluribus.

Respondetur. Hoc genus non quà hoc est, prædicatur de pluribus, sed quà genus.

DIFFICULTAS III.

De Individuo Vago.

INdividuum determinatum est v.g. hic homo. Individuum autem vagum est, v.g. aliquis homo; vagatur enim & per Petrum, & per Paulum &c. quia & Petrus est aliquis homo, & Paulus est aliquis homo. De hoc Individuo agemus hîc.

Quæritur 1. *An detur Individuum Vagum?*

Respondetur. *Dari.*

Ratio. Quia comuniter supponitur, quod subcontrariæ propositiones in materia contingenti, possint esse veræ, veræ autem jam non essent, si individuum vagum tolleretur: & sic v.g. in hac propositione aliquis homo bibit, aliquis homo non bibit; si non sumatur ly homo pro individuo vago, sed pro Petro, certè si verum est de Petro quòd bibat, falsum erit quod non bibat, consequenter falsum erit subcontrarias propositiones in materia contingenti ambas posse esse veras; consequenter si non datur individuum vagum, tollitur tota suppositio confusa. Hæc ex communi suppositione.

Quæritur 2. *Quid sit individuum vagum?*

Respondetur. Est individuum indeterminatè cognitum, aut volitum, explicabile per particulam disjunctivam, Vel, v.g. aliquis homo bibit, vel Petrus, vel Stanislaus.

Quæritur 3. *Quotuplex sit individuum vagum?*

Respondetur. Duplex esse Determinatum; & Indeterminatum. Determinatum individuum vagum est, quod explicando per particulam *Vel*, tandem ad aliquod certum devenietur, ut cum dico: aliquis non attendit, vel hic, vel hic, vel hic, sed non hic, ergo ille. Hæc explicatio vocata est in Dialecticis Descensus disjunctivus. Indeterminatum autem individuum vagum est, quod explicando per particulam Vel, nusquam ad determinatum devenitur, v.g. aliquis calamus ad scribendum est necessarius, vel hic, vel hic, vel hic; nullusque futurus talis ut ille solus, & non alius sit necessarius. Hæc explicatio in Dialecticis vocatus descensus disjunctus.

Quæritur 4. *An in divino intellectu possit esse individuum Vagum?*

Respondetur. Determinatum Individuum Vagum, non potest esse in divino intellectu.

Ratio. Quia illud oritur ex imperfectione intellectûs, quod v.g. Petro occiso, si nesciatur Petrus esse occisus, oritur hoc inquam ex imperfectione intellectûs, quod dicatur: aliquis homo est occisus. Indeterminatum autem Individuum Vagum, potest esse in divino intellectu. Ratio est: quia si in divino intellectu non daretur tale Individuum, divinus intellectus, res cognosceret non secundùm exigentiam illarum; quod absurdum est, Sequel. probatur. Si Deus rem quæ in se non habet ullum prædicatum, ratione cujus præferri alteri potest, cognosceret tanquam præferendam, cognosceret rem non secundùm exigentiam subjecti; sed si in divino intellectu non daretur individuum Vagum, Deus rem quæ in se non habet ullum prædicatum, ratione cujus præferri alteri potest, cognosceret tanquam præferendam: Ergo si in divino intellectu non daretur individuum Vagum, Deus non secundùm exigentiam subjecti cognosceret. Minor probatur. In hac propositione, aliquod sacrum est necessarium, ad satisfaciendum præcepto, si Deus determinatè cognosceret aliquod Sacrum præ aliis necessarium, præferret unum alteri Sacro, cùm tamen unum præ alio, nullum prædicatum ratione cujus alteri præferri debeat, haberet. Deinde potest divina voluntas indeterminatè aliquid præcipere, ut v.g. oblationem duorum pullorum columbarum, vel paris turturum: Ergo & intellectus divinus indeterminatè illa cognoscere, cùm ita præcipiat voluntas divina, sicut præluceti apparet intellectui.

Quæritur 5. *Quomodo prædicetur individuum Vagum?*

Respondetur. Individui Vagi prædicationem, non posse propriè reduci ad universale; quia hic terminus, aliquis homo, non significat rationem comunem à differentiis abstractam, sed significat plures & distinctas. Disjunctio enim illa quam adfert ly Aliquis, extremorum distinctionem indicat, saltem tamē impropriè revocari potest ad Universalia, id quomodo fiat explano. Ly Aliquis vel quidam additum generi, dejicit illud à ratione generica ad speciem: v.g. ly Animal significat genus, si addidero illi ly aliquod, hoc ipso jam rationem specificam designabit. Ly Homo est species, filli addatur ly Aliquis, non speciem, sed individuum significabit. Dico itaque, si genus subalternum contrahatur per terminum Aliquis, erit prædicatio generis Vagi, si genus immediatum & proximum contrahatur per terminum Aliquis, erit prædicatio speciei Vagæ; si species contrahatur per terminum Aliquis, erit prædicatio individui de individuo; & hæc prædicatio procedit quando est prædicatum Vagum in materia necessaria, nam in materia contingenti, prædicatum Vagum, semper est individuum Vagum.

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

De Proprio.

PRoprium Quadruplex est. 1. Quod accidit alicui naturæ soli, sed non omni; ut homini esse medicum. 2. Quod convenit omni sed non soli; ut convenit homini esse bipedem. 3. Quod convenit omni soli; sed non semper; ut convenit homini canescere propter curas, quamvis interdum aliqui cum curis, non canescant. 4. Quod convenit omni, soli & semper; ut homini esse risibilem, hocque vocatur proprium quarti modi.

DICES 1. Supponantur corrumpi omnia alba, relinquatur sola nix, eo casu nivi soli, omni, & semper, conveniet albedo, & tamen albedo non est proprium nivis: Ergo proprium quarti modi non rectè definitur quod competat omni, soli, & semper.

RESPONDETUR. Solis nivibus ex accidenti tunc competet albedo, sed non ex intrinsecis principiis, quæ nectant albedinem cum nive.

DICES 2. Lux est proprietas Solis quarti modi, & tamen convenit non Soli tantùm, sed & candelæ.

RESPONDETUR. Proprietates genericas, non convenire Soli, secùs specificas: jam autem lux est proprietas generica Solis, adeoq; distinctis à Sole conveniens, quantumvis lux solaris sit proprietas illius quarto modo, & nulli alteri competens.

DICES 3. Differentia convenit soli, omni, & semper; & tamen non est Proprium: Ergo mala est prædicta definitio Proprii.

RESPONDETUR. Cum Differentia non accidat speciei, sed illi sit essentialis, accidat autem Proprium, rectè inferetur, quod distincta sit differentia à Proprio.

Præter positas divisiones Proprii, dividitur adhuc Proprium quarti modi, in Proprium Primointentionale, & Proprium Secundointentionale, & quidem incipiendo.

De Proprio Primo-Intentionaliter.

QUÆRITUR 1. *Quid sit Proprium primo intentionaliter?*

RESPONDETUR. Esse accidens quod convenit omni, soli & semper.

QUÆRITUR 2. *Quotuplex sit Proprium primo intentionaliter acceptum?*

RESPONDETUR. Proprietates aliæ sunt Physicæ, aliæ Metaphysicæ. Proprietates Physicæ distinguuntur realiter ab essentia à qua dimanant, ut frigus ab aqua. Metaphysicæ autem proprietates sunt, quæ nonnisi sola ratione ab essentia distinguuntur. Priores illæ proprietates semper conveniunt subjecto, si causæ naturales spectentur, & absit violentia; sicut aqua semper est frigida, si absit extrinsecum calefactivum.

QUÆRITUR 3. *Quod sit signum Proprii quarto modo?*

RESPONDETUR. Proprii qualiscunque signum est, si postulet definiri per subjectum: ex 1. Poster. c. 4. & ita simum, est proprietas nasi, cùm definiri per nasum postulet; non est tamen hoc signum Proprii quarto modo; certè enim simitas non omni naso convenit: Signum itaque Proprii quarto modo est, si conveniat per se subjecto, si sit adæquatum principio, seu essentiæ à qua profluit, ita ut de illa conversim & reciprocè dici possit v. g. Omnis homo est risibilis, & omne risibile est homo.

DICES. Proprietas quarti modi effluit ex essentia: Ergo non convenit semper.

RESPONDETUR. Proprietas Metaphysica quarti modi, sicut ex modo nonnisi concipiendi effluit, ita & ex modo nonnisi concipiendi est non semper cum essentia, in re autem semper est cum illa; quod sufficit ad salvandum, quod Proprium semper conveniat. Proprietas autem Physica effluit ex essentia, sed effluxu qui in re simul sit tempore cum essentia, adeoq; adhuc conveniet semper, modo causæ naturales non impediantur.

De Proprio Secundo-Intentionaliter.

QUÆRITUR 1. *Quid veniat nomine Proprii Secundo-Intentionaliter?*

RESPONDETUR. Venire Proprium pro universali prædicabili acceptum.

QUÆRITUR 2. *Quæ sit Definitio Proprii secundum quod est Vniversale quoddam Prædicabile?*

RESPONDETUR. Esse universale, quod prædicatur de pluribus in Quale accidentale, profluens necessariò ab essentia. Non definitur Proprium per hoc, quod sit convertibile cum subjecto; quia risibile licèt sit convertibile cum essentia hominis, non est tamen convertibile cum iis de quibus prædicatur; quia licèt verum sit, Petrum esse risibilem, falsum tamen est risibile, esse Petrum. Idem alia phrasi dici potest, quod scil. Proprium non sit convertibile cum subjecto, de quo dicitur, sed tantùm cum essentia subjecti, secundùm se spectata.

QUÆRITUR 3. *De quibus Proprium Vniversaliter prædicetur?*

RESPONDETUR. Non prædicari Proprium de Natura universaliter; quia respectu illius non se habet proprium ut superius quid, sed se habet tantùm ut convertibile, & æque latè patens. Prædicabitur ergo universaliter de inferioribus naturæ, v. g. risibilitas de Petro, Paulo, &c.

DICES 1. Implicat idem esse Proprium, & Commune; cōmune enim multa respicit: Proprium autem excludit multa: Ergo Proprium non potest esse universale.

RESPONDETUR. Implicat idem esse Proprium & Commune, eodem respectu, secus diverso. Unde etiam proprium, erit proprium Naturæ; proprium autem prout universale, erit respectu suorum subjectorum.

DICES 2. Non potest prædicari, de multis ut proprium, quod non est multis proprium; Sed Proprium quarto modo, non est multis proprium, sed uni naturæ: Ergo nec potest prædicari de illis.

RESPONDETUR. Non potest prædicari de multis ut Proprium, quod ita multis non est proprium, ut nec sit essentiæ multorum proprium; licèt ita prædicari possit, si sit proprium essentiæ multorum: & ita risibile est proprium animalis rationalis, quod est commune suis individuis.

DICES 3. Vi dictorum sequi, quia & prædicaretur Proprium Universale; est enim unum ex quinque Universalibus, & non prædicaretur Proprium Universale; quia nec habet modum prædicandi sibi debitum, & respectu eorum, respectu quorum prædicatur universaliter, respectu inquam eorum, non est proprium.

RESPONDETUR. Sufficere, quòd sit proprium respectu naturæ eorum, de quibus universaliter dicitur. Habet etiam modum prædicandi sibi Proprium, quia prædicatur in Quale accidentale, necessario ab essentia profluens.

QUÆSTIO V.

De Accidente.

SIcut Proprium, ita & Accidens, dupliciter sumi potest; nempe pro Accidenti Primo-Intentionaliter; & pro Accidenti, Secundo-Intentionaliter.

De Accidenti Primo-Intentionaliter.

QUÆRITUR 1. *Quid sit Accidens primo intentionaliter acceptum?* Definit illud Porphyrius. Accidens est id, quod potest adesse & abesse sine subjecti corruptione.

QUÆRES 2. *Quomodo intelligenda hæc sit definitio?* ratio dubitandi; quia dantur Accidentia, quæ non possunt sine subjecti corruptione adesse, ut morbi, mors, vulnera; sunt etiam aliqua quæ non possunt abesse sine subjecti corruptione, ut sexus ab animali, simitas à naso, albedo à nive. Multis hic agitur ab aliis. Sufficerit dixisse, Accidens illud esse, quod vel realiter, vel saltem intentionaliter potest adesse & abesse; & ita si adsit mors, intentionaliter non corrumpitur ille homo, quia manent prædicata essentialia hominis, nempe animal rationale, ita ut nec arguitivè corrumpantur, sicut arguitivè corrumpitur homo, si vel per intentionem dicas illum non esse risibile. Videtur hæc explicatio ad mentem Porphyrii, qui dividens Accidens in Separabile, & Inseparabile, cùm ex altera parte docuisset, omne accidens posse separari, mox subdit, potest enim intelligi corvus albus, & Æthiops abjiciens colorem; Ubi vides, recurrit ille ad intelligibilitatem.

QUÆRITUR 3. *Quotuplex sit Accidens Primò-Intentionaliter?* Aliud est Accidens Physicum, quod est accidens distinctum realiter à subjecto, idque vel separabile, uti est frigus respectu aëris; vel inseparabile, uti putatur respectu corvi nigredo. Aliud Accidens est Metaphysicum, seu accidens ex modo significandi. Hoc ipsum accidens Metaphysicum; aliud est non necessario fluens ex essentia, qualis est ratio Patris, aliud necessariò fluens, & hoc coincidit cum Proprio. Rursùs Accidens aliud est Prædicamentale, aliud Prædicabile; Prædicamentale est, quod est accidens divisum ab Aristot. in reliqua novem prædicamenta distincta à Substantia; Prędicabile autem accidens, est accidens secundo-intentionaliter acceptum, de quo mox.

De Accidenti Secundo-Intentionaliter.

QUÆRITUR 1. *Quid sit Accidens Secundo-Intentionaliter?*

RESPONDETUR. Est universale, quod prædicatur de pluribus, in Quale Accidentale contingenter.

QUÆRITUR 2. *Quid est hoc prædicari in Quale contingenter?*

RESPONDETUR. Quale non est hîc sumendum pro Quali ex solo prædicamento Qualitatis, sed debet sumi liberaliùs pro omni eò cui opponitur Quidditas rei, & necessariò cum illa connexa; hæc enim prædicatio: Petrus est tricubitalis, est prædicatio in Quale Accidentale, quantum vis tricubitalitas sit Quantitas, non Qualitas.

QUÆRITUR 3. *De quo universaliter prædicetur Accidens ut Accidens?*

RESPONDETUR. Indubiè accidens de rufo, albo, nigro, &c. prædicatur ut genus, consequenter non prædicatione accidentis; prædicatur enim in Quid incompletè partem materialem significando. Albedo item, de hoc, & de hoc albo, prædicatur ut species, quia prædicatur in Quid tanquam tota rei essentia. Prædicatur ergo Accidens ut Accidens, de concretis ex subjecto, & illo accidente; ut cum dico Papyrus est alba, nix alba, linum album. Ratio. Quia respectu horum ita illud accidens est universale, ut simul de illis in Quale omninò contingenter dicatur; hæc autem prædicatio est genuina quinti universalis.

DISPU-

DISPUTATIO V.

De Anteprædicamentis, Prædicamentis, Postprædicamentis in communi.

TRactaturus Philosophus de Prædicamentis, præmisit explicationem quandam vocum, hoc est quid sit Univocum, Æquivocum, Analogum, quæ Anteprædicamenta appellavit; quibus adjunxit denominativa. Egit postea de Prædicamentis, & demum de Postprædicamentis. Nihil hic disputabile erit, solæ Notiones terminorum, & divisiones ponentur.

QUÆSTIO I.

De Anteprædicamentis.

ID quod hîc faceſſeret difficultatem, de Analogia Entis, alibi tractatur. Hinc ea quæ hîc adferentur propter incipientes & methodi causa.

DIFFICULTAS I.

De Univocis.

QUÆRITUR 1. *Quid sint Univoca?*

RESPONDETUR. Sic ea definit Arist. Univoca sunt, quorum & nomen commune est, & secundùm nomen eadem Substantiæ ratio: Ubi ut vides ad univocationem requiritur unitas nominis, & præter hoc convenientia in eadem essentia seu natura; qualis est convenientia specierum in nomine animal, & in nomine v. g. Homo, convenientia individuorum quæ sunt Petrus, Paulus &c. Quando verò Aristotel. dicit sub genere latere æquivocationes; per æquivocationes intellexit differentias, quæ componunt cum genere speciem, quibus tamen non obstantibus differentiis, seu æquivocationibus, potest dari adhuc ratio communis conveniendi sub uno nomine, adeoque Univoca.

QUÆRITUR 2. *Quæ sit Univocorum divisio?*

RESPONDETUR. Univoca alia sunt Univocata, seu participantia, alia sunt Univoca Univocantia, seu participata. Univoca Univocantia, seu participata, sunt ipsa illa nomina, & secundùm nomina, una Substantiæ ratio: v. g. Animal est univocum univocans, seu participatum; item ly Homo est univocum univocans, seu participatum, quod scilicet ab inferioribus participatur. Univoca autem Univocata seu participantia, sunt ipsa multa participantia idem nomen; & eandem naturam; & ita Petrus & Paulus sunt univoca univocata, seu participantia eandem rationem hominis. Item dividuntur univoca, in univoca substantialia, & univoca accidentalia. Univoca substantialia sunt, quæ conveniunt in una ratione essentiali; ut omnes homines in ratione Animalis sibi essentiali: Alia univoca sunt accidentalia, quæ conveniunt in una ratione accidentali; ut papyrus, nix, lac, in una ratione albi. Sed hæc divisio secunda, non est omnimodè ad mentem Philosophi; nam ille rationem illam communem, quæ participatur, substantiam appellat; ratio autem Substantiæ, accidentibus non convenit.

QUÆRITUR 3. *An univoca excludant disconvenientiam?*

RESPONDETUR. Excludere disconvenientiam univoca ex ratione nominis univoci, & ex ratione Substantiæ illo nomine significatæ; hinc in ratione Animalis, nullam habent disconvenientiam, Homo, Bos, Leo, &c. Cæterum univoca non excludunt disconvenientiam, quæ importetur ex alio nomine, rationeq; illo nomine significata, v. g. Bos, & Leo, disconveniunt in ratione rugibilis, & mugibilis, cùm sint univoca in ratione animalis.

DIFFICULTAS II.

De Æquivocis.

QUÆRITUR 1. *Quid sint Æquivoca?*

RESPOND. Arist. Æquivoca dicuntur, quorum solum nomen commune est, secundum nomen verò, ratio Substantiæ diversa, & ita nomen v. g. Canis, dictum de sidere, de latrabili, & de pisce marino, est nomen commune, sed ratio Substantiæ omninò diversa. Ly Nomen, accipiendum hic liberaliùs, sive pro verbo, sive pro quocunque alio termino, modò sive verbum, sive nomen, in quantùm dicitur commune, accipiatur in suppositione materiali, hoc est dictione ex literis composita; non verò accipiatur in suppositione formali; hoc est non accipiatur pro significato: certè enim latrabile significatum nomine Canis, non est commune nomen Sideri.

QUÆRITUR 2. *Quot sint æquivoca?*

RESPONDETUR. Dividuntur imprimis æquivoca in Æquivoca Æquivocantia & Æquivocata, proportionaliter intelligenda sicut ex-

plicui univoca, univocantia & univocata. Rursus æquivoca, alia sunt à casu, alia à Consilio, ex 7. Metaph. tex. 31. Æquivocum à casu est, quod sine ulla proportione unius ad aliud plura significat, ut cùm verbum Edo, significat comestionem, & evulgationem; alia sunt æquivoca à Consilio quæ cum proportione unius ad aliud, significant plura ut v. g. quia rabie, nocet & sidus, & latrabile, & piscis, ideò illis tribuitur nomen commune Canis, & hujus generis æquivoca, cum Analogis confunduntur.

Quæritur 3. *An æquivoca excludant omnem convenientiam?*

Respondetur. In ratione Substantiæ quæ nomine æquivoco significatur, excludunt omnem convenientiam; & ita ly Taurus dictum de Monte & Animali excludit omnem convenientiam. Cæterùm sub alio nomine possunt habere convenientiam v. g. sub ratione animalis corporis &c. Non nego tamen, quòd æquivoca conveniat in uno illo nomine, licèt illud nomen sit unum nonnisi in suppositione materiali, accipiendo scilicet dictionem pro ipsis literis; quantumvis non sit unum in suppositione formali; quia suppositio formalis, est ipsa significatio, quam unam, non habent æquivoca. Neque erit necesse ut unum nomen, uno materiali, & uno formali constet; potest enim nullo formali constare, & tamen esse unum nomen; sic Blictri, nihil significat, & tamen est unum nomen: cumque significatio sit forma accidentalis, & ex placito, non verò aliqua essentialis, ideò poterit vox, retenta sua unitate, nunc hoc, nunc illud significare. Quando verò Aristoteles 4. Metaph. cap. 2. tex. 11. docet, unum nomen unum significare, intelligendus est quòd dicat hoc de uno nomine, quod facit nos aliquid certi & determinati intelligere; aliàs si unum non significaret, nihil determinati significaret, hinc & non suspensè accipiuntur, nec in actu exercito, ut sunt æquivoca, seu exercent æquivocationem, aliàs definiri unâ definitione non possent; sed accipiuntur in actu signato, seu secundùm rationes communes omnibus æquivocis.

DIFFICULTAS II.

De Analogis.

Quæritur 1. *Quid & an sint Analoga?*

Respondetur. Analoga sunt, Quorum nomen commune est, ratio verò nomine significata, nec omninò eadem, nec omninò diversa. Sub qua ipsa definitione pro majori posita, subsumenda minor, sed dantur talia, ut patebit ex dicendis; ergo dantur Analoga. Voluit idem Aristoteles, qui licèt ea hîc intellexerit nonnisi sub nomine æquivocorum à Consilio, alibi tamen clarè illa ponit ut Imi Ethico, c. 6. 1. Post. tex. 23. 4. Metaph. tex. 2. 12. Metaph. tex. 22. Ostendit idem vis nominis: nam analogia latinis est proportio & convenientia in aliquo; dantur autem ita sibi proportionata, ita convenientia &c. Denique non omnia sunt ita diversa, ut in nullo conveniant; saltim enim convenirent in eo, quod non conveniant; dantur item non ita convenientia, quin etiam differant; aliàs auferetur prædicamentum differentiæ, & tamen possunt eodem nomine significari, cur non enim? ergo dantur analoga.

Dices. Si darentur Analoga, daretur medium inter Univoca & Æquivoca, si daretur medium inter Univoca & Æquivoca, daretur medium inter contradictoria; nam daretur medium inter omninò similia, quæ sunt Univoca, & omninò non similia, quæ sunt Æquivoca. Jam verò Analoga sunt partim similia, partim non similia.

Respondetur. Analoga esse medium inter Univoca & Æquivoca, sed non erunt medium inter contradictoria: quia omninò simile, & omninò non simile, sunt contraria, non contradictoria. Ratio: Quia utrumque extremum positivè significatur; & sicut datur medium inter omninò album, & omninò non album, hoc est nigrum, datur inquam medium, hoc est fuscum, ita in præsenti dari poterit. Contradictoria ergo nonnisi sunt omninò simile, non omninò simile; quo casu analoga non erunt medium, sed spectabunt ad negativum membrum, nempe non omninò simile. Quod si analoga non sunt medium, inter omninò simile & non omninò simile, hoc ipso non erunt medium inter contradictoria.

Addo 1. In quo stet ratio Analogiæ, & dico, quod stet in ratione conveniendi & disconveniendi, in ipsa ratione illo nomine significata, non verò in ratione alio nomine significata: hinc Animal non est Analogum, quia ratio differendi v. g. in rationalitate, est ratione formalitatis illi adjunctæ, & non significatæ nomine Animal. Sanum autem, dictum de pulsu, medicina, &c. est Analogum; quia indicatio sanitatis conveniens pulsui; causatio sanitatis, conveniens medicinæ, sani nomine appellatur.

Addo 2. Quæ sint fundamenta Analogiæ. 1. Est Transcendentia, quia Transcendens in quantùm est transeendens, est commune pluribus, & est ratio conveniendi; in quantùm autem identificatur formaliter differentiis, est ratio differendi. 2. Est Similitudo imperfecta. Ratio: quia ly similitudo, erit ratio communis, ly imperfecta, erit ratio differendi. 3. Est Ordo prioris & posterioris, ut voluit Aristoteles 3. Physicor: tex. 70. & 7. Metaph. tex. 14. & 15. & ratio est quia hic ordo, involvit dependentiam ab aliquo communi, quod erit ratio conveniendi; ratio autem prioris & posterioris, erit ratio differendi.

Addo

Addo 3. Quæ sint Signa Analogiæ. 1. Diversæ explicabilitas Copulæ; nam ly sanum, dictum de Animali, significat subjectum sanitatis; dictum de pulsu, significat indicare sanitatem; dictum de cibo, significat servari sanitatem &c. 2. Signum. Posse prædicari in sensu formali de pluribus differentibus. 3. Signum. De Uno dici propriè, de altero, minùs propriè; ut cum dicitur ly ridere de homine, & bruto.

Quæritur 2. *Quotuplicia sint Analoga?*

Respondetur. Dividuntur Analoga in Analoga Analogata, & Analoga Analogantia; quæ explicanda proportionaliter ad dicta de Univocis. Rursùs. Alia sunt intrinsecè participantia rationem nomine Analogo significatam alia extrinsecè, alia sunt Analogo nomine Metaphorico significata; ut cùm dicitur Risus de prato, & homine. Et alia sunt Analoga, in quibus nomine proprio significatur ratio Analoga. Famosa divisio est, in Analoga Attributionis, & Analoga Proportionis. Analoga attributionis sunt; Quorum nomen commune est, & ratio secundùm nomen, est eadem secundùm terminum, diversa secundùm habitudines ad illum. Sic Sanitas Animalis est terminus, sed habitudo ad hanc sanitatem, est diversa; vel habitudo Indicii, quam dicit pulsus sanus, vel habitudo causalitatis, quam dicit medicina &c. Hic terminus solet etiam appellari Principale Analogatum de quo illud axioma: Nomen analogum absolutè prolatum, stat pro principaliori seu famosiori analogato: Unde audito hoc nomine sanum, statim relucet in mente sanitas animalis. Proportionis autem Analoga sunt; quorum Nomen commune est, & secundùm illud nomen, ratio substantiæ proportionaliter eadem: sic v. g. ly Principium est Analogum, & dictum de linea habente principium, significabit extremum à quo incipit linea; si dicatur de corde, cor est principium, significabit quod sit principium vitæ. De priori Analogia agit Arist. 4. Met. tex. 2. De altera 1. Ethic. c. 6. 2. Poster. tex. 23. 5. Met. tex. 12. & 12. Met. tex. 22.

Addo 1. Quæ distinctio sit Analogorum Proportionis, ab analogis Attributionis. Est in hoc distinctio, quia Analoga Attributionis, unam rationem respiciunt, v. g. sanitatem animalis, respiciunt reliqua; de quibus dicitur sanitas. Proportionis autem Analoga, non respiciunt unam rationem, sed habent diversas rationes, proportionaliter tantum easdem; certè enim, alia ratio Principii in fonte, alia in corde, licet proportionaliter eadem. Deinde in Analogis Attributionis, est dependentia ab uno reliquorum Analogatorum, nulla autem est dependentia fontis à corde, cordis ab aurora &c.

Addo 2. Non omnem proportionem arguere analogiam; nam est proportio, cùm dico. Sicut se habet homo ad operationes sensandi, ita & leo ad operationes sensandi; & tamen hæc proportio est univoca non Analoga; sola ergo proportio secundùm idem nomen & rationem illo nomine significatam, arguit Analogiam.

Addo 3. Analoga Proportionis, quædam sunt Propria, quædam Impropria. Principium dictum de corde, & fonte, est Analogum Proprium; Risus autem dictus de prato, est Analogum Metaphoricum.

Quæritur 3. *Quid sentiendum de Analogis Inæqualitatis?* Hæc excogitavit & definivit Cajetàn. quod sint Analoga, quorum nomen commune est, & ratio secundùm illud nomen omninò eadem, inæqualiter tamen participata. Exemplificabat hoc Cajetan. in nomine Animal, quod secundùm se omnibus animalibus inest, sed pefectiùs homini. Sed hæc Analoga, si Metaphysicè spectentur, sunt Univoca. ratio est; quia ratio illa Animalis præcisè spectata, erit jam sine differentiis, à quibus hæ diversitates oriuntur; Unde licèt habeatur Ordo prioris & posterioris inter hominem v. g. & leonem; Ordo tamen hic, non arguet Analogiam, quia non est ordo dependentiæ, sed ordo dignitatis; Physicè tamen & materialiter si spectentur hæc Analoga inæqualitatis, transire potest, quòd sint Analoga; quia ratio generica, est idem physicè cum ratione differentiali v. g. rationalitatis, rationalitas autem dicit rationem perfectioris comparata v. g. ad rugibilitatem. Sunt & alia anteprædicamenta, quæ denominativa appellavit Aristot. sed de his egimus, ubi de ente rationis Logico. Reliqua videantur in Aristotele.

QUÆSTIO II.

De Prædicamentis.

Quæritur 1. *Quid sint?*

Responsum ad hoc adhuc in Dialectica, quod sint series Prædicatorum, deducta à summo genere, & species intermedias usque ad individua.

Quæritur 2. *Quot sint?*

Respondetur. Decem: ea in Dialectica numerantur, & eorum definitiones traduntur. Hæc divisio non est omninò exacta; Cæterùm ad finem à Divisoribus intentum sufficiens, hoc est ut assignentur modi essendi, quibus substantia vel est ipsa, vel alia sunt in ipsa, & eam afficiunt, tribuuntque ei denominationes. Ut tribuit Qualitas denominationem Qualis substantiæ. Quantitas denominationem quantæ. Ubi denominationem Locatæ &c. Non incommodè tamen, reliqua revocari possunt ad hæc decem prædicamenta; & ita denominationes extrinsecæ, v. g. Visum Cognitum &c. revocari possunt ad Actionem vel Passionem &c, Cælibatus autem, qui est carentia matrimonii, licèt

licèt non comprehendatur in decem his prædicamentis, sustineri tamen hæc divisio potest, quia scilicet hîc dividitur Ens; Carentia autem Matrimonii est non ens, hinc mirum non est, quod ad nullum prædicamentum, Cœlibatus revocetur.

QUÆRITUR 3. *Quænam ponantur in recta linea prædicamentali?*

RESPONDETUR. Hæ Conditiones ad ponendum aliquid in linea prædicamentali numerari solent. I. Ut sint Ens reale. II. Ut sit per modum per se stantis. III. Ut sit Ens per se, & saltem in confuso sui conceptu, non involvat pluralitatem; & sic Exercitus, quia inconfuso sui conceptu involvit pluralitatem, ad nullum certum revocatur prædicamentum; Vestitum autem revocatur ad prædicamentum habitus; quia saltem in rudi suo conceptu pluralitatem non involvit. IV. Ut rudi suo conceptu non sit Ens complexum. V. Ut sit ens finitum, id est ens creatum; Certè enim infinitum si crearetur, ad prædicamentum Quantitatis pertineret.

Hîc de Prædicamentis in particulari nihil agendum erit; Substantia enim ad Metaphysicam, Quantitas, Qualitas, &c. ad Physicam spectabunt; sola Relatio, ex communi consuetudine, hîc explicanda erit. De qua infra.

QUÆSTIO III.

De Post-prædicamentis.

QUÆRITUR 1. *Quid sint?*

RESPONDETUR. Postprædicamentorum nomine, veniunt voces quædam, quas explicat Aristot. post Tractatum de Prædicamentis.

QUÆRITUR 2. *Quod sint & quæ Postprædicamenta?*

RESPONDEO. Primum Postprædicamentum est; Oppositio, cujus oppositionis nomine, non venit oppositio complexa, de qua in secunda Operatione in Dialecticis, sed hic oppositionis nomine, venit Repugnantia ad se pertinentium; hoc est, quæ se excludunt, ut Nigredo, & Albedo; vel quæ se inferunt, ut est Pater & Filius. Secundum Postprædicamentum est; Prius. Quinque autem Modis aliquid est prius, ut Versiculi hi exprimunt:

Tempore, natura, prius Ordine, dic & honore
Et causa effectis dicitur esse prior.

Nihil hîc explicandum esset nisi Prioritas naturæ, sed de hac alibi. Tertium Post-prædicamentum est, Simul, atque alia sunt simul tempore, ut duo Coætanei; alia simul natura, scilicet ea, quæ ad convertentiam dicuntur, & unum non est causalitas alius. Quartum Postprædicamentum est, Motus, de quo in Physica. Quintum Post-prædicamentum est, Habere, sive illud habere sit Morale, ut habere Opes, Virtutes, &c. sive Physicum, hoc est, accipiendo, habitum pro vestitu; accipitur ergo habere hîc pro quocunque modo se habendi, adeoque non jam ita, ut accipitur pro Prædicamento, de quo consule Mastrium in Summulis.

DISPUTATIO VI.

De Prædicamentis in Particulari, & in Specie, de Relatione.

POst tractationem brevem de Prædicamentis in communi, deberet sequi tractatio de Prædicamentis in particulari, quæ si exacta dari deberet, absumeret quidquid in particulari aliæ scientiæ tractant, nunc de more Logici anni, attingetur Prædicamentum Relationis.

QUÆSTIO I.

De Existentia & Subjecto Relationis.

POno imprimis explicationem, Terminorum in hac materia usurpabilium.

FUNDAMENTUM, prout condistinguitur Subjecto, est causa seu ratio, propter quam, una res ad aliam refertur; & ita, vis productiva effectûs, est fundamentum, ut referatur causa ad effectum.

SUBJECTUM est istud extremum, quod continet istam causam, soletque appellari fundamentum remotum.

RATIO FUNDANDI est istud, quod complet subjectum, ut ad aliud referri possit, qualis est causalitas. Hæc tamen ratio fundandi, in relatione

relatione præcipuè transcendentali, indistinguitur à fundamento v. g. in Deo vis creandi est & fundamentum & ratio fundandi relationem transcendentalem in Deo ad creaturas.

Relatio est ipsa illa Formalitas, quæ facit unum referri ad aliud. Ita ut subjectum referatur ut Quod, Relatio ut Quo.

Correlativum, est quodlibet relativum mutuum.

Terminus est id, quod terminat relationem, qui non est idem cum correlativo; fieri enim potest, ut Terminus mutuo non referatur.

Quod attinet ad Existentiam & Subjectum Relationis. Non est dubium dari relationes rationis seu respectus, quos noster intellectus fabricat, quasi una res referatur ad aliam. Descendendo ad difficiliora.

Dicendum 1. *Dari Relationes Reales in Creatis.*

Probatur 1. Si Relationes Reales non darentur in Creatis, non darentur ex speciali repugnantia, hæc nulla ostendi potest, quæ enim illa? & certè si repugnarent Relationes reales in Creatis, vel repugnarent ex ratione Relationis, & hoc non; quia nec in divinis darentur, nec repugnant ex vi Realis relationis creatæ; quia reliqua prædicata in Creaturis possunt componi cum prædicato Realis, ut patet in Substantiis, accidentibus realibus. Ergo componi poterit cum realitate in Creatis, & Relatio realis.

Probatur 2. Dantur in divinis Relationes reales, Paternitatis, Filiationis, Spirationis, ut fides docet; Ergo dabuntur Creatis; nam ex una parte referri ad aliud non arguit infinitatem perfectionis; ex altera, ideò dantur in divinis relationes reales, quia illic est verè Pater, qui verè generat Filium, hoc autem reperitur etiam in Creatis.

Respondebis. Relationes in divinis sunt Substantiæ, in Creatis autem deberent esse Accidentia.

Contra. Tum quia non omnes in Creatis Relationes sunt accidentia, unde non sunt Accidentia Relationes transcendentales; ergo saltem illæ dabuntur. Tum quia hæ rationes quæ sunt in Deo substantiæ, possunt esse Accidentia in Creatis, ut ratio sapientiæ, ratio sanctitatis. Ergo etiam poterunt in Creatis esse accidentia, quæ in divinis sunt substantiæ. Tum quia non repugnat Relationem esse, & tamen accidens esse.

Probatur 3. Vel nemine cogitante, bicubitum est æquale alteri bicubito, vel nemine cogitante non est æquale; si nemine cogitante non est æquale, ergo apparet alterum non esse bicubitum, adeoque non stas in suppositione argumenti: imò sequitur, bicubitum nunquam posse esse æquale alteri bicubito; non est enim æquale nemine cogitante, ut asseris; nec potest esse æquale aliquo cogitante; quia cogitatio non addit molem. Si autem bicubitum nemine cogitante est æquale alteri bicubito, ergo habet rationem æqualitatis, à qua denominatur æquale. Ergo ulterius datur aliqua Relatio æqualis; æqualitatis enim nomine venit ipsa Relatio realis.

Objicitur 1. Entia sine necessitate non dantur; Relationes reales sunt entia sine necessitate; nam & nullam dicunt perfectionem, & si Relatio Domini ad Servum potest esse, & non esse realis, ergo idem dicendum de reliquis.

Respondetur. Cum Fons. quòd relatio nullam dicat perfectionem, quæ sit principium aliquid agendi vel patiendi; dicit tamen relatio perfectionem purè formalem, quia denominat subjectum, & est ratio referendi, ut Quo, perficitque subjectum, non in se, sed in ordine ut sit ad aliud, & sicut character manens post mortem, non est quid otiosum, quamvis nec agendi, nec patiendi sit principium, ita & in præsenti. Quod attinet, ad relationem Domini ad servum. Dominium hîc duplex cogitari poterit, naturale quoddam', & *est supra eos, quorum* ut inquit Aristotel. 1. Polit. cap. 2. *est opus in corporis usum*, tale dominium est in bruta & sapientum in rudes: aliud est dominium morale seu ex pacto, quo se unus subdit alteri; prius illud dominium est reale, fundatque Relationem realem; quia & ratio fundandi est Realis; fundatur enim in conditione naturali extremorum. Secundum dominium non est reale; non fundatur enim in conditione naturali extremorum, præterque ipsos Voluntatis actus, nihil ibi reale ostendi poterit; non est etiam Realis Relatio inter Magistrum & Discipulum, si hic nihil eum docuerit, hic nihil didicerit; sed non sequitur relationem non fore realem si hic revera docuerit, iste didicerit.

Objicitur 2. Relatio nullam dicit perfectionem, ergo non potest esse realis. Antec. probatur. Si diceret Relatio aliquam perfectionem, tunc Pater æternus habens relationem Paternitatis ad Filium haberet aliquam perfectionem, quam non haberet Filius.

Respondetur. Hanc perfectionem quam habet Pater, æquivalenter haberi à Filio; partim quia habet perfectionem essentiæ divinæ, omnes illas perfectiones relativas eminenter complectentem; partim quia habet Relationem Filiationis, quæ æquivalet relationi Paternitatis.

Objicitur 3. Comparatio unius ad aliud, est actus intellectûs, & non reale aliquid; sed omnis Relatio est comparatio, ergo omnis Relatio est actus intellectûs;

Respon-

Respondetur. Comparationem formalem esse actum intellectûs, sed non comparationem objectivam.

Dicendum 2. *Dari in Deo relationes reales ad Creaturas.* Ita Hurt. d. 15. Met. s. 2. n. 19. quoad relativum prædicamentum. Contra non paucos.

Probatur 1. Ante omnem operationem Intellectûs, vel Deus est Creatura, vel non creatura, vel neque Creatura, neque non Creatura, non primum; quia aliàs Deus ante omnem operationem esset non Deus, siquidem esset Creatura; non tertium, quia ante omnem operationem Deus abstraheret à ratione Dei, & non Dei; cùm æquè sit intrinseca Deo ratio Deitatis, atque ratio Increati, à qua tamen per te Deus præscinderet; non secundum; quia si Deus ante omnem operationem Intellectûs non est Creatura, ergo est quid diversum, seu dissimile Creaturæ; ergo ulterius dicit Relationem dissimilitudinis ad Creaturam; ergo denique dicit aliquam realem relationem, realiter enim est dissimilis Creaturæ.

Probatur 2. Dantur Relationes reales in Creaturis, ergo dabuntur Relationes Dei ad Creaturas, ob paritatem Rationis.

Probatur 3. Quia si saltem per impossibile Deus haberet, quicquid requiritur ad relationem realem ad Creaturas, referretur ad Creaturas; sed de facto id habet. Nam si saltem per impossibile referretur ad Creaturas, deberet esse extremum quod referretur, seu subjectum, & hoc habetur nempe esse Dei; deberet haberi ratio fundandi, & hæc de facto habetur, scilicet conservatio, creatio, deberet habere terminum, & hic est esse vel possibilitas Creaturarum.

Dicendum 3. *Dari etiam Relationes Creaturarum ad Deum.*

Probatur iisdem Rationibus proportionaliter aptatis.

Respondebis 1. Sufficit ad hoc Relatio rationis, aut quod fundamentaliter dicat relationem.

Contra. Quia non per meam rationem Deus non est creatura, ergo nec per meam rationem dicet relationem dissimilitudinis à creatura. Item non fundamentaliter est non creatura, sed formaliter; ergo formaliter dicet relationem dissimilitudinis.

Respondebis 2. Potest Deus aliquid velle, sine ulla sui mutatione, ergo & esse dissimilis sine relatione.

Contra. Quia prius illud in Deo argueret imperfectionem, Deus enim mutari non potest; esse autem dissimilem creaturæ non arguit imperfectionem; consequenter nec referri relatione dissimilitudinis, arguet imperfectionem, cùm relatio dissimilitudinis, nihil sit in re, præter dissimile.

Respondet 3. Mastrius. Deum non esse Creatorem realiter, & non esse distinctam relationem Creatoris à Creatura intrinsecè, & subjectivè, sed solum extrinsecè, & terminativè, quatenus realiter terminatio passiva terminatur in Creatura existenti: docetque ulterius posse fieri, ut relatio Creaturæ, denominet Deum Creatorem, & tamen non sit in Deo subjectivè hæc relatio; ad eum modum quo visio subjectivè est in oculo, terminativè, est in visibili, & tamen visum, denominatur à visione, ad quam nonnisi terminativè se habet. Poterit ergo consequenter Creatio passiva, Deum, Creatorem; & Creaturam, denominare Creaturam.

Contra. Tum quia redit argumentum factum; nam negatio Creaturæ Deo competens, nullo modo intrinsecè, & subjectivè est in Creatura. Tum quia in re, relatio est ipsemet Deus Creator, connotans Creaturam; esse autem Deum Creatorem, non recipitur intrinsecè, & subjectivè in Creatura. Tum quia Creationi passivæ, vel respondet vis creativa, vel non respondet, idque ante omnem operationem intellectûs; si non respondet, ergo datur passio sine actione; si respondet, ergo jam erit relatio Creatoris intrinsecè ad Creaturam; nihil enim volumus plus esse in re hanc relationem, præter vim in Deo creandi subjectivè, & intrinsecè existentem, & passivam Creationem Creaturæ. Tum quia durum est dicere Deum non esse Creatorem realiter, æquè ac dicere, non esse sapientem realiter. Instantia de visione, non tenet; nam cum esse visi, non supponat vim videndi in viso, potest non esse subjectivè & intrinsecè in viso; jam autem relatio Creatoris; supponit vim creandi, intrinsecè, & subjectivè in Deo. Rursûs non nego, quòd visio denominare possit & videntem, & visibile; sed nego, quod visibilitati passivæ, non respondeat visio activa, idque extra visibile; consequenter nego, Creationi passivæ, non respondere in Deo vim creativam, à qua denominetur Creator, licèt Creatoris ratio, terminetur ad Creaturam; consequenter erit intrinsecè, & subjectivè relatio Creatoris in Deo, utpote sequens vim creandi, cui daretur illa relatio. Tum quia Creatio activa, non potest denominare Creaturam, nisi terminativè, quia terminatur ad Creaturam, sed tantùm creatio activa, denominat Creatorem: Ergo nec passiva Creatio, denominabit Creatorem, licèt respiciat Creatorem; ita, sicut Filiatio non denominat Patrem, licèt terminetur ad Patrem; & si relatio Paternitatis non est necesse ut ponatur intrinsecè, & subjectivè in Filio, imò nec poni potest, ita nec relatio Creatoris, poterit intrinsecè poni.

Objicitur 1. ex Scoto. Deus est perfectè simplex, nihilque est in eo, quod non est ipsum; Ergò relationes Deus novas ad Creaturam dicere non potest.

Respon-

Respondetur. DEUM non posse dicere relationes novas, quæ sint novæ secundùm id, quod dicunt in recto, licet sint novæ secundum id quod dicunt in obliquo; de quo actum in Connotatis.

Objicitur II. Si daretur in DEO relatio realis ad Creaturas, coexigeret illas, coëxigere non potest, quia dependeret ab illis.

Respondetur. Quòd non sit imperfectio dependere ab alio, tanquam à termino, seu tanquam eo, quod indiget DEO, cujus ille indigentiam explere possit; licèt sit imperfectio, dependere ab alio, dependentiâ causalitatis, perfectivi, &c.

Instabis. Ex iis quæ opponit Maurus hic q. 63. Esse absolutum, est esse non connexum cum alio esse, & tale ut possit esse, sine quolibet alio esse; è converso, esse relativum, est esse connexum, cum alio esse, & quod dari non potest sine alio esse; sed divina essentia & perfectio debet habere esse non connexum cum alio ullo esse, adeoq; excludere omnem relationem. Deinde licet divina essentia sit potentia omnis producibilis, scientia omnis scibilis, tamen producibile, & scibile creatum, non habet necessariò, & ab æterno ullam productibilitatem, & intelligibilitatem, nisi per denominationem purè extrinsecam, à divina potentia, & scientia.

Respondetur. Neg. Minorem, An autem ipsa producibilitas, & intelligibilitas passiva, habeatur in objectis creatis? actum ubi de Possibilitate. Rursus cum detur possibilitas passiva potentialis in Creaturis, cur saltim ad illam non erit relatio transcendentalis divina? præcipuè cum relatio transcendentalis non exigat existentiam actualem sui termini, sed terminationem solam actualem, quæ exerceri possit sine existentia. Ex dictis etiam aptari, posset responsio & distinctio, quòd divina essentia habeat esse connexum cum Creaturis, tanquam cum termino perfectibili indigente se, non habet autem connexum cum Creatura, tanquam à qua dependeat, dependentiâ causalitatis perfectivi &c. in priori autem nexu non tantum nulla est imperfectio, sed potiùs statuitur perfectio DEI.

Objicitur III. Etiamsi omnis Creatura repugnaret, adhuc Deus esset possibilis; necessarium enim non coexegit esse contingentis, ergò DEUS non dicit relationem ad Creaturam.

Respondetur. Quod necessarium possit coexigere esse contingentis, tanquam termini, & ejus quod indiget necesario.

Instabis. Ergò non magis esset necessaria existentia DEI, quàm saltim possibilitas Creaturarum; implicat enim aliquid exigere ad sui existentiam aliud, & tamen illo, esse magis in existendo necesarium.

Respondetur. Implicare ut aliquid exigat ad sui existentiam, coexistentiam alius, exigentiâ causæ, & tamen illo esse magis in existendo necesarium, licèt id fieri possit, si sit exigentiâ solius termini, & tanquam se indigentis, dicentisque ordinem effectus ad causam.

Objicitur IV. Mastrius, negans tales Relationes, quia relationes istæ, vel darentur, in DEO novæ, vel ab æterno: non novæ, quia enim DEUS perfectè simplex est, nihil est in eo, quod non sit ipsum. Ergò Relatio nova in DEO ad Creaturas, nequit admitti in tempore, cum veram compositionem faceret cum eo; non etiam darentur ab æterno, quia perfecta necessitas esse divini, est ex se esse tale, quod non variabitur ejus esse, quacunque hypothesi posita, sive possibili, sive impossibili circa aliud à se, quia alia non sunt necesaria, nisi secundario, ergò nulla potest in eo admitti realitas, neque in tempore, neque ab æterno.

Respondetur. Si sumatur argumentum ut sonat, Concedo totum; neque enim per nos relatio sive in tempore, sive ab æterno est aliqua realitas, superaddita ei quod refertur. Ad Objectionem attendendo, potest in DEO dari nova relatio, novitate alicujus extrinseci intrinsecè requisiti, sed non novitate ejus, quod dicit illa relatio pro subjecto, hoc enim est DEUS sibi non novus. Dantur etiam in DEO relationes ab æterno; necessitas autem esse divini facit quidem, ut quacunque positâ suppositione impossibili, non mutetur physicè DEUS, quia ejus existentia non pendet à nostris intentionibus; sed non facit ne intelligatur DEUS mutari suppositâ aliquâ suppositione impossibili.

Quod attinet ad ly, Creaturæ sunt necesariæ secundario; indubiè est verum, quia illarum quoad possibilitatem necessitas, non est necessitas conjuncta necessitati absolutè existendi; deinde quia illarum necesitas, dicit intrinsecè in se imbibitam indigentiam DEI, sed non est hoc sensu secundaria necesitas, quasi sit re ipsâ variabilis.

Instat Idem. Si DEUS esset necessario coexigens aliud à se, non esset DEUS, illo coexigito non existente; sed Relatio realis de necesitate coexigit ad suum esse terminum ejus, ergo in DEO, salva ejus indemnitate, constitui nequit relatio realis ad aliud à se.

Respondetur. Si DEUS coexigeret necesario aliquid coexistens, illo non coexistente, non esset DEUS; sed negamus necesario coexigere Deum aliquid existens; nam quod attinet ad relationes æternas Dei ad Creaturam, illæ non exigunt existentiam termini utpote Transcendentales; Relationes

autem temporaneæ seu Prædicamentales; non sunt necessariæ, nisi ex suppositione existentiæ.

Objicitur. V. Creatura etiam quoad esse possibile considerata, adhuc non est in eo gradu necessitatis, in quo est DEUS; semper enim ejus necessitas, erit participata. Ergo ad Creaturam etiam in tali statu necessitatis consideratam, admitti non debet Relatio Realis, quia DEUS esset, etiamsi omnis Creatura repugnaret.

Respondetur. Cum necessitas prædicatorum DEI involvat necessitatem existendi, necessitatem item, ut eâ, etiam possibilis Creatura ad existendum indigeat, consurgit exinde major necessitas divina; sed inde non sequitur DEUM non posse referri ad aliquid, secundario necessarium. Negatur item repugnante Creatura, fore DEUM, de quo alibi.

Instabis. Necessarium non coexigit ad suum esse, contingens. Ergo neque magis necessarium, quod est DEUS; pendet in suo esse, à minus necesario, aliàs si concedatur magis necesarium posse deficere, minus necesario deficiente, & è contra, jam illa duo essent æqualis necessitatis.

Respondetur. Antecedens esse falsum; quia à necessario licèt non exigatur contingens, tanquam pars compositiva, tanquam identificabile, tanquam causa, exigitur tamen tanquam terminus & effectus; ut, cum anima quæ est substantialis, exigit actiones, & operationes suas, tanquam terminum & effectum. Pendebitque etiam DEUS à minus necessario, sed pendentia impropriâ, id est, tanquam à termino; & licèt deficiente possibilitate deficiat DEUS, non sequitur æque esse necessariam Creaturam, ac DEUM; quia deficere est malum, adeoq; potest haberi ex singulis defectibus; sed esse necesarium est bonum, adeoque ex integra causa; quæ integra causa non competit possibilitati; quia possibilitas Creaturæ, non dicit necessitatem existentiæ sed dicit imbibitam dependentiam à DEO, ejusque indigentiam.

QVÆSTIO II.

De Quidditate Relationis.

Displicuit Aristoteli veterum definitio, quam relativis dabant, eratque talis: Relativa sunt, quæcunque & ipsa quæ sunt alia, esse dicuntur, & quomodo libet aliter ad alterum. Rejicit illam, quia convenit etiam relationibus Rationis, ut patet ex termino, Quomodolibet, & ex termino, Dicitur. Adfert propriam Aristoteles de qua sit.

DIFFICULTAS I.

Quid Definitivè Relatio?

Dicendum Est. *Benè definiri Relativa.* Relativa sunt quorum hoc ipsum est esse, ad aliud se habere. ubi ut vides relativa in concreto definiuntur. Relatio in abstracto definitur à Suar. Est accidens reale, cujus totum esse, est ad aliud se habere. Dicitur relatio accidens Reale, non quia est quid realiter distinctum à subjecto, sed quia est ratio extraesentialis, nemine cogitante conveniens subjecto. Cæterum quia relationes transcendentales non sunt Accidentia, utpote secundò essentiales, hinc ut ratio communis definitiva Relationis tradatur, sic poterit formari cum Hurt. Relatio est formalitas, cujus totum esse, est ad aliud se habere.

Probatur I. Auctoritate Aristotelis.

Probatur II. Convenit omni, soli, & semper, proceditq; per prima in hoc genere.

Probatur III. Tota hæc definitio duo complectitur: quod Relationis Esse est ad aliud, & quod totum illius esse, sit ad aliud. Quoad primam partem probatur: quia si Relationis esse, non esset ad aliud se habere, & esset relatio, ut supponitur, & non esset Relatio; quia cum nihil referatur ad seipsum, non referretur ad aliud, ut dicis, & tamen relatio referre debet, cum sit ipsa referentia, seu ratio referendi. Secunda pars probatur. quia si non totum esse relationis esset ad aliud se habere, nonnisi pars aliqua referret se ad aliud, alia non referret hæc autem, hoc ipso, quia se non referret, non esset, ex probatis immediatè, de linea Relationis.

Objicitur I. Relatio definiri in communi non potest. Ergò prædicta definitio est mala. Antecedens probatur: quia definiretur, per esse ad aliud; illud aliud vel esset relativum, vel absolutum, si relativum, ergò relativum referretur ad seipsum, cum referatur ad relativum, nihil autem verè & realiter refertur ad seipsum; si autem illud aliud est quid absolutum, ergò supremum genus prædicamenti Relationis non erit, unum, sed duo, unum Relativum & aliud absolutum, ad quod relativum illud in communi, referretur.

Respondetur. Quod ly aliud significet absolutum; nec sequetur esse duo genera prædicamenti relationis, quia non est accipiendum ex una parte, relativum in communi, & ex altera illud aliud ad quod refertur, sed simul hæc debent accipi: quod autem illud aliud ad quod refertur relativum in communi, sit quid absolutum ratio est, quia infra dicetur, relationes terminari ad absolutum;

tum; eritq; genus unum, sed cum habitudine ad aliud.

Objicitur II. Illud esse ad aliud, vel est aliud realiter, & sic excludentur relationes rationis; vel aliud ratione, & sic excluderentur relationes reales; Ergò per se relatio ut sic, definiri non potest.

Respondetur. Ly ad aliud sumi pro ratione communi ad utrumque membrum, si fortè mereatur nomen relationis, relatio, quæ est per rationem.

Objicitur III. Si relationis totum esse est ad aliud se habere, relatio deberet excludere Esse In, si excludit esse In, ergò excludit rationem accidentis, quam excludere saltim relatio prædicamentalis non potest.

Respondetur. Quod relationis totum esse differentiale, sit ad aliud se habere, licèt tanquam rationem genericam dicat Esse In, saltem relatio prædicamentalis.

Instabis. Ergò relatio partim dicit Esse, In, partim esse Ad, ergò erit Ens per accidens, cum ex duobus, quorum neutrum est actus, neutrum potentia, Ens per se, fieri non possit.

Respondetur. Quod relatio metaphysicè partim dicat In, partim Ad, sed non physicè, quia hæc in relatione non distinguuntur realiter, Deinde in Metaphysica consideratione, Esse In, erit per modum potentiæ Metaphysicæ, esse Ad, per modum actus; unde per prius se habebit esse In, per posterius esse Ad, posterius inquam, si comparetur ad esse Ad; est enim esse In, magis universalis formalitas, adeoq; prior; sed non posterius aliis formalitatibus in relatione spectabilibus, nulla enim datur in hoc genere prior, consequenter esse Ad non se habet ut Risibilitas in homine, quæ supponit quid prius in illo, nempe rationalitatem, esse autem Ad, nihil differentiale prius supponit.

Objicitur IV. Illud Esse ad aliud, vel est esse ad aliud actu, & hoc non potest dici, nam nullum accidens definitur per actu afficere, sed per aptitudinem afficiendi actu subjectum: non etiam definitur per Esse ad aptitudinale, quia dicerem etiam modos definiri per aptitudinalem determinativitatem.

Respondetur. Definiri relationem per esse actu, probatio illius infringitur in modis, qui non aptitudine determinant, in quantitate, quæ non dicit aptitudinalem extreitatem partium in ordine ad se, sed actualem extreitatem.

Instabis. Homo non definitur per actum ratiocinandi, sed per aptitudinem ratiocinari, Ergò & relativa, debent definiri per aptitudinale Esse ad.

Respondetur. Actus ratiocinandi est effectus, ut ita dicam ipsius rationalitatis, (quæ in homine non est aptitudinalis; alias homo non esset actu, sed aptitudine Homo) si autem est effectus rationalitatis, non potest esse definitivus rationalitatis, jam autem esse ad aliud actu, non est effectus alicujus prioris actualitatis. Rursus aliter se habet actus ratiocinandi ad potentiam ratiocinandi, & aliter se habet Esse ad, ad relationem. Nam imprimis experientia ostendit, esse defectum actualis rationis in pueris amentibus, &c. qui defectus ipsius esse Ad, actualis, non potest ostendi in relatione. Rursus quia potest ostendi per quid transeat potentia ratiocinandi, ad actum ratiocinandi, nempe per Verbum mentis de novo productum, non potest autem ostendi, per quid transiret relatio ad Esse actus referentis; si enim per aliam relationem transiret, rediret difficultas, de illa secunda, per aptitudinale nè Esse ad, definiretur, an per actuale, si per aptitudinale, ergò deberet per aliam relationem referri, & sic in infinitum. si per actuale, ergò & prior relatio, per esse Ad actuale definiri poterit. Est quidem verum, quod albedo non definiatur per facere subjectum actu album, sed in hoc duo sunt partienda; nam ipsa albedo, non est potentia, sed actu albedo, & ita relatio etiam non deberet esse potentiâ esse Ad aliud, sed actu. aliud autem, quod partiendum est, nempe ipsum dealbare, quod dealbare, non pendet à sola albedine, sed etiam à subjecto apto; hinc albedo per actu dealbare, non potest definiri, cum non sit actu subjectum illud; jam autem ad esse Ad aliud, quando jam habebitur fundamentum, subjectum, ratio fundandi, & terminus, nihil aliud requiritur. consequenter poterit per esse Ad actu definiri.

Quanquam dici etiam posset, quod cùm possent relativa concipi per modum actu relatorum, & per modum referibilium potentiâ, si cætera desint, posset quis dicere, definiri hic relationem per esse Ad, commune ad Esse actuale Ad, & aptitudinale, licèt si jam detur fundamentum Relationis cum ratione fundandi, non possit dicere, nisi esse Ad actuale.

Objicitur V. Potest concipi paternitas Divina, ut constituens primam Personam, priusquam concipiatur referens Patrem ad Filium, ergò de ratione relationis, non est actu referre.

Respondetur. In nostris principiis; relationes non constituunt personas, sed origines, unde negatur antecedens. In aliorum principiis dicit Suar. posse fieri ut relatio concipiatur, tanquam forma afficiens subjectum, & non concipiatur distinctè secundùm suum totum esse adeoq; secundùm esse Ad. Addo non agi hìc de Conceptibilitatibus.

DIFFICULTAS II.

Quid sit in re apud alios Relatio?

REs erit de Relatione prædicamentali, quam Thomistæ, & Scotistæ dicunt rem, alii modum Entitativum, alii formalitatem ex natura rei nemine cogitante distinctam.

Punctum Difficultatis I.

An Relatio sit quid distinctum re?

DICENDUM EST. *Relationem non esse realiter distinctam à Fundamento, cum Ratione fundandi sumpto, & Termino.* Ita Suar. Hurt. Arilt. Oviedo.

PROBATUR I. Auctoritate Arist. 5. Metaph. tex. 20. ubi dicit: *Similia verò quorum Qualitas est una.* Ex quo principio sic arguitur; Posito pariete albo Romæ, & alio Cracoviæ, & non positâ relatione, quæ per oppositos, ab his extremis distincta realiter, vel illi duo parietes habebunt eandem Qualitatem, vel non habebunt: si non habebunt, ergò uterque non est albus, quod est contra suppositionem. Et certè Relatio superaddita, non est dealbativa parietis, ergò apparet parietem illum esse album, ante omnem superadditam Relationem: si uterque eandem Qualitatem habet, ergò sunt similes, absque omni superaddito, similia enim sunt ex Aristotele, quorum Qualitas est una. *Idem sic proponitur*: Supponamus quod Cajus genuerit Personium, supponamus annihilari illam relationem Paternitatis superadditam, quæro: annihilato superaddito vel verum est, quod Personius acceperit esse, per veram generationem à Cajo, vel non est verum, quod acceperit ab illo esse: Si est verum; ergò independenter, à superaddita relatione Cajus est Pater, & Personius est Filius; ergò etiam tunc, referentur ad se, cum per relationem paternitatis, nihil intelligatur, nisi quod hic, sit hujus Filii, Pater; si autem sublatâ superadditâ relatione, non est verum, quòd per veram generationem Cajus dederit Esse Personio, Ergò quod tu negas, relatio Paternitatis, erit ipsum Esse Patris, habentis Filium, quod probatur. Quando annihilatâ relatione superadditâ, annihilatur ipsum esse Patris, sequitur relationem superadditam esse idem cum Entitate Patris; sicut si annihilato Jacobo, hoc ipso annihilatur Petrus, sequitur Jacobum & Petrum, esse idem entitativè, præcipuè cum annihilatio illa non foret ex connexione aliqua, simili ei, quæ est inter Causam, & Effectum possibilem, sed annihilata relatione, annihilatur esse Patris, quia annihilatur id quod dedit esse per Veram Generationem. Ergò sequitur relationem superadditam esse idem cum entitate Patris, quod negabatur.

RESPONDET I. Mastrius. Fore tunc similitudinem nonnisi fundamentalem, itemq; Paternitatem nonnisi fundamentalem, non autem formalem; sicut passim inquit dicimus, sublata subsistentia non esse formaliter subsistentem, sed tantùm fundamentaliter, ac etiam humanitatem præcisâ risibilitate, remanere risibilem tantùm fundamentaliter.

CONTRA. Tum quia ut urget Hurt. duo similia fundamentaliter, sunt formaliter similia; illa enim sunt formaliter similia, in quorum uno, est formaliter qualitas formaliter talis, qualis est in alio, hoc enim vult definitio Arist. suppositio autem ponit, & hunc & illum habere albedinem. Tum quia ut urget Arriaga ponendæ hujus duplicis similitudinis, nullum est fundamentum à priori, quod enim? nullum & à posteriori, quia ad hoc neque per experientiam devenimus, nec per effectum, dicamq; quod præter corpus & animam rationalem, eorumq; unionem, requiratur forma superaddita realis Hominis. Tum quia in principiis Scotistarum, relationes transcendentales non sunt distinctæ formaliter à fundamento & Termino, nec est in illis, partiri fundamentum & formalem relationem. Ergò idem dicam in præsenti; in ipsaq; formali relatione, non est ponere non nisi fundamentalem relationem, Ergò & aliàs non erit ponere fundamentaliter similitudinem. Quod attinet ad instantiam de subsistentia, potest ostendi quid obsit, ne dicatur tunc natura formaliter subsistens, nempe per illos positio unionis, cum perfectiori; in præsenti autem non potest ostendi, positâ Qualitate duorum eâdem, quid desit ad formalem relationem; & sicut positâ naturâ, & negatione, unioniscum perfectiori non est necesse ponere superadditam realem formam subsistentiæ, nec est necesse ponere quòd positâ naturâ, & dictâ negatione, sit solum fundamentaliter subsistens natura, ita & in præsenti. Quod attinet ad risibilitatem præcisam, illâ præcisâ non intelligetur quidem formaliter risibilis homo, erit tamen in re formaliter risibilis, hinc ita arguitur, non datur ulla formalis risibilitas, quâ præcisa, non sit homo in re formaliter risibilis. Ergò neque dabitur formalis similitudo, quâ præcisâ, in re non sit adhuc simile formaliter. Addo sunt aliqua, quæ non sunt formaliter talia, nisi ratione superadditæ Entitatis, v. g. nihil est formaliter album, sine superadditâ formaliter albedine, realiter distincta: Alia sunt formaliter talia, sine superadditâ entitate, v. g. homo est risibilis, sine superaddita realiter risibilitate. aut quodcunque aliud pone exemplum. Quæcun-

que

que ergò dabitur taxa dignoscendi, quodnam formale possit salvari, sine superadditâ entitate, idem salvabit, non esse superadditam entitativè rationem formalem relationis. Taxa inter alias. hæc potest esse, quando nihil minus habet illud fundamentale, quàm habeat formale superadditum, signum est non dari illud superadditum, jam enim habetur præidentificatum. Hoc autem est in præsenti; nihil enim minus habet, Fundamentalis similitudo, præ Formali, superadditâ. Hoc enim ipsum quod non minùs habeat (exceptâ Entitate de qua lis est superaddenda) fundamentalis relatio præ formali, signum est identitatis; quia habere, hoc quod aliud habet, est signum, hoc esse, esse, hoc esse.

Respondet II. Mastrius: Hunc effectum qui est dicere habitudinem ad aliud, non posse haberi ab entitate absoluta, adeoq; & debere haberi ab entitate relativi;

Contra. Nego habitudinem ad aliud non posse haberi ab entitate absoluta, in circumstantia termini, & rationis fundandi positâ.

Respondet Idem III. Quando Aristoteles dicit, quod similia sint, quorum Qualitas eadem, (in qua auctoritate argumentum datum fundatur) definit Relationem per fundamentum; quia cum relatio inse sit minimæ Entitatis aut intelligibilitatis, faciliùs per fundamenta dignoscitur & definitur.

Contra. Tum quia nullum fundamentum adfertur, quod illic non definiatur, ut est relatio, adeoq; quod in re, non sit relatio v. g. duæ Qualitates. Tum quia si est minimæ entitatis & intelligibilitatis, intelligiturq; v. g. similitudo per duas Qualitates, cur non dicetur etiam illis Qualitatibus identificata similitudo. Tum quia definitio indistinguitur realiter à re definita. Ergò si relatio definitur per illa duo, erit illa duo.

Probatur II. Auctoritate S. Th. q. 7. de poten. a. 8. Item op. 48. tr. 5. c. 2. ait Similitudo Sortis, non est aliqua res in Sorte, alia ab ipsa albedine, sed solum est ipsa albedo, ut se habet ad albedinem Platonis. Ejusdem locain oppositũ explicat Hurt. d. 15. Metaph. s. 2.

Probatur III. Nulla est necessitas superaddendæ realiter distinctæ relationis. Confirmatur communiter; quia non posset ostendi agens quod esset productivum similitudinis distinctæ.

Respondent I. Aliqui cum Rub. quod distantia impediat, ne aliquid producatur absolutum, non impedit, ut producatur relativum; consequenter, paries albus Cracoviæ, producet similitudinem in pariete albo Romæ, cum fundamentum relationem producat, actione Metaphysica, non Physica.

Contra. Distantia impedit, ne quid producatur absolutum in distanti; ergò etiam impediet, ne quid relativum producatur, & si producitur actione Metaphysica, relatio à fundamento, hoc ipso nec erit distincta realiter; sicut quia à rationalitate producitur risibilitas actione Metaphysicâ, risibilitas, nõ est à rationali distincta realiter.

Respondet II. Mastrius. Produci relationem ab ipso fundamento, posito tamen termino, velut conditione necessaria, quamvis ille terminus non influat physicè, tamen requiretur ad productionem relationis, eo modo, quo requiritur actus Intellectûs, ad producendum actum Voluntatis, licèt in eum non influat physicè.

Contra. Posito albo pariete Romæ de novo, quæro quid parietem Cracoviæ existentem determinabit, ut procedat ad effundendam relationem realem? cum fundamentum nesciat, an sit, vel non, in rerum natura ille paries.

Responderi Posset III. ex Ovied. Quod sit in entitate fundamenti exigentia, quia exigit à DEO concursum ad productionem novæ Relationis, si fortè ponatur terminus.

Contra. Concedo quidem præsuppositâ tali exigentiâ, sufficientem fore determinationem, per oblationem novi concursus, sed hujus ipsius exigentiæ ponendæ, nullum adest fundamentum, urgetq; Ovied. sequi quod DEUS possit formalitatem relationis producere sine termino; potest enim DEUS præstare concursum, ultra exigentiam fundamenti. Denique recurrere ad DEUM sine necessitate, Philosophicum non est.

Punctum Difficultatis 2.

Fundamenta Oppositorum.

Objicitur I. Potest adesse, & abesse à fundamento relatio. Ergò relatio est accidens realiter distinctum. Antecedens probatur. Si existat Terminus, erit relatio, si tollatur terminus, non erit. Ergò.

Respondetur. Potest adesse, & abesse relatio à fundamento, in circumstantia termini positi, negatur. Extra hanc circumstantiam. Concedo. Conclusio autem identificat relationem fundamento, in circumstantia Termini positi.

Objicitur II. Omnis denominatio positiva, nova, & realis, debet provenire à forma nova, positiva, & reali, sed denominatio v. g. similis in albedine, est denominatio nova, positiva, & realis. Ergò. Sed hæc forma, est relatio, ergò illa est novum quid, positivum, & reale.

Respondetur. Denominationem novam, positivam, & realem, si sit realis rigorosè, debere provenire à forma reali rigorosa, si autem sit realis non rigorosè, hoc est supponens nonnisi pro non ficto, potest requirere nonnisi formam Metaphysicam, qualis etiam forma, est relario. Jam autem denominatio relati, est denominatio realis, prout reale opponitur ficto, non autem prout reale, opponitur Metaphysico.

Objicitur III. Impossibile est simul & semel, eandem formam intendi & remitti; intensio enim, & remissio, sunt contrariorum; sed si non esset quid distinctum realiter relatio, esset forma, quæ simul & semel posset intendi & remitti; supposito enim, quod Sortes sit magis albus quàm Plato, supposito; quod Sortes quatuor gradus albedinis habeat, Plato verò duos, si remittatur albedo Sortis, Sortes erit magis similis Platoni albo, quem supponimus esse album ut duo; Posito verò, quod intendatur albedo Sortis, fiatq; albus ut 5. fiet minus similis Platoni, quitamen est albus ut duo. Et tamen intensius albus erit, Ergò ulterius similitudo, non est ipsa albedo.

Respondetur. Impossibile esse simul & semel, eandem formam Physicam intendi & remitti Physicè, licèt possit eadem forma Logica, Logicè intendi, & remitti Physicè, jam enim diverso respectu intensio & remissio verificabitur. Porrò relatio est forma Logica, concipiturq; intendi Physicè quia intenditur albedo, cum qua identificatur Physicè, quamvis concipiatur remitti, non in ordine Logico, sed physico, in quantum albedo remittitur. Tota autem Logica intensio, vel remissio relationis, stat in majori convenientia graduum.

Instabis. Potest esse intensio in relatione, & remissio in fundamento, Ergò relatio & fundamentum, non sunt eadem Entitas. Antecedens probatur, quia, quando album ut octo, comparatur ad album ut 4. si albedo ut 8. remittatur ad gradus tres, erit remissio in fundamento, & Major intensio in relatione, magis enim intensè refertur album ut tria, ad album ut quatuor, quam album ut octo, ad album, ut 4. sunt enim sibi magis similia tria, & quatuor, quam quatuor & 5.

Respondetur. Quando remanebunt tantum gradus tres ex gradibus octo, intendetur similitudo non Physicè, sed Logicè; similitudo enim Physicè, hujus albi, cum hoc albo, est ipsa albedo, quæ ut supponitur non augetur, sed minuitur; intenditur autem logicè, quia magis est simile tria cum quatuor, quàm octo, cum eodem quatuor; non repugnat autem, ut illa, eandem entitatem constituant, quæ augentur Logicè sumpta, remittuntur Physicè sumpta.

Objicitur IV. Quando in DEO, & Creatura, aliqua ratio est reperibilis, eaq; realis, tunc semper in DEO, est idem realiter cum illo, in Creatura autem est distincta realiter; ut patet in misericordia, sapientia, quæ in DEO sunt idem, distincta verò realiter in nobis. Sed dantur in DEO relationes reales, identificanturq; DEO, Ergo etiam cum dantur in creaturis, debebunt esse distinctæ in Creaturis.

Respondetur, Negando Majorem, est enim in DEO unitas, veritas, bonitas, identificata DEO; quæ etiam non distinguuntur realiter in creaturis; taxa autem colligendi, quod aliqua sint indistincta; est principium Negativum, Non sunt multiplicanda Entia &c. &, si posità hac entitate sine ullo superaddito salvari potest ratio quæsita, apparebit indistingui illa realiter; potest autem esse, entitas hominis & non esse in illo misericordia, non potest autem esse fundamentum in circumstantia termini, sine relatione.

Objicitur V. Pr. Laurentius Pillavski Si paternitas non distingueretur entitativè ac realiter à fundamento, non contradistingueretur adæquatè paternitas à filiatione, sed contradistinguitur, ut exigit oppositio relativa, & probat contradistinctio Æterni Patris à Filio. Sequela probatur. quia si Paternitas non est quid distinctum à Patre, sed est ipsa Patris entitas, cum entitate Filii, & Filiatio est entitas Filii cum entitate Patris, sequitur hæc non magis differre, quàm panem cum vino, & vinum cum pane, hæc autem realiter non distinguuntur inter se.

Respondetur. Quod vinum cum pane, & panis cum vino, si ipsa membra propositionis inter se in eadem propositione comparentur, sint distincta realiter; certè enim vinum cum pane duas res inportat, Panem & vinum. Cæterum si aliter comparatio instituatur, non erunt distincta realiter, hoc est, si comparetur unum membrum propositionis in recto positum, ad aliud membrum propositionis positum in obliquo, tunc non erit distinctio realis; panis enim in recto positus, à pane eodem in obliquo posito, non sunt distincta realiter. Sic etiam Entitas Patris in recto posita, habens se ad entitatem Filii, in obliquo positam, sunt membra in eadem propositione distincta realiter, licet paternitas in recto posita, non sit distincta à paternitate in obliquo posita, ad eum modum; quo cum assidet Petrus Paulo, etiam Paulus assidet Petro, & tamen Petrus & Paulus sunt distincti realiter, licèt alia & alia combinatio Petri & Pauli, præcisè ratione ejusdem Petri in

in recto, vel obliquo positi, non adferat distinctionem realem.

Objicitur VI. Si relatio est idem cum fundamento, sequeretur idem physicè, produci primo, & non produci primo, hoc est absurdum. Sequela probatur Posito termino & fundamento, post accessum rationis fundandi producitur relatio, & non producitur fundamentum.

Respondetur. Produci relationem Logicè, non autem Physicè, productio autem Logica, non arguit distinctionem realem producti.

Objicitur VII. Auctoritas S. Th. q. 1. parte. q. 28. à. 2. docet relationem habere esse accidentale in subjecto, & in 1. senten. dist. 33. q. 1. a. 1. dicit; relationes inesse subjectis, & facere cum illis compositionem; & q. 8. de poten. ait relationem in Creaturis esse accidens, nec posse esse idem, quod substantia.

Respondetur. Omnia hæc eo sensu accipi posse quòd relatio sit accidens Metaphysicum, faciatq; cum subjectis compositionem Metaphysicam, dicitq; relationem Prædicamentalem, non posse esse idem, quod substantiam, quia hoc ipso non esset accidens Metaphysicum, cum v. g. non sit de substantia hominis esse Patrem.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur reliqua Argumenta.

Objicit. I. Mastrius. hîc d. 8. n. 19. nisi ponatur relatio prædicamentalis esse accidens ab extremis reipsâ distinctum, tolletur prædicamentum Relationis, & omnes relationes ponentur mutuæ, quod est absurdum.

Respondetur. An sit aliquod constinctum ab aliis prædicamentum, pensari inde non debet, quod sit in se distincta reipsa entitas, aliàs passio ab actione, situs, ubi, &c. deberent esse Entitates superadditæ, quod multi negant; sufficit ergo, ut sit ens reale, prout opponitur ficto, & reale, realitate illorum, quibus imbibitur, extrahendo illas ipsas realitates, ad diversum prædicamentum, per formalitates, connotationesq. alias, quæ per suas series deduci possunt, adeoq; constituere diversum prædicamentũ. Quod autem ex his principiis sequatur, tolli relationes mutuas, hoc ipsum probandum fuisset; Addo, in divinis dantur verè relationes reales ad intra, & per nostram sententiam ad extra, neq; tamen est necesse ponere illas relationes realiter superadditas. Ergo apparet realitatem relationum pensari non debere, ex superadditione entitativa relationum, & quamvis rationes identificatæ Deo, in nobis sint distinctæ realiter, id tamen non est verum universaliter, ut dictum est supra, aliàs unitas, existentia, &c. essent distinctæ realiter in nobis, & quod horum indistinctorum classem, sequantur relationes creatæ, probant argumenta.

Objicit II. Idem. Dantur, in Creaturis denominationes purè relativæ, ergo dantur puræ Relationes, quæ sũt Prædicamentales.

Respondetur. Dari purè relationes, sed ita, ut spectentur tunc Metaphysicè, & prout subsunt nostris conceptibus, sicq; sumptas relationes, sequentur purè denominationes relativæ; sed si spectentur relationes prout sunt à parte rei, sic non sunt purè relationes, nec dantur denominationes ab illis oriundæ sic spectatis, quæ sint purè relativæ.

Objicit III. Idem. Quidquid est in duabus albedinibus simul existentibus, totum est in duabus sibi succedentibus invicem, Ergo si similitudo non dicit aliquid reale supra Entitates absolutas illarum, ita similis erit albedo existens alteri futuræ, sicut alteri eodem tempore existenti.

Respondetur. Quidquid est in duabus albedinibus simul existentibus totum est in duabus succedentibus, quoad rationem &c. in linea albi, sed non in ratione denominationum fundatarum, insimul existentia duorum alborum, & quiâ denominatio similis est fundata in existentia duorum alborum, non habebitur jam, si unum sit non nisi album. Addo sicut dantur denominationes fundatæ in singularitate albedinis, ita dantur fundatæ in coexistentia duarum; sicut ergo non data singulari albedine, non dantur denominationes fundatæ in singulari albedine, ità, non datis coexistentibus albis, non dabuntur denominationes exinde oriundæ; talis autem est denominatio similis.

Objicit IV. Idem. Vel relatio habetur in fundamento, ad positionem termini, de novo, vel supponebatur jam in fundamento quoad totum suum esse; si primum, vel erit sola amborum extremorum coëxistentia, aut denominatio inde sumpta, quæ est Nominalium opinio, vel forma aliqua de novo resultans, in fundamento, ad positionem termini, quod vult Mastrius, si verò dicatur secundum, nempe supponi fundamento identificatam, ante adventum termini, tunc præterquam quòd non salvetur, esse verum accidens, sequitur etiam quod semper denominet subjectum actu relativum &c.

Respondetur. Relatio habetur in fundamento ad positionem termini de novo,

vo, ita tamen, ut existente uno albo, supponeretur illa relatio, secundum id, quod dicit pro subjecto, in recto; & secundùm esse subjecti, tota quoad subjectum supponebatur. sed quia requirit intrinsecè aliquid extrinsecum, nempe terminum, ideo, nec denominat subjectum sinè termino, nec subjectum ipsum referri potest. Quoad alia quæ tangit objectio, ex dictis habetur, relationem Physicè non esse nisi duo Extrema, ex quibus pullulat forma de novo, non Physica, ut vult Mastrius, sed Metaphysica, quæ est formalitas relationis, quam esse Physicam, & esse accidens inidentificabile, probare debuisset.

Instabis. Per relationem in esse completo, vel intelligitur sola entitas absoluta fundamenti, ex qua, posito termino, nata est resultare relatio; sed inde non infertur identitas relationis cum fundamento, sed potius vera à parte rei distinctio, vel intelligitur vera forma relativa, ratione solum distincta; ergo secluso termino habetur tota relationis essentia, refertúrq; subjectum, ante existentiam termini, eritq; terminus necessarius, non tantùm ad denominationem relativam sed etiam ad ipsam entitatem relationis, quia ante terminum ponitur inchoata solum.

Respondetur. Non asseri à nobis identitatem relationis cum fundamento simpliciter sumpto, sed cum fundamento in circumstantia termini posito, adeoq; dum habetur, etiam extrinsecum, intrinsecè requisitum; pullulat ergo tunc forma Metaphysica, quæ est relatio, sed non independenter à termino, seu ab extrinseco, intrinsecè requisito consequenter illo excluso, non habetur tota relationis essentia, quia nec ordo ad terminum, eritq; ad entitatem relationis necessarius terminus, sed necessarius tanquam aliquid extrinsecum, intrinsecè requisitum, quodsi in fundamento posito in circumstantia termini pullulat relatio, quæ est forma Metaphysica, hoc ipso non erit necesse ponere Relationem distinctam realiter.

Objicit V. Idem. Potest relatio Prædicamentalis alicui fundamento superaddi, quod prius sine illa exstiterat, & etiam ab eo tolli; ergo cum possit abesse & adesse distinguetur realiter.

Respondetur Relationem nec posse addi, nec posse auferri in circumstantia termini, ratione cujus non habiti, erat defectus alicujus extrinseci intrinsecè requisiti, & distincti realiter à fundamento.

Instabis. 1. Ergo fundamentum denominabitur relatum, per denominationem meram extrinsecam, ex positione termini extrinseci, & tamen denominatio termini relati, est nova, realis, intrinseca.

Respondetur. Cum in re denominatio relationis, dicat aliquid pro intrinseco, intrinsecè etiam requisito, & aliquid extrinsecum, intrinsecè tamen requisitum, non debebit dici simpliciter denominatio simpliciter extrinseca, est autem illa denominatio nova, & realis Metaphysicè.

Instabis II. Non desunt, qui putent, posse separari similitudinem à duobus albis, ut ita maneant non nisi fundamentaliter similia.

Respondetur. Nullam esse rationem, cur non manebunt tunc illa duo formaliter similia, ut alibi ursimus.

Instabis III. Licèt separabilitas arguat distinctionem realem, non tamen indistinctionem, inseparabilitas; Ergo quamvis inseparabilis foret relatio, posset distingui.

Respondetur. ex dictis in Metaphysica, quod inseparabilitas entitativa arguat identitatem realem. Jam autem relationem esse inseparabilem Entitativè, supra probatum.

Punctum Difficultatis 4.

An Relatio sit Modus.

Dicendum. *Relationem non esse modum, entitativè superadditum.*

Probatur I. Quia nulla necessitas evehendi relationem, usq; ad gradum entis Physici. Item non sunt multiplicanda entia sine necessitate. Nulla autem necessitas hujus modalitatis.

Respondet. Maurus qv. 54. Log. Principium hoc indigere examine. si enim sit sensus, quòd non debeamus multiplicare entia sine probabili ratione, principium est verum: si sit sensus: quòd non debeamus illa multiplicare sine ratione demonstrativa, est principium falsum, quia si ad alia, ita in hac quæstione, sufficiunt rationes probabiles. si sit sensus: quòd DEUS & natura nihil faciunt superfluum h. e. non conducens ad finem intentum, est etiam principium verissimum; Si sensus sit: quòd natura sit velut Anus avarissima, est principium falsum & injuriosum divinæ munificentiæ, nonne enim nobis dedit duos oculos, cum unus sufficiat ad videndum.

Contra. Quia ipse respondens qui movit litem, huic principio, debuisset adferre sensum illius principii proprium; nam recursus ad rationes probabiles in præsenti non est explicatio principii, quia est nonnisi expressio modi versandi circa objectum non multiplicabile sine necessitate, non autem expres-

expressio ipsius objecti. Et cum hæc ratio sit inter potissima principia, & quasi quædam demonstrativa ratio, procedens per principia negativa, debet dari Metaphysica ejus necessitas, posset prædicti principii esse hic sensus. Quæ possunt secum identificari, pro identificatis habenda, & non multiplicanda: quod principium est Metaphysicè certum. Et quia sunt aliqua, quæ sunt distincta realiter v. g. oculus ab aure, alia quoad vim idem præstandi indistincta v. g. sensus communis non hic erit illius principii sensus, quasi seligat Deus nonnisi identificabilia; aliàs cum sit possibilis oculus identificans sibi etiam auditivam, non deberet distingui oculus & auris. Sed hic erit sensus quando constat aliquid positum esse, si illi possit aliquid identificari, ex istis de quorum esse jam constat, hoc ipso debere supponi, esse identificatum; hocq; ostendit etiam inductio. Quia autem fundamento in circumstantia termini & rationis fundandi potest identificari relatio constatq; illamdari censenda est identificari.

Probatur II. Proportionaliter applicando rationes præcedenti puncto formatas.

Probatur III. Si hoc ipso quia poneretur Materia & Forma & dispositiones poneretur Unio, nulla esset necessitas superaddendæ Entitatis modalis, ut scitur ex principiis Modalistarum, ergo cum posito fundamento & termino rationeq; fundandi, non possit non esse relatio, hoc ipso indistinguetur modaliter; Deinde illi ipsi aliqui ad ponendam unionem, requirunt novum concursum divinum, condistinctum à concursu productivo Materiæ, Formæ, & dispositionum quem non requirunt ad productionem relationum, Ergo apparet relationem non esse Entitatem, etiam Modalem novam, deniq; modi sunt inventi ad salvandos aliquos transitus à contradictorio ad contradictorium, potest autem à contradictorio non relati, transiri ad relatum, sine modo, vel per positionem solius termini, vel per positionem novæ rationis fundandi.

Objicitur I. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium, sine entitate saltim modali, Ergo etiam impossibile est, à non esse relati, ad esse relati saltim sine entitate modali transire.

Respondetur Neg. Antecedens secundùm dicta de hoc principio in Materia de Distinctionibus.

Objicitur II. à pari; unio est modus, aut non sine modo; Ergo & relatio.

Respondetur. Disp. esse, quia nisi unio ponatur esse modus, aut non sine modo, non ostenderetur sufficiens mutatio transitus, à non esse uniti, ad esse uniti, quâ positâ, necesse sit inimpedibiliter, etiam divinitùs illa uniri, potest autem sine ulla superaddita entitate ostendi, quare duo extrema debeant referri ad se, & quidem inimpedibiliter, etiam à DEO; hoc est, vel propter novam rationem fundandi, vel per appositionem termini.

Instabis. Visio non est ipsa potentia in circumstantia objecti visibilis. Ergo nec relatio, est ipsum fundamentum, in circumstantia termini.

Respondetur. Disparitatem esse, quia potest esse potentia visiva, in circumstantia objecti visibilis, & non esse visio. Ergo circumstantia objecti visibilis, non est sufficiens mutatio, pro transitu ad esse visi; impossibile autem est, ut posito fundamento in circumstantia termini, & rationis fundandi, non sit relatio, ut probatum supra.

Objicitur III. Magis differt relativum ab absoluto, quàm absolutum, ab absoluto, sed absolutum ab absoluto, realiter differt, Ergo & relativum ab absoluto, realiter differt, sed non differet realiter absolutè, ergò saltim differet realiter modaliter.

Respondetur. Falsum esse universaliter, quod absolutum ab absoluto differat realiter, nam ratio Entis, Substantiæ, Corporis, sunt rationes absolutæ, identificatæ tamen v. g. in homine. Sed quicquid sit de hoc, potest id concedi, quòd relativum ab absoluto magis differat Metaphysicè, & secundùm rationes definitivas, quàm absolutum ab absoluto, licèt possint non magis differre Physicè; cum non repugnet identificari rationes diversis definitionibus definibiles, ut cum in homine identificatur Animalitas & Rationalitas, quæ diversas habent definitiones, licet non identificentur secum rationes, quæ eadem definitione definiuntur; ut non identificantur secum Petrus, & Paulus, licèt eâdem definitione definiantur.

Addo. Relationem, non esse quidem modum, interdum tamen pro rationibus fundandi exigere modalitates, adeoq; non esse semper sine modo; imò in relatione Similitudinis, in Qualitate, vel in relatione Quantitatis, non sine realitate esse.

Argumenta Recentiora.

Maurus ponit etiam quæst. 54. hîc relationem prædicamentalem distinctam modaliter, & ad propositum.

Objicit IV. Quando Scholastici post Arist. propugnarunt Relationes contra Occhamum, qui cum Zenone illas negabat, non est verisimile Zenonem & Occhamum aliud negasse

negasse, quam accidentia totaliter intrinseca fundamentis, & contradistincta à fundamento, termino, & ratione fundandi, Ergo Scholastici & Arist. ponunt talia accidentia. Minor probatur : quia quis credat Zenonem, dum negavit dari relationem coexistentiæ, negasse coexistentiam consistentem in hoc, ut illa plura existerent eodem tempore, cum talis coexistentia negari nequeat ab homine sanæ mentis.

Respondetur. Quod attinet ad Aristotel. illum voluisse quidem relationem esse accidens, sed Metahpysicum, adeoq; indistinctum realiter, dum ait, similia sunt quorum qualitas eadem est. Mens Zenonis non liquet quæ fuerit, sed forte voluit negare, non duo coexistentia, sed habitudinem illorum ad se, in qua tamen habitudine, stat relatio. Occhamus est verum quod propugnavit relationes indistinctas realiter, idq; contra sententiam Thomist. & Scotistarum communem, à quibus inferebatur illum sustulisse prædicamentum relationis, sed hoc ipsum probari deberet; dicimus enim casu quo non distinguatur relatio realiter, adhuc fore relationis prædicamentum.

Instat. Arist. 14. Metaph. t. 3. & alibi docet *ad aliud minime ommum prædicamentorum natura quædam est*, ac posterior, tum quanto, tum quali; Ergo putavit habere illam esse debilissimum, quod verificati non posset, nisi relatio prædicamentalis distingueretur à reliquis prædicamentis.

Respondetur. Hanc auctoritatem pro nobis esse; si enim debilissimum esse habet, non habet esse æque inhærens, ac accidentia, haberet autem esse æquè inhærens, si foret entitas superaddita. Debilitas autem vel exinde arguitur, quia quod debile est, indiget fulciri; positio autem relationis indiget hoc fulcro, nempe aliquo extrinseco tanquam termino, Rursus, quia quamvis etiam accidens Physicum indigeat aliquo tanquam subjecto, id simpliciter ejus debilitatem non arguit, quia nec arguit debilitatem in forma materiali substantiali, quæ etiam existere non potest sine subjecto; quia tamen utrumque habet esse suum proprium, ideo non potest adhuc debilissimum appellari. jam autem esse relationis, non est esse distinctum. Rursus reflectendo mentem ad alia prædicamenta etiam illa non sunt distincta entitative, ut situs, passio, &c. cur ergo erit necesse relationem distinguere entitative. Rursus habet etiam præ illis debilius esse relatio, quia adferunt suum proprium esse alia prædicamenta; neq; enim ex præsuppositio aliquo esse, passio pullulat, esse idem dicendo; relatio autem pullulat ex præsuppositio esse, duorum v. g. qualium, & quidem esse idem dicendo; & in his stat debilitas Esse, quod dicit Relatio.

Objicit V. Ut unum objectum referatur intentionaliter ad aliud v. g. Petrus ad Paulum, non sufficient duæ cogitationes absolutæ, quibus dicam: Petrus Paulus, sed requiritur cognitio comparativa indivisibilis, per quam Petrus comparetur cum Paulo; ergo ut duo entia referantur realiter per relationem coexistentiæ, non sufficiunt duæ existentiæ absolutæ, sed requiritur una coexistentia indivisibilis, quæ sit forma, per quam Petrus coexistat Paulo, & referatur ad ipsum: ordo enim intentionalis, & ordo realis, debet inter se proportionari.

Respondetur. Etiam concessa distincta entitate relationis realis, non videtur concedenda coexistentia distincta realiter, non tantum ex eo quod si existentia (quidquid ille in oppositum dicat) non sit distincta realiter, ita nec coexistentia; sed etiam exinde, quia si aliquid esse par, non est quid distinctum realiter in ratione præcisa paris, cur esse coexistens, sit distinctum realiter à duobus coexistentibus. Rursus jam unumquodq; deberet bis existere, sua existentia superaddita, & illi superadditæ alia superaddita coexistentia, nam non posset facere coexistere, nisi etiam faceret existere: consequenter quando duo sunt alba, ut detur similitudo, deberet superaddi coalbedo, adeoque deberet etiam illa dealbare, distinctæque dari deberent albedines specie, una albefactiva, altera autem essentialiter coalbefactiva. Sed quidquid sit de hoc, directè ad argumentum dici potest: cum per nos relatio sit accidens nonnisi Metaphysicum, dabitur forma Metaphysica per quam referantur Petrus & Paulus coexistentes. Proportionabuntur autem inter se ordine Metaphysico intentionali quidem, sed objectivo : quia sicut ordo intentionalis formalis, debet esse attactivus habitudinis Petri ad Paulum, non autem merè attactivus Petri & Pauli, ita & ordo Metaphysicus, dicet indivisibilem habitudinem : & per hoc solvitur etiam prima confirmatio, quam ibidem ponit.

Instat. Ut ego affirmem Petrum & Paulum simul existere, non sufficit ut dicam: Petrus existit, Paulus existit, sed debeo addere copulam *Et* dicens : Petrus & Paulus existit. ergo requiritur & in relatione coexistentia seu simultas correspondens copulæ *Et*.

Respondetur. Requiri objectivam correspondentem simultatem, sed distinctam Metaphysice, non autem Physice; nam etiam per nos relatio Formaliter, non est duo

mera

mera absoluta, sed habitudo absoluti ad aliud de quo infra.

Objicit VI. Cum plura quæ possunt facere & non facere unum, faciant unum, non pluribus, sed uno faciunt unum, quod non potest esse, quin illa faciat unum: & ita unus homo fit per unam unionem, continuum fit unum per unum indivisibile; sed partes universi possent facere unum & non facere unum, ergo faciunt unum aliquo uno, quod non potest esse, quin faciat unum universum.

Respondetur. Hoc argumentum probabit quod detur inprimis una coexistentia Petri & Pauli, altera coexistentia Petri & Joannis, & simul tertia coexistentia Petri, & Pauli, & Joannis. Rursus dabitur coexistentia coexistentiæ unius in Paulo, alius in Petro. Item debet dari coexistentia omnium universalis: & quidem si vel unum ens intereat mutabilis, mutabilis item ad motum singulorum, quia locum importat in se, illa relatio coexistentiæ. Directe autem ad argumentum. ut pluta faciant unum sufficit additio unius Metaphysicè superadditi, si etiam sit unum Metaphysicum, unum autem relatum, est unum Metaphysicum. Compositum quia est unum Physicum, requirit unionem Physicam. Quare autem hic nulla debeat superaddi entitas, cùm superaddatur in composito, alibi dictum. De continuatione dicetur in Physicis.

Objicitur VII. Relatio coexistentiæ ponit in rebus pulchritudinem & perfectionem condistinctam à perfectione & pulchritudine entitatum absolutarum; sed quod ponit distinctam perfectionem & pulchritudinem, ponit distinctam entitatem, quia perfectio & pulchritudo, necessario est entitas.

Respondetur. Quod relatio ponat pulchritudinem Metaphysicam, adeoq; nec entitatem Physicè distinctam, sed entitatem Metaphysice distinctam, hoc est formalitatem. Quod crescente perfectione absoluta non crescat relativa, alibi solvitur: Sed insuper.

Instat. Implicat ut res evadat simpliciter pulchrior per hoc, quod nihil addatur pulchritudinis, sed solum auferatur aliquid pulchritudinis; sicut non potest aliquid evadere magis album, per solam diminutionem albedinis, quam ante non habebat; ergo ideo quia auferendo pulchritudinem absolutam, additur nova pulchritudo relativa debet aliquid addi.

Respondetur. Additionem posse esse & Physicam & Metaphysicam; diminutaq; pulchritudine Physica, potest addi pulchritudo Metaphysica, nempe relatio; aliudque est evadere simpliciter pulchrum, aliud evadere comparativè & per habitudinem ad aliud; simpliciter pulchrum non evadit majus sine additione entitatis, sed comparativè pulchrum, potest evadere magis pulchrum, sine additione, si scilicet posita diminutione, magis sint similia formaliter, ut alibi dictum. Et Ratio est, quia comparativa pulchritudo stabit in non plus & in non minus quàm aliud, ad quod diveniri potest, etiam diminutione.

Punctum Difficultatis 5.

An relatio sit Formalitas.

Dicendum Est. *Relationem non esse formalitatem, ex natura rei distinctam actu.*

Probatur. Omnibus illis rationibus, quibus probatum est non dari distinctionem ex natura rei actu. Objectiones petuntur ex loco citato. Sed Insuper.

Objicitur I. Alia est ratio intelligibilis, seu formalitas relationis, alia fundamenti; alia enim est formalitas absoluti, alia essentialiter relativi. Ergo Relatio à fundamento distinguitur formaliter ex natura rei; illa enim distinguuntur formaliter ex natura rei, quorum Rationes intelligibiles, seu formalitates sunt distinctæ.

Respondeo. Alia est formalitas relationis spectatæ prout est à parte rei, & alia fundamenti positi in circumstantia termini, & rationis fundandi. Nego antecedens. alia est formalitas relationis Metaphysicè spectatæ, & prout subest nostris conceptibus. Concedo Antecedens. Nego Conseq.

Objicitur II. Quæ se duæ formalitates à parte rei non transcendunt, formaliter distinguuntur à parte rei formaliter, sed formalitas relationis & fundamenti, non se à parte rei transcendunt. Ergo.

Respondetur. Negando Minorem.

Objicitur III. Petrus potest esse à parte rei formaliter Petrus, & non formaliter Pater. Ergo formaliter Pater, formaliter Petrus, distinguuntur formaliter ex natura rei.

Respondetur. Petrum posse esse formaliter Petrum, & non formaliter Patrem, si non habeat circumstantiam Filii, & rationis fundandi, secus si habeat; Unde in priori casu, non erit Petrus formaliter Pater, secus in posteriori.

Objicitur IV. Absolutum, & relativum differunt nemine cogitante. sed, fundamentum & relatio, habent se sicut absolutum & relativum, Ergo.

Respondetur. Nego quòd fundamentum in circumstantia termini & rationis fundandi

dandi positum ; comparatè ad relationem, habeant se sicut absolutum , & relativum. Major etiam est falsa , quia potest aliquid diverso respectu esse absolutum , diverso relativum.

Objicitur V. Illud quod causatur Physicè, ab eo quod causat, debet distingvi Physicè,& realiter; quod verò causatur Metaphysicè, debet distingvi formaliter ex Natura rei; Sed relatio causatur à fundamento in circumstantia termini , & rationis fundandi posito , causatur inquam Metaphysicè , Ergo & distingvitur formaliter ex natura rei actu.

Respondetur. Quòd cum causari Metaphysicè, sit causari ex modo nostro concipiendi, hoc ipso non erit necesse, ut causa talis, & causatum tale , distinguantur nemine cogitante.

DIFFICULTAS III.

Proponitur Quid sit Relatio?

Præmitto I. *Præter sententias allatas, restare duas alias I.* quam innovavit Hurt. Arr. Ov. qui relationem dicunt esse , duo absoluta v. g. Paternitatem esse Patrem , & Filium. similitudinem item, esse duo alba. II. Suar. & aliorum, qui relationem per connotata explicant , hoc est per fundamentum in circumstantia termini positum , ita ut Paternitas sit ipsa Entitas Patris , in circumstantia Filii posita; & Filius in hac sententia, non est pars constitutiva relationis , quæ est Paternitas, sed solum quid extrinsecum , quantumvis ut additur in connotatis , intrinsecè requisitum. Hæ duæ sententiæ ut concordari possint.

Præmitto II. *Unam eandemq; rem dupliciter spectari posse , primò Physicè , & prout est à parte rei ; II. Metaphysicè , & prout subest nostris conceptibus.* ita v. g. Homo, si spectetur Physicè, non aliud est, nisi corpus ita dispositum , & anima rationalis, & illorum unio , si autem spectetur Metaphysicè , erit animal rationale.

Præmitto III. *Quòd videatur etiam Aristot. dupliciter spectasse Relationem.* I. Physicè , ut loc. cit. 5. Metaph. tex. 20 , ubi dicit , *Similia esse , quorum Qualitas est una.* II. Eandem relationem spectasse videtur Metaphysicè : dum relativa definivit : *Relativa sunt , quorum hoc ipsum esse, ad aliud se habere.* ad quæ attendendo.

Punctum Difficultatis I.

Tenenda Sententia.

Dicendum Est. *Si relatio Physicè spectetur , nihil aliud est in re , quàm ipsa duo absoluta* , aut potius duo Extrema , ut ita explicetur relatio universaliter etiam per Ordinem ad divina, intercedit enim relatio inter personas divinas , quæ non sunt quid absolutum sed relativum. Usurpabimus tamen frequentius quòd Relatio Physicè spectata sit duo absoluta , quam duo extrema , quia prior illa Phrasis , in Scholis invaluit. Seu potius nihil aliud est , Relatio quam fundamentum , supple cum ratione fundandi acceptum , & terminus. Relatio autem Metaphysicè spectata , seusecundùm quòd formari ejusdem conceptus debet , est ipsum fundamentum,connotans terminum: vel alia phrasi : Relatio Metaphysicè spectata , non est Compositum ex fundamento & Termino , tanquam partibus, sed terminum dicit, tanquam quid extrinsecum , intrinsecè requisitum.

Prima Pars Conclusionis.

Probatur I. Qualitas in hoc,& Qualitas in hoc , sunt duo absoluta; sed ex Arist. similitudo in re , est Qualitas in hoc , & Qualitas in hoc ; similia enim sunt,Quorum Qualitas est eadem. Ergo similitudo in re, est duo absoluta.

Probatur II. Relatio nihil est reale supra fundamentum , & terminum , ut probatum supra, ergo Physicè spectata , nihil est in re nisi fundamentum & terminus. Conseq: probatur. Quod nihil est reale præter fundamentum & terminum ; illud nihil est in re, nisi fundamentum & terminus, sed relatio Physicè spectata nihil est reale præter fundamentum & terminum. Ergo.

Probatur III. Per oppositos relatio est fundamentum prout connotat terminum,seu fundamentum in recto , terminus in obliquo. Item est fundamentum in circumstantia termini. Infero. Ergo relatio Physicè spectata , non est aliud nisi duo absoluta , quia hoc prout connotat terminum , quid in re est, præter fundamentum & terminum? Rursus quid in re est hoc in recto , illud in obliquo, nisi ipsum fundamentum , & terminus? rectum enim & obliquum non dantur, nemine cogitante , sed illorum objecta ; objecta autem illorum, quid aliud in re, nisi fundamentum & terminus,ipsum fundamentum & terminum non nisi objectivè spectando ; fundamentum enim formale , & terminus formalis , sunt denominationes nostræ , in re autem sunt Entitas , quæ genuit v. g, &

Entitas

Entitas genita. Item fundamentum in circumstantia termini positum, quid aliud in re, & Physicè est præter fundamentum, & terminum hocq; quod est esse terminum & circumstantiam, quod aliud in re est, præter ipsum terminum, præcipuè cum terminus ille sit talis circumstantia, ut sine illo, nec concipi, nec definiri possit relatio.

Secunda Pars Conclusionis.

Probatur I. Omnibus illis rationibus quibus actum est pro Connotatis in Met. de Distinctionibus, & in particulari, quod relatio Transcendentalis, non componatur Termino, tanquam parte.

Confirmatur. Ex dictis in Materia de Sacram. in communi; ubi de Constitutivo Intrinseco ut sic, ubi de Institutione, Intentione & in Materia de Pœnitē. An peccata sint pars? Ex quibus colligis terminū non esse partem Relationis.

Probatur II. Tum quia si fundamentum & Terminus essent formaliter relatio, essent formaliter id, cujus esse totum, est ad aliud se habere, sed fundamenti & termini, non est esse totum se ad aliud habere; Probatur Minor. Quia ille terminus, vel se habet ad aliud, vel non se habet ad aliud; si se habet ad aliud, Ergo non est terminus, quia terminus est, ad quod se habet aliquid: si non se habet, ergo non est pars ejus, quod se habet ad aliud, cùm neget se habere ad aliud, adeoq; negat quod sit relatio, cum ejus esse totum, sit, ad aliud se habere. Tum quia non identificatur terminus ipse fundamento, etiam partialiter, utpote distinctus, realiter à fundamento. Ergo nec identificabitur, etiam partialiter relationi; non enim magis distant inter se, fundamentum & terminus, quam id, cujus esse est ad aliud se habere, & id cujus esse, non est ad aliud se habere, sed ad quod se habere, debet totum. Tum quia illud est intrinsecè relatio, quod facit concretum istud relatum, tanquam forma; sed concretum hoc quod est relatum, est solum fundamentum in circumstantia termini positum, Ergo relatio intrinsecè est solum fundamentum in circumstantia Termini. Tum quia urgeri potest argumentum superiùs præc. diff. II. positum: Si relatio componeretur intrinsecè, tanquam parte termino, etiam Paternitas componeretur intrinsecè, tanquam parte Filio; sed hoc non potest dici, quia sequeretur Filium & Patrem non esse distinctos inter se realiter, quia quando aliqua non plus, nec aliud dicunt, sunt idem inter se, jam autem nihil tunc diceret Paternitas plus, aut aliud, si componeretur Filiatione. Tum quia non definivit Arist. relativa esse, quorum esse, est cum alio esse, nec definivit formaliter sumpta relativa, quòd sint aliud & aliud, quod debuisset dicere, si relatio formaliter essent duo absoluta, consequenter ponere formaliter relationem, quod sit formaliter duo absoluta, est ponere definitum, longè aliud, à definitione objectiva.

Respondet Quidam. quòd terminus nullo modo referatur ad terminum, est tamen inadæquatè ordo, & constituit inadæquatè ordinem fundamenti ad terminum. Additq; quòd relationis prædicamentalis esse, sit ad aliud à fundamento, sed non ad aliud ab ipsa relatione; esse enim relationis non debet esse adæquatè distinctum à termino, sed terminus debet esse adæquatè distinctus à fundamento.

Contra. Tum quia fundamentum debet esse ad aliud; Ergo & ordo illius debet esse ad aliud, & si fundamentum quod refertur non componitur termino, nec ordo componetur. Tum quia non fundamentum definitur, cùm dicitur relatio est cujus esse, est ad aliud se habere, sed definitur relatio seu ordo illius. Ergo & ordini terminus est ad aliud. Tum quia redit Argumentum factum aliàs. Ordo de quo hîc, est cujus esse est, ad aliud se habere: Solum fundamentum est cujus esse est, ad aliud se habere: Ergo solum fundamentum, est ille ordo, si fundamentum refertur ad aliud à se, & ordo refertur. Vel si mavis, dic, Relatio est, cujus esse est ad aliud se habere: Ordo de quo hîc, est relatio: Ergo ordinis hujus esse, est ad aliud se habere: si ad aliud; Ergo non componetur ordo, illo alio: quia compositivum nunquam est aliud illi, quod componit; licèt sit aliud, ab eo, cùm quo componit.

Probatur III. Si relatio formaliter esset duo absoluta, tunc prædicamentum unum, & quidem definitione distinctum, constitueretur per prædicamentum aliud, definitione similiter distinctum; nam alia est definitio absoluti prædicamenti, alia definitio relativi, sed non potest, unum prædicamentum constitui formaliter per aliud prædicamentum, quia non potest album formaliter constitui per nigrum; quod ipsum in hoc resolvitur; quia hoc ipso non essent diversa prædicamenta, siquidem unum prædicamentum formaliter, esset aliud prædicamentum formaliter.

Adfero hîc aliqua excerpta ex Isquerdi Tomo 1. disp. 9. q. 5. prop. 19. ipsum enim auctorem legere non licuit.

Objicit Ille. Impossibile est, Essentiam deficere, quin vel ipsa tota, vel pars illius deficiat, aut enim Essentia est simplex, aut composita; si simplex impossibile est eam beficere, quin tota deficiat; si composita aliqua saltem pars illius deficere debet, ut deficiat ipsa, alioquin habentibus esse omnibus & singulis illius partibus, ipsa non haberet esse, quod est impossibile. Atqui deficiente termino Relationis & cæteris omnibus manentibus deficit Relatio, ut fert Connotatistarum sententia, Ergo terminus vel est Essentia ipsa Relationis, vel pars illius.

Respondetur. Concedo, Impossibile esse Essentiam deficere, quin vel ipsa tota, vel pars illius deficiat, sed nego defectum hunc Essen-

tiæ semper oriri debere ex defectu ejus, quòd pars sit, cum possit oriri ex defectu alicujus Extrinseci, sed intrinsecè, seu necessariò requisiti. Concedo omnem Essentiam vel esse simplicem vel compositam, sed una retinendo rationem Essentiæ, aut absolutæ, aut respectivæ, & quidem si sit Essentia simplex, sed Relativa, impossibile est eam deficere, quin tota deficiat, sed defectu oriundo, ex eo quòd desinat illud extrinsecum, sed intrinsecè & necessariò requisitum, ponendo autem, quod relatio sit compositum quoddam sumptum pro aggregato, ex eo quòd dicit intrinsecè, & tanquam intrinsecum, & ex eo, quod dicit tanquam extrinsecum, licèt intrinsecè seu necessariò requisitum, eo casu ut dicatur deficere relatio, non erit necesse deficere partem aliquam intrinsecam, sed sufficit desinere aliquid extrinsecum intrinsecè tamen requisitum; jam enim tunc non manebit aggregatum illud, quod conflatur ex aliquo intrinsecè requisito, & ex illo extrinseco, cum supponatur illud extrinsecum perire, consequenter dum deficiente termino Relationis deficit Essentia Relationis, non erit necesse ponere, quòd terminus sit pars Relationis, sed quod sit in toto illo aggregato Extrinsecum, sed necessariò requisitum, quod si Extrinsecum, hoc ipso non Pars, nihil enim componitur per sibi extrinsecum. Quare autem terminus sit Extrinsecum, ostendunt rationes, adlatæ. Et hæc Responsio ostendit quomodo desinat Relatio sumpta Metaphysicè, seu sumpta pro formalitate pullulante in fundamento proximo circumstantionato per terminum proportionatum. Quod si loquamur de Relatione Physicè spectata, indubiè deficiente termino deficit aliud Extremum Relationem ingrediens, cum ipsa Relatio Physicè, sit illa duo extrema. Licet illud ipsum extremum ingrediens Relationem Physicè spectatam, non sit pars, de quo alibi.

Objicit idem. Si Terminus non esset, vel Essentia ipsa Relationis, vel pars illius, sed aliquid adæquatè distinctum, & nihilominus solo termino deficiente deficeret Relatio, fieret ut deficiente solo termino, non deficeret solus terminus, quod est contradictio; deficeret solus terminus ut supponitur, dicitur enim solus deficere; non deficeret solus, quia deficeret Essentia Relationis adæquatè ab illo distincta. Ergo.

Respondetur. Retorquendo Argumentum deficiente solo Termino, qui sit pars compositiva Relationis, & deficeret solus terminus, non enim supponitur altera compars deficere; & non deficeret solus; quia etiam tunc desineret Relatio. Quod si dicas, hoc sensu affirmati, quòd deficiat solus Terminus, quia non tantùm deficiente alia comparte, perit Relatio, ità etiam & nos dicimus, deficiente solo termino deficere Relationem, quia scilicet non tantùm ut ob defectum solius fundamenti, illa desinat.

Collige. Hoc totum quod est Relatio, dicere unum & intrinsecè, & tanquam intrinsecum & hoc est fundamentum seu subjectum Relationis; deinde hoc totum quod est Relatio dicit aliquid Extrinsecum, seu ly ad aliud, hocq; ipso dicit illud non tanquam partem; casu ergo quo pereat terminus, perit vel pars termini compositiva, si sit terminus quid compositum, vel tota simpliciter Entitas termini; consequenter mutatis illius intrinsecis, mutatur & terminus; sed non est necesse vel perire partem, vel totum quod est ipsum fundamentum, quia Essentia termini, non est Essentia fundamenti. Ubi ut vides, admitti à nobis inconcussum hoc principium. Impossibile esse rem manere, non manente ejus Essentiâ; cum hoc tamen stat, ut mutatione in alterutro posita, non maneat tamen Relatio, quia hæc, est totum quoddam, non tantùm dicens à se intrinsecè requisita, sed etiam dicens aliqua Extrinseca, seu ly Ad Aliud, tale tamen Ad aliud, quod definitionem Relationis ingrediatur, adeoq; sit intrinsecè, seu necessariò requisitum.

PUNCTUM DIFFICULTATIS II.

Componiturne creata Paternitas, creata Filiatione:

Assumptum est supra in argumento, quod si relatio formaliter est duo absoluta, hoc ipso paternitatem & Filiationem non distinguendam realiter.

Respondet Aliquis huic argumento. In Creatis Paternitatem & Filiationem non distingui realiter, sed solùm differre, ex modo concipiendi & significandi, licèt Paternitas Increata à Filiatione increata distinguatur realiter, quia illic interveniunt relationes transcendentales, vel certè est illic relatio prædicamentalis, sed inseparabilis, adeoq; cum ratione identificabilis, suo fundamento. Et licèt, quæ opponuntur relativè, distinguantur realiter, sed negatur Paternitatem & Filiationem opponi relativè, solum enim sunt id, quo Pater & Filius opponuntur relativè. Paternitas quidem divina opponitur relativè Filiationi, quia est realiter ipse Pater, qui opponitur ut Quòd Filio; & sicut malè quis argueret, ex eo opponi relativè actionem, & passionem in Creatis, quia in divinis productio activa & passiva, opponuntur relativè, ità & in præsenti. Pater ergo, ut est formaliter Pater, non distinguitur realitet à Filio, Pater tamen materialiter, quatenus est Homo, vel quatenus est causa generans, distinguitur realiter à Filio. Et licèt abstractè sumpta Paternitas non distinguatur realiter à Filiatione, concretum tamen, Pater & Filius, distinguuntur realiter; ad eum modum, quo si una albedo foret in tribus parietibus, essent tria alba; quanquã etiam Paternitas & Filiatio, non sunt abstractum à Patre & Filio divisim sumptis, neque enim Paternitas, est abstractum à solo Patre, sed Paternitas est abstractum à Patre & Filio, conjunctim sumptis.

Contra

Contra. I. Tum quia propter hoc ipsum non est ponendus terminus, pro parte intrinseca relationis, ne inauditum hoc concedatur, nempe, Paternitas & Filiatio est idem, & si non ex modo significandi, est paternitas, est enim realis Paternitas, ita nec ex modo significandi debent distingui. Tum quia labefactabitur, fundamentum distinctionis realis, inter Paternitatem, & Filiationem divinam, quia hanc rimamur homines, ex distinctione Paternitatis creatæ à sua Filiatione, quæ jam in creatis, non erit distincta per te realiter. Tum quia posità relatione prædicamentali in divinis, eaq; inseparabili est ratio identificandi illam fundamento, ergo etiam, cùm relatio Creata, sit inseparabilis à fundamento, in circumstantia termini positi, erit ratio illam identificandi, sic posito fundamento, præcipuè, cum denominationes connotativæ, pendeant ab aliquibus extrinsecis.

Contra II. Tum quia si Pater & Filius opponuntur relativè, distinguuntur q; realiter, etiam Paternitas, & Filiatio distinguentur realiter. Item ipsum ut quod relativum distinguitur realiter ut Quod, Ergo & relativum ut Quo, distinguetur realiter Ut Quo. Quod ipsum in hoc resolvitur, quia illa distinctio realis, non oritur ex Ut Quo, & Ut Quod, sed ex oppositione relativa, Ergo si opponuntur relativè ut Quo, Paternitas, & Filiatio, Ut Quo, distinguetur realiter. Quod autem Paternitas opponatur Ut Quo relativè, Paritas probat: quia Pater opponitur ut Quod relativè, Ergo & Paternitas opponetur Ut Quo relativè. Et certè opponi ut Quo relativè, est esse rationem abstractam, formalem, ipsius ut Quod, oppositi relativè, hæc autem ratio abstracta & formaliter v.g. Patris, est Paternitas. Videtur hîc favere principium: Propter quod unumquodq; tale, & ipsum magis, propter autem Paternitatem, ut propter rationem formalem, pater distinguitur realiter à Filio, & si oppositio relativa inter Patrem, & Filium ideo est; quia Pater seipsum inadæquatè non generat, certè & Paternitas non est ratio Ut Quo generationis sui inadæquata. Tum quia Paternitas divina opponitur relativè Filiationi, quia est realiter ipse Pater, sed etiam in Creatis, Paternitas realiter est ipse Pater, neq; enim entitativè distinguitur Relatio Paternitatis creatæ à Patre. Ergo etiam creata Paternitas opponetur relativè Filiationi. Tum quia quod posita distinctione reali, inter productionem Activam & Passivam in divinis, non rectè arguatur, distinctio inter actionem & passionem creatam, hoc exinde est, quia non datur Actio, quæ non sit realiter & Physicè, Passio in Creatis. Datur autè realiter Paternitas, quæ non est realiter Filiatio. Rursus quia productio activa, & passiva in divinis, sumendo illas ut sumi debent pro Originibus, sunt constitutivæ personarum, actio autem & passio in Creatis, non sunt constitutivæ personarum, ideo ab activa & passiva productione in divinis, non rectè arguetur ad actionem & passionem in Creatis; jam autem æquè datur in Divinis ac in Creatis, Paternitas, & Filiatio; ergo bene inferetur, si hæc in divinis sunt distincta realiter, erunt etiam distincta in Creatis. Tunc ergo in divinis ad Creata non tenet argumentum, quando vel involvitur Mysterium Trinitatis, vel infinitudo, vel quando non constat, prædicatum illud haberi in Creatis.

Contra III. Tum quia quod dicitur Patrem, ut Pater est formaliter, non esse adæquatè distinctum à Filio, non convincit, nam inprimis concessum supra, non quidem Paternitatem, Patrem tamen esse oppositum relativè Filio; sed quidquid sit de concesso, sequetur ex responsione, nullam dandam in Creatis, oppositionem relativam Patris; non oppositio Patris quâ Pater est formaliter, ut concedunt; non etiam Patris materialiter sumpti. Ratio. quia Pater materialiter sumptus est Pater, quâ Homo; sumptus autem, quâ Homo, dicit relationem disparitatis, sed non relationem Paternitatis, nec potest aliud quicquam ostendi ratione cujus salvetur oppositio Relativa Patris. Addo si est distinctio adæquata inter generantem, quâ generantem, & genitum in divinis, etiam est distinctio adæquata inter Patrem, seu genitorem, quâ Patrem, seu quâ genitorem, cum duo hæc verbis differant. Ratio est, quia in Deo principium generans, quâ generans, ideo adæquatè realiter distinguitur, quia genitum nec inadæquatè est generans, nihil enim etiam inadæquatè generat seipsum, sed etiam Pater nec inadæquatè est Filius; Ergo par utriusq; ratio. Tum quia. quod posità unica albedine dicantur tria alba, hoc exinde est, quia illius triarii abstractum formale, non est albedo sed ratio subjecti; hinc poterunt esse tria alba seu tria subjecta, licèt sint una nonnisi albedo. Jam, autem ratio formalis abstracta Patris, est Paternitas: hinc si Pater opponitur relativè Filio, etiam paternitas opponetur relativè Filiationi. Tum quia si paternitas non est abstractum à solo patre, licèt circumstantionato entitate Filii, Ergo pater constitutus paternitate, est Filius inadæquatè, quia ipsa paternitas constituens Patrem includit inadæquatè Filiationem. Ad hæc autem concedenda, nullus articulus fidei premit, imò potius est negandum ut melius salvetur distinctio paternitatis divinæ.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Contra primam partem Conclusionis. Similitudo physicè spectata, est duo absoluta; Ergo & Metaphysicè spectata erit duo absoluta.

Respondetur. Multum probat argumentum, quia probaret etiam Metaphysicè spectatum Hominem, non esse nisi Corpus & Ani-

mam; quòd autem aliter spectari possit relatio, & non tantum Physicè, ostendit Arist. auctoritas, ostendit & alia definitio de facto exhibita. Deniq; id depoſcit fundamentum, quod habetur in ipso subjecto & termino, ad sic formandum Relationis conceptum; nam v.g. Pater generat Filium, à se distinctum, qui se ipsum nullo modo generat, daturq; fundamentum concipiendi, quod Paternitatis esse, sit, ad aliud se habere.

Instat I. Mastr. hîc d. 8. n. 21. Similitudo non dicit præcisè conceptus duarum albedinum, sed aliquid ampliùs, scilicet habitudinem illarum, quæ explicatur, per Sicut, unde etiam similitudo dicitur de unoquoq; extremorum sejunctim, duæ autem albedines simul existentes non ita prædicari possunt; non enim dici potest quod hæc albedo, sint duæ albedines, simul existentes, nec simile, idem quod duo alba, simul existentia.

Respondetur. Similitudo (non quidem conceptus duarum albedinum, quia conceptus spectant ad Metaphysicam relationis considerationem) requirit duas albedines, requiritq; habitudinem, quæ Physicè non sit aliud, quàm illa duo, ipsumq; illud Sicut, est in re illa duo; similitudo dicitur de utroq; extremo, sed non ita, ut Physicè similitudo sit unum extremum, unde ita dicitur similitudo, de uno extremo, ut importetur aliud extremum, importatioq; extremi, salvat, ut in re involvantur duo; non dicitur autem de una albedine, duæ albedines, quia una albedo, non est alia albedo, nec albedo est prædicatum importativum, aliûs albedinis. Negatur autem quòd simile Physicè spectatum non sit duo alba simul existentia.

Instat II. Per hanc copulativam Petrus est albus, & Paulus est albus, explicatur coexistentia duorum alborum, non tamen similitudo, sed insuper requiritur quòd Petrus sit albus sicut Paulus.

Respondetur. Requiri comparationem, ita tamen, ut Petrum esse album, sicut Paulum, Physicè non sit aliud, nisi Petrus & Paulus, uterq; albus.

Instabis III. Ex hac copulativa, Petrus est albus, & Paulus est albus, absq; petitione principii, deducitur consequens: Ergo sunt similes; non ergo formaliter similitudo, est illa coexistentia, alborum.

Respondetur. Similitudo est formalitas pullulans ex duobus albis, recta ergo erit ad illam consequentia, ita tamen ut similitudo illa Physicè non sit aliud, quàm copulatum duorum alborum.

Instabis IV. Albedo Pauli, & Albedo Petri coexistentes, secundùm suos conceptus absolutos, non efficiunt plus quàm binarium albedinum; sicut enim una albedo facit unum album, sic duæ albedines faciunt duo alba, quæ denominatio, non est relativa.

Respondetur. Negando quòd duæ albedines faciant tantum duo alba, sed primò quidem faciunt duo alba, consecutivè tamen faciunt, duo similia, similia enim sunt, quorum Qualitas eadem: binario itaq; illi, tanquam absoluto infundatur relativum similitudinis, cum albedo primo facit unum album, consecutivè & fundativè, facit, potentiâ simile, altera autem albedine posita, actu simile.

Instabis V. In hac sententia non potest explicari, quare hoc album & illud album extrema dicantur, nisi detur aliquod medium inter ea, cujus extrema dicantur, cur enim hoc extremum dicatur fundamentum, & illud terminus?

Respondetur. Hoc medium potest dici ipsa pullulans formalitas relationis; erit autem adhuc denominatio relativa, denominatio realis, sed realitate extremorum, vel realitate prout realitas supponit pro non ficto, neq; enim formalitas illa est quid fictum, licèt sit Metaphysicum, vel quod idem est in præsenti Intentionale, nam etiam Intentiones ad Metaphysicũ spectant, quia ad eã spectãt rationes abstractissimæ. Potest etiam hoc medium assignari; ratio fundandi. Denique hæc extrema appellantur imitativè, non autem in omnibus id servando, sed in hoc, quòd sicut ante extremum inchoativum nihil est prius, illiq; debet unicè tribui inchoatio; ita referri ut Quod unicè tribuitur fundamento, & sicut ultra extremum terminativum nihil est, ita & ultra extremum, ad quod est relatio: sicut in fundamento aliquid fundatur, ita formalitas relationis fundatur in uno extremo; & sicut ultra terminum res non progreditur, ita nec relatio ultra suum terminum.

Objicitur. II. Quod hanc sententiam nemo doceat.

Respondetur. Docere illam Arist. cumque sit media inter duas sententias, habet pro utraq; parte auctores.

Objicitur. III. *Contra Secundam Partem Conclusionis.* Multis ab Arr. & Ov. Sed ad hæc solutio videnda in Materia de Connotatis.

Objicit IV. Contra eandem Partem Mastr. n. 22. quia vi hujus sententiæ sequitur, quod relatio non erit una res relativa, sed duæ absolutæ, in recto una, alia in obliquo, imò cùm non magis esse In, quàm esse Ad, sit de concepturelationis, malè ponitur terminus esse connotatum, & fundamentum solum, principale significatum.

Respondetur. Relationem Physicè spectatam, non esse unam rem relativam, sed duas, licèt Metaphysicè spectata sit una res, rem accipiendo pro eo, quod non est fictum; quod autem debeat esse relatio, res una Physicè, probari debuisset; Ut salvetur, quod magis spectat ad relationem Esse ad, sufficit dicere, quod terminus ille, licèt in obliquo ponatur, habeat se nihilominus per modum distinctivi.

Instabis. I. Etiamsi dicamus hoc album esse simile

simile illi, adeoq; quòd unum importetur in recto aliud in obliquo, tamen per hoc nihil aliud significatur, nisi quia hoc album est, & illud est album.

Respondetur. Hoc solum significatur Physicè spectata similitudine, secus Metaphysicè illa spectatâ.

Instabis II. Ergo Arist. non debuit definire relativa, quæ hoc ipso quod sunt, ad aliud sunt; potiùs enim debuit definire: Quorum esse, est cum alio esse.

Respondetur. Priori modo relationem definiri Metaphysicè spectatam, posteriori autem modo, recurrendo ad absolutum, definitur relatio Physicè, ut dictum supra.

Instabis III. Cùm non minus sit de conceptu relationis esse Ad, quam esse In, malè docetur, relationem importare entitatem fundamenti, & connotare terminum.

Respondetur. Hoc ipsum probandum esse.

Instabis. IV. Aut ista connotatio est idem prorsus cum entitate fundamenti, sicq; etiam destructo termino, stabit denominatio; aut est quid distinctum ab ea, & hoc idem dici poterit de Relatione.

Respondetur supra, quòd relatio Physicè, non sit idem cum entitate fundamenti, sine circumstantia accepta, nec connotatio.

Instabis V. Quia si effectus connotativus pendet à termino, idem dicendum, & de relatione, & addit quòd forma relativa, etiam secundùm se sumpta, pendet à termino. Ergo non potest conservari sine suo termino.

Respondetur. Concedendo id totum in nostris Principiis.

Instat. VI. Quidam. Terminus non se habet in relatione Prædicamentali ut conditio extrinseca necessariò requisita, nam conditio, est ad aliquid ponendum conditio, sed terminus, v.g. Filius, non est conditio ad ponendum suum fundamentum, nempe Patrem, quia Pater est ante Filium, non est etiam conditio ad ponendam relationem Paternitatis, quia illa per se nihil aliud est, quàm solus Pater, ad quem ponendum non sufficit conditio, nec demum Filius ad ponendum seipsum est conditio; Et ratio à priori est; quia dum est causa formalis unita subjecto capaci, nulla datur amplius conditio extrinseca. Unde quicquid requiritur ad tribuendum effectum formalem in genere Causæ formalis, sive veniat in recto, sive in obliquo, sive sit extrinsecum subjecto, sive intrinsecum, nunquam est conditio, sed forma partialis denominans; unde etiam in hoc concreto: Cognitum, licèt cognitio sit extrinseca objecto, & licèt veniat in obliquo, est pars intrinseca.

Respondetur. Posset quidem Terminus relationis condistingui à conditione, habereq; proprium nomen quòd sit extrinsecum intrinsecè requisitum, sed non relegando terminum, à ratione conditionis, dici potest quòd terminus sit conditio ad ponendam relationem Paternitatis, quæ nihil aliud est, nisi Pater, sed non quomodocunq; spectatus, sed in circumstantia termini, & rationis fundandi positus; sufficitq; illa conditio, si supponatur Entitas Patris, ratioq; fundandi. Illa ratio à priori habet sui retorsionem in relatione Transcendentali, cujus terminus non est pars, & tamen ratio relationis inclusa quoad sua intrinseca, in ipso fundamento, requirit essentialiter terminum, ut sit relatio. Directè autem dicitur; Majorem veram esse de forma absoluta, non autem de respectiva, quæ potest aliquid extrinsecum, quia ad aliud, intrinsecè tamen exigere, scilicet tanquam ingrediens suam definitionem. Quod attinet ad cognitum, illud non est totum quoddam rigorosum, sed aggregatum, cujus potest dici pars, abusivè cognitio, sola enim respondentia passiva ad cognitionem, est pars Metaphysica cogniti. Sed sumendo pro aggregato totum quod spectat ad relationem, sicut illud aggregatum, non est totum rigorosum, ita nec terminus est pars rigorosa, sed erit aliquid aggregati illius, nempe extrinsecum intrinsecè requisitum. Loquendo autem de cognitione, quæ est verè totum quoddam in se, illius pars non est objectum, & tamen nisi ponatur illius objectum, cognitio non erit cognitio.

Instat VII. Cognitio est extrinseca objecto cognito, & tamen est pars cogniti, Ergo quamvis ponatur terminus esse quid extrinsecum, poterit esse pars.

Respondetur. Sicut si sumatur generatio pro toto suo aggregato, includit etiam dispositiones, quæ possunt quidem, sed nonnisi abusivè, dici partes, ita & in præsenti. Sed quidquid sit de hoc? Directè dici potest, quod cognitum dupliciter sumi possit, materialiter, & specificativè, sic non est pars illius cognitio, sed pars illius, sunt prædicata partialia objecti, in eodem reperibilia, & ab illa cognitione attacta. Secundò, cognitum sumi potest, formaliter, & reduplicativè, sic sumpto, non est quid extrinsecum cognitio, nulla enim forma est extrinseca, suo formato, sicut nec Accidens, sibi accidens est, sed est sibi essentiale; risibilitas sibi non est proprium, sed essentiale; ita etiã cognito reduplicativè spectato, non est quid extrinsecum cognito, consequenter poterit esse ejus pars. Jam autem relationi Terminus, semper est quid extrinsecum, quia toti illius esse, est ad aliud, relatio enim est, cujus totum esse, est ad aliud se habere. Et hoc dictum esto, secundùm communiores imaginationes, secundùm quas, cognitio dicitur esse pars cogniti, accipiendo cognitum, ut dixi pro quodam conflato, quo sensu totius conflati ex Causa & effectu, pars erit Causa, rigorosè autem dici deberet, quòd cognitio sit nonnisi actus, & cognitum sit nonnisi objectum, nec habent inter se habitudinẽ partiũ. Porrò id quod

est pars cogniti, est respondentia passiva objecti, ad cognitionem actualem, quæ respondentia passiva, est pars Metaphysica cogniti; Salvabitur autem ratio denominationis extrinsecè, quia illa passiva respondentia, indiget actu extrinseco, actus autem appellantur Formæ, ipsaque respondentia passiva, est perfectio quædam extrinseca, ipsismet prædicatis objecti; possunt enim omnia intrinseca salvari v. g. animalis rationalis, sine hoc quod cognoscatur.

Punctum Difficultatis 4.

Solvuntur argumenta Recentiorum.

SOlvendæ restant aliquæ objectiones, petitæ ex definitione Partis. Hîc tamen dicenda, præsupponunt ea, quæ tractata sunt sub initium de Sacramentis in Communi. Attingentur nihilominus & hîc aliqua.

Objicit I. Quidam Constitutivum intrinsecum alicujus denominationis, est id, quo solo ablato, & manentibus per possibile vel impossibile aliis omnibus requisitis ad esse rei, eo ipso formaliter & immediatè tollitur denominatio: & quo posito cum aliis ejusdem quoad hoc generis, sublatis verò etiam reliquis per possibile vel impossibile, eo ipso formaliter & immediatè ponitur denominatio. v.g. Corpus, anima rationalis, & unio, sunt intrinseca constitutiva hominis, quia istis solis præcisè positis, tametsi per impossibile nihil aliud daretur, etiam voluntas Dei de existentia hominis, eo ipso formaliter & immediatè poneretur homo. Sublata autem v.g. anima sola, aliis manentibus, etiam voluntate creatoris, eo ipso formaliter & immediatè auferretur seu intelligeretur auferri homo. Econtra autem voluntas creatoris de existentia hominis, est extrinsecum connotatum necessario requisitum, quia posita tali voluntate, arguitivè solùm & mediatè ponitur homo, eademque ablata arguitivè aufertur.

Respondetur. Inquirendo imprimis quid significet istud ly formaliter & immediatè: recursusque ad illam instantiam de compositione hominis in præsenti non tenet: quia prius est necesse describere universalem, postea per inductionem eandem probare. Et ita prius est dicere quòd homo sit animal rationale, & posterius, quòd homo sit Petrus, Paulus, Concedo quòd ablata sola anima auferatur totum, quod est homo, quia istæ sunt manifestæ partes, sed quærere restabit, in istis quæ non sunt manifestæ partes quodnam sit taxativum, quæ Regula, investigandi istius Ly formaliter Ly immediatè. Unde quæro universaliter, cur Aliud importatû in relatione transcendentali, non sit tale, ut illo ablato, non formaliter & immediatè auferatur Relatum transcendentaliter, & in relato Prædicamentaliter ablato Aliud, cur formaliter & immediatè aufertur. In Particulari cur hoc concretum, quod est creatura dependens à Deo, item cognitio cognoscens objectum, aufertur ablatione Dei, ablatione item objecti, materialiter & mediatè. Jam autem Paternitas creata, ablata Entitate filii cur formaliter & immediatè aufertur. Est & alia via satisfaciendi eidem Principio, concedendo illud interim, & tantùm inquirendo, cur solo ablato extrinseco termino, secundum esse suum physicum & reale, non possit postea subsequi desitio constitutivi intrinseci relationis, ita ut desinentia relationis non referatur, in desinentiam termini tanquam partis intrinsecæ, sed potius in desinentiam constitutivi intrinseci relationis subsequentem nemine cogitante, ad desinentiam termini extrinseci. Et tamen per nos desinente termino, desinit ratio fundandi, desinitque fundamentum esse in circûstantia termini idque nemine cogitante quod esse illius in tali circumstantia, est constitutivum intrinsecum relationis. Denique cum per nos physicè relatio sit fundamentum seu intrinsecum. Ratio fundandi, Extrinsecum seu terminus, inimaginabile est, ablato illo solo extrinseco, illo Solo Aliud, manere adhuc conflatum ex illis tribus, & tamen si Extrinsecum, si Aliud est pars Rigorosa non erit.

Respondebis I. Ex eo colligi relationem transcendentalem non componi termino tanquam parte, quia ablato terminos est necesse auferri aliam entitatem, nempe ipsum Relatum.

Contra. Quia quod ablato termino Relationis transcendentalis auferatur Entitas relati transcendentalis, hoc exinde est; quia relatio transcendentalis, est Relatio essentialis, quæ quia aufertur, non poterit manere essentia, sine suo essentiali. Cæterum si per impossibile Relatio transcendentalis non esset essentialis, omnino illa ablata non esset necesse auferri ipsum relatum transcendentale, seu Fundamentum Relationis. Deinde per nos, etiam ablato termino relationis transcendentalis prædicamentalis, aufertur & quidem nemine cogitant se Ratio constitutivi intrinseci Relationis: quia aufertur positio fundamenti in circumstantia termini, quæ positio fundamenti in circumstantia termini, est constitutivum intrinsecum Relationis.

Respondebis II. Ex eo, in Relatione transcendentali terminum non esse partem intrinsecam, quia si per impossibile ablato termino hoc est v.g. objecto maneret cognitio, adhuc nihil desideraretur de constitutivis intrinsecis cognitionis.

Contra. Eodem Jure dicam, si maneret per impossibile Paternitas, & non maneret filius, nihil desiderandum, quòd constituat intrinsecè ipsammet Paternitatem. Deinde quæcunque Regula tradetur ostendens quid sit suppositio impossibilis tollens se ipsam, ea ostendet passim in istis exemplis quæ afferuntur ab oppositis formari

mari suppositionem impossibilem, tollentem se ipsam: & sicut est suppositio impossibilis tollens se ipsam dicere, si per impossibile maneret A B sine B, nihil desideraretur de constitutivis intrinsecis A B, Ita est suppositio compossibilis tollens se ipsam dicere, si per impossibile maneret cognitio Dei ablato per impossibile Deo, nihil desideraretur de constitutivis entrinsecis cognitionis Dei. Nam quantumvis per nos etiam, illud Ly Dei, non sit pars intrinseca cognitionis, est tamen tale, ut ablato illo Ly Dei, sit suppositio impossibilis adhuc ponere quòd maneat illud complexum Cognitio Dei, manente Ly Dei, sine Ly Dei.

Respondebis. III. Creaturam v. g. pendere a Deo nonnisi mediante actione, hinc ablato Deo, non nisi mediatè auferretur creatura.

Contra. Inprimis non ita est certum, quòd creatura pendeat à Deo mediante actione: Nam in physicis negatum est, quòd creatio sit modus, aut non sine modo. Deinde saltem ipsa actio non pendet à Deo media alia actione, & tamen concretum hoc ex actione & Deo aufertur immediatè ablato Deo, cum tamen Deus, non sit pars hujus concreti.

Addo. Etiam in Principiis oppositorum non posse dici, quod hoc concretum *Creatura dependens à Deo* dicat Deum tanquam Partem Item hoc concretum *Cognitio noscens objectum*, non dicit pro parte objectum: quia prædicta concreta, sunt formalissime relatio transcendentalis, nulla autem Relatio transcendentalis, componitur termino tanquam parte.

Colliges. His omnib⁹ pensatis adhuc desiderari, quid sit istud auferri formaliter & immediatè.

Objectt. II. Omne totum qualecunque sit identificatur adæquatè realiter, cum solis præcisè omnibus suis intrinsecis constitutivis simul sumptis: implicatque poni intrinseca constitutiva, ablatis per possibile vel impossibile aliis, quin eo ipso formaliter & immediatè ponatur totum. Ergo quæ ita se habent, ut illis solis positis formaliter & immediatè ponatur totū, quidquid sit de aliis, ea necesse est esse omnia, & sola intrinseca constitutiva.

Respondetur. Antecedens esse Verum: indubiè enim quod est intrinsecè constitutivum, illud est pars, impossibileque esse poni intrinseca omnia constitutiva, & non poni totum, cum indistinguatur totum à suis intrinsecis simul sumptis. Unde etiam hoc principium per nos salvatur: nam ablato termino auferuntur constitutiva intrinseca termini, ablato item constitutivo relationis, quod est fundamentum in circumstantia Rationis fundandi & termini positum, auferetur relatio, sed manet tantum fundamentum, certè tamen non sine constitutivis fundamenti. Concesso ergo antecedenti, negatur consequentia: quia licèt definitivè pars possit dici intrinsecum constitutivum, non tamen potest dici pars, quòd ea posita cum reliquis formaliter & immediatè ponatur totum, nisi explicetur istud Ly formaliter & immediatè. Hinc non tenebit consequentia ab antecedente, quod continet definitionem partis, ab consequens, quod non continet definitionem partis. Negatur enim ulterius, quòd formaliter & immediatè non ponatur v. g. cognitio Dei, si cum reliquis omnibus ponatur Deus, v. g. si ponatur Deus, ut terminans expressionem sui vitalem, ponaturque ipsa expressio, & tamen Deus non est pars cognitionis.

Instat. I. Etiam Ens connotativum, non distinguitur realiter ab omnibus & solis suis intrinsecis constitutivis simul sumptis, & hoc assumptum diutius promovet.

Respondetur. Concedendo totum, Jetenim immeritò imponitur nobis quasi ablato termino, dicamus manere constitutiva intrinseca relationis, & non manere relationem, cùm per nos ablato termino, & intrinseca relationis constitutiva, (suppositis definentia termini) auferantur, & ex sublatis constitutivis relationis, auferatur relatio. Quod constitutivum per nos est ipsummet fundamentum in circumstantia rationis fundandi & termini positum, quod tale poni, fundamenti, nemine cogitante tunc definit: adeoque definet relatio, ob ablationem termini tanquam alicujus extrinseci necessario requisiti, ob ablationem autem illius positionis fundamenti in circumstantia termini & rationis fundandi, ob inquam istam ablationem, definet relatio, tanquam propter defectum constitutivi intrinseci.

Instat. II. Ablato solo extrinseco connotato totius, ea quæ remanent constitutiva intrinseca totius, collectivè sumpta manent in ratione adæquatè identificati cum toto, neque enim aliquid in ratione adæquatè vel inadæquatè identificati cum aliquo, constituitur per aliquid extrinsecum. Ergo ablato solo extrinseco, ea quæ manent omnia constitutiva intrinseca, manent in esse partium.

Respondetur. Immeritò imaginari arguentem, quòd censeamus ablato termino, manere tamen constitutiva intrinseca relationis, vel partes compositivas relationis, non manente relatione; quod nusquam docetur: cum per nos constitutivum intrinsecum relationis, sit positio fundamenti in circumstantia termini & rationis fundandi, quæ positio tunc non habetur.

Instat. III. Deficiente solo extrinseco connotato totius, illa constitutiva totius quæ remanent, vel in esse partium constituuntur per illud quod deficit, tanquam per aliquid quod sit intrinsecum in tali denominatione, & sic hoc ipsum quod deficit, erit intrinsecum; vel constituuntur in esse partium per illud quod deficit, tanquam per aliquid extrinsecum, & jam quæro, quomodo tunc remanentia constitutiva totius non maneant in esse partium.

Respondetur. Negando quod per nos deficiente extrinseco connotato, maneant constitutiva relationis, non enim manet posito fundamenti in circũstantia rationis fundandi & termini; Solumque deficit connotatum hoc sensu, quia sola illa Physica realiter supera ddita entitas perit, sed non solus, quasi nemine cogitante non deficiat tunc positio fundamenti in circumstantia Rationis fundandi & termini, quæ positio ex eo tunc perit, quia est *Ad* extrinsecum, quod extrinsecum jam tunc deficit.

Instat IV. Omne extrinsecum requisitum ad esse alicujus totius, (quale solet esse causa efficiens, finis, conditio, terminus & similia ut talia sunt) requiritur utique ad esse totius non ratione sui præcisè, sed ratione alterius, à se adæquatè distincti, quatenus videlicet seu producit aliquid seu determinat ad producendum aut ad existendum aliquid, quod est extra entitatem ipsius requisiti. Ergo hoc remanente, ratione cujus requisitum extrinsecum requiritur, etiamsi ipsum requisitum extrinsecum per possibile vel impossibile non maneat, non propterea tollitur formaliter & immediatè totum. E contra verò constitutiva intrinseca requiruntur ad esse totius, non ratione alterius ab ipsis distincti sed ratione sui. Ergo remanentibus solis entitatibus ipsorum omnibus, quicquid sit de reliquo, eo ipso immediatè necesse est remanere totum.

Respondetur. Imprimis immerito supponere arguentem ablato termino requisito ad relationem, manere adhuc constitutiva intrinseca ejus ad quod terminus requiritur, non ergo manet id, ratione cujus requisitum extrinsecum requiritur. Deinde ultima illatio continet terminum qui non fuit in antecedentibus: nam nihil fuit ante positum de remanentia entitatum: quanquam per nos falsum est manere sublato termino relationem quoad entitatem, nec manet per nos quoad entitatem positio fundamenti in circumstantia rationis fundandi & termini, quæ positio est constitutivum entitatis relationis. Denique physicè spectata per nos relatio, est fundamentum, est ratio fundandi, est extrinsecum seu aliud hoc est terminus: quod aliud à toto illo complexo non est distinctum realiter adæquatè, sed ratione sui requiritur ad illud complexum, & hoc æque contingit in relatione prædicamentali ac transcendentali, licet in utraque, terminus quia est extrinse cum, quia aliud, hoc ipso pars non sit.

Instat V. Proponendo Argumentum in Camestres manente solo adæquato intrinseco constitutivo Paternitatis, manet à parte rei paternitas: sed manente sola entitate Patris, non manet à parte rei Paternitas. Ergo sola entitas Patris non est adæquatum constitutivum intrinsecum paternitatis, Major est evidens quia potest nihil à parte rei manere, sine se ipso dicereque quòd tunc non maneat paternitas terminativè, & secundùm id quod dicit in obliquo, est petere principium; de hoc enim est quæstio, an relatio paternitatis dicat intrinsecè id quod dicit terminative, & in obliquo, sic enim iteratò urgetur in Camestres. Per te, entitas filii est conditio extrinseca requisita ad hoc ut existat tota relatio paternitatis. Sed per se etiam entitas filii, non est conditio extrinseca requisita ad hoc ut existat sola entitas Patris, Ergo sola entitas Patris, non est tota relatio paternitatis. Major & minor est adversariorum, Consequentia est in Camestres.

Respondetur. Concedendo totum. Sola enim Entitas Patris non est adæquatum intrinsecum Paternitatis, sed sola illa entitas exclusiva quidem est ne terminus sit pars ejusdem; deposcit tamen ut in circumstantia rationis fundandi sumatur, vel si placet distingue ex dictis minorem. Manente sola entitate Patris in circumstantia rationis fundandi & termini non manere à parte rei paternitatem, licet manente sola entitate Patris extra circumstantias non maneat à parte rei paternitas, consequenter sola entitas Patris extra circumstantias, non est adæquatum constitutivum Paternitatis secus intra has circumstantias. Nego ulterius peti principium, si quis diceret non manere tunc paternitatem terminativè potius enim ita dicendo staret in principio, probandumq; fuisset objicienti, quòd istud terminativè, transeat in conditionem extrinseci. Hac tamen distinctione non utor, quia alterum illius membrum subintelligitur quod tunc maneat paternitas quoad entitatem, quod aliàs est à nobis negatum.

Idem argumentum retorqueri sic potest de Relatione transcendentali Manente solo adæquato intrinseco constitutivo relationis creaturæ ad Deum manet à parte rei relatio, sed manente sola entitate creaturæ v.g. Impossibili Deo non manet à parte rei creatura. Ergo sola entitas creaturæ, non est adæquatum constitutivum intrinsecum relationis. Quod attinet ad secundum argumentum, consequentiam non habet contra nos quia per nos sola entitas Patris utcunque posita, non est tota relatio Paternitatis sed sola entitas Patris, posita in circumstantia rationis fundandi & termini, est tota relatio Paternitatis. Porrò de constitutivis intrinsecis discurrendum est proportionatè ad ipsamet constituta: hinc si constitutum sit absolutum, & in ordine physico, constitutiva etiam illius debent esse absoluta & in ordine physico: adeoq; ex accessu vel recessu entium absolutorũ pendentia. Quando autem constitutum est connotativum, respectivum, &c. idq; connotatione & respicientia nõ superaddita realiter, etiam constitutiva intrinseca non debent esse superadditiva realiter. Quia autem omnis relatio, est constitutum respectivum, & in ordine non superadditi realiter, etiam constitutiva illius non debent esse superaddita realiter, si non superaddita realiter, tunc benè poterit esse relatio constituta, tanquam per suam consti-

constitutivum intrinsecum, per ipsam positionem fundamenti in circumstantia rationis fundandi & termini, quæ positio talis fundamenti, non est positio alicujus superadditi realiter, sed ipsius fundamenti *talis se habentia, vel Tale Ad, Tale circumstantionatum*: Ita tamen ut ipsæ illæ circumstantiæ, non sint id quod refertur, sed ratione cujus fundamentum refertur. Deinde secundum hoc Argumentum, cum sit in Camestres, debuit pro prædicato in minori ponere non illud Ly *Sola entitas Patris*, quia istud Ly Sola entitas Patris non erat pro prædicato positum in Majori; hinc si formetur minor ponendo prædicatum, secundùm quod fuit positum in Majori, prodibit talis propositio: Sed per te etiam entitas filii, non est conditio extrinseca requisita ad hoc ut existat tota relatio Paternitatis, quæ propositio non est ut ait objiciens nostra, sed potiùs negatur à nobis. Rursus in Camestres Prædicatum Majoris, est etiam Prædicatum Minoris, si prædicatum minoris, non debet ingredi conclusionem, medius enim terminus qui in secunda figura bis prædicatur, non debet (sicut & in aliis syllogismis) ingredi conclusionem: & tamen ingreditur Ly enim *sola entitas Patris* positum in minori, positum etiam est in Conclusione ut legens advertet. Si autem in Forma ponatur hoc argumentum, fiet illi prædicta distinctione satis, vel continebit Conclusionem quæ non erit contra nos.

Quod autem attinet ad hoc, cur in relatione transcendentali, terminus non sit pars, quamvis sit pars in relatione prædicamentali hujus, certe non videtur ab illo dari legitima disparitas. Quod enim dicit in relatione transcendentali requiri terminum extrinsecè, ad existentiam solius fundamenti de hoc quæritur, cur in relatione prædicamentali non requiratur etiam terminus extrinsecè ad existentiam solius fundamenti. Deinde quod dicit si per impossibile daretur fundamentum relationis transcendentalis sine suo termino, puta entitas hominis sine Deo, adhuc solvaretur formaliter tota relatio Abalietatis in sola entitate hominis, utpote limitata quod inquam dicit non convincit. Imprimis quia videtur hic formari suppositio impossibilis, tollens se ipsam: supponere enim, quòd entitas hominis sit sine Deo, est supponere quòd sit sine Ab alio, illud enim *Ab* illud *Alius* est Deus; Si est sine Ab alio, quomodo sine suppositione impossibili tollente se ipsam, dicet Abalietatem. Nec ex eo illa creatura erit ab alio formaliter, qui erit limitata, alia enim est formalitas limitati, & relatio, alia formalitas & relatio Abalietatis: hinc si per impossibile vel possibile daretur infinitum creatum in aliquo genere, esset illimitatum in illo genere, & tamen in illo genere Ab alio. Deinde dici potest, si per impossibile esset positio Fundamenti in circumstantia rationis fundandi sine termino, esset tunc relatio.

Punctum Difficultatis 5.

Continuatur Solutio.

Objicit III. Si prædicta definitio non teneret partes, si terminus non ingrederetur relationem tanquam pars &c. sequeretur in aliqua linea entis, idem à parte rei manere sine se ipso, nempe manere omnia & sola constitutiva intrinseca totius, identificata adæquatè toti, nec tamen manere ipsum totum; quod evidenter implicat. Et hæc est implicantia quæ toties requiritur cur ablato intrinseco auferatur totum, non autem ablato extrinseco.

Respondetur. Negando sequelam, probatio sequelæ supponit aliquid quod à nobis non docetur: nempe ablato termino, manere omnia & sola constitutiva intrinseca relationis. Nec videtur cui usui serviat dare implicantiam cur ablato intrinseco auferatur totum, non auferatur ablato extrinseco: cum in hac thesi, utraq; pars conveniat; differt autem in hoc quod si aliquo ablato immediatè aliquid auferatur, jam hoc ipso difinitivè argui quod auferatur pars. Differimus item in hoc, cur ex ablato extrinseco, non posset sequi ablatio constitutivorum relationis, adeoq; & relatio.

Instat I. Doctrina nostra involvit combinationem terminorum repugnantiũ, nam illa positio fundamenti in circumstantia rationis fundandi, est ens Logicum, quod ens Logicum, sicut suum esse ita & distingui habet solum per rationem: ac proinde nullum accidens Logicum est separabile à parte rei à suo subjecto: aliàs eo ipso haberet propriam essentiam & existentiam, esset que accedens physicum, quomodo ergo per nos ablato termino non manebunt constitutiva intrinseca relationis? & quomodo positio fundamenti in circumstantia rationis fundandi, nemine cogitante tunc perit.

Respondetur. Duplicia sunt entia Logica, quædam quorum & esse & distingui, pendet à ratione, & qualia admittit objiciens: alia autem sunt entia Logica, quorum quidem est esse nemine cogitante, distingui tamen non est nemine cogitante: & ita rationalitas respectivè accepta, risibilitas item, sunt accidentia, danturque nemine cogitante, & tamen per eos qui non tenent distinctionẽ ex natura rei, non sunt distincta nemine cogitante. Dantur idem gradus metaphysici superiores & inferiores, indubiè enim nemine cogitante pluribus convenit vivere quam sentire, & tamen gradus superiores & inferiores non distinguuntur nemine cogitante. Ita etiam datur positio fundamenti in circumstantia rationis fundandi, idque nemine cogitante, quæ tamen non sit distincta nemine cogitante ab entitate fundamenti & entitate rationis fundandi.

De

De ablatione autem entium discurrendo, ablatio etiam illorum est duplex: quædam enim auferantur nemine cogitante, ita, ut nemine cogitante desinat physica aliqua entitas, & sic auferetur v. g. anima bovis dum separatur ab ejus corpore. Alia autem auferuntur nemine cogitante, hoc est non fictè, hoc est non me cogitante, licet non auferantur nemine cogitante, quasi ablatione alicujus entitatis physicæ. Et ita v.g. si per impossibile maneret homo non manente Deo, si item per impossibile nemine cogitante non diceret relationem ad Deum, nihilominus ablatio illius relationis, non esset ablatio alicujus entis physici distincti. In sententia item terminos quantitatis explicante per ipsam negationem ulterioris extensionis, posita continuatione partium nemine cogitante periret terminus, & tamen ille non esset quid physicum superadditum. Rursus quando perit unio perit etiam nemine cogitante v.g. in materia denominatio compartis, & quidem nemine cogitante: licèt hæc denominatio Compartis non sit quid superadditum & distinctum physicè. Denominatio item coexistentis Paulo Petri prout condistincta à conduratione Paulo Petri si moriatur Paulus perit nemine cogitante, & tamen illa coexistentia non est quid physicè & entitative aut distinctum aut superadditum Paulo & Petro. Ita & in præsenti perit nemine cogitante ablato termino positio fundamenti in circumstantia rationis fundandi: licèt hæc positio, non sit quid physicè superadditum, distinctum à fundamento & ratione fundandi. Et certè per ponatur argumentum modalisticum, sic probans distingui modaliter relationem. Quod nemine cogitante perit, nemine cogitante advenit, illud distinguitur saltem modaliter: sed relatio v.g. paternitatis, voca illam si placet denominationem, perit nemine cogitante & advenit. Ergo paternitas est distincta modaliter hoc argumentum quocunque modo placuerit solvere Objicienti, ostendetur quod aliud sit perire & advenire entium physicorum, & aliud sit perire & advenire entium Logicorum, quæ sunt nemine cogitante hoc sensu quòd non sint ficta, sed non sunt nemine cogitante, quasi trahant secum aliquam entitatem physicam, superadditam & distinctam nemine cogitante. Neque in solutione argumenti prædicti modalistici, sufficiet recurrere, quòd tunc pereat terminus: urgebunt enim Modalistæ, quòd præter terminum, fundamentum, & rationem fundandi, detur relatio, quæ perit & advenit nemine cogitante. Erit ergo illa modus.

Et hoc est quod supra diximus quod constitutiva debeant esse proportionata suis constitutis. Hinc si constituta sint physica, etiam constitutiva erunt physica & superaddita. Si autem constituta sint Logica, etiam constitutiva erunt Logica, erunt tamen nemine cogitante, hoc est non ficta, licèt non sint nemine cogitante, quasi physicam super additam entitatem importent.

Instat. II. Istud accidens reale Logicum, vel est realiter adæquatè identificatum cum sola entitate Patris extra circumstantiam filii vel non: Si primum; Ergo manente Sola entitate Patris, & constitutiva relationis & relatio manebit. Si autem hoc accidens reale Logicum, non est adæquatè realiter identificatum cum Sola entitate Patris, existente extra circumstantiam filii. Ergo hoc accidens reale Logicum, non solum identificatur entitati Patris existenti extra circumstantiam filii, sed etiam identificatur alteri, quod certe non erit aliud, nisi ipsa circumstantia filii uti volumus. Nisi fortè dicatur, hoc accidens, nullo modo ne quidem inadæquatè identificari realiter cum entitate Patris, existente extra circumstantiam filii, hoc tamen si dicatur jam istud accidens reale Logicum, erit omnino accidens physicum, habens propriam essentiam & existentiam.

Respondetur. Positionem fundamenti in circumstantia non tantum termini debere esse, sed etiam in circumstantia rationis fundandi, & quidem per prius; cujus tamen non meminit arguens. Sed quicquid sit de hoc. In principiis nostris relatio adæquatè identificatur cum sola entitate Patris, existente intra circumstantiam rationis fundandi & termini: sed nego hoc ipso, debere illam identificari illi circumstantiæ; si enim circumstantia est, si aliud est, jam prædicato indentificationis gaudere non potest. Hinc huic argumento negatur consequentia, quæ ipsissima probari debuit, nempe quod implicet ut aliqua denominatio, sit ipsum illud denominatum, in tali circumstantia positum; in qua tamen probanda consequentia, vertitur totius difficultatis cardo. Deinde si discurratur de relatione physicè spectata, dico illam esse conflatum ex fundamento, ratione fundandi, & ex aliquo extrinseco seu termino, ipsoque *Ad aliud*: quòd si est extrinsecum, si aliud, pars rigorosa non est. Sed debet ne dici quod denominatio relati, seu relatio inadæquatè identificetur fundamento extra circumstantiam rationis fundandi, & termini posito! ad quod antequam respondeatur, quæri potest, an in denominatione coexistentiæ, quam habet Petrus Paulo, ablato Paulo, dicendus sit inadæquatè illi coexistere Petrus. Item sublata unione, remanens materia, amittit denominationem compartis; an tamen debeat dici tunc materia inadequate compars: & si has locutiones probarit respondens, poterit dici inadæquatè etiam, identificari relationem soli præcise entitati fundamenti: si autem improbarit priores locutiones Objiciens; ex quo fundamento illas improbarit, ex eodem fundamento etiam nos dicemus, nec inadæquatè identificari fundamento extra circumstantias posito relationē. Posito tamen quod aliquis diceret nequidem inadæquate identificari relationem fundamento extra

extra circumstantias positio, non sequetur quod relatio sit jam futura accidens physicum, habent propriam essentiam & existentiam neque id probat objiciens: sed tunc relatio evaderet accidens physicum, si ita non identificaretur fundamento etiam inadæquate ut superadderet novam entitatem physicam, secus autem si non identificaretur eo sensu quod nemine cogitante adveniret hoc est non ficte, dum fundamentum ponitur in circumstantia termini.

Objicit IV. Explicabile esse, quomodo ad ablationem connitati extrinseco auferatur mediatè totum, non quasi debeat mediare tertia entitas, inter connotatum & inter totum, quæ auferri debeat, sed quia præter connotatum, debet aliquid auferri adæquatè distinctum ab ipso, ut auferatur totum: puta ut auferatur ratio creaturæ, debet auferri v.g. homo, distinctus à Deo adæquatè verò præter partem v.g. præter animam, nihil ab ea adæquatè distinctum auferri debet, ut auferatur totum, nempe homo. Unde etiam Ly *Id ratione cujus ponitur immediatè totum* non potest esse genus supremum, in sua categoria, commune parti & connotato.

Respondetur. Videtur hæc circumscriptio ipsius Ly *formaliter & immediate* potiùs ostendere quod in relatione transcendentali terminus sit pars: idq; ex eo: quia esse intrinsecũ, est commune & toti & parti, hinc quod accedit magis ad intrinsecum, illi competit magis esse vel partem vel totum: quid autem est magis intrinsecum, quàm illud, quod si auferatur, hoc ipso debeat tota omnino entitas deperire: & tamen hoc contingit in relatione transcendentali: cujus ablato termino, tota entitas relati perit, magisq; revera illud est extrinsecum, quo ablato, non est necesse totum illud quod dicebat relatio perire, ablato autem termino relationis prædicamentalis, remanet aliquid quod dicebat relatio nempe subjectum relationis. Deinde quod ablato termino relationis transcendentalis, necesse sit auferri totum, hoc nõ ex eo proficiscitur, quia terminus est quid extrinsecum: potius enim quia extrinsecum est, deberet sequi quod non auferatur totum, sed id ex eo evenit quia illa relatio est essentialis, hinc si pereunte termino pereat relatio, peribit aliquid essentiale, nihil autem sine suo essentiali esse potest. Unde si supponeretur relatio paternitatis esse essentialis, ablato filio, necesse etiam esset auferri entitatem Patris. Consequenter non ex eo præcisè anima est pars, quia illa sola ablata jam hoc ipso perit totum. Rursus cum relatio sit ens Logicum vel potius metaphysicum, etiam constitutiva illius, cum sint Logica seu metaphysica, ostendi potest quomodo ablato termino in principiis objicientis, debeat admitti, auferri præter ea aliquid, ut tum demum dicatur auferri relatio: ablatio enim termino aufertur constitutivum relationis, nempe positio fundamenti in circumstantia rationis fundandi, quæ debet intelligi tum auferri, tuncq; primum desinit esse relatio: ita ut si positio fundamenti in circumstantia rationis fundandi esset entitas physica superaddita, non posset intelligi ablato termino auferri relatio, nisi supponeretur in super ablata illa entitas superaddita quæ est positio fundamenti in circumstantia termini. Unde ulterius colligi potest, quod possit fieri talis categoria: aliud erit tolli proprium esse physico, & tale tolli competit, dum ablato v.g. Deo perit entitas creaturæ: & aliud tolli competens enti metaphysico, ut scilicet debeat intervenire ablato termino ablatio constitutivi metaphysici v.g. positionis fundamenti in circumstantia rationis fundandi: qua categoria formata, sicut terminus relationis transcendentalis non est pars relationis, ita nec terminus relationis prædicamentalis pars erit.

Instat I. Fieri nequit ut propter variationem solius extrinseci aliquid nunc adæquatè realiter identificetur alicui, nunc verò non identificetur realiter adæquatè eidem: cùm identitas rei, sit ipsum esse rei, præscindendo ab omnibus extrinsecis.

Respondetur. Non tantùm propter variationem solius extrinseci, non potest evenire ut aliquid nunc adæquatè identificetur nunc non identificetur. Sed id evenire non potest etiam propter variationem alicujus intrinseci. Certè enim anima est quid intrinsecum, composito illa tamen ablata, impossibile est ut quod erat identificatum materiæ, evadat postea non identificatum. Hinc extrinsecitas vel intrinsecitas non potest ex eo colligi, quod nũc identificetur realiter nunc nõ identificetur. Directè verò ad argumentũ dici potest: propter variationem quamcunque non posse evenire, ut aliquid adæquatè realiter identificetur, hoc est accedendo physicè identificetur, & recedendo, physicè non identificetur? concedoque id esse impossibile: sed nego impossibile id esse, ut propter variationem solius extrinseci, non pereat vel non adveniat denominatio, quæ in re sit ipsum illud, in tali circumstantia positum, implicareque æque talem idẽtificationem, deberet ostendi.

Instat II. Si non manent omnia intrinseca totius ex defectu intrinseci, ergo præter illud extrinsecum, aufertur etiam aliquid intrinsecum: hoc autem est contra suppositionem, quia nos non negamus ablato aliquo intrinseco auferri totum, sed solum contendimus sic non auferri, ablato solo extrinseco.

Respondetur. Ablato termino relationis prædicamentalis auferri per nos etiam constitutiva intrinseca relationis, unde ante etiam dictum, immeritò nobis imponi, quòd ponamus manere constitutiva intrinseca relationis, non manente relatione. Restabit tamen totus difficultatis cardo, an ablato extrinseco, debeat hoc ipso in relatione prædicamentali intelligi subsecuta

cuta indispensabiliter ablatio etiam constitutivorum relationis, quod affirmamus nos, negant oppositi ex eo inferentes, jam illud extrinsecum debere esse partem.

Instat III. Immeritò à nobis supponi quod sit suppositio impossibilis tollens se ipsam si ponatur per impossibile v.g. manere cognitionem objecti per impossibile ablato objecto: certè enim in hac suppositione nõ affirmatur & negatur idem sub eodem conceptu, supponitur enim manere repræsentatio objecti, & non manere objectum realiter distinctum à repræsentatione.

Respondetur. Nego quod in hac suppositione non affirmetur & negetur idem sub eodem conceptu; affirmatur enim Ly objecti in termino Repræsentatio objecti, & negatur Ly objecti, cùm supponatur illius impossibilitas. Quod ipsum Ly objecti, quod supponitur impossibile, comparatè acceptum ad se inclusum in Ly Repræsentatio objecti, majorem dicit identitatem, quàm rationale cum homine adæquatè sumptus, dicat etiam animalitatem, quæ magis distinguitur à rationali, quàm objectum à se ipso. Concedo quidem quòd objectum & ejus repræsentatio differant etiam realiter, sed nego quod Ly Objecti inclusum in repræsentatione Objecti, & Ly Objecti, quod supponitur esse impossibile, nego inquam distingui hæc realiter cùm nec ratione distinguantur magisque identificentur secum quàm definitio & definitum, sed se habent potius sicut homo ad hominem non ad animal rationale: qui homo à se homine minus distinguitur, quàm ab animali rationali, cùm nec per rationem distinguantur homo & homo. Idem dic in præsenti.

Instat. IV. Imperceptibile videtur ut aliquid hodie retonendo suum totum esse (siquidem nihil supponitur amisisse nisi aliquid extrinsecum) non retineat identitatem cum quo illam heri habuit, id est, non retineat identitatem secum.

Respondetur. Immeritò supponi quod ablato termino nihil supponatur aliud amitti, amittitur enim constitutivum intrinsecum relationis, quod jam repetito dictum: concedoque impossibile esse ut aliquid non retineat identitatem cum eo cum quo illam habuit, sed identitatem secundùm quod supponitur illam habuisse, adeoque identitatem proportionatam: & quia identificabatur relatio fundamento in circumstantia rationis fundandi & termini positò; si fundamentum ita se non habeat, nec relatio illi identificabitur: cùm identificatio secundum quod competit relationi, adeoq; identificatio proportionata, sit identificatio in circumstantiis suis positò: ita ut sit impossibile, esse fundamentum ita circumstantionatum, & non esse identificatam illi relationem, quæ quia non identificatur fundamento simpliciter sumpto, hinc illo manente simpliciter sumpto, non manet relatio: tuncque identificatum maneret non identificatum, si posito fundamento in suis circumstantiis non maneret relatio. Sic esse compartem identificatur realiter materiæ, & tamen ablata forma jam non est compars materia coexistentia item Petri cum Paulo identificatur Petro & tamen ablato Paulo ut dictum supra non manet coexistentia Petri.

Instat V. Esse partem actu seu compartem, non est idem realiter adæquatè cum materia: quia esse partem actu præter entitatem materiæ, dicit intrinsecè unionem modalem, ac proinde materia per se ipsam est pars actu, non adæquatè sed inadæquatè. Exemplum etiam coexistentiæ non urget: hæc enim coexistentia, cùm sit relatio prædicamentalis, non identificatur adæquatè meæ soli coexistentiæ, sed etiam partialiter identificatur existentiæ Petri, à quo proinde partialiter desumitur.

Respondetur. Condistinguenda hæc esse duo; habere rationem uniti, & habere rationem compartis: hinc quantumvis ratio uniti non habeatur independenter ab unione, poterit ratio compartis haberi & non ab unione: imò & debebit, quia si constitutiva uniti habentur dependenter ab unione, constitutiva compartis non debent esse eadem, cum diversarum formalitatum, debeant esse diversa constitutiva. Et certè independenter ab unione, competit prædicatum v.g. materiæ, quod sit constitutivum intrinsecum compositi, imò hoc prædicatum præsupponitur ab unione substantiali, nam nisi esset materia constitutivum intrinsecum, non posset uniri in composito unione substantiali: quia autem compars nihil aliud est, nisi præter illud constitutivum intrinsecum, esse etiam hoc constitutivũ intrinsecum, cumque illud præter, sit extrinsecum, per suammet entitatem, in circumstantia illius extrinseci, habebit rationem compartis sibi identificatam: licèt hoc prædicatum illi non competat nisi in circumstantia illius extrinseci. Et ne vis fiat in unione illa, certè binarii hominum, est per arguentem compars unus homo, identificaturque hoc illi, & tamen ablato extrinseco, hoc est alio homine, non est jam compars: neque tamen identificatur ratio compartis identificatione, quę sit per accessum alicujus entitatis, sed identificatione, quòd sit denominatio, quæ in re est ipsum illud, in tali circumstantia positum. Illud quod dicitur de coexistentia non tenet: quia quantumvis detur arguenti, quod coexistentia secundum quòd relatio est, constituatur alia existentia tanquam parte, certè tamen hujus existentiæ alia existentia non est pars & tamen coexistentia nihil aliud est, nisi hæc existentia, & hæc existentia, consequenter coexistentia identificatur, hoc est, denominatio, quæ est ipsum illud exiſtens, in circumstantia alterius exiſtentis.

Objicit

Objicit V. Vi harum responsionum sequi, quod possit dari identificatio accidentalis, et tamen quid est magis essentiale rei, quàm esse id, quod est; cum in hac propositione identica, subjectum à prædicato ne quidem ratione nostra distingvatur.

Respondetur. Non posse esse identitatem accidentalem hoc sensu, quasi aliquid accessu suæ entitatis identificetur, recessu non identificetur: id enim implicat: sed potest esse identificatio accidentalis; hoc sensu, quòd possit dari denominatio, quæ sit illud ipsum in tali circumstantia: & quia illa denominatio identificatur huic in tali circumstantia posito, si poneretur non identificata tunc, cum ponitur illud in tali circumstantia, verè identificatio illa esset accidentalis: quod quia in principiis nostris non evenit, hinc nec ponimus hoc sensu identificationem accidentalem.

Noto. Contra objicientem bonam esse hanc instantiam. Si per impossibile auferretur Deus, & per impossibile maneret homo, immediate desineret in illo relatio creaturæ, quantumvis relationem creaturæ non compleat DEUS per modum partis. Quod enim dicit objiciens, relationem transscendentalem creaturæ ad Deum esse primo essentialem rei absolutæ puta homini, id à nobis negatur, sed quantumvis etiam concederetur nihilominus supponere *Si per impossibile maneret homo & non referretur ad Deum relatione creaturæ*, non foret adhuc suppositio impossibilis tollens se ipsam, Quia tunc ablato primo essentiali conceptu alicujus, ponere illud metipsum, esset suppositio impossibilis tollens se ipsam, quando illud metipsum secundum quod supponitur esse, definiretur sub illa formalitate per illum primo essentialem conceptum, qui supponitur auferri: nam verè tunc subqua formalitate affirmaretur, sub eadem negaretur, Jam autem homo, qui supponitur in hac suppositione impossibili, manere in ratione hominis, non definitur per relationem creaturæ ad DEUM. Et certe in particulari loquendo, tunc est suppositio impossibilis tollens se ipsam, quando idem eodem modo sumptum affirmatur & negitur v. g. si definitum de se ipso definito affirmetur & negetur, Ut si dicas si per impossibile esset homo, & non esset homo. Item si de definito negetur definitio tota, vel si definito negetur pars definitionis verè enim idem affirmaretur & idem negaretur: quia autem homo & creatura, nec sunt sicut definitum & definitum idem, revera enim duplex est hoc definitum. Item cum homo sub formalitate hominis, non sit definibilis per creaturam totaliter vel accipiendo pro parte definitionis creaturam, cum homo pro partibus definitionis dicat animal & rationale: Ideo hoc supponere, quòd maneat homo per impossibile, sine relatione creaturæ ad DEUM, non est suponere suppositione impossibili tollente se ipsam. Illud etiam quod addit. ablato per impossibile solo DEO, & manente homine, non mansuram rationem creaturæ, solum arguitivè & mediate; quia scilicet tunc tolleretur aliquid realiter adæquatè distinctum non quidem ab homine, benè tamen à Deo, nempè definitio objectiva creaturæ hoc unquã quod dicit non convincit. Negò enim arguitivé & mediate auferendam tunc relationem creaturæ, nec constat quid sit & quid significet ablato DEO, auferri definitionem objectivam creaturæ; & quàmvis hoc explicetur, adhuc ostendetur non arguitivè & mediatè tunc auferendam relationem creaturæ: Nam cum relatio creaturæ non sit in DEO, sed in homine, non in DEO sed in homine ostendendum esset, quod auferatur aliquid præter ablationem termini hoc est DEI: si autem non ostenderetur in dicta suppositione auferri aliquam entitatem, cum auferatur relatio, verè non per hoc ablato termino relationis transcendentalis, vere inquam non per hoc eximetur à conditione partis, quòd mediatè tunc auferatur relatio: verè enim nulla alia entitate præter entitatem termini sublata, aufertur, cum tamen mediate auferri per hoc explicetur, quia præter terminum, aufertur alia entitas.

QVÆSTIO II.
De Divisione Relationis.

Dividitur I. Relatio in Realem & Rationis; Realis est cujus fundamentum, subjectum, ratio fundandi, Terminus datur à parte rei nemine cogitante. Relatio rationis, est relatio, quæ verè non est in re, apprehenditur tamen esse, ut cum apprehendimus animalis rationem, respicere inferiora, cum animal istud superius, non sit, nemine cogitante.

Circa hanc divisionem in particulari quæri posset: an relatio prioris & posterioris sit realis; an rationis.

Assero I. *Nulla ex his relationibus est de se prædicamentalis.* Ratio: quia relatio prædicamentalis exigit extrema realia Physica existentia, potest autem esse relatio prioris & posterioris, quin sibi coexistant licèt sibi coexistere possint; ut Pater cum filio convivens.

Assero II. *Potest quis tueri non esse hic relationem sed meram denominationem.* Ratio quia non est relatio prædicamentalis, casu ut dixi quo non existat terminus; nec transcendentalis; quia potest poni subjectum hujus relatio-

nis quod est prius, & non habere rationem prioris, ergo ex fundamentis de Relatione transcendentali dicendorum, non erit illa relatio transcendentalis. Ergo tantum debet poni denominatio.

Assero III. *Posito quod quis tueretur intervenire hic relationem, tunc in linea meré prioris & posterioris erit relatio transcendentalis.* Ratio quia impossibile est poni prius & non respondere illi posterius; nec se ista habent, in hac linea sicut entitas Patris, quæ poni potest quin potest quin ponatur filius. Dixi in linea merè prioris & posterioris, quia specificativè acceptum prius, poterat esse posterius, in alio enim ordine poterat Adam, esse filius Abelis, ut aliàs etiam dictum.

Assero IV. *Posito quod hic sit relatio, erit relatio realis*, ratio quia non pendet à nostris conceptibus quod hoc sit prius illud posterius, ergo si hic est relatio, erit relatio realis.

Assero V. *Posito quod Relatio posterioris ad prius sit realis, etiam relatio prioris ad posterius erit realis.* Ratio tum quia non est major ratio unius quàm alterius. Tum quia vel supponitur aliquid realiter esse prius, vel non realiter prius, si non realiter prius de illo non est disceptatio, si realiter prius, quid illi deerit ne habeat relationem realem? Tum quia si referretur relatione reali posterius ad prius, non autem prius ad posterius, illud posterius vel non haberet prius reale, ergo nec ipsum esset posterius reale: vel illud posterius si haberet prius reale, quare habitudo illius prioris realis, in ratione prioris realis, vel esset realis vel non esset: si non esset habitudo realis, quomodo erit prioritas realis. si esset habitudo realis, ergo & relatio realis, hæc enim verbis differunt, & certe prius istud reale, est non ad se realiter, nihil enim respectu sui est prius, ergo prius realiter ad aliud, ergo prius realiter relativè ipsum enim ad aliud, est istud relativè.

Dices I. Cum Mauro qu. 54. hic Ordo prioris & posterioris addit rebus pulchritudinem & perfectionem; sed quod addit novam pulchritudinem ordinis addit entitatem distinctam, ergo ordo prioris & posterioris addit entitatem distinctam. Sed talis ordo & relatio non potest dari in re priori, sed solùm in posteriori; nam res naturaliter loquendo, nullam perfectionem aut pulchritudinem possunt acquirere, ab aliquo futuro, quod non est, sed erit, quo pacto non potest fecundari terra de præsenti, à pluvia futura, potest autem acquirere perfectionem & pulchritudinem à re præterita, quo pacto terra de præsenti est fecunda, à pluvia præterita.

Respondetur. Videtur hoc Argumentum se ipsum involuere, nam si ut asseruit in majori, non tantum est pulchritudo ex ordine posterioris, sed etiam ex ordine prioris, hoc ipso tueri debet, quod relatio, quia & pulchritudo, debet admitti in ordine prioris. Directè autem dici potest, quod ordo præcisus prioris & posterioris addat rebus pulchritudinem & perfectionem Metaphysicam, adeoq; sine superadditione novæ entitatis, quam pulchritudinem Metaphysicam, nego quòd res accipere non possint, ratione alicujus posterioris, ita tamen ut pulchritudinem, secundùm quod dicit illa in recto res, habeat ab aliquo præsenti, hoc est entitate quæ denominatur prior, in obliquo autem ab aliquo futuro. De fecunditate pluviæ aliud est, quia fecunditas illa est quid Physicum, tamen etiam in Physicomoralibus futura dignitas, est motivum reverentiæ & honestioris tractationis, futura fecunditas agrorum, est materia contractuum præsentium, & anticipatæ solutionis.

Dices II. Si non esset relatio realis posterioritatis, ideo inter alia non esset, quia non apparet, quomodo talis relatio v. g. ad Julium Cæsarem propagata fuerit: sed hoc non obstat, sicut enim gesta illius, consequuntur sui memoriam, quæ est quædam relatio intentionalis, ita relinquunt relationem sui, quæ est memoria non intentionalis, totaque historia rerum, est impressa in natura, per relationes impressas entibus, unde in die judicii, sicut aperientur libri conscientiarum, ita aperientur libri relationum.

Respondetur Inprimis hoc argumentum potius probat relationem prioris esse perpetuam & descendentem usque ad nos, quia etiam non posteriorum memoria seu relatio, sed priorum tanquam objectorum, sicut memoria, ita & relatio est. Posito quod relinquatur relatio posterioris, dico non esse rationem cur non relinquatur relatio priois. Item negatur relationes imprimi rebus, de libris autem relationum aperiendis, est mera imaginatio.

Dices III. Debere explicari quid sit fuisse: id autem quam facillime explicatur in nostra sententia, explicari non posset in contraria.

Respondetur. Per nos Fuisse, est entitas quæ habuit præsentiam, qua modo caret, quod est facilius, quàm ponere illos relationum libros, quos nec ratio nec autoritas firmat.

Dividitur II. Relatio. In relationem secundum Esse, & in relationē secundum Dici. Relatio secundum Esse, est eadem quæ & realis; relatio secundum Dici variè explicata videatur ab Oviedo. Potest dici quod relatio secundum dici, sit ea, quæ intercedit inter extrema, quæ non possunt explicari sine ordine ad aliud, licet illum ordinem in se non dicant primo.

Divi-

Dividitur III. Relatio. In Mutuam & non mutuam. Mutua relatio est, quando utrumque extremum, respectivum est realiter, adinvicem; & ita Pater Filium, Filius Patrem respicit. Non mutua relatio est, quando ex una tantum parte, correspondet relatio realis. Sic v.g. non est mutua relatio inter Scientiam, & Ens rationis. Relativa mutua, subdividuntur in Relativa Disquiparantiæ, quæ non habent æqualem comparationem, atque appellationem, ut Pater, Filius. Relativa autem Æquiparantiæ sunt, quæ sunt relativa æqualis comparationis, quali comparatione referuntur duo similia.

Dividitur IV. Relatio à Scot. in 4. dist. 17. q. 1. in Relationem Extrinsecus advenientem, & Intrinsecus advenientem. Relatio Intrinsecus adveniens, est, quæ posito fundamento & Termino, illico necessariò consurgit, & talis est relatio similitudinis. Relatio extrinsecus adveniens est, quæ non necessariò consurgit, sed desideratur aliquid ut pullulet relatio, & ita v.g. posito agente, & posito passo, nondum est actio, quam ille vult, esse extrinsecus advenientem relationem, sed etit ubi adfuerit debita applicatio passi, & agentis. Posteriora 6. Prædicamenta voluit esse Scotus Relationes extrinsecus advenientes. Relatio autem Intrinsecus adveniens, constituit per Scotum prædicamentum Relationis.

Contra hanc divisionem est, ex Suar. Tum quia sunt aliquæ relationes; extrinsecus advenientes, quæ tamen non sunt ex illorum numero, sex Prædicamentorum, & ita Unio est per illum Relatio extrinsecus adveniens, & tamen non nisi ad formæ prædicamentum revocatur. Tum quia Propinquitatis relatio, inter Petrum & Paulum, est relatio Prædicamentalis, consequenter per Scotum intrinsecè adveniens; & tamen non hoc ipso, quia Petrus & Paulus ponuntur in rerum natura, sunt sibi propinqui. Tum quia ex eodem Suar. & Arr. quando dicit Scotus esse aliquas relationes, quæ posito fundamento & termino non necessario resultant, suntque extrinsecè advenientes, vel loquitur de fundamento remoto, vel de fundamento proximo, si de fundamento remoto, hoc est accepto non cum ratione fundandi, hoc ipso omnes relationes erunt extrinsecus advenientes, omnes enim sine ratione fundandi esse non possunt. Et certè sicut potest esse hic ignis & hic ignis, sine eo, quòd unus causet alium; ita potest esse hic paries, & hic paries sine eo, quòd sint similes, si absit ratio fundandi, si verò loquitur de fundamento proximo, accepto scilicet cum ratione fundandi, nullæ erunt relationes extrinsecus advenientes, impossibile enim est esse hunc, & hunc ignem, in circumstantia rationis fundandi, quin ignis producens, dicat relationem ad ignem productam.

Dividitur V. Relatio in Transcendentalem, & Prædicamentalem. de qua sit.

DIFFICULTAS I.

Quæ sit Distinctio apud alios inter Relationem Prædicamentalem & Transcendentalem.

Explicatur I. Aliqui apud Suar. d. 47. s. 4. n. 2. distinctionem inter Relationem Prædicamentalem, & Transcendentalem ex parte termini ponunt, *quod scilicet Transcendentalis, non requirat* actu existentem Terminum, sed possit ad possibilem tantum terminari, secus relatio Prædicamentalis.

Hæc explicatio.

Non Satisfacit. Quia ut ait Suar. dantur aliqui respectus Transcendentales, qui esse non possunt sine termino actuali, & ita Modi, qualis est apud Modalistas Unio, actio, &c. sunt tales, qui sine termino actuali esse non possunt, & tamen dicunt ad Terminum Relationem transcendentalem. Deinde ut ait Ovied, mala erit hæc consequentia; Hæc relatio non potest existere sine termino, Ergo est Prædicamentalis, erit inquam mala, quia dantur relationes Transcendentales, quæ non possunt sine Termino actuali existere. Ex quo colliges, non omni relationi Transcendentali, convenire hoc, quod possit esse sine termino. Bona verò erit hæc consequentia. Hæc relatio existit sine termino. Ergo est Transcendentalis.

Respondebis. Ex conceptu communi Relatio Transcendentalis non exigit terminum actualem, quantumvis aliqua specialis Relatio Transcendentalis hoc exigat.

Contra. Ergo non ostendis regulam unde in particulari dignosci debeat, quod hæc Relatio sit transcendentalis, sicut si posset aliquis Leo in particulari esse hinnitivus, quamvis ratio communis Leonis, non exigat rationem hinnitivi, non ostenderes indicium, unde colligi debeat, quod hoc in particulari animal, sit Leo, & non equus; cum & equo huic in particulari, & huic in particulari Leoni, hinnire conveniret.

Explicant II. Aliqui cum Hurt. Arr. Ovied. Distinctionem inter Transcendentalem & Prædicamentalem Relationem ex parte Fundamenti, *ut illa scilicet Relatio sit Transcendentalis quæ adæquatè & essentialiter identificatur fundamento*, unde etiam provenit, ut sine illa nec esse, nec concipi possit, qualis

est relatio Creaturæ ad DEUM, unionis ad extrema. Prædicamentalis verò est illa, quæ subjecto merè accidit, & ab eo separari potest, ut Paternitas ab Adamo. Idem in re aliis verbis tradit Oviedo, eò, quod relatio Transcendentalis adæquatè identificetur subjecto; Prædicamentalis autem inadæquatè distinguatur, eò, quòd componatur ex termino.

Hæc explicatio.

Non Satisfacit. Tum quia supponit, quod relatio Prædicamentalis, idque Metaphysicè spectata (nam de tali hîc quæritur) componatur Termino, tanquam parte. Tum quia Relatio ista Prædicamentalis, vel accidit accepto fundamento in circumstantia termini, & rationis fundandi posito, & sic falsum est, relationem separari, à fundamento ita sumpto, imò si impossibile est esse relationem & non dicere esse ad, ita impossibile erit accipi ita fundamentum, & non dicere, Esse ad, cum esse Ad, sit ipsum ita acceptum fundamentum, si autem accidit Relatio Prædicamentalis fundamento, extra circumstantias Termini, & Rationis fundandi, posito, Ergo etiam Relatio Transcendentalis, erit Relatio Prædicamentalis, nam etiam Relatio Transcendentalis, si terminum, quem respicit non habeat, & rationem fundandi, certo Relatio Transcendentalis non erit. Tum quia Relatio diversitatis, quam dicit Creator ad actualem Creaturam, est Relatio Prædicamentalis, & tamen essentialiter identificatur fundamento, nec potest unquam abesse à Creatura & DEO, Ergo relatio Transcendentalis, non est sola talis, quæ nunquam possit abesse à fundamento.

Explicant III. Aliqui discrimen, inter Relationem Prædicamentalem, & Transcendentalem, *quod Transcendentalis sit, cujus ratio fundandi, est intrinseca subjecto*, in quo est, in Prædicamentali autem ratio fundandi, est extrinseca subjecto.

Hæc explicatio.

Non Satisfacit. Tum quia Petrus & Paulus, referuntur ad se in ratione similis actu in natura humana, & quidem referuntur relatione Prædicamentali, & tamen ratio fundandi hanc relationem, est intrinseca subjecto, ipsa scilicet convenientia in ipsa natura humana. Tum quia vel ista ratio fundandi, est extrinseca subjecto, in circumstantia requisitorum posita, vel extra circumstantias requisitorum; si extra circumstantias, etiam erit extrinseca ratio fundandi, in relatione Transcendentali, siquidem etiam hæc, si requisita tollantur, esse non potest; si verò sumatur ratio fundandi in circumstantia requisitorum, non videtur illi fore extrinseca, jam enim hoc ipso subjectum erit simile, simili autem esse simile, non est extrinsecum, sicut nec accidenti esse accidens, est extrinsecum. Tum quia. Si in prædicamentali relatione ratio fundandi, est extrinseca subjecto, ideo videretur esse extrinseca, quia deberet esse distincta entitativè, hoc autem de omnibus relationibus Prædicamentalibus falsum est, quia ex probabili sententia termini quantitatis, non sunt superadditi realiter, & tamen etiam sunt ratio fundandi relationem in quantitate, è contra unio, Materiæ unitæ, est ratio superaddita extrinseca, hoc est entitativè in multorum sententia distincta, & tamen saltem ipsa unio, refertur ad unibilia relatione transcendentali, quantumvis sit quid extrinsecum unibilibus hoc est ab illis distinctum quid.

Explicant IV. Scotistæ; *Quod relatio Prædicamentalis, in solo prædicamento ad aliquid contineatur, vagetur autem per plura prædicamenta, relatio Transcendentalis,*

Hæc explicatio.

Non Satisfacit. Tum quia Relatio hæc in particulari hominis ad Deum, est relatio Transcendentalis, & tamen hæc numero relatio, non vagatur per plura prædicamenta. Tum quia non satis explicari potest, quid sit istud vagari Relationem Transcendentalem cum etiam Prædicamentalis, & Substantiæ, & Quantitati, & Qualitati, & reliquis prædicamentis competat. Tum quia ut ait quidam accidens vagatur per novem Prædicamenta, Accidens autem Quarti modi non vagatur, & tamen non dicitur Accidens non esse Transcendentale, aut unum esse Transcendentale, aliud Prædicamentale, ergo etiam & relatio ex eo, quia vagatur per plura Prædicamenta non debet dici Transcendentalis.

Explicant. Alii cum Thomistis præcipuè cum Cajet. in op. de Ente & essent. c. 7. 9. 15. cum Suar. & aliis. *Quod relatio Prædicamentalis respiciat aliud ut purum terminum*, relatio autem Transcendentalis non respiciat ut purum terminum. Idem hac phrasi alii explicant, quod relatio Transcendentalis non importet formalem rationem essendi ad aliud, sicut prædicamentalis, sed rationem formalem essendi ab alio, ex quo aliud &c.

Hæc explicatio.

Non Satisfacit 1. Tum quia vi hujus explicationis sequitur, nullam esse relationem quæ non sit Transcendentalis, quia nulla erit, quæ respiciat purè terminum; quod probatur. Quando cognitio respicit suum Objectum non respicit illud ut purum terminum, quia respicit ut cognitum

& ta-

& tamen respicit Transcendentaliter, ideo item Unio hypostatica transcendentaliter respicit verbum, non ut purum terminum quia respicit ut unitum. Ergo & relatio convenientiæ in albedine, non respicit, parietem ut purè terminum, sed respicit ut habentem aliam albedinem. Tum quia si respicere aliud ut Subjectum, Objectum, Efficiens, Finem &c. facit, non respicere ut purè terminum: quare, respicere ut participans aliam albedinem, non faciet, ut non dicatur respici pure terminus. Tum quia simile non respicit terminum æqualem, sed tantùm similem, nec æquale respicit similem terminum sed æqualem, si autem purum terminum respiceret, & æqualitas, & similitudo, non esset ratio, cur æquale, non respiceret, eundem terminum, cum simili. Tum quia si relationes in particulari, respiciunt purum terminum, Ergo omnes eundem terminum habent, sicut quando parietem hunc qui est in Schola, respiciunt omnes alii parietes, in quantùm habet etiam v.gr. albedinem, censentur habere omnes illi parietes, eundem terminum. Tum quia si relatio transcendentalis, per doctrinam oppositorum non distinguitur per fundamentum non purum, per rationem fundandi non puram, ergo nec distinguetur, per terminum non purum.

Non Satisfacit. II. Quia non obstat, quominus similitudo, dicatur respicere purum terminum quamvis respiciat illum habentem, talem Qualitatem. Ergo etiam non obstabit, quominus Creatura respiciat Deum ut purum terminum, licèt eum respiciat ut principium effectivum, præcipuè, cum possit dari Relatio Prædicamentalis, generantis, & geniti, actu producentis, & actu producti, quæ relatio importat respicientiam ad principium effectivum.

Non Satisfacit. III. Ideo Relatio Prædicamentalis, v.g. Relatio similitudinis respicit purè terminum quia non ex eo quod respiciat illum, est similis; sed etiam Creatura, quando respicit Deum ut principium effectivum, non ex eo præcisè, quia illum respicit, est Deus Creaturæ principium effectivum neque enim ex eo quia Deum Creatura respicit, Deus est omnipotens. Ergo Creatura ad Deum refertur ut ad purum terminum.

DIFFICULTAS II.

Assignatur hoc distinctivum.

Relatio Transcendentalis, Per Hoc Condistinguitur à Prædicamentali, quod Relatio Transcendentalis sit rebus essentialis, & ita, innectitur rebus, ut si res conceptu adæquato debeat concipi, non possit unquam concipi sine illa, & ita, si homo conceptu adæquato concipi debet, non potest concipi sine esse Creaturæ; unio item sine ordine ad unibilia, & ipsa relatio quâ talis, sine ordine ad terminum; Et quia Essentiæ rerum sunt indivisibiles, nec potest illarum una pars poni, alia non, hinc jam relatio Transcendentalis à Prædicamentali, per hoc distinguetur à posteriori, quia posito subjecto, vel extremo transcendentaliter referibili, hoc ipso quia illud ponitur, inimpedibiliter etiam à DEO, debet habere Terminum, seu aliud extremum, ad quod exigit terminari, debetque eo ipso habere, proportionatam rationem fundandi. Cæterum subjectum relationis Prædicamentalis, non est tale, ut sit illis, essentialis relatio, nec ex eo quia ponitur, subjectum illius relationis hoc ipso, & illius relatio ponitur; certè enim, potest esse paries albus, & non ex eo statim dicere Relationem similitudinis: nec exigitur, ut quia ipsum subjectum ponitur, ponatur & extremum quod terminet Relationem ejusdem subjecti.

Dixi. Non Relationem Transcendentalem, sed illius subjectum esse tale, ut posito illo, necessarium sit respondere, & terminum & rationem fundandi; quia nulla esset condistinctio à relatione Prædicamentali, nam & illa si ponitur, necessario fundandi ratio, & terminus ponitur, quod etiam urgebatur supra contra Explicationem tertiam.

Dixi. Quòd eo ipso, quia ponitur subjectum Relationis Transcendentalis, poni debeat terminus, sed non intelligendo per ly poni, quòd scilicet existere debeat terminus, quia Relatio Transcendentalis, etiam ad terminum possibilem potest referri. Sed per ly poni, intelligitur, quod hoc ipso quia ponitur subjectum Relationis, non careat termino proportionato, & sic v.g. posita Omnipotentia Divina, hoc ipso est relatio ad Creaturas exigens possibilitatem illarum tanquam terminum, positâ scientiâ respondere illi debet scibile, non dico actu existens, sed saltem possibiliter, consequenter etiam agnosco scientiam ad scibile referri relatione Transcendentali, licet sciens referatur ad scibile relatione Prædicamentali eò quòd possit esse subjectum hujus relationis, & non esse sciens.

Dixi. Quod Relatio Transcendentalis à Prædicamentali non penes rationem fundandi intrinsecam distinguatur, sed penes inimpedibilem positionem omnium requisitorum, posito quòd ponatur subjectum relationis Transcendentalis; ita ut si inter duos parietes, similitudo esset relatio transcendentalis, hoc ipso, quia unus paries qui est subjectum relationis ponitur, deberet poni & alius, quod

non est in relatione prædicamentali, hinc quia posità unâ albedine, nõ est necesse poni aliam inimpedibiliter, etiam à Deo, duæ albedines, non est necesse, ut referantur ad se relatione Transcendentali. Est item relatio Convenientiæ, in natùra humana, quam habens Petrus & Paulus, actu existentes; quia tamen non est necesse, ut posito subjecto hoc Relationis, quod est Petrus, ponatur etiam Paulus; ideo, nec referuntur ad se, Relatione Transcendentali.

PROBARI potest Bonitas hujus Explicationis; quia id videntur sentire omnes ut plurimum, quantumvis id expressis verbis non doceant, omnes enim Relationem Transcendentalem, volunt esse Essentialem relato, secus de Relatione Prædicamentali sentientes. Tum quia Relatio Transcendentalis, ex vi nominis est relatio imbibita, adeoque innexa essentialibus prædicatis, opponitur. que Relationi advenienti, opponetur autem relationi advenienti, si dicatur esse talis, ut posito ejus subjecto, non possit abesse ab illo, sed necessario debeat adesse; necessario autem adest, si posito Relationis Transcendentalis subjecto, seu referibili, hoc ipso poni debeat, totum quod ad illam relationem requiritur. Tum quia convenit hæc explicatio omni, soli, & semper.

DICES posità Paternitate necessario debet ei respondere Filiatio, & quidem hoc ipso; & tamen Paternitas, & Filiatio, non referuntur ad se relatione transcendentali, ergo non ex eo aliquid est relatio Transcendentalis, quia posito subjecto referibili, hoc ipso ponitur, & ratio fundandi, & terminus quem coexigit illud subjectum.

RESPONDETUR. Cum hoc ipso quia ponitur subjectum, quod est postea Pater, non sit necesse poni Paternitatem & Filiationem, hoc ipso Pater ad Filium, non referetur relatione Transcendentali, licèt Paternitas præcipuè si poneretur formalitas nemine cogitante distincta, referatur ad Filiationem relatione Transcendentali; non minor est enim nexus Filiationis cum Paternitate, quam Unionis cum unibilibus, Omnipotentiæ cum possibilibus. Ergo si hæc dicunt relationem Transcendentalem dicet eam etiam Paternitas ad Filiationem.

DIFFICULTAS III.

An Relationes Transcendentales, sint rebus absolutis primo Essentiales?

SEnsus tituli est: An ratio v. g. Creaturæ, sit Primo essentialis, Homini? Item, an ratio Causæ, sit primo v. g. essentialis Materiæ? Negativam contra torrentem Doctorum probavit Smiglec. & ostendit, Relationes Transcendentales, non esse primo essentiales, rebus absolutis. Non est autem quæstio, quòd Relationes Transcendentales, sint rebus absolutis identificatæ realiter, aliàs esset aliquid verè à parte rei in homine, quòd non esset dependens à Deo, scilicet illud, quod distingueretur realiter ab esse Creaturæ in Homine. Sed est quæstio: an Relationes Transcendentales non tantùm sint identificatæ, rebus absolutis, sed etiam an sint de primo illarum conceptu. Jam ad controversa accedendo.

DICENDUM I. *Relationes Transcendentales neg. esse primo, neque secundò essentiales rebus absolutis, prout sunt nemine cogitante*, seu prout Physicè spectantur.

PROBATUR I. Non datur ulla distinctio Scotistica inter formalitates, jam autem, si aliquid esset primo, & aliud secundo essentiale, nemine cogitante, daretur hæc distinctio. Revolvantur dicta de hac distinctione.

PROBATUR II. Ratio primò & secundò essentialis, sunt conceptus nostri & Intentiones, quas habito in re fundamento, intellectus sibi fabricat; ergo sicut nostræ Intentiones, non dantur nemine cogitante, ita nec dabitur ratio primò, vel secundò essentialis.

PROBATUR III. Posito quòd relatio Transcendentalis, esset secundò essentialis primò illud essentiale, vel est in re, & nemine cogitante, illud secundò essentiale, vel non est nemine cogitante; si non est, ergo distinguuntur, vel realiter, vel Scotisticâ distinctione; si autem illud primò essentiale, est realiter secundò essentiale, ergo quod est ipsum illud secundò essentiale, est realiter primò essentiale, adeoq; non est dicendum, quod unum sit primò essentiale nemine cogitante, & aliud secundò essentiale; cum hæc nemine cogitante sint idem realiter.

DICENDUM II. *Relationes Transcendentales non esse primo essentiales rebus absolutis, Metaphysicè spectatis.*

PROBATUR I. Auctoritate.

PRIMA AUCTORITAS ARISTOTELIS. Qui c. de Qual. ad hanc thesim. An aliqua Qualitas sit ad aliquid? Respondet. *Non decet conturbari, ne quis nos dicat, de Qualitate propositum facientes multa eorum quæ sunt ad aliud connumerasse*, ubi ut vides sentit Arist. de ratione Qualitatis rationem Relativi non esse. Idem habitum scientificum qui dicit ordinem ad actus, numerat inter Qualitates, quod non potuisset facere, si sensisset primò essentiale esse habitui referri ad actus, sed potiùs, reposuisset illum, in prædicamento ad aliquid. Ex qua auctoritate, sic formatur argumentum: In eo prædicamento res reponi debet, ad quod

quod primo essentialiter spectat, sed absoluta, quamvis dicentia relationem aliquam, non ponit Arist. in prædicamento ad aliquid, ergo istud ad aliquid, non est illis primo essentiale.

II. Auctoritas est St. Aug. 7. de Prin. c. 1. & S. Th. 1. part. q. 44. a 1. ad primum & ibidem q. 13. a. 7. ad 1. ex qua auctoritate St. Aug. sic formatur argumentum: agebat ille contra Arrianos loc. cit. asserentes, essentialiter tres personas differre. Id quod advenit essentiæ, jam constitutæ, non est primo constitutivum essentiæ, sed relationes divinæ adveniunt essentiæ jam constitutæ, ergo non sunt primo essentiales illi. Minor probatur quia essentia prior est omni relatione, quælibet enim essentia, prius est in ordine ad se, quam in ordine ad aliud.

III. Auctoritas est Scoti. In quartum dist. 12. q. 1. ex quo sic formatur argumentum: Implicat relationem, esse primò de essentia absoluti, quia implicat naturam essentialiter non requirentem terminum, esse essentialiter requirentem terminum; sed si de ratione prima absoluti foret relatio, absolutum, quod non requirit essentialiter terminum; requireret primò essentialiter terminum, jam enim esset primò relativum adeoq; dicens essentialiter, ordinem ad aliud.

Probat. II. Smigl. Quod est primo essentiale rei absolutæ, constituit eam in illo esse absoluto, sed Relatio, non constituit rem in esse absoluto, Ergo. Major probatur. Primo essentiale rei, vel genus est, vel differentia hæc autem sunt constitutiva. Minor probatur. Implicat per respectū constitui absolutum in esse absoluto. Ergo Relatio non constituit rem in esse absoluto. Antecedens probatur cujus effectus formalis est, dare esse requirens terminum, illud non potest dare esse, non requirens terminum, sed respectivi effectus formalis est, dare esse, requirens formaliter terminum; nam est essentialiter ad aliud. Ergo

Probat. III. Idem. Cum aliqua differunt formaliter & definitione, unum non est de essentia alterius primo, distinctæ enim definitiones, distincta primo essentialia indicant; sed absolutum, quà absolutum, & relativum, quà relativum, differunt formaliter & definitione, ergo unum non est de essentia aliûs primo.

Confirmatur. Differentia specifica uniûs, ultima, non potest esse ultima differentia specifica aliûs, dabitur alioqui Ens rationis & Chimæra, poteritq; differentia Cervi esse differentia Hirci; sed ratio absoluta, est ratio ultimò differentialis absoluti, & ratio respectiva, est ultimò differentialis relativi; ergo primò essentialiter una, non constituit aliam.

Respondetur. P. Paulus Kaczinski qui Ingenium speculativis aptissimum, transtulit ad curas concionatorias, quæ prælo jam destinatæ, æquant plausibiles S. Scripturæ Interpretes: quod purè absolutum, non possit differentialiter constitui respectivo, essèque illi primò essentiale, sed impurè absolutum benè potest constitui, idque primò à relativo.

Contra I. est, Tum quia responsio hæc salvaret, quòd differentia Cervi, possit esse differentia Hirci, impurè accepti. Tum quia principium petit, de hoc enim quæritur; an dari possit tale impurè absolutum. Tum quia argumentum S. Augustini nullum esset, nec posset dicere S. August. divinam essentiam, solam esse, purè absolutam; quia argumentum illius non haberet propositionem universalem, adeoq; nihil concluderet.

Contra II. Quia de illo impurè absoluto, posset verificari, est respectivum, & non est respectivum; in hoc enim stat ratio illa impurè absoluti, seu misti, ex absoluto, seu non respectivo, & ex respectivo, quo posito, sic quæritur: Vel de eodem verificantur hæc contradictoria, vel non de eodem; si de eodem, ergo istud impurè absolutum implicat; si non de eodem, ergo de diversis; ergo diversa erit ratio absoluti & respectivi; ergo ulterius idem non erit primo de essentia aliûs, nam nihil est diversum, à suo primo essentiali.

Contra III. Impurè absolutum, est compositum ex absoluto, & relativo, ergo est resolubile, saltim per præcisionem objectivā in respectivum, & absolutum; si enim non esset resolubile impurè absolutum, in respectivum, & absolutum, quomodo esset compositum, ex absoluto, & respectivo: Posito autem, quod possit resolvi impurè absolutum, in absolutum, & respectivum, sic poterit formari argumentum. Præcisâ ratione relativi, vel manet, intentionaliter in illo absoluto ratio respectivi, vel non manet; si manet intentionaliter, ergo non est præcisa; si nō manet intentionaliter, in illo esse absoluto ratio relativi, ergo non est illi primò essentialis, etiam in præciso conceptu debet manere, ut v. g. Quia Homini est primo essentiale animal rationale, nō præscindit homo, ab animali rationali. Et admissis solis præcisionib⁹ formalibus, restaret quærere, utrum clarè respondeat respectivum, sub termino absolutum, vel non respondeat clarè; si non respondet clarè, ergo non est iste primo definitivus absoluti conceptus, sicut quia non respondent in animali differentiæ vel individua, ideo nec individua sunt de primo essentiali conceptu, si autem clarè respondet in conceptu absoluti respectivum, quî illud dicetur non simpliciter respectivum?

Dicendum III. *Absolutis quâ suo modo Relativa sunt, est primò essentialis relatio.*

Probatur I. Quia omni reduplicato, ratio reduplicata, est primò essentialis, ut parieti albo, quâ albo, est essentialis albedo, sed dum absolutum sumitur, qua relativum, reduplicatur esse relativum, ergo istud esse relativum, est primo essentiale absoluto, quâ relativum est.

Probatur II. Relationi, quâ relatio est, est primo essentialis relatio, nihil enim quidquam prius, se ipso est, nec quidquam prius essentiale, se ipso; ergo & absolutis, quâ relativa sunt, erit essentialis.

Probatur III. Quia si absolutis, quâ relativa sunt, non esset primo essentiale esse relativum, non esset, per quid constitueretur, primò, in esse quâ relativo, non enim constitueretur, primò, per absolutum, ut supra probatum, ergo deberet primò constitui per relativum.

Objicitur I. Dantur absoluta, quæ sine Relationibus Transcendentalibus, nec esse, nec concipi possunt. v. g. Homo non potest esse, nec concipi, sine respectu ad DEUM, ergo de ratione absoluti, sunt relationes Transcendentales.

Respondetur Adæquato conceptu, & non præscindente, non posse concipi hominem, sine ordine ad DEUM, secus conceptu inadæquato, præscindenteque, vel verum id de homine reduplicative, quâ Creatura est sumpto, adeoque sumendo absolutum qua relativum est.

Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur à P. Joanne Moranski. Illud est de primo essentiali conceptu alicujus, sine quo res illa non potest concipi & definiri, siquidem modus definiendi qui est juxta exigentiam rei, sequitur modum essendi : atqui nulla creatura potest concipi nec definiri sine ordine ad Deum, idque postulante natura ipsius creaturæ, & solum per accidens ex nostra ignorantia, ergo ordo creaturæ ad Deum est illi primo essentialis. Probatur minor, tum à posteriori quia de facto sicut Deus definitur per Ens à se, ita creatura definitur, per esse ens ab alio, tum à priori quia omnis creatura est ordinata ad hoc ut ducat in cognitionem Creatoris.

Respondetur Minorem veram esse de creatura, secundùm quod creatura est, de qua acceptione loquebatur conclusio *tertia*, sed non esse veram de creatura, specificativè spectata. Et certè ponamus Atheum, ille negabit ordinem essentialem ad Deum, & tamen non negabit definitionem hominis, Animal rationale, ubi in re quidem latet ordo ad Deum, non tamen in ipsa formaliter sumpta definitione, quod ipsum est signum à posteriori, non definiri res omnes creatas per ordinem ad Deum. Negatur ulterius omnem rem primo essentialiter, esse ad hoc ordinatam, ut ducat in Creatoris notitiam.

Instat. Dum concipis creaturam aliquam, vel concipis ens illimitatum vel limitatum, vel indifferens ad esse limitatum & illimitatum : si primum exi ex infidelitate ; si secundum ergo concipis creaturam, eo ipso esse ab alio, nam nihil à se ipso limitatur, aliàs esset invidum boni alicujus sibi ipsi : si tertium ergo eo ipso concipis ens limitatum & finitum, quia ipsa indifferentia & periculum limitationis, est formaliter limitatio.

Respondetur. Quando concipitur creatura qua creatura est, concipitur quid limitatum, secus si concipiatur creatura specificativè sumpta, tunc enim non concipitur ut indifferens ad limitari ; quia non concipitur indifferens ad esse Dei. Animal enim v. gr. non est indifferens ut sit illimitatum, seu DEUS, sed concipitur secundum se, præscindendo ab esse limitati & non limitati, Propositio illa. Nihil à se ipso limitatur, in genere causæ efficientis vera est. præsupponeretur enim sibi ipsi, limitatur tamen unumquodque à se ipso : secundùm exigentiam Metaphysicè spectatam, nam limitatur à se ipsa essentia hominis, ne exigat esse essentia leonis, nec invidebit sibi bonum, cum illum habere essentiam leonis, non sit bonum, sed malum illius. Indifferentia ad esse limitatum & illimitatum, non est periculum tantum limitationis, sed exspectatio determinationis ad illimitatum vel limitatum, quod non est formalis limitatio tantum, sed & capacitas illimitationis, taleque est omne illud quod est indifferens ad Deum & creaturam, ut Substantia. Unde consequenter, nego etiam tali absoluto, si specificativè sumatur esse primo essentialem relationem. Nego item.

Creaturam specificativè acceptam, definiri posse sine ordine, ad Deum, ut cum dicitur homo est animal rationale, sed id est verum de creatura reduplicativè accepta.

Objicitur II. Omnibus à Creatura v. g. præcisis, & relicto esse absoluto, seu specificativa ejus acceptione, adhuc Creatura erit ens ab alio, ergo Creatura, quocunque modo sumpta primo essentialiter dicet relationem.

Respondetur. Præcisis omnibus, in re, & Physicè, fore illud Ens ab alio, non autem secundùm quod spectatur Metaphysicè, certè enim communis ratio v. g. animalis, non importat rationem Creaturæ.

Objicitur III. Id quod specificat aliud, debet esse illi primo essentiale, sed dantur aliqua absoluta, quæ specificantur per respectum ad aliud, ut Actus specificantur, ab objectis, Potentiæ ab actibus.

Respondetur. Specificativa intrinseca esse primo essentialia, non autem specificativè extrinseca ; actus autem specificantur ab ob-

objectis extrinsecè, intrinsecè autem à sua entitate, licèt nobis ignota. Vel certe sumitur etiam tunc actus, secundum quod relativum quoddam est.

Objicit. IV. Maur: hic qu. 53. probando potius non dari Transcendentales relationes aut si dantur debere esse superadditas, quicquid sit de mente illius, pensanda sunt argumenta. Si daretur quocunque sensu relatio Transcendentalis, deberet esse identificata absolutæ substantiæ, sed non potest esse identificata quia Arist. dicit cap. de Relativis quod Substantiæ completæ, non sint relativæ per se ipsas. Et 14. Metaph. t. 4. docet etiam partiales substantias, non esse relativas per se ipsas.

Respondetur. Ad hos textus salvandos sufficit dicere, quod ly per seipsas, supponat pro primo essentialiter. Concedimus autem quod substantiæ non sunt primo essentialiter relativæ: quod autem inde non debeat inferri, quòd relativa transcendentaliter referantur relatione distincta, colligi debet ubi actum de distinctione relationis.

Objicit. V. Idem. Videtur per se notum, quod sicut esse In alio, est esse proprium accidentis, & fundatur in esse per se, quod est proprium Substantiæ, sic esse Ad aliud quod est proprium relationis, fundatur in esse absoluto: sed si relatio identificaretur cum Substantia, esse relativum non fundaretur in ullo absoluto, nam esse substantiale est esse primùm, & non fundatum in alio esse priori Ergo.

Respondetur. Ad hoc ut salvetur quod esse relationis fundetur in aliquo absoluto sufficit dicere quod relatio transcendentalis supponat primo essentialem conceptum absolutum.

Instat. I. Ex debilitate esse *in* sequitur ut non possit cum Substantia identificari: esse autem *ad* est debilius præ esse *in*.

Respondetur. Non apparet qui esse *ad* sit istud esse debilissimum & in identificabile, cum de facto identificetur Substantiæ divinæ. Etiam posita ista debilitate esse *ad* non ex debilitate hoc habet accidens, quòd non possit identificari Substantiæ sed ex separabilitate entitativa, quæ non potest ostendi circa esse *ad*. Denique etiam esse *in* Metaphysicum, potest identificari cum Substantia, ergo idem dicendum de relatione transcendentali.

Instat II. Etiam in DEO esse relativum v. g. Patris fundari debet in esse absoluto Dei, cum quo licèt identificetur realiter, non identificatur omnimodè, ergo multo minus id erit in creatis.

Respondetur. Quod relatio distinguatur virtualiter à Deitate, id oritur præcisè ex eo, quia aliquod prædicatum reale primo intentionale, debet convenire relationi, quod non convenit Deitati v. gr. esse distinctum realiter, & quia nihil simile ostendetur in relatione transcendentali, poterit illa identificari absolutis, licèt non sit de primo essentiali conceptu eorundem.

Instat III. Omnis relatio definitur per additamentum, ponendo in definitione terminum, Substantia autem debet definiri sine ullo additamento.

Respondetur. Substantiam primo essentialiter spectatam debere definiri non per terminum, potest tamen ita definiri secundo essentialiter spectata.

QUÆSTIO III.

De Fundamentis Relationum & requisitis.

Quod attinet ad fundamenta, tria numeravit Arist. 5. Met. tex. 20.

Prima Fundamentum Relationum est, Unitas & Numerus, hoc est Convenientia & disconvenientia, & quia convenire possumus vel in substantia, vel in Qualitatibus, vel in Quantitate, Unitas, in Substantia fundabit identitatem, Unitas in Qualitate similitudinem, Unitas in Quantitate Æqualitatem.

II. Fundamentum est Actio & Passio, quorum enim unum agit, & aliud ab illo efficitur, necessario hæc referuntur inter se.

III. Fundamentum est Mensura, & Mensurabile, & hoc fundat omnes Relationes Potentiarum, Habituum, Scientiarum, Actuum ad Objecta. Nomen enim hoc Mensura, non indicat Quantitatem, sed adæquationem duorum, secum connexorum, unumque per aliud determinatur. Cæterum fundamenta hæc, non sunt verbis accuratis expressa, unitas enim & numerus, non sunt fundamenta, sed potius ratio fundandi; Item nec actio aut passio, quæ quidem sunt ratio fundandi, unde potius potentia activa & passiva, dici deberet fundamentum.

Ad prædicta fundamenta, revocantur quæcunque aliæ Relationes. Unde Propinquitas, cum sit unitas secundum locum, Coætaneitas, seu coexistentia, cum etiam sit unitas secundum tempus, revocabitur ad unitatem; Convenientia item Accidentium revocabitur ad Identitatem, nam quamvis duo alba, ad se referantur unitate similitudinis, quia similia sunt, quorum Qualitas eadem est, duæ tamen albedines, quæ habent in suo genere talem convenientiam, qualem homo, & homo, ideo etiam referuntur ad se relatione identitatis. Distantia item, quæ est discon-

disconvenientia in loco, antiquitas item comparata ad modernitatem, cum sit disconvenientia in tempore, revocabitur ad disconvenientiam seu numerum, Unio & cætera quæ habent se, quasi per modum Causæ, revocabuntur ad actionem. Materiæ autem & Formæ relationes, revocabuntur ad Mensuram, Formæ enim & Materia, sunt secum connexa, capacitasque Materiæ, mensuratur à forma; Vel certè revocantur ad Actionem & Passionem, Materia enim & Forma sunt causæ. Relatio etiam dimidii, & dupli, potest revocari ad actionem, causat enim dimidium, rationem dupli, dando se ei in partem, vel certè revocatur ad Mensuram. Denique relationes Transcendentales, revocantur vel ad tertium, vel ad secundum fundamentum seu ordinem.

Quod attinet ad Requisita, idq; ut supponitur, Relationis realis, ea tria potissimum numerantur. 1. Ut illius extrema sint realia, ita quod in ratione fundandi, & terminandi ab intellectu non dependeant, 2. Ut sint realiter distincta, idem enim ad se ipsum referri non potest. 3. Ut relatio illorum non oriatur, per aliquam Comparationem ab intellectu institutam, sed ex Natura Extremorum. Et quidem, quod Relatio realis, debeat esse inter distincta realiter, exigit vel ipsa definitio relationis, nempe ly, ad aliud, nihil autem sibi ipsi aliud est, unde etiam Theologi, ex relatione Patris ad Filium, arguunt distinctionem realem in Divinis.

DIFFICULTAS I.

An idem possit ad se referri Relatione saltim Transcendentali?

DICENDUM EST. *Quod non possit.* Ita Suar. Ovied. contra Ruiz. d. 5. de scient. s. 2.

PROBATUR I. Quia & esset illa Relatio Transcendentalis, Relatio realis, de hac enim instituitur quæstio, & non esset realis, quia Relatio realis, requirit esse ad aliud realiter, ergo & relatio realis Transcendentalis requirit esse ad aliud realiter Transcendentaliter. Et certè non haberet illa relatio, per quid condistingueretur à relatione non nisi Rationis, quod quidem procedit magis in sententia, quæ solam adhuc relationem Transcendentalem, dicit esse relationem realem.

PROBATUR II. Sola distinctio Rationis, non sufficit ad ponendam Relationem Transcendentalem, quia implicat ut identitas rigorosa, seu non ad aliud, sit ad aliud, & tamen rigorosa identitas, per te, esset respectiva, seu ad aliud.

PROBATUR III. Ovied. Illud per oppositos refertur relatione Transcendentali, quod non potest intelligi sine alio. Ergo respectus Transcendentalis, semper est respectu aliûs, ergo non ad se ipsum.

OBJICITUR I. Auctoritas S. Thomæ, 1. parte, q. 19. a. 3. in 6, ubi docet S. Th. quod divina voluntas, necessariam habeat habitudinem, ad bonitatem suam, quæ est proprium ejus objectum, Ergo aliquid potest ad se ipsum referri.

RESPONDETUR. In illo loco intentionem fuisse S. Th. ostendere, quòd DEUS aliqua amet, necessitate antecedenti, & hoc est, ipsamet bonitas illius essentialis, & alia amat necessitate consequenti, ut ergo S. Th. significaret DEUM amare semet ipsum, necessitate antecedenti, dixit divinam voluntatem habere habitudinem ad suam bonitatem. Deinde nihil loquitur S. Th. quòd illa habitudo sit realis.

OBJICITUR II. ex Ruiz: Ratio Transcendentalis in eo consistit, ut res absoluta, non possit cognosci, sine alio cognito in obliquo, sed divina cognitio divinam essentiam cognoscens, cognosci non potest, quin cognoscatur in obliquo, ipsa essentia divina. Ergo cognitio divina non potest cognosci sine relatione ad essentiam divinam adeoque ad seipsam.

RESPONDETUR. Inprimis, non in hoc consistit relatio Transcendentalis, sed posito, quod in hoc consistat, tunc illa erit, si res absoluta non possit cognosci, sine alio, quod sit aliud realiter, non autem quod sit aliud sola ratione, non autem est aliud à se, ipsa essentia divina, se cognoscens.

OBJICITUR III: A pari.

I. PARITAS. Cognitio cognoscens objectum à se distinctum realiter, refertur ad illud objectum, relatione Transcendentali, ergo, & referetur sic, etiam cognoscens objectum à se non distinctum:

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia in casu Antecedentis ob distinctionem realem salvatur esse ad aliud reale, adeoque Relatio realis, hoc autem non habetur in casu consequentis:

II. PARITAS. Identitas non obstat, quominus divina cognitio denominet essentiam divinam cognitam, ergo & relatam.

RESPONDETUR. Quia non est de definitiva ratione cognitionis esse ad aliud, est de definitiva ratione relationis.

III. PARITAS. Cognitio potest cognoscere se ipsam, ergo & referri ad seipsam.

RESPONDETUR. Per allatam immediatè disparitatem.

DIF-

DIFFICULTAS II.

An ad realem relationem, diversa ratio fundandi, sit necessaria?

SEnsus tituli est: Ponatur una eademq; numero albedo in Petro & Paulo, quæritur, an illi sint referendi inter se relatione reali? Thomistæ negant, affirmant Scotistæ.

DICENDUM EST. *Interventuram tunc Relationem Realem.*

PROBANT I. SCOTISTÆ. In dicto casu, reperiuntur, omnes tres conditiones ad relationem requisitæ, scilicet essent Extrema realia, Realiter distincta, citra item comparationem Intellectus essent Similia. Ergo illic esset Relatio realis.

RESPONDERI POTEST, deesse diversam Rationem fundandi, unde hoc fundamentum, deberet aliter proponi.

PROBARI II. POTEST. Similitudo fundatur supra unitatem, major autem esset unitas convenire in una numero, Ratione fundandi, quam in una vel genere, vel specie, cur ergo hæc major unitas, non erit sufficiens ad fundandam Relationem realem; & certè major est unitas inter Petrum & Paulum, quia Ratio fundandi, est una Specie, minor autem est unitas inter Petrum, & Bucephalum, quia Ratio fundandi, est una genere, & utraq; hæc ratio unitatis fundat Relationem Realem, cur ergo eam non fundabit albedo eadem numero, & in hoc & in illo extremo posita.

RESPONDERI POTEST, ex unitate quidem convenientiæ argui Relationem, hæc enim plurium est, non tamen ex unitate, quæ est identitas, aliàs quia maxima est identitas, ejusdem ad se, referri quidpiam posset realiter ad se. Solùm ergo admitti posset, quòd identitas cæteris paribus fundet Relationem, quæ hîc non habetur ob defectum diversæ Rationis fundandi.

PROBARI SOLET III. Possunt extrema habentia eandem Specie albedinem ad se referri, Relatione reali, ergo & habentia eadem numero Qualitatem possunt ad se referri.

RESPONDERI POSSET. Extrema habentia eandem Specie albedinem ideo ad se referri, quia habent, per quod salvent ly ad aliud, nempe diversam albedinem seu Rationem fundandi, quæ non esset, si eadem numero albedo poneretur in duobus extremis. Potiùs ergo.

PROBANDA EST CONCLUSIO IV. Per Principium Negativum, quando sunt Termini realiter distincti, & in quolibet termino est effectus formalis albedinis, nempe quod termini denominentur albi, quantumvis ab eadem albedine numero, non est inquam fundamentum, quare illi Termini, & denominata, non referentur ad se, Relatione reali. Ergo referentur ad se, Relatione reali.

PROBATUR V. Quia quantumvis albedo illa in duplici subjecto posita, non sit & hæc, & illa albedo, adeoq; nec interveniat illius ad se Relatio realis, tamen est illic & hoc album, & illud album, Ergo & erit illic Relatio realis, ipsorum subjectorum, quia Relatio realis in albedine est hoc album, & illud album, quod tamen tunc reperitur.

OBJICITUR I. Deest illic Ratio fundandi distincta, ergo & deerit Relatio vera realis.

RESPONDETUR. Non repugnare, ut sint diversæ Relationes, etiam posità eadem ratione fundandi, modo sint diversi Termini, eòq; quòd diversitas hæc non debeat spectari penes rationem fundandi, sed penes ipsa extrema diversa.

INSTAB. Relatio non potest esse, sine Ratione fundandi, ergo & Relatio diversa, sine diversa Ratione fundandi.

RESPONDETUR. Etiam illic suo modo ostendi diversam fundandi Rationem, non quidem diversam, quoad entitatem, rationis fundandi, est enim eadem numero albedo, sed est diversa, ratione diversi modi unionis, unientis illam Rationem fundandi, aut potiùs est diversa, ratione diversi Subjecti, cui se communicat.

OBJICITUR II. Priùs debent ad se Rationes fundandi referri & illis mediantibus ipsa Subjecta, sed Rationes fundandi in casu in quo in duobus subjectis, eadem albedo poneretur, non referentur ad se. Ergo neque illa extrema referentur ad se.

RESPONDERI posset ex doctrina Mastrii d. 8. Log. q. 7. ad finem. *Subjectum inquit ille, non dicitur simile relatione fundata, v. g. in albedine abstractè accepta, sed in albedine ut tribuit subjecto, effectum suum formalem: in casu autem posito alium effectum formalem, albedo posita in pariete A, & alium effectum Formalem in pariete B. præstaret, ita ut effectus illi sint inter se à parte rei distincti, quia destructo, effectu formali, qui est in pariete A, potest manere effectus formalis, qui est in pariete B.*

HÆC RESPONSIO NON SATISFACIT. Tum quia hoc ipsum probandum esset contra Thomistas, quod extrema non dicantur similia ex præsuppositâ relatione, quam inter se albedines abstractè acceptæ habent. Tum quia malè ex hoc arguitur distinctio à parte rei, eaq; realis, quia scilicet, destructo effectu formali albi, in pariete A, maneret tamen, effectus formalis in pariete B, certè enim, destructâ sacramentali præsentia Christi, sub speciebus Sacramentalibus hîc, non destruitur præsentia ejusdem alibi, non tamen sequetur inde, Christum hîc existentem, & Christum ibi existentem, esse quid à parte rei distinctum:

Tum

Tum quia negatur esse à parte rei distinctionem simpliciter inter effectum formalem in isto & illo pariete positum. Ratio est, quia effectus formalis involvit etiam formam, quæ tamen est eadem ibi posita, quomodo ergo, dicetur effectus formalis, simpliciter, & sine addito distinctus.

Respondetur II. Ordinariè debent prius referri ad se, ipsæ Rationes fundandi v. g. albedines ipsæ, cum enim ipsæ albedines inter se possint referri, & in diversis subjectis naturaliter non ponantur nisi diversæ, hinc prius ordinariè ad se referuntur, tanquam priores in linea albi, sed negatur de essentia Relationis realis esse, ut priùs inter se rationes Fundandi referantur, quia etiam non intelligendo, illas ad se referri, adhuc ibi sunt duo alba, adeoq; adhuc habentia Relationem albi, quæ in re non aliud est, quàm duo alba.

Objicit. III. Illa ipsa albedo posita in pariete A, & in pariete B, non refertur ad se, ergo nec illa duo extrema, quæ eandem habent albedinem.

Respondetur. Disp. esse, quia in casu Antecedentis non posset salvari ad aliud, nihil enim sibi ipsi est aliud, adeoq; nec salvari posset Relatio, quia autem duo alba, licèt eadem albedine dealbata, sunt aliud, & aliud album, ideo etiam salvare possunt rationem Relationis.

DIFFICULTAS III.

An una Relatio possit esse fundamentum alius?

Negat S. Th. 1. par. q. 42. a. 1. ad 4. Affirmat Scot. in 2. dist. 1. q. 4.

Dicendum Est. *Quod una Relatio non fundet aliam.*

Probari Solet I. Non potest esse idem principium Formale, & Radicale in eodem genere, sed si Relatio una fundaret aliam Relationem, referreturq; per aliam Relationem idem esset principium Formale & Radicale, Formale quidem, quia Relatio est formalitas, unum ad aliud referens, Radicale autem, quia fundaret aliam Relationem. Major probatur. Substantia non potest esse Substantia per aliam Substantiam, Quantitas non potest dici quanta, per aliam Quantitatem. Unio non potest dici unita per aliam Unionem, ergo non potest esse idem principium Formale & Radicale in eodem genere.

Respondeti Posset, Quòd non potest esse idem principium Formale & Radicale reduplicativè acceptum, secus acceptum materialiter & specificativè, jam autem una Relatio fundat aliam, non reduplicativè accepta, quâ est v. g. Relatio similitudinis, sed fundat illam, specificativè, in quantùm scilicet fundat similitudinem, cum aliis similitudinibus. Substantia verò non potest esse Substantia per aliam Substantiam, nec Quantitas quanta, per aliam Quantitatem, quia hæc sunt entia absoluta, quorum unum non potest ostendi, quod habeat fundamentum, ad fundandum aliud Ens tale ac ipsum: fundare autem potest similitudo, similitudinem ipsarum similitudinum. Ex Instantia de Unione Oppositum sequitur, nam unio, quæ se habet ut Quo ad unitum, habet se ut Quod respectu actionis, quam terminat; & sicut cognitio repræsentativa lapidis habet se ut Quo in ordine ad repræsentandum, habet se autem ut Quod in quantum noscitur à reflexu actu, sic & Relatio poterit se habere ut Quo in quantum est ratio referendi, & ut Quod in quantum fundabit aliam Relationem.

Probari Solet II. Relationes Divinæ, non fundant alias Relationes, & ita, quamvis Relatio Paternitatis, sit diversa à Relatione Filiationis, tamen Relatio Paternitatis, non fundat distinctam à se Relationem diversitatis, alias plures essent Relationes in Divinis quàm eas admittat Theologia, ergo & Creatæ Relationes non fundabunt alias Relationes.

Respondeti Posset. Disp: esse, quia si una Relatio in Divinis fundaret aliam Relationem, darentur plures Personæ in Trinitate quàm tres, cum Relationibus constituantur Personæ, nihil autem simile eveniret in Creatis.

Probatur III. Relatio quæcunq;, vel est similitudo, vel Identitas, vel æqualitas, si fundetur in unitate, vel est Relatio agentis & passi, mensuræ & mensurabilis, sed nulla ex his fundat aliam Relationem: Minor probatur. Relatio Identitatis nemine cogitante, nihil est præter duas substantias, sed duæ substantiæ non fundant alias duas, ergo non fundant Relationes identitatis. Rursus æqualitas in re, est duo quanta, sed duo quanta non fundant alia duo quanta, ergo nec fundant, rationem distinctam Relationis, & sic de reliquis.

Confirmatur, argumento communi. Si una Relatio fundaret aliam daretur processus in infinitum in Relationibus, sed hic dari non debet. Ergo. Minor probatur, Tum quia Arist. 2. Met. c. 2. probat non posse dari processum in Infinitum in causis, quia verò una Relatio causaretur ab alia, hoc ipso daretur processus in Infinitum in causis, imò daretur Relatio quæ causaret infinitas Relationes, & aliqua quæ præsupponeret infinitas, & causaretur ab illis. Tum quia istæ Relationes & essent infinitæ ut supponitur, & non essent infinitæ, quia multitudo infinita, versus unam

partem

partem, finita versùs aliam, debet & ipsa esse finita, eadē enim est via Athenis Thebas, & Thebis Athenas, cum ergò ex una parte sint istæ relationes finitæ devenitur enim ad primam, quâ non datur prior, ergò & versùs aliam partem, debent esse finitæ. Et certè duo alba sunt sibi similia, & quidem duabus similitudinibus realiter distinctis. Hę rursùs similitudines sunt sibi similes, ergò fundabunt, similitudinem similitudinum. Hæ ulterius similitudines similitudinum quia conveniunt in ratione similitudinis similitudinum fundabunt aliam similitudinem similitudinum, & sic in infinitum. Nec se haberent hæ Relationes ita sicut negationes; namnegationes accommodant se in nostris principiis entibus quæ negant, si autem una relatio fundaret aliam, non jam illæ relationes accommodarent se ipsis suis Physicis & entitativè sumptis fundamentis.

Responderi solet 1. istas Relationes esse infinitas solum potentia.

Contra est. Tum quia una Relatio non est potentia, sed actu talis, ergo & infinitæ illæ Relationes, non sunt potentia sed actu infinitæ. Tū quia unâ Relatione posita actu, necessario ponuntur aliæ actu, Ergo si sunt infinitæ, nō erunt in potentia, sed actu infinitæ. Tum quia si partes continui palmaris, quæ sunt infinitæ potentiâ, ponerentur omnes actu, essent infinitæ actu, Ergo & cum Relationes antequam sint, sunt infinitæ in potentia, si omnes ponantur actu, infinitæ erunt actu.

Responderi solet 2. Alba esse similia similitudinibus à se realiter distinctis, similitudines verò ipsæ, sunt se ipsis similes.

Contra est. Quia hoc ipso jam non agnoscis Relationes fundari per Relationes, cùm per te similitudo, quæ est Relatio, non fundet similitudinem similitudinum, adoque nec fundabit una Relatio aliam. Deinde ut urget Smigl. Similia per oppositos, per distinctam similitudinem, sunt similia, ergo similitudines similitudinum per distinctam similitudinem sunt similes; certè enim primæ similitudines, sunt similitudines alborum, posteriores autem, non sunt similitudines alborum, sed similitudines similitudinum, non enim fundantur v. g. in essentia albedinis, sed in essentia similitudinis.

Respondet 3. Mastr. d. 8. q. 5. a. 2. Datur inquit status, seu consistentia, in ea scilicet Relatione, cum qua cæteræ, quæ conciperentur cōsurgere, conveniunt, in Ratione fundandi, & in Ratione referendi, v. g. Duæ Paternitates, fundant Relationem similitudinis inter se, si autem similitudo hæc conferatur cum alia quæ reperitur inter alias duas Paternitates, se ipsis erunt similes.

Contra. Tum quia quæ Relationes habent distincta Fundamēta & distinctos Terminos, illæ Relationes sunt aliæ & multiplicatæ & distinctæ, sed duarū paternitatum similitudines, comparatæ ad alias similitudines Paternitatū, habēt distinctū Fundamētum, & distinctos Terminos. Ergo duæ paternitatū similitudines, comparatæ ad alias paternitatū similitudines, sunt Relationes aliæ, multiplicatæ, distinctæ. Minor probatur principiis Mastrii, qui ad numericā Terminorum multiplicationem, sentit contra Thomistas multiplicari Relationes. Major probatur. quia ipsæ paternitates, dum fundant diversam relationem similitudinis, sunt diversum fundamentum, & Terminus, habentq; diversam rationem fundandi, Ergo & ipsæ similitudines paternitatum, erunt fundamentum distinctum, & Terminus distinctus, habebuntq; diversam rationem fundandi, quod ipsum resolvitur in principium negativum. Quæ ratio probat duarum identitatum, intra eandem speciem esse distinctas numero relationes, distinctasque rationes fundandi, eadem probabit, similitudines duarum paternitatum, esse distinctis similitudinibus similes.

Contra 2. Quia per Mastr. Potest esse distincta & Realis relatio, etiamsi ratio fundandi sit eadem, ut dictum supra. Ergo quantumvis duæ paternitates eandem numero rationē fundandi haberent, possent esse distinctæ, & reales relationes.

Contra 3. Potest esse Relatio similitudinis paternitatum A, & non esse relatio similitudinis paternitatum B. si illæ paternitates v. g. non existant, Ergo alia realiter relatione referuntur inter se similitudines A, & alia referuntur similitudines B, Consequentia probatur. Quia per Oppositos ex eo arguitur distinctio realis relationis à fundamento & Termino, quia potest esse fundamentum & Terminus sine relatione.

Objicitur 1. Relatio Similitudinis comparata ad aliam relationem similitudinis, fundat similitudinem similitudinum, ergo una relatio fundat aliam.

Respondetur. Dist. Antecedens. Relatio similitudinis comparata per intellectū ad aliam similitudinem, fundat per rationem similitudinem similitudinum; Conc. Anteced. Relatio similitudinis, secundùm id, quod dicit à parte rei, fundat realiter similitudinem similitudinum. Nego antecedens & Conseq. realiter enim spectata similitudo, sunt ipsa alba, ipsa autem alba non fundant alia alba.

Instat. Similitudines similitudinum sunt sibi nemine cogitante similes. Ergouna si militudo seu relatio fundat aliam.

Respondetur. Nego antecedens, similitudines enim similitudinum non sunt nemine cogitante, præter ipsa similia, consequenter, nec sunt nemine cogitante sibi similes. Similitudines enim alborum extra ipsa alba, nihil sunt in re distincti, nec est ulla nemine cogitante similitudo similitudinum, distincta ab illis.

Objicitur 2. Relationes ipsæ susciplunt ve-

ras denominationes relativas, non minus quàm Entia absoluta, nam tam verè sunt sibi duo alba similia, quam verè ipsæ similitudines, sunt sibi similes. Ergo si Entia absoluta fundant relationes reales, fundabunt & ipsæ relationes alias relationes.

Respondetur. Nego anteced. cum sua probatione propter dicta ad primam probationem, & ejus Instantiam.

Objicitur 3. Entia absoluta possunt fundare relationem, ergo & ipsæ relationes poterunt.

Respondetur. Nego Conseq. Disparitas est, quia Entia absoluta sunt quid ratum, positivum, nemine cogitante propriam existentiam habens, quod non competit relationibus. Disparitas alia est, quia si absoluta fundent relationem, non sequitur processus in Infinitum, qui sequeretur, si una relatio fundaret aliam. Disparitas denique est, quia fundare absoluta relationem similitudinis, est illa habere qualitatem eandem, quia verò habere qualitatem eandem & esse sibi similia, non fundat habere qualitatem aliam eandem, ideo nec una relatio fundabit aliam.

Instat. Binarius hominum, & binarius leonum, sunt numeri diversi, rursùs binarius binariorum non est binarius tantum hominum aut binarius tantum leonum, sed est quid conflatum ex duobus binariis: Ergo est quid ab utroq; distinctum: Ergo ulterius binarius hominum & binarius leonum fundabit binarium binariorum. Ergo ulterius una relatio aliam.

Respondetur. Concedo antecedens quoad utramq; partem. Conseq. autem Dist. primum. Ergo binarius binariorum est quid realiter ab utroq; binario distinctum. Nego Conseq. Est quid ratione distinctum. Conced. Conseq. Certè enim binarius ille binariorum, non est quid reale ultra binarium hominum, & binarium leonum, sed in re binarius binariorum est binarius leonum & binarius hominum.

Objicitur 4. Proportionalitatis analogia, est realis, cùm tamen illa sit convenientia convenientiarum, seu fundata convenientia, supra convenientias. Ergo una convenientia potest fundare aliam. Ergo & una relatio aliam.

Respondetur. Proportionalitatis analogia est in hoc realis, quia non est merè ficta, sed non est realis, hoc est nemine cogitante, actu, ultra ipsa proportionalia, imò in re nihil est, præter ipsa proportionalia. v. g. Proportionalitas in ratione Principii conveniens cordi, fonti, auroræ, nihil est, præter fontem, cor, auroram &c. quæ convenire advertendo Intellectus in ratione Principii, potest concipere convenientiam convenientiarum.

Objicitur 5. Formalis effectus paternitatis est referre filium ad patrem, & non est effectus illius formalis primarius esse similem, alteri paternitati. Ergo ad illam paternitatem, alia relatione referri, debet. Ergo una relatio fundabit aliam.

Respondetur. Formalis effectus paternitatis, quæ est forma ex modo nostro concipiendi, est referre filium, ad patrem. Conc. antecedens formalis effectus paternitatis, quæ sit forma nemine cogitante ultra patrem & filium distincta. Nego antecedens. Consequens autem subdistinguo. Ergo ad illam paternitatem, aliâ relatione realiter referri debet. Nego Cons. alia relatione per rationem. Transeat. Ergo ulterius una relatio fundabit aliam realiter. Nego. Per rationem. Transeat.

QUÆSTIO IV.

De Termino Relationis.

Præmitto 1. *Quid sit Terminus?* quem dixi supra esse illud aliud, ad quod terminatur relatio.

Præmitto 2. *Relationem transcendentalem non requirere Terminos actu Existentes*, hinc relatio causæ, est ad effectus quantumvis illi actu non existant, imò potest esse relatio transcendentalis potentiæ cognoscitivæ ad non Ens, ad Chimæram, in quantùm illa est cognoscibilis.

Præmitto 3. *Relationem prædicamentalem requirere Terminum actu existentem.*

Ratio. Tum quia relatio prædicamentalis, si spectetur secundùm quod est nemine cogitante, duo requirit actu, quomodo enim erit pater, qui nunquam genuit? quomodo erit paries similis, si nullum habeat alium parietem, cui sit similis. Tum quia, si est pater qui non habet filium, sed tantùm habet possibilem: Ergo & possibilis filius, qui nondum est, habet patrem, hæc enim sunt correlativa, consequenter erit genitus antequam sit. Tum quia si potest esse relatio prædicamentalis etiamsi non existat terminus: Ergo nullæ sunt de novo relationes prædicamentales.

Cæterum non existente utroq; Termino, quantumvis sine ulla jam reali Relatione (nisi forte ampliativa) possunt tamen aliqua relativas denominationes habere, & ita v. g. dicitur Joannes esse filius Petri, etiamsi Petrus sit mortuus, & non existat, non quòd nunc verè sit Relatio, sed quòd ratione habitæ Relationis, hæc denominatio perseveret, adeoque ampliativè. Aliqua tamen, non existente, utroq; termino, non habent denominationes relativas, & ita non dicitur pupillus habere Patrem, non dicuntur infantes occisi pro Christo, esse Patres, quantumvis potuerint esse Patres, nec dicitur filius esse pater sui patris, quantumvis possibile foret, ut eum quem aliquis habuit pro patre, haberet pro filio, si aliter Deus ordinasset. Quare autem aliqua fortiantur denominationes relativas, non existente utroque extremo, aliqua non fortiantur, reddit pro ratione Arriaga, consuetudinem, & usum humanum, qui aliquibus pro mero

mero hominum placito tribuit denominationes relativas, aliquibus negat. Rationem paulò aliam reddit Ovied. Conv. 9. Metaph. par. 3. v. 11. Rationes fundandi relationes, sunt duplices, quædam sunt per modum actûs, seu actionis, quæ ex se est transiens, qualis est Ratio fundandi ad Relationes, secundi fundamenti, seu secundi, ut vocant Ordinis, quædam sunt Rationes fundandi, quæ sunt per modum habitus, quæ quiete & mortuo ut ita dicam modo, subjectum denominant. Relationes secundi generis, non requirunt actu existentem terminum, ut subjectum denominetur relatum, requiritur tamen ut ratio fundandi, vel existat, vel exstiterit. Unde, quamvis jam cesset, ratio fundandi, adhuc subjectum denominabitur relatum, eò quòd ratio fundandi, censeatur virtualiter durare in genere Moris: ad eum plane modum, sicut dicuntur permanere actus voluntatis, in effectibus, qui ab actu voluntatis, originem trahunt, & sicut censetur durare intentio finis, durante executione mediorum: sic etiam hîc, cessante jam alteratione generativa, Joannes dicitur filius Petri, eò quòd censeatur moraliter durare, quia durat Entitas Joannis, quæ est per veram generationem producta. Rationes autem fundandi, quæ sunt per modum habitûs, & spectant ad relationes primi fundamenti, seu prioris Ordinis, nec durant nec adferunt denominationes relativas, ratione fundandi sublata, & ita non dicitur, subjectum simile in albedine alteri subjecto, si alter paries denigretur, nec dicitur æquale lignum alteri, sublatis aliquibus, in altero partibus. Neque juvat ut dicatur nunc paries similis, quia fuit ante similis, nam ex una parte tam verè id quod fuit, sed nunc non est, tam verè inquam non est, quàm verè non est id, quod nunquam fuit: ex altera parte non est usus hominum tribuendi talibus denominationes Relativas.

Dices. Relatio transcendentalis, potest esse & quidem realis ad terminum non existentem: Ergo & relatio prædicamentalis.

Respondetur. Nego Conseq. Disparitas est in nostris principiis, quia absurdum esset, si Relatio transcendentalis non posset esse ad terminum non existentem, sequeretur enim quod posito subjecto Relationis transcendentalis, non esset hoc ipso Relatio transcendentalis, quod dici non potest, aliàs adveniret relatio hęc subjecto, non esset que illi essentialis, siquidem potest esse subjectum sine illa; nullum autem est absurdum ut Relatio, quæ de se est adveniens, si terminus illius absit, hoc ipso non sit Relatio. His præmissis, *sit*

DIFFICULTAS I.

An Relatio terminetur ad relativum esse, an verò ad absolutum?

Sensus quæsiti est: An Relatio v. g. paternitatis referatur ad Entitatem filii, an verò ad ipsam relationem filiationis? Jam verò cùm dixerim in re relationem non esse quidquam supra Fundamentum & Terminum, seu duo absoluta aut extrema, consequenter dico, nihil esse in Termino relativum, quod non sit absolutum, adeoq; quod ad rationem absolutam relatio terminetur: Procedet ergo quæstio, de solis conceptibus; an scilicet relationem, quam concipimus per modum Formalitatis, referentis unum ad aliud, an inquam hanc Formalitatem concipere debeamus, respicientem aliud ut relativum, an verò ut absolutum.

Dicendum 1. *Relationem non mutuam terminari ad Absolutum.*

Probatur 1. Ex Arist. 6. Met. tex. 15. ex quo textu sic arguitur. Mensurabile terminat relationem, non sub relativa ratione. Ergo relatio non mutua, ad absolutum terminatur. Antecedens probatur. Si mensurabile terminaret relationem per aliquid relativum referretur ad mensuram, sed non refertur. Ergo. Minorem textus Arist. probat.

Probatur 2. Si relatio non mutua terminaretur ad relativum, daretur in Termino non relato mutuò, daretur inquam ratio relativi, sed non datur in Termino non relato mutuò, ratio relativi. Ergo relatio non mutua non terminatur ad relativum. Minor probatur. Si in Termino non relato mutuò, daretur ratio relativi, hoc ipso non relatum mutuò, esset relatum mutuò, impossibile enim est dari in aliquo rationem relativi, & tamen illud non esse relatum. Major principalis probatur. Daretur in non relato mutuò ratio terminativa relationis. Sed ratio terminativa relationis, est ratio relativa. Ergo daretur in non relato mutuò, ratio relativi. Habendum hîc præ oculis exemplum relationum non mutuarum, quomodo refertur mensura ad mensurabile, scientia ad scibile, non è contra, & in sententia Thomistarum refertur creatura ad Deum, non Deus ad creaturam.

Respondet 1. Cajet. Relativa non mutuò invicem referri, quamvis relatio utrique non insit. Unde non ideò appellantur non mutuò relativa, quasi utrumque non referatur extremum, sed ideo appellantur non mutuò relativa, quia non utriq; inest relatio, hinc etiam relativum non mutuò, terminat relationem aliûs extremi, in quantùm vicissim ad illud refertur.

Contra est 1. Ergo relativa non mutuò, sunt & relativa, & non sunt relativa, non sunt relativa ut supponitur, & sunt relativa, quia referuntur ad se invicem: neq; dici potest unum extremum relatione in alio recepta referri, quia certè, non potest esse quis albus albedine in alio existente, & sibi non unita, nec potest aliquid esse æquale æqualitate aliûs subjecti: Ergo nec relatum relatione aliena.

Contra est 2. ex Hurt. Deus per Cajet. est id, ad quod formaliter refertur creatura. Ergo in Deo debet esse Ratio formalis terminandi. Consequens probatur. Quia si in Deo, non esset Ratio formalis terminandi, hoc ipso non denominaret Deum formaliter terminantem, ratio enim formalis terminandi, denominat formaliter Terminum. Supponitur enim hæc Relatio creaturæ ad Deum, esse ad Deum, quod si est in Deo ratio formalis terminandi: Ergo & in Deo est relatio, cum per Cajet. Relatio terminet Relationem.

Contra 3. Relatio Dei terminans Relationem, A, quam creatura dicit ad Deum, vel est eadem, cum relatione, A, creaturæ, vel non est eadem, si est eadem, ergo Relatio A creaturæ refertur ad se ipsam, quod repugnat, unde ne hoc absurdum sequatur, necessarium est, ut agnoscat Cajet. illam Relationem, ad aliquid absolutum terminari. Si autem Relatio A creaturæ non terminatur ad se ipsam, & tamen terminatur ad Relationem. Ergo Deus dicet Relationem qua terminet relationem A creaturæ, quod est inconsequenter dicere, cum Cajet. nullam in Deo agnoscat relationem ad creaturam, cum inquam, non agnoscat Relationem distinctam à Relatione creaturæ. Quando verò Arist. 5. Met. tex. 16. sentit extremum scibile dici ad aliquid, non quia ipsum dicatur ad aliquid, sed quia aliud, dicitur ad ipsum, non sentit per hoc, quod possit aliquid referri ad aliud relatione non sua, seu relatione alius extremi, sed tantùm sentit, ex eo, quia ad scibile refertur scientia, ex eo inquam scibile referri, hoc est revocari, reduci, & pertinere ad Prædicamentum ad aliquid, tanquam Terminum.

Respondent 2. alii. Deum terminare Relationem creaturæ, extremum item non relatum terminare Relationem extremi relati, non sub ratione absoluti, sed sub ratione relativi, ponuntque in Deo & non in Relatis mutuò, Relationem Rationis, quæ subeat vices termini.

Contra est, ex Suar. etiamsi nullam intellectus istam relationem fingat, aut consideret, tamen Relatio creaturæ verè terminabitur ad Deum: Ergo non per istam relationem Rationis, Deus terminat Relationem creaturæ. Antecedens probatur. Non enim mea fictio facit, quòd à Deo pendeat creatura, illud autem quod urgent: Deum cognoscere factibilem esse Relationem Rationis, hacque ipsa formalitate, terminare Relationem creaturæ, omninò impertinens est, nam creatura non respicit Deum, ut speculantem possibilitatem, fingendæ & concipiendæ Relationis, sed respicit creatura Deum, ut productivum creaturæ: Ergo non ad hanc Relationem Rationis, tanquam ad Terminum tendit.

Respondet 3. Fonsec. l. 5. c. 15. q. 5. s. 4. per relationem rationis Deum terminare Relationem creaturæ, quæ etiamsi actu non existat, potest tamen convenire: actu Creatori: sicut etiamsi Homo non existat, est tamen actu animal Rationale.

Contra 1. Impossibile est actu aliquid convenire alteri, & non esse tamen actu, quia priùs est esse actu, posteriùs esse actu conveniens.

Contra 2. ex Suar. Falsum est Homini actu non existenti, convenire actu esse animal.

Contra 3. ex Hurt. Relatio creaturæ tendit realiter in Deum: Ergo Deus est terminus realis ut quod Relationis: Ergo habet formalitatem aliquam realem, à qua tanquam à Ratione ut quo denominetur terminans, sed Relatio rationis etiam cum est actu, non est in Deo, ergo neq; denominat Deum.

Dicendum 2. *Relationes etiam Mutuas terminari ad absolutum.*

Probatur 1. Ex Suar. adducente tale axioma: Id quod in unoquoq; principio est Ratio fundandi propriam relationem est Ratio eandem in alio extremo terminandi, sed principium propriæ Relationis, fundat illam secundùm esse Absolutum. Ergo & terminat illam secundùm esse Absolutum. Probatur Major. Ratio fundandi est illa, per quam redditur ratio, cur hoc fundamentum referatur ad illum terminum, sed eadem ratio redditur, propter quam unum extremum refertur ad alterum, & propter quam alterum terminat eandem Relationem. Ergo ratio propter quam unum extremum fundat Relationem, est eadem cum illa, propter quam extremum aliud, eandem terminat. Minor probatur. Inquirenti cur hic paries ad alium referatur relatione similitudinis, non respondemus, quia in se relationem habet, sed quia est albus. Rursùs si quæramus, cur hic alter terminat Relationem illius; non respondemus, quia relationem habet, sed quia est albus, ergo eadem est ratio fundandi & ratio terminandi, sed Ratio fundandi relationem est absoluta: Ergo & Ratio terminandi.

Probatur 2. Paternitas terminatur ad substantiam filii, non ad filiationem: Ergo Relatio mutua, potest terminari ad absolutum. Antecedens probatur. Paternitas, est relatio causæ ad Effectum, in actione enim fundatur, sed effectus causæ generantis, est substantia filii genita, generatio enim tendit in substantiam hominis geniti. Ergo substantia filii geniti, est terminus paternitatis.

Probatur 3. Communiter Relatio mutua dependet à termino in suo esse. Ergo præsupponit terminum: sed non præsupponit correlativum, correlativa enim sunt simul natura. Ergo præsupponit absolutum. Ergo & illud absolutum terminat relationem.

Confirmatur. Ad aliud refertur relatio parietis alibi A cui est similis paries A, sed non est simi-

similis relationi parietis albi B, sed ipsi parieti albo. Ergo ad illud, & non ad ejus relationem, terminatur similitudo. Deinde in relatione non mutua habet terminus sufficientem vim, ut secundum esse absolutum, terminet relationem. Ergo & in relatione mutua terminus habebit sufficientem vim, ut secundum esse absolutum terminet relationem.

Respondent Complut. ex Nazario. Esse absolutum præexigi ad hoc, ut terminet Relationem tanquam fundamentum, sed non exigi esse absolutum tanquam formalem rationem terminandi.

Contra est. Tum quia hoc ipsum negatur quòd esse absolutum, tantum ut fundamentum, non verò tanquam ratio formalis terminandi præexigatur. Tum quia ille terminus formaliter terminat Relationem, quo posito & impossibili alio, posset adhuc esse relatio Paternitatis, sed impossibili Filii relatione, posita verò tantum substantia genita adhuc esset relatio. Ergo. Minor probatur. Impossibili filiatione, quam volunt Complut. esse superadditam realiter, modo ponatur substantia genita, erit verè impossibili filiatione super addita, Relatio Paternitatis. Tum quia in non relativis mutuò, esse absolutum terminare potest Relationem. Ergo idem absolutum poterit & in relativis mutuò terminare.

DIFFICULTAS II.

Rationes Oppositorum.

Objicitur 1. Auctoritas Theologica. Divinæ Relationes, non terminantur ad aliquid absolutum quod est Natura, sed ad relativum v.g. ad filium: Ergo & creaturæ Relationes non terminabuntur, ad aliquid absolutum sunt enim imitationes increatarum.

Respondetur. Dispar. posse assignari, quia si Relatio paternitatis v. g. non terminaretur ad aliquid relativum, non haberet ad quod terminaretur; non enim posset terminari ad naturam, quia terminus hujus relationis deberet esse distinctus realiter, cùm tamen natura non sit distincta realiter in divinis v. g. à filio qui refertur ad Patrem; Similis autem ratio non urget in Creatis si relatio terminetur ad aliquid absolutum. Ad mentem Bonavent. & consequenter ad dicta in prima parte. Negatur Antecedens. Ratio est, quia sentit Bonaventura non Relationibus sed Originibus personas constitui, relationes autem eis advenire, & in eis fundari. Consequenter dicit paternitatis relationem terminari ad passivam Originem filii, Relationem autem filiationis, terminari ad originem activam filii, consequenter non terminari relationem formaliter. Imò posito quod Relationibus personæ constituantur, posset dici terminari relationes paternitatis non ad filiationem formaliter. Videatur Suar. d. Met. 46. s. 6. n. 37.

Objicitur 2. Auctoritas Arist. qui tractans de Relatione dicit, quod circumscriptis omnibus quæ ad servum pertinent, ut esse bipedem, esse scientiæ capacem, & relicto hoc solo quòd sit servus, terminabitur adhuc ad illum Relatio Domini, Ergo sentit relationem terminari ad Relativum.

Respondetur. Quod non dixerit Arist. omnia omninò absoluta circumscribi posse, & tamen adhuc mensuram relationem Domini ad servum, sed sentit circumscribi posse omnia absoluta, non spectantia, nec fundantia rationem servi: aliàs si sentiret circumscriptis omnibus absolutis, posse esse relationem Domini ad servum, non dixisset relinqui debere servum, sed relinqui debere servitutem, servitus enim est relatio; servus autem est concretum involvens absolutum quid, hoc est Entitatem servi quantumvis restrictam formalitate servitutis.

Objicitur 3. Relativa sunt simul naturâ, sed si relatio v.g. paternitatis non referretur ad relationem filii, non essent simul naturâ paternitas & filiatio. Ergo. Minor probatur. Prior esset paternitas terminata ad substantiam genitam, quàm filiatio terminata ad substantiam generantis: Ergo non essent simul.

Respondetur. Neg. Min. & probationis anteced. imò ex hoc principio oppositum in probationibus ostendimus, hæc enim quæ sunt simul natura, unum non debet præsupponi alteri; sed terminus præsupponitur relationi. Ergo non est simul naturâ cum relatione, quòd autem terminus præsupponatur relationi, hoc inde est. Tum quia censetur primùm ex fundamento & termino pullulare relatio: Ergo apparet terminum præsupponi à Relatione. Tum quia habent se terminus & relatio, sicut principium & principiatum, certè enim non intelligitur poni terminus, propter positam Relationem, sed potiùs intelligitur poni relatio, ex posito termino. Ergo relatio est tanquam principiatum, terminus autem tanquam principium illius. Ergo ulteriùs relationi præsupponitur terminus. Benè hic addit Suar. n. 23. Simultatem hanc naturæ, quæ est inter duo correlativa, non fundari in formali habitudine eorum inter se, sed in necessaria connexione, quam habent in Fundamento & Termino; quia scilicet neutra consurgere potest, quin simul consurgat alia, hinc Pater & Filius, sunt simul natura, neque enim filiatio præsupponitur paternitati, tanquam terminus. Pater autem, vel potius paternitas & hæc substantia genita, non sunt simul natura, præsupponitur enim Relationi Paternitatis tanquam terminus substantia genita.

Instat. Substantia genita est prior paternitate, est enim terminus prior ut diximus relatione, sed Filiatio est substantia genita. Ergo Filiatio est prior Paternitate.

Respondetur. Filiatio formaliter accepta est substantia genita. Nego Minorem (formaliter enim accepta dicit ipsam formalitatem relationis.) Filiatio materialiter accepta & realiter, est substantia genita. Concedo Minor. Distinctoque Conseq. Nego Conseq. Et dico Filiationem realiter acceptam seu pro substantia genita esse priorem Paternitate, non tempore sed Naturâ, sicut ipsa Relatio, est posterior termino, non tempore sed Naturâ. Quod autem dicitur. Petrus prius est Natura homo, & prius natura est genitus, quàm sit filiatio. Ergo & Joannes priùs naturâ erit Genitor, quam sit Paternitas, hoc concedo totum. Sicut enim præsupponitur Filiationi substantia genita, ex qua pullulat Filiatio, ita præsupponetur Paternitati substantia generans, tanquam id, ex quo pullulat Paternitas.

Objicitur 4. Commune axioma. Relativa sunt simul cognitione, & definitione, sed si Paternitas v. g non terminaretur ad Filiationem, hoc est, si non terminaretur Relatio ad Relativum, posset cognosci Paternitas sine Filiatione. Ergo Relativa non essent simul cognitione. Minor prob. Posset cognosci Paternitas, quæ est relatio, cum suo Termino, hoc est esse absoluto, quod terminat Relationem Paternitatis, non attingendo Filiationem, sufficit enim ad cognitionem Paternitatis cognoscere fundamentum in circumstantia termini, qui per nos est quid absolutum: Ergo posset cognosci Paternitas non cognitâ Filiatione.

Respondetur. Dist. Min. si Paternitas non terminetur ad Filiationem posset cognosci sine Filiatione tanquam terminante formaliter Relationem Paternitatis. Concedo Minorem. Posset cognosci Paternitas sine Filiatione, tanquam nec concomitante terminum Formalem nec identificata termino Formali, adeoque materialiter, & identicè non terminante. Nego Min. & Dist. Conseq. nego Conseq. & dico. Quamvis relationem Paternitatis per nos non terminet Filiatio, propter rationes adlatas, sed terminat substantia, tamen concomitanter terminat & filiatio, quia filiatio, est identificata substantiæ genitæ.

Respondent Alii. Quod relativa sint simul naturâ, si unum formaliter & aliud materialiter relativum spectetur, non verò si alterum, tanquam formaliter relationē terminans, spectetur.

Instat 1. Si una Relatio non dicit aliam tanquam Terminum, sequitur non posse dari causam, cur positâ unâ v.g. relatione Paternitatis, necesse habeat resultare alia, v. g. Filiationis, satis enim est, quòd fundamento respondeat terminus.

Respondetur. Hoc inde esse, quia quando respondet Paternitati terminus, respondet per nos substantia genita, hocque ipso pullulare debet filiatio, impossibile enim est esse substantiam genitam, & non esse filiationem.

Instat 2. Si terminus est prior ipsa relatione, sequitur, quòd v. g. effectus prior quâ terminat relationem causæ, ipsâ relatione, sed non est prior. Ergo. Minor probatur, quia effectus non est prior causâ.

Respondetur. Effectus non est prior causâ in ratione effectus. Conc. Non est prior in ratione Terminantis relationem. Nego Propositionem.

Addo, ut salventur hæc duo dictamina: Causa est prior suo effectu; & istud aliud: Correlativa sunt simul natura. Ita scilicet hoc accipiendum. Quando dicuntur esse simul naturâ, utrumque debet accipi ut relativum formaliter, ita ut neutrum respectu aliûs habeat rationem, Termini, si enim haberet rationem Termini, hoc ipso non esset simul naturâ, ut dictum. Causa autem in eo sensu, est prior suo effectu, in quantùm effectus accipit esse à causa. Dicere ulterius potes, causam comparatam cum effectu, in quantùm ille accipit esse à causa, esse priorem effectu, in quantùm autem terminat respectum causæ, esse priorem causa, omnis enim Terminus, est prior relatione naturâ.

Quod attinet: an Relativa sint simul definitione. Respondendum erit, quòd scil. concomitantes sint simul definitione, non verò sit utrumq; ut formaliter relativum accipiatur. Certè enim paternitas cùm sit relativum, sine termino definiri non potest, si sine termino definiri non potest, sine substantia genita definiri non potest, ad quam substantiam genitam, quia concomitanter habet se filiatio, ideo sine filiatione, concomitanter definiri non potest. Quod verò formaliter accepta Paternitas, si definiatur non exigat definiri per Filiationem, innuit Arist. 6. Top. c. 3. ubi docet tradi debere definitionem per priora, cum filiatio non sit prius paternitate, paternitas per filiationem definiri non debet. Rursùs si quidem paternitas & filiatio sunt oppositа, cum idem Arist. doceat oppositum per oppositum definiri non posse, ideo nec per filiationem formaliter, Paternitas formaliter definietur.

Instat 3. Paternitas terminatur ad filium, ut filius est, ergo terminatur ad aliquid relativū.

Respondetur. Paternitas terminatur ad filium ut filius est, ita, ut ly ut, reduplicet relationem filii, negatur anteced. ita ut reduplicet substantiam genitam. Conc. Antecedens & Nego Consequentiam.

Obji-

Objicitur 5. Commune axioma. Inter relativa debet esse oppositio: inde Ruvius sic argumentatur. Oppositio Relativa, reperitur inter relativa, ut relativa sunt formaliter. Ergo & mutua relatio includet essentialiter mutuâ oppositionem relativam. Sed mutua oppositio relativa, essentialiter includit utramque rationem referendi, & terminandi: Ergo utrumq; officium exercent relativa per relationes, & non per fundamenta absoluta.

Respondetur. Transeat primum Enthymema. Dico Transeat, quia oppositio relativa, debet esse communis omnibus relativis, non ergo debet esse inter relationem, & relationem, aliàs in relationibus non mutuis, non esset oppositio relativa, quia non sunt illic duæ Relationes; Subsumptum Dist. sed mutua oppositio relativa, essentialiter includit utramque rationem referendi & terminandi, sub eadem formalitate. Nego, sub diversa formalitate Conc. Subsum. & Nego Conseq. Unum enim relativum respicit aliud, per rationem formaliter respectivam, sed terminat ut dixi non per rationem respectivam formaliter, sed per absolutum.

Instabis 1. ex eodem. Mutuo relativa sunt, quorum quodlibet respicit aliud, & ab eo respicitur: Ergo si Formaliter respicitur, formaliter terminat Relationem.

Respondetur. Eadem Dist. quòd scilicet mutuo relativa, debeant respicere, & respici, sed sub diversa formalitate.

Instat 2. Nulla est ratio cur sub eadem Formalitate, non se respiciant & terminent mutuo relativa.

Respondetur. Esse rationem, quia Mutuo relativa, debent esse simul Naturâ, non essent autem simul Naturâ, si unum respiceret aliud, tanquam Terminum.

Instat 3. Quod per se primò opponitur relativo, illud per se primò respicitur à Relativo, sed correlativum formaliter opponitur Relativo: Ergo illud primò respicitur.

Respondetur. Illud primò & per se respicitur à relativo, quod per se primò illi opponitur, ut quo. Nego majorem. Quod illi primo & per se opponitur. Ut quod, Conc. Major. Distincta Minori. Nego Conseq.

Respondetur 2. ex fundamento sententiæ; illud hîc primo respicitur, quod per se opponitur, & stat cum hoc, ut correlativa sint simul natura. Concedo Majorem, si non stat cum hoc ut correlativa sint simul natura. Nego Majorem Dist. Minori. Nego Consequentiam. Si autem ipsum formaliter correlativum respiceretur, non essent correlativa simul natura, ut probatum est.

Addit Pont. quòd scilicet ad mutuam oppositionem, non hoc sit requisitum ut respiciat unum, aliud respiciatur, sed ut unum sit realiter distinctum ab alio, & terminetur ad aliquid, ad quod, non terminatur aliud. Quod autem dicitur, si præscindantur Paternitas & Filiatio à Fundamento, opponentur secum & se invicem terminabunt, id non convincit, quia posito illo casu impossibili, erunt relationes illæ oppositæ, mutuæ, coexigentes se adinvicem, sed non erunt terminatæ, sed terminabiles. Unde Paternitas est ad Filiationem, velut ad oppositum, non tanquam ad terminum.

DIFFICULTAS III.

An ad multiplicationem Terminorum multiplicentur Relationes?

Affirmant multiplicari Scotistæ. Negant Thomistæ. Quæstio hæc in nostris principiis locum non habet, quia apud Nos Relatio Paternitatis, nihil aliud, est nisi Entitas Patris in circumstantia Filii. Cùm ergo Entitas Patris ad secundi Filii positionem non multiplicetur, ideo nec relatio Paternitatis, secundùm id quod dicit pro subjecto multiplicabitur, licèt multiplicetur ratione extrinsecorum, intrinsecè ad relationem requisitorum, hoc est ratione aliûs, & aliûs Filii. Breviter ergo ad titulum Responderi potest. Multiplicatis terminis multiplicari relationes secundùm extrinseca intrinsecè ad relationem requisita, non verò secundùm rationem, quam pro subjecto important Relationes. Procedet ergo quæstio: an multiplicatis Terminis, necesse sit ex modo nostro concipiendi fundato in re concipere plures advenientes formalitates, quarum una v. g. referat Patrem ad Stanislaum Filium, alia ad Joannem &c. Ad quam Quæstionem.

Dicendum. *Multiplicatis Terminis, multiplicari Relationes.*

Probatur Auctoritate Arist. qui dicit: Relativa esse simul Natura, quo ex axiomate tale fit argumentum. Si ad multiplicationem Terminorum, non multiplicarentur Relationum Formalitates, relativa non essent simul naturâ, sed sunt. Ergo. Sequela probatur, Posset esse Paternitas, & non esse Filiatio. Ergo. Antecedens probatur. Adam habuit Relationem Paternitatis ad Caim, cùm necdum esset Filiatio Abelis, & tamen habuit Paternitatem Abelis, cum tu dicas per eandem Paternitatem referri Adamum ad Cain, & Abelem: Ergo potest esse Paternitas & non esse Filiatio.

Idem sic proponi posset. Ante Natum Abelem, & solo existente Caimo, vel habebat relationem Paternitatis ad Abelem Adam, vel non habebat, si habebat, Ergo antequam natus fuisset, Adamus, Pater Abelis jam erat, & Fi-

lius Abel non erat: quodsi concesseris, inferam. Ergo Abel antequam natus esset, & erat Filius & non erat, non erat ut supponitur, & erat, quia qui habet Patrem, est Filius. Abel antequam natus esset habuit Patrem: Ergo antequam natus est, erat Filius. Si autem non habebat relationem Paternitatis ad Abelem Adam quantumvis habuerit relationem Paternitatis ad Cainum: Ergo non una Paternitate refertur Adam, ad Cainum & Abelem.

PROBATUR 2. Multiplicatis Rationibus fundandi, & Terminis, multiplicantur relationes: Ergo una relatio non poterit respicere plures Terminos, si adsint novæ rationes fundandi. Antecedens probatur. Multiplicatis causalitatibus multiplicantur effectus, sed rationes fundandi sunt causalitates, & relationes, sunt illarum effectus. Ergo multiplicatis Rationibus fundandi multiplicantur Relationes. Idem sic proponi posset: Accedente nova ratione fundandi, debet fundari novum quid, sed non fundatur præexistens Paternitas. Ergo fundatur nova.

PROBATUR 3. Inexplicabile est, quomodo una numero Relatio tam multos terminos respicere possit. Et à pari probatur. Pro diversitate specifica terminorum multiplicantur relationes specie. Ergo & pro diversitate numerica terminorum, multiplicabuntur Relationes numericè.

RESPONDENT 1. Thomistę. Ad productionẽ Abelis non resultare novam Relationem, sed tantùm veterem extendi ad Abelem, quæ fuit ad Cain tantùm: ad eum modum, quo idem habitus, circa idem objectum, ad aliam numero demonstrationem solum se extendit, & non multiplicatur ad illam. Item eadem quantitatis absque ulla additione aliûs quantitatis in rarefactione, plus spatii occupat, per solam extensionem præexistentis quantitatis, & sicut baculus fixus in fluvio dicitur de novo coëxistere succedentibus aquis, ex sola novitate partium, & nulla sui multiplicatione, ita & una Paternitas, extendet se ad alium Filium, sine ulla sui multiplicatione.

CONTRA 1. ex Mast. Tum quia ista extensio prioris Relationis, vel est extensio per rationem, vel in re, non potest esse extensio per rationem, quia à parte rei respicit novum filium, si autem hæc extensio est in re: Ergo per novum aliquem respectum: quia extensio ad novum terminum, non potest esse quid absolutum. Ergo debet esse respectus formaliter. Quæ ratio maximè urget in principiis Thomistarum asserentium Relationem esse realiter superadditum quid. Tum quia paternitas fundatur super generationem, vel illam necessario sequitur. Ergo si generatio, non est prioris generationis extensio, neque paternitas erit extensio prioris paternitatis.

CONTRA 2. Quia exempla à Thomistis adlata non evincunt, si enim idem habitus non inclinaret ad similem demonstrationem iis demonstrationibus, à quibus est productus, hoc ipso non esset habitus, cum de ratione habitûs, sit talis inclinatio; si autem eadem paternitas, non referret ad alium filium, nihil erit contra rationem & definitionem paternitatis. Quod attinet ad rarefactionem, illa vel est qualitas realiter superaddita, vel fit ut alii volunt, per intromissionem corpusculorum. Nego item quod baculus per extensionem ejusdem coexistentiæ, aliam, & aliam præsentiam habeat.

CONTRA 3. Tum quia, quando cognoscimus objecta, solo numero distincta, non est extensio unius cogitationis, ut v. g. cognitio quâ cognosco Petrum, si postea cognoscam Paulum, non est extensio cognitionis Petri: Ergo neque est sola extensio paternitatis præexistentis, ad novum filium. Tum quia hæc extensio, vel fit, per extensionem novæ formalitatis, per quam præexistens paternitas, quæ refert ad Cainum, denominatur etiam paternitas ad Abelem, vel certè fit per acquisitionem novæ Entitatis, quomodo augetur habitus in sententia, non tenentium illum esse simplicem qualitatem. Neutro modo fit hæc extensio, ut probo. Certè enim non fit per acquisitionem novę formalitatis, quia si fieret hæc extensio paternitatis, per solam acquisitionem novæ formalitatis: Ergo poterit (contra quam velint Thomistæ) fundamentum per acquisitionem novæ formalitatis, & sine superaddita realiter relatione, referri ad aliud. Si autem fit per acquisitionẽ novæ Entitatis: Ergo jam non est in re extensio prioris paternitatis, sed novum quid, quod ante non fuit, & hoc novum Nos appellamus relationem v. g. ad Abelem; Tu quomodo velis, appelles, idem enim jam sentis.

RESPONDENT 2. Complut. Relationis paternitatis v. g. duplex est terminus. Formalis unus, qui est respicere rationem filii, & alius Materialis, qui est respicere, hunc & hunc, & hunc filium: variatis ergo terminis Materialibus, multiplicatis item, vel diminutis, quia manet vel in uno filio, ratio formalis termini, ad quam tendit paternitas, ideo & invariata formaliter paternitas manet.

CONTRA est. Tum quia sequeretur etiam ad cognoscenda objecta solo numero distincta, eandem numero esse formaliter cognitionem, licèt alia sit materialiter, ut dixi superius. Tum quia hoc quod est respicere, novum Materialiter terminum, vel est nova formalitas vel nova realitas. Neutrum dici potest. Tum quia hoc, quod est unam esse filiationem formaliter, idem est, ac esse unam specie filiationem & convenientiam in ratione communi filiationis, sed hoc non obstante, debet esse formalis multiplicatio rela-

relationis, quod probo. Etiamsi omnes homines conveniant in una formali ratione Hominis, hoc tamen non obstante, in Individuis multiplicatur ratio formalis, & unusquisque distinctam numericè, habet formalitatem Hominis. Ergo etiamsi conveniant & illi termini in ratione v.g. filii, hoc non obstante, unusquisque habebit formalitatem filii, & unusquisque formaliter, non materialiter terminabit Relationem paternitatis: Ergo unusquisque formalis, non materialis erit terminus Relationis, contra quam voluerunt Complutenses.

Objicitur 1. Aristotelis auctoritas 5. Metaph. tex. 2. ea esse idem numero docentis, quorum una materia est, sed unum subjectum Relationis v.g. Adam, est materia Relationis: Ergo in uno Adamo una est Relatio.

Respondetur. Multum probari. Probatur enim etiam ad specie distinctos terminos eandem esse relationem: quia idem subjectum relationis, est etiam ad distinctos specie terminos. In forma explicandus erit Arist. ex Fonseca, quòd scilicet, velit illas substantias Physicas esse idem numero quæ habent eandem materiam. Quanquam totum hoc argumentum non est contra Nos, qui dicere possumus, eandem esse relationem ad primum & secundum Filium, eandem inquam, si relatio spectetur secundùm id, quod dicit pro subjecto, licet alia & alia sit, spectata secundum id, quod dicit pro obliquo, & connotato.

Objicitur 2. Accidentia solo numero distincta, non possunt esse in eodem subjecto, v.g. plures numero albedines, in eadem parte subjecti: Ergo nec Relationes solo numero distnctæ.

Respondetur. Accidentia quæ idem præstare nata sunt, si sint solo numero distincta, non possunt esse in eodem subjecto. Concedo Antecedens: si sint nata diversum quid præstare. Nego Antecedens. Diversum autem quid præstat paternitas Cain, refert enim ad Cainum, & diversum præstat paternitas Abelis, refert enim ad Abelem. In nostris principiis hoc non habet difficultatem, licèt enim accidentia Physica, solo numero distincta, non possint esse in eodem subjecto, præcipuè si idem utrumque præstet, possunt tamen esse plura Accidentia Logica, adeoque & Relationes, quas multiplicari debere ad diversos numero terminos probatum est.

Objicitur 3. Si plures paternitates possent esse in uno subjecto, illud subjectum non esset unus pater, sed plures, quia ad multiplicationem abstracti, debet multiplicari concretum.

Respondetur. Negando sequelam cum probatione, quia ad multiplicationem abstracti, tunc multiplicatur concretum, quando & subjectum, cui inest forma multiplicatur. Cùm ergo non multiplicetur natura humana in Adamo, ad multiplicationem terminorum, nec multiplicabitur concretum hoc, Pater, licèt possit dici, Adam, esse pluries pater, ita, sicut si in uno subjecto ponerentur plures albedines, non diceretur subjectum illud plura alba, sed pluries album. Ubi videre potes, paternitatem Caini habere effectum suum formalem, quòd sit, & denominetur Adam pater Caini, habebit etiam secunda paternitas effectum suum formalem, quia referet, & denominabit Adamum, habentem se ad Abelem.

Instabis 1. Ergo alia relatione referetur filius ad patrem, alia ad matrem?

Respondetur. Concedo totum. Cum enim uterq; ad positionem filii partialiter concurrat, ad utrumque erit Relatio, ad eum modum, quo & ignis & calor concurrit ad productionem aliûs ignis, ignisque productus ad producentem ignem, calor item productus ad calorem producentem refertur.

Instabis 2. Sequitur ex dictis: alium esse numero Patrem Caini, alium Abelis; quia una paternitate, est unus pater: Ergo & aliâ paternitate, erit alter Pater.

Respondetur. Negando id sequi, altera autem paternitate non denominatur alter pater, quia ipsum subjectum, hoc est, natura Adami, non multiplicatur, multiplicata formâ, hoc est paternitate. Committitur etiam hîc fallacia Accidentis, quia id quod uni tribuatur, non inquantùm unum est cum illo, sed inquantum est aliud quid ab illo, atque ita, quia formalis ratio paternitatis, multiplicatur, volunt oppositi, materialem illius rationem, seu subjectum multiplicari.

Instabis 3. In eadem actione fundatur utraque paternitas: Ergo eadem est.

Respondetur. In eadem actione, quoad speciem, fundari & secundam, & primam paternitatem, sed non in eadem numero: consequenter & paternitates secundùm speciem idem erunt, sed non idem numero, quæ responsio procedit in sententia distinguentium Relationem.

Objicitur 4. Una relatione Transcendentali potest fundamentum ad plures terminos referri, unâ relatione causa refertur ad omnes effectus, Habitus & Potentiæ ad actus: Ergo & relatio prædicamentalis una numero, referet ad plures terminos.

Respondetur. Negando Consequentiam. Disp. est, quia relationes Transcendentales sunt secundò essentiales rebus, easq; transcendunt, adeoque etiam earum unitatem induunt, Relationes verò prædicamentales, non sunt tales. Disparitas secunda est, quia ratio fundandi relationem Transcendentalem, est una tan-

na tantùm numero, v. g. vis causandi, rationes verò fundandi relationes prædicamentales, v. g. plures actiones generandi, non sunt idem numero, hinc quando causa respicit effectum actualem, respicit illum relatione prædicamentali, & quia aliud est exercitium actuale, hujus virtutis ad hunc effectum tendentis, & aliud exercitium, hujus virtutis tendentis ad effectum illum, ideo etiam Rationes fundandi erunt distinctæ, consequenter & Relationes. In nostris principiis hæc distinctio numerica relationum, solum debet esse ex modo nostro concipiendi distincta.

Objicitur 5. Si ad multiplicationem Terminorum, multiplicantur Relationes: Ergo sunt infinitæ.

Respondetur. Tot fore relationes, quot terminos, qui quia infiniti non sunt, nec Relationes sunt infinitæ.

QVÆSTIO V.

De affectionibus Relationum.

PRima est habere Contrarium, hoc est Oppositionem veram & realem. Secunda suscipere magis & minus. Sed hæc proprietas non omnibus convenit, duplum enim non est magis vel minus duplum, sed in indivisibili consistit; Cæterùm duæ quantitates inæquales; possunt majorem vel minorem habere Inæqualitatem. Tertia dici ad Convertentiam, & ita dicitur Flius, Filius Patris, & Pater, Pater Filii. Quarta ut sint simul naturâ, & ut id in duobus eluceat. Primò ut valeat ab uno subsistendi consequentia ad aliud, quà formaliter relativa, valet subsistendi Consequentia ad effectum. Secunda Ut unum, non sit causa alius, hinc paternitas quà paternitas est, non est causa filiationis, licèt Pater materialiter acceptus sit causa Filii. Quinta Esse simul cognitione & definitione.

TRACTA-